သကရစ် ၆၁၁ ခုမြိတ္တိုသို ရိသံဿိုဝ်။ ကုဆုန်လဆန် ၈ ရက်ကြဿပတိယ်နိယ်။ မါခါနက်သတ်။
မေတုန်လက်။ ၅ နာရီပြီ။ အတိုဝ်ပုဏ္ဏာစဝ်ကြီသ္ခိင်ဇြိုတြိ ဖဝနာတိတ္တာပဝရပဏ္ဍိတ
ဓမ္မရာဇာမည် သော ပုဏ္ဏာ ရှင်တဝ်။ ငှိယ်ထုယ်တဝ်။ နင်အလ္ဂံ သော လုမ္လာတကါတိုဝ်။
ဥသာထက်အံ။ တင်လှာလင်။ နင်လူမ္လာတကါတိုဝ်။ ဤလူတွင် သော ချံသာ။ တမုန္ဟန်
သော ချံသာကိုဝ်လိုဝ် သော သူကါ။ ဤငစကာကိုဝ်။ ဂိုဝ်သိယ် သော ယုံ သော မူရုယ်။
လှမ စေါက်နာ ထောင်ရုယ်နာအပ်ဇ္ဇော်။ အဖယ် ကြောင် နှေဟူမူကါ။ အကြင် ကြောင်
ဤ ငါစကါကါ။ မိ ၂ ကိုဝ်ပြညာ ဖ္လင့်ကြ ရုယ်ဆိုဝ် သော မဟုတ်စုံ။ ပ္လတ်စွာ သော ပုဏ္ဏာသ္ခိင်
သဗ္ဗညုစကါကိုဝ် မှိ ရုယ်ဆိုသ တေ။ ငှိယ်လွန် သော မင်တိုဝ်ကါ။ ခိုဝ်စါ သော သူတိုဝ်ကိုဝ်ကါ။
တံဂ္လင်လှိုဝ် သော ကစ သော အထူ ၂ သော သတ်ခြင်ဖ္လင်။ သတ်ကုန်ဇေ်။ ထိုဝ်သိုဝ် သော
သတ္တာတကါတိုဝ်ဧ။ အပျက်အစီကိုဝ် မလိုဝ် သော ကြောင်သတ္တဝါတကါတိုဝ်ကိုဝ်။ မိ ၂ သကယ်
သိုဝ်။ ညြက်မိယ်လတ်ရုယ်။ ကြ(င်) နာသည်တိုက်လတ်ရုယ်။ ဆိုဝ် သော စကါ တေ။ ထိုဝ်
ကြောင်ရကါ။ ဂိုဝ်သိယ် သော ယုံ သော မူရုယ်၊ လှမ စေါက်နာ ထောင်ရုယ်နာအပ်ဇေ
ဟူ သော တေ။ အသိုဝ်မူရုယ်နာစိယ်သု နှေ။ ညြဤ မင်ကြီကါ။ မိ ၂ ကိုဝ်ပြညာ ဖ္လင်ကြ ရုယ်
ဆိုဝ် သော မဟုတ်တကါ။ ပ္လတ်စွာ သော ပုဏ္ဏာသ္ခိင်။ သဗ္ဗညုစကါကိုဝ်။ မှိ ရုယ်ဆိုဝ် သော
စကါ တေ။ ဤ ငါစကါကိုဝ်လိုက်မူကါ။ ဣလူတွင် သော ချံသာ။ တမုန္ဟန် သော ချံသာကိုဝ်မ
လွယ်ရလှ္ဂင် သော တကါ။ ဤသိုဝ် နှစ်လုံမူရုယ်နာအပ်ဇေ်။ ဤ မ္လှ သော ခိုဝ်စကုန် သော
သူတိုဝ်သည်ကါ။ ချံသာ ရအံ့သ တေဟူရုယ် ခိုဝ်စကုန် သော တေ။ အယင်တိုဝ်။ ချံသာ ရနိုဝ်
သော သည်ကာ။ သူ ရှောက်သူ ဂ္ဃာသူမိယာသူသာ။ သူဥ ခေါင်ဥ စါ။ အပျက်အစီ။ အနိုင်
အထက်မုရ သော ကိုဝ် ချံသာ နိုဝ်ပန်ကျင် သော တေ။ ထိုဝ် ချံသာဟူ သော သည်ကာ။ ကိုဝ်
သတ်လတံ သော ချံသာ တေ။ ထိုဝ်ကါ ချံသာ တေရဇေ် လေ။ အပျက်အစီကိုဝ် တေ ရောက်
ဇေ် လေ။ ထိုဝ် လေနင်တိုဝ်ကြိုကုန်အပ်ဇေ်။ ခိုဝ်စ သော သူတိုဝ်သည်ကါ။ မိလတ် သော
လေ။ တံဂ္လင်လှိုဝ် သော။ ရင်ပုဆိန် နှင် ပေါက် သော။ သံကြဝ် နှင်ကပ် သော။ အဥ နုတ်
သော။ အ ပေါင်အလက်ပယ် သော။ မျက်ဆန်ထွစ် သော။ အသာလှီရုယ်စါပိယ်လါ သော။
အရိယ်ဆွစ်ရုယ်သာမာ သော။ ထိဝ်တွင်ရုယ်ဆိပူသွန် သော။ လည်ရှုယ်မ္လှဝ်ရုယ်။ ထွန်
နှင်ထွန် သော။ ပုယန်ထည်ရုယ်ဆင်နင်စိယ် သော။ သစ်ပင် ဖက်စိယ်ရုယ်တံသင်နှက်
သော။ အရှင်မိမ္လိုက် သော။ လည်ဖြတ် သော။ ဤသိုဝ် သော ကစသဖ္လင်အယင်တိုဝ်ကါ

ဆိုဝ်ပြုယ်ကြီအာ ရောက်ကုန် သော တေ။ မမိ သောကြာ လေ။ ဤဝ် သော။ နိယ် သော။
ဂျပ် သော။ သွာ သောကစသဖ္လင် လေ။ တစိယ်သလျှင် လေအယင်တိုဝ်ကါမချံသာစွံ တေ။
ကြောက်လန်လျှက်လျှင်အယင်တိုဝ်ကါခံစိယ်ကုန်သ တေ။ ဤမ်နှိက် လေမနိယ်စွံ။ နိယ်ပူမိုဝ်
ရွာလျှင်ခကျင် သော တေ။ မနိုဝ်စါ သောသူတိုဝ်သည်လျှင် လေ။ ဘိုယ်ာ ခုခု တေ ရောက်
လတ်မူကါ။ ဤမ်တွင်နိယ်ကျင်မူ လေ။ နှစ်လုံကါ။ ဆိုဝ်ပြုယ်ကြီစွာ သောမတ် လေါ။ နိုဝ်စါ
သောသူတိုဝ်သည်ကာ။ အဖယ်ဟုခလိမ် နှေ။ ယခင်အစန် ၂ ကနိုဝ်စါသောသူတိုဝ်သည်
ကါတ ယောက်ထည်လျှင် လေလွတ်ဖေူ သောသည်ကာမဟိယ်ဖူ။ ကြာစွာအဆုံကါ။ နှစ် ၂ သုံး
နှစ်မြိုဝ်ကါ။ မကြာဖူမ လေါ။ ဤစကါကါယခုထိသာမဟုတ်။ တြ၂ာတွင် လေဤယ်သိုဝ်မိန်အေ်။
မိယ်လျှဝ်ရူယ်နိုဝ်စါ သောသူကါ။ ပြုယ်ကြီပြိဃ္ဃာအသူရာတိရိတ်ဆန်အပယ် ၄ ပါ သောသည်ကာ
အယင်နိုဝ်သူဤမ်လျှင်မည်အေ်။ သိယ်လျှင် ရောက်လိယ်တုံ ၂ တေဟိယ်အေ်။ မသိယ်မိလျှင်
လေ။ ဖံမိလျှင်။ သူနိုဝ်ဟူရူယ်။ မင်နှဝ်လတ်အေ်။ မင် လေ။ စံတလံနိုဝ် သောဟူအမည်
မတင်မူရူယ်။ နိုဝ်မှုဆင်ခြင် သောသူကိုဝ်ပိယ် ၂ အေ်။ ထိုဝ်သူတိုဝ် လေစိတ်စိယ်မိယ်အေ်။
နိုဝ် သောမဟုတ်စင်မူကါ။ လွတ်အေ်။ နိုဝ်သဟုတ်စင်မူကါ။ အမုန္တန်စါကိုဝ် ဖတ်စိယ်အေ်။
အမုန္တန်စါတွင်အကြင်သူနိုဝ်သည်။ ဤမည် သော။ အပ္လစ် တေပ္လစ်မူကါ။ ဤမည် သောတန်
ပိယ် တေပိယ်အဝ် အေ်ဟူပိယ်အေ်။ မင်ကါသူနိုဝ်အပ္လစ်နှင်အမုန္တန်စါကိုဝ်နိုင်ကြရူယ်။
ထိုဝ်အပ္လစ်နှင့်တင်အဝ် သောတန်ကိုဝ်မူအေ်။ ဤယ်ကါမင်တကာအမုန္တန်ဟုတ္တာ။ နိုဝ်
သူတိုဝ်သည်ကါဤလူတွင် လေအထူ ၂ သောသတ်ခြင်အါ ရောက်ကုန်အေ်။ အသိုဝ်သတ်ခြင် နှေ
ဟူမူကါသရိယ်နယ်သံဆူတပ်ရူယ်ခတ် သော။ အဆူဟိယ် သောကြိမ်လုံနှင်ခတ် သော။ နာ
ဂှိ သော။ နှာ ခေါင်ဂှိ သော။ ခြိယ်လက်ဖြတ် သော။ ထိပ်တွင်ရူယ်သံပူရယ် ၂ ထည်ရူယ်။
ဦ နောက်ကြိုက် ၂ ဆူလျှက်သိယ် သော။ ခံတွင်ကန်ဖိရူယ်ဆိမိဌ် သောဆံ ယောက်ရာအရိယ်
ဂျန်ရူယ်ဆံ ဆောင်ငင်ရူယ်ဦ ရိယ်ဆွစ်ပြိ သောဦ ခေါင်ခွန်ခ္လည်သံလှည်ကန်နှင်ခတ် သော။
လက်ဝယ်ပုခုံ။ လကျာ ပုခုံပြက်သိုဝ်ပုဆစ်ကန်အရိယ်ဆွစ်ဖိရူယ်ပြက် သောအရိယ်ကါအခြိယ်
သိုဝ်ခ္လအေ်။ အထက် သောအရိယ်ကါဦ ခေါင်သိုဝ်လှံလိယ် သော။ အရိယ်ခပင်ဆွစ်ပြိ သော
ကါအတွင်ရိယ်ကါအပသိုဝ်ထာ ရူယ်လွံ သော။ မိယ်ညှုဝ်နှင်အရိယ်ကိုဝ်ငင်ရူယ်ကတ်ကြိယ်နှင်
ဂျန် သော။ အသာဟိယ်ရာ။ ခိတ်ရူယ်ဂှိ သော။ လက်တန် တောင်ရှူယ်ဖြတ် သော။ ခြိယ်
ပုဆစ်ရှူယ်ဖြတ် သော။ သံခွာ ၄ ခုစွပ်ရူယ်တွာစိယ် သော။ အ စေါင်ဤဂ်စိယ်ရူယ်နာ

တွင်တံသာင်နက် သော။ ဒြိယ် ၂ ဖက်သုံ ဂုယ်ပတ် ၂ လှေည် သောတူ နှင် နုဝ် ၂ ထူဗြိ ဂုယ်။ ကိုဝ် ခဝ်သိမ်အိုဝ် ချင်သိုဝ် ခုယ်ဘိ ဂုယ် လှေည် သော။ အရိယ်ကိုဝ်သင်တုန် နှင် စတ် ဂုယ်။ သံပရာဆါပ္လာ ရေည်သွန် သော။ အရှင်လျှင် ခိုယ် စါစိယ် သော။ လည်ဖြတ် သော။ ကိုဝ် လက်ခပင်အမှိုက် ရေစ် ဂုယ်မိ ဖုတ် သော။ ဤသိုဝ် သောသတ်ခြင်သာတ်ကုန် ဧအ်။ ထိုမြိုဝ် တမုန္နန် လေ။ တါပနမည် သောငြယ်ကြိ နှိုက် လေကျက်ကုန် ဧအ်။ ထိုဝ်ငြယ်ကါကိုဝ်အလုံလျှင် အတွင်အပငြယ် မိတိပ္လည်လျက် တောက်ထသု တေ။ အယင်တိုဝ်ကါမိအစါလျှင် ဖ္လစ်ထသု တေ။ နိယ်ငအတိုင်ဆင်ငြယ်ကုန် ရာ ဧအ်။ ဤသိုဝ်ဂ္လယ်ထသ တေ။ ငြယ်အသက်မ္လင်ခြင်ကါငြယ်အ သက်ဖ္လင်ကါအနှစ်တသိန် တေလူနှစ်ဖ္လင်ထွက်တုံ မူကါအကုတိယ်တ . . . နှစ်ဟိယ် ဧ။ ခိုဝ်စ လျက်ဧအ်မခိုဝ်စ ယောင်မူ သောသူခိုဝ်ခံခြင်ကါ။ လူဖ္လစ် ဂုယ်။ အမိဝံတွင်ထွက်သကါအ လင်မမြင်ရမု ဂုယ်သိယ် သောကါတစ်ကံ ဖါလျှင်ခံ တေ။ တစ်ကံ ဖါပြိ ဂုယ်။ လူဖ္လစ်လျက်ရှင် တုံ သော လေ။ ကိုဝ်နိတ္တာဝတ်ဝတ်ဂုံစါဂုံလျှင်မြဲ။ ဆိုဝ်ငြယ်ကြိလျှင်ဖ္လစ်သ တေ။ ဥစ္စာရ ငြာတုံ လေအယင်တိုဝ်လက်တွင်။ အကြင်အခြင်သည်ဖ္လင်တည်ချွင် သောဥစ္စာသည်မတည် စိမ် သော ဌါ။ လှိယ် မှောက် သော။ ဤမ် လေါင် သော။ ကစသဖ္လင်ဖိုယ်နှင် ၂ ဖ္လစ် ဧ။ ခိုဝ်စ သောအကျင် ကြောင်ကါ။ တမုန္နန် သောဆိုဝ်ငြယ်ကါ။ ဤလူတွင် သောဆိုဝ်ငြယ်ကြိ ရေက်၇ုဗြိ ဂုယ်။ တမုန္နန် သော ချံသာ ဤလူတွင် ချံသာရ ကြောင်အကျင်သည်ကါ ခ္လောင်။ လယ်။ ဍာ။ ဥယန်။ ဂိယ်ကန်ကုန်စယ်။ ကြုယ်ဆယ်။ သူခ္လသဖ္လင်လည် ကောင်။ သုတဝ် သောလုံလသဖ္လင်လည် ကောင်။ တြု၂ာသဖ္လင်။ အသက်မုယ်အဝ် ဧ။ ဤသိုဝ်ကျင်မူကါ။ ဤ လူတွင်စည်စိမ်ချံသာကြွယ်ဝ သောဖ္လစ်အံသ တေ။ အလျှူလေဗိယ်အဝ် ဧ။ သတင် လေသုံ အဝ် ဧ။ (ဘာဝနာ လေပ္လု) အဝ် ဧ။ ထိုဝ်သိုဝ် မုပြိမူကာ။ တမုန္နန်နှိုက် လေ။ သကြာ မင်စည်စိမ်။ မလွယ်ရလိမ်သ တေ။ တမုန္နန် သော။ ဤလူတွင် သော။ စိည်စိမ် ချံသာ ရအံ့ သော ကြောင်ကါ။ ခိုဝ် သောအကျင့်။ မကျင့်အဝ်။ ကောင် သောအကျင့်ကာကျင့် အဝ် ဧ။ ဤသိုဝ်ငါမု သော ကောင်မှုတ္လိုဝ်ကါ။ နိယ်ရပန်ပစ္စည် လေဖ္လစ်စိယ်သ တေ။ သတ္တွာတကါ လေ ချံသာ စိယ်သ တေ။ မိုဝ်လိယ် လေ ကေါင်စိယ်သ တေပြည်တယ် လေ ချံသာ စိယ်သ တေ။ ၄၄၄။ က္လောက်စါတိုင် ဆောက်သကါနိယ်ကျန် လေဖွယ်။ တန် ဆောင်ပ္လု။ ဗိတန်ဆင်ဠွာကြိစုတ်။ တဠွာမလွတ် ဆောက်စိယ် တေ။ ဠွာငယ်စွာအဆုံကါအဤ ၅၀ ပျှယ် ဆောက်စိယ် တေတလမလွတ်လပ္လည်သတင်နိယ်နှိုက်ဠွာသူ ရှောက်သုကြိဠွာသည်ခ

ပင်ရသောတန်ဆာဆင်လျက် ပေါက်၂တန် ဆောင်ပန် တောင်ကဝ်ထါနှင်ပုစဝ်။ စည်ပသာ လေတီ။ ဤသိုဝ် မှု ရုယ် ကျွေက်စါတိုင်စါကိုဝ်နာစိယ်ကုန်သတေ ဆောက်ဦ သောပုဟွာစဝ်ကြီးစွာမှုစိယ်သတေစါဖတ်သသူ လေ။ ရသောတန်ဆာဆင် ရုယ်ဖတ်သတေတိုင်မဖိး သောငွာငယ် ရှောက်ငယ် လေဆင့်ခဝ် ရုယ်။ တိုင်ဟိယ်ရာသိုဝ်နာပါစိယ်ကုန်ငေ။

(<u>တိုင်း ရင်း မြန်မာ ကျောက်စါ</u>၊ ပထမထုဝ်၊ ဓါတ်ပုံ ၁၆၆ကခ၊ ၁၆၇-၉၊ ၁၇၀၊ -၄၊ ၃၄၃ နှင့် ၃၄၅ကခ)

အမိန့်တော်ရှိသည်၊ အရပ်ရပ်ရှမ်းပြည်ယွန်းပြည်တရုတ်ပြည်မြို့စား စော်ဘွား ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်အခွန်ဝန်စာရေးကြီး ဝင်းမှူး ဆင်မှူး အမှုထမ်း ဗိုလ်မှူး ဘဝ်မှူး စစ်ကဲ နားခံ တပ်စာရေး အကြီး အကြပ် အကပ် အကဲတို့အပြည်ပြည် အတိုင်းတိုင်း ဦးညွတ်ရာ ရတနာပူရရွှေပြည်ကြီး၌ ရွှေထီးစိုက်တော်မူ၍ ထီးဆောင်းမင်းအပေါင်းတို့အသျှင်သခင်ဖြစ်တော်မူသော ရွှေတွင်း ငွေတွင်း ပတ္တမြားတွင်း နှင့်တကွ သင်္ဘောဆိပ်များ အပေါင်းနှင့် ထီးဆောင်းမင်းတကာတို့အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ဝန်ကြီး မဟာနန္ဒဇေယကျော်ထင်၊ မဟာတလဖျား ၊ မဟာသီရိဇေယနေမျိုး နော်ရထာ၊ အတွင်းဝန်နန္ဒသကြံ၊ ဝန်ထောက်နေမျိုး ဇေယသီရိ၊ (နေမျိုး) ဇေယကျော်ထင်တို့နှင့် အစုစုခန့်ထား တော်(မူ)သည့်အမှုထမ်း အပေါင်းတို့၊ ငါ့ယောက်ဖတော်ဘုရားသည် ရွှေနန်း တော်မှခွါတော်မူ၍ နတ်ဘုံဗိမာန်နှိုက်စံပယ်တော်မူသည်၊ ငါ့ယောက်ဖတော်ဘုရား အရိုက်အရာကို(ငါ)သိမ်းမြန်း တော်မူ၍အသီး အသီး ခန့်အပ်တော်မူသည်မှာ ဝန်ကြီး ဝန်ထောက် စာရေးကြီး ပြည်ရေး ရွာမှုစ၍ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့နှင့်တရား စကား အလုအရက်မငြိမ်မဝပ်ဆိုက်ပွါး ရန်စည်ရှိသည်များ ကိုလည်း ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း ခန့်ထား စီရင်ရမည်။

ဝင်းတော်လေး မျက်နှာမှစ၍ပြည်ကြီး ဝန်ကို(ပေး အပ်ခန့်ထား) တော်မူသည့်လည်း ရာဇဓမ္မ လောက ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ(၏) စီးပွါးငါ၏စီးပွါး သိ တော်အစဉ်မြဲ ကော်အဆက်မြစ် တော်အညွှန့်အဖွန့်စည်ပင်ပြန့်ပွါး မည်ကိုသိကျွမ်း နားလည်(သ)သူဖြစ်၍ဘကြောင်း ၊ ဂတိလေး ပါး မလိုက်သိကျွမ်း နား လည်သည်နှင့်အမှုကိုကြပ်ကြပ်တည်း တည်း စီရင်ရမည်အပ်ထား၍ ဝန်ကြီး ဝန်ထောက် စာရေးကြီး တို့အရာနှင့်ငါ့ယောက်ဖတော်မင်း တရား ကြီး လက်ထက်ပြုစုတော်မူသည်၊ ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း အခွင့်ရောက်သည်ကိုစီရင်၊ မသင့်သည်အမှုကိုငါဗျာဒိတ် တော်ထွက်ရှိမိသော်လည်း ဝန်တို့ကစီစစ်၍ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်။

အတွင်း ဝန် သံဆင့် သံခံ နား ခံတို့မှာလည်း အတွင်း အမှုကိုသိကျွမ်း နား လည်(သ)သူဖြစ်၍အတွင်း ဝန်အရာနှင့်အသီး အသီး ခန့်အပ် တော်မူသည်မှာ

လည်း အတွင်း အမှုအတွင်း မြဲတို့မှာအိပ်လှည့်အိပ် ဖန်အစေါင့်အနေမှ စ၍အတွင်း အမှုး အကြီး တို့ကိုကြပ်ကြပ်တည်း တည်း ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်နှင့်အညီမ ဖေါက်မပြန်စေရ၊ စေ့စေ့ငုငုကွပ်သွပ်စီရင်ရမည်ခန့်အပ် တော်မူသည်၊ ခန့်အပ် တော်မူကြောင်း လည်း သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွန့်တိုင်ဟုတ်မှန်တော်မူသည်ကိုအတွင်း က ရွှေနား မျက်စိကဲ့သို့ရာဇဓမ္မ လောက ပစ္စုပ္ပန်သံသရာအကျိုး နှစ်ပါး ကိုသိကျွမ်း နား လည်(သ)သူဖြစ်၍လည်း တ ကြောင်း ဂတိ လေး ပါး ကိုမလိုက်၊ ဖြောင့်မတ်စွာအတွင်း နှင့်ဆိုင်သည့်အမှုကိုကြပ်ကြပ်တည်း တည်း စီစစ်စီရင်ရမည်ဖြစ်၍ ငါ့ယောက်ဖ တော်ဘုရား ပြုစု တော်မူသည့်အတိုင်း (ငါ)ပြုစု တော်မူသည်။

ဝင်း မှုး ဝင်း စချီ ဆင်မှုး (ဆင်စချီ)တို့မှာလည်း ဝင်း လေး မျက်နှာသား တို့ကိုရုံး (စု) ထား ၍အလှည့်အလည်အိပ်လှည့်အိပ် ဖန်ကိုမပြတ်မလပ်အောင်လုံ့လနှင့် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို စေါင့်သိသည်နှင့်အညီဝင်း စုအမှုထမ်း မှန်သမျှထွင်တရား စကား မှ စ၍အမှု ပေါ် ရှိသည်များ ကိုကြပ်ကြပ်ဘည်း တည်း မလစ်ဟင်း မယွင်း မယိုရ(အောင်) စီရင်။ ဝင်း မှုး ဝင်း စချီအရာနှင့်ငါခန့်အပ် တော်မူ ကြောင်း လည်း ဂတိ လေး ပါး နှင့်မြဲမြံတည်ကြည် သောသူဖြစ်သည်လည်း တ ကြောင်း သူလျှိုသူကန်အစ ရှိသည်ကိုရိပ်ချည်(မှုဖြင့်) သိ(နိုင်သ) သူဖြစ်၍ဝင်း မှုး ဝင်း စချီအရာနှင့်ငါခန့်ထား အပ် တော်မူသည်ဟာ ကြောင်း ၊ ငါ့ယောက်ဖ တော်ဘုရား ထွင်မလစ်မဟင်း မယွင်း မယိုရ(အောင်) ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်နှင့်အညီထမ်း ရွက်သည့်အျုး (ကြီး) မတ်ကြီး ဖြစ်၍ ငါထပ်မံခန့် တော်မူသည်၊ ဝင်း သား မှန်သမျှကိုကြပ်ကြပ်တည်း တည်း (ကွပ်ကဲ) စီရင်။

ဗိုလ်မှုး တပ်မှုး စစ်ကဲ နား ခံ အကြီး အကြပ်တို့မှာလည်း ငါ့ယောက်ဖ တော်ဘုရား လက်ပ ာ် တော်လုပ်ကြံ တော်မူ(သမျှ) ကျေး ဇူး သစ္စာနှင့်အညီ(ထမ်း ရွက်သ) သူ၊ အမှု တော်ထွက်သမျှရဲရင့်တည်ကြည်စွာထမ်း ရွက်(သသူ) စစ်ရေး စစ်ခွင့်ရောက်လျှင်ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း မလစ်မဟင်း ရနိုင်နင်း အောင်သတ်ဖြတ်စီရင်လိမ့်မည်ဖြစ်၍ ငါ့လက်ထက် တော်လည်း ထပ်မံ၍ခန့်အပ် တော်မူသည်၊ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်နှင့်အညီကြပ်ကြပ်တည်း တည်း အမှု ပေါ် ရှိသမျှကိုအမှုနှင့်အင်

တန်ဆောင်ကွပ်ညှပ်စီရင်။

မြို့ဝန်စာရေး ထောင်မှူး ထောင်စချီတို့မှာလည်း ရွှေနန်းတော်ပတ်လည်အတွင်း ပြင်ခိုး သေး မီး ပွါး ရာဇဝတ်နှင့်စပ်ဆိုင်သည်များ ကိုအရှေ့ငါးတိုင်၊ တောင်ငါးတိုင်၊ အနောက်ငါးတိုင်၊ မြောက်ငါးတိုင်အတွင်း ထွင်ခိုး သေး မီး ပွား မပေါ်မရှိအောင်ကြပ်ကြပ်တည်းတည်း ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း စစ်ကြောစီရင်၊ မြို့ဝန်အရာနှင့်ခန့်ကြောင်း လည်း ရာဇမမ္ဗလေါက ပစ္စုပ္ပန်သံသရာအကျိုးစီးပွါး ကိုလည်း သိသူ၊ သူ့အသက်ကိုလည်း ချစ်ကြည်သသူဖြစ်၍ ခန့်အပ်တော်မူသည်၊ အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်ဂါတ်ဆိုသည့်နယ်လေး နယ်အတွင်းကိုကြပ်ကြပ်တည်း တည်း (နှိုး ဆော်) စီရင်။

အမည်ရကျေး စား ရွာစား တို့မှာလည်း အသီး သီး အင်တန်အောင်ပါသူကောင်း ပြုတော်မူ၍မြို့ပြ ကျေး ရွာ ပေး အပ်တော်မူသည်မှာလည်း ဆင်း ရဲသားကျွန်တော်မျိုး တို့ကိုမပင်မပန်း မနှမ်း မနယ်ရအောင်ကြီး သည်စကား ကိုငယ်စေ၊ ငယ်သည့်စကား ကိုပပျောက်စေ၊ မြေသီမြေခွန်အကောက်အစား တရား ကွမ်း ဦး မှာလည်း နည်း အောင်စီရင်ရမည်။

သင်း မှူး တို့မှာ ယုံမှတ်တော်မူသည်ဖြစ်၍အတွင်း ဦးတိုက်အရှေ့မာရဘင် အစေါင့်အနေအကြီး အကြပ်အမှူး ခန့်တော်မူသည်လည်း သင်း စုအမှုထမ်း နှင့်စပ်သည်အရာများ ကိုသင်း မှူး တို့ကတလုံး တဝတည်း နိုင်း ခန့်စီရင်။

ပြော့ကြီး မှူး စမြောင်မှူး အဝေး ရောက်စာရေး တို့မှာလည်း မင်းမှုမင်း ခင်း ကိုယဉ်ကျေး ဖွယ်ရာ လျှောက်ပတ်သူဖြစ်၍အရာနှင့်ခန့်တော်မူသည်မှာလျှောက်တော်ရုံး တော်ထွင်ဆနေအထိုင်အဝတ်အစား များ ကိုကြည့်ရှုစီရင်ရမည်၊ ဝန်ကြီး တို့ကနိုင်း ခန့်သည့်အတိုင်း မထောက်မကြောက်ပြန်ဆိုရမည်၊ ပြော့ကြီး မှူး မှာလည်း ညဉ့်နံနက်မပြတ်မလပ်ဝင်ထွက်၍ စါဆက်သွင်း စေ၊ စမြောင်သာရကာ အမှူး နား ထောက် နား ခံ ငယ်သား ဖြစ်သည်၊ စော်ဘွား မြို့စား ဝန်စစ်ကဲတို့ကိုသစ္စာတော်တိုက်ကိုသာကြပ်မ၍တိုက်စေရမည်။

အဝေး ရောက်စာရေး ဓာရာနှင့်ခန့်အပ်တော်မူကြောင်း လည်း အဝေး မြို့စား စော်ဘွား ထီး ဆောင်း နန်း နေအပေါင်း တို့ကိုရာဇသံရွေ

19 June 1368

ပေးမှာအစီရင်အခန့်အထား ကိုဝန်တို့ထံ လျှောက်ထား၍ ပေး မှာရမည်၊ အဝေး ရောက်အရာနှင့်ခန့်တော်မူကြောင်း လည်း အဝေး မြို့ရွာစော်ဘွား မြို့စား တို့ ကိုစိတ်နှလုံး သာယာ အောင်ကြည့်ရှု၍သင့်သည်ကိုမင်း မှာ လျှောက်ထား ရမည်ဖြစ် ခန့်အပ်တော်မူသည်။

ဩ့ကပ်မြို့ကိုင် မြေတိုင် စမြင်တို့မှာလည်း ဘေး ဘိုး စဉ်ဆက်ကြီး စိုး အုပ်ကပ် တိုင်ဆော်သည့် မြေနယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား ကျောက်မှတ် ကျောက်တိုင် မှစ၍တိုင်သူရင်း မင်း မှုတို့ကိုအင်နည်း အင်များ မယုတ်ရ အောင်ဆင်း ရဲသား တို့ကိုစီရင်နက် ကျေး ရွာတွင် ဖြောင့်မတ်တော်တည့် အောင်စီရင်၊ ဟုတ်မှန်ရာ စီစစ်၍ ရွှေလွှတ်တော်မှာ လျှောက်။

အဝေး မြို့ရွာစစ်ကဲမြို့ရွာခန့်အပ်တော်မူသည့်အမှုထမ်း ကြီး ငို့မှာ လည်း ဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့ကိုမပင်မပန်း ရ၊ ငြိမ်ဝပ်စွာရှိမည်အကြောင်း ခန့်ထား သည်၊ မြို့ရွာများ မှာလည်း ရာဇဝတ်တော်နှင့်ဆန့်ကျင်သည့်အမှု၊ ကျေး ဇူး သစ္စာတော်ကို (မထောက်) ဘောက်ပြန်လိုသောသူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်မြတ် အောက်ပို့ဆက်၊ ဆင်း ရဲသား ကျေး ရွာနေသူမပင်မပန်း စေနှင့်၊ ကြပ်ကြပ် တည်း တည်း (အုပ်ထိန်း) စီရင်၊ အဝေး မြို့ရွာသို့ခန့်အပ်တော်မူကြောင်း လည်း သတိဂတ်နှင့်ရဲရင့်မြဲမြဲတည်ကြည်နိုင်ခန့်လိမ်မာသသူဖြစ်၍လည်း တကြောင်း ၊ သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ်တော်အဆွန့်တိုင်စီး ပွါး များ မည်အကြောင်း နှ လုံး မသာမယာရှိသသူတို့ကိုရင်ပိုက်၍ နေထိုင်သသူတို့ကိုသာယာ ပျော်ပါး အောင်စီ ရင်ရမည်။

တောင်ဘက် မြောက်ဘက်အရပ်ရပ်အမှုထမ်း အပေါင်း တို့မှာလည်း ဘေး လေါင်း တော်ဘိုး လေါင်း တော်ပန်း ယ စစ်ကိုင်း မြင်စိုင်း မှစ၍ပြု စုတော်မူသည်။ ကျွန်တော်မျိုး အမှုထမ်း များ မှာလည်း အသီး အသီး ကျေး ဇူး သစ္စာတော်နှင့်စား မိုး စား မြေ လုပ်အိုင် စား ကျင်း ပေး မှတ်၍ ရှိလေပြီး သည်၊ ကျေး ဇူး သစ္စာတော်ကို စေါင့်သိသည်နှင့်အညီလည်း ဘေး လေါင်း တော်ဘိုး လေါင်း တော်တို့လက်ထက်က ပေး မှတ်သည့်အတိုင်း သတ်မှတ်၍သနား တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစ္စာတော်နှင့်အညီ နတ်တော်လဆန်း ၁ ရက်ကိုနှစ်စဉ်မပြတ် (10 November 1368) ရွှေဘဝါး တော်

အောက်သို့အရောက်အတွင်း တပါး ပြင်တပါး အစောင့်အနေခန့်ထား သူအဝန်း အမှူး အကြီး တို့မှာလည်း မပြတ်မလပ် နေ့ညဉ့်အလှည့်အလည် မှန်ကန် အောင်ငယ် သား တို့ကို စောင့်နေထမ်း (ရွက်) ရမည်။

အမှူး အကြီး အရာနှင့်ခန့်ထား (နှင်း) အပ် တော်မူရာမှာလည်း လုံး လဗိဂိုယစါဂ ဂိုဝ်ခြည်ထင်မြင်နိုင် (သ) သူဖြစ်၍ ခန့် တော်မူသည်၊ ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း စောင့်နေထမ်း ရွက်။

အနောက်ဝန်စါရေး ကြီး တို့မှာလည်း အနောက်အတွင်း ကဆိုင်သည့် အဝတ်အစါး ပင်ပန်း နှမ်း ဂိုသည်ကိုသန့်စင်ရေတော် စါး တော် အထုတ်အသွင်း မှစ၍ မသင့်သည့်အရာကိုကြည့်ရှုစီရင်ရမည်ခန့်အပ် တော်မူသည်။

ဝန်ကြီး ဝန်ထောက် စါရေး ကြီး တို့မှာလည်း ပြည်ကြီး ဝန်ကိုချုပ် အုပ်စီရင်နိုင်သသူဖြစ်သောကြောင့်ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်အရာနှင့်ခန့်အပ် တော်မူသည့်အတိုင်း ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း မလစ်မဟင်း မယွင်း မယိုရအောင် (ချုပ်အုပ်) စီရင်ရမည် အမိန့် တော်ရှိသည်။

19 June 1368

သက္ကရာဇ် ၇၂၉ ခုပထမဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် ၃ နေ့ဝန်တို့ဆိုပြန်သည်၊

20 June 1368

၄င်း ၆ ရက် ၄ နေ့ပြင်သေနာပတိတို့ဆို သိင်္ဂတုရင် ပြော့ကြီး မှူး ပြန်သည့်အမိန့် တော်၊ (စမ္ဗူဒီပဥဆောင်း ၊ မျက် ၆၀ – ၂)

30 March 1598

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
1598
အမိန့် တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ်၉၆၀ တွင် ဒသာမိမ္မာတ်ကျိက်သည်။ ဘား မဲ့ဆရာ တော် နှင့်ပဏ္ဍိတ ပညာရှိတို့က ကဆုံရက်စုံ၊ နယုံမစုံ၊ ပဌမဝါဆိုဝ်ရက်စုံ ဒုတိယဝါဆိုရက်စုံ ထွယ် စေအပ်သည်၊ ထုံး ကား သက္ကရာဇ်တို ၄၅ ခုမဖွိမတုံက်ဝယ် ရာဇဂဟပြည်ကိုဝ်အစိုဝ်ရ သောပိမ္ဗာသာရမင်း ကြီး သည် ဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၅ ရက်၅ နေ့ ရောက်မှ ဝါကဝ် တော်မူပါသုံး လူထွတ်ဖွား မြတ်ဘုရား ကိုဝ် တောင်း ပန်လျှင်အဓိပတိမဟာရာဇာပိမ္ဗသာ ရောနမရာဇ်ဒ္ဓသာမုတိ ပဝဋ္ဋ ဏောစသာသနဝဏ္ဏ နော အဟော သိဟူ သောအရာကိုဝ်ပြု တော်မူ ကြောင်း ကိုဝ် လျှောက်ချက်သွင်း ချက်ပုရပိုက်လွှာတွင် ပါသည်။ ဆရာ တော်နှင့်ပဏ္ဍိတ ပညာရှိတို့ဝ်က လျှောက်သည့်အတိုင်း ငါ ရွှေပြည် တော် တွင်အရပ်အကွက်များ ၌ဒိတင်း သုံး တော်မူ သောဆရာ တော်တံဆိပ် တော်ပိဋကတ် မှာစာကြည့်စာတည်း ဂိုဏ်း ပုဂ္ဂိုလ် တိုက်အုင်တို့မှစ၍အရပ်ရပ်မြို့ရွာတို့ဝ်သိုဝ် သက္ကရာဇ်၉၆၀ ဒုတိယဝါဆိုသင့် ကြောင်း ကဆုံရက်စုံ နယုံရက် (မစုံ) ပဌမဝါဆိုဝ်ရက် စုံ ဒုတိယဝါဆိုဝ်သင့် ကြောင်း ကဆုံရက်စုံ နယုံရက်မစုံ ပဌမဝါဆိုဝ်ရက်စုံ ဒုတိယဝါဆိုရက် စုံထွယ် စေ ကြောင်း ကိုဝန်တို့ကမှာ။

14 July 1598

အရပ်ရပ်အရိယာသင်္ဃာ တော်တို့ကိုတညီတညွတ်တည်း သက္ကရာဇ်၉၆၀ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်ရရက်၅ နေ့ကိုဝ်ဘညီဘညွတ်ကည်း ဝါကဝ် စေရမည်အကြောင်း ကို လျှောက်မှာ၍ စေရမည်။ ဝန်တို့စီရင်။

30 March 1598

သက္ကရာဇ်၉၆၀ ကဆုံလွှန်း ၅ ရက် နေ့ နာခံ ပြော့ကြီး မှူး ထုတ်၍ပွှဲ ထွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။

(မှန်းကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြို့ရွာသနား တော်မူခံရသသူတို့မှာမြင်း အခွန်တတိုင် ၅၊ ဒိစီ အသည်တိုင်ကခံစေ။ စေဝန်မှာလည်း မြို့စား ရွာစား အင်အား ကိုထောက်၍တ တိုင်တန်သည် ၂တိုင်တန်သည်ကိုပေး စေ။ မြို့စား တို့နေရန်ဝင်း မှာကပ်တိုင်အ ပေါက်၅ကြက်ခြေကန့်ဝင်း ထရန်အဖျား ချွန်၍ကာစေ။ ရွာစား တို့မှာကပ်တိုင်၃ ပေါက်ထရံဖျား ကိုမချွန်စေနှင့်။ ကပ်သာကာစေ။ ဝန်စုရတို့မှာနေရာအ ဆောင်ပင်မရှိသော်လည်း ဝန်စုရနှင့်ဖြစ်သည်။ မြို့စား ရွာစား တို့နည်း ကာ စေ။ သေနာပတိတို့မှာနံလျား ၁ရတာဝန်ထောက်တို့နှင့်အတွင်း ဝန်ဝန်စုရတို့ မှာနံလျား ၁၅တာကာစေ။ အမည်ရသက်သက်မှာဝင်း တို့ကိုမဖေါက်စေနှင့်။ ဝင်း ကပ်အဖျား ခါး လွယ်ခုတ်တဖက်ချွန်ကာစေ။ မင်း ညီမင်း သား တို့မှာ ကပ်ပကတိရက်သည်တွင်အဖျား ပတုံပိတ်စေ။ ဝင်း တိုင်၅ပေါက်ရေပေါက်စေ။ မြင်း ကပ်သနား တော်ခံရသသူ၊ ရွှေမာရဘင်ဆီး ခံရသသူ၊ ရွှေနောက်မာရ ဘင်ဆီး ခံရသသူ၊ လှော်ကား မျက်စိတတ်ခံရသသူတို့အမိန့်တော်သီး ချား ပါမှအမိန့် တော်အရကိုထောက်၍စာချွန်အပ်ရမည်၊ အဝတ်တံဆာမှာလည်း မင်း ညီမင်း သား ကြီး တို့မှာသုဂန်သက္ကလပ်ဖဲကတ္တီပါစပ်ပုဆိုဝ်ဝတ်စေ။ သေနာပတိဝန်စုတို့မှာသနား တော်ခံရမှဝတ်စေ။ တော်နေရာနေလျှင်ကတ္တီပါဝတ်လုံ၊ ပုဆိုး ပန်း ချပ်၍ဝတ် စေ။ ဒူး နေရာနေလျှင်မှိုင်း လုံး ဝတ်လုံဝတ်စေ။ သုံး သွယ်နေတို့မှာဇာပယင်း ဝတ်လုံဝတ်စေ။ တော်နေရာတို့မှာဘောင်း သစ်ဘျစ်၄မျက်နှာသစ်ကျစ်၃မျက်နှာ သစ်ကျစ်ရွှေနောက်သနား တော်ခံရသသူတို့မှာပုဆိုဝ်ထည်လုံး ပန်း ဆိုဝ်ဝတ်ဆင် စေ။ ဖဲစပ်၍ဝတ်စေ။ တမာရွက်ထောင်စိန်ရရသသူတို့မှာပုဆိုဝ်ပန်း ကွက်ဖဲစပ် ၍ဝတ်စေ။ သည့်ပြင်အရပ်ရပ်မှာအထူး သနား တော်မြတ်ကိုခံရမှလက်မထောက် မျှုံး ကိုလွှတ်ကဆိုဝ်၍လမ်း မထောင်မျှုံး စာရမှဝတ်စေ။ ဆင်စေ။ မြင်း ကျိုဝ်ကတံ ဆာများ မှာသနား တော်ခံရမှအမိန့်တော်အရကိုထောက်၍လွှတ်ကစာချွန်ပေး မှစီး နင်း စေ။ ကျိုင်း ဆင်စွယ်ချက်မှာ တော်နေရာကိုချက်ပြည့်၊ ဒူး နေရာကို နှစ်သ(စ်)ခံ၄သစ်ခံပေး ၍ ဆောင်စေရမည်မှာကျိုင်း ကြီး ကျိုင်း ငယ်လက်ခတ်လွှတ် ထမ်း စင်မှာဆောက်စေ။ လက်ခတ်ရွှေနောက်မှာအမိန့်တော်ပါမှလုပ်စေ။ တ

လဲ၅၀န်း ရ၀န်း ၉၀န်း ဆင်တင်ဂဲကယည်သော ပေါင်း ၀န်း ဆောင်ထိး ရှေ့ဆောင် သတ္တလပ်ကတ္တီပါနီ၎င်း မည်သရီအနက်မှာ အမိန့်တော်ပါမှ ဆောင်စေ။ မင်း ညီမင်း သား တို့လုလင်စည်စည်မှာ ယပ်ဂိုဝ်နီစွဲ၍ တစည်၊ တော်နေဒူး နေတို့မှာ လည်း လုင် ၂စည်။ တွင်း ဘ ဝေါပြင်ဘူ့ ဝေါ နေတို့မှာ ကျိုင်း ဂိုဝ်စွဲ ဆောင်စေ။ က တော်မယား တို့မှာ သနား တော်ခံရမှစ(ည်) ဆောင်စေ။ ရှေ့တံခါး နီမှူး နောက်တံခါး နီမှူး မြို့တံခါး ကိုဝ်ရပ်မှူး ခန့်။

24 August 1598

သက္ကရာဇ် ၉၆၀ တော်သလင်း လဆန်း ၄ ရက်နေ့ စမြောင်မှူး လွှတ်တွင် ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ရွှေပြည်စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် ၅ နေ့မြို့တည်နန်း
ဆောက်အခါတော်ကြီးသည်။ ဘား မဲ့ဆရာ တော်ကို လျှောက်ရမည်မှာ မြို့တော်နောက်
မျက်နှာ ခေါတ်တံခါး ဝယ်ချင်သေ့နှင့်ဟိုင်း ထွက်ဟန်၊ ရှေ့တံခါး တဆူထွင်ဂမ္ဘီနှင့်နဂါး
ထွက်ဟန်၊ မြောက်တံခါး တဆူမှာ မြွေနှင့်ကျား ထွက်ဟန်၊ တောင်တံခါး တဆူ၌ ကြောင်
နှင့်ကြွက်ထွက်ဟန်များ နှင့်တံခါး ၄ ရပ်မှာ နောက်ဆင်နှင့်ဂဠုန်၊ ရှေ့ကျား နှင့်
ချင်သေ့၊ မြောက်မျက်နှာ ဩောင်း ၊ တောင်မြွေ ခွေး နှင့်နဂါး တို့သည်ဝင်သော
အရာတို့သည်ကိုယ်တရာ ပယောဂ ဥပဒေသနှင့်တကွစီရင်တော်မူပါလျှောက်။

မြို့တော်ကမ္ဗတ် ၄ ရပ် ရွာဌာနကိုဝ် ရပ်တမှတ်တိုင်ကိုရပ် အရပ်အကွက်
အတန်း တခါး ပြကြီး ပြင်မြို့တော် စောင့်နန်း တဆောင်း သူရဲပြေး သူရဲခိုဝ်မြို့ဝ်
အုတ်ဂိုဝ်တခါချင် ရင်တား ရက်ဘောက် မင်း ထုပ်ချ တံခါး တော်အစေါင့်လူ
တို့မှာယိုဝ်ဒယား သား ယနိုင်သား လောင်ရှည်သား တောင်ဂိုး သား လူ
စုတို့ကမြို့တံခါး နန်း မြို့တော်တံခါး တဆူလျှင်လူတရာ။ အဝန်း ၁ အဆော်ရခန့်ရန်၊
ရာဇပလ္လင်ဥဂင် တော်တည်ထား သည့်အဆောင် တော်ရပ်သစ်၉၊ စည်မှာလည်ထွင်
ဝန်း သောခါတွင်တဲတွင် ကျောက်ပလင်ခံ စေရမည်။ ကြေး နီအပြား သတ်ခံရမည်။
နံရံကိုနရပတေမန်၍ နွား နောက်ရုပ် ကျား ရုပ် ဖြိုင်း ရုပ် ကျွဲရုပ်၊ ပိဿနိုဝ်
ရုပ် ဘုမ္မစိုဝ်ရုပ် ပရောဟီ လေး ယောက်တို့ဝ်အရုပ်တို့ကို ဆေး စုံရေး စေ။ ရပ်
သစ်တော်ပျား ခံရွှေတိုင်ထိပ်မှာလည်း ရွှေပျား ငွေပျား အင်း စီရင်ရန်များ
ဘည်မဏ္ဍိုမတိုက် သောဌသရဖပြည် ထောင်ပြည်ကြီး တဆယ်ကိုဝ်ပြည် ထောင်မှာစီရင်
သည်ကဥပဒေသက် သော ရှိသည်။ ထိုတိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး များ ထွင်စီရင်သည့်နည်း စီရင်
တော်မူရန်မြို့တော်ပတ်လည် ကြေး သွန်း သံလျက်စွဲလျက်ဓါး ပြအိန္ဒနတ်ရုပ် ၁၀၀၀။
နန္ဒီနတ်ရုပ်မှာ ဝေသာမိတ္တ တောင်ကပ္ပိလဝတ်မြို့စောင့် ၁၀၀၀။ နတ်ရုပ်များ
နှင့်ကြေး နီပြား အင်း ကျောက်သစ်တာ ကျောက်အိုဝ်ထား ရန်ရွှေပြား ငွေပြား
ကြေး နီပြား အင်း တော်များ ကိုနှံထား စီရင်ရန်၊ ထိုမှတပါး အရပ်ရပ်မှလါလတ္တံ့
သောရန်သူရန်ဘက်တို့နှောက်ရှက် သော်လည်း ကောင်း ၊ နီး နီး စပ်စပ်ရောက်

25 August 1598

သော်လည်းကောင်း ၊ မရောက်မလာဝမ့်စေကြောင်း ၊ သဉ္စဂါတို့ ခေါင်းကို ချစေ၍အင်း မျိုးတို့ကို ဧရ မြေ့ရှင် နှင့်သာသနာ တော်အရောင်အဝါတိုး တက်၍ ပြည်ထဲ၄မျက်နှာသာယာစည်ပင်သည်ဖြစ်၍သား တော်အစည် မြေး တော်အဆက် မြစ် တော်အညွှံ့အနွယ် တော်တိုင်တည်ထား စိုး အုပ်ချုပ်အတိုင်း ထက်အလွန်ဖြစ်မည် အကြောင်း တို့ဝ်ကိုဝံရည်၍ စီရင် တော်မူပါ လျှောက်ရမည်။ ကျောင်း တော်သို့ဝ် ဝန်ထောက်စာရေးကြီး မြို့ဝန်ခန့်ထား၍ လျှောက်စေ။ ဝန်တို့ဝ်စီရင်။

25 August 1598

သက္ကရာဇ် ၉၆၀ တော်သလင်း လွှန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံပြော့ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အသွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း ဟရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အစုစုကျွဲ တော်မျိုးတို့သည်အရိုးအစည်အတိုင်ဝင်း လှည့်အိုးဖန် အပေါင်အနေများ မှာလူရှိ၏မရှိ။ အိုး၏မအီးကိုဆီမီး ထွန်း မှုး တင်း တိမ်ရန် မှုး တို့စစ်။ သည်နောက် ပြောက်မည့်အရာများ ရှိသည်ကိုလက် ဆောင်ယူစာရေး ဝင်စေ၍လွှတ်မှစ၍အရင်ရပ်ဝန်စာရေး တို့ကသွန်း ၁ရက် နေ့ကိုသွင်း သည့် အုန်း ငှက် ပြောကြံ ချောင်း များ နှင့်တွင်း ဒင်း တိုက် လှော်ကား သုံး ထောင်ကျွဲ တော်သုံး ထောင်တို့က လစည်သွင်း မြန်အုံး ငှက် ပြောကြိုကိုအိုးသူတို့ကိုတဘီး တ ချောင်း စီ ပေ စေ။

ဆီ ဒီး ထွန်း မှုး တို့စစ်သည့်စာရင်း က လျှော့သည်သာသည်ကို လျောက်။ ညည့်အိုးဖန်စာရင်း ရှိလျက်စာမှတ်ခံပြီး မှကြံငှက် ပြောအုန်း ပေတော်မူသည်ကို နေရာတွင်မရှိလျှင်မရှိသူတို့ကို ပေး စွာ သောအရပ်သို့ပို့ ရမည်။ လူဆိုလူသွမ်း ဖြစ်သည်။ အိမ် ထောင်ခန်နား သက်ရှိသက်မဲ့ပစ္စည်း ဥစ္စာတို့ကိုသိမ်း ၍ဆိုင်ရာတိုက် မှာသွင်း ထား စေ။ ဝန်တို့စီရင်။

25 August 1598

(သက္ကရာဇ် ၉၆၀ တော်သလင်း လဆန်း ၅ နေ့) နားခံ တော်စ မြောင် မှုး ထုတ်၍လွှတ် တော်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၇)(၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေနန်း တက်သိမ်း စမ္ပါယ်တော်မူလျှင်အခမ်း အနား ဇီရင်
ရန်သုံးတန်သင်္ဂါယနာဇီရင်ရန်များ နှင့်အတည်အထား သတ္တဝါမှစ၍နန်း တော်
အောက်နန်း တော်ထက်တည်ထား ရန်များ ကိုဝ်လည်း ဘား မဲ့ဆရာတော်၊ အာ
စာရသူမြတ်ကုဝ်မြတ်မုနိသင်္ဃရာဇာတို့ကိုဝ်လည်း လျှောက်၊ အသုံး တော်ကိုဝ်တွင်း
သင်း တိုက်က ပေး စေ။ အစည်နေထိုင်သုံး ဆောင်တော်မူရန်ခမ်း နား တိုဝ်မှာ
လည်း ငါး စိန်း ငါး ချောက်ငါး သိုင်း ငါး ပီဆား ဟင်း သီး ဟင်း ရွက်ချင်း ကြက်
သွန်ငရုပ် ကောင်း ရှမ်း ငရုပ်သီး ထမ်း လျက်လက် ဖက်ထွမ်း သီး ငှက်ပျောအုမ်း ကြံ
အသီး မျိုး အရွက်မျိုး တို့ကိုဝ်သွင်း စေ။ သွင်း သောအခါအနောက်ဝန်တို့ဝ်မှာအ
ကြောင်း ဆိုဝ်စေ။ လှော်ကား သုံ့န်း ထောင်ကျွံ တော်သုံး ဖောင်တို့ကလည်း အသုံး
တော်ခံစေ။ ထင်း မှစ၍အလုံး စုံမျိုဝ်များ မှာ အနောက်ဝန်တို့ကိုအဝ် တော်မူသည်
စု ၄၀ ပါရှိပြီး ဖရောင်း တိုင်မှာပန်း တည်း ကသွင်း စေ။ ဆီမီး ထွန်း မှာသတ္တ
ဒါန်လေး ရပ်ကထွန်း စေ။ ရွှေပြည်စိုဝ်မှာ ရွှေမြို့ဝ်ကြီး အသည်တို့ဝ်နှင့်ထံရွက် စေ။
ဈေး ၃၂ ရပ်ချိန်ခွင် ၂စင်း မှာအရာ တော်သွင်း မြဲမြဲ စေ။ ချိန်ခွင် ၂စင်း ပြင်
တိုဝ်ပွါး ၍ ရောက်ဝယ်သမျှချိန်ခွင်များ မှာသာ ၂ ချိန်ခွင်ကို ရွှေပြည်စိုဝ်က ကောက်
စား စေ။ ကျန်သမျှချိန်ခွင်များ လည်း အရာ တော်သွင်း မြဲသွင်း စေ။ ဈေး ဆိုင်
ခွန်မှာတဆိုင်ကိုဝ် ၂လ မြောက်လျှင် ငွေ ၃ဝတိုက် တော်သို့ဝ်သွင်း စေ။ ကုန်သည်ကိုဝ်
ဆိုင်နေတို့ဝ်ကစား စေ။ ဈေး နား ခံဈေး စစ်ဈေး ခေါင်း ခန့်။ ဆင်ဘိုင်မှာ
ဆင်ကျေးတိုက်၊ မြင်း ဘိုင်မှာလည်း စချီစမြင်ကလံသံပြင်တို့ကသွင်း စေ။ တနက်ပလာ
စီး တော်မာအထိန်း အကြောင်း လူတို့ကိုဝ်လပက ဥ ရေ ၃၀၀ ခန့်၍ထိန်း ကြောင်း
စေ။ မြင်း ထိန်း တို့မှာကရင်စုချင်း စုမျည်း စုယင်း စုမြင်း တော်ဆောင်များ
မှာလူဦး ရေ ၂၀၀ ပေး ရေပေး ချက်ရိုဝ်တမြက်လှည်း အဝ် တော်မူသည်။ အလျှ
တော်ထီး တံခွန်စည္တကူပ္ပာပန်း မှန်များ မှာမဟာတန်တိုက်မှူး တိုဝ်ကအသုံး
တော်ခံစေ။ သင်ပုတ် တော်အလျှတော်ဆွမ်း ဆံဆွမ်း တော် လောင်း များ
မှာမဟာဟန်တို့ဝ်ကအသုံး တော်ခံစေ။ တိုင်ထမ်း မြို့ဝ်ရွာများ မှာလကျ်ာ ၁၀၁
ရေး ခန့်၊ ကျော်စည်တိုက်မှာပုဂံပြည်ကစည်သူမင်း ကြီး ရွှေပြင်း ညီနောင်မင်း

ဂဲကျော်မင်း ဂဲထွေး တိုဝ်မှာအသုံး ခံကံ ကျွေး ခန့်ပေသည်၊ လွှတ်ကမစီရင်သာ။ ဝေါဘလာယမ်း လူကိုကျိုင်း စွဲလူအဆောင်ကိုင်လူကိုကိုလည်း ရှေး ရှိရင်း အတိုင်း ရှိစေ။ ရွှေဝမြို့ကြီး တွင် အောင်စွာ နတ်တဆောင်း ပတ်လည် တောင် မြောက်အနောက်တာကိုဝ် နတ်စာခံ မြေ ရှေး ခရင်း ရှိသည်အတိုင်း ဟည် စေ။ ညောင်ရမ်း အောင်မြေကပါသည့်၅စီး ရှင်နတ်မှာလည်း တဆောင်း ဆောက်စေ။ ပါတ်လည်တာဝန်း ၄ရတာ နတ်စာခံ မြေပါသနား တော်မူသည်။ နတ်ထိန်း ငြိမ်း ချမ်း ကိုဝ်ခ(နို့)။ အောင်စွာမှာအထိန်း မ်သာကိုခန့်။

ရွှေတစောင်း အစေါင့်အရှောက်မှာ ရွှေပြည်စိုဝ်ကတဆောင်း ၂ရပ်ကိုဝ်လူ၂စီခန့်ထား စေါင့်နေစေ။ မြို့ပြင်ရှိနတ်မင်း မိဘုရား စကိုင်း သောတာပန် ဇောဘဘီလူး ဂုမ္ဘာန်သကြား စတုလောကပါလာစ သောနတ်ကြီး ၏ရုပ်မှာ စကိုင်း မြို့သူကြီး ကကျွေး မွေး စေ။ အတင်တော်တင်စေ။ တန်တာဦး ပန်း ရမှစ၍အရပ်ရပ်မြို့ရွာရှိ သောသာသနာ တော် စောင့်မြို့စောင့်နတ်တို့ကိုဝ်စချီစမြင်ကလံသံပြင်တိုဝ်က ကျွေး မွေး စေ။ တနှစ်လျှင်၂ကြိန်သဘင်ခံစေ။ အတင်တော်ထွင်စည်ပတ်မ ပတ်ဆိုင်နှဲလင်ခွင်း အစည်တီး ရိုဝ်အတိုင်း တီး မှုတ်၊ နတ်စာခံ မြေမရှိရတနာပူရအတွင်း နတ်မင်း နတ်မိဘုရား တို့ကိုဝ်သဘင် တော်ခံသည်။ ဥဒိန်မင်း စောသဘင် တော်များ မှာ ဇောဘရဇ် ကောက်စေ။ ဇောဘရဇ်မှာ ဈေး ၁၅ရပ်တွင်အရာ ကော်၁၂ချိန်ခွင်ပြင်အရပ်ရပ်ကဆိုင်တည်၍ ရောင်းသည့် ချိန်ခွင်များ လေသည်။ အရပ်ရပ် ရောင်း လေသည့်ချိန်ခွင်များ မှာ၁၂ချိန်ခွင်ကို ဇောတရဇ်ဟ ကောက်စား စေ။ ကျန်သမျှချိန်ခွင်များ နှင့်၁၂ချိန်ခွင်များ မှာအရာတော်သွင်း စေရမည်။ ဝန်တို့ကစီရင်။

30 August 1598

သက္ကရာဇ်၉၆၀ တော်သလင်း လွှန်း ၁၀ရက်နား ခံစ မြောင်မှူး ထုဘ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါ့ကျွန်တော်မျိုးအပေါင်း တို့ဝ်သည်ဆိုင်ရာသင့်ရာအစည်အရိုဝ် သား မြေး တို့သည်ထမ်း ရွက်သောအရာတိုင်တွင်သာ ဘေး ကသည်ဘိုး ဘိုး ကသည်ဘ ဘကသည်ကိုဝ်တိုင်မပြောင်း မလွှဲမြဲမြဲစွာထမ်း ရွက်ကြသည့်အရာများ သည် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်ကိုဝ် စောင့်သိမ်း ရိုဝ်သေစွာအစည်အရိုဝ်သား မြေး ဖိဖိ ဘေး ဘိုး ဘ ခြေရာပွင်နင်း သည်မလွဲမပယ်ကျွံ့ ကောင်း တိုဝ်ဖွယ်ရာနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်တော့ မည်။ မျိုး သား မတ်သား တို့ဝ်ကိုဝ်အရည်အချင်း နှင့်မှန်ကန်သူတို့ဝ်ကိုဝ် ရွေ ကောက် တော်မူ၍အဆောင်မြဲခန့်ထား တော်မူ၍မြဲစွဲရသည်။ ကျေး ရွာသနား တော်မြတ် ကိုဝ်ခံရသသူတို့လည်း ရှိသည်။ မခံရသသူတို့လည်း ရှိသည်။ အသုံး အစား ခက်လေသည်။ လယ်ခွန် ကော်မှစ၍မြင်း ပျက်လယ်ခွန် တော်တနှစ်တကြိမ် ရေး စစ်သိမ်း ခံစေသည် မှာသွတ်တွင်အမှုထမ်း ကြီး ၊ မြင်း စီး ဒိုင်း မျိုး သွေ့စုမြင်း တော်သည်၊ ရွှေပန်း ပမ်၊ အိမ်ရှေ့တော်ပါသွေ့စုမြင်း စုတို့ကိုင်အရေး အစစ်ခန့်တော်မူရာမှာအ တွင်း တော်မြဲတို့က ၂၀တန်သည် ၁၀တန်သည်ဘဂ်၍ ရေး စစ်သိမ်း ခံစေ။

နှစ်သစ်တက်ကိုဝ်လည်း အတွင်း ဝန်သံဆင့်ပြိတိုက် တော်မျိုး ပြဿဒ် ဘော် မျိုး အတွင်း မြဲ မြေနန်း ဝန် သွေ့ကြီး တို့နှင့်ဝင်း တော်ငှရပ် ခေါင်း စကြီး ထောင် ကဲအဝန်း တို့ဝ်ကိုဝ် ပေး မြဲ ပေး စေ။ အတွင်း ဝန်၊ မြေနန်း ဝန်၊ ရွှေတိုက်ဝန်၊ နန်ကံ ကျွေး ဝန်တို့ဝ်မှာပုဆိုဝ်အနား ပါပေး ရမည်။ အဆောင် တော်မြဲတို့ဝ်မှာပု ဆိုဝ်ပလာပေး ၊ ကျွေပကန်ငါး ကျပ်စီ၊ သကျား ၁၊ ခါသာအုပ်၁၊ ငရုပ် ကောင်း ၁၊ ခေါင်း တိုဝ်နှင့် ထောင်မျိုး တို့ဝ်မှာသဏ္ဍာလဂ်ဝတ်လုံခါးတွန့်၁၊ စကြီး တို့ဝ်မှာပုဆိုဝ် ဒီကြောင်၁၊ ခမည်း တော်ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လွှတ် တော်သနား တော်မူသည့်နည်း ငါသနား တော်မူသည်။ ပေး မြဲ ပေး ရမည်။

ပြင်သောနာပတိတို့ဝ်နှင့်ဝန်ထောက်စာရေး ကြီး အမိန့်တော်ရအ မှာရေး တို့ဝ်ကိုဝ်လည်း သနား တော်မူရန်ပုဆိုဝ်အနား ပါ၊ ခါသာအုပ်သကျား ၁စီ ငရုပ် ကောင်း ၁စီ ကျွေပကန်၅ချပ်စီသနား တော်မူမြဲအတိုင်း ငါသနား တော်မူသည်။ မှတ်သား ၍ ပေး ရမည်။ တနှစ်လျှင်၁၂လ၊ တလမှာအသည်တတိုင် ထံကြေး ၂၅တောင်စား ကြေး ၂၁၅ဝိ၊ အသည် တိုင်ကတိုင်ထံကိုထွက်သင့်တလထံကြေး

၂၇၅ ဝီပြင်တိုဝ်ပွါး ၍မထမ်း စေနှင့်။ တိုင်ဘက်ရာမှာလူ ၅ ယောက်ကိုတတိုင်ဘက် ၍ထမ်း စေ။

အလို တော်ရှိအသုံး တော်ရှိသမျှတို့ကိုဝ်အသည်ဘို့ကသာအသုံး အဆောင် တော်ကိုဝ်ခံ စေ။ အရပ်အကွက်အစုအငန်း ကူး သန်း ၍ခံထမ်း စေနှင့်။ အစည်အရိုး ရှိသည့်အတိုင်း အသုံး တော်နှင့်စပ်သမျှကိုဝ်အသည်တုင်ကသာထမ်း ရွက် စေ။ ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရန်မှ ဂ၍လက်နက် တော်စွဲကိုင်၍အမှု တော် နေ့ညည့်ထမ်း ရွက်သူတို့ဝ်မှာ ရှေး အရိုး အစည်ရှိသည့်အတိုင်း ။ ဘေး ကသည်ဘိုဝ်၊ ဘုံး ကသည်ဘ၊ ဘကသည်ကိုဝ်တိုင် လက်နက်စွဲကိုင်၍ထမ်း စေ။ ကြေး ငွေမခန့်မထား မ တောင်း မခံ စေနှင့်။ လှေသင်း တော် ဘောင် ဘော်မှစ၍ ရဲ လှေကအျကုံသည် လှေသွား ဖေါက်ကား ရောင်း ဝယ်သမျှမှာ လှေဝန် လှေစာရေး တို့ရှိ လေပြီ၊ လှေဝန် လှေစာရေး တို့ကသာစီရင် စေ။ ဘေါင်ဝန်ဟူ၍အချား ချား မရှိ စေနှင့်။ အစုအဝန်း စာရေး တိုဝ်မှာလည်း ငါ့အသျှင်ဘငရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ခန့်ထား တော်မူ၍အသီး သီး စီရင်ကျ သည်ကိုဝ် သေနာပတိတို့မှစ၍ ဝန် ထောင် တောင်တို့ကနှုပ်၍ မစီရင်နှင့်။ ဝန်စုဆိုင် ရာစီရင်၍သဘောမတူမ ပြေ၍လွှတ်မှာ လျှောက်ထား မှတရား စကား မှုတို့ကိုဂ် စီရင်။ မင်း မှုမင်း ခင်း ဘိုင်း ရေး ပြည်ရေး များ မှာလွှတ်ကတဝတည်း စီရင် ခန့်ထား သင့်သသူတို့ကိုဝ်ခန့်။ စေပါး သင့်သသူတို့ကိုဝ်ခန့်ထား ကြောင်း စေပါး ကြောင်း ကိုဝ် လျှောက်။ လက်မ ထောက်မှာလည်း အရှေ့ကိုထီး ပေါင်း ကား အနောက် ဘောင်ကား တောင်ကိုဝ်တတား ဦး မြေနှင့် ကြောခိုင်း ။ မြေဘိကိုဝ်ဇရာဝတ် မြစ်နား နယ်ငရပ်ဆွင်သာခိုး သေး မီး ပွါး ရာဇမှတ်ကာယမြား ဆွဲငှက် ပြော ပင်ကြုံပင် ဖိုက်တို့ကိုဝ်ခန့်ထား စီရင်။

မြေသယ် မြေဘို့ ကျောက်တူး ကျောက်ငင်လမ်း ပြင်သံကြ ရေဆိတ်အုံဘုံဥ ရှစ် သဲဝါသ ရေမီး သွေး တမာ စေး သံဖွေ ရေနံ အုံဆံတိုင် ကြေး တိုင် ငွေမှစ၍ တံဆိပ် တော်ရ ဗိဋကတ်မှာစာတည်း စာကြည့်ဂိုဏ်း ပုဂ္ဂိုလ် တော နေတိစီဝရိပ်တိုင် ပြန် တော်မူလျှင်ရထား မှစ၍သကြီ တော်မူ ရန်များ ကိုဝ်အသုံး တို့ကသာအသုံး တော် ကိုခံ စေ။ မြစ်ငယ်ကင်း စား ၊ မြစ်မကင်း စား ၊ ဝါတောဆိတ်စား ၊ ချွန်း တောင်း မြ တောင် စမျှါယ်နကို ကျွန်း စည် ဟင်း ခမော် သစ်တောငရပ်

စချိစမြင် ကလိသံပြင် မြေတိုင်း မြေထိန်းတို့၏မှာကြိမ် ဝါး လျှော် မြစ်သေ
သစ် တင်း ဝါး သနပီ မြင်ဝါး ကြခပ်မှစ၍ဝါး မျိုးသစ်မျိုး ကြိမ်ကျိုး အိုးစ
ရည်အိုးတန်း ပေါင်ကန်မှစ၍အသုံး ဆောင်တော်ကို၏ခံစေ။ သည့်ပြင်အရပ်ရပ်မြို့
ရွာများ မှာရှေး ဘေး ဘိုးဘတို့လက်ထက်ဆက်သွင်း ပို၏များ ကို၏ဆက်သွင်း စေ။
(အ)သည်ဝန်၊ မြိုဂ်လပ်ဝန်၊ ရွှေတိုက်ဝန်၊ ကျီဝန်၊ ငွေခွန်ဝန်၊ သံဝန်၊ ဘဏ္ဍာဝန်
မှစ၍အစုစုဝန်တို့၏မှာလည်း သွင်း ရိုး ဆက်ရိုး အစည်ရှိသည့်အတိုင်း တနှစ်လျှင်၁၂လ
၁၂လ မြောက်လျှင်ဆက်သွင်း ရန်ဟူသမျှကို ဝဲဘွက်ချက်၍ ပုရပိုက်ထက်အမှတ်အသား ဇ
ယား လုပ်၍ ရွှေနန်း စာရေး နှင့်ဆိုင်ရာတိုက်ကျီမှာသွင်း။ ဘဏ္ဍာတော်အရာ
နှင့်ဝန်စား ရေး စား မရှက်မထွေး စေနှင့်။ အရာတော်ကိုအရာတော်မှာ
သွင်း။ ဝန်စား ရေး စား များ ကို၏ဝန်စာရေး တို့၏သုံး စား ရမည်။ မြို့ဝန်
စစ်ကဲ၊ နား ခံ၊ စာရေး ကြီး ၊ အခွန်ဝန်၊ လှေဝန်၊ လမိုင်မှုး ၊ တနက်ပလာမှုး
အဝေး မြို့၏ရွာခန့်ထား ရာများ မှာအမိန့်တော်လွှတ်တော်သို့၏ပြန်မှအမိန့်တော်
အရကိုဂ်ပြီ ထောက်၍ခန့်ထား ရမည်။ အလျောက်မခန့်ထား သာ။ အမှုထမ်း မကုံ
စာရင်း ကျသူတို့ကို၏စာရင်း တင်လျှင်မြစ်စဉ်တလျောက်တွင် လှေမှတ်ကင်း ငယ်
များ ကို၏ပေးရေး ရမည်။ လွှတ်ကအင်း စာရင်း ကို၏ လျှောက်။ အမှုထမ်း အရာ
ထမ်း ဘို့၏စာရင်း ကို၏မပြတ်မလတ်ဝန်တို့၏ကတင်ရမည်။ ကျွှံတော်မျို၏တို့၏သည်ထုံး
ကိုသိသော်လည်း စံကိုမသိ၊ စံကိုသိသော်လည်း ပုံကိုမသိ၊ ပုံကိုသိသော်လည်း သဘော
ကိုမသိ၊ သဘောကိုသိသော်လည်း တည်လျှက်သက်သေကို၏မသိလေ။ တိုင်း ခရိုင်နိုင်ငံ
အတွင်း တွင်စီရင်သမျှမှာတခုတည်း တမှတ်တည်း သာဖွဲ့မှတ်သူကို၏သည်မြို့၏ရွာစီရင်
နိုင်ခဲ့သည်။ သည်များ ကိုနှလုံး သွင်း ၍စစ်ကြောမေး မြန်း ၍ထား ရမည်။ ဝန်
တို့၏စီရင်။

24 September 1598

သက္ကရာဇ်၉၆ဝသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခံတော်ပြော့ကြီး
မှုး ထုတ်၍လွှတ်တော်ဖွင့်ပြီသည့်အမိန့်တော်။
(မျှိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်းတော်အသွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေတြင်၊ သံ၊ သဧွး၊ ပယင်း၊ ကျောက်၊ ဘဏ္ဍာအခွန်တော်
ဆက်၅ စို့အစုသားတို့မှာ၊ နန်းရိုးအသုံးအဆောင်ဖြစ်၍၊ တိုက်တော်ကျ တော်ကို
ဘော်သို့နှစ်စဉ်ဆက်သွင်းရသည်။ ရွှေ၊ သံ၊ သဧွး၊ ပယင်း၊ ကျောက်၊ အစုသား
တို့နေထိုင်လုပ်စားသည့်နယ်မြေကိုမင်း မိဘုရား မင်းညီမင်းသား မှူးမတ်တို့
ကအနုတ်အယူအနှောင်အရှက်အကဝ်အနိုမရှိစေရ။ တမြို့တရွာ သွော်ဘွဲ့ရွာမပါစေ
နှင့်။ ပါလျှင် ရွှေအစုသားတို့ကနုတ်ယူစေ။ ရွှေအစုသားတို့နေလျှင် ရွှေမြေရွှေ
ကြောင်းဖြစ်စေ၍ စီးပွါးတော်မပျက်မလပ်ရအောင်ဘမြို့ဘရွာကွဲပြား မနေ
စေရ။ ဝင်း၊ ဒိုင်း၊ ကိုယ်ရန်၊ အိပ်ဘန်၊ ဆင်တော်သည်၊ မြင်းတော်သည်၊ အ
စုအမှုထမ်းတို့နှင့် ရွှေအစုသားတို့သင့်နေလျှင် ယောကျ်ားတထိုင်မိန်းမတထိုင်မ
သွယ်စေရ။ ရွှေခွန်ဆက်အစုသို့ပါစေ။ မြေကျွန်ရေကျွန်လူကျွန်မဖြစ်စေနှင့်။ သူ့ပေါ်
သကက်အကောက်အယူမရှိစေနှင့်။ ငတိုင်၊ ငပု၊ ငသိဟ၊ ဝါရင်း တံဆိပ်ခတ်၍အပ်။
ရွှေမြေရွှေကြောင်းရှိသည်ဆိုလျှင် ရွှေနန်းတော်တိုင်၊ ရွှေနန်းတော်အောက်
မှာ၊ တူးဘော်ကြင်လုပ်ထိုး ချက်၍နန်းရိုး ဘဏ္ဍာရွှေခွန်တော်ကိုဆက်သွင်းစေ။
ကြွေး ရှင်မြို့ရှင်တို့ကအချုပ်အကိုင်အကောင်းအခံမရှိစေရ။ ဘဏ္ဍာအခွန်တော်ဆက်
အစုသားတို့နှင့်တမြို့တရွာတရားစကားဖြစ်ပွါးလျှင်ကျီဝန်အိမ်ဦးမှာဆိုစေ။
ရွှေမြေရွှေကြောင်းရှိသည့်နယ်မြေအတွင်း ထိပ်ဘည်ပွဲကင်း ကူးတို့အကောက်အယူမ
ရှိစေနှင့်။ ခိုးမှု၊ ရိုးမှု၊ ဆင်ပင်၊ မြင်းရောက်၊ တရားစကားရှိလျှင် ရွှေသူ
ကြီးတို့ကစီရင်၍ရသည့်ငွေကိုကျီဝန်သို့မပေးစေရ။ ရွှေသူကြီးတို့ကအပိုင်စားစေ။
ဘဏ္ဍာတော်ဆက်အစုသားတို့နေထိုင်လုပ်စားသည့်နယ်၄ရပ်၈ရပ်ကိုအခြားမြို့
ကျေးရွာကအနှောင့်အရှက်မရှိစေနှင့်။ နှောင့်ရှက်လျှင်၊ ရွှေအစုသားတို့မှာ
အရိုင်းအပြုဖြစ်သည်။ ပြေးပုံး ရှောင်လွှဲ၍မြို့ကျေးရွာပျက်ပြားလျှင်ဘဏ္ဍာတော်
စီးပွါးတော်လစ်ဟင်းမည်ဖြစ်သည်။ သင်းတို့အလျော်စိတ်ရှိရာနေထိုင်လုပ်စား
စေ။ ဆက်သွင်းချိန်တိုင်ရောက်လျှင်ခရီးတလျှောက်ချောထောက်ချောခံအစောင့်
အကြပ်နှင့်ဘဏ္ဍာရွှေခွန်တော်ကိုဆောင်ယူပြီး သျှင်ရွှေအုပ်ရွှေကလပ်နှင့်တင်၍ဆက်
သွင်းစေ။ ရွှေသူကြီးတို့ကိုရှု ဘော်တကျွန်း ပုဆုံးသနား တော်မြတ်ခံစေ။ မြို့ရွာသို့

ပြန်သွားလျှင်ကျိုဝန်ကစားနပ်ရိက္ခာပေး၍ပြန်သွားစေ။ ရွှေသူကြီးတို့စီးနင်းရန်မြင်းကသံကိုင်းရပွင့်၊ ကတောင်ရွှေရေးဇာမရီရှုပ်ပန်းခက်ကိုက်၊ ရွှေပိန်းနှင်းသိပ်၊ အိမ်မြောင်ရင်ပတ်ကွင်း၊ ရွှေဇာဝါ၊ စီးနှီးသလိကတ္တီပါ၊ အုပ်ခက်ကြယ်စီ၊ ထိပ်အုပ်ရွှေပီလိုး၊ မိုးကြိုးကြုပ်၊ လွှက်အိုး၊ တကောင်းပိတ်၊ ထားအိမ်ငါးပတ်ခံပွင်း၊ ရွှေအရိုး၊ ဟင်းရန်ဘူးရွှေကွပ်၊ ခွေးသေးခွေးမရတန်၊ ငွေကွေးအင်၊ ရွှေထီး၊ အိမ်မအိမ်ဦးဆောင်ဖြိုင်ခါးပန်းသတ်၊ လှေကားဦးတိုက်၊ လှေကားမြောင်များနှင့်ဆောက်လုပ်နေထိုင်စေ။ ရွှေသူကြီးတို့နှင့်မိဘသားမယားတို့သေလွန်လျှင်ပျည်ကုကျည်းထု၊ ခါးပန်းသတ်၊ ကလပ်ခံ၊ အဘုံးကမွတ်ရွှေချရွှေမော်ဖပွင့်ကြဲ၊ ကန္နာ်အနီသုတ်၊ ထုတ်လျော်အစွမ်းရွှေချ၊ ကြာရပ်ဖျင်နီရွှေသြောင်ရွက်ဆွဲ၊ တန္တရီ၊ တန္တရာ၊ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၊ ရွှေဘီတုံး၊ ငွေဘီတုံး၊ စန္တား၊ ယမား၊ ပိတ်တန်ရှေ့သွား၊ မီးလောင်တိုက်ငှက်ချေးခံများနှင့်သင်္ဂြိုဟ်စေ။

30 July 1600

သက္ကရာဇ် ၉၆၂ ခုနှစ် တော်သလင်းလဆန်း ၂ ရက်နေ့နားခံတော်နေမျိုး နန္ဒသူပြန်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၄)

30 October 1600

ဘုန်း ကော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုင့ား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါသား တော်မင်း ရဲဥဇနာသမီး တော်သိရိမုဏ္ဍာတိုဝ်သည်
တောင်ညာတင်ထား ရှင်မိဘုရား သား တော်သမီး တော်ချည်း ဖြစ်ကြသည်။
မင်း ရဲသိခ်သူမင်း ရဲဥဇနာတိုဝ်ကိုဝ်အိမ် တော်သုံးဆက်၊ အတွင်း မာရဘင် ၂ ထပ်
မြင်း ကြမ်း တခါး ၊ ၂ မျက်နှာအမွန်း ချင်ပိတ်ဒုရင်အပြာ မြေနီသုတ် ဝေါဘလာ
ကျိုင်း ကြီး ရွှေချက်ကျိုင်း ငယ်ရွှေချက် ၂ စီ၊ မင်း ရဲသိခ်သူကိုစည်နီ ၁၊ ရွှေနှဲ ၅၊
ငွေခရာ ၁၅၊ ပုံ ၁၊ လခွင်း ၁၊ မင်း ရဲဥစနာကိုဝ်စည်နီ ၇၊ ရွှေနှဲ ၁၊ ငွေခရာ
၄ ခု၊ ပုံ ၁၊ လခွင်း ၁ စီ၊ ဆင်ရဲကအနီတစုစီ ရွှေ ၂ စု၊ ယည်သာ ပေါင်ဝန်း အနီတစု
ရွှေ ၂ စု၊ ထား လိုက်လက်ဝဲလကျာ ၁၁ ၂ စင်း ၊ လုင်တစည်၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်
ပေါင်း ဝန်း နှင့်ရစီ၊ ငါသား တော် ၂ ပါး ကိုသနား တော်မူသည်။ ဆိုင်ရာတိုက်
မှာယူစေ။ ဝန်တို့ကစီရင်၍ တပ် ကောင်ဟန်ကဦး ရေ ၄၀ စီ ပေး၍ ပါတ်လည်တန်း
နှင့် စောင့်နေရစ်ရမည်။ ဝန်တို့ကစီရင်။

30 October 1600

သက္ကရာဇ် ၉၆၂ ခုနတော်လဆန်း ၅ ရက်နား ခံတော် ပြော့ကြီး မှူး
ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သွိး တော်ပန်ထွာမင်း ဆံထုံး ထုံး နား ထွင်း မဂ်လာ ဆောင် မည်ကို ဝေါတော်မှာ သီရိတရိဘဝနာ မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ ဒေဝီဟူသော မယ်တော် မိဘုရား အဆောင်ရှိပြီ၊ ထိုဖြူယမား စသော မင်း ခမ်း တော်မကောင်း ဟောင်း နှမ်း သမ္မာကိုကြည့်ရှု၍ပြင်လုတ်စေ။ ရွှေကုံး တော်ချယ်နဝရပ်စီနား တောင်း ရွှေ ကျောက်အိမ်ပါနဝရတ်စီ၊ ဘရက်စည်း ပေါင်း ဆံထိုး ဆံကျင်ဒွါဒယာလက် ကောက်လက် ကြပ်ဆံထုံး ယခင်နဝရတ်စီ၊ ရွှေသား ထမီ၊ ရွှေသား တရက်၊ သိုဝ်ယင်း နဝရတ်စီ၊ လက်တော် ၁၀ ချောင်း လက်စွတ်၊ ချေတော် ၁၀ ချောင်း ချေစွတ်နဝရတ်စီ၊ ကရ ဝိတ်ရုပ် ရွှေ ချေနှင်း နဝရတ်စီ၊ မိမ္မတံဆာ နှင့်စပ်သမ္မာတို့ကို နောက်ဝန်တို့ကစီရင် စေ။ ခေါ်၍ဆို။ ထီး ကျိုင်း ယမား ဝေါထီး (စင်) ဆင်မြင်း လူသူများ မတ်စား တော်ကွမ်း ရေကိုင် ရှေ့မြင်း နောက်မြင်း လက်ယာမြင်း လက်ဝဲမြင်း မှစ၍ နောက် မြင်း စုနှင့်စပ်သမ္မာအနက်သား တော်အငယ်သွိး တော်အငယ်တို့ကိုချုပ် ပေး သည့်ပြင် ကျံသမ္မာ သွောက်စုမြင်း စုတို့ကိုဝန်တို့ကစီရင်၍ နောက်ဝန်တို့ကိုအပ်။

ရှေ့ဝင်း က ရွှေဒိုင်း ၅ ရွှေလှံ၅တပ် ကောင်ဟန်၅၊ ကား ၅၊ လွှား ၅ သေနတ်၅၊ အမြောက်၂၊ နောက်ဝင်း က ရွှေဒိုင်း ရွှေလှံ၅၅၊ တပ် ကောင်ဟန်၅ ကား ၅၊ လွှား ၅၊ သေနတ်၅၊ အမြောက်၂၊ လက်ဝဲဝင်း က ရွှေဒိုင်း ၅၊ ရွှေလှံ၅ တပ်ကောင်ဟန်၅၊ ရွှေကား ၅၊ ရွှေလွှား ၅၊ သေနတ်၅၊ အမြောက်၂၊ ဟန်စည် ဟန်မောင်း ၊ အလံ၄စင်း ၊ လက်ဖွဲ့တော်မူရန် ရွှေချိန်၁၀၀၊ ငွေချိန်၃၀၀၊ ကွမ်း မိမ္မတ ၆၀၊ ကွမ်းယောကျ်ာတ ၆၀၊ ကျွဲ၁၀၀၊ နွား တ ၆၀၊ ဆင်ပေါက်၄၀၊ ဆင်မ၂၀၊ ညောင်ရာန်း မြို့ရှိသာယာ တောမှုရင် ကောက်ကြီး ကောက်တီလယ်ပယ်၁၀၀၀၀ ထွက်ရာတကုံး ၊ အခွန်တော် ၄၅ရ၊ အုပ်မျိုဝ်၁၀၀၊ ထည်မျိုဝ်၁၀၀၊ ကြေး ၁၀၀၀၀ ခဲမ ၂၀၀၀၀၊ ဝမ်း ဘဲ၁၀၀၊ ကြက်၁၀၀၊ ဆိတ်၁၀၀၊ လက်ဖွဲ့တော်မူရန်များ နှင့်စပါး ကြီတော်၊ ဆံကြိတော်၊ သကြား တိုက်၊ ငပိတိုက်၊ ငခြံ့တိုက်၊ ငသွေ့တိုက် ဆား တိုက်၊ ငရုပ် ကြက်သွန်တိုက်၊ စေါင်ကြီး စေါင်(ငယ်)တိုက်၊ တိုက်စိုး စာရေး သော့ကိုင်၊ တလုတ် ၊ ခရိုဝ်ချိဝ် ၊ ထင်း ကိုင် လူတို့ နှင့် တဏ္ဍ လက်ဖွဲ့

တော်မူရာနန်ကိုဝ်ဝန်တို့ဝ်ကစီရင်။

ပန်ထွာမြို့၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့ဝ်၊ စကုမြို့ဝ်၊ အမြင့်မြို့ဝ်၊ ကနီမြို့ ၅မြို့ဝ်လက်ဖွဲ့တော်စာရင်း မှာမှတ်။

ရွှေတော်ပြေး မျိုး နှင့်လူဦး ရေ၉၀၊ မိမ္မ ဉည်မိမ္မ စေါင်း မိမ္မညွှင်း အစုံ၊ ကိန္နရာဇာတ်၊ မနော်ဇာတ်၊ ဝိထိုဝ်ရဇာတ်၊ ကုမ္မာရဇာတ်၊ အန္တရဒေဝီ ဇာတ်၊ များ ကိုလည်း စာရင်း နှင့်တင်၍အသင့်ရှိစေ။

နောက်ရုံး တော်တွင်း တွင်တဆောင်း ၂ထပ်ပတ်လည်ကြာရပ်တိုင်နီပါး စည်း ရစ်မျက်နှာကျက်သ တောင်ပြောက်ထု၊ ဒုဗိကာထပ်၍ ရွှေထီး တင်စေ။

အင်း တော်မြေ၊ တောင်သမန်မြေ၊ မြေနီသာကုံး မြေ၊ တဲတော်ရာ မြေမှစ၍ မြေမြိုဝ်၁၀၈မည်။ ကင်း တား တောင်စက်ရေမှစ၍တွင်း ထွက်ရေ၊ ဆည်ရေ၊ ပင်ရေ၊ ချောင်း ရေ၊ သမုဒ္ဒရာလေး စင်း ရေ၊ မြစ်ကြီး ငါး သွယ် ရေ၊ မြစ်ငယ်ရေ၊ မြစ်မရေ၊ အုမ်း သီး ထဲတွင်အုံး ရေ၊ မိုဝ်ရေ၊ ရွှေစိမ်သော ရေ၊ ငွေစိမ်သောရေ၊ နဝရစိမ်သော ရေမြိုဝ်စိမ်သော ရေများ ကိုဝ်အိုး စ ရည်း ကြီး ၅လုံး တွင်အဖုံး နှင့် ရေမှုတ်ဝါပြည်နှင့်တိမ် အောင်တွင်တည်ထား စေ။ ရာဇမှတ်ကာစေ။ သံမှုံ့ကြဲစေ၊ ရေသိမ်း စေ၊ ငှက်ပြောပင်ကြံပင်စိုက်စေ။

ငါသွီး တော်ကိုဝ်ဆံထုံး ထုံး မင်္ဂလာ၊ နား တွင်း မင်္ဂလာ ဆောင်ရာ ဦတံ ဆောင်း စည်လျက် တောင်၂အုံး ဘူး အုံး ပွင့်စ သောသစ်သီး ဆိုင်း ပန်း ဆိုင်း ဆွဲစေ။ ဆီမီး တန်ဆောင်ညှိစေ။ မန္တံ တော်တို့ဝ်ကိုဝ်ရရက်လည် အောင်မန်း စေ။ သေနာပတိဝန် ယောက်စာ ရေး ကြီး တို့နောက်ရုံး သိုဝ်တက်စီရင်။ ငါသွီး တော် ကိုဆံထုံး ထုံး မင်္ဂလာနား တွင်း မင်္ဂလာ ဆောင်ရာန်များ ကိုတဆောင်း စည် လျက် တောင် မြောက်ငှဆူဒုဗိကာ နှင့်တိုင်ခတ်ပါမွမ်း မျက်နှာတာ ရွှေဖျင်သ တောင် နှင့်စီရင်။ သလွံ တော်ခင်း စေ။ ပိတ်မှန်ဆီတာမှစ၍ထုံး ရာန်မြိတ်ရာန်တွင်း ရန်ရွှေအပ်နဝရတ်စီ၊ ရွှေပွင့်၊ မင်ကိုချည်၊ ပရိတ်ချည်၊ ပရိတ်ရည်၊ ပရိတ်ပန်း ပရိတ်အိုင်၊ သကြန်တော် ခေါ မှာရာဇနိန္နာမိပတိပုဏ္ဏား တို့ကိုဝ်မေး၍စီရင်။ ရင်း ပျား နဝရပ်ရရစ်စီ ရွှေသွဲ့ တော်ကြီး ရေး ရာန်ကွမ်း ကွက်ဂ ယောင့်လုပ် စေ။ ကိန္နရာဘောင်တော်၊ လျော်ကား ၂စင်း တင်ပြုဿဒ်၅၊ ပုံမိုဝ်နီ ရွှေမွမ်း

28 December 1600

သက္ကဒါန်သမ္ဘာန်ဘော်တော် ရွှေလှော်ကား ၄တို့ကိုဝ်လည်း ရန်ထား၍ မဟာမင်္ဂလာတော်ကြီး ဆောင်သနေ့၊ ရာန်အောင်မြင်ဆိတ်က ဘောင်ကိုဝ် ရှည်၍အသင့်နေစေ။

ငါသွီး ကော်မောင်တော်ရင်း ရတနာအင်း တိမ်မြို့ဝ်၊ တမဆရင်မြို့ဝ် လည်လူမြို့ဝ်စား သား တော်မောင်မဟာဓမ္မရာဇာ၊ သား တော်မင်း ရဲသိခ်သူ၊ သား တော်မောင်မင်း ရဲဥဇနာတို့ကိုပတ္တမြား နား တောင်း ဆင်၍ နမတော် အရင်း တွင်နေစေ။ နေ့သင့်မင်း သား မင်း သွီး တို့မှစ၍ နတ်ရှင်မြင်း စု ရွှေမြူ တာပိုက်မိမ္မရ။ မင်း တရား မြင်း စု ငွေမြူတာပိုက်ရ၊ စော်ဘွား မြို့ဝ်စား တို့ဝ် ၏သွီး ၊ မှူး မတ်တို့ဝ်ကတော်၊ မင်း ညီမင်း သား ၊ အမတ်ကြီး ၅သွယ် နေတို့ဝ်မှစ၍ ရွှေဂုံစေ။

ထမင်း ရတနာခွမ့်ရာမှာ ငါညီး တော်သီရိဓမ္မာသောက၊ မဟာရာဇာသောကတို့ကိုခန့်။ ရတနာထမင်း လုံး ခွမ့်။ ရွှေဖျင် ၂ဘက်မြိတ်ပတ္တမြား တရစ်စီ၊ ကိုယ်တော်ကိုင်မင်း သွီး ပုံမှာမင်း သွီး တို့ဝ် ၂ယောက်လက်စုံကိုင်၍ ခံစေ။ ရေတော်ဆက်မှာတိုင်တား မင်း သွီး ဟဿာမင်း သွီး တိုဝ်ဆက်စေ။ စည်တော်စုံသက်တော်စုံ ခံတော်မူမည်၊ စီရင်၍အသင့်ရှိစေ။

28 December 1600

သက္ကရာဇ် ၉၆၂ တပိုတွဲလဆန်း ၅ရက်နေ့ နား ခံပြော့ကြီး မျှုး ထုတ်၍ လွှတ်တော်ထွင်တင်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

1 March 1601

သက်တော်တရာရှည်တော်မူ၍ ရတနာမျိုဝ်တို့ဝ်နှင့်ပြည့်စုံတော်မူမည့်ထမင်း ရတနာ။ ၉ဖြော ရောဂါအပေါင်း မကောင်း သမ္မာကာယဝစီအင်္ဂါတို့မစွဲမကပ် သောထမင်း ရတနာဘုရား ၊ ပြည်ရွာသာသနာတော် ရေး ခမည်း တော်ဘုရား အမှုမျိုဝ်တို့ကိုဝ် ထမ်းကုံနိုင်စွာပညာတော်ပြည့်စုံအံ့သောထမင်း ရတနာဘုရား ၊ ဘုန်း ပဒေ သာအာဏာတန်ခိုး ကျော်ဟိုး လွန်ထင်ရုံမျိုဝ်စင်အံ့သောထမင်း ရတနာဘုရား ၊ ရှေး ဂိုဝ်အရာ အောင်ချာ ရွှေနန်းမြန်း တော်မူရအံ့သောထမင်း ရတနာဘုရား၊ သဒ္ဓါယုံကြည်တည်ကြည်သီလ သရဏနှင့်ခမ္မတရား ဖြောင့်သား စေတနာမကွာမည့် ထမင်း ရတနာဘုရား ၊ ဒါနသီလာမဂ်လာနှင့်ရတနာ၃ါး ဦး ထိပ်ထား မှဉဇုံ ဝံသ အလောကနှင့်ပြည့်စုံတော်မူမည့်ထမင်း ရတနာဘုရား ။

1 March 1601

သက္ကရာဇ်၉၆၂ခုတန်ခူးလဆန်း ၉ရက်နေ့နံနက်၄ချက်တီး ကျော်၃နာရီ ၂ပတ်၁၀ဗီဇနာပြည့်မိဿလက်ပြိဿဋ္ဌကြိုက်လျှက်ဆုံထုံး ထုံး နား ထွင်း မဂ်လာကြိုက်သည့် အခါတော်ပုဏ္ဏား တော်မဟာဓိပတိ သီရိအဓိပတိ။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြတ်မုနိဘုရား အနောက်ကျောင်း တော်ဆောက်မည်မှာ ကွန်း ၅၆ စည်အမိုဝ် လေး ထပ်ဆင်ကပ်ပတ်လည် စေါင်းတန်း ၅ဆူမှံကင်း ၄စင်း အမွမ်း ချင်ပိတ်များ မှာ ရုပ်မျိုဝ်စုံ စီထုလုပ်စီရင်၍ ဆောက်ရမည်မှာ၊ အရှေ့မုတ်ဝ တောင် ၅၆ ကျောင်း မှာ စ ကျော ကျောင်း ၊ ကျောင်းဦး အနောက်ကိုထား စေ။ မြောက်သို့ဝ်မျက်နှာမူ စေ။ မြောက်က၅ ကျောင်း မှာ ကျောင်းဦး အနောက် တောင်သို့ဝ်မျက်နှာရှုစေ။ အနောက်မုတ်ဝ တောင်၅ ကျောင်း ၅၆ မှာ ရှေ့ကို ကျောင်းဦး ထား စေ။ မြောက်ကိုမျက်နှာရှုစေ။ မုတ်မြောက်၅ ကျောင်း မှာ ရှေ့သို့ဝ် ကျောင်းဦး ထား စေ။ တောင်သို့ဝ်မျက်နှာရှုစေ။ တောင်မျက်နှာအ ရှေ့၅ ကျောင်း မှာ မြောက်သို့ ကျောင်းဦး ထား စေ။ နောက်ကျောင်း မှာ မြောက်သို့ ကျောင်းဦး ထား စေ။ အရှေ့သို့မျက်နှာရှုစေ။ မြောက်မုတ်ဝအရှေ့ ၅ ကျောင်း မှာ တောင်သို့ဝ် ကျောင်းဦး ထား စေ။ နောက်သို့ဝ်မျက်နှာရှုစေ၊ မြောက်မုတ်အနောက်၅ ကျောင်း မှာ တောင်သိုဝ် ကျောင်းဦး ထား စေ။ အရှေ့ သိုဝ်မျက်နှာရှုစေ၍ ဆောက်စေရမည်။ ကျောင်း ဆေါင်ခန့်တော်မူသည် စော်ဘွား ၄ကျိပ်တို့ကိုဝ် ခေါ်၍ဆိုရမည်။ ဆောင်တိုင်မဆောက်စေနှင့်။

သစ်ရုပ် တောင်ထွာလက်သစ်သစ်ဆုပ်များ ကိုဝ်လည်း တညီတညွတ်ထည်း ဖြစ် စေ။ ထွင်း ဝင်း လည်း လက်တောင်၁ ဥကိုတချက်တီး ထွင်တိုင်း ပေး ရမည်။ ပိသုကာ နှာဒီရိစည်သူနှလုံ ကျေး နှုဝ်လိမ္မာသည်။ သည်ပိဿုကာတို့ကိုခန့်ထား ရမည်။ ဝန်တို့က စီရင်။ ကျောင်း ရုမ်း တော်ဆောက်ပြီး လျှင်တကျောင်း တွက်စရိုဝ် ငွေရွက်နီ ၁၀ စီ ငွေတော် ၄၀၀ ရွှေတိုက်တော်ဝန်က ပေး စေ။ ဝန်တို့ကထုတ်မြဲထုတ်၍ ပေး ရ မည်။ ကျောင်း တော်ကိုအရာတော်သစ်တော်များ ကမသုံး နှင့်။ ခမည်း တော်ဘု ရား ငွေတော်၊ မယ်တော်ဘုရား ငွေတော်၊ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား ငွေတော်၊ သားတော်မောင်တလုဝ်မင်း မောင်တော်ဆင်မင်း မောင် ပြည်စည်မင်း ခေါ်သန္တိမင်း မယ်တော်မိဘုရား ငွေတော်ကဝယ်သည့်စသစ်ပျဉ်သံ စ စွေး အနီ ဟင်သပတား ရွှေတော်လုပ်ဆောင်ရန် ငွေ၁၀၀၀၀ကနှုတ်၍သုံး စေ ရမည်။ သေနာပတိ၁၊ ဝန်ထောက်၁၊ စာရေးကြီး ၁၊ လက်မထောင်မှူး ၁၊ တို့

ကျုပ်မ၍ ဆောက်ရမည်။

29 July 1603

သက္ကရာဇ်၉၆၅ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၂ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တော်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါသား တော်တပဲယင်း မင်း ကိုခမည်း တော်ဘုရား လွှက် တော်ဟံသာဝတီ ရွှေနန်းသိမ်း တွင်သတိုး မင်း ခေါင် ကျော် ရွှေဘွဲ့တော်ကိုခံရသည်။ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး တွင်လည်း သား တော်ပြုရသ တောင်ညာတင်ထား သီရိမဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ ဒေဝီအသျှင်မိဘုရား သား တော်မင်း ရဲသိမ်သူမင်း ရဲ ဥဇနာတို့နောင် တော်သမီး တော်သီရိကမုတ္တာ မောင် တော်ရင်း ဖြစ်၍အိမ်ရှေ့ နှင်း တော်မူရသည်။ သတိုဝ်မဟာဓမ္မရာဇာ ရွှေဘွဲ့တော်ဆက်စေရမည်။ ရင်း ဖွား ပညာမြား စီကိုဝ်အခါတော်နှင့်စပ် စေ။ လုပ်စေ။ အိမ်ရှေ့အိမ် တော်မှာခ မည်း တော်ဘုရား လွှက်ငါး ဆူတကာ နေ သောအိမ်ရှေ့အိမ် တော်ပုံကိုစံဘက်၍ စီရင်။

ငါသား တော်ကိုဝ်အထူး သနား တော်မူရန်လည်း ကံကျွေး ခံတပဲယင်း မြို့ဝ်၊ ရတနာဆင်ထီးနီး မြို့ဝ်၊ စဉ့်ကူး မြို့ဝ်၊ မဂ်လာကျီတော်၊ ဗိန္နဲ့သရက်ဥယည်တော် တံတား ဦး မဂ်လာကွမ်း ဥယည်တော်၊ ရွှေဟသာဘောင်တော်၊ လှော်ကား ရွှေ စက်တွင်းပြည့်၊ သက်ကဒါန်ရဲလှော ၁၀၊ ကတ္တူ၅စင်း ၊ ကိုယ်လုပ်တော်စီး ဘို့ဝ်ဘောင် ယွန်း ဆက်မိုး နီ၂စင်း တွဲ၊ ၁စင်း ၊ ရှေ့တော်ပြေး မျှား နှင့်စဉ်နီ၁၅၊ ငွေခ ရာ ၇စင်း ၊ ငွေနှဲ၇၊ ပုံ၁၊ စည်ပလုတ်၁၊ လင်ခွင်း ၁၊ စီး တော်ယည်သာမ၄ အမြောက် သွှေတ်ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရန်ကောင်ဟန် ရွှေလေး ရွှေမား ကာ၊ ကာနီ လွှာ၊၊ ရွှေလှံဆင်နီ၊၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ မူး သား မတ်သား ၈၀၊ ပေါင်း ဝန်း ဆင်၁၊ အိမ်ရှေ့တော်စီး မြဲ၊ ဝေါရွှေ၂စုအနီတစု၊ ကျိုင်း ရွှေချက်၄၊ လုင် စည်၂စည်၊ ရှေ့ဝန်း စီရင်စုဇေယျကျော်သူ သွောံ၊ ကေဋတော်နက္ခမိတ် သွောံ၊ မူး သား မတ်သား မတ်သား ကြီမျှား စုမျှား လတ်မတ်စု တောင်ငူသူ ကောင်း စု၊ လူပျိုစာရေး စာချီစု၊ ရှေ့တော်ပြေး စု၊ ဆင်ကဲတို့ သွောံ၊ မခေါက်စား သွောက်၊ မရှောက်စား သွောက်၊ တောင်ရွာစား သွောက်၊ သော်ကတို သွောက်၊ သူရဲလုင် မျှား သွောက်၊ ဥဒိန်တ သွောံ၊ သူငယ်တော်မျှား သွောက်၊ အတွင်း ရွှေမျှား သွောက်၊ တုရင်ဝေရ သွောက်၊ ဒေဝသူရ သွောက်၊ နတ်စက်ရဲမျှား သွောက်၊ ကျော်ဘက်ရုံစင် မျှား သွောက်၊ တန့်ကြည်စား သွောံ၊ လက်မည်း စား သွောက်၊ ပေါက်တောစား သွောက်၊ ကံပိုင်စား သွောက်၊ ကွဲတပ်စား သွောက်၊ မင်း သား သီဟရဲကျော်လူစု။

1 August 1603

သီရိဇေယျကျော်သူပူစု၊ လင်းဇင်းမြင်းစု၊ လုံပေါ်မြင်းစု၊ ဒဝယ်မြင်းစုမှစ၍ အိမ်ရှေ့တော်နှင့်လျက်အိမ်ရှေ့တော်မှာထမ်းမြဲလူစုလူအုပ်၊ နောက်ဝန်စီရင်စု မှာလည်း အိမ်ရှေ့နှင့်လျှက်ခွဲဝေပေး မြဲကျွန်တော်မျိုးတို့ကို သေနာပတိတို့ကအ နောက်ဝန်မှစ၍ဆိုင်ရာဝန်တို့မှာ နှုတ်ငင်၍အိမ်ရှေ့ဝန်စာရေးကြီးတို့မှာ အပ်စေ။

ရေပုံခပ်မိမ္မကွမ်စည်ကွမ်း ပြင်ပွဲပြင်ချို ရေဘွင့်ချို ရေတည်ရေ ကြည်တော်ဝတ်လဲတော်လျှော်၊ စားတော်သည်၊ အမွှေးတော်ဆက်၊ နေရာတော် ခင်း ယပ်တော်ခံ ထေတော်ထိုင်ဆီမွှေး တော်ဆက်ဆံတော်သင်မိမ္မတို့မှစ၍ အထိမ်း တော်အရတော်အရီတော်မိမ္မ သွောက်စုမြင်း စုကနှုတ်၍အပ်ရမည်။ ဝင်း တခါး ၂ရပ်၊ မာရဘင်ရှေ့နှစ်နောက်၂ဆီတား စေ။ ရွှေလှော်ကား မျက်စိတတ် စေ။ ရတနာမျိုး ၁၀ပါး စီတရာစီချည်း ငါသား တော်မောင်အိမ်ရှေ့မင်း မယ် တော်မိဘုရား ခေါင်ဥစ္စာရပ်တိုင်း တွင်သားကြီး ဩရသစုကိုအလုံး သနား တော် မူသည်။

အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားသနား တော်မှာလယ်ယာကိုင်း ကျွန်း နွား တော်ကျွဲတော်ဆိတ်ဝက်ကြက်ရွှေငွေနဝရတ်သကျား နွံပလွံ အုပ်မျိုး တည်မျိုးတရာစီချည်း သနား တော်မူသည်။ ဆိုင်ရာတိုက်မှာ တောင်း၍ဝန်တို့က အပ်ရမည်၊ အိမ်တော်သိမ်း မည့်အခါတော်မရောက်မီတရက်ကပုဏ္ဏား တို့ကို ၅၅၀ စသောနတ်ပေါင်း တို့ကိုပူဇော်စေ။ နတ်သဘင်ခံစေ။ ကျီဝန်စာရေး တို့ကို ထား ရပ်၆ပါး ထား မြဲထား စေ။

ပိသုကာလက်သမား ခေါင်း တို့က ဒက္ခိဏာသါခါ ရုပ်ထုတော်မှစ၍ ရုပ်ထုတော် များ နှင့်ပိဋကတ်တော်ထုတ်များ ကိုထား စေ၊ သဘင်တော်သုံး ရက်ခံစေ၊ သား တော် မောင်အိမ်ရှေ့မင်း နန်း တွင်း ကထွက်လျှင်၅သွယ်နေတို့မှစ၍အမည်ရစော်ဘွား မြို့ စား တပ်ပေါင်း စား မြင်း ကြီး သင်း မှူး ဒိုင်း မှူး တို့နောက်တော်လိုက်၍ ချီရံစေ။ ဝန်တို့စီရင်။

1 August 1603

သက္ကရာဇ်၉၆၅ခု(ဝါခေါင်)လဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မှူး ထုတ် ၍လွှတ်တွင်ပြီးသည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

27 April 1604

ဘုံး တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ခမည်း တော်ဘုရား အရိုက်အရာဖြစ်သော ရတနာပူရရွှေမြို့ကြီး ကိုဝ်ငါစိုဝ်အုပ် တော်မူသည်အဥာကျိုင်း ၉ကျိုင်း ၊ မိုင်း ၉မိုင်း ၊ ထီး ၉ထား၊ မော၉ မောမှစ၍မိုင်းဝန်းမြို့ဝ် ရောက်မယည်ကျေး သောရှမ်း ရွှမ်း လူးတရုတ်တရက်တို့ကိုဝ်ယည်ကျေး အောင်အကျိုဝ်အကြောင်း ကိုပြသ၍ညီတော်သတိုး ဓမ္မရာဇာညီတော်မင်း ရဲဥဇနာတို့ဝ်ကိုလက်နက်ကိုင်တသောင်း တဝ်ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတဝ်စာရေး နှင့်ချီသွား ရမည်။

ရှမ်း ပြည်တခွင်မညိမ်မဝပ်သမျှကိုဝ်စီရင်ရမည်။ ခေါ်တော်မူမှလာရမည်။ အစီး အနင်း မှာသတိုဝ်း ဓမ္မရာဇာမှာဝေါကြီး ကျိုင်း ရွှေချက်၄ အိမ်ရှေ့ဆောင်သနား တော်မူသည်။ မင်း ရဲဥဇနာကိုဝ်ဝေါပလာကျိုင်း ကြီး ရွှေချက်ကျိုင်း ငယ်ရွှေချက်၂သနား တော်မူသည်။ သတိုး ဓမ္မရာဇာမှာစီး ဆင်၄ယည်သာမ ၁ မင်း ရဲဥဇနာမှာစီး ဆင်၁ ယည်သာမ၁ သနား တော်မူသည်။

28 December 1604

သက္ကရာဇ်၉၆၆ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်၄ရက်စနေနေ့ နေဝန်း ဘော်ကိုဝ်ချီသွား ရမည်။ ဝန်တို့က ခေါ်၍လွှတ်တွင်ခန့်။

27 April 1604

သက္ကရာဇ်၉၆၆ခုကဆုံလဆန်း ၁၀ရက် နေ့အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား
20 June 1604
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၆၆ ခုဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက်နေ့စည်ကြီးတီး၍အမိန့်
တော်ပြန်စေသည့်အရာ ရှေးမဇ္ဈိမာဒေသတိုင်းကြီးပြည်ကြီးထုံးစံပုံနှင့်ညီအောင်
ခမည်းတော်ဘုရားလွှတ်တော်ဟံသာဝတီနေပြည်တော်တွင်စီရင်တော်မူသည်။
စည်ကြီးတီး၍အမိန့်တော်ကိုပြန်သည်ကိုဝန်တို့ဝ်မသိလောဝ်၊ စည်ကြီးတီးသည်ကာလ
မည်သည့်စကားမည်သည့်အမှုမည်သည့်အကြောင်းမည်သည့်အရာမည်သည့်အချက်ဆိုဝ်စ
ကားကျူးလွန်သည်။ မောင်းကြီးတီးစေသည့်အရာကားမည်သည့်အကြောင်းမည်
သည့်အရာမည့်သည့်အမှုကိုဝ်သိရမည်။ စီးဆင်တွင်ဝဲကတင်၍အမိန့်တော်ပြန်သည်အ
ရေးကားမည်သည့်အမှုကိုကူးသန်းရာသည်စကားအတိဂန္တိရနက်နဲသောအစီရင်
ကိုဝ်စီရင်တော်မူ၍ပြန်စေသည်။ သေနာပတိမဟာဓမ္မရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ရ
မည်။ သေနာပတိမဟာဓမ္မဘုရားကျွံတော်နေမျိုဝ်မဟာဓမ္မရွှေဘဝါး တော်
အောက်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည်ဘုရား၊ ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက်နေ့သည်မဟာ
ဗေါဓိမဏ္ဍိုင်ကမိဂဒါဝုံသို့သုံးလုထွက်ဆားဘုရားအစိန္တေယျလောကဆရာပထမ
ဝါကဝ်တော်မူမည်ကြွတော်မူသောရက်ကိုဝ်စွဲပါသည်။ ကမ္ဘာ့စကား နယုံဝါဆိုဝ်လ
သည်မိုဝ်ဦး၊ ဝါခေါင်တော်သလင်းလမိုဃ်းလယ်၊ သတင်းကျွတ်တဆောင်မုံးလမိုး
နှောင်ဆိုဝ်ပါသည်။ နယုံလပြည့်နေ့သည်ဘုရားအလောင်းတော်သိဒ္ဓတ်ခမည်းတော်
သုဒ္ဓေါဓနမင်းကြီးလယ်ထွန်မင်္ဂလာပြု၍ထွက်တော်မူသောအရာသည်လယ်တော်ဦ
ထွက်စံသည်။ ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက်နေ့ကစ၍ဝါခေါင်တော်သလင်းသတင်းကျွတ်တဆောင်
မုံးနတော်ပြာသိုလ်တပိုဝ်တွဲရှစ်လတိုင်စပါးမျိုဝ်ကြဲ၊ ကောက်စိုက်၊ ရေသွင်း၊ စာ
နှင်၊ ရေထုတ်၊ ရေထွေ၊ စပါးမှည့်၍ကောက်ကျီသိုဝ်သွင်းချိန်ဖြစ်သောကြောင့်
ကျီသို့စပါးဝင်၍အလုပ်အဆောင်ပြီး ပြေမှတရားမှုစကားမှုတို့ကိုဝ်တိုင်းနေပြည်
သားတို့ကိုဝ်အခေါ်အမှုတိုဝ်ကိုဝ်ဆောင်အဝ်သည်ရည်၍စည်ကြီးတီးပါသည်။ စသာစပါး
သတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ဆွမ်းလောင်းမှီဆိုဝ်သည်ကားကောဇာ ၁၁၊ ငါးရာသီသိုလ်
ရောက်၍ ၁၅ အသာမြင်သနေ့စသာစပါး ကေါက်သားဝင်ဖြစ်၍ရက်ပေါင်း ရ၅က်
နှင့်စားရသောစပါး၊ ကောဇာ ၁၁၊ ၆ ရာသီဖြစ်သောတုသိုဝ်ရောက်၍ ၁၅ အသာ
မြင်သနေ့ကောက်ယပြတ်၊ ကောက်သွယ်ဖြူ၊ ငရွှန်း၊ ငသီ၊ စပုံ၊ သီတာ၊ ဆန်နီ၊ မ

ကြွယ်ပုံဟူသောစပါး မျိုးတို့သည် ကောက်သား ဝင်သည်။ ကောဇာသ၊ ပြိန္နာဟူ
သောရရာသီရောက်၍ ၁၅ အသ်ာမြင်သနေ့ငကျည်၊ ငသွဲ၊ လင်ပန်း ချော၊ ကောင်း
ပင်စည်၊ ကောက်ညှင်း ဟူသောအသက်ရင့်စပါတို့၌ ကေါက်သား ဝင်သည်၊ နတ်စည်
နတ်မောင်း ကောင်း သည်အပြီး ရာသီပဥ္စဆသတ္တနှင့် မြောက်နတကောက်သနေလ
သဒ္ဒေအစ သောအတ္တဖြင့်၊ သရာပြဇာထည့်ဝင်စွသည် ဂိုဏ္ဍာမျိုးစေ့၊ ရာမဒွေဟူ
သောဗေဒင်အထကထာတီကာတွင်ဆိုသည်။ တကြောင်း လည်း ဆတုမဒေဝါမနုဿာ
ဝယ်ကောဝိမှတ် လောကနတ်၌ (တီး) မှတ်စည်ကြီး သီသီတကြောင်း မောင်း နှင်
တဏှာဝါဆိုလတွင်ဟုဆန်း တ၅ရက်ချိန်ခွက်အသံ၊ ကြုကြုသင်စွာ၊ ကျော်သောခါ၌မာန်
ပါဒေါသမြွက်ဟတရား ရာရာများ ကိုဝ် ခေါ်ဆိုမတိုက်လယ်လုတ်ခိုက်ကိုဝ်လွှတ်စေဆိုဝ်
သား ထင်ရှား ပဏ္ဍိမှတ်ဓမ္မသတ်တည်း ဟူသောစကား ကြောင့်၊ ဝါဆိုလွှန်း ၅ရက်
နေ့ဆင်ပေါက်တော်ရဲကတွင်အမိန့်တော်တင်၍ပြန်သည်။ စည်ကြီး တီး သည်။ မောင်း
ကြီး တီး သည်များ ဖြစ်ပါသည်။ အပြည်ပြည် သေနာပတိတို့ဝ်က ပေး မြဲစာတွင်ကဆုံလ
ပြည့်လကွယ် နေ့ပြီး အောင်လယ်ထွန်စေ၊ ကဆုံလပြည့် နေ့ကိုဝ် ပျိုး ကြဲစေ။ ရေလောင်း
စေ၊ နယုံလပြည့် နေ့ကိုဝ် ကောက်စိုက်စေ။ ရေမခန်း စေနှင့်။ ကောက်ပင်စိမ်း
သိုဝ်စေ။ ကြိုဝ်စား အား ထုတ်လယ်လုတ်ရမည်။ နယုံဝါဆိုဝ်ကား မိုး ဦး ၊ ဝါခေါင်
တော်သလင်း မိုး လယ်၊ သတင်း ကျွတ်တဆောင်မုံး ကား မိုး နှောင်း ဖြစ်သည်။ မိုး
ဦး မိုး လယ်မိုး နှောင်း ဖြစ် သောလတွင်း ဝယ်တရား စကား မဆိုဝ်မတွေ့စေ
နှင့်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်အခေါ် အချမရှိစေနှင့်။ လယ်ချောင်း ကံတို့ကိုဝ်ကျိုဝ်
စား အား ထုတ်လုတ်ဆောင်စေရမည်။ စီး ပွါး တော်များ ကိုအယိုအယွင်း မရှိစေ
နှင့်။ မိစည်အလျောက်စိုက်ထောင်ကြလုပ်ရမည်။ သေနာပတိတို့ကလည်း အခွန်အဝ်
သည်။ အရပ်ရပ်ဝန်စာရေး တို့ကလည်း နိုင်ရာစာ ပေး အပ်ရမည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝါ
ဆိုလဆန်း ၅ရက် နေ့ကိုဝ်အမိန့်တော်ပြီ ရာဇည်ကြိယာ မောင်း ကြိယာပါသည်။ ရှိခိုဝ်
သံတော်ဦး တင်ရသည်။ သေနာပတိနေမျိုး မဟာမေ့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်။
(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

8 August 1604

8 August 1604

သက္ကရာဇ် ၉၆၆ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့သိဟသူရ ဓမ္မရာဇာ မင်းကရားသည်သံလျက်ခုံဘွင်သတိုး မင်းဖျားတည်သောရတနာပူရမြို့ကြီးကို အာဏာဆက်၍ (ထပ်) တည်သည်၊ ရွှေပြည်စိုး ခန့်၍ဇောတရာဇ်ဘွဲ့ကိုတတ်သည်၊ မောင်ပုရွှေသည်သနားတော်မူသည်အသုံးတော်လည်း အုံတုံ၊ အုပ်ရှစ်၊ လဲဝါ၊ သရေ၊ မုရိုးသား မီး ချွေး၊ တမာစေး၊ ရှော်၊ ဂွဲ ဂုဏ်၊ ရေနံ၊ [illegible]၊ [illegible]မှည့်၊ [illegible] ဖူး၊ ၁၂ မှုတိုင်း သေကိုထမ်းစေ။ လွတ်တက်လွှက်ချောင်း၊ ခါသာမျှားကိုခမည်းတော်ဘုရားအမိန့်တော်ရင်းအတိုင်း လှက်ချောင်းကိုတံခါး နီမျှးက၊ ခါသာသာလူကိုလက်ဆောင်ယူတိုက်စိုး စာရေးတို့က၊ အသည်ဝန်စာခံယူ၍ ရောင်းမြဲရောင်းစေ။ ရွှေပြည်စိုး ဇောတရာဇ်ကိုလည်း အသည်ဝန်ကစာအပ်မြဲအပ်စေ။

အစထွင်ပဋိပန္နအသည်ရင်းတို့မှာတတိုင်လျှင်လူငါး ယောက်ဖက်ရမည်၊ သူကြီး ပေါ်ဖေါ်တို့မှာလူ၁၀လျှင်တတိုင်ဖက်စေ။ ဆယ်လရောက်လျှင်အသည်ရင်းတို့တိုင်မှာ ကြေး ၂၅ ဝိ၊ တကျိပ်စုတိုင်မှာလည်း ကြေး ၂၅ ဝိထမ်းစေ။ အသည်မနှင့်တမြို့တရွာကအသည်တို့သင့်နေဖျင်အလာဖြစ်စေ။ တမြေတရေတမြို့တရွာကလင်စုံမယားစုံနေလှာသသူတို့ကိုကပ္ပါဖြစ်စေ၊ တမြေတရေတမြို့တရွာမင်းမှုထမ်းအတွက်အစုချတော်မူ၍စား မြေပေးချသည်။ ဝင်းကိုယ်ရံတို့မှာအကြီး ခေါင်းတို့သည်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိလေသည်ကိုထောက်၍ ဝင်းကိုယ်ရံအစုအရင်းအတိုင်း ထွင်အိမ်ခြေတိုင်စိုက်နေသည်၊ အရင်းသာမှုဖြစ်သည်၊ အာသည်အလာမဆိုစေနှင့်၊ အမှုထမ်းဖြစ်၍မြို့စား ရွာစား အိမ်ဆောံမြဲပြင်ရွာသိမ်း ရွာတက်ရိက္ခာတော်ဆန်ချောသံတမန်လက်နိုင်ငံ လေးကိုင် ကျောက်တူး ကျောက်ငင်မြေသယ်မြေဖို့အမှုတော်များမှာအသည်ရင်း ကြေး ၃ အလာကြေး ၅ ဝိ၊ ကပ္ပါး ကြေး ၇ ဝိ ဝင်းကိုယ်ရံကြေး ၃ ရိ ၂ ထမ်းစေ။

24 May 1635

ပြန်သည့်အမိန့်တော်အတိုင်း သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်စနေနေ့သာလွန်မင်းတရားကြီး အဝရွှေနန်းကိုသိမ်းမြန်း တော်မူရာတွင်

1649 1661 1672

ခမည်း တော်ဘုရားအမိန့်တော်အတိုင်း ပြန်သည်။ ၁၀၁၁၊ ၁၀၂၃၊ ၁၀၃၄၊

1704 1714 1733

၁၀၆၆၊ ၁၀၇၆၊ ၁၀၉၅ ခုသည်ခြောက်ဆက်သောမင်းတို့လည်း ညောင်ရမ်းမင်းတရားအမိန့်အတိုင်း ပြန်သည်။

(မြို့ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဘမော်ကြောင်း သိန္နီကြောင်း ပြည်ရေး တိုင်းရေး မှာငါ ကိုယ်တော်သား တော်မောင်အိမ်ရှေ့မင်း မင်းရဲသိဂ်သူ မင်းရဲဥဇနာတိုဝ် နှင့်တကွ ချီတော်မူမှအရေ တော်ပြေလွယ်မည်ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက် လက်နက်ကိုင်အစည်း အကြွပ်ကိုအလျှင်ပြီး ပြေ အောင်ယခုကရန်ထား၍ရှိစေ။ မြိုဝ် ရိုဏ္ဍာ တော်တင်နှား ၊ ဆောင်မည့်သူအကြွပ်အမတို့နှင့်သမား ပန်း တောင်း ပ ညာရှိပုဏ္ဏား ဘား မဲ့ဆရာ တော်တို့ကို လျှောက်၊ တိုက်လှေရဲလောင်း ကတ္တူရဲလှေမြား မှာဘမော်တွင်သာ ဆောင်ရမည်။ ဆင်မြင်း ခြေသည်တို့ကို ၁၀၀၀ ကိုအကြွပ် ၁၀၀၊ တရာလျှင်အကြွပ် ၁၀။ ၁၀ဖျှင်၁ ယောက်ကျွပ်၍ ဆေး ကျည် စေ့၊ ယန်း ခဲကန့်မှစ၍အမြောက် သေနတ်ထား လှံလက်နက်ကိရိယာပါရန် ဆောင်ရန်များ ကိုဝ်စီရင်ရ မည်။ တောဆင်ရိုင်း သမား ဂုဝ်စုံများ နှင့်သဘင်စာရေး တို့ကိုရန်ထား၍အ သင့်ရှိစေရမည်။ ဝန်တို့ကစီရင်။

ငါသား တော်မဒ္ဒရာဇာကိုဝ် ဝေဘာလာကျိုင်းကြီး ရွှေချက်ကျိုင်း ငယ်ရွှေချက်ဆောင် စေ။ ငါသား တော်မင်း ရဲသိခ်သူမင်း ရဲဥဇနာတိုဝ်မှာစီး ဆင်ရဲကနှင့်၁စီး ပေး အပ်ရမည်၊ ဝန်တို့က ခေါ်၍ဆိုဝ်။

16 February 1605

သက္ကရာဇ်၉၆၆ ခုတပေါင်း လွန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မှူး လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

11 August 1598
သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် ၅ တေး နေ့တန်တား ဦး မင်္ဂလာနန်း
စံတော်မူသည်။ မင်္ဂလာနန်းတော်နယ်ကား အရှေ့ကိုတစီး ရှင်တံတိုင်း ထိ။ အ
နောက်ကား ဖျက်မနိုင်လယ်ကြီး ။ မြောက်ကား ပန်း ဆေး ချောင်း ။ တောင်
ကား တုရင်မြေသို့သွားသည့်လမ်း မဟူ၍ပိုင်း ချား သား နား ပြီး မှ ဆောက်
သော မင်္ဂလာနန်း၌စံတော်မူ၏။ နန်းတော်နာမံမဟာဘုံသာသမုတ်တော်မူ
၏။ မဟာဘုံသာနန်းတော်ကအင်း ဝမြို့နန်းတော်အဆောင်ဆောင်ဆောက်သည်
မှာစံတော်မူရန်နန်း တော်ကိုစကြော ၅ ပွင့်ဆောက်စေ၏။ စကြော ၅ ပွင့်တွင်သါ၊
ရွှေမင်ရိုး ထည့်စေ၏။ တုရင်တတ်၍မှန်ကင်း စိုက်ရ၏။ သည့်ပြင် (အ) ဆောင်
များ မှာမြင်း နား တတ်တုရင်များ ထည့်စေ၍အနီးသက်သက် ဆောက် (ရ) စီရင်ရ
2 November 1598
၏။ နန်းတော်သိမ်း သည်ကား သက္ကရာဇ် ၉၆၀ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့သိမ်း
3 November 1598
တော်မူ၏။ လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့ဥကင်တော်ဖွင့်တော်မူ၏။ အရှေ့သံတန့်တား ။
အနောက်ပင်လယ်နား ၊ မြောက်ရေပေါ်မီး ၊ ငနား ကြီး ၊ သက်၊ ကသဲတို့နေရာ။
တောင်ယိုး ဒယား ဟူ၍ နိုင်ငံ (ခွဲ) တော်မူ၏။ အညာကျိုင်း သည်မြို့ကျိုင်း ချိုင်မြို့
ကိုမြို့ဝန် စစ်ကဲ နား ခံ ခန့်တော်မူ၏။ စာချွန်ပေး သောအခါမြို့ဝန်သခင်
ဘုရား ၊ စစ်ကဲတော်မင်း များ စာလိပ်တပ်၍စာချွန်ပေး ရ၏။ ဇင်း မယ်မြို့
တောင်ငူမြို့၊ မုတ္တမမြို့၊ ဟံသာဝတီမြို့၊ ထား ဝယ်မြို့၊ မင်း တုံး မြို့၊ ပြည်မြို့များ သို့
မင်း သား ကို မြို့ဝန်ခန့်၏။ စာချွန်ပေး ရ၏။ ရေး မြို့ဝန်၊ စလင်း မြို့ဝန်၊
ရေကင်း ဝန်များ မှာ စာတိုစာရှည်ပေး ရ၏။ စာချွန် သနား တော်မူ
သည်။ မြို့ဝန်တို့ကို ထောင်မှူး အဝန်း အာဏာလက်မရှောင်အပ် တော်မူ၍ မောင်း
ထမ်း မောင်း တီး လူအပ်တော်မူ၏။ ကိုး စော်ဘွား ခန့်တော်မူ၏။ ထား ၉ စင်း
ခန့်တော်မူ၏။ ဝိဇယပူရထွင်ငါး စီး ရှင်ခန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ထပ်၍ခန့်တော်
မူ၏။ ဤသို့တိုင်း ခရိုင်နိုင်ငံမှတ်၍ ရွှေနန်း စံတော်မူ၏။ နာရီမောင်း တံဆောင်
ပဟိုရ်စင်ဆောက်၍စည်ကြီး ခေါင်း လေါင်း ဆွဲတော်မူ၍တီး စေ၏။ ဇွယ်တော်စင်
ဆောက်၏။ တိုင်း ခရိုင်နိုင်ငံ တော်များ ကိုမစပြုစု တော်မူ၏။

မဟာမြတ်မုနိစေတီတော်အရပ်သံ ရ နှစ်ဆယ် ၅ တောင်ရှိသော
18 March 1603
ကောင်း မှုတော်ကိုသက္ကရာဇ် ၉၆၄ ခု (နှောင်း) တခူး လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့

26 September 1605

စ၍ မြေဖို့ရ၏။ ကျောင်း တော်ရာ မြေကိုလည်း ဖို့စေ၏။ စေတီတော်တည်၏။ ကျောင်း တော် လေး ထပ်ရှိ၏။ ကျောင်း တော်ကိုတင်လှူတော်မူ၏။

17 December 1605

သက္ကရာဇ်၉၆၇ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်၄ရက် နေ့ဗန် မော်သို့ချီတော်မူ၏။ သား တော်ဒီပဲယင်း မင်း သား ကိုအိမ်ရှေ့ဆောင်အပ်တော်မူ၏။ ပုခန်း မြင်း စု၊ ဒဝယ်မြင်း စု၊ လွှင်း မြင်း စု၊ လုံပေါ်မြင်း စုကိုအပ်တော်မူ၏။ ပျဉ်ပျား ၊ ပြင်း မနား ၊ ရမည်း သင်း ရွှေခွန်တော်ငွေခွန်တော်စသည်တို့ကိုသနား တော်မူ၏။

သား တော်အိမ်ရှေ့မင်း ကိုဝေါကြီး ၊ ကျိုင်း ၊ ရွှေချက်၄၊ စီနီ၅၊ ပုံသာပတ်၊ ငွေခရာ၊ ငွေနှဲ၊ ဒုမ္မင်း အစုံ၊ စီး ဆင်၆၊ ယည်သာမ၂၊ သား တော်မင်း ရဲသိဂ်သူ၊ သား တော်မင်း ရဲဥဇနာတို့ကိုဝေါပလာ၊ ကျိုင်း ကြီး ရွှေချက်ကျိုင်း ငယ်ရွှေချက်၂၊ လှော်ကား ပရိတ်ခြည်၅ဆင့်၊ အောင်း ဖြူ၅ပင့်၊ လှော်ကား ပဲ့ဇိတုရင်နောင်လုပ်၊ လှော်ကား စင်း လုံး ပွတ်ပြည့်၊ ခင်တယင်အနီတစုရွှေ၂စု၊ ခေါင်း သံကြက်မောက်ရွှေဆည့်၊ အမွှန်း ပြေဘ်တု၊ တုယင်လွတ်၊ ဟင်း ရမ်း ဘူး ပဲ့တက်ရွှေမြှေ့ဝန်း ၊ အဂိုး ကြဆစ်၊ လှော်လူပေါင်း ထုပ်နှင့်၊ တက်ဂွက်အဂိုး အဖြူသနား တော်မူသည်။

စီး ဆင်၂၊ ယင်သာ၁၊ အဆောင်နီ၆၊ ရှေ့ဆောင်ထား မည့်သရီအနက်အိပ်သွတ်၊ လုလင်ပေါင်း ဝတ်နှင့်တ(စုံး)စည်၉၊ ပုံသာ၊ ငွေခရာ၊ ငွေနှဲ၊ ဒုံမင်း သနား တော်မူသည်။ ဆိုင်ရာတိုက်မှာယူစေ။

26 September 1605

သက္ကရာဇ်၉၆၇ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော်၁၀ရက်နေ့နား ခံတော်ပြော့ကြီး မှုး ပြန်။

(မြိုးကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ခမည်း တော်ဘုရား သည်လုပြည်ညီး ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်။ ငါသား တော်ကြီး ဩရသဖြစ်တော်မူ၍ ခမည်း တော်ဘုရား အရိုက်အရာဖြစ်သော ရွှေဝမြို့ဝ်ကြီး ၌ ငါရွှေနန်း စံတော်မူသည်။ ရောင်း ဝယ် နေထိုင်မြဲ နေထိုင်စေရမည်။ အထိပ်အလန့်မရှိစေနှင့်။ နေထိုင် ရောင်း ဝယ်စေ။

28 October 1605

သက္ကရာဇ်၉၆၇ခုတဆောင်မုံး လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ပြည်သူတို့ဝ အား ဆင်တော်ဂဲကတင်နှင့်ပြန်တော်မူသည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ သား တော် မောင်အိမ် ရှေ့မင်း မဟာသမတမင်း တို့မှစ၍ စကြဝ တေး မန္တက်မင်း တို့နှင့်ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း အပြင်ဝယ်ထီး ဆောင်း နန်း နေတို့ ထွင်သား တော်အိမ် ရှေ့နေရှိမှမင်း ဧကရာဇ်တို့တင့်တယ်သည့်များ ကို ထောက် တော်မူ၍အိမ် ရှေ့ဆောင်နှင့်တကွ ငါအိမ် ရှေ့နှင်း တော်မူသည်။ ငါခမည်း တော် ဘုရား ကိုအရှင်မှတ်။ ပဉ္စသီ ဆောက်တည်။ တလ လေး သီတင်း ဥပုဒ်၌ ဆောက်တည်။ လက္ခဏာ ရေး သုံး ပါး ကိုမပြတ်စီဘ်ရမည်။

ဒါနံ ဒတွာ ကုသလာစ၊ အဋ္ဌ ဖလံ
ပဝဇ္ဇနော။ ဆကာမာဝစရံ ပိစ။
ဘဝါဘ ဝေ မနုဿောဝါ၊ ၁။
သီလံ သမာဒိယာမိ၊ သဗ္ဗာဟိတ
မဋ္ဌ မဂ္ဂါနိ နိဗ္ဗာနစ ပစ္စယော
ဟောတု။ စတ္တာရိ မဟာကုသလံ။ ၂။
ပရိစာဂ ဝ ဧဥ္စ ဝ သဒ္ဓါဖလံ သဒ္ဓိဗလ
သံဟဿ၊ ဒုဘာဇနံ သဒ္ဓမ္မတိ။
ဒိနေ္န ဒိနေ္နသု သိဂ္ဃိတော။ ၃။
အဋ္ဌဝဿ ဒုရက္ခိတော၊ ဥဇုစ၊ သုဟု
ဇုစ၊ အပါသိကော နာပိ နတ္ထိ။ ကု
သလဿစ အာရာမံ။ ၄။

မုဒ္ဒုဝံ ပိစ သဗ္ဗသတ္တာ၊ သိ နေ္နဟံ ပိစ
အ ဟောသိ၊ ဒေဝေစ မနုဿနဉ္စ
အသင်္ခါရိ မဟာမိတ္တံ။ ၅။
သဗ္ဗသိပ္ပ ဇနာနံ ပိ၊ ပစ္စယော
သုဝဏ္ဏ ရ ဇိတ္တာ၊ အဂ္ဂံ ရုံ
ပီတ ဝိဿတိ၊ စေတနာယံ

သိန္နေ သုခိ။ ၆။
အကောဇာနံ ဝိဘဝတိ၊ မာဏစ
မာနံပိစ ဥဒ္ဓပေတုံ။ ဂန္ထိ ယော
သာရနံ စိတ္တံ ကမ္မာနိ။ ၇။
အဝိဟိံသနဉ္စဝသိ၊ မေတ္တာရ၊ ယံ
သိန္နေ ယံပိစ၊ သုကမ္မတော
သိဒ္ဓိကိစ္စံ အညမညံ ပိယံမမ၊ ၈။
ခန္တိစ ပဝရာလာဘံ၊ သဒ္ဒမ္မာသိ
တေ တံ အးသိ၊ သဗ္ဗေသတ္တာ
အဝေရာစ ဒုက္ခာ မုဉ္စန္တုသဗ္ဗဒါ။ ၉။
အဝိရောဇိနာယပိ၊ အာမိဿ
သုခ သမ္ပတ္တေ၊ သဗ္ဗဇာနာသုခိမမံ
မေတ္တသိန္နေ သုခါဝဟော။ ၁၀။

အစဉ်ရှိသောတရားကိုမင်းအပေါင်းတို့သည်မမေ့မလျော့ဆောင်ကုန်လော့။ မင်းကျင့်တရားများစွာတို့ကိုနှစ်လုံးသွင်းရမည်။

သားတော်အကြီးဩရသဖြစ်၍ ရှေးမင်းမြတ်တို့အစဉ်ကိုလွှဲတော်မူသည်။ ငါခမည်းတော်အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားအိမ်ရှေ့တော်နှင့်စပ်သမျှ အဆောင်အရွက်၊ အစီးအနင်း၊ ကံကျေးတော်ခံမြို့၊ စပါးကျီ၊ ဆန်ကျီ၊ တိုက်ကျ၊ ဥယည်၊ လယ်ယာ၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ကုန်သွားလှေ၊ ရွှေခွန်တော်၊ ငွေခွန်တော်၊ ထားခွန်၊ လှံခွန်မှစ၍ဝန်၊ ဝင်းမှူး၊ အချပ်စာရေးကြီး၊ ရှေ့ရုံမ်း၊ နောက်ရုံမ်း၊ ဝင်းမှူး၊ တခါးမှူး၊ အဝန်းငယ်သား၊ ကာ၊ လွှား၊ ဒိုင်း၊ လေး၊ သေနတ်၊ အမြောက်၊ အိမ်စကြော၅ပွင့်၊ ဆောင်ကူး၊ ဆောင်ကပ်၊ တန်းလျား၊ လျှောင်းတော်ဦး၊ ဒဝယ် လက်ဝဲလက်ယာ၊ ပရိတ်တောနာဆက်၊ ရှေ့ပွဲတက်ဆောင်၊ နောက်ပွဲတက်ဆောင်၊ ဝင်းရုံမ်း၊ မာရဘင်ထွင်းဝယ်(စက်)စေရမည်။ ဝင်းမြင်းကပ် အထက်နားကိုပိတုန်မပိတ်ဧနှင့်။ ကပ်ပြစ်စီစေ။ အိမ်ရှေ့တော်ရာနန်းမြို့တော်နောက်မြောက်ထွင်အနောက်ပါး ယပ်သို့ယွန်းစေ။

အိမ်ရှေ့ဝေါ၊ ကျိုင်း ရွှေချက် ၄၊ လုလင်စည် ၂၊ ရှေ့တက်နောက်တက်၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ အတင်တော်နှင့်အဆောင်နီစကျော၊ ဝင်း ပတ်လည်၊ ပြင်ကကြေါင်း ဟန်တို့ကိုတန်း နှင့် စေါင့်စေ။ အရှေ့ဆိုင်သည့်အမှုထမ်း တို့ကိုအနောက်သို့မပေါက်မရောက်စေနှင့်။ အနောက်ဆိုင်သည့်အမှုထမ်း တို့ကိုအရှေ့သို့မကူး မသန်း မပေါက်မရောက်စေနှင့်။ အနောက်အမှုထမ်း တို့ကိုတန်ခါး ကအရှေ့သို့မကူး မသန်း စေနှင့်၊ ရှေ့ဆောင်မြဲတို့ကိုအနောက်သို့မကူး မသန်း စေနှင့်၊ အရှေ့တံခါး ကဝင်ထွက်စေ။ နောက် ဆောင်မြဲတို့ကိုအနောက်ကဝင်ထွက်စေ။ မင်း ကိုလုပ် တော်အပျိုတော်လက်ပါး စေတို့ကိုပြင်လွှင်မိဘအိမ်မှာ သာမှု မသာမှုထွက်ပါမည်သံ တော်ဦး တင်လျှင်။ နောက်တံခါး မှူး အဝန်း ငယ်သာတို့ကို ကြေး အချိန် ၅ ဝိ။ မိန်း မစိုး ကိုရက်နီပုဆိုး ၁ ပေး မှထွက်စေ။ ဝင်သောအခါလျှင်ဦး ခေါင်းဆေး လျှော်၍ဝင်စေရမည်၊

ဇေယျကျော်သူ သွောံ၊ ကော်ယော်ရက္ခမိတ် သွောံ။ အပယသာယ သွောံ၊ မှူး သား မတ်သား ကြီး စု၊ မူး လတ်မတ်လတ်စု၊ တောင်ငူလူပျိုစု။ စာရေး စာချီစု၊ ရှေ့တော် ပြေး မှူး နှင့်ငယ်သား ၊ တောင်ဂွာစား သွောံ၊ သော်ကတို သွောံ၊ ဆင်ကဲတို့ သွောံ၊ ကော်ယော်ရက္ခမိတ် သွောံ၊ အပယသာယ သွောံ၊ စွန့်စား သူငယ်တော်မှူး သွောံ၊ အတွင်း ရေး မှူး သွောံ၊ ဘုရင်ဝေရ သွောံ၊ ဒေဝသူရ သွောံ၊ နတ်စက်ရန် အောင်မှူး သွောံ၊ ကျော်ဘက်ရန်စင်မှူး သွောံ၊ မခေါက်စား သွောံ၊ မရှောက်စား သွောံ၊ လှည်း ကုတ်စား သွောံ၊ လက်မည်း စား သွောံ၊ ကျွန်း တော်စား သွောံ၊ ပေလုသာရ သွောံ၊ မြိုင်ရွာ သွောံ၊ တန့်ကျည်စား သွောံ၊ ပေါက်တောစား သွောံ၊ ကပိုင်စား သွောံ၊ ကျွဲတက်စား သွောံ၊ မင်း သား သီဟရဲကျော်လုစု၊ သီဂိဇေယကျော်ထင်လူစု၊ လင်း စင်း မြင်း စု၊ ဒဝယ်မြင်း စု၊ ကူး ခန်း မြင်း စု၊ လုမ်ပေါ်မြင်း စု၊ ရမည်း သင်း ပျဉ်ပျား မြင်း နား ရွှေခွန်သည် ငွေခွန်သည် ကြောလူစု၊ မဂ်လာကျီစိုး ၊ စာရေး ကြီး သား ဆား တိုက် ငပိတိုက်၊ လက်ယာသရေတိုက်၊ တန်တား ဦး အိမ်ရှေ့တော်ပါမဂ်လာကွမ်း ခြံ၊ တောင်ဘက်သရက်ပိန္နဲ၊ ဥယည်၊ စစ်ကိုင်း ပိန္နဲဥယည်၊ အသုံး ခံဒီပဲယင်း မြို့၊ ရတနာတင်း တိမ်မြို့၊ စမြောင် သွောံကြီး ၊ တင်း တိမ်ရုံမှူး ဆီမီး ထွန်း မှူး မှစ၍ပညာသည်စာရေး ကြီး သွောံကြီး သဘင်စာရေး ၊ နောက်ဝန်စာရေး နှင့် စီရင်နက်ထွင်တဝက်အစု ၂၀ အပ် တော်မူသည်။ ငါခမည်း တော်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း ဘရား ကြီး ဘုရား အမ၊ ကော်ကိကန်ကင်ဆောင်

ထမ်း ။

လှော်ကား ရွှေစက်ကွမ်း ပြည့်၊ လှော်သူ ဘောင်း ဝန်း နှင့်၊ အောင်း ဖြူ၅ ပွင့် လှော်ကား မိပဲ့ပီတူရ နောင်လုပ် စေ၊ ဝန်တို့ကအိမ် ရှေ့ဝန်တို့ကို ခေါ်၍ ပြန်ရသည်။

9 November 1605

သက္ကရာဇ်၉၆၇ ခု နတ်တော်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ ပြော့ကြီး မျှား လွှတ် ထွင်ပြန်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

မဟာသီရိဇေယသင်္ခယာ၊ မဟာသီရိဇေယကျော်ထင်တို့ကို ပေါင်း သင်း ကျစ်၃မျက်နှာစလွယ်ဘွတ်မြီး ရသွယ်၊ တလဲကိုး ဝန်း ၊ လှော်ကား ပရိတ်ခြည်၃ဆင့်။ သင်း ကျစ်ပါခင်တယင်အမွန်း ပြောက်ထု၊ ဟင်း ရမ်း ဘူတပ်၊ ဟင်း သပဘား သုတ်၊ မိုး နီအောင်း ၅ပွင့်၊ ကျိုင်း ဆင်စွယ်ချက်ပြည့်၊ စီး ဆင်ဝါ၊ ယင်သာမာ၊ မြင်း ကကြိုး ရွှေ(က၊ ရွှေ) အောင်း နောက်တပ်၊ ရွှေပေခမော်၊ ထား အိပ်လွတ်ရွှေ့ဆောင် သံပတ်၉တန့်ပဏ္ဍမြား စီ၊ ပုတရက်သီး ရွှေကွတ်ပဏ္ဍမြား စီ၊ နေရောင်ထီး ရွှေ အချက်အရိုး အနီကြိုဆစ်ပွတ် ရွှေညောင်ရွက်၃ဆင့်သနား တော်မူသည်။

17 December 1605

အညာ ၁၈ မော်သို့ရှိ တော်မူသည်တွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။ ၉၆၇ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်၄ရက်နေ့ရှိ တော်မူသည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

23 June 1607

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝ ရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေဝင်း မှူး နန္ဒ ယောတာ၊ နောက်ဝင်း မှူး ရာဇ ယောတာ၊ လက်ယာဝင်း မှူး သိရိ ယော့တာ၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ဗလ ယောတာတို့မှာ တဝင်း စီဖြစ်သည်။ ဝင်း တော်တွင်ဒိုင်း သား ၊ ဝင်း သား ၊ ရွှေလေး ၊ သေနတ်၊ ရွှေကာ၊ ရွှေဒိုင်း ၊ ရွှေလှံ၊ ကာ၊ လွှား ၊ သက္ကဒါန်အစုစုဥ ရေ၅၀ ကျော်စီရှိသည်။ အမှုထမ်း ရလူ စေ တော်မူ ရန်လူအ စေါင့်အ နေအလျောက် ကျွေး တော်ခံလူ ပေါင်း တိုင် မှတ်နှုတ်လူ၊ ဝန် တော်ပိုဝ်၊ ဝန် တော်သယ်လူ၊ လှေခပ်လူ၊ အစုအငန်း ထွင်မည်မျှ ရှိသည်၊ သင်ပုတ် တော်ထုတ်လူ၊ အနောက်ပွဲ တော်ကိုင်လူမည်မျှရှိသည်နည်း ။ ကျွား ကြီး ကျွား ငယ်၊ မငယ်၊ ရဟန်း ၊ ပဥ္စင်၊ သတင်သုံး ၊ အိုဝ်မစွန်၊ မင်း ကျွန် ရှောင်လူ တို့သည်ဝင်း တော်တရပ်တွင်အရေအတွက်မည်မျှစာရင်း ကျအင်း ကျရှိသည်လည်း စစ် ကျော၍သံ တော်ဦး တင်။

23 June 1607

သက္ကရာဇ်၉၆၉ ခုပဌမဝါဆိုဝ်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့တွင်ဝင်း မှူး ၄ ယောက်တို့ကိုပြိုအမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေဘဝါတော် အောက်ထွင်အမှုသည်တို့လျှက်ဦး ကွမ်း ဦး ပန္နာ
ကာရစား ရလို၍၊ ခေါင်း ရပ် ရွှေနေပြု၍။ လိုက်ဆိုသူတို့မှာ ခမည်း တော်ဘုရား
လက်ထက်အာဏာသား တော်မူသည့်အတိုင်း ဖေါင်း ချွန်း ပေါင်း၍အိပ်တလုံး၊ ခွက်
တလုံး၊ ရပ်ရိုး ဝါကိုင်၍လိုက်စေ၊ ဆိုစေ။ ရွှေနေ ခေါ်သူတို့က ခြေကြွ ကြေး ၃ ရိ ၅၊
တခေါ်လိုက်လျှင် ပေး စေ။ တခေါ်လိုက် ကြေး ၃ ရိ ၅ ပြင်တိုး ပွါး ၍ မခံ စေနှင့်။ တောင်း
သူကလည်း မတောင်း စေနှင့်။ ပေး သူကလည်း မပေး စေနှင့်။ ခမည်း တော်ဘု
ရား အမိန့်တော်ကိုဆန်လွန်၍၊ ရွှေနေတခေါ်ခေါ်လျှင် ကြေး ၃ ရိ ၅ ပြင်တိုး ၍
တောင်း ရမ်း ယူလျှင် ၂ ခွန်း ခြေရမည်မမှတ်နှင့်။ ရွှေနေ ရွှေရပ်ခုံသမာပတ်
တို့သည် နေ့တိုင်း ပင်မှုသာဝါဒစကား နှင့်မကင်း မလွတ်နိုင်ဖြစ်သည်။ မြို့ထွင်း ထွင်
မနေစေနှင့်။ မြို့ပြင်မှာအစုအကွက်ချ၍အိမ်ဆောက်နေစေ။ ဝန်တို့စီရင်။

23 June 1607

သက္ကရာဇ်၉၆၉ ခုပထမဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့၊ နားခံစမြောင်
မှူး လွှတ်တော်ထွင်ပြန်အမိန့်တော်
(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

လွှတ်ရုံး မှစ၍ ရွှေနန်း တော်ပတ်လည်ဝန်စုရ၊ ဝန်စုမရ၊ မှူး မတ်အရာရှိ၊ စါရေး ၊ စာချီတို့မှစ၍ မြို့သူကြီး ၊ မြို့ကိုင်၊ စချီစမြင်တို့ ရွှေအမှုသည် ၂ ယောက်ကျသည်တရား မှုစကား မှုတို့၌ ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား လွှတ်တော်ကသည် ယခုလွှတ်တော်တိုင်စီရင်ကြသည် ခုံသမတ်တို့ ကောက်ယူသည့်အရာများ ဝယ်၊ မြို့၌နေသောတရားသူကြီး ၊ (မင်း)တို့ကထား သောတရားသူကြီး ၊ အမှုသည် ၂ ဦး ခွင့်ပြုသောတရားသူကြီး ၊ မင်း တရားသူကြီး ၊ မြို့ရွာ၌ စီရင်သောတရားသူကြီး ၊ သီလသတင်းရှိသောတရားသူကြီး ၊ သာယာသောစကား ကိုဆိုတတ်သောတရားသူကြီး ၊ အမှုသည် ၂ ဦး စည်း လဲသည်ကိုတပ်သိလိမ္မာသောတရားသူကြီး ၊ အမှု၌တွင်သောတရားသူကြီး ၊ ပုဏ္ဏားတရားသူကြီး ၊ ဤသို့တရားသူကြီး ၁၀ ယောက်တို့ ရွှေအမှုသည် ၂ ဘက်တို့၏ စကား ကိုလှယ်ပယ်၍တရိုး ရှိရာ၊ မြွက်ဆိုတပ် သော ရွှေနေငယ်တို့သည်စကား ဟောင်း၌ ရေကူး ညာတင်၊ ကောက်ပင်ရိတ်လှည်း ၊ ရေသည် ဘောင်ဆန်၊ အိုး တန်ဆန်ခတ်၊ ဆည်ပွတ်ဂျည်ပွေ့၊ ဆင်တွေ့ရန်ရှောင်၊ တောင်သူယာခုတ်၊ ကြက်ဆုတ်ခွပ်ပြစ်၊ ရေစစ်ခယား ၊ ရေသား သဲတင်၊ ထက်တင်မောင်း နင်း ၊ ဆိုခြင်း စကား ၊ ဆယ်ပါးပြား သောဆိုရိုး ထုံး စံဥပဒေထင်ရှား ရှိသည့်အတိုင်း မဆို၊ သို့ကြေး ငွေပန္နာကါရကိုငဲ့၍တရား စကား မရှိသည်ကိုနှစ်လုံး ပိုက်၍တရား စကား တို့ကိုလွှဲပယ်၍ဆိုသည်အကြောင်း ကိုရွှေနား တော်မြတ်ကြား တော်မူသည်။ ရွှေစကား ဟောင်း အတိုင်းသာဟုတ်မှတ်သည်အမှုတို့ကိုဆိုစေ၊ ဝန်တို့မြစ်တား ရမည်။ မြစ်တား သည်ကိုမတည်ရ။ ဆိုမြဲဆိုပြန်လျှင်ဆိုသူ ရွှေနေငယ်တို့ကိုအချက် ၁၀၀ ရိုက်။ နောက်မဆင်ချင်ရှေး နည်းဆိုပြန်လျှင်နိုင်မည်သူရှုံး ၊ ရှုံး မည့်သူနိုင်၊ ချပ်နုတ်၍အကျွရာမကျ၊ တရား မဝင်သည့်အရာများ ကိုရွှေနေခြင်း ဖြစ်စေ၊ အချား ကဖြစ်စေကြား သိ၍မစ်တား သော်လည်း မနိုင်၊ စိတ်ကြိုက်ဆိုခြင်တိုင်း ဆိုပြန်ရလျှင်ဝန်တို့နှစ်ခွန်း ဆိုရမည်မမှတ်နှင့်၊ ဆိုသည် ၂ ဘက် ရွှေနေငယ်တို့ကို ဝေး စွာသောအရပ်သို့ပို့ရမည်။

23 June 1607

သက္ကရာဇ် ၉၆၉ ခုပဥ္စမဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့၊ လွှတ်တော်ထွင်နားခံတော်စမြောင်မှုး ပြန်အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄)

23 June 1607

သဘင်တော်အစုအမှုထမ်း တို့မှာ မညီသည့်အစု မဆိုအိမ်သင့်၍ မွေး မြင်သမျှသား ယောကျာ်း တို့ကိုကျွန်အစု မှာထမ်း စေ။ မိန်း မမြင်လျှင်အရှင်မိဘုရား စီတီး မှာထမ်း စေ။ ထောင်ချင်မှစ၍၉စုသား တို့မှာ မိလိုက်ဘပါဖြစ် စေ။ ၉စုသား တို့နှင့်ငသား တော်မြေး မြစ်တော်သွား (လာ) ရာတွင်မွေး မြင်သည့်သား ဆိုး တို့ကိုမင်း ညီမင်း သား မင်း ဆွေစိုးမျိုး မဆိုစေနှင့်။ သဘင်တော်သို့သာပါစေ။ သဘင်တော်စုမဟုတ်သည်ကိုဝင်ထွက်ကူး သန်း ၍မထမ်း စေနှင့်။ ဆိုင်ရာကနှုတ်စေ။ ငင်စေ။ သဘင်တော်စု၉စုသား အဝင်တော်ဖြစ်သျှက်မြင့်ရာတက်၍ထမ်း ရွက်သည်။ မထမ်း ရွက်စေနှင့်။ သဘင်တော်စု၉စုမှာသာထမ်း စေ။ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သာသနာ တော်မူ၍သဘင်တော်စု၉စုသား တို့ကိုနုတ်တော်မူသည့်အမိန့်ပါသော်လည်း မြင့်ရာသို့တက်၍မထမ်း စေနှင့်၊ အစုရင်း မှာသာထမ်း စေ။

23 June 1607

သက္ကရာဇ်၉၆၉ခုပဌမဝါဆိုလဆန်း ၁၀ရက်နေ့လွှတ်တော်တွင်နား ခံတော်စ မြောင်မှူး ပြန်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၇)(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ တရားသူကြီးတို့ တရားဆိုမည်ဟူ၍ တရားသူကြီးသို့ ရေဝံလာ၏၊
ရေဝံလာသူ ၂ ဘက်ကိုသာ အမှန်ပြန်စေ။ စစ်ကြော၍ဆုံး ဖြတ်ထွက်ရှိသည်။ သို့ဆုံး ဖြတ်
မှလည်း နိုင်မည်အကြောင်း ရှုံးမည့်အကြောင်း အရာသိပြီး လျှင်သက်သေကြား သူ
မြင်သူတိုင်တည်စေ၍ ဓမ္မသတ်ဝယ်ဆိုသည်။ ဆိုသည်အတိုင်း နှိုင်း ချိန် ထေဝံထား၍စင်
ကြယ် သောသက်သေ ရလျှင်ဂတိကဝတ်ပြု စေ၍သက်သေစကား ဖြင့်ဆုံဖြတ်လျှင်အရှုံး အ
နိုင်ပြီး ပြတ်တော့သည်။ တရားတံဆာစရိတ်စကား အလျော်အပြန်သို့သည်ကိုလည်း
ဓမ္မသတ် (ဘယ်သို့) ဆို၏၊ သို့ဆိုပြီး မှလည်း ကါလဒေသကို ထေဝံဆိုပြန်၏။ ယခုမင်းတို့
ဆင်သည်မူကား ကွံးဘိုး ရအောင်၊ တရားသူကြီး စား ရအောင်ဟူ၍သာ အမှုအင်
ကိုစကား ကြောင်း နှင့်မထေဝံစီရင်သည်။ ပြည်သူ ရွာသားတို့သည်အဘိုး ထက်လက္ခကြီး
သည်ဆိုသခဲ့သို့သာ ရှိကြသည်။ တကြောင်း လည်း အမှုသည် ၂ ဘက်သား ကိုအမှုဖြစ် ကြောင်း
ကိုအမှန်သိရအောင် နှိုက်နှဲ၍ဆုံး ဖြတ်ရထွက်သာ ရှိသည်ကို ရှေ့နေဟူ၍စကား ကိုချဲ့၍
ဖွပ်၍နှိမ်၍မြှင့်၍ဘုန်း ဝှက်၍ ရှေ့နေသည်တရားသူကြီး တို့၏နှစ်လုံး အဆုတ်ကိုဘုတ်
ကင်၍စား သကဲ့သို့ ရှေ့နေပြုသည်မဟုတ်လော။ သည်ကိုမျှတရားသူကြီး တို့နှစ်လုံး သွင်း
သည်မူ၍ လော။ ရှေ့နေဆိုထွက်မူကား ၊ တောင်သူလင်ကာ၊ အရှုံး အစပွဲပြင်မပြည့်
ပါ။ ဆိုကြောင်း ရှိချက်မဆိုပါတတ်၊ သူအအိမ်မက်မပြန်တပ်သကဲ့သို့၊ သို့သည်အမှုသည်မျိုး
ကိုသာမှန်တိုင်း စီချည်း၍ဆိုပါမည်။ သူနှင့်မှဆိုပါနိုင်မည့်အကြောင်း ။ ရှေ့နေရ
မည်တမုံ့။ အမှုသည်ဆိုတိုင်း ပင် ရှေ့နေနှင့်ဆိုထွက်ရှိသည် လော။ တကြောင်း လည်း
ရှေ့နေကောင်း သည်ဓမ္မသတ်ကိုနှစ်လုံး သွင်း၍ရှုံး စစ်နိုင်စစ်ကိုသိ၏။ ရှုံး သူပင်
သော်ခေါ်မလာသော်သျှင်ဆင်း ရဲသား တို့ပေါ့လျော့ပါအောင်ငံ့၍နေ၏။ (ရှုံး)
ကြောင်း ပေး၍အရှုံး ပေး သျှင်ဆင်း ရဲသား ကိစ္စပေါ့လျော့ပါအောင်တရားသူ
ကြီး ကိုလဲဆိုတောင်း ပန်၏။ သို့သိမြင်သည့်ရှေ့နေသာ ရှေ့နေဆိုရသည်။ တရားသူကြီး
တို့လည်း အဟုတ်အမှန်ကိုသိရသည်။ ရင်း သို့မဟုတ်သည့်ရှေ့နေသည်သာသနာ တော်စီး
ပွါး ပြည်သူလူရဟန်း စီး ပွါး တိုင်အောင်ပင်ပျက်သည်။ ပြည်လယ်ဌာထား ပြတိုက်သော်
ထင်ထင်ခိုး သော်ဆိုသည် ရှေ့နေများ ကိုမဟုတ်လော။ ရှေ့နေနှင့်လာသော်မျှတ
ရား သူကြီး သည် ရှေ့နေကိုဟန့်၍အမှုသည်ကိုအမှန်သိရအောင်မေး မြန်း ၍ဆုံး ဖြတ်

ရမည်။ သည်အမိန့်တော်ခွန်ကိုတရားသူကြီးတို့သည်အမြဲရေး၍လက်သုံးတောင်ဝေး ကိုးကွယ်ရာပြု။

သည်အမိန့်တော်ကိုဇေတပူရပြန်၍တရားသူကြီးတို့သို့ရေးအပ်သည်။
(မှိုးကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၇)

ရေမြေရှင် လျှောက်သည်ဆရာတော်။ ကေတုမတီမြို့ဝ်ကိုဝ်တကာတော်လုပ်ကိုင်သည်။ ရုပ်ရုပ်ရက်ရက် အောင်တော်မမူ၊ ကာလနှေး ခဲ့သည်၊ အကြောင်း ရှိသည်ကိုအမိန့်တော်ဦး ထိပ်ရွက်ချင်၍ ရေလုံစား လယ်လှစား တို့ကို၁၅ရက်နေ့ ကေတုမတီမြို့ဝ်သို့ အရောက်အာဏာထား၍ စေလိုက်သည့်အကြောင်းကို လျှောက်ပါသည်ဆရာတော်။

18 November 1607

သက္ကရာဇ် ၉၆၉ ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့ စေတော်မူသည်။ စေသူတို့ရောက်၍ပြဿဒ်ကျောင်း ရာထွင်ဘား မဲ့ဆရာတော်နေတော်မူသော သက်ငယ်ကျောင်းသို့ရောက်၍ လျှောက်သည်၊ ဘဏ္ဍိုင်ကထပြီး လျှင်မဏီတော်က ထောက်ချာကိုချွတ်ယူ၍ကလပ်တွင် မျှပြီး ပျံ့င်ကြသ ရေတိုက်သို့ဝင်၍ နေသည်။ မထွက်ပြီ။ သံတို့လည်း မိုး ချုတ်ရီမှ ကျောင်း ကဆင်း၍ ပျံ့လေသည်။ ကေတုမတီ အောင်တပ်တော်နန်း သို့ဝ် ရောက်၍အကြောင်းကို ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရာထွင်ဘား မဲ့ဆရာတော်အလိုတော် ရှိတော်မူသည်အတိုင်း စီ(မံ) ရာထွင် ကေတုမတီကို အောင်တော်မူသည်။

18 November 1607

သက္ကရာဇ် ၉၆၉ ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့ တောင်ငူတပ်တော်ကစေတော်မူသည့်အမိန့်တော် လျှောက်ချက်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဥရုအမည်ရှိသောထီး တော်ကား ထီးဖြူတော်ဝ၄်၈ံ၊ ရွှေချညောင်ရွက်၁၉၀၊ သန္တာဆိုင်း ၁၉၀၊ ထီး အုံထီး ချက်ကိုဝ်နဝရတ်စီ၏။ ထီးတံ၃၆၊ ထီး ရိုဝ်၅်၂၊ ဥကင်တော်လက်ဝဲလက်ယာခုံနှင့်စိုက်မှဘွင့်သည်၊ ဥရုနတ်စေါင့်၏။

ရွှေသလွန် တော်အလျား ၇်အနံ၇်တွင်အရိုဝ်း မတတ်ဘဲအထက်ကဆွဲ၍မျက်နှာကျက်သည်။ ထီး ကား သမုဒ္ဒရာဇ်မည်၏။ ရွှေခြုညောင်ရွက်၅ဆင့်၊ ထီး ဝ၄်၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၃၀၀၊ ပုလဲဆိုင်၃၀၀၊ သမုဒ္ဒရာဇ်နတ်စေါင့်၏။

ကြွန်း ထီး ကား ထီး ဝန်း ၄်၄ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ သန္တာဆိုင် ၂၀၀၊ ကုဝေရနတ်စေါင့်၏။

သမုဒ္ဒဇာထီး ကား ထီး ဝ၄်၅ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ မြဆိုင်း ၂၀၀၊ သမုဒ္ဒဇာနတ်စေါင့်၏။

စန္ဒထီး ကား ထီး ဝ၄်၅ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ မြဆိုင်း ၂၀၀၊ စန္ဒနတ်စေါင့်၏။

သူရိယထီး ကား ထီး ဝ၄်၆၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ သူရိယနတ်စေါင့်၏။

ပဒုမ္မထီး ကား ထီး ဝ၄်၆၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ ဥဿဘုရား ဆိုင်း ၂၀၀၊ ထီး လက်ထီး တံအစုံ၊ ထီး ချက်ကိုပတ္တမြား အပြည့်စီ၏။ ပဒုမ္မနတ်စေါင့်၏။

သမုက္ခထီး ကား ထီး ဝ၄်၈ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၊ ဂေါမိတ်ဆိုင်း ၂၀၀၊ ထီး လက်ထီး တံနည်း တူ၊ ထီး ချက်ကိုဝ်ပတ္တမြား အပြည့်စီ၏။ သမုက္ခနတ်စေါင့်၏။

ဝိသကြုံထီး ကား ထီး ဝ၄်၇ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၂၀၀၊ စိန်ဆိုင်း ၂၀၀၊ ပြယာဆိုင်း ၂၀၀၊ ထီး လက်ထီး တံနည်း တူ၊ ထီး ချက်ပတ္တမြား အပြည့်စီသည်။ ဝိသကြုနတ်စေါင့်၏။

ကနက်ကတံထီး ကား ထီး ဝ၅်၅ံ၊ ရွှေခြုညောင်ရွက်၅၀၀၊ ပတ္တမြား ဆိုင်း ၁၀၀၊ သန္တာဆိုင်း ၁၀၀၊ ပုလဲဆိုင်း ၁၀၀၊ ဂေါ်မိတ်ဆိုင်း ၁၀၀၊ စိန် ဆိုင်း ၁၀၀၊ ပြယား ဆိုင်း ၁၀၀၊ ထီး အုံကိုဝ်ရတနာအတိပြီး စေ၏။ ထိုဝ်ထီး ၂ စင်း သည်ထီး တကာထက်မြတ်သော ကြောင့်ထိုထီး တိုဝ်ကိုဝ်ဥဂင်ဦး ထွင်မင်း မြောက် တံဆာငါး ပါး ဘွင်း ၍ ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား တိုဝ်လက်ျာရစ်ခရုသင်း နှင့်ဘိသိတ်ရေသွန်း မှ

မင်း အဖြစ်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍ထီး တံထီး လက်၃၆၊ ထီး ရိုဝ်၅်၂၊ ရွှေပစ္စန်ရတန့်၊ ပတ္တမြား ရ ရစ်စီ၍ထီး ချက်ကိုနဝရတ်စီ၏။ အခါတော်နှင့်ချပ်လုပ်ရ၏။ ထီး ရိုး လုံး ပတ်၁ဂလက်မရှိ၏။ ထီး ချက်ကိုသဟံပတိပြဟ္မာ၊ ဃဋီရဗြဟ္မာတိုဝ် စေါင့်၏။

ကမ္ဗူထီး ကား ထီး ဝင့်ရုံ၊ ရွှေချူညောင်ရွှက်၃ဆင့်၊ နဝရတ်ကိုဝ်ပါး စီ၏၊ စိုက်သောခါကနက်ကတံထီး နည်း တူ၊ နတ်ရကာဖြင့်ပွဲ စေ့မှ စိုက်၏။ ထီး အုံကား ရွှေ စ၉၁၅သပြာကုံ၏။ ၆ မြွောင့်တည်း ။ ကိုဝ်ကိုဝ်စိန် ကြောင်စီ၏။ အကမ္ဗူမည် သော နတ်စေါင့်၏။ ဂမ္ဘား ထီး လည်း ဆိုဝ်ကုံ၏။

သမုဒ္ဒရာဇ်ထီး ကား အရိုဝ်မတတ်ရ။ ရွှေသလွန်တော်(ထက်၌) မျက်နှာကြက်သောခါအထက်ကသံချိတ်ဖြင့်ဆွဲ၏။ ကနက်ကတန်ထီး ကိုဥဂင်လိုင်နန်း ရာဇပလ္လင်ရှေ့တွင်လက်ဝဲလက်ယာထီးခုံနှင့်စိုက်၍ဘွင့်၏။ ဂစင်း သောထီးဖြူကိုဝ်လက်ဝဲ၄စင်း ၊ လက်ယာ၄စင်း စိုက်၏၊အရိုဝ်တတ်သမျှထီး တိုဝ်ကိုဝ်ကား ထီရိုး ၅၅စီပြုအပ်၏။

သမုဒ္ဒရာဇ်ထီး ဖြင့်မျက်နှာကြက်၍ထား သော ရွှေသလွန်တော်ကား အလျား ၄အနံ၄အ ခြေခြောက် ချောင်း ၊ ရွှေအတိထည့်၏။ ရွှေနန်း တော်၌ထီး နန်း ဥဂင်ရာဇပလ္လင်မရွှေမိမင်း မိဖုရား ရွှေသလွန်တက်စား တော်ခေါ် သောခါအနားရေး ၁၀၀ ရွှေပဒုမ္မာပွင့်ချပ်၁၀၀လုပ် သောမနောလင်ပန်း ၊ ထမင်း၏ မြိုဝ်အပြည့်ပြုင်သည်၊ ရွှေခွက်၁၀၀၊ ငွေခွက်၁၀၀၊ ရွှေကြက်ခြမ်း ၊ ငွေကြက်ခြမ်း ၊ ရွှေကြက်ဥ၊ ငွေကြက်ဥ၊ ရွှေငါကြင်း ၊ ငွေငါကြင်း ၊ ရွှေပစ္စန်ထုပ်၊ ငွေပစ္စန်ထုပ်၊ ရွှေမုံ့လျက်၊ ငွေမုံ့လျက်တိုဝ်ဖြင့်ပွဲ တော်ပြင်၍ ရှေ့တော်၌တည်သတည်း။ ဥဂင်ဖွင့်သနေ့စီရင်တော်မူ၏။

မင်း ကိုချည်ပြစ်သည်ကား သီဟိုဠ်ကျွန်း သို့ဝ်သီဟဗာဟုမင်း ၏သား ဝိဇယမင်း ကူး သောခါ သုဇံပတိကပ္ပကနတ်ကိုဝ် စေ၍ ရဟန်း အသွင်ပြုရသည်။ ဘီလူး ဘေး ကိုမြင်ရာတွင်ဝိဇယမင်း လည်၌ဆင်သော ၁၀ဂမြှင်ကိုဝ်မင်း ကိုဝ်ချည်အရုံ ၇၀၀တိုဝ်ရှောင်၌စွတ်သောချည်ကွင်း ကိုပရိတ်ချည်သမုတ်သည်မှစ၍မင်း ကိုဝ်ချည် ပရိတ်ချည်ဖြစ်သတည်း ။

မဟာဝိဇမင်း သီဟိုဠ်သို့ကူး သည်ကား သဏ္ဍရာဇ် ၁၄ဂ ခုကဆုံလပြည့် ကျော်၃ရက်နေ့သုံး လုအထွင်ဋ်သဗ္ဗညုဘုရား သခင်ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်မည်အင်ကြင်း ၂

ပင်၏အကြား မြောက်သို့ဝ်ဥ ကျောင်း ထား သောကုသိန္နာရုံ ကျောင်း တော်၌ပရိ
နိဗ္ဗာန်ဝင်မည်ဥ ကျောင်း တော်ချ သောအချိန်ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင် တော်မူသည်နှင့်
ပြိုင်၍ ဝိဇယမင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း ကိုအရုံ ၇၀၀ တိုဝ်ဖြင့်သစ်တုံး စီး ၍ကူး ၏။ သီဟိုဠ်
ကမွေး သွား သောရဟန္တာ ရှင်အရဟံသည်သထုံပြည်သို့ဝ် ရောက်၏။ သီဟိုဠ်သာသနာ
သထုံသို့ဝ် ရောက်သည်ကား ပထမသာသနာတည်း ။

သထုံကပုဂံသို့ဝ် ရှင်အရဟံ ရောက်သည်ကား ဒုတိယ ရောက် သောသာသ
နာတည်း ။ ဇင်း မယ်ကရဟန္တာ သောနုတ္တရ၊ ဥတရတိုဝ်အနွယ်သထုံမြို့ဝ် ရှင်ပြာန
ဒသီတိုဝ်သခင်မြတ်တိုဝ်အနွယ် ဒဂုဏ် ရှင်မဟာကလ ၎်အနွယ်ရှင်ဥတ္တရာဇီဝသည်ရ
တနာပူရ နရပတိကြီး လက်ထက်ပုဂံသို့ဝ် ရောက်သည်။ ရှင်တာမလိတ္တာအာနန္ဒရာ
ဟုလာအရိယာဝံသ နရပတိလက်ထက်ပုဂံသို့ဝ် ရောက်သည်။

ဟံသာဝတီရာမာဓိပတိလက်ထက်ကလျာဏီသိမ်သမုတ်သည့်ဆရာကိုဝ်သီဟို
ကပြည်စုံမင်း တရား သား မင်း ရဲ ကျော်စွာလက်ထက်သီဟိုက မဟာဝိဟာရအနွယ်
သဒ္ဓမစာရီပြည်မြို့ဝ် ရောက်သည်။ ၎်တို့ဝ်ဆရာတိုဝ်အနွယ်တိပိဋကာလင်္ကာရ ရတနာ
ပူရရွှေဝမြို့ဝ်ကြီး သို့ဝ် ရောက်သည်မှာ ညောင်ရမ်း မင်း သား တော်မဟာဓမ္မ
ရာဇာမင်း တရား လက်ထက်ဖြစ်၏။ ဟံသာဝတီသို့ဝ် ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ ရှင်အနန္ဒမဇ၊
ရှင်အရိယာလင်္ကာရ၊ တိပိဋကာလင်္ကာရဆရာ တော်၄ပါး တိုကိုဝ်ပင့်၍ဟံသာဝတီ
သို့စုံ တော်မူသည်။

18 April 1608

သက္ကရာဇ်၉၇၀ ကဆုံလပြည့် နေ့ ရောက်သည်။ တိပိဋကာလင်္ကာရ။

(မှူး ကြည့်၉၈၊ ၁၇၁၊ ၇/ ပေနှင့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

November 1610

ရေမြေရှင် လျှောက်သည်ဆရာတော်။ တရိယဂ်ဒီပဟူသော သံလျှင်မြို့ကို တကာတော်လုပ်ကြသည်။ ရက်ရက်အောင်တော်မမူ။ (အ) ကြောင်း (မည်သို့) ရှိ (မည်) ကိုဝ်သိတော်မူလို၍ ပင်တကာစား တို့ကိုအပြန်အသွား တလနှင့် ရောက်စေ အာဏာထား၍ စေလိုက်သည်။ သိတော်မူသော အောင်မိန့်ပါဆရာတော်။

November 1610

သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနတော်လ အဝ ရွှေမြို့ဝ် တော်သိုဝ် စေတော်မူသည်။ ဆရာတော်ကလည်း မဉ်သို့မျှမဆို၊ သက်န်း ၁ စုံ သပိတ်တစုံ အဂိုဝ်တ ချောင်း မီး စွဲ ထင်း ၁ ခန့်တို့ကိုဝ် ပေး အပ်လိုက်သည်။ ရောက်လျှင်အလုံး စုံကိုမြင်တော်မူရာတွင် ကျောင်း ကျွံဘုရား ကျွံအဂိုဝ် ကောက်တို့ဝ်မှဆင်း သက်သည်၊ သူဘုရားဇာလုင်တို့မှ ဆင်း သက်သည်တို့ကို ရွေး နှုတ်၍ နေရပ်သို့ပြန် စေသည်။ သန့်ပြန့်သည့်ကျွံ တော်မျိုဝ် တို့နှင့်တိုက်လှံသုတ်ကြ တော်မူရာတွင်သံလျှင်မြို့ကို အောင်တော်မူသည်။

November 1610

သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနတ်တော်လ သံလျှင် ကစေတော်မူသည့်အမိန့်တော် နှင့် လျှောက်ချက်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအရှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
22 November 1628
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ်၉၉၀ နတ်တော်လဆန်း ၇ရက်နေ့ စည်ခုံစေတီတော်
တွင် ဓါတ်၄ရပ်အခင်းအကျင်းကိုစီရင်တော်မူသည်။ စကား ဥလှမဲ ချိုပ်တို့ကိုပ်သဘင်
ပေးသည်။ သမန်တရာဇ် စေတီပတ်လည်တရာ သောထီး ဆောင်းမင်းတို့ကိုပ်ရည်
၍ထီးတရာစိုက်ရမည်။ ဘူးတရာတည်၍ သေစာဖြင့်နတ်သဘင်ခံသည်။ အနှိပ်အကွပ်
ယတရာအင်း ရေးမီးတိုင်ထွန်းညှိသည်။ တဆွေဖုတ်ပြိတ် အာလဝက ရက္ခတို့အား
သားပြွမ်းစိမ်း ကော်သည့်ကျွေးသည်။ ဗန်မော်သို့ချီတော်မူမည်အစီရင်၌ အောင်
တပ်တော်နန်း၌ပါပဓါတ်အနောက်စူးစူး တွင်တံဆောင်း ဆောက်၍တံခါး ၄ မျက်
နှာထားသည်။ အနောက်တံခါး ဝ၌ရာဇမှတ်တွင်း ကစည်း စိမ်ဆင်ပေါက်တော်
ကိုပ်အနောက်သို့ပ်ဦးကင်းထား၍ချည်သည်။ ငဲရာန်ကိုချွန်းစွဲစေ၍ဦးစီး ရ
သည်။ ရာဇမှတ်ပြင်က ရွှေရည်မည်သောဆင်မကိုပ်ဦးကင်း အနောက်သို့ထား၍
ချည်သည်။ စံညွှန့်ကိုချွန်းစွဲစေ၍ဦးစီးတင်သည်။ ရာဇမှတ်တွင်းက သီဟသူမည်သော
ဆင်ကိုပ်အနောက်သို့ပ်ဦးကင်းထား၍ချည်သည်။ ရွှေရကိုပ်ချွန်းစွဲစေ၍ဦးစီး
တင်သည်။ ရာဇမှတ်ပြင်က နန္ဒမည်သောဆင်ကိုပ်အနောက်သို့ဦးကင်းထား၍ချည်
သည်။ စံညိုကိုပ်ချွန်းစွဲစေ၍ဦးစီးတင်သည်။

အမြောက် ၂ သေနတ် ၂၂ ကာ ၂၂ လွှာ ၂၂ ဒိုင်း ၂၂ လှံ ၂၂ ဓား ၂၂
လေး ၂၂ အောင်စည် ၂ အောင်မောင်း ၂ အောင်တပိုး ၂ အောင်လံ ၂ ဟန်စည်
ဟန်မောင်း အစုံနောက်ဝင်း တော်ကကောင်ဟန် ၂၂ ဒိုင်းမှူး ၂ စကြီး ၂ တို့ကို
ခန့်ထား၍ခင်းကျင်းသည်။

တံဆောင်းတွင်မြှူဘာအိုး သပြေညွန့်စိုက်၅လုံး တခွံကြက်လျှာဖြူ၁၉အင်း
ရေးမီးခွက်မီး စာမန်တန်ဆိဖယောင်း ရွှေတိုင်ငွေတိုင်အင်း ရေးသမား
တော် ၂၊ ပုံရည်ကြက်မဟာကုလာကာကြီး နှင့်မန်ခါန်တော် ၂၊ အင်းရေး ၂၊
ပန်းတိမ် ၂၊ ကြေးနီသာ၊ ကျောက်ဆပ် ၂၊ ကျောက်ဖျာ ၂ ဆေးဒါန်းဟင်း
သပတား စဉ္စုမှင်သင်းထွဲအစုံပန်း ချီ ၂၊ ကဝါ ၂၊ ပံပု ၂၊ ပံပွတ် ၂၊ ရွှေဆိုင်း ရွှေ
သမားအကြပ်အမ ဝင်းမှူး ၁၊ ဝင်းစာရေး ၂ တို့ကိုပ်ခန့်ထားတော်မူသည်။
အောင်တပ်တော်ချတိုင်းစီရင်။ ပညာရှိ၁၊ ပုဏ္ဏား ၂ တို့ကိုပ်ခန့်တော်မူသည်။

22 November 1628

သုရဇ္ဇမိတ်အရှေ့စူး စူးတံဆောင်း၌ ရာဇမှတ်တွင်းက ဥဩဘာဟု သောဆင်ပေါက်ကိုအရှေ့ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ နန္ဒကိုဝ်ချွန်းစွဲ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ပြင်ကတိုးတက်မည် သောဆင်မကိုအရှေ့သိုဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ အင်းအားမည်သောလူကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ရာဇမှတ်တွင်းကမြတ်ဘုန်းမည်သောဆင်ပေါက်ကိုဂဲအောင်မည်သောလူကိုချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ရန်ဂဲဟုသောဆင်မကိုဝ်ပြင်ကအရှေ့သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ မြတ်ဘုံးကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ အစီရင်နည်းတူကောင်းဟန် ၁၂။ အမြိတ္တမိတ်ရာဇမှတ်တွင်းကလက်ယာဟုသောဆင်ပေါက်ကိုဝ်မြောက်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ သီဟကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ပြင်ကသက်သာဟုသောဆင်မကိုဝ်မြောက်သို့ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ လက်ဝဲမည်သောသူကိုချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ စံညွှ့ဟုသောဆင်မကိုဝ်မြောက်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ လဝကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ အတွင်းကကျော်ကောင်းဟုသောဆင်ပေါက်ကိုဝ်မြောက်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ စံညွှ့ကိုချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ကောင်းဟန် ၁၆ ရှေ့နည်းတူ။ ကောလီမိတ်ရာဇမှတ်တွင်းကကျော်ခေါင်ဟုသောဆင်ပေါက်ကိုဝ်တောင်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ မြတ်ဘုံးကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ မြတ်တော်ဟုသောဆင်မကိုဝ်ပြင်ကတောင်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ ကျောက်ခဲကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ပြင်ကပေါက်ပန်းဟုသောဆင်မကိုဝ်တောင်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ ကျော်ခေါင်ကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ဥညွှဟုသောဆင်မကိုဝ်တောင်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ လက်ဝဲဟုသောလူကိုဝ်ချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ လဝဟုသောဆင်ပေါက်ကိုဝ်အတွင်းကတောင်သို့ဝ်ဦးကင်းထား၍ ချည်သည်။ ဦးဘောင်းကိုချွန်းစွဲစေ၍ ဦးစီးတင်သည်။ ရှေ့နည်းတူကောင်းဟန်၃၀။ အောင်တပ်တော်နန်းပတ်လည်တွင်တံခါး ၄ ရပ်၌အတွင်းမောတ်အပြင်မိတ်ကိုစီရင်သည်။ စစ်သဘင်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်၊ မိတ်နံမပါ၊ မိတ်နံသက်သက်ကိုဝ်ဘား မဲ့အမည်ရှိသောပြဿဒ်ကျောင်း မဟာရတနာမြတ်ဘုံသာ၌ပရမဟာဓမ္မရာဇဂုရုမွံဆရာတော်အစီအရင်။

အနောက်တံဆောင်း၌တရုတ်တလိုင်း အတီးအကသဘင်၊ အရှေ့တံဆောင်း

နှဲပြွန်း ကုလား အတီး အကပတ်သဘင်၊ မြောက်တံဆောင်း ဥက္ကသည်း ရှမ်း အတီး အကပါတ်သဘင်၊ တောင်မြန်မာကြီး အတီး အကပတ်သဘင်၊ ဤသို့ဝ်ရှစ်ရပ် သောဓာတ်တို ဓာတ်မဓာတ်ကူး ဓာတ်ဆက်တို့ကိုဝ် နေ့နံ့ဆိုင်သင့်ရာအမည်ပေး၍ စီရင်တော်မူသောစကား ပြီး၏။

22 November 1628

သက္ကရာဇ် ၉၉၀ နတ်တော်လဆန်း ၇ ရက် နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

သက္ကရာဇ် ၉၉၁ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ဟံသာဝတီသက္ကမတဲ့ တော်နန်း စံ၍ သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟိပတိတံဆိပ် တော်ခံသည်။ ရှေး မင်း သား မင်း ဆက်မင်း နွယ် တို့သည်တိမ်မြှုတ်၍ မထင်ရှား သည်များ ကိုနှုတ်ငင် တော်မူ၍ ၄၀ တော်ဖွဲ့သည်။ ၄၀ တော်တပ်သား များ ကို၅၀ တော်ဖွဲ့သည်။ ပန်း ယဆင်ဖြူငါး စီး ရှင်ဖွဲ့ တော်မူသည့် အတိုင်း တွင်ထပ် ဖွဲ့ တော်မူသည့်မင်း ကြီး စွာ စော်ကဲပထမမင်း ခေါင်မိုး ညွှင်း မင်း တရား ညောင်ရမ်း မင်း တရား ရာဇမဏိစူဠာဘုရား ဒါယကာ တော်လွှတ်ရှေး ဖွဲ့တော်မူသည့်အတိုင်း တွင်ထပ်၍ သွောက်စုမြင်း စု သွှတ် အမြောက် ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရံ ရွှေလှံ ရွှေလေး လှေသင်း ထောင်သင်း တောင်ဘက်မြင်း မြောက်ဘက်မြင်း လွှား ကာ ဆင်ထိန်း မြင်း ခံ မြို့တံခါး အဝန်း ငယ်သား နန်း မြို့တံခါး ဝင်း သား တံခါး နီ အဝန်း ငယ်သား နောက်တံခါး စမြောင်တုရင် ဘွား ဘက်ကျော် ဒိုင်း တော် သူရဲကျော် သွှတ် အမြောက် သက္ကဒါန် ထောင်တန်း သူရဲ၅စု ရွှေပန်း ပန်ခစု တပ်ကောင်ဟန် ရှင်ထော ရွှေ ရှင်ထော လော ဗြဲရှင်ထော စာရေး စု စချီစု တိုက်သား ကျီသား ထောင်ကျင်း နာရီစောင့် ဗဟို ခေါင်း လေါင်း စည်တီး ဗြဲတိုက် စောင့် သက်တော်စောင့် ပြဿဒ် တော်စောင့် မြေနန်း တော်စောင့် တမြက်လှည်း နေရာတော်ခင်း ဝေါ်တော်သား ဝေါ်ပလာသား ကျှင်း တော်စွဲ ထီး ဖြူ တော်ကိုင် ယမား တော်ကိုင် စား တော်ကွမ်း ရေတော်ကိုင် ဆောင်နီတော် စီး တော်ဆင်မှူး စီး တော်မြင်း မှူး လွှတ်တော်စောင့် ရုံး တော်စောင့် လွှတ်စေ ရုံး စေ ထောင်အာဏာ လက်မရှောင် ထောင်မှူး အဖွန်း ငယ်သား လက်သား ထောင်သုံး တန်း သား တပ်ကောင်ဟန် မှစ၍အစုစုအမှုထမ်း တို့ကို ထပ်၍ ဖွဲ့ တော်မူသည်။

ရွှေတိုက်တော်စာရင်း ကျွား ကြီး မကြီး ကျွား ငယ်မငယ် ရှင် ပဉ္စင်း သတင်း သုံး အိုမစွမ်း ပြေး ရှောင်ကျွန်ပြစ်မှန်ပြ၍ ပုရပိုက်စာရင်း ထမ်း ရွက်စာရင်း တော်သွင်း ရသည့်အရာများ ကိုဆိုရာဆိုကြောင်း စကား ပြီး ၏။

10 April 1630

သက္ကရာဇ် ၉၉၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ပြန်။
(တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

သက္ကရာဇ်၉၉၂ခုဟံသာဝတီမှာသက္ကမတဲ တော်ထွင်သတိုဝ်ခမ္မရာဇာ ရွှေနန်း တက် 1630
၍ ရာဇာဘိသေကခံ တော်မူရာထွင်မင်း ပေါင်မင်း လက်သား မြေး တိုဝ်ကိုဝ်၄၀
တော်၅၀ တော်ထွင်ဘွဲ့ တော်မူသည်။

အထက်ပန်း ယဆင်ဖြူ၅စီး ရှင်ဘွဲ့သည့်မြင်း သွောက်၊ ရတနာပူရထွင် မင်း ကြီး စွာ စော်ကဲပထမမင်း ခေါင်မိုဝ်ညွှင်း မင်း တရား ခမည်း တော် ညောင်ရမ်း မင်း ထွင်ဘွဲ့ တော်မူသည့်ပြင်စည်မြင်း စု၊ အိမ် ရှေ့ တော်ပါမြင်း စု၊ နန်း စည် သွောက်စု၊ အိမ် ရှေ့ တော်ပါ သွောက်စု၊ အမြို့ဝ်မြို့ဝ်အရွာရွာအသည်တိုင် ဘက်တို့ကိုဝ်အစု ရေး အချုပ်အကိုင်ခန့်ထား ၍လွှတ် တော်ထွင်အရင်း စစ် ဆေး ၍အ သီး အသီး ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရံအမြောက် သေနတ် လှေသင်း လှာကာရှမ်း ကောင်ဟန် လေး ဆင်မြင်း အစုလူတို့ကိုဝ်အသစ်စီရင်မည်ထွင် ရှေ့စာရင်း တော်ဟောင်း အ တိုင်း ကျား ကြီး မကြီး ကျား ငယ်မငယ်စာရင်း တော်ကိုဝ်ထမ်း ရွက်တင်၍ ရွှေတိုက် တော်ထွင်သွင်း ရမည်။ အနောက်ဝန်စီရင်စုသူငယ် တော်သား တို့ကိုဝ် မြေပယ်နယ် ပေး ချ တော်မူသည်။ စစ်ကိုင်း အုပ်ကျွပ် တော်လုပ်၊ ကဝါတော်လူစုတိုကိုဝ်လည်း မြေ ပေး ချ တော်မူသည်။ သက္ကရာဇ်ရ၂၆ခုတ ပေါင်း လဆန်း ရရက်၃ နေ့သတိုး မင်း ဖျား ရတနာပူရမြို့ကိုတည် ထောင်ပြုစုရာထွင်လူဖြိုဝ်၁၀၀ ကြေး နီပြား အင်း အ နံအသျှား စတုရန်း ၂၅ထွင်သင်္ချာ၂၄၁ကိုဝ် အောက်ကွက် သေအင်း ချ စေ၍အင်း ဦး ရွှေမြို့ဝ် တော်သို့ဝ်ချဉ်း ညွှတ် စေလျှက်၁၀၀ သော ညောင်ကိုင်း ၂တာချား စေ၍ စိုက်ရ သော ခါသမား တော်တို့ဝ်ကမဟာကလာကာကြီး မန်တန် တော်မဟာမာရ ဇိန်ကြီး မန်တန် တော်ကိုဝ်မန်း စေ၍ နတ်ယမကာပွဲခင်း နှီး အစုံတဥ်ထား ကျင်း ပ စေ၍ မွယ်ပြီး လျှင်အ ရှေ့အနောက်ပထမ ညောင်၂ပင်စ၍ စိုက်ရသည်။ မန္တာမ န္တန်မန်း မှုတ်၍ ဆေး ဝါး ဖြန်း ပက်ရသည်ကဲ့သို့ဝ် ညောင်၂ပင်စီ၂တာချား ထောင် ပြည့်အင်း ချ၍ စိုက်ရသည်။ အစေါင့်နတ်သွီး နတ်သား တ ဆောင်း ထွင်ဘူး တ ကောင်း တင်ရသည်။ ငပိတန်း လက်ဖက်တန်း မှ စ၍တန်း ဟူသမျှနှင့်အရပ်အကွက်ထွင် နတ်ကွန်း ဆောက် စေ၍အင်း ယတရာရာန်နှိပ်ရာန်ဖြိုဝ်ရာန်နှိမ်မန်နှိမ်နှံထား စီရင် တော်မူသည်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်။ ဘိုဝ်တော်ဘုရား လွှတ်ကိုယ်လုပ်တော်တွင် မွေးမြင်သည့်သားသမီး၊ အပျိုဝ်တော်တွင် မွေးမြင်သည့်သားသွီး၊ ခမည်းတော်ဘုရား လွှတ်ကိုယ်လုပ်တော်အပျိုဝ်တော်တို့တွင် မွေးမြင်သည့်သားသွီး၊ နောင်တော်ဘုရား လွှတ်ကိုယ်လုပ်တော်အပျိုဝ်တော်တို့တွင် မွေးမြင်သည့်သားသွီးတို့မှာ အမိကွဲပြားလျှင်နေစေ။ မင်းသားနှင့်မင်းသွီးတို့ကို စုံဘက်တော်မူလျှင်လက်ဆုံစားစေ။ မင်းသားမင်းသွီးတို့သည်သား ထောက်သွီး ထောက်အတက်အလှမ်းပွါးရာတွင်သားမျက်နှာသွီးမျက်နှာကို ထောက်၍သဘော်ရောက်၍ နေကျသမျှလက်ဆုံစားအားရှိသည်မဆိုဝ်စေနှင့်၊ လက်ဆုံစားစေ။

တောင်ငူမင်းသားမင်းမြေးဂိုဝ်၊ ပုဂံမင်းသားမင်းမြေးဂိုဝ်၊ သရေခေတ္တရာမင်းသားမင်းမြေးဂိုဝ်၊ ဇင်းမယ်မုတ္တမ ပသိမ် မြောင်းမြ ပဲကူမင်းသားမင်းမြေးဂိုဝ်တို့မှာလည်း အမိကွဲပြားလျှင်သင့်နေစေ။ သားသွီးမွေးမြင်သည်ဖြစ်စေ မမွေးမြင်သည်ဖြစ်စေ၊ လက်ဆုံစားစေ။ ဘိုဝ်တော်ဘုရား ခမည်းတော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရားအဆက်အနွယ်တော်မင်းသားမင်းသွီးတို့နှင့်ပုဂံသရေခေတ္တရာ ကေတုမတီစသောမင်းသားမင်းဂိုဝ်မင်းသွီးဂိုဝ်တို့နှင့်သဘောရောက်၍သင့်နေသျှင်ချစ်ကြည်စေတနာမျှလျှင်လက်စုံစားသင့်၏။ မင်းသားမင်းသွီးတို့၏စိတ်မှာသာပဌာနဖြစ်သည်။ စားစေမဆိုဝ်သာ၊ အလျောက်စားလိုဝ်လျှင်စားစေ၊ ထိုဝ်မင်းသားတို့ဝ်သည်မင်းဦးမင်းလွင်မွေးမြင်သည်သွေးစုမြင်းစုတို့တွင်မွေးမြင်သမျှမင်းသားမင်းသွီးတို့ကိုဝ်မင်းသားမင်းသွီးမဖြစ်စေနှင့်။ ၄၀ တော်မှာထမ်းစေ။ ၄၀ တော်သားမြေးတို့ဝ်ကိုဝ် ၅၀ တော်မှာထမ်းစေ။ ၅၂ျှင်မိဘုရားဘိုးစုံဘွားစုံအဆက်အနွယ်တို့ကိုဝ်ရှင်ထွေးတိုဝ်သွေးကဲ ရှင်ကျိုင်းတိုဝ်သွေးကဲမှာထမ်းစေ။

ရာဇဂုဏ္ဏသွေးကဲ၊ နန္ဒသိင်္ဂသွေးကဲ၊ ဝေလုသုန္ဒရသွေးကဲ၊ နန္ဒစည်သူသွေးကဲ၊ မျိုဝ်ထင်တိုသွေးကဲ၊ ရဋ္ဌသိင်္ဂသွေးကဲ၊ ဟန်ပြည်ဖိုလ်မှူးသွေးကဲ၊ တက်လုရန်အောင်မှူးသွေးကဲ၊ နန္ဒမိတ်သွေးကဲ၊ စုက္ကတေးသွေးကဲ၊ ဇေယျသွေးကဲ၊ ဝေါကြီးမှူး နေမျိုဝ်ဘုံကျော်တိုဝ်သွေးကဲ၊ ဇေယျကျော်ထင်သွေးကဲ၊ လက်ဝဲကျော်သူ

သွောက်၊ ဥဒိန်သာရ သွောက်၊ ရဲဝေါမှူး သွောက်၊ (တုရင်ကသူ) တို့ဝ် သွောက်၊ သီထုံစား သွောက်၊ ကွမ်းအုံစား သွောက်၊ လယ်အိုဝ်စား သွောက်၊ မင်းလှနိရုပ် စား တိုဝ် သွောက်၊ မွန်ရွှေပန်း ပန်စု၊ ဇေယယော်တာ တိုဝ် သွောက်၊ တုရင်သူရ သွောက်တို့ဝ မှာလည်း ဘိုဝ် တော်ပုရား လွှက်တော်မှဘွဲ့ တော်မူရင်း အတိုင်း ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်မင်းတရား တိုဝ်လွှံထမ်း ရွက်၍ ရှိသေး သည်၊ ဘွဲ့တော် မူရင်း အတိုင်း ငါထပ်၍ သွောက်ဘွဲ့ တော်မူသည်။ ရှေး အဂိုဝ်အစည် ရှိသည့်အတိုင်း ထမ်း ရွက်စေ။

ကေတုမတီပြည်ကိုဝ်အစိုဝ်ရသော ငဦး ရီး တော်နတ်ရှင် နောင်ကျွံင မြွတ်သနေ္ဒ မြေး ငသာထွန်း အောင်ကိုမြန်မာမြင်း စာရေး ကြီး ခန့်။ ဟသ်ာဝ တီပညား ရာဇာသူသား မြေး အဆက်အနွယ်အဲး သော်တာကိုဝ်ရှမ်း မြင်း စာရေး ကြီး ခန့်။ စစ်ကိုင်း ဇေယပူရပထမမင်း သခ်ယာစေါ်ယွမ်း ဘွဲ့တော်မူသည့် တောင် ဘက်မြင်း မြောက်ဘက်မြင်း တို့ကိုဝ်အရေး အမှတ်ခမည်း တော်ဘုရား ထွင်ဝတ္တိစပါး စေပါး သုံး ဆောင် တော်မူသည်။ ကျော်စံလှ နောင်တော်မင်းတရား ထွင်အထွင်း စေ တော်မူသည်။ အောင် ကျော်စံတို့ကို မြောက်ဘက်မြင်း စာရေး တောင်ဘက်မြင်း စာရေး ခန့်။ အလုံး စုံစီရင်ရုံမျှား ကိုဝ်မြင်း ဝန်အသည်ဝန်တို့ကဆိုင်ရာစီရင် စေ။ ဝန်တို့က ရွှေတိုက်ထွင်စာရင်း တော်အတိုင်း အပ်ရမည်။

12 November 1630

သက္ကရာဇ် ၉၉၂ ခုနှ တော်လွှည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ဟံသာဝတီသာဘင်နန်း တော်ထွင်ပြုသည့်အမိန့် တော်ကိုဝ်နား ခံစ မြောင်မှူး လွှတ်ထွင်ပြုသည့်အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗပို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလှူကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဘေး တော်သတိုး မင်း များ မှစ၍ ကေရာဇ်မင်း မြတ်၁၉
ဆက်ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား လွှတ်ကသည်ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း
တရား ကြီး လွှတ်တော်တိုင် ကျောင်း ဘုရား များ ကိုဝ်နှုတ်တော်ဖြင့်လျှောက်တော်မူသည်၊
အမိန့်တော်ပြန်ဦးလျှောက်တော်မူသည်။ ရွှေကရား ဖြင့် ရေစက်ချ၍လျှောက်တော်မူသည်။ တမ္ဗ
ဒီပတိုင်း ရှိသော ပေါက်ကန်မြင်း ဆိုင်း စစ်ကိုင်း ပန်း ယ သံသရပြည် များ တွင်
အစိုး ရသော မင်း မြတ်တို့သည်ကား လှူသည့် မြေနယ်နိမိတ်အပိုင်း အချား နတ်ပေါင့်
နတ်ထား ကန်သင်း ဂိုဝ်သစ်စည်း ကျောက်တိုင် များ နှင့်ရှိသည်အရာ များ မှာ မြေ
တိုင်း မြေထိမ်း တို့ဝ်အဆက်အနွယ်ပြတ် သော်လည်း မြို့ဝ်ရွာတွင်စချီစမြင်ကလံသံပြင်
ကိုး သန်း များ ကိုဝ်သိန်း များ ရှစ်သောင်း များ တောင်ဘက်များ မြောက်ဘက်များ တို့ဝ်
ကဲ့သို့အများ အကြီး တိုဝ်အနွယ်အဆက်သက်ကြီး ရွယ်ရင့်တိုဝ်သိမှီသမျှမှာ ကျောင်း ဘုရား
သံဃိကအစဉ်ထာဝရများ သည်ပြက်စီး နိုင်မည့်အကြောင်း မရှိ။ ကျောက်စာတိုင်ရှိ
သည်အရာ များ လည်း အထင်အရှား ရှိသည်ဖြစ်သည်။ သမိုင်း မော်ကွန်း ကမ္ပည်း
လက်စွဲကညစ်အက္ခရာမင်အက္ခရာသ ရွေး အက္ခရာ များ ရှိသည်။ ရှိသည်များ မှာအ
နိုင်အလုံဖြစ်သည်။ မရှိသောအကြောင်း အရာ ရှေး လှူတော်မူသည် သောစာသင်
ဝတ်မြေ ကျောင်း ဘုရား ဝတ်မြေများ မှာ စီး ပွါး တော်ဘဏ္ဍာ တော်သိုဝ်သွင်း
သူတိုဝ်သွင်း ၍ဝင်ထွက်သည်အရာအမှုများ သည်သိနိုင်ခဲ့သည်။ ရှေး သောကာလက
မြေတိုင်း မြေထိမ်း တိုဝ်အနွယ်အဆက် ကြောနိုင်း နံစပ် မြေထိမ်း မြေတိုင်း တို့ဝ်နှင့်
စချီစမာ ကလံသံပြင်တို့ဝ်အဆက်အနွယ်တိုဝ်ကိုဝ်ခဲ ဘောက် စေ၍ စစ်ကြောသည်ဖြစ်မှ
သိနိုင်ရာသည်။

မသန့်မရှင်း သည့်ဝတ်မြေ များကဘဏ္ဍာ တော်မှာဝင်သမျှသည်သစ်လွင်
သည်လမိုင်း တော်မှစ၍အရပ်ရပ်အစွတ်အချောက်အခွန်တော်ချင်သွင်း ရာသိုဝ်
ပါချေလျှင်လည်း ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး မှစ၍သား တော်မြေး တော်
အနွယ်တော်ဆွေတော်မျိုဝ်တော်မူမတ်တို့ဝ်ကိုဝ်တိုင်သုံး စွဲစား သောက်မိချေသျှင်
ဘုန်း တနိုဝ်း အာဏာအကျော်အစော်အဆိတ်အတောက်ညံ့ရာချေသည် များ ကိုဝ်
ကျမ်း ဂန်စာပေါင်း ဆိုဝ်သည်။ ဝန်တို့မသိမကြား သလော။ ကျောင်း ဘုရား

သိမ်စါသင်ဝတ်သွင်း ဝတ် မြေအကူအလှမ်း အရှက်အတင်အဝင်အထွက် ကျောက်တိုင်သစ်စည်း ဂိုဝ်ကန်သင်း နတ် စေါင့်နတ်ထား တိုဝ်ကိုဝ်ချား နား သိသာ အောင်စစ်ကြော၍ဆိုင်ရာကမ္ဗည်း လက်စွဲသမိုင်း မော်ကွန်း ကျောက်စါတိုင်ထိုး စေ၍အပ်ရမည်။

18 November 1630

သက္ကရာဇ် ၉၉၂ ခု နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဘိုး တော်ဘကြီး တော်ခမည်း တော်နောင်တော်အစည်အဆိုဝ် ကျွံဖြစ်သည်၊ ထား လှံလက်နက်စွဲ၍ကိုယ်ရံတော်ဖြစ်သည်၊ တံခါး လှေကား ထွင်း ကိုသည် ကား ဝင်း တော်သား သည်ကား နေ့ညည့်အတွင်း တော်မှာမြဲသသူသည်ကား သင်း မှူး ဆင်ကြပ်ဆင်စချီဆင်ထိန်း ကံ ကွေး ဟူ၍ မျက်စိမျက်နှာ မှတ်၍ထွက်မြဲဝင်မြဲကိုသာထွက်ဝင် စေ၊ သည့်ပြင် မျက်စိမျက်နှာ မသိလူသစ်ဖြစ်မူကား တခါး ပါး ကိုမျှနီး နီး ချည်း ရ မည်မဟုတ်၊ နတ်တို့ဝယ်မျှအသူရာသည်မပြတ်ရံပြုခြင်း ကြောင့်မြင့်ိုရ် တောင်၌အ စောင့်ငါး ဘန်ထား သည်၊ အထက်ဂဠုန် ဒေအာက်ကိုကား နဂါး ဘီလူး ဒဏ္ဍ ရက္ခိုက် နတ်သား တို့ကိုအစောင့်အရှောက်ဘီလူး တို့ဝယ်လည်း သို့အစောင့်အရှောက်နှင့်လည်း ကောင်း မြတ်စွာဘုရား သည်အာဠ္ဌာဝကအား ကျွတ်မည်မြင်တော်မူ၍ ချွတ်မည် သွား တော်မူရာပိမာန်၌မရှိနှင့်၊ နတ်တို့အစည်း အဝေး ငါသွား လေ၏၊ အာ ဠ္ဌာဝကတံခါး စောင့်ဖြစ်သော ဘဒြဘူအား ပိမာန်သို့ဝင်မည်ဟူ၍ ခွင့်တောင်း တော် မူလျှင် သော်အကျွန်ုပ်တို့အရှင်ဖြစ်သော အာဠ္ဌာဝကသည်မာန်မာနခက်ထန်စွ၊ ဝင် တော်မမူပါနှင့်ဟူ၍တား တော်မူလေသည်၊ ကျမ်း ဂန်ပင်လာ တော့သည်၊ လူတို့ ဝယ်ငါတို့မင်း တွင်သာတံခါး လှေခါး ပင်း ပတင်း နှင့်စောင့်ရှောက်စစ်ကြော ခြင်း မဟုတ်၊ နတ်ဘီလူး တို့ဝယ်လည်း ထိုသို့သော အစောင့်အရှောက်နှင့်ပင်ဖြစ်သည်၊ မင်း တို့လည်း သည်ကိုနှလုံး သွင်း ၍မှတ်သား စောင့်ကြပ်၍မင်း မှုမရှိမှ စစ်ကြော သည်အရာလူကောင်း အရာ ရောက်သည်၊ ငါလည်း ကွပ် တော်မမူရမည်၊ စီး တော် ဆင်မြင်း တော်မျက်ရိပ်ကံ ကွေး တို့ကိုမပင်စေနှင့်၊ ရှေ့ကသာဝင်စေ၊ ဝင်း တော်ဆင်ကိုသော်ကား လက်ဝဲဝင်း ကဝင်၊ ဆင်ကံ ကွေး ဆင်ထိန်း တို့မှတ်သား ၍ ဝင်မြဲထွက်မြဲတိုင်း စစ်ကြော၍ဝင်ထွက်စေ၊ ရှေ့ဝင်း ဆင်လက်ယာဝင်း ဆင်နေဝံ ဝင်း ဆင်၃မျက်နှာဆင်ထိန်း ဆင်ကံ ကွေး တို့မဝင်စေနှင့်။

3 August 1632

သက္ကရာဇ်၉၉၄ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော်၁၃ရက်၄နေ့သရန်တုပွပြီးသည့် အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့်၁၉၄၄၊ ဇက်ဗတို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ပန်းယဘုံစံတုလွတ်ကျောင်း တော်သို့ထွက်တော်မူမည်၊ ရွှေရထား တော်ရှေ့ ရွှေကြိုး ၄သွယ်၊ ရထား တော်နောက် ရွှေကြိုး ၄သွယ်၊ မြင်း ဖြူဂစီး ၊ မြင်း တော်မှာကကြိုး တံဆာနဝရတ်စီ၊ ကတောင်တင်ရန်း ကတ္တီပါအထွင်း အနား ရွှေပစွန်ခွန်နဝရတ်ဇီကာစေ၊ ရှေ့ရွှေကြိုး တသွယ်နတ်ရှင်(မြင်း)၊ ၄င်း ရွှေကြိုး ၁သွယ်မင်း တရား (မြင်း)၊ ၄င်း ရွှေကြိုး တသွယ်ငဲ့ကော်(မြင်း)၊ ၄င်း ရွှေကြိုး ၁သွယ်ရွှေပြည်(မြင်း)၊ နောက်ရွှေကြိုး ၁သွယ်ပန်း ယသေနတ်၊ ၄င်း ၁သွယ်ရွှေမြို့တော်သေနတ်၊ ၄င်း ၁သွယ်တန်တား ဦး သေနတ်၊ ၄င်း ၁သွယ် မြို့တွင်း သေနတ်တို့ကိုကြိုး ကိုင်စေ၊ ခန့်တော်မူသည့်အစုပြင်ဝင်၍ မကိုင်စေနှင့်၊ ခန့်တော်မူကြောင်း လည်း ဟံသာဝတီဘိုး တော်ဆင်ဖြူရှင်သခင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ကျိုက်ဘဏ္ဍိုင်ကျောင်း တော်သို့ထွက်တော်မူရာတွင်မြင်း ရထား တော်ကြိုး ကိုင်ခန့်တော်မူသည်ဖြစ်၍ ငါခန့်တော်မူသည်။

ဘုံစံတုလွတ်ကျောင်း တော်လည်း ပန်း ယမှာဖြစ်သည်၊ ထွက်တော်မူကြီး အစီအရင်ကိုစီရင်ရမည်၊ ရွှေရထား တော်ငင်ရသည့် သွေ့ခက်စုခြင်း စုသေနတ် လုင်တို့မှာလည်း ခါး ကြိုး ဒွါဒယာခါး စည်း ယက်ကောက်အုတ်ထုတ်များ ကိုတိုက်တော် ကထုတ်၍ ပေး ရမည်၊ လက်ယာလိုက်နတ်ရှင်မြင်း မှာ ရွှေကလပ်တွင် ရွှေမြူတာထည့် ၍ပိုက်၊ လက်ဝဲဝင်း ကမင်း တရား မြင်း မှာ ငွေကလပ်တွင် ငွေမြူတာပိုက်၍လိုက် စေ၊ ရွှေရထား တော်နောက်တွင်နန်း ကံကျွေး စာရေး တို့နှင့်ပိသုကာလက်သ မား တို့တံဆာစုံနှင့်လိုက်စေ၊ ပန်း ပွတ်တိုက်စိုး စာရေး နှင့်ပန်း ပွတ်တံဆာစုံ နှင့်လိုက်စေ၊ နန်း တင်ပူတက်တာရန်ကိုသန့်စင် တော်သား တို့ကထမ်း စေ၊ တရော် ကင်ပွန်း (ခု) နစ်မည်အရည်အိုး နှင့်၊ မန်တန်ရည်အိုး နှင့်၊ ပရိတ်ရည်အိုး နှင့်၊ ရွှေပက်ကျည် ငွေပက်ကျည် ရွှေပြွတ် ငွေပြွတ်များ ကိုနန်း တင်ပု၂ရန်တွင်ထည့်စေ၊ ရွှေကုတ် ငွေကုတ်ကိုင်မှာရတနာထမ်း စင်တော်ကခန့်။

12 April 1633

သက္ကရာဇ်၉၉၅ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့ကိုထွက်တော်မူမည်၊ စီရင်

March 1633

ရန်များ ကိုတကူး လကအသင့်စီရင်ရမည်၊ ဘုံစံတုလွတ်ကျောင်း တော်ကိုထွက်တော် မူ၍ပြန်လည် တော်မူလျှင်ဥ ဒေါင်း မြီး ယပ်သား မြီး ယပ်ယမား တော်ထီး ဖြူတော်

1 March 1633

မျှား ကိုအထွင်း မင်္ဂလာထီး ဖြူတိုက် တော်မှာသွင်း ထား စေ၊ စီး တော်မြင်း ကရထား တော်ကို ဆောင် သော မြင်း ကတံဆာ ကို ရွှေ ရထား တော် ငင်တို့က အဝတ်တံဆာ များ ကိုမင်း ခမ်း တိုက် တော်ကြီး မှာ မသွင်း မထား စေနှင့်၊ မင်္ဂလာမင်းခမ်း တိုက် တော်မှာသွင်း ထား စေ၊ ရွှေ ရွှေကြိုး ၄၊ နောက် ရွှေကြိုး ၄၊ ရွှေကုပ်ငွေကုပ်မှ စ၍ နန်း တင်ပု ၂ ရန် များ ကို ရွှေ ရထား တော်တိုက်မှာသွင်း ထား စေ၊မြင်း ရထား တော်စီး ၍ ငါထွက်စံ တော်မူသည်အရာသည်ဘိုး ဘော်ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရား ကျိုက်ဘဏ္ဍိုင် ကျောင်း တော်ကိုထွက် တော်မူသည့်ထုံး ၊ ခမည်း တော်ဘုရား တံတား ဦး မဟာဘုံသာကိုထွက် တော်မူသည့်ထုံး ၊ နောင် တော်မင်း တရား ပြဿဒ်ကျောင်း မဟာရဟန္တာမြတ်ဘုံသာကိုထွက်စံ တော်မူသည့်ထုံး အတိုင်း ထွက်စံ တော်မူမည်၊ ငါသား တော်တပဲယင်း မင်း သား ကိုမြင်း ရထား တော် ရွှေ ဝေါပလိကျိုင်းကြီး ရွှေချက်ကျိုင်း ငယ် ရွှေချက် ၂ စင်း ဆောင် စေ၊ အဆောင်ကိုင်မှာ ဗေါင်း ဝန်းနှင့် နန္ဒစည်သူ သွောက်၊ ဝေလုသူ နန္ဒရ သွောက်တို့ သနား တော်မူသည့်လူစုတို့ကိုလိုက် စေ၊ နောက် တော်လိုက်မှာ ကျွံ တော် ဟောင်း မြင်း စုသား တို့ကိုလိုက် စေ ရ မည်၊ ဝန်တို့ကစီရင်။

1 March 1633

သက္ကရာဇ် ၉၉၄ ခု နှောင်း တကူး လဆန်း ၂ ရက် နေ့ နား ခံ စ မြောင်မှူး လွှတ်တွင်ပြီသည့်အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြတ်မုနိစေတီတော် မဟာရံတည်သည်မှာ သုံးလူ့အထွတ်မြတ်စွာဘုရားသည် အရိုးမကောင်း သတ္တဝါဖြစ်တော်မူသည့်အရာမှာ မရေတွက်မချင့်တွက်ဖြစ်သည်။ အရိုးရကောင်း သောသတ္တဝါတွင်မှ သော်လည်း မရေတွက်နိုင်ဖြစ်သည်။ ဧကနိပါတ်ဟောတော်တွင်လာသည့်အဖြစ်တော် ၁၅၀၊ ဒုကနိပါတ်တော်တွင်း၌ ၁၀၀၊ တိကနိပါတ်တော်တွင်း၌ ၅၀၊ ပဉ္စနိပါတ်တော်တွင်း ၂၀၊ ဆနိပါတ်ဇာတ်တော်တွင်း ၁၀၊ နိပါတ်ကိုဆောင်၍ဇာတ်ပေါင်း ၄၃၀ သာရှိသည်။ ကပ္ပိလဝတ်ပြည်တွင်သီရိမဟာမါယါဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေတော်မူသည်မှစ၍ဘွားတော်မူသည်၊ ယသော်ဓယာမိဖုရား ရာမသုဘ သုရာမ နန်းတော်ဘွင်စံတော်မူသည်၊ တောထွက်တော်မူသည်၊ ဒုက္ကရစရိယကျင့်တော်မူသည်၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်၊ မာန်နတ်သားကိုအောင်တော်မူသည်၊ သတ္တဌာနနေတော်မူသည်၊ တဖုဿ ဖလိကကုန်သည်ညီနောင်တို့ကဆံတော်ရှစ်ချောင်းအပ်တော်မူသည်၊ မိဂဒါဝုံတောသို့ကြွတော်မူသည်၊ ဓမ္မစကြာတရားဟောတော်မူသည်မှစ၍ ၄၅ ဝါဆိုတော်မူသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်တော်မူသည်အခါသင်္ဂါယနာတင်သည်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌အဋ္ဌရာပေတက်တင်ကို သောအရာတို့ကို လျှောက်စေ၊ စစ်ကိုင်း မဟိန္ဒဓမ္မရာဇဂုရုဗုဒ္ဓာသန္တမ္မ ဒီဝါကရညာကောသိ၊ တေမိချောက်မကျောင်း၊ ရှေ့ပရက္ကမ၊ နောက်ပရက္ကမဆရာတော်တို့ကိုလည်း လျှောက်၊ တုရင်ခြေဆရာတော်၊ စက်ကျောင်းဆရာတော်၊ ဇေယျသဘင်ဆရာတော်၊ သစ်ဆိမ့်ပင်ဆရာတော်တို့ကို ဝန်တို့ကပင့်၍ လျှောက်ရမည်၊ ဆရာတော်တို့မိန့်တော်မူသည်စကားကျမ်းဂန်ပေး သမျှကိုမှတ်သား၍သွင်း ။

ပချီ ၅၀၀ ခန့်ကြပ်မစီရင်သည်၊ ဆရာတော်တို့ကိုနံနက်ဆွမ်း နေ့ဆွမ်း ကွမ်း လက်ဘက်အလှူတော်များ မှာကျိုဝန်မှစ၍ဂန္ဓိယဝိသာဟ၊ ပုညသိရိ၊ ပတ္တန၊ နန္ဒိယ၊ ပုပ္ပသဒ္ဒေး တို့ကိုဆွမ်း ဆန်အဘွယ်အရာကွမ်း လက်ဘက်သစ်သီး ချိုချဉ်သုံး အိုး သောက်အိုး ချိုဖျည်အိပ်ယာနေရာ ဆေး သကြား သကာဖာလာစေ့အလှူတော်များ ကိုလှူစေ၊ ပန်း ချီ ၅၀၀ တို့ကိုရိက္ခာတော်တလလျှင်စပါး ၁ စီပေး ရမည်။

7 April 1633

သက္ကရာဇ် ၉၉၅ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

24 June 1634

21 July 1634

သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၇ ရက်နေ့ပြဿဒ် တော်မှစ၍ဆယ်ဆောင်သောနန်း တော်များကိုဆောက်မည်မှာခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်နန်း တော်များ ဆောက်ရာတွင်နန်း တော်ရက်မကို တောင်မြောက်ထိုး သည်အချက်ကိုတိပိဋကာလင်္ကာရဆရာ တော်ကိုလျှောက် သော်ခမည်း တော်မင်း တရား သည်တလိုင်း ပြည်မှာသွား တော်မူသည်တလိုင်း ပြည်ဘလိုင်း နန်း ကိုအမြင်များ၍နန်း တော်ရက်မကို တောင်မြောက်ထိုး သည်အရာသာဖြစ်သည်၊ ရှေ့နောက်ထိုး သော်လည်း အပြစ်မထင်၊ သို့ရာတွင်ခမည်း တော်မင်း တရား လည်း သတိုး မင်း ဖွား တည်ထောင်သောမြို့နန်း ကိုဧကရာဇ် ၁၉ ဆက် မြောက်၍ တောဖြစ်ရာတွင်မြို့နန်း ပြုစု တော်မူသည်၊ ပဌမရင်း ကပင်နန်း တော်ရက်မ တောင်မြောက်ထိုး ၍နန်း တော်စီရင်ဆောက်လုပ်သည်၊ သား တော်သည် ရေမြေရှင်ဖြစ် တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်ထုံး စံအတိုင်း စီရင် တော်မူ သော်လည်း အပြစ်မရှိမိန့် တော်မူသည့်အတိုင်း ပြဿဒ်တော်မှစ၍နန်း တော်ရက်မကို တောင်မြောက်ထိုး ၍ ဆောက် တော်မူ တော့၊ နန်း တော်ရပ်သစ်မြေကို ကျောက်ဝန်း ပလ္လင်ခံ၍ ကြေး နီပြား အင်း ခံစေ၊ အုတ်စီ စေ၊ အင်း ကတေမံ စေ၊ တိုင်တွင်း ပါတ်လည်နွား နောက်ရုပ်နှစ်၊ ပြိုင်ရုပ်နှင့်ပုဏ္ဏား ခုနစ်ယောက်အရုပ်တို့ကို ဆေး စုံရေး စေ၊ သစ် တော်ရပ် နေ့စာတွင်ပါသည့်အတိုင်း စီရင်ရမည်၊ ဟင်း ခမောက်အရှေ့အင်း တော် မြေ၊ တောင်သမန်အင်း တော် မြေ၊ ဝမ်း ဘဲအင်း မြေ၊ စစ်ကိုင်း တင်တိပ်အင်း မြေ၊ တောင်မြင့်မြေ၊ တောင်ကျည်း မြေ၊ တောင်ဗိုတိုင် မြေ၊ တောင်သမန် မြေ၊ သာထွန်း ကုန်း မြေ၊ တဲတော်ရာ မြေ၊ နံ့သာကုန်း မြေ၊ သာဝန်ကုန်း မြေ၊ မြတောင် မြေ၊ ချွန်း တောင် မြေ၊ တောင်လှမြေ၊ ဒေါင်း ဦး စွန်း တောင် မြေ၊ ရွှေတော်ကျွန်း မြေ၊ စစ်ကိုင်း လေး ကျွန်း မြေများ ကိုနဝရတ်အမှုံ၊ ရွှေမှုံ၊ ငွေမှုံများ ဖြင့်ညက်စွာပြု၍ ရပ်သစ် တော်ရပ်မိလျှင်တွင်း မြေကိုင် စေ၊ ဆရာတော်ကသွင်းသည့်စာချွန်ပါသည့်အတိုင်း ဝန်တို့က စီရင်။

24 May 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုံလပြည့်ကျော် ၄ ရက် ၀ နေ့ ရွှေနန်း တော်တက်သိမ်း စံပါယ် တော်မူသည်၊ ပဌမသင်္ဂီရနာတင်၊ ဒုတိယသင်္ဂီရနာတင်၊ တတိယသင်္ဂီရနာတင် ပဌာန်တော်၊ အောင်ခြင်း ရှစ်ပါး ၊ အောင်ခြင်း လေး ပါး ၊ နန်း တော်မှစ၍မြို့ထိုင်ရှစ်ရပ်ပရိတ်တော်ဆီမီး ထွန်း ၊ နန်း တော်တွင်အရှေ့စူး စူး ဆန် တောင်း

မယ်ဖြူ၊ အရှေ့တောင် ထောင့်ဆင်ချွန်း ခေါင်း လေါင်း ဥ ဒေါင်း မြီး ယပ်အဲ မောင်း ထောင့်ကျောက်ပျည် ကျောက်သား မဟာပိန္နဲ နတ်ရုပ်၊ အနောက်တောင် ထောင့်ဆင်စွယ်စုံကမ္ဗပလာနီ၊ အနောက်စူး စူး ငါး ကြင်း ပွတ် ရွှေခဲ ငွေခဲကြွတ် နှင့်၊ အနောက် မြောက် ထောင့်ထမင်း ပွဲ၊ မြောက်ခရုသင်း မြေဇာသ ပြေညွှန့် နွား နို့ကြွတ်ပွတ်ကရွတ်နှင့်၊ အရှေ့မြောက် ထောင့်ထီး ကျိုင့် ရေပြည့်အိုး နန်း ဆောင် တော်ကြငန်း ဖိုပုဆိုး အကျီ ပေါင်း ထုတ်နား တောင်း လက်စွပ်ဇာယပ်ဥ ရုကြငန်း မ ထဘီထဘက်ပုတီး နား တောင်း လက်စွပ်လက် ကောက် ရွှေကိုး ၊ ကြက်သရေတိုက်တွင် ဝိန်း မကိုယ်ဝန် ဆောင်ဝတ်စား တံဆာနှင့်အစုံနှစ် ယောက်တို့မှာ ကျောက်ပျည် ကျောက်သား တယောက်ရွက်၍ နေစေ၊ တယောက် ကြောင်နီကိုပိုက်၍ နေစေ၊ နန်း တော်ရှစ်မျက်နှာဘုရား ရုတ်ထုစင်ရှင်နှင့်ပိဋကတ်အိုးထုပ်ကမ္ဗဝါတိုက်နှင့် ထည့်စေ၊ မြေနန်း ရာဇပလ္လင် ရှေ့တွင်လက်ဝဲလက်ယာထီး ဖြူစိုက်၍ ဖွင့်စေ၊ တန် လျှား တောင် မြောက်ဦထီး ဖြူ၂စင်း စီဖွင့်စေ၊ မြောက်ဒဝယ် ဆောင်ထီး ဖြူ၂ စင်း ၊ နောက်ပွဲ တော် ဆောင်ထီး ဖြူ၂စင်း ၊ တောင်ဒဝယ် ဆောင်ထီး ဖြူ၂စင်း ဖွင့်စေ၊ ရာဇပလ္လင်လက်ဝဲလက်ယာမင်း ခမ်း တော်စုံခင်း ကျင်း စေ၊ အရှေ့ ဌူး ဌူး ဆင်တင် ရွှေရေး ပေါင်း နှင့်ဆင်မ တော်သား အမိ၊ အရှေ့တောင် ထောင့် နွား သား အမိ၊ တောင်(စူး စူး)ကျွဲ သား အမိ၊ အနောက်တောင် ထောင့် ဆိတ်သား အမိ၊ အနောက်စူး စူး ဆင် ပြောင်ငဲကတင်၂စီး ၊ အနောက် မြောက် ထောင့်ကျွဲသား အမိ၊ မြောက်ဌူး ဌူး သမင်သား အမိ၊ အရှေ့မြောက် ထောင့် မြင်း သား အမိချည်ထား စေ၊ ရေမှာ ရေကန် ရေမြစ် ရေစစ်ကိုင်း ရန်အောင် မြင်ဆိပ် ရေ၊ ဇေတဝန် ရေဆိပ် ရေ၊ မြစ်ခုနစ်စင်း ရေ၊ ကင်း တား တောင်ထိပ် ရေမှစ၍ ခုနစ်ရပ် သော စန္ဒကူနံ့သာ ရေ၊ နဝရတ်စိမ် သော ရေ၊ သမုဒ္ဒရာ ရေ၊ ဘုမ္မသိမ် ရေတို့ကိုညွှန် ပေါင်း ပြု၍အိုး စရည်း တွင် လေါင်း စေ၊ တန် ဆောင်းနှင့်ရာ ဇမှတ်ကာ၍ ငှက် ပျောကြံပင်စိုက်လျှက်တည်ရမည်၊ ရာဇမှတ်၁၂ထပ်ကာ၍အစေ့ရှိ သောသစ်ပင်တို့ကိုစိုက်၍ဆီမီး တ ဆောင်ထွန်း စေ၊ လွှတ်မှာလည်း မင်း ခမ်း တော် ကျင်း စေ၊ သေနတ်လှံဒိုင်း ကာလွှား အမြောက်ဆင်မြင်း ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး ဆောင် မှူး ထောင်စချီအာဏာတပ် ကောင်ဟန်ကိုခင်း ကျင်း စေ၊ နန်း တော်ကို(တက်)

24 June 1634

သိမ်းသည်(မှ၁) မဏ္ဍိုမတိုက်(အ) မင်း   မင်းတို့စီရင်သုံး အတိုင်း စီရင်၍ နန်း
တက်သိမ်း တော်မူသောဒဿခါဆရာ တော်ကစါသွင်း သည့်အတိုင်း စေ့နှံ့အောင်ဝန်
တို့စီရင်။

24 June 1634

သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခုဝါဆိုလဆန်း ဆယ်ရက်နေ့ ပြောကြီး မှူး ပြန်သည့်အမိန့်
တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

24 June 1634

See also the Order of 23 June 1607

လွှတ်ရုံး မှူး မှ စ၍ ရွှေနန်း တော်ပတ်လည် ဝန်စုရ ဝန်စုမရ မှူး မတ်အရာရှိ စာရေး စာချီတို့မှ စ၍ မြို့သူကြီး မြေတိုင်စချီ စမြင်တို့ ရှေ့အမှုသည် ၂ ယောက်ဆိုကြသည်တရား မှုစကား မှုတို့၌ ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်မင်း တရား လက်ထက် တော်ကသည် ယခုလက်ထက် တော်တိုင်စီရင်ကြသည် ခုံသူမတ်တို့ ကောက်ယူသည့် အရာမှူး ဝယ်မြို့၌ နေ သောတရား သူကြီး၊ မင်း တို့ကထား သောတရား သူကြီး၊ အမှုသည် ၂ ဦး ခွင့်ပြု သောတရား သူကြီး ၊ မင်း တရား သူကြီး ၊ မြို့ရွာ၌ စီရင် သောတရား သူကြီး ၊ သီလသတင်း ရှိ သောတရား သူကြီး ၊ ယာယာ သောပကား ကိုဆိုတတ် သောတရား သူကြီး ၊ အမှုသည် ၂ ဦး စည်း လဲသည်ကို တတ်သိလိမ္မာ သောတရား သူကြီး ၊ အမှု၌ ထွင် သောတရား သူကြီး ၊ ပုဏ္ဏား တရား သူကြီး ၊ ဤသို့ တရား သူကြီး ၁၀ ယောက်တို့ ရှေး အမှုသည် ၂ ဘက်တို့၏ စကား ကိုလှယ်ပါယ်၍ တရား ရှိရာ မြွက်ဆိုတတ် သော ရှေ့နေ ငယ်တို့သည် စကား ဟောင်း ၌ ရေကူး ညာတင်၊ ကောက်ပင်ရိတ်လှီး၊ ရေသည် ဘောင်ဘင်၊ အိုး တန်ဆန်ခတ်၊ ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့၊ ဆင် ဖွေ့ ရန်ရှောင်၊ တောင်သူရာခုတ်၊ ကြက်ဆုပ်ခွပ်ပြစ်၊ ရေစစ်ကရား ၊ ရေသား သဲတင်၊ ခက်ဝါင် မောင်နှင်း ၊ ဆိုခြင်း စကား ၁၀ ပါး ပြား သောဆိုရိုး ထုံး စံ ဥပဒေသထင်ရှား စွာရှိသည့်အတိုင်း မဆို၊ ကြေး ငွေပဏ္ဏာကာရကိုငဲ့၍ တရား စကား မရှိသည်ကို နှစ်လုံး ပိုက်၍ တရား စကား ဘို့ကိုလွှဲဖယ်၍ ဆိုသည့်အကြောင်း ကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ ရှေး စကား ဟောင်း အတိုင်း သာဟုတ်မှန်သည့်အမှုတို့ကိုဆိုပစေ၊ ဝန်တို့မြစ်တား ရမည်၊ မြစ်တား သည်ကိုမတည် ရဆိုမြဲဆိုပြန်လျှင် ဆိုသူ ရှေ့နေငယ်တို့ကို အချက် ၁၀၀ ရိုက်၊ နောက်မဆင်ချင် ရှေ့နည်း ဆိုပြန်၍ နိုင်မည်သူရှုံး ရှုံး မည့်သူ နိုင် ချတ်နှုတ်၍ အဂ္ဂရာမကျ တရား မဝင်သည့် အရာမှူး ကို ရှေ့နေခြင်း ဖြစ်စေ အခြား ကဖြစ်စေကြား သိ၍ မြစ်တား သော်လည်း မနိုင်စိတ်ကြိုက်ဆိုခြင်တိုင်း ဆိုပြန်ရလျှင် ဝန်တို့နှစ်ခွန်း ချေရမည် မမှတ်နှင့်၊ ဆိုသည် ၂ ဘက် ရှေ့နေငယ်တို့ကို ဝေစွာ သော အရပ်သို့ ပို့ရမည်။

24 June 1634

(သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့) အမိန့်တော်

(တက်ဗဟို ၄၆၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ အောက်မါး ဝန်စာရေးတို့မှာ ဆင်တော် အောက်၍ ရလျှင်အရှေ့ဘက်ကျွန်း ကကူး စေ၍အင်း ဝသို့ရောက်လျှင် ငွေစင်ချောင်း ကတိုက်၍အနောက်သို့သွားသည်အရာ ဆင်တော်ကိုမတိုက်စေနှင့်၊ ရှေးသတိုး မင်း ဖျား လက်ထက်တော်မှစ၍ ၁၉ ဆက်သော ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့လက်ထက်ဥပဒေသထားသည်၊ ခမည်းတော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား လက်ထက်တော်လည်း ဘား မဲ့ဆဂ့ာ မတော်ကို ဥပဒေသထားသည်ချောင်း ဖြစ်သည်၊ ငွေစင်ချောင်း သို့ဆင်တော်ကိုတိုက်ငင်၍ မလာစေနှင့်။

တိုက်ယူရမည်မှာ အရှေ့ဘက်ကကူး သျှင်ပန်း လောင်မြစ်ဝကထွက်စေ၊ အနောက်သို့တက်၍ငါး ရာဖျား သို့ရောက်လျှင်ပြန်လာ၍ကျုံး တော်ပင်း ဟောင်း ကင်စေရမည်၊ ဥဒိန်မင်း ဇောကိုလည်း ပသ၍ဘင်မြဲအတင် တော်တင်ရမည်။ ဝန်တို့စီရင်။

(သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ဆယ်ရက်နေ့) အမိန့်တော်။ (24 June 1634)

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ရွှေတိုက်စိုး စာရေး သဒ္ဒေး ကြေး မှတ်ကြေး ခတ်သော့ကိုင်တို့ မှစ၍အဝေး မြို့ရွာအရပ်ရပ်တိုက်စိုး စာရေး ကြီး ဘို့မှာဘဏ္ဍာ တော်သွင်း လျှင်ရှိလိုက် ဆယ်လိုက်ဘဏ္ဍာ တော်သိမ်တို့ကို ပေး ရကြောင်း ကိုရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ ရာလိုက်ဆယ်လိုက်သာစား ခဲ့သော် ရွှေဘဏ္ဍာ၊ ငွေဘဏ္ဍာ၊ ကြေး ဘဏ္ဍာ တော်များ မှာအင်အား ကြီး သည်၊ ရွှေ ငွေ ကျောက်နှင့်စပ်သမျှမှာ ရွှေငွေ၁လျှင် ၂ ၂ ကြေး မှာ ၁၀ လျှင် ၅ သာ ပေး စေ၊ သည့်ပြင်သွင်း သမျှသည်မှာ လေး စုထွင်တစု လျော့ သုံး စုထွင်တစု လျော့သာလွန်တိုး ပွါး ၍မတောင်း မခံစေနှင့်၊ ရွှေကြည့်သဒ္ဒေး တို့မှာလည်း နိဖလ်၊ နာရနီ၊ နာရနဲ၊ နာရကာများ ကိုရှေး ဘား တော်မင်း တရား ခမည်း တော်မင်း တရား နောင်တော်မင်း တရား လက်ထက်တော်က ကြည့်သည့်သဒ္ဒေး တို့နှင့်သာကြည့်စေ၊ စံတော်မှီသည်ကိုမမှီဟူ၍ပဏ္ဏာကါရ ရအောင် မသွေးစေနှင့်၊ မှီလျှင်မှီသည်၊ မမှီလျှင်မမှီသည်ကိုသာဆိုစေ၊ အစက်အမှတ်တို့မှာလည်း ရှေး စား ရိုး သောက်ရိုး အတိုင်း ထွင်၍သာ တောင်း စေ၊ ရွှေတိုက်ဝန်စီရင်စု မင်း ခမ်း ဘိုက်ထွင်ထီး ဖြူတိုက်ပုဆိုး တောင်း တိုက် မြောက်တိုက်ပြင်အရုပ်ကြီး တိုက် များ ထွင်တိုက်စာရေး သော့ကိုင်သဒ္ဒေး ကြေး မှတ်စသသူမရှိ၊ လွတ်လျှင်ရွှေတိုက် ဝန်စာရေး တို့ကလွှတ်မှာအစီရင်တော်ခံစေ။

အရေး အသား အတွက်အစစ်ချိန်ကျပ်သချ်ာဒါမှတ်တတ်သသူတို့ကိုရန်ထား ၍ဝန်တို့ကလျှောက်၊ ရွှေတိုက်ဝန်စီရင်စုပြင်ကျန်သည့်ရွှေဘဏ္ဍာ တော်အောက်မှစ၍ အရပ်ရပ်မြို့ရွာတိုက်တော်ရှိများ မှာလည်း မြို့ဝန်စစ်ကဲနှင့်ရှိသည်မြို့မှာမြို့ဝန်စစ် ကဲဘို့က၊ တိုက်စိုး စာရေး ဘို့ကိုခန့်ထား စေ၊ ခန့်ထား ကြောင်း ကိုရွှေဘဏ္ဍာ တော် အောက်လျှောက်စေ၊ ငါ့ရွှေဘဏ္ဍာ တော်အောက်တွင်တိုက်စိုး စာရေး သော့ကိုင်ကြေး ခတ်ကြေး မှတ်လွှတ်လပ်လျှင်ဝန်တို့ကခန့်ထား ရမည်၊ ခန့်ထား ကြောင်း ကိုလျှောက်၊ စာရေး ကြီး အမိန့်တော်ရေး အမှာတော်ရေး အဝေး ရောက်စာရေး တို့မှစ၍ ရှေ့ရုံး ရွှေနန်း စာရေး တို့လွှတ်လပ်သော်လည်း ကောင်း ၊ မြန်မာမြင်း စာရေး ရှမ်း မြင်း စာရေး ဇင်း မယ်မြင်း စာရေး အိမ်ရှေ့တော်ပါမြင်း စာရေး ကြီး အသည်စာရေး မြို့စာရေး မြို့လပ်စာရေး ကျီဝန်စာရေး များ မှာလွှတ်ကရန်ထား ၍

စာသွင်း ၊ အဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲနှာခံစာရေး ကြီး အခွန်ဝန်မှစ၍ဝန်စုသင့်သူ စာရေး ကြီး သင့်သူတို့ကိုထမ်း ရည်ရွက်ရည်ကိုဇယား ပြု၍ လျှောက်၊ ငါအမိန့်တော် ပြန်မှခန့်ထား ရမည်။

အသည်ဝန်ကင်း ဝန်အမှေ့ဝန်သံ တော်ဦး တင်စစ်အသည်စစ်ကင်း တော် စစ်တို့ကို ရှေ့ရိုး သို့တက် စေ၊ မြို့ဝန်မှာမြို့အ ရှေ့ထီးပေါင်း ကား မြောက် ရေစီး တောင်စကား တိုင်ခိုး သေး မီး ပွါး မျှား ကိုစစ်၊ အတွင်း တော်ထောင်မှူး ထောင်စချီပြင်ထောင်မှူး ထောင်စချီအဝန်း ငယ်သား တို့မှာလည်း ရှေး နှီး ဆော်သည့်အရပ်အကွက်ကိုသာ မောင်း သံပေး ၍ နှိုး ဆော်၊ မီး မှုမှာ ဒလောင် သည့်အရပ်တွင်သာ မောင်း သံပေး ၍လှည့်စေ၊ မင်း မှုမင်း ခင်း ရှိ၍ ဆော် ဘန်ရသည်မှာတအိမ်လျှင် ငွေ ၁ံ၊ ၂၊ ၃ံ၊ ဒိခံယူ ကြောင်း ကိုရွှေနား တော်ကြား ရသည်၊ မှန်သည်မမှန်သည်ကိုအရပ်အကွက် ခေါင်း လု ဆော်တို့ကိုစစ်၊ စစ်ရာတွင်မှန် လျှင်အချက် ၁၀၀ ရိုက်၊ ထောင်မှူး ထောင်စချီငယ်တို့ကိုအရာမှနှုတ်၊ မြို့ဝန်ကိုအပြစ် တော်တင်ပြန်ရမည်။

သံတော်ဦး တင်စစ်တို့မှာပုရပိုက်ယွာကို ကြေး ၁၊ ၅ ဝိနား ခံမှာ ကြေး ၅ ဝိ ပေး စေ၊ အသည်စစ်တို့မှာကဂံတို့ကစါရင်း တင်လျှင်အရာ တော်ပါဖျင် တစုံ၊ အုံး ၂ တွဲလက်ဘက် ၁၊ စါရေး တို့အွင်အုံး ဘတွဲလက်ဘက် ၅ ဝိ ပေး စေ၊ ယူ စေ၊ အသာည်ဝန်မြို့ဝန်အမှေ့ဝန်ကင်း ဂန်တို့မှာလည်း အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ပဏ္ဏာ ခံစေ၊ ကင်း စာရေး ငယ်တို့မှာကင်း စာရှေး နည်း ရေး စေ၊ ရှေး နည်း မရေး နိုင်လျှင်နုတ်၍ ရေး နိုင်သသူတို့ကိုခန့်၊ စာတ စေါင်လျှင် ကြေး ၅ ဝိလက်ဘက် ထုပ်ာသိ ပေး စေ၊ ယူ စေ။

စလင်း မြို့ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ လေး မြို့ဝန်၊ စစ်ကဲတို့မှာ စါကိုမခွန်စေနှင့်၊ ပြည်မြို့ဟံသာဝတီမြို့ မင်း တုံး မြို့ သံလျှင်မြို့ မုတ္တမမြို့ ဇာင်း မယ်မြို့ တောင်ငူမြို့ ဒဝယ်မြို့မျှား မှာစာ ခွန်စေ၊ အရင်ရာ်မြို့ရွာ နေစချီစမြင်ကလံသံပြင် မြေဟိုင်း မြေထိန်း ၊ တောင်ဘက်တိုက်၊ ပတုံတိုက်၊ မဒဲတိုက်၊ ပြည်ခုနစ်တိုက်၊ တွင်သင်း တိုက်၊ အနောက်ဘက်တိုက်၊ မဟာဒါန်တိုက်၊ ဆင် ကြေတိုက်မှစ၍တိုက်မှူး တို့မှာ ရှေး အစဉ် ဆက်မြဲသွင်း မြဲအတိုင်း သွင်း စေ၊ ပြည်မြို့လမိုင်း မှူး တနက်ပလာဆင်မှူး ၊ အင်း

ခမ်း မှုး ၊ အမြောက်မှုး ၊ သေနတ်မှုး တို့မှာလည်း မင်း မှုမင်း ခင်း မှစ၍ အလုံး စုံ မျိုး တို့ကိုမြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံစာ ရေး ကြီး တို့တညီတညွတ်တည်း ရုံး မှာအ စီရင်ခံ၍ စာချွန်ရမှအမှုမျိုး တို့ကို ဆောင်စေရမည်။

တပဲယင်း မြို့ကိုး သန်း မှုး ၊ ပုခန်း ကြီး မြို့ရှစ် သောင်း မှုး ၊ အမြင့် မြို့လေး သောင်း မှုး တို့ကိုလည်း အရိုး အစည်သား မြေး တို့ကိုစစ်၍ ခန့်၊ စချီစမြင် ကလံသံပြင် မြေတိုင်း မြေထိန်း မှာလည်း အရိုး အစည်သား မြေး အဆက်အနွယ်တို့ကို သာခန့်၊ ဖလံခုံ၊ ပုလဲချား တိုက်အဝင်အပါမြန်မာတပ်ကြီး ၊ မြန်မာတပ်ငယ်၊ ဘ လိုင်း တင်ကြီး ၊ တလိုင်း တပ်ငယ်၊ ကုလား တပ်ကြီး ကုလား တပ်ငယ်၊ ရှမ်း တပ်ကြီး ၊ ရှမ်း ကပ်ငယ်၊ ၅ စို့ဒိုင်း ခေါင်း ကြီး တို့မှာ မှုရင်း ၊ ကောက်ကြီး ၊ ကောက်တီမြေ ဆီမြေခွန်လမိုင်း တော်စပါး များ မှာ ဖလံကုံကျီတော်၊ ခွန်သာကျီတော်၊ ဟန်မ ကျီတော်များ မှာ ရွှေ သွင်း မြဲချင်သွင်း စေ၊ ငါရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်ကျီ တော်များ မှာ မဟာနန္ဒာဘယ ကျော်ထင်ကစီရင်စေ၊ အဝေး ကျီတော်များ ကိုသီ ရိဘယ ကျော်ထင်ကစီရင်စေ၊ ကျီတော် ဖေါင့်၊ သော့ကိုင်၊ ဟင်း ကိုင်၊ တံသုတ်၊ ခ ရို့ချိုး တို့ကိုဝန်ကို့ကခန့်စေ၊ မြင်း ပျက် မြေခွန် တော်များ ကို ရေး စစ်သိမ်း ခံမည် မှာလွှတ်ကအမှုထမ်း မကုံသူအတွင်း အဆောင်မြဲကံ ကျွေး ရွာသနား တော်ကိုမခံ ရသူမြင်း တော်သည်၊ သွေ့ာက်စု၊ ရွှေပန်း ပန်၊ အိမ်ရှေ့တော်ပါမြင်း ၊ သွေ့ာက် ဘို့ကိုခန့်ထား ၍ ရေး စစ်သိမ်း ခံစေ။

မြို့စား ၊ ရွာ စား ၊ မြေစား ၊ အင်း စား ၊ ဆည်စား တို့မှာငါ သနား တော်မူသည့်အတိုင်း စစ် ကြော၍ ရေး စစ်သိမ်း ခံစား စေ၊ ကျောင်း ဘုရား မြေများ မှာအပေါ ဝန်တရား ကွမ်း ဘိုး တို့ကိုသာမြို့စား ရွာစား တို့ က ရေး စစ်သိမ်း ခံစေ၊ အတွင်း ပြင်အိပ်လှည့်အိပ် ဖန်ဝင်ထွက်ထမ်း ရွက်သူတို့မှာ လည်း အကင်အသ ရေ ဆောင်ရွက်သည်မှာ သေနာပတိတို့ပြင်အဆောင်အရွက်သာနား တော်ခံရသူတို့ကို ရွေး တော်ယူတံခါး ၊ လက်ဝဲဝင်း တံခါး ၊ လက်ယာဝင်း တံခါး တွင်း ၌ ဆောင်စေ။

အသွင်း ဘော်မြဲအဆောင်ရှိ မြေနန်း သွေ့ာက်ကြီး တို့မှစ၍သင်း မှုး တို့ မှာ ဆောင်ထား ကိုယ်မှုး စုသား တို့ကိုနန်း မြို့တံခါး ရောက်ကြို၍သွင်း စေ၊ ထုတ်မြဲ

ဘုတ်စေ၊ ဝင်း လှည့်အိပ်ဖန်ကိုယ်ရုံဒိုင်း ၊ ကာ၊ ရွှေလေး ၊ သေနတ်၊ အမြောက်၊ သတ္တဒါန်၊ ယွန်း စု၊ ကောင်ဟန်၊ စကြီး ငယ်သား တို့ကို နေ့ညည့် စေါင့်လူအ ရေအတွက် ရှိမရှိကိုသနား တော်မူ ရန်အုန်း ငှက်ပျောကြများ ကို သေနာပတိတို့မှ စ၍ အစုရု ဝန်၊ အစုစုစါရေး ကြီး ၊ အစုစုခုံသူမတ်တို့ကိုဘာလကိုလဆန်း တရက်နေ့သွင်း သည့် လက်ဆောင်တော်အရာတော်လက်ဆောင်ယူစါရေး တို့ကိုဝင်၍ ပေး ဝေစေ၊ အတွင်း ပြင်လူအစေါင့်အနေခန့်ထား တော်မူသည့်အတိုင်း ကျေး ဇူး သစ္စာတော် နှင့်အညီဝင်ထွက်အိပ်နေသည်များကို ဆီမီး ထွန်း မှုး ၊ တင်း ဘိမ်ရုံမှုး တို့က လျှောက် ရမည်။

10 April 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုကဆုံလဆန်း ၅ ရက်နေ့နား ခံစ မြောင်မှုး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြီသည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ မဟာဓမ္မဇေယျသူရ၊ မဟာဘယသူရတို့မှာ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း
တရားကြီး အကျိုးတော်ကိုစီရင်ရသည်၊ အကျိုးရှိမှလည်း တိုင်းရေးပြည်ရေး၌
ရန်ဆူး ရန်ညှောင့်မပေါ်မထွက်ငြိမ်ဝပ်၍ပြည်ထဲလေး မျက်နှာသာယာမည်ဖြစ်
သည်၊ အကျိုးတော်စီးပွါးတော်ကိုထားကာ ဆောင်ရွက်၍ထုံး ဟောင်းပုံသက်သေ
မညီ၍တကြောင်း၊ အရေးအသားယွင်း၍တကြောင်း၊ လစ်ဟင်းသမျှလည်း ရာ
ဇဝတ်ဝယ်မသင့်သည်ပင်ဖြစ်သည်၊ ပုံဆိုသောအရာသည်ကား ရှေးရှေး ရှေ့နန်း
ရှေ့အိမ်များ၌ပုံဆောင်စီရင်ဘူး သောထုံး စံရန်ဆူး ရန်ညှောင့်ကိုရည်၍ စီရင်
သောပုံစံ၊ အတွင်းသမား ဆေးသမား မန္တန်သမား တို့သည်တစ္ဆေ ဖုတ်ပြိတ်ဂိုဝ်ဖံးသံ
ဖံးများနှင့်စုံး ဆင်လွှန်း နတ်ဆိုး ဇော်ဂနီတို့ကိုရည်၍ပြုသောပုံစံမှာဦး ဆောင်၍
မကောင်း မသင့်ပြီ ရည်၍တယောက်သည်ကြောင်း ဖြစ်စေဘုရား ဖြစ်စေစွန့်
ပစ်ပို့ထားရာများမှ ကူး ယူ ရေးသား သောပုံစံများကိုမသိနိုင်
ဖြစ်သည်၊ မြင်မြင်ရာရာမရေး မသား စေနှင့်။

ဘိုးတော်ဘုရား ခမည်းတော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား လက်ထက်
ရေးသားစီရင်သော ပုံတော်ထုတ်မှ ပုံတော်အတိုင်းသိတသ ဝေမှုမချွား ရအောင်စီရင်ရ
မည်၊ စုလ္လသိင်္ဂီအင်းပြား ကြည်စ်သင်္ချာဂဏန်း ရေးရာမှာအဒ္ဓမုတ် ၁၀၀၊ ၁၀၁၊
၁၀၂၊ ၁၀၃၊ ၁၀၄၊ ၁၀၅၊ ၁၀၆၊ ၁၀၇၊ ၁၀၈၊ အစဉ်အတိုင်း ခေါက်ရမည်
မှာသင်္ချာ ၃၆ ဆိုကိုအထက်ဆုံး ရှိစေရမည်၊ စတုရင်္ဂ နိပါတ်သင်္ချာဂဏန်း အင်းမှာ
လည်း ၁ နွေ ၂ လာ ၃ ဂါ ၄ ဟူ၊ ၈ နေ၊ ၅ တေး၊ ရာဟု၊ ၆ ကြာပဟူ၍ ရှစ်ထပ် ခေါက်ရမည်၊
ဆိုသို့ရေးသားပြီး သောခါပဌမ အဒ္ဓမုတ်၊ ဒုတိယ စတုရင်္ဂနိပါတ်၊ တတိယသက်တော်
၈၀၊ စတုတ္ထသက်တော် ၈၁၊ ပဉ္စမ စမ္ဗာနဝဏ္ဏက်အင်း၊ ဆဋ္ဌမ သာသနာတော်
၅၀၀၀ ထပ်၍ ရွှေနန်းချည် ငွေနန်းချည်ပြင်ကထပ်ညှိ၍ မရွေ့ရအောင်ရစ်စေ၊
စည်တော်မှစ၍ နှံထားရန်များမှာ နှံထားသော ခါလုလ္လပြုရမည်၊ ရေးသား
သောအရာများမှာလည်း အက္ခရာဝုတ္တိမှန်အောင်ရေး စေရမည်၊ စီရင်ရေး
သားသမျှမှာ အမွှေရာဝတ္တိ၊ ဒန္တဇ၊ မုဒ္ဓဇ၊ ကံ၊ ကဏ္ဍား၊ ဌာန်ကရိုဏ်း၊ ဆန်း၊
အလင်္ကာအရေးအသား ညီညွှတ်မှအကျိုးတော်စီးပွါး တော်ပြန့်ပွါးမည်၊ အကျိုး တော်

စီး ပွါး တော်ပြန့်ပွါး မှလည်း တိုင်း ရေး ပြည်ရေး သာသနာ တော် ရေး သင့်မည် အကြောင်း ဖြစ်သည်။

7 May 1635

သက္ကရာဇ်၉၉၇ခုနယုံလဆန်း ၂ရက်၃ နေ့မှုဝစား ရေလျှံစါရေး တို့ ဝည်တော်ရုံထွင်ပြီသည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန္ဓဂေါအံ့ပေ)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ရွှေမြို့တော်တံခါး ရှစ်ရပ်မှာ အောင်ထွန်း၊ သာစည်၊ ကျော်ဘို၊ ဝင်မနာ၊ စံရာ၊ ရန်အောင်၊ လေသာ၊ မာန်အောင်၊ တံခါးတော်ရှစ်ရပ်အထက်မျက်နှာကြက်တို့ကို ပိတ်ကောင်း ပိတ်နုကိုလက်သန်း တတောင်ထွင်ငံ့သာသည် ဟောင်မြင့်၅်၃်စီအနံ့အလျား စီရင်၊ မျက်နှာကြက်ပေါင်သစ်ပွတ်ဟင်းသပတား သုတ်သံကွင်းကျီး ချေထွင်တပ်၍ကြက်ရမည်၊ ထုတ်သည့်ပုံတော်ဖွင်ပလ္လင်နှင့်ဘုရား ရုပ်ထုတော်ထက်ဝယ်တောင်ပြည့်ဗေါဓိ ရေးသည်၊ ရှင်ကောဏ္ဍည၊ ရှင်ဘဒ္ဒိယရှိ ဒိုး လျှက်ရှင်ဝပ္ပသပိတ် ဘော်ကိုကိုင်လျှက်ရှင်မဟာနန်ရေကရား ကိုင်လျှက်ရေးသည်၊ ဝဍ္ဎရာဇငုံး မင်း မိဘညီနှမဆွေသား မျိုးသား တို့မီး အထက်သို့ပျံ့ထွက်ဟန် ရေးသည်၊ ဘုရားလောင်း သစ္စာပြုဟန်ရေးသည်၊ သဿရာဇာယုံမင်း မီး ဖွင်း ဆင်ရာ မြေကပဒုမ္မာကြာပွင့်ပေါက်၍ယုံမင်း ကြာပွင့်ပေါ်ထွင်နေဟန် ရေးသည်၊ ကဿပဘုရား သာသနာတော်၌ဃတိကာရအိမ်ကိုလျှ၍ ရဟန္တာတို့သက္ကယ် ပြစ်ကိုင်ကြဟန်ရေးသည်၊ မဟာဒက္ခရက္ခ စေါင့်သော ရေကန်ကိုကပ္ပိရာဇာ မြောက်မင်း မှစ၍ မျောက်တို့ကြူဖြင့်စုတ်ဟန်ရေးသည်၊ ဂန္ဓမာဒန တောင်ညွှန့်ဆိကိုရွှေ ခွက်ရွှေစုတ်တံဖြင့်သကြားညှစ်၍ ခံယူဟန်ရေးသည်၊ နေဗိမာန်ရထား ဘွင်နေ နှင်သွား၊ လဗိမာန်ရထားထွင်လနှင်သွား ရေးသည်၊ ဘုရားလောင်း မြေခွေး မင်း၊ ဘုရားလောင်း ဖျံမင်း၊ ဘုရားလောင်း မျောက်မင်း သီလ ဆောက်တည်ကြဟန်ရေးသည်၊ လက္ခဏာတော်ကြီး ၁၂ဂါထာစာလုံး ပေါင်း ၃၀၄၊ ဝုဋ္ဌာမဏိ ၁၀ဂါထာစာလုံး ပေါင်း ၃၂၀၊ စန္ဒာမဏိ ၁၀ဂါထာစာလုံး ၃၂၀၊ ဘုရား လောင်း မဟောသဓဂါထာ ၁၀စာလုံး ပေါင်း ၃၂၀၊ မဟာဇန္နပေါဇ္ဈင်စာလုံး ပေါင်း ၆၀၀၊ သီရည္လိမ္မစာလုံး ပေါင်း ၈၀၊ ဇောမိမ္ဗာရိုင်စက်၊ နမောဗုဒ္ဓ မြင့်မိုရ်၊ စမ္ဗါနဝမြင့်မိုရ်၊ ပြစီကေကမြင့်မိုရ်၊ ဇိနဂေါတ္တမြင့်မိုရ်၊ ဒေဝကာနီ ၃၂လုံး၊ ဒေဝါသာကုဋ္ဌအတ္ထရတနာ သောဠသ အထဲအအုပ်၊ သတ္တဝွာ ဗုဒ္ဓမဉ္ဇ သံဃာ၃၊ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိအင်း စာလုံး ၃၂လုံး၊ ပဋ္ဌာသာရဏီအင်း၊ ရှင်ဥပုတ်ပရိတ် အင်း၊ သြောင်း နမောနရာနီ အဋ္ဌာနီအင်း၊ ဥဏ္ဏှိယာဝအင်း၊ သရနဂုဏ် အင်း အကျယ်၃၊ အင်းပေါင်း ကိုဟင်းသပတား ဖြင့်သားသည်၊ ပန်းပေါင်းနှင့်

အက္ခရာဂဏန်းတို့ကိုရေးရမည်၊ လေးထောင့်ပတ်လည်စက်ဝှချက်လာသည်၊ အ ထွင်းစက်နေမင်းပရိတ်၊ အလယ်စက်ထွင်လမင်းပရိတ်၊ ပြင်စက်မှာအရှင်အဲ နန္ဒာ စက္ကမွေပရိတ်ကိုပတ်မိအောင်စာကြောင်းရေးရမည်။

အင်းဆိုသည်အရာသည်ကန်းခြင်း စွေခြင်း ထောင့်ယွန်းခြင်း မရှိရ၊ သံကညစ်ဖြစ်စေ၊ နွားမွေးစုတ်ဖြစ်စေ၊ ကညစ်သွားစုတ်ဖျားချ၍ရေးပြီးမှ မသင့်မကာသည်ဟူ၍ မြေဖြူနှင့်မပွတ်မချေစေနှင့်၊ အင်းပြားဖြစ်စေ၊ ပန်းပေါင်းအင်းဖြစ်စေ၊ အင်းရေးသ၊ ပညာရှိပုဏ္ဏားသ၊ ပညာရှိအမတ်သ၊ အင်းရေးသောခါဘတ်၍ဆိုမည့်အရိယာသံဃာသ၊ ကညစ်စုတ်သွားချမည်(ရှိ)သောခါ အကြည့်အရှုရဟန်းတော်သ၊ ရေးသားပြီးလျှင်အက္ခရာသချာစစ်၍တည်တိုက်ရမည် တပည့်ရဟန်းတော်သ၊ အင်းတပြားလျှင်ခြောက်ယောက်၊ အင်းဘကွက်စေ့အောင်၊ ကြည့်ရှုကြပ်မပြင်ဆင်၍ရေးစေရမည်၊ ဆရာတော်တို့ကိုလည်းပြန်လျှောက်ရမည်။

ဇဟိုစည်တော်၊ အိမ်ရှင်စည်တော်၊ ဓါတ်တံခါး ၄ ရပ်စည်တော်၊ မင်္ဂလာစည်တော်၊ ထွက်စည်တော်၊ ဝင်စည်တော်၊ အောင်စည်တော်၊ ဓါတ် ၄ ရပ်ကြွှန်း ၆ ရပ်၊ ကြာငုံအင်းအတွင်းပြင်၊ နာဂရီအင်း ၉ ရပ်၊ တံတားကြီး၊ တံခါးတော် အဝင်ထွင်လက်ယာလက်ဝဲထားအင်းအတိုင်းကြာငုံပေါ်စိုက်၍နတ်ခရိုင်စီး တံခါး ရွက်အရုပ်ရွှေရေး၊ နန်းဘောင်မျက်နှာကြက်စသောအလုံးစုံသောစီရင်ရန်တို့ ကိုစေ့စပ်သေချာအောင်စီရင်ရမည်။

9 May 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုံလဆန်း ၄ ရက်နေ့အင်းကြင်းကန်စားရွာ သာယာစားတို့ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှီးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အုံ့ပေ)

ရွှေမြို့တော်တံခါး တရုတ်တရုတ်ဟျှင်အလုပ်အကြီး ၂မြင်း တော်သည် ၂စီ၊ အိုး စကြီး ၁ နှင့်အသည်ကံကွေး ၄၀စ်၊ ပိသုကာ ၁၊ လက်သမား ၅၊ သစွေး အနီသမား ၁၊ ပန်းချီ ၄၊ အချုပ်သမား ၄၊ ပန်းတိန် ၂၊ ပန်းကည်း ၂၊ ခတ်သမား ၂၊ တပ်ကောင်ဟန် ၄စီ၊ နန်းကံကွေး စါရေး ၁၊ ကျိဝန်စါရေး ၁၊ ပုဏ္ဏား ၂၊ ပညာရှိ ၁၊ သဒွေး ၁၊ ပရိုက်တော်ရွတ်သံဃာ ၁၀၊ ကွမ်းလက်ဘက် သွေးခက်စုမြင်း စုရွှေပန်း ပန် ၂၊ ဆွမ်းတော်ပြင် ၄၊ ပရိုတ်တော်နာမင်းသား နေသင့် ၃၊ လူပရိုတ်တော်နာ ၈၊ တံဆောင်းကြီး ၂တပ်ပတ်လည်ကြာယပ်နှင့် ၁စီး ၊ လက်ရှိစည်တော်က ၅ပုံသာနှင့် ၁ဆိုင်း ဒီ၊ အောင်ထွန်း တံခါး မှာ မြွောက်စည်တော်စုံ၊ ကျော်ဘိုတံခါး မှာ စည်နီရလုံး ၊ ပုံသာ ၁လုံး ၊ မြန်မာဆိုင်း မြန်မာအက၊ ဘလိုင်း ဆိုင်း ယိုးလိုင်း အကတို့မှာ ပလာမကရ၊ စုလည်ထုံး ရွှေကိုး ဆင်၍ကရမည်။

9 May 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု နယုံလပြည့်ကျော် ၄ ရက် ပ နေ့ ရွှေနန်း ပြဿဒ်ဘော် စသောအဆောင်ဆောင်သော နန်းကိုသိမ်းတော်မှုသင့်ကြောင်း ဘိုပညာရှိတို့ လျှောက်သောနေ့မရောက်မီတွင် ရေကန်ရေ၊ မြစ်ရေတို့ကိုမန္တာန်တော်တို့ကိုမန်းစေသည်၊ ပုဏ္ဏားတော်တို့က ခရုသင်း ရေဖြင့်ပက်ဒစ်၍ဆေးရသည်၊ မြေနန်းတော်ရာဇပလ္လင်ရှေ့တွင်ထီး ဖြူနှံ့နှင့် ၂စင်း ၊ လက်ယာခုံနှင့်ထီး ဖြူ ၂စင်း ၊ မြောက်ဒဝယ်ဆောင်ခုံနှင့်ထီး ဖြူ ၂စင်း ၊ အနောက်ပွဲတက်ဆောင်ခုံနှင့်ထီး ဖြူ ၂စင်း ဖွင့်သည်၊ နန်းတော်ရှေ့ရှေ့ရှုံး တော်အနောက်တွင် ပဌမသင်္ဂါယနာ ရဟန္တာ ၅၀၀၊ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ ရဟန္တာ ၅၀၀၊ တတိယသင်္ဂါယနာ ရဟန္တာ ၁၀၀၀ ၂ဌာန်း ဆက်သည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဖတိုင် ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ဒပ)

သာစည်ဆိပ်သို့ ရောက်လျှင် ရွှေမြို့တော် သေနတ်လုင်တို့ ရွှေမြူတာ ငွေမြူတာ မှစ၍ ရေတော်များကို ထမ်းပိုက်၍ စီစဉ်ခင်း ရသည်၊ လက်ဝဲလက်ယာ ရာဇမှတ်ငှက် ပျော့ပင်တံဆောင် ရေအိုး စင်ပုဆိုရများ ဆွဲ၊ သဲမွေ့ကြဲ သောလမ်း သို့ ရှေ့ရှုနေ နှင့်ရသည်၊ နောက်လက်ဝဲလက်ယာ အာဏာတော်သား တို့လိုက်ရသည်၊ သည်နောက် ပုဏ္ဏားတို့ လက်ဝဲလက်ယာလိုက်ရသည်၊ သည်နောက် ရွှေမြူတာလိုက်ရသည်၊ သည့်နောက် ငွေမြူတာလိုက်ရသည်၊ သည်နောက်အိုး စလောင်း စုံလိုက်ရသည်၊ သည်နောက် ဖက်ကတော့စိမ်း အုပ် ရေအိုး လိုက်ရသည်၊ ဘည်နောက် ပညာရှိအမတ်တို့လိုက်ရသည်၊ သည်နောက် စါရေး တော်ကြီး လိုက်ရသည်။ သည်နောက် ဝန်ထောက်ကျိုင်း ပြင်အဆောင်ကိုင်နှင့်လိုက်ရသည်၊ သည်နောက် ရွှေတိုက်ဝန်အဆောင်အရွက်လုလင်စည်နှင့်လိုက်ရသည်၊ သည်နောက်စကုကျီဝန်လုလင်စည်နှင့်လိုက်ရသည်၊ သည်နောက်မြို့ဝန်လုလင်စည်နှင့်လိုက်ရသည်၊ မင်္ဂလာနန်း တော် ရှေ့သို့ ရောက်လျှင် ရွှေမြူတာ ငွေမြူတာများ ကို ရေတော်မဏ္ဍပ်တဆောင်း သို့သွင်း ရသည်။ အိုး ချောစလောင်း စုံကိုနှဂသျှန္တိတဆောင်း သို့သွင်း ရသည်၊ ဖက်ကတော့အုပ်စုံတို့ကို ရာဇမတ်ထွင်း သို့သွင်း ၍ထား ရသည်။ မဏ္ဍန်တော် ရေမန်း မည်သော ခါဝတ်သန့်နှင့်အင်္ဂျီဖြူစပယ်တင်ပေါင်း တုပ်နှင့် ရေမဏ္ဍန်တဆောင်သို့စုရုံး ရသည်၊ စုပွဲနီနှင့်နှီး ခေါက်သင်ဖြူခါသါအုပ်ခင်း ၍ နတ်ရကာ ရွှေလင်ပန်း ငွေလင်ပန်း ရွှေဖလား ငွေဖလား ရွှေဇွန်းငွေဇွန်းတို့ဖြင့် နတ်ရကာခင်း ကျင်း ရသည်၊ နတ်မပွဲမီမဏ္ဍန်တတ်တော် ရေများ ကိုခုနစ်ဖန်(ခုနစ်)ကြိမ်စစ်ပြန်ရသည်၊ တရော်ဖြူတရော်သို့လှည်စာ၊ အုံးတုံ၊ ကြာမြိုး ၅ပါး ဝတ်ဆံ၊ နံ့သာနီ၊ နံ့သာဖြူ၊ ကရမက်၊ အကျော်၊ သဇေါစမွှာ တို့ကို ပေါင်း ၍တရော်စိမ်သည်၊ တရော်ရည်ကို၃ကြိမ်စစ်၍မြူတာနှင့်ထည့်သည်၊ ရေမဏ္ဍန် ဆောင်သို့တင်၍ထား ပြီး မှနတ်ရကာပွဲသည်၊ အောင်ခြင်း ကြီး မဏ္ဍန်၊ ရန်လွတ်ကြီး မဏ္ဍန်၊ ဘကား ကြီး ၊ သံကျပ်ကြီး ၊ နတ်ကုကြီး ၊ စက်ကြီး ၃ဂါထာ၊ ကြာသ ရေခေါ်၊ သိကြားအုပ် ဆောင်း ၊ သိကြားသဘုဆယ်မျက်နှာ့အချုပ်၊ အတုလရာဇသက် တော်ရှည်၊ ရှင်ဥပကုပ်၊ ရန်နှိမ်ရန်ပြို၊ ဇေဟိမိတ္တ၊ ဥဏ္ဍလုံမြွေရှင်တော်၊ သမ္ဗု ဒ္ဓေဂါထာ၊ ပသဝိဇယမဏ္ဍန်၊ နမောသံကော၊ ကခသံကောမဏ္ဍန်တို့ကိုတညီတညွတ် တည်း အကြိမ်အခေါက်များ စွာ ရွတ်မန်း ရသည်၊ လွှတ်တော်ဝန်ကြီး ၁၊ ဝန်ထော်၁၊

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ မြစ်ကြီး ငါး စင်း မြစ်ငယ်ငါး ရာ မဟာသမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်ကို 20 May 1635 စောင့်သော ရေနတ်မင်း မဏိမေခလာ နတ်သမီး ၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၅ ရက် ဝ နေ့ ၂ ချက်တီး ကျော် ၅ နာရီ ၂ ပါတ် ၁၀ ဗီဇ နာ ပြည့်လျှင် သကြိန်တော် ခေါ် တော်မူမည်ဖြစ်၍ ရေယူလှာစေသည်၊ နတ်မင်း နတ်သမီး တို့အား လည်း ပူဇော် တော်ဖြင့်တိုင်ကြား စေသည်၊ သကြိန်တော် ရေပေး မြဲ ပေး ၍ ရေခပ်လှာစေသည့် သူတို့ကို ဆောင်ယူစေ၊ သာသနာတော်မြတ်စီး ပွါး ၊ ကိုယ်တော်မြတ်စီး ပွါး ၊ သား တော်အစည်မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွေ့နွှ အနွယ်တို့စီး ပွား ၊ ပြည်သူလူတကာ တို့စီး ပွါး ၊ နိုင်ဖြိုး ခြင်း စည်ပင်ခြင်း ကို ဆောင်တော်မူသည်၊ အလိုရှိတိုင်း ခပ် ယူစေရမည်၊ ရေစောင့်နတ်မဏိမေခလာနတ်တို့ကိုပြန်သည့်အမိန့်တော်။

ရေတော်ခပ်မှာလည်း ရွှေလှော်ကား တော်တွင် ရွှေမြူတာတင်သည်၊ ပုဏ္ဏား အနား ဝါဝတ်ရှစ်ယောက်စလွယ်နှင့်ခရုသင်း ဖြင့်ရေခပ်ရသည်၊ ရေအိုး ကိုခုံနှင့်လှော်ကား တွင်တင်သည်၊ ၎င်း လက်သစ်လှော်ကား တော်တွင် ရွှေမြူတာ ၎င်း နည်း တူပုဏ္ဏား လိုက်ရသည်၊ ၎င်း သာရဝိမှန်လှော်ကား တော်တွင်အိုး ချော စလောင်း စုံ ၁၀ တင်သည်၊ ၎င်း လက်သစ်တွင်ဘက်စိမ်း ကတော့အုပ်အိုး ပြစ် ၁၀၀ လုံး တင်သည်၊ မန္တန်တော်ကိုကြမ်မလိုက်ရသည်၊ မြို့ရှေ့သာစည်ဆိပ်တွင် လှေဘောင်နှင့်ဆိုင်း အတီး အကစည်တော်စုံတင်သည်၊ လှေတော် ကောင်း လှော်လှေလေး စင်း သာစည်ဆိပ်ကစီး ဆင်း ရသည်၊ ပညာရှိတို့ လှော်ကား လက်သင်မှာခွဲ၍လိုက်ရသည်၊ ထောင်လေး ရပ်မှူး တို့မှာ လောင်း ငယ်လေး စင်း နှင့်ကြိုး ကြိမ်အစုအာဏာ တော်သား တို့လိုက်ရသည်၊ သာစည်ဆိပ်ကအညာသို့ဆန်၍တခေါ် လောက်ရောက် မှစ၍ ရန်အောင်မြင်ဆိပ်ကိုရအောင်တုံး မောင်း နှဲခရာစည် တော်တီး၍ကူး ရသည်၊ ရန်အောင်မြင်ဆိပ်သို့ရောက်လျှင်မြစ်စောင့်နတ်တို့ကိုတိုင်ကြား ၍ ရေခပ်ရသည်၊ ရေခပ် သောအခါပြုဟ္မွန်တို့ ရေသနွှေဂါထာကိုရွတ် စေ၍ ခရုသင်း ဖြင့် ရေခပ်ရသည်၊ ရွှေမြူတာ ငွေမြူတာအိုး ချောမျှား ရေစစ်ခံ၍ ခရုသင်း ဖြင့် ပြည့်အောင်လောင်း ရသည်။ ရေပြည့်လျှင်အညာသို့ဆန်၍အတီး အမှုတ်အစုံတပြိုင် နက်တီး စေ၍အရှေ့ဘက်ကျွန်း ဦး ကိုလှန်၍ကူး ပြီး မှသာစည်ဆိပ်သို့ကူး ရသည်၊

20 May 1635

အတွင်း ဝန်၁၊ ကျီဝန်၁၊ ရွှေတိုက်ဝန်၁ စောင့်နေကြည့်ရှုရသည်၊ မဏ္ဍန်တော်ရွတ်မန်းပြီး လျှင်လူပရိတ်တော်ရွတ်တို့ဝန်း ရုံ၍ မင်း ကိုယ်ချည်နှင့်ကွင်း ၊ ဘီး တော်ဆံတော်ကျုပ် တော်ထိုင်ပြည်ကလါမ်ကြုပ်ခွက်ပန်ပို့ တော်ဝတ်လဲ တော်အဖြူများ ကိုကလပ်နှင့်ထည့်၍ ပရိတ်တော်ရွတ်ရသည်။

(စကိုင်း ခင်မတန်တိုက်ပုရပိုက်၅၅)

30 May 1635

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ရွှေဝမြို့ကြီး သည်သုံး သန်း ပြူထီး ဆောင်း နန်း နေတို့သာစံ

15 August 1628

တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား လည်း သက္ကရာဇ်၉၉၀ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်၅ နေ့ပြုစုတော်မူသည်၊ ထီး ဆောင်း နန်း နေဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့၌ အလိုရှိလျှင်အလွယ်ရ အောင်လက်နက်ကိရိယာရဲ လှေကတ္တူရဲကင်း လေါင်း မှစ၍ အောင် စည်အောင်လံတပိုး ဆင်ကမြင်း ကဒိုင်း ကာလွှား ဆိုသည်များ သည်ထီး ဆောင်း ပြည်ထောင်မင်း တို့၌အများ ရှိသင့်သည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော် ဘုရား လက်ထက်တော်တွင် ၂ သောင်း ကျော်မျှသာရှိသည်၊ စစ်ရေး မင်း မှုရှိ၍ ခွဲဝေခန့်ထား ပေး အပ်လျှင်တတပ်ကိုတရာစီမျှပါရန်မရှိဖြစ်သည်၊ ငါ့လက်ထက် တော်တွင်အရပ်ရပ်သို့အ ညောင်း တော်ပြေ ဒေသဇာဒီလှည့်တော်မူလျှင်လက်နက် ကိရိယာရဲ လှေကတ္တူကင်း လောင်း အများ ရှိမှခန့်ထား လောက်မည်ဖြစ်သော ကြောင့်၊ သေနတ်၁၀၀၀၀၀၊ အမြောက်၁၀၀၀၀၊ လေး ၅၀၀၀၀၀၊ (ရဲ) လှေ၅၀၀၀၊ ကတ္တူ၁၀၀၀၊ ကင်း လောင် ၅၀၀၀၊ ကာ၁၅၀၀၀၀၊ လွှ၁၅၁၀၀၀ နှင့်ရှိစေသည်ဖြစ်မှသင့်မည်ဖြစ်သောကြောင့်ယခုစစ်မှုမက်မှုညိမ်ဝပ်သည်အခိုက် ရဲလှေ၊ ကတ္တူ၊ ကင်း လောင်း၊ သေနတ်၊ အမြောက်၊ လေး ၊ ဒိုင်း ၊ လွှား ၊ ကာ အလုပ်တော်သင့်ရန်များ ကိုလုပ်ဆောင်စီရင်၊ အရပ်ရပ်မြို့စား ရွာစား တို့ကို တပ်မှူး အကွပ်အကြပ်သင့်သသူတို့ကိုရန်၊ သောင်း တပ်ဖိုလ်၊ ထောင်တပ်ဖိုလ်၊ ရာ တပ်ဖိုလ်၊ မင်း သား အမတ်တို့ကိုလည်း ရွေး ချယ်ရန်ထား ၍အသင့်ရှိစေရမည်၊ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

သက္ကရာဇ်၉၉၇ ခုနှစ်နယုံလပြည့်ကျော်ဆယ်ရက်နေ့စ မြောင်မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှူး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

30 May 1635

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၂ ခုအတွက်အမြတ်သို့ရောက်တော်မူသည်၊ ဟံသာ 1630
ဝတီနေပြည်တော်၌သက္ကမတဲတော်တွင်ရာဇာဘိသေကခံတော်မူသည်မှစ၍သက္ကရာဇ် 24 May 1635
၉၉၇ ခုနယုံလပြည့်ကျော် ၄ ရက် ၀ နေ့ရွှေဝမြို့ကြီး၌သီရိမဟာရာဇာဘိသေကခံတော် 1630-5
မူသည်၊ ၉၉(၂)ခုကသည်ရာခုတိုင်အသုံးတော်တနှစ်လျှင်ချိန်ကျပ်သျှာမည်မျှ၊ ပုဆိုး
ဖျင်ခါသါဿါလူမှစ၍အုပ်မျိုးထည်မျိုး ၁၂ လတွင်တလတလကိုသုံး ကုံစါရင်း တော်လွှတ်မှစ၍
ရှေ့ရုံး၊ နောက်ရုံး၊ ဝင်းရုံး၊ တရားရုံး ၊ ရှင်မိဘုရား ဝန်အိမ်အကြီး
အတွင်းဝန် ဝန်စုရမြင်းကြီး ဒိုင်းမှူး စါရေး စါချီမြို့ရွာစချီစမြင်ကလံသံပြင်
မြေတိုင်း မြေထိန်း ကိုးသန်းမှူး ရှစ်သန်းမှူး လေးသောင်းမှူး တောင်ဘက်
တိုက်မှူး မြောက်ဘက်တိုက်မှူး ကျော်စည်တိုက်မှူး အနောက်ဘက်တိုက်မှူး တို့မှစ၍ဘဏ္ဍာ
တော်ဆက်ရှိသမျှလယ်ယာကိုင်းကျွန်း ဆိပ်တည်ပွဲကင်းကူးတို့ ကျွန်ခေါင်းကွဲ(ဝင်)
နွားမြီး၊ ကွဲနွားမြင်း ဝင်ဆင်သေ လှည်းဦး ခွန်ဥယဉ်ခွန်မီး တောက်ခွန်
ဆီဆုံသစ်ရင်းအင်းထုံး ချောင်းဆည်မှစ၍စစ်ကြောသိမ်း ပိုက်ရေးသား မှတ်
ချက်အထွက်အဝင်စီရင်သမျှများ နှင့်ဆက်သည့်လက်ဆောင်တွင်အရာတော်တဝက်ထား
ရုံး စား ရုံး ရှိသည်များ ကိုဝန်တို့မသိလော၊ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး
တွင်ကျွန်တော်မျိုးတို့ကဆက်သည်တင်သည်လက်ဆောင်များ သည်နန်းတွင်းသို့ဝင်၍
ဆက်ရုံး တင်ရုံး မရှိ၊ ခန့်တော်မူသည်ဝန်တို့မှာတက်သည့်လက်ဆောင်တွင်တဝက်ကို
အရာတော်ဆက်၍တဝက်ကိုစီရင်သူတို့စား မြဲအစည်ထုံး စံရှိသည်။

သောဋ္ဌသပြည်ကြီးများ မှစ၍သရေခေတ္တရာ ပေါက်ကာရာမသံသယ
ပြည် မြင်ဆိုင်း ပန်းယ မဏ္ဍရာ စစ်ကိုင်း အင်းဝ ရှေးတည်ထား၍ထီး
နန်းစိုက်ဆောက်သည်မြို့ကြီးတိုင်းကြီးများကပင်အစည်စါဟောင်းရှိ၍ဘိုး တော်
ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီးလက်ထက်ကသည်ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား
တိုင်ရွှေဝမြို့ကြီးတွင်အင်းကျစာရင်း ကျရွှေတိုက်တော်အစည်စါရင်း ရှိသည်၊ စာ
ဟောင်းစာတမ်းနှင့်အညီအရာတော်နှင့်စပ်သမျှကိုစီရင်သူတို့သည်အိမ်တွင်ခုံသ
မတ်တို့ကတလလျှင်လဆန်း ၁ ရက်နေ့ကိုဆက်စေ၊ စာရင်း တော်ကိုရွှေ(နန်း)စါ
ရေးကမှတ်သားစေ၊ ရွှေနန်းစါရေးမှာကျေးရွာသနား တော်ကိုမခံရလေ၊

မှတ်စု၊ စား စုခံရသူတို့ကအဝတ်တံဆာတို့ကို ငွေရွှံ နီဒီ ပေး စေ။

ဘဏ္ဍာတော်များ ကိုလည်း ဆိုင်သင့်ရာတိုက် တော်ကျတော်မှာသွင်း စေ၊ ကျီတော်ဝန်ကတိုက် တော်လျှင် ကြောင် ၁၀၊ ကျီတော်လျှင် ကြောင် ၂၀၊ အစာကျွေး ရန်တလကိုဆန်ဘ်တန်သည် ၅တန်သည်အင်ကို ထောက်၍တိုက်သား တို့ခံယူလျှင် ပေး ရမည်၊ ၁၂လျှင်သုံး တော်မူ၍ကုံသည့်ဘဏ္ဍာတော်ရေး မှတ်ရသူတို့မှာတနှစ်တနှစ် (လျှင်) တောင်း သည့်အရပ်ရပ်မြို့ရွာက ပေး ရသည့် ကြေး ငွေကိုသုံး လျှင်ကုံသည်ကျန်သည် မည်မျှ၊ တနှစ်ကကျူး ၍သုံး သည်၊ ထိုနှစ်တွင် တောင်း ၍ ရသည်အရာ ကြေး ငွေအုံ ထုံအုပ်ရှစ် တမာစေး သရေ မီး သွေး မှစ၍ တောင်း သမျှသည်အရာတို့ကို သုံး နိုင်သည်မသုံး နိုင်သည်ကျန်ကြွင်း သည်စာရင်း များ ကို၁၂လ မြောက်လျှင်ဝန် ထောက်တို့ ရှေ့တွက် စေ၊ တွက်စစ်၍သုံး မကုံလျှင်ကြွင်း ကျန်သည့်အရာတို့ကိုတမြို့တရွာ ချား နား ၍ပရပိုက်တွင် ဆေး ဒါန်း ဟင်း သပတား ဇယား နှင့်စာရေး ကြီး မှစ၍ဝန်စုစာရေး ခုံသမတ်တို့စာရေး စာချီစမြင်ကလံသံပြင်တို့အမည်အမှတ် နှင့် လျှောက် စေ။

မြင်း ဝန်၊ အသည်ဝန်၊ မြို့လပ်ဝန်၊ ကျီဝန်၊ ရွှေတိုက်ဝန်၊ အတွင်း ဝန် တို့မှစ၍အစုစုဝန်တို့ကိုလည်း လွှတ်တွင်ထွက် စေ၊ စာရင်း ကျအင်း ကျဆက်သွင်း သည့် စာရင်း တော်များ ကို ရွှေနန်း စာရေး ကဆိုင်ရာတိုက်မှာသွင်း စေရမည်။

အနောက်ဝန်တို့စီရင်နက်မှာလည်း ရေကြည်တော်တင် သောအစု၊ သူ ငယ်တော်စု၊ သပေါက်စု၊ ယက်ကန်း တော်ယက်စု၊ ဗိုင်း တာစု၊ ဝင့်သီ တော်စု၊ ပေါက်ပေါက်လှော်စု၊ ငှက်တော်စောင့်စု၊ သန့်စင်တော်စု၊ ကျွှင်း ကြီး စု၊ ကျွှင်း ငယ်စု၊ ထမ်း စင်ထမ်း စု၊ နွား ဘဏ္ဍာထိန်း စု၊ ပန်း တော်လုပ်စု၊ စါး တော် ဆံဖွတ်စု၊ အထုင်း စါး တော်သည်စု၊ ကြေး ဘဏ္ဍာတော်ဆက်စု၊ နန္ဓင်း တော်လုပ် စု၊ ကဝိတော်ဖွတ်စု၊ ပြည့်တံဆာစု၊ ထောင်ချင်း စု၊ ဆွမ်း တော်လေါင်း စု၊ ရှမ်း သူငယ်မြင်း စု၊ ဗေဒင်စု၊ စါပြန်စု၊ သပေါက်မျှုး စု၊ သွောက်စု၊ လူဖေါင်း စု၊ သူကောင်း စု၊ ထီး တော်လုပ်စု၊ ဘီး တော်လုပ်စု၊ သစ်စေး တော်စု၊ ရေ ဘဏ္ဍာစု၊ ဝန်တော်ရွက်စု၊ အထိန်း စု၊ အချီစု၊ နွား နို့ညှစ်စု၊ ကျွဲနို့ညှစ်စု၊ ဆန် တော်ဆက်စု၊ ထုံသင်း သွေး စု၊ အစုစုဦး ရေ၄၀တို့မှာလည်း အစည်ရှိသည့်အတိုင်း

အစုအငန်း ကူးသန်း၍မထမ်း မရွက်စေနှင့်၊ အနောက်ဝန်တွင်သာဆိုင်ရာခန့်ထား ထမ်းရွက်စေ၊ တစုကသည်တစုသို့ကူးသန်း ထမ်း ရွက်သမျှသည်စီရင်သသူတို့မှာညီမ်ဝတ်နိုင်သည်မဟုတ်၊ ခန့်တော်မူရင်း အတိုင်း မချွား မနား စေရ၊ အင်အားကိုထောက်၍အနိမ့်အမြင့်အမှုတော်ကိုထမ်းကုံနိုင်အောင်ဆော်ဘန်ခန့်ထား ရမည်၊ တယောက်သာတယောက်နာမရှိစေနှင့်၊ ရွှေနန်း တော်အစဉ်ထုံးစံစာတမ်း စာဟောင်း ရွှေတိုက်တော်စါရင်း ကျအင်း ကျအနောက်ဝန်စီရင်ချက် ၄၀ တွင်သာအနောက်ဝန်တို့စီရင်။

အနောက်ဝန်ဆိုသည့်အရာသည် ရွှေနန်း တော်တွင်အနောက်နှင့်စပ်သမျှအကြမ်း အနုအရာရာမျိုး တို့ကို နေ့ညည့်အလိုတော်ရှိလျှင်ခန့်ထား စီရင်ရသည်ဖြစ်သည်၊ စီရင်စုလူတို့ကိုအပ်တော်မူရင်း စာရင်း ကိုစေ့ငုစင်ကြယ်အောင်စစ်ကြော၍မည်သည့်အစုဆိုလျှင်ပုရပိုက်ထက်ဝန်စာရေး တို့ကိုရေး သား စေ၍ဆေးဒါန်း ဟင်း သပဘား နှင့်ဇယား တင်စေ၊ အနောက်ဝန်စာရေး ကြီး တို့ကလွှတ်မှာဆက်သွင်း စေရမည်၊ အရပ်ရပ်ဥယဉ်တော်များ မှာစာရေး ကြီး တို့ကဆက်ဂိုး သွင်း ဂိုး သစ်သီး သစ်ပွင့်မှစ၍အရာရာမျိုး တို့ကိုလည်း အစည်ထုံး ထွင်သာ ဆက်သွင်း စေ၊ ကျီဝန်ကျီဧာရေး တို့ကချိုး သည့်ကရို့မျှား တွင်ပိုလျှံဆင့်ကဲမချိုး မမှတ်စေနှင့်၊ အပင်တွင်အပွင့်အသီး တို့ကိုမြင်သမျှတွင်သာသင့်တင့်တော်လျော်အောင် အရာတော်မပျက်ရအသုံး တော်အလိုတော်မှီအောင်ဆက်သွင်း စေ၊ အတွင်း ဝန် မဟာသိရိမဇ္ဈကနား ခံတို့တွင်ပြန်မြဲပြန်ရမည်။

30 May 1635

သက္ကရာဇ်၉၉(၇)ခုနယုံလပြည့်ကျော်၁၀ရက်နေ့လွှတ်တွင်ပြောကြီး မှူး ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့်၁၉၄၄)

မဟာဒါန်ဝန်စာရေး တို့မှာ ကပ္ပိလဝတ်ပြည်၊ ဒေဝဒဟပြည်၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေသာလီပြည်၊ ပါတလိပုတ်ပြည်မှစ၍ သောဏ္ဏသပြည်ကြီး များ ကသာ်နာ တော်တွင်း ဌ တည်ထား သည့် စေတီပုထိုး ဂူလိုဏ် ရုတ်ထု ကျောင်း တော်များ တွင်အလှူတော်စာ ကျောက်စာ မော်ကွန်း သမိုင်း လက်စွဲ နယ်နိမိတ် ကျောက်တိုင် နတ်ကွန်း သစ်ပင်သစ်ရိုး ကန်သင်း အခြား အနား (ရှိမြဲဖြစ်သည်) ထိုမှတပါး ပေါက်တို မြင်စိုင်း စစ်ကိုင်း ငန်း ယ ရတနာပူရ ရွှေဝမြို့ကြီး တွင်စိုး အုပ်သည်ထိး ဆောင်း ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့တည်ထား သော ကောင်း မှုတော်များ တွင်ဝတ္တကံမိုး မြေ ကျောက်တိုင် နယ်နိမိတ်စ သောအပိုင်း အခြား အတွင်း တွင်ပယ် ပေါင်း မျိုး ဝင်များ နှင့်မည်သည့်အစုသား ဝင်လုပ်ရသည်၊ ကျောင်း သံဃိကဘုရား သံဃိကလူတို့အဆက်အနွယ်တို့လုပ်ရသည်၊ အရာတို့မည်သည်ဝတ္တကံသိန်း တို့ကသိမ်း ခံသည်၊ ကျောင်း ဘုရား ကိုပြင်လုပ်သည်၊ ဘဏ္ဍာ တော်ကို ရောင်း ချ သောက်စား ၍ စီး ပွါး ပြုသည်၊ ဆွေမျိုးတကာတို့အား ပေး အပ်သည့်အရာများတို့ကို ဝန်စာရေး ကြီး တို့က စစ်ကြော စေ၊ စစ်ကြော၍ ရသည့်စာရင်း ကို ဝန်တို့ကသွင်း ။

ကျောင်း ဘုရား သံဃိကလူ ရှေး မင်း တို့ ရွှေကရား ဖြင့် ရေစက်သွန်း၍ ရေစက်မည်သို့ ချ၍ လှူသည်၊ နှုတ်ဖြင့်လှူသည်၊ စေ၍ လှူသည့်အရာများကိုလည်း စစ်ကြော စေရသည်၊ စာရင်း ကို ဝန်တို့ကသွင်း ။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်) နေ့ အမိန့်တော်။

မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ရာဇာဘိသေက ဇေယျာဘိသေက မဟာဘိသေကခံတော်မူသည်မှစ
၍နှစ်သစ်ဝါဝင်ဝါကျွတ်အမှုတော်များ နှင့်အလိုတော်ရှိသည်အသုံး တော်ရန်များ
တွင်အုန်းတုံ၊ အုပ်ရှစ်၊ လဲဝါ၊ သရေ၊ မီးသွေး ၊ တမာစေး မှစ၍ထုံး ၊ မြေနီ၊
ဟင်းသပတား ၊ သစွေး ၊ ဆေး ၊ ဆုံ၊ အသုံး တော်များ တွင်အသုံး စာရေး
ငယ်တို့ကခန့်ထား တောင်းဆို၍သုံး သည့်အရာများ တွင်တလကိုမည်မျှသုံး ကုံစာ
ရင်းများ ကိုမှတ်မသား စေလော၊ မှတ်သား သည့်အရာတို့ကိုတလလျှင်မည်မျှအ
သုံး တော်ကုံသည်၊ တောင်း သည့်အတိုင်း မသုံး နိုင်ကျန်ကြွင်း သည့်တနှစ်က တောင်း
ဆိုသည့်ဘဏ္ဍာတော် ရှေ့နှစ်များ တွင်အသုံး တော်ဆက်၍သုံး သည်၊ မသုံး မိရာတွင်
ထပ်၍ တောင်းဆိုခန့်ထား ရသည့်အကြောင်းများ နှင့်စာရင်း တနှစ်လျှင်အမှံ
သွင်း စေ။

ရွှေမြို့တော်ပတ်လည်ဝန်စုရှိစာရေး ငယ်တို့တွင်လွှတ်ကခန့်ထား ၍သုံး
ရသည့်အရာများ တွင်ဆိုင်သင့်ရာသုံး သည်ဘဏ္ဍာတော်များ တလတွင် ဘောင်း ဆို
သည်အရာနှင့် ရှေ့လသို့ကူး သန်း ၍သုံး မိသည် ဆောင်မိသည်၊ မမိတတ်၍ တောင်း
သည်၊ တောင်း သမျှအရာတွင်ကြွင်း ကျန်သည်မကျန်သည်စာရင်းများ ကိုသိတော်
မူသာအောင်သွင်း စေ၊ ဝန်စုရှိစာရေး ငယ်တို့မှစ၍မင်း မိဘုရား ဝန်အိမ်
အကြီး သား တော်အထိန်း အကြီး တို့မှာဝန်စုရမဆိုင်သည်ကျွန်တော်မျိုး တို့ကပ်ခို၍
အစီရင်ခံသည်စာအကျွရာထား ၍တရား သို့ရောက်သည်အရာများ မှာကွမ်း ဘိုး
တော်မည်မျှတပ်ရာတွင်ဝန်စား နှုတ်သည်ပြင်ကျန်သည့်အရာ ဘော်လုင်စား စာ
ရေး စား အမှုသည်ကျွန်တော်မျိုး ဆင်းရဲသား တို့က ပေး ရသည်များ ကိုလစဉ်
မှတ်သား စေ။ တနှစ်လျှင်စာရင်း ဘျယ်နှင့်သွင်း စေ၊ ဝန်စုစီရင်စုဆိုင်သင့်
သက်အရာများ မှာတဝက်အရာတော်ဖြစ် စေ၊ အရာတော်ဆက်ရန်ဘဏ္ဍာတော်
ကိုသား တော်တို့ကိုသာအသီးအသီး သနား တော်မူသည်၊ မြို့ရွာများ က ရောက်သည့်
တရား စကား များ မှာအရာတော်မရှိစေနှင့်၊ သား တော်တို့ကသာသိမ်း ခံ
စေ၊ အမတ်တို့မှစ၍အမှုထမ်း တို့ကိုသနား တော်မူသည်၊ အခွန်အတုတ်တရား ကွမ်း
ဘိုး ဆီဂ်တည်ကင်း ပွဲကူး တို့မှာသနား တော်မူသည့်အတိုင်း မြို့စား ရွာစား တို့က

သိမ်း ခံစေ။ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့) အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ ဘက်ဇတို့ ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ရှေ့ဝင်း မှူး လက်ယာရန္တမိတ်၊ နောက်ဝင်း မှူး လက်ယာ ဇေယသင်္ကြံ၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး လက်ဝဲရန္တမိတ်၊ လက်ယာဝင်း မှူး နန္ဒသိင်္ဂိ ကျော်ထင် တို့မှာဝင်း ဒေါ်လေး ရပ်ကွင်းပိုင်း မှူး ဘဝ်မှူး သေနတ်မှူး ကောင်ဟန်မှူး ရှမ်း စုကြီး ကိုယ်ရံတော်အကြီး ခေါင်း အဝန်း အဆော်တို့သည်ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် နောင်တော်ဘုရား လက်ထက် ငါ့လက်ထက် တော် ရောက်နှစ်များ စွာရှိသည်၊ တ နှစ် လျှင် ယောကျ်ား မိမ္မ မည်မျှ ပွါး သည်မည်မျှ လျော့သည်မည်မျှ ရှောင်သည်မည်မျှ ရဟန်း သတင်း သုံး ခစွမ်း အိုကျွန်စာရင်း များ ကိုသိသာ အောင်စစ် ကြော၍ လျှောက်၊ ရှေ့တိုက်စာရင်း မှာလုံး ၍သာ ရှိသည်၊ ခွဲစုအ ရေအတွက်အ သေအချာတနှစ်လျှင် ပွါး သည် လျော့သည်ကို မသိသာဖြစ်သည်၊ တနှစ်လျှင် ၁၂လဖြစ်၍ ပွါး ကြောင်း လျော့ ကြောင်း ကိုစာရင်း နှင့်သွင်း စေ၊ အစုစုဝန်စာရေး ခန့်တော်မူသည်၊ ခန့် တော်မူသည့်ဝန်စာရေး တို့မှာလည်း ဝင်း မှူး တို့နည်း စစ်ကြော၍သွင်း စေ၊ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု နယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့) အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ဘက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူသော အသျှင်ဘုရင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ဝင်းတော်၄ ရပ်တွင်တဝင်း တွင်စါး စု၅၀ ကျော်ရှိသည်၊ အမှု
ထမ်း ကျွန်တော်မျိုး အစုစုဝန်တို့စီရင်သည်အမှုထမ်း တို့ကိုခမည်း တော်ဘုရား နေဝင်
တော်ဘုရား လက်ထက်တော် နေ မြေလုပ် မြေစား မြေသနား တော်မူသည့်အရာ
များ သည်တိမ်မြုပ်သည် မလုပ်နိုင်၍လွပ်လပ်သည် ကျောင်း ဘုရား စာသင်ဝတ်များ
သည်မင်း စား မြေသို့ဝင်သည်မင်း စား မြေသည် ကျောင်း ဘုရား မြေသို့ဝင်၍
အကျုး အသန်း မရှင်း မလင်း ရှိလေသည်အရာများ သည်မင်း ကေရာဇ်တို့နှင့်
ဆန့်ကြင်ဘက်ဖြစ်သောအမှုဖြစ်သည်၊ သန့်ရှင်း စေသည်ဖြစ်မှသိသာမည်ဖြစ်သော
ကြောင့် ရန်ဘုပ္ပဏ္ဏယ်လူမှူး ၊ တက်တူရန်အောင်မှူး ၊ ဘက်ခေါင်ဒိုင်း မှူး တို့ကိုခန့်
ထား တော်မူသည်၊ ပယ်နယ်အမှုတို့ကိုသာ၍ သန့်ရှင်း အောင်တိုင်း တာ စေ။ ဝန်
တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ်၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့အမိန့်တော်)။

(မျိုး ကြည့်၁၉၇၇၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်ဇော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ မြို့ဝန်မြို့စာရေး ထောင်မှူး ထောင်စချီအဝန်း ငယ်သား တို့ မှာ မြေသယ် မြေဘို့မှစ၍ဆွမ်း တော် ကျွေး အရပ်ရပ်ခန့်ထား သည်တကွက်တွင်တ အိမ်ကိုတလလျှင်အသုံး ဟော်ရန်ခန့်ထား ဆော်ဘန်သည်မည်မျှဆင်း ရဲသား တို့ထမ်း ရွက်ရသည်ကိုအရင်အတွက် ခေါင်း အကြီး အဆော်တို့စစ် ကြော၍ ပေး သည်စာရင်း အသုံး စာရင်း တို့ကိုဘလတွင်မည်မျှ ကနှစ် ရောက်လျှင်မည်မျှကုန် ကြောင်း မသုံး နိုင်ကျန် ကြွင်း ကြောင်း ခန့်ထား ရာတွင်အသာအနာဖြစ်၍ မညီမမျှထမ်း ရွက်ရသည်အရာ များ ကိုမြို့ဝန်စာရေး တို့ကို မေး မြန်း ၍ စာရင်း ရှိသည့်အတိုင်း သွင်း ၊ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ်၉၉၇ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၁၀ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

မြောက်ဘက်မြင်း ၊ တောင်ဘက်မြင်း ၊ မြို့ပါမြင်း ၊ သင်းကြီး မြင်း ၊ ကျောက်ဆောက်မြင်း ၊ ပုဂံမြင်း ၊ ရင်း နက်မြင်း မှစ၍တိုက်ဝင်မြင်း စုစါး မြေ၊ လုပ်မြေ၊ နေမြေရပ်နှင့်အသီး သီး ရှိသည်၊ မြင်း စုကြီး တို့ဝင်ထွက် ပေါင်း ရှက်၍မထမ်း မရွက်စေနှင့်၊ သီး သီး ခြား ခြား ရှေး ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း တိုင်သူ့ရင်းနှင့်ထမ်း စေ၊ မြင်း မြေတွင်လုပ်ဆောင်သမျှကိုမြင်း စီး တို့ကစါး စေ၊ မြေမှာဘို့တော်ခွန်တော်ဖြစ်သည်၊ ဆိုင်ရာပေး စေ၊ မြင်း မြေဝန်ဟူ၍အခြား မရှိစေနှင့်၊ ဆိုင်ရာထမ်း စေ။ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ်၉၉၇ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၁၀ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

အထွင်း ဝန်စီရင်နက်ပြင်ဝန်စီရင်နက်သီး ခြား ခန့်တော်မူသည်၊ မြို့ဝန်ကိုလည်း သီး ခြား ခန့်ထား သည့်အရာကိုကူး သန်း ၍ စီရင်သည့်အမှုများ လည်း ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား လက်ထက် တော်ကသည်ငါအလျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား လက်ထက် တော်တိုင်စီရင်နက်ထွင်း သာစီရင်ရမည်ကိုအတွင်း ကလည်း ပြင်သို့ကူး သန်း သည်၊ ပြင်ကလည်း အတွင်း သို့ကူး သန်း သည်၊ အတွင်း ပြင်စီရင်စုထွင်သာသီး ခြား ခန့်ထား သည့်အတိုင်း စီရင်၊ မြို့ဝန်မှာအရှေ့မြို့သစ်၊ တောင်တက်သေး ဝန်ပတော့၊ အနောက်တပယ်၊ မြောက်ခရေတွင်း သာရာဇဝတ်မှုမှန်သမျှကိုစစ်ကြောစီရင်စေ၊ အတွင်း ဝန်တို့မှာလည်း မြို့ဝန်စီရင်နက်ကိုကူး သန်း ၍ မစီရင်သာ၊ ခန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာကိုသာစီရင်၊ မြို့တော်တံခါး ဇရပ်များ တို့ကို နေ့ညည့်ငယ်သား နှင့်တံခါး တော်တွင်း စေါင့်နေထမ်း ရွက်စေ၊ အထွင်း ကထွက်သည့်အမှုအပြင်ကဝင်သည့်အမှုများ မှာမြို့ဝန်စါနှင့်ဝင်စေ ထွက်စေ။ ဝန်တို့ကဆိုင်ရာဆို။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ်၉၉၇ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၁၀ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

(မြိုးကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

သဘင်တော်အစုအမှုထမ်း တို့မှာ မည်သည့်အစု မဆိုအိမ်သင့်၍ မွေး မြင်သမျှသား ယောကျ်ား ကိုကျွန်စုမှာထမ်း စေ၊ မိမ္မမြင်လျှင်အရှင်မိဘုရား စည်းတီး မှာ ထမ်း စေ၊ ထောင်ချင်မှ စ၍ ၉ စုသား တို့မှာ မိလိုက်ဘပါဖြစ် စေ၊ ၉ စုသား တို့ နှင့်ငါ့သား တော်မြေး မြစ် တော်သွား လာရာတွင် မွေး မြင်သည့်သား ဆိုး တို့ ကိုမင်း ညီမင်း သား (မင်း) ဆွေ(စိုး) မျိုး မဆို စေနှင့်၊ သဘင်တော်သို့သာ ပါစေ၊ သဘင်တော်စု မဟုတ်သည်ကို ဝင်ထွက်ကူး သန်း၍ မထမ်း စေနှင့်၊ ဆိုင်ရာ ကနှုတ် စေ၊ ငင်စေ၊ သဘင်တော်စု ၉ စုသား အဝင်ဖြစ်လျှက်မြင့်ရာတက်၍ထမ်း ရွက်သည်၊ မထမ်း ရွက် စေနှင့်၊ သဘင်တော်စု ၉ စုသား မှာသာထမ်း စေ၊ ငါ အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သာသနား တော်မူ၍သဘင်တော်စု ၉ စုသား တို့ကို နှုတ် ဘော်မူသည်။ အမိန့် တော်ပါ သော်လည်း မြင့်ရာသို့တက်၍ မထမ်း စေနှင့်၊ အစုရင်း မှာသာထမ်း စေ။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက်)နေ့အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

အရပ်ရပ်မြို့ရွာတွင်နတ်ထိန်းသကြားထိန်း တို့မှာ နတ်သကြား ကွန်း တံဆောင်း မဟောင်း လျှင်ပြင်လုပ်ရန် ရှေး ဘောရာဇ်မင်း မြတ်တို့သနား တော်မူသည့် မြေ ပယ်နယ်ကွဲရှည်း တိုင်တို့ကိုမည်သူ့လုပ်သည်၊ သိကြား နတ်တို့ကိုအစဉ်အဆက်ထိန်း ရိုး သား မြေး ဆက်ခံထိန်း သိမ်း သည်၊ မဆိုင်သည့်အစုကဝင်၍ထိန်း သိမ်း သည့်အရာများ ကို သူကြီး မြေတိုင်း စချီစမြင်တို့ကိုစစ်၊ စစ်ချက်ထွက်သည့်အရာတို့ကိုငါသိ တော်မူသာ အောင်သွင်း စေ။ ဝန်တို့ကစီရင်။

အနောက်ဝန်စီရင်နက်အစုသား တို့မှာတစုကသည်တစုသို့ကူး သန်း၍ ထမ်း ရွက်ကြောင်း ကိုရှေ့နား တော်ကြား တော်မူသည်။ အနောက်ဝန်တို့စီရင်ရသည့်အရာတွင်အစု ၄ဝ အနက်မြင့်သည်မျှသည်နိမ့်သည်သုံး စုကွဲ လေသည်၊ နိမ့်ရာကသည် မြင့်ရာသို့မတက်သာ၊ မြင့်ရာကနိမ့်ရာသို့မသက်သာ၊ နှစ်ကြောင်း ရှိသည်တွင် နန်း တွင်း ၌မသာမှုရှိလျှင်ဆင်ကပ်စေ၊ သူငယ်တော်အလောင်း ထား သည့်အောက် မြေက စေါင့်နေရသည်၊ အစုအသိမ်သာ တော် စေါင့်တချက် ချေး ကျုံး လူစုတို့သည်မြင့်ရာ သို့မတက်ရဖြစ်သည်၊ စာရေး ကြီး တို့စစ်ကြော စေ၊ အနောက်ဝန်တို့စီရင်နက်တွင် အမြင့်အလတ်အနိမ့်ရှိ လေသည်၊ တစုကသည်တစုသို့ကူး သန်း ၍မထမ်း စေနှင့်၊ ဝန် တို့ကား နောက်ဝန်တို့ကိုဆိုသန့်သည့်စာရင်း တို့ကိုသွင်း စေ။ ဝန်တို့စီရင်။

မြေနန်း တော် စေါင့်၊ တိုက်စေါင့်၊ ကျီစေါင့်၊ ပြဿဒ်တော် စေါင့်၊ ခြံ တိုက်စေါင့်၊ လွှတ်စေါင့်၊ ရုံး စေါင့်မှစ၍အရပ်ရပ်အစေါင့်အရှောက်တို့ကိုမည်သည် ကမျှမနှုတ်မယူစေနှင့်၊ ခန့်တော်မူရင်း အတိုင်း တည်စေ၊ သင်း တို့ကိုဘိုး တော် ဘုရား ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်ဘုရား ပေး ချသနား တော်မူသည့် အရပ်ရပ်တွင်လုပ် မြေနေမြေအပိုင်း အခြား မှတ်သား ၍ ပေး ချသည့်အတိုင်း လုပ် ဆောင်၍အမှုတော်ကိုထမ်း စေ။ ဝန်တို့စီရင်။

ရှေ့ဝမြို့တော် သေနတ်၊ မြေနန်း တော် သေနတ်၊ တံတား ဦး သေ နတ်၊ ဘရင်ချီ သေနတ်၊ သူငယ်တော် သေနတ်အစုသား တို့ကိုရေတော်ခပ်များ မှာ ရေအိုး ပိုက်စေ၊ ငါထွက်တော်မူလျှင် ရှေ့နောက်လက်ဝဲလက်ယာထွက်တော်မူရာ တွင် သေနတ်စွဲကိုင်၍လိုက်စေ၊ သင်း တို့ကိုခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်နောင် တော်ဘုရား လက်ထက်နေရပ် ပေး ချတော်မူသည့်အရပ်တွင်သာနေစေ၊ နေ

ချင်ရာရာမနေစေနှင့်၊ သင်း တို့ကွင်မကံ၍တမြို့တ ရွာပါး ယား သည်လူတို့မှာမိုး ပေါက်မကြီး ကြီး ရာနေသည်လုပ်အိုင်စချင်(ရှိရာ) နေသည်အရပ်တွင်ရှိ၍လုပ်စါး ရလျှင်မြို့မှာရွာဝန်ကို၃ရိံ၂ခွဲစု ကြေး ကိုထမ်း စေ၊ ကိုသာနေ၍လုပ်စကျင်း မရှိလျှင် လွှတ်စေ၊ အထက်ရတနာပူရတ္တင်စိုး အုပ်စံနေ သော ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့လက်ထက် တော်လုပ် မြေစါး မြေပေး ချသနား တော်မူသည့် သေနတ်အစုသား တို့မှာ ရှေး အစည်အရိုး ရှိသည့်အတိုင်း လုပ်စါး ၍အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်စေ၊ သေနတ်ဝန်စါရေး တို့ကိုခေါ်၍ဆို၊ စါရင်း တင်လျှင်သွင်း ။ ဝန်တို့စီရင်။

30 May 1635

(သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

2 June 1635

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ကုခန်းကြီးမြို့၊ အမြင့်မြို့၊ အိမ်ရှေ့တော်ပါတပယင်းမြို့များ တွင်မိုးညှင်းမင်းတရားလက်ထက်ရှစ်သောင်းမျှ လေး သောင်းမျှကိုး သန်း မျှ ရှိသည်၊ နောက်ရှမ်းတို့ရရာတွင်ပါလေသည်နှင့်မခန့်မထား ခင်မိုးညှင်း မင်းတရား နတ်ရွာစံတော်မူသည်၊ နောက်အဆက်အလှမ်း တိမ်မြုပ်သည့်အတိုင်း သတိုး မင်း စောလက်ထက်ကုခန်း မြို့ရှစ်သောင်း မျှ အမြင့်မြို့လေး သောင်း မျှ တပယင်း မြို့ကိုး သန်း မျှ ခန့်တော်မူသည်တွင် ဘေး တော်မင်းကြီး စွာစော်ကဲ လက်ထက်အရိုး ကိုအရွက်မဖုံး စေနှင့်အစည်အရိုး သား မြေး အနွယ်အဆက်ကိုမြို့သူကြီး မြေတိုင်း စချီစမြင်ငယ်တို့ကိုစစ်ရမည်အရိုး အစဉ်အဆက်အနွယ်မှန်မှခန့်ထား စေ ပြန်သည့်အမိန့်တော်ကို ရွှေတိုက် တော်တွင် တွေ့သည်၊ ဝန်တို့ကစစ် ကြော၍သိ တော်မူ သာ အောင်သွင်း ။

2 June 1635

သက္ကရာဇ်၉၉၇ ခုနယုံလပြည့်ကျော်၁၃ ရက်နေ့ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(မှီး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ရှစ်သောင်း မှူး လေး သောင်း မှူး ကိုး သန်း မှူး တို့အဆက်အနွယ်တိမ်မြုပ်ရာ ထွင်မိုး ညွှင်း မင်း တရား သား မင်း၊ ဂဲကျော်စွာမှစ၍ ရွှေနန်း ကြော့ရှင် တိုင်အမှူး ရှိသည်၊ နောက်ဘိမ်မြုပ် လေသည်ဖြစ်၍ မည်သူ ရှစ်သောင်းမှူး အဆက်၊ မည်သူ လေး သောင်း မှူး အဆက်၊ မည်သူကိုး သန်း မှူး အဆက်ကိုဘုရား ကျွန်တော်တို့ စာတန်း စာရင်း မရှိပါသွက်ဆိုသည် အတိုင်း ဝန်တို့စာရင်း သွင်း ရာမှာ သွောက် စုမြင်း တော်သည်တို့ကိုခန့်၍ကြီး မှူး စီရင်။

8 June 1635

သက္ကရာဇ်၉၉ရခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

မဟာနန္ဒစည်သူ၊ မဟာနန္ဒသင်္ကြံတို့သွင်း သည့်စစ်ချက်တွင်ကူး ခန်း ကြီး မြို့သူကြီး
သရေပုညာ မြေ တိုင်သရေရာဇာ စချီမဟာနန်သူ စမြင်မဟာသမန်တို့ကို
သက္ကရာဇ်၉၉၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့စစ်သော်ကူး ခန်း ကြီး မြို့ကိုသီရိဓမ္မာ
သောကမင်း တည်သည့် ဖလံကံ ပုလဲချား တိုက်မှစ၍သုဝဏ်မင်း နေသည့်ကာလ
စပ္ပာနကိုရှိမြို့တွင်သည်၊ ဆင်ယင်သည်မိတ္တိလိမြို့ ချောင်း ဆုံကြီး သည်စပ္ပာနကိုရှိမြို့
ဘူး ဆိပ်ကိုဆင့်ဆိုသည်၊ ကူး ခန်း ကိုကူး ခန်း ကြီး ဆိုသည်၊ တန်ပတိသွင်း သောအ
ရာကိုတန်ကြီး သွင်း ဆိုသည်၊ ကူး ခန်း မြို့တွင်ရှစ် သောင်း မှုး ဆို သောအရာကား
ပယ်မြေ ရေခွန်ဆည် မြောင်း တက်သက်လုပ် ဆောင်သမျှတို့ကိုဂ သောင်း မှုး မြို့တွင်း
တွင်နေ၍စစ် ကြောစီရင်သည်၊ အခွန်ချင် သောအခါမြို့သူကြီး မြေတိုင် စချီ စ
မြင် ရှစ်သောင်း မှုး နှင့်တညီတညွတ်တည်း ချင်ရသည်၊ အစား အသောက်မှာ
အခြား ဖြစ်သည်၊ ရှစ်သောင်း မှုး အဆက် ပျောက်ပျက်သည့်ကါလမိုး ညှင်း မင်း
တရား လက်ထက် တော်တိမ်မြုပ် လေသည်နှင့်မထင်မရှား ဖြစ်သည်ထွက်ဆိုသည်။

၄င်း အမြင့်မြို့သူကြီး မဟာသမာ မြေတိုင်း သရေရာဇာ စချီ
သမန္တကျော် စမြင်ဝဏ္ဏနာတို့ကိုစစ်ရာတွင်အမြင့်မြို့သည် ကစည်မြို့ ပေညင်မြို့
ကမ်း မြင့်မြို့တွင် သော ဝေဿဝတီနှင့်သီရိဓမ္မာ သောကမင်း နေသည့်ကမ်း မြင့်
မြို့က ပါတလိပုပ္ပပုရမြို့မှာနန်း တက်သည်၊ ရှေး အရိုး အစည်စာတွင် လေး သောင်း
မှုး သည်ပွန်မှစ၍ ပျည်တံတား စိုက်ထား သမျှတို့ကိုပယ်တွင်နယ်တွင် ရေ သောက်လုပ်
ယူဆောင်သမျှကဲ့ ရှည်လယ်ယာတို့ကိုစစ် ကြောမှတ်သား စီရင်ရသည်၊ မြို့သူကြီး မြေ
တိုင် စချီ စမြင်တို့နှင့်အခွန်ချင်ရသည်၊ စား စုသောက်စုမှာသီး သီး ခြား ခြား
စား သောက်ကြသည်၊ လေး သောင်း မှုး အဆက်အနွယ်အရိုး အစည်သား မြေး သ
ရွေး ငကျော်ဝေသည်သတိုး မင်း စောလက်ထက် လေး သောင်း မှုး သည်မရှိနောက်
အဝသည်ဆင် နေကျွား အောင်း ဖြစ်၍တိမ်မြုပ်သည်ထွက်ဆိုသည်။

၄င်း တပယင်း မြို့သူကြီး ဇေယဘဏ္ဍရာ မြေတိုင် သရေဝဏ္ဏနာ
စချီ သမန္တသူ စမြင် ဇေတပိုလ်တို့ကိုစစ်ရာတွင်သံသယပြည်က သတိုး ဝရသက်တို့
အနွယ်သတိုး မင်း ဖျား ရတနာပူမြို့ပြုစုရာတွင်တပယင်း မြို့ကိုး သန်း မှုး ခန့်
သည်၊ မင်း ကြီး စွာစော်ကဲ ဇာရဖျား ညီပထမမင်း ခေါင်သား သီဟသူသား

မင်းလှငယ် ကလေး ကျေး တောင်ညီမိုး ညွှင်း မင်း တရား တိုင်တပယင်း မြို့ တွင်ကိုး သန်း မျိုး နေသည်လယ်တာ ချောင်း တာလုပ် ဆောင်သမျှတို့ကို မှတ်သား စီရင်သည်၊ အခွန်တော်သွင်း သော ခါမြို့သူကြီး မြေတိုင် စချီ စမြင်ကိုး သန်း မျိုး တို့ မျက်နှာညီချင်သွင်း ရသည်၊ စား စု သောက်စု မှာ သီး သီး ခြား ခြား ဖြစ်ပါသည် ထွက်ဆိုသည်၊ ရှစ်သောင်း မျိုး လေး သောင်း မျိုး ကိုး သန်း မျိုး တို့အဆက်အနွယ် တိမ်မြုပ်ရာတွင်မိုး ညွှင်း မင်း တရား သား မင်း ရဲ ကျော်စွာမှ စ၍ ရွှေနန်း ကြော့ရှင်တို့အမျိုး ရှိသည် နောက်တိမ်မြုပ်၍ နေလေသည်ဖြစ်၍ မည်သူ ရှစ်သောင်း မျိုး အဆက်မည်သူ လေး သောင်း မျိုး အဆက်မည်သူကိုး သန်း မျိုး အဆက်ကိုဘုရား ကျွန်တော်တို့တွင်စာတမ်း စာရင်း မရှိပါဘွက်ဆိုသည်အတိုင်း စာသွင်း ရာမှာ သွောက် စုမြင်း တော်သည်တို့ကို ခန့်၍ မျိုး ကြီး စီရင်စေ။

8 June 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(တက်ဇဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ မင်း ကောင်း မင်း မြတ်သည် လောကနတ်ဖြစ်၏၊ ဘယ်သို့ လောက
နတ်လည်း ဟူမူ မင်း ၏အသက်တည်သ ရွေ့ပြည်သူတို့၏အသက် ရှည်သ ရွေ့၌၊ ထိုသို့ သော
မင်း သည်ကိုယ်၏ စီး ပွါး ၊ ပြည်သူလူရဟန်း တို့၏ စီး ပွါး ၊ သာသနာ တော်၏ စီး ပွါး၊
မင်း ၏အစဉ်အဆက်စီး ပွါး ရှိ ကြောင်း ကိုအကျိုး ဆောင်၏၊ ဘယ်သို့အကျိုး ဆောင်
သည်လည်း ဟူမူကား ရန်ဝေး ခြင်း ၊ မုဒိန်း ထား ပြခိုး သူမ ပေါက်နိုင်ခြင်း ၊ တ
ကိုတ ယောက်နိုင်ထက်စိုး ကဲ၊ လျှပ်စား ပေါက်စား မစွဲလမ်း စေခြင်း ၊ လက် ဆောင်
ငဲ့ခြင်း ၊ တံစိုး စား ခြင်း ၊ ငါ လျှောက်မည်ငါလဲမည်အကျိုး ရှိစိမ့်မည်ငါ့ဘို့ထား ဟူ၍
သူဆင်း ရဲအား ပွတ်စား ခြင်း ၊ အကျိုး အ ကြောင်း ရှိ ပေ သောသူတ ယောက်ကို
အခါတပါး ဖြင့်အကျိုး ကိုသိမ်း ခြင်း ၊ အပြစ်ကို ဆောင် သော ဂုဏ် ကျေး ဇူး မရှိဘဲ
အတတ်သင်သည်ဟူ၍ အကျိုး ကို ဆောင်၏ ချီး မြှောက်၏၊ ပါဏာတိပါတာ သူ့အသက်ကိုသတ်
ခြင်း ၊ အဒိန္နာဒါန်၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုး ဝှက်ခြင်း ၊ ကာ မေသု၊ သူ့မယား ကို ဖျက်ဆီး ခြင်း ၊
မုသာဝါဒ၊ မမှန် သော စကား ကို ချောပစ် သော ကုံး တိုက်ကုံး ပယ်ဆိုခြင်း ၊ သုရာ
မေရယ၊ အရက် သေရည်တူး တူး နံ့ပြင်း အဆိုမှာခြင်း ၊ ကူ ဒြေ့ပျက်ခြင်း ၊ မ ကောင်း
သောအမှုကိုသူလျှပ် ချောက်လျှင်ပြုတတ်၏၊ ယင်း သို့အမှုအ ကြောင်း တို့သည်အတွင်း ကျွန်
အမှုလုပ်သည်ကျွန်ပြည်တွင်း ၌ ရှိသသူပြည်ပ ၌ ရှိသသူ၊ မိမိတို့၌ ရှိသသူ၊ နိုင်ငံ၌ ရှိသသူ၊
လူရှင်အ ပေါင်း တို့ကိုစိုး အုပ် စေါင့် ရှောက်ခြင်း ကြောင့် ဘွေရှာ စောင့် ရှောက်၏၊
၍သို့ သော မင်း သည်အ ဆွေခင်ပွန်း ကိုအလိုရှိ၏၊ ဘယ်သို့အ ဆွေခင်ပွန်း လည်း ဟူမူ
ကား ဆုလပ်ကိုမမင် သေရှင်မငဲ့၊ အသက်စွန့်ဝံ့ သောသူရဲကိုလည်း ရှာ။ ၊ အ တော်
အမှန်အစိတ်အ ပေါက်အနှံ့အပြား ဉာဏ်ပဋိပ္ပာန်ဖြင့်ကိုယ်၏အမှုကဲ့သို့အရှင်၏စည်း စိမ်
ချမ်း သာကို ရေး ခြား စီစစ်အုပ်ချုပ်နိုင် သောဘဏ္ဍာစိုး ကိုလည်း ရှာ၏၊ သတိသမ္ပ
ဇဉ်ရှိခြင်း ၊ အာကုံအာဏာ ဆောင်နိုင်ခြင်း ၊ နှုတ်ဖျား လက်ဖျား ရခြင်း ၊ ရဲ
ရင့်ခြင်း ဖြစ် သောသံခိတမန်အ စေအပါး အသုံး အစွဲကိုလည်း ရှာ၏၊ အမှတ်အသား
ရှိခြင်း ၊ နှုတ်လက်တက်ခြင်း ၊ ပေါ့ပါး လျှင်တန်ခြင်း ၊ စိတ်နှလုံး သေချာခြင်း ၊
မှန်ကန်ခြင်း ၊ အရှင်အား ချစ်ခြင်း ၊ ယင်း သို့ သောအနီး အကပ်ကိုလည်း ရှာ၏၊
ရေး တပ်ရာတပ်၊ အစစ်အ မေး ၊ အကျိုး အပြစ်၊ မင်း ၏အကျိုး စီး ပွါး အရာကို

သိစွမ်းနိုင်သောပညာရှိကိုလည်း ရှာ၍၊ ငါး ပါး သောသိတင်း မှ ဘောက်ပြန်၍ မင်း၏စီးပွါး၊ သာသနာတော်၏စီးပွါးကိုအကျိုးမဲ့ပြုသောလူညစ်လူပျက်လူသွမ်းကိုမရှိအောင်ဖွေရှာစီစစ်နိုင်သောပြည်စိုးရှာကွပ်ကိုလည်း ရှာ၍၊ မင်း၏အမှုခင်းသိမ်းစုံကိုအမှုအကျင့်ကောင်းမကောင်းကိုသိစွမ်းနိုင်ခြင်း၊ မင်းမှုပြည်မှုစီစစ်မှုကိုအနှံ့အစုံအမြင်တပ်စွမ်းခြင်း၊ စီရင်နိုင်ခြင်း၊ မင်း၏အလိုကိုသိခြင်း၊ ဤသို့သောစစ်သူကြီးကိုလည်း ရှာ၍၊ အထူးထူး သောဂဏန်းဟူးရားဟော၊ အထူးထူး သောကမ္ဘာကျမ်း၌လာသောစကားဖြင့်မင်းအား နှလုံးသွင်းစေခြင်း၊ နာစေခြင်း၊ အကျိုးအပြစ်ကိုပြညွှန်ခြင်း၊ ပြောဟောနိုင်ခြင်း ဤသို့သောပညာရှိသုခမိန်ကိုလည်း ရှာ၍၊ ဘေး ဥပါဒ်အန္တရာယ်လွဲပယ်ပျောက်ပျက်ကြောင်း၊ မင်းနှင့်တကွသောပြည်သူလူရဟန်းအား ဘေး ရန်ကင်း ကြောင်း၊ အကျိုး ရှည်မြင့်စွာဖြစ်ကြောင်း၊ နှံ့ပြား စေ့စုံတတ်စွမ်း သောဗေဒင်ဆရာကိုလည်း ရှာ၍၊ အမြဲရောက်သောအနာကိုကွာကြောင်း၊ ကိုယ်၌တည်သောအနာကိုပျောက်ကြောင်း၊ လူတကာတို့မှီခိုရာဖြစ်သောသမား ပညာရှိကိုလည်း ရှာ၍၊ အထူးထူး သောနှုတ်၏အတတ်၊ အထူးထူး သောလက်၏အတတ်တို့ကိုတတ်စွမ်းနိုင်သူတို့ကိုလည်း ရှာ၍၊ အထူးထူး သောသိတတ်နိုင်သောဆင်အတတ်မြင်းအတတ်လက်နက်အတတ်ကိုတတ်စွမ်းနိုင်သောသူတို့ကိုလည်း ရှာ၍၊ လှည့်ပတ်ချောင်း နှောင်း နှံ့ပြား၍ ကောင်း မကောင်း ကိုအရှင်မင်း အား သိစေဟူ၍ လျှောက်ကြား သောသူကိုလည်း ရှာ၍၊ ဤသို့သောသူတို့သည်မင်း ကောင်း မင်းမြတ်လောကနတ်ဖြစ်သောမင်း၏ခင်ပွန်း တည်း၊ သည်အရာကိုရာဇဓမ္မ၊ လောကဓမ္မကျမ်း မှ နှုတ်သောစကား၊ သည်အမိန့်တော်အတိုင်း ကိုအမြဲထား၍ မှတ်ရမည်။

8 June 1635

သက္ကရာဇ်၉၉၇ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် ၀ နေ့ညပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

4 July 1635

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ
သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး နေ့ပြဲတိုက် တော်သို့ထွက် တော်မူရာတွင်အမိန့်
တော်ရှိသည်၊ ရွှေပြည်တော်တွင် ကောက်ရိုး ဟူသမျှသည်ခမည်း တော်ဘုရား လက်
ထက်ကအစဉ်လက်စွဲစာ ရွှေပြည်စိုး တွင် ရှိသည့်စာရင်း အတိုင်း ကိုသာ ကောက်ခံ စေ၊
စာရင်း ပြင်ကိုအစဉ် ရှိသည်ဟူ၍ ကောက်သည် တောင်း သည်ကိုမ ကောက်မ တောင်း စေ
နှင့်၊ လက်စွဲစာရင်း အစဉ်ကိုလွန်၍ တောင်း ငိုး သည် ကောက်ရိုး သည်ကိုလွန်၍လက်
စား ကြီး လျှင်မည်သသူဟူ၍ မဆိုနှင့်၊ ဈေး လယ်တွင်အ ပေါင်အလက် ဖျက်၍ပြစ်၊ လှော်
ကား သုံး ထောင်အ ကောက်ကိုလည်း အမှုတည့် တော်မမူဘဲကိုမ ကောက် စေနှင့်၊ ကျိုး
ကြစ်တည်း ကျောက်စာတည်း ဟူ၍ မ တောင်း စေနှင့်၊ ကောက်ရိုး သည်လည်း တ
ယောက်တည်း တသတ်တည်း တောင်း စေ။ ကောက်သသူအလဲလဲမ ကောက် စေနှင့်၊
သည်အမိန့်တော်အတိုင်း မတည် သော်လက်မ ထောင်မှူး နှင့် ရွှေပြည်စိုး ငယ်တို့နှာ
ရောင်သန်း မှင် သေ့ထိုး ၊ လက်မ ထောင်မှူး ၁၊ ရွှေပြည်စိုး ၁၊ လက်မ ရွှံ့မှူး ၁၊
ပေါင်း ၃ စောင် ပေး အပ်သည့်အမိန့် တော်။
(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု တန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ၃ နေ့ ဘုန်းတော်ကြီး လှ သောအသျှင်
ဘဝရှင်မင်း တရား ဩတိုက် တော်သို့ထွက် တော်မူရာတွင်အမိန့် တော်ရှိသည်၊ ကျေး
မက်ရွာပြည်စား သည်ကွမ်း ပင်ပျိုး သောအတူနေလွတ် အောင်အရွက်ပျိုး ၍အရွက်ရင့်
ရာကိုဆွတ်ခူး ရောင်း ချစား သောက်၍အသက်မွေး သည့်သဘွယ် ရွာပြည်တွင်ရှိသည့်
ကျွန်တို့ကိုအမြဲနေစေ၍ ရွာသား ပြည်သား ကိုမင်း ကျေး မင်း ကျွန်လျှပ်စား ပေါက်
စား အနိုင်မကျင့်ရအောင်တား ဘိ၍ ရွာဆုံး ရွာလပ်ကို စေါင့်ကြပ်၍အဝူအစဉ်အထိုင်း
ကိုချောင်း နှောင်း မေး မြန်း စေ၍ပြုစု၍ ရွာကိုရွာစား မှီရွာစား ကိုရွာသား
မှီပြုစုသိမ်း ပိုက်၍စား ၊ သို့မှအရှင် ပေး ကျိုး ရှိမည်၊ စား ရကျိုး လည်း ရွာစား
ရှိမည်၊ ကျေး တော်မျိုး အသည်အလါတို့လည်း ဖြစ်မည်၊ လျှပ်စား ပေါက်စား စိမ့်မည်ဟု
၍သာပြု လေလျှင်အရှင့်စပါး မျိုး ကိုအရှင့်ကြက်ပင် ကောက်စား ဆန်သာမ ကောက်စား
ယက်ချသကဲ့သို့ မရှိစေနှင့်၊ ငှက်လည်း အသီး ရှိခါသာအပင်ကိုနား သကဲ့သို့အခွန်ခံသာ
ရွာသို့သွား သကဲ့သို့ပြန်၍ မကြည့်၊ ငှက်ကဲ့သို့မရှိစေနှင့်၊ စား ဟန်ဘဝ်စေ၊ ရွာပြည်
ကိုမပြု၊ စား ရသောက်ရအောင်မစီရင်သော်ကွဝ်မည်။ မြို့စား ရွာစား တို့ကို
ပေး သည့်အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

4 August 1636

သက္ကရာဇ်၉၉၈ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၄ ရက်ကြာသပတေး ၊ ဘုန်း တော်ကြီးလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား နေ့ပြဲတိုက် တော်သိုဝ်ထွက် တော်မူရာထွင်ဘယ ယော် တာ လျှောက် သော ခါအမိန့် တော်ရှိသည်။

ရွာသူကြီး အသည်ကြီး တို့ဝသည်ရွာထွင်မင်း ကျေး မင်း ကျွံမင်း သား မင်း မြေး အမျိုး အမတ်ကျွံ ကျောင်း လူဘုရား လူအ ပေါက်အကျ နေလှာသ၍ကိုဝ်မည် သည်လူမျိုဝ်မည်သည်လူဟူ၍သိမြင် စေ။ ကောင်း မ ကောင်း ကိုဆုမ္ဘပိုင် စေ။ မင်း မှုပြည်ရွာမှုကိုလည်း အမှုရှိသျှင်ရုံး စုစီရင်ပိုင် စေ။ ရွါထွင်တရွာနှင့်တရွာအကြား ထွင်လူပျက်လူသွမ်း လူဆိုဝ်လူညစ်တို့ဝသည်သိ သော်သာ တွေ့ သော်သာတမုံ့။ မသိမ တွေ့ သော်တိုဝ်ကိုဝ်ဘယ်ဇာပြုရမည်လည်း ဟူ၍ မုဒိန်မခါး မြအလုအယက် တောစွန်အုံနား မရှိစေနှင့်။ သိသျှင်ကြား ဖျှင်တရွာလုံး အုံ၍ ရွာနီး ရွာစပ်ကိုဝ်ရုံး ၍ရှာစေ။ မရှာမလိုက်မရ သော်ရွာ နေသ၍ကိုဝ်တိုင်ကြီး ထမ်း အမြဲထည့်မည်။ ရွာထွင်ရွာသူ ကြီး အကြီး ပြုသုကိုဝ်အကွ ရာထိုဝ်၍ဆင်စာ ရိတ်ထည့်မည်။ သည်အမိန့် တော်ကိုဝ်နှလုံး သွင်း ၍သတိပြု။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

လူနတ်ပြဟ္မာသတ္တဝါတို့ထက်အတုမဲ့သောသဗ္ဗညုဟောတော်မူသည်။ အကနိဋ္ဌပြဟ္မပြည်က အပ်တစင်း ချ၍လူပြည်ကအပ်တစင်း ကိုခံမည်။ အပ်သွား ချင်း ဆိုင်သော်ဆိုင်မိရာ၏။ လူအဖြစ်ကိုဝ်ဖြစ်မည်ခဲလှသည်။ လူအဖြစ်ကိုဝ်ဖြစ်ပါသော်လည်း သာသနာတော်တွင်း ၌ကျမည်အလွန်ခဲလှသည်၊ သာသနာတော်တွင်း ၌ကျပါသော်လည်း သဒ္ဓါကြည်ညို ချင်း အသိပညာစိတ်နှင့်ဖြစ်မည်အလွန်ခဲလှသည်။ ယင်သို့ဝ်ဖြစ်ပါသော်လည်း ဘုရားရှင်ကိုဝ်မျက်မှောက်ဘူး မြင်ရမည်လည်း အလွန်ခဲ၏။ ဘူး မြင်ရပါသော်လည်း ရဟန်းပဉ္စင်း အဖြစ်ဖြစ်မည်အလွန်ခဲသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။

ကောင်းစွာ ဆောက်တည်သော၊ ကောင်းစွာကျင့်သောသံဃာတော် အဖြစ်သည်အလွန်မြတ်လှသည်။ မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်သောသံဃာတော်မြတ် ကောင်းစွာ ဆောက်တည်သောတနာရီမျှသောအကျိုဝ်ကိုသော်လည်း စကြာမန္တဝ်မင်း အသက်တော် ထက်ဆုံးတည်သောစည်းစိမ်အကျိုဝ်သည်အတုမမျှနိုင်။ အလှူများစွာကြီးစွာပေးနိုင် သောအကျိုဝ်သည်နတ်ပြည်တွင်မျှသာ၊ဘုရားရှင်ပညတ်တော်မူသည်နှင့်ညီစွာ ကောင်း စွာသံဃာတော်အကျင့်ကိုကျင့်သောသံဃာတော်သည်အလွန်မြတ်လှသည်။

အလွန်ဖြစ်ခဲသည်ကိုနှလုံးသွင်း၍၊ ကောင်းစွာကျင့်သောသံဃာတော် သည်သီတင်းသုံး ဘော်ပဉ္စင်းသမဏေအား ကောင်းစွာကျင့်ကြောင်းတည်ကြောင်း ကိုဝ်ဆုံးမတော်မူ။ သမန်မျက်ဘက်ဥပမာဟောတော်မူသည်ကိုနှလုံးသွင်း တော်မူ။ ကုလဒ္ဓါသက အရာအာဇီဝ ပရထုတ်ချင်း ကိုဝ်မြတ်စွာဘုရား အလွန်ဟောတော်မူ သည်ကိုဝ်နှလုံးသွင်း တော်မူ။ ခန္ဓာငါးပါး သာကိုယ်မှာဖြစ်သည် လူသတ္တဝါတိုဝ်၏ အပြစ်၊ ရုပ်ဟူသောကိုယ်၊ နံဟူသောအသက်သည်အတည်အမြဲမရှိ။ မြေကြီး အထက်၌ မြေ မှုန့်၏အရေအတွက်ဖြင့်မနှိုင်း ရှည်ကောင်း သောအဖန်တလဲလဲရုပ်ဟူသောကိုယ်ကိုဝ် စွန့်ပြစ်ရသည်။ ကိုယ်၏အသက်ပစ္စုပ္ပန်သိုဝ်ဖြစ်အောင်သိုဝ်စား ရအောင်ဟူ၍မ ကောင်း မှုဖြင့်ပညပ်တော်နှင့်အညီမကျင့်သောအပြစ်၊ ညီစွာကောင်းစွာကျင့် သောအကျိုးသည်နံပြောင်း၍ ရုတ်ဖြစ်လေရာသို့ဝ်အစည်တစိုက်လိုက်ခြင်း ကိုဝ်သခင် မြတ်တိုဝ်သိတော်မူသည်၊ နှလုံးသွင်တော်မူသည်အတိုင်း ကိုသတင်သုံး ဘော်အား လူ သတ္တဝါတို့အား အမြဲဆုံး မတော်မူ။

သာသနာတော်၌ဆရာသမား ကောင်းစွာဖြစ်စေလိုဝ်၍ ရဟန်းပြု၏

ရဟန်း အကျိုး ကိုဝ်ခံခြင်း၍ မိဘ ရဟန်းပြု၏။ ကျွေး မြီမျှား သော ကြောင့် မစား ရ တတ်ခြင်း ကြောင့် ရဟန်းပြု၏။ အညစ်အပြစ်သုကျွံအရံဂါက လွတ်လို၍ ရဟန်းပြု၏။ မိဘ ဆွေ မျိုဝ်တိုဝ်သည်အမှီအ ထောက်ဖြစ်ချင်၍ ရဟန်းပြု၏။ သဒ္ဓါခြင်း ဖြင့်မြတ် သော အကျိုကိုလိုဝ်၍ ရဟန်းပြု၏။ ဤသို့ဝ် ရဟန်း ပြုခြင်း ၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အလိုဝ်ငှါ သဒ္ဓါယုံကြည်၍ ဖြစ် သော ရဟန်သည် ပစ္စုပ္ပန်၌ကိုယ်၏ ချမ်း သာ၊ သံသရာ၌လည်း လူ ကောင်း နတ် ကောင်း ချမ်း သာအဆုံး ၌ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အမှန်ရချင်း၊ ယင်း သည် မှပြင်ပြု သော ရဟန်တို့ကိုဝ်သဒ္ဓါယုံကြည်၍သုံး ပါး သော ချမ်း သာကိုဝ်ရ အောင် သော သဘော တော်မြတ်သည် မြတ်စွာဘုရား ပညပ် တော်နှင့်ညီစွာ၊ ဆုမ္မအဝ်၏။ ဆန့်ကျင်ဘက်ကျင့် သော မညီ သော ရဟန်း အား နှင်။ ရဟန်း သည်ပါရာဇိက ရောက်ပြီး သည်ကိုရဟန်း အဖြစ် မနေစေအဝ်။ အဝတ်လဲ၍ လူပြု စေ။

ရဟန်း သည်သံသရာကံရင်း မရှိ၍ ပုထုဇည်၏အဖြစ်တပ်ခြင်း တဏှာဖြင့် ရဟန်း ဘုံမှ ပျက်ခဲ၍ဖြစ်ခဲလှလျက်၊ သို့ဖြစ်ခဲသည်ဟူ၍သာသနာ တော်ကိုရှိ သေသဖြင့် လူပြု၍လူ၏အဖြစ်အလှူ ပေး ၍သတင်း သုံး ၍ဖြစ် သော် ခြေကျွတ် သော်လည်း လက် ထောက် မိသကဲ့သို့ ကောင်း မှုအကျိုဝ်သည်ဖြစ် ရာသည်။ ရဟန်း အဖြစ်သည်မတည်ပြီလျှက် ရဟန်အ သွင်ဖြင့်သူ၏အလှူကိုထမင်း တ ယောက် မ မျှခံ၍ဘုန်း ပေး မိ သော် ရဟန်း ဟူ၍ ရှင်သည်လည်း ကောင်း လူသည်လည်း ကောင်း မှတ်ပ လေ သော် ရှင်၏အသွင်ပြု သော သူသည်ပုဆစ်မျှ နန်း ပြွက် ဝယ်ကျွံသည်ကိုဝ်သစ်ခက်ချုံ နွယ်ဆွဲ၍ မထ ချင်း ကြောင့် ခေါင်း နစ် အောင်ကျွံ ၍ သေသကဲ့သို့ဝ်၊ သံသရာဝတ်ဝယ် နစ်လွန် လေ တော့မည်။ သာသနာ တော်၌အကျိုဝ်ပြုက်ပြီး သော သူသည်ရဟန်း အဖြစ်ဖြင့်မနေကုံနှင့်။ ပခုမ်း နှင့် ထမ်း ပိုဝ်သည် နေ့ညည့်မကွာ ပင်ထမ်း ရွက်လုတ် ဆောင်ခြင်း ဆင်း ရဲစွာဖြစ် သော် လည်း အနိုက်အတန့်ကိုသာ ဆင်း ရဲသည်။ တသက်ဘိုဝ်သာ ဆင်း ရဲသည်။ ရဟန်း အယောင် ဖြင့်ပြု၍ ချမ်း သာကြွယ်ဝသည်ဖြစ် သော်လည်း သည်က သေလျှင်အပယ် လေး ပါး ဝယ်အစွဲ အကိုင်မရှိ၊ ဝဋ်ဆင်း ရဲ ဝယ်အနစ်လွန်မည်။ အနေကျဖြစ်သည်ကိုဝ်နှလုံး သွင်း ၍ ကျိုဝ်ပြတ် သော သူသည် ချေ ချွတ် သော်လည်း လက် ထောက် မိ အောင်ကိုနှလုံး သွင်း ၍ လူအဖြစ် ၌အလှူ ပေး ကုံ။

ပဋိပတ္တိသာသနာ တော် ပရိယတ္တိသာသနာ တော်ကိုဝ် ကောင်း စွာဖြည့်

5 August 1636

သောသီလဝန်သခင်မြတ်တိုဝ်သည်သာသနာတော်၌ရဟန်း အဖြစ်မှကျွဝ်ပြတ်ပြီး သော သူကိုဝ်စုံး စမ်း တော်မူ၍လူအဖြစ်သို့နှင်ထုတ်တော်မူကုံ။ သာသနာတော်၌အညီအ စေဝ်ကိုဝ်ဆေး ကျောသုတ်သင်တော်မူကုံ။ မြတ်စွာဘုရား ရွှေမျက်နှာတော်နှင့် တူသောကြီး ခြင်း သည်လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့၌မရှိကုံ။

5 August 1636

သက္ကရာဇ်၉၉၈ ခုဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့တောင်ငူမှာကျောင်း တိုင်း လှည့်၍ဘတ်ပြန်ရသည်။ ရွှေနန်းသွောက်ရဲဘော်ာ၊ မြို့ဝ်တွင်းသွောက်ငညိုာ။ (မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ခမည်း တော်လွှတ် နောင် တော်လွှတ်ငါလွှတ်ထွင် သွောက်သနင်း
ကြီး ထည့်သည်များ သည်အကျိုး တော်စီး ပွါး တော်ရှိ အောင်တည့်တော်မူသည်။ မြန်မ
ပြည်ဝယ်မြန်မာဖြစ်သည်။ မြန်မာခြင်း အရှက်အတင်များ မှာမသိသာ။ အမှုထမ်း
တိုဝ်ဦး ရေး ကား စာရင်း ရှိ၏။ အရပ်ကျယ်တိုင်း နေလေသည်။ သား သွီး မြေး
မြစ်စာရင်း ထွင်း စါရင်းပြင်ကိုပင်လည်းအစေ့အစင်သိသာ အောင် ချောင်း
နောင်း မေး မြန်း ၍သိသာ အောင်ပြုရမည်။ သိမြင်ပြီး လျှင်ငါသွောက်ကြီး အခင်း
အရာရှိလျှင် ပြောဆိုဝ်လှည့်အလုပ်အဆောင်ဖြစ် အောင် လေး ၊ သေနတ်လုင် တော်
သား သွီး သည်သု ကျေး သုကျွံတပါး မထား နှင့်ရှက်တင်တွက်မရှိဟူ၍အရှက်အတင်အဝှက်
အထိန်မပြုနှင့်၊ မှာဆိုဝ်။ နေရပ် နေရာသ ပေါက် မြေထက်အမှုထမ်း ရှောင်အမှု
ထမ်းထိန်ကိုသိသါ အောင်ပြု၊ နာ သေဖျား တာကြည့်ရှု၊ အစွတ်အစွဲအနိုင်အထက်ပြု လေ
သည်ကိုဝ်အရေး ယူ။ နှုတ်လွန်သူကိုလွန်ကျူး ခြေ၍ သေခင်း ရှိလျှင် လျှော်ပါရ အောင်၊
လျှော်ခင်း ရှိလျှင်အရေး ယူ။ အသောက်အလေါင်း လျှပ်စား ပေါက်စား အနိုဝ်အ
ဝှက်သရမ်း ပင်း ကား ကျွေး တိုင်ယင်း တို့ကိုဆုမ္မ။ လယ်လုတ်ကုန်သွယ် ဈေး ပြုကိုင်း
ယာဉယာဉ်တို့ဝ်ကိုနှိုဝ် ဆော်။ အကြီး သည်လည်း ငယ်သူ လျှော့သသူကိုဝ်ယင်း သိုဝ်အ
မိန့်တော်အတိုင်း သိနိုင်မြင်နိုင်စစ်နိုင် ကြောနိုင်ဆုံး မနိုင်ကြည့်ရှုမစနိုင်သွမ်သင်
ဝဲ့ပြင်နိုင်၊ ပိုက်ထုတ်ဆုံး မနိုင်ခြင်း ၊ ယင်း သို့ဝ်ရှိသသူကိုဝ်အကြီး ခေါင်း ဟူ၍ဆိုဝ်
လိုဝ်သည်။ သည်အမိန့်တော်ကိုဝ်နှလုံး သွင်း ၍တည် အောင်ကျွံ တော်မျိုဝ်တို့ကိုဝ် သွောက်
ကြီး ခန့်တော်မူသည်။ ဟံသာဝတီ တောင်ငူထွင် မေး ထူး ခေါ်ရသသူသား မြေး ငယ်
ဆိုဝ်သရွှေနှင့်အရည်စစ် တော်မူ၍ သွောက်ကြီး ခန့်တော်မူသည်။ အရည်ရှိ၏သို့ဝ်ငါပြု
စုတော်မူရမည်။

5 August 1636

သက္ကရာဇ်၉၉၈ခု ဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

14 January 1636

ဘုန်း တော်အလွှန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ မင်း ကျွံတော်သည်သုံ ကျွေးသု ငွေနှင့်ရှိသည်ကိုဝ်အစင်ထုတ်ဘိ။ သ
က္ကရာဇ်၉၉၇ခုကပင်အမိန့်တော်ရှိထုံမှမင်း ကျွံတော်မျိုဝ်သည်တပါး ယောကျ်ာတ 1635
ပါး မိမ္မနှင့်သင့်၏သည်ရှိ သော်သား သွီး ကို ယောကျ်ာလိုက် ယောကျ်ာပါ၊ မိမ္မလိုက်မိ
မ္မပါစေ။

14 January 1636

သက္ကရာဇ်၉၉၇ခုတပိုဝ်တွဲလပြည့်ကျော်၃ရက်၅နေ့ ညည့်ပြိုတိုက်တော်
သို့ဝ်ထွက်တော်မူရာတွင်ဘယယော်ထာ လျှောက်သော ခါအမိန့်တော်ရှိသည်။
(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အမှူး အကြီး တို့အကြောင်း သည်အရှင့်အမှုတော်တိုင်း တောင် တာအလုပ်အဆောင်စစ်မှုမက်မှုထွက်ဖျင်တပ်သား လက်သား ခြေငယ်တို့ပ်အမှုတော် ကုံအောင်ကိုပ်လုလ္လဝရိယပြု၍ ဆော်ဘန်စီရင်ထမ်း ရွက်ခြင်း ၊ လယ်ချောင်း အလုပ်အဆောင်ကိုပ်မကုံကုံမဆိုပ်သမင်စား ချည်ဖြစ်သည်။ အနှန့် လုပ်အောင်ဆော် ဘန်စီရင်ရခြင်း ၊ လယ်မလုပ်နိုက်မင်း မှုမင်း ရာလယ်လုပ်နိုက် ဖေါက်ကား ရောင်း ဝယ်ရှာစား နီး စား ကိုယ်စား ရအောင်နှိုပ် ဆော်ခြင်း ၊ အနိုး အဝှက်အသောက် အလေ့င်း အလေး အဖင့်ကိုမရှိရအောင်ဆုမ္မကွပ်ညှပ်ခြင်း ။ ငါအရှင်ကျွံအမှူး ခန့် တော်မူသည်။ ငယ်သား သည်လည်း အသျှင်ကျွန်တော်ချည်း ကိုပ်မှူး ရစား ရသောက် ရအောင်ကိုမပြုလက်သား ခြေငယ်ကိုပ်နာဖျား သော်ကြည့်ရှုခြင်း ၊ ရှာစား နီး စား ရောက်ချိန်တန်လျှက်မရောက် သော်စစ်ကျောခြင်း ၊ သူမျှား နှင့်မရှက်မတင် စေခြင်း ၊ ကျောင်း ဘုရား မှာနိုမှီ၍မနေစေခြင်း ၊ ရှက်တင်ငေ့ သော်လည်း

သိမြင်အောင်စီစစ်မှတ်သား ခြင်း ၊ မင်း မှုမင်း ရာအဘော်မရသော် အမှုက်ထွက်၍ဆိုပ်မည် သော်အလျော်အကျမပြုကွပ်ညှပ်ဆုမ္မခြင်း ၊ အနေအထား ခန့် ထား ရာထွင်အိမ်ရာနှင့်ဝက်ကျက်မွေး ၍ဟင်း သီး ဟင်း ချမ်း နှင့်မဝယ်မစား ရအောင်လယ်လုပ်၍မရှာစား ပဲစား ရအောင်စီရင်ဖံဆင်း ခြင်း သည်ဝန်အ မှူး အကြီး ခေါင်း ကား တိုပ်စီရင် ကြောင်း စီရင်ရိုပ်တည်း ၊ အမိန့်တော်ရှိသည့် အတိုင်း စီရင်ရိုပ်ကိုစီရင်။ အမှူး အကြီး တို့ကိုပ်ပြီသည့်အမိန့်တော်

5 August 1636

(သက္ကရာဇ်၉၉၈ခုဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

5 August 1636

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်။ သေစေတတ်သောအဆိပ်ဖြစ်သည်လည်း အဖြေဆေးရှိ၏။ မိုးကြိုးသေနတ်မြားလက်နက်ဖြင့်ထိမှန်သည် မြွေကျားနဂါးတိရစ္ဆာန်တို့၏အဆိပ်သည်လည်း ဆေးမန္တန်ဖြင့်ပြယ်စေခြင်းရှိ၏။ ဘုရားတရားသင်္ဃာကိုပြစ်မှားသသူမရိုမသေ (ပြုသ) သူတို့၌မကောင်းမှုဖြစ်ချင်းသည်အပေါင်း မနိုင်မမှုအဖြေအကုမန္တာန်ဆေးလည်းမရှိ၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံးဖြင့်ကိုယ်ရှင်ကြည်ပြန်ကံတော့ပြန်သော်သာ မကောင်းမှုဟူသောအဆိပ်သည်ပျောက်ညှံ့ရသည်။ မင်းသား၊ မင်းမြေး၊ အမှူး၊ အမတ်၊ ဆင်သည်၊ မြင်းသည်၊ အလုံးစုံတို့သည်ထမ်းစင်၊ ဆင်၊ မြင်း စီး၍သွားသည်၊ ခြေခြည်သွားသည်ဖြစ်သော်လည်း ဂုဟန်းသင်္ဃာတော်လာလတ်သော်လမ်းကူးလမ်းသန်ကြုံသော်ထမ်းစင်ကသက်၍နေ။ ဆင်နှိမ်၍မလွဲသာသော်ဦးချ၍နေကုံ၊ ရှင်သူငယ်ကိုသော်လည်းသည်အတိုင်း ရှောင်ကုန်၊ ဘုရားတရားသင်္ဃာကိုရှောင်ကြည်ကုံ၊ ရိုဝ်သေစေကုန်။ ဘုရားတရားသင်္ဃာနှင့်စပ်သောဝတ္ထုကိုဝ်လည်း အဆွေတော်သည်၊ အမျိုဝ်တော်သည်၊ ပေးပါသည်ဟူ၍သင်္ဃာတော်ဖြစ်သည်ကိုဝ်လူတို့သည်အရှက် (အတင်ဖြစ်) အောင်မပြုနှင့်၊ သဒ္ဓါခြင်းဖြင့်သံသရာမှာမကောင်းမှုမခံရအောင်ရှိပါသ၍ကိုယ်သဒ္ဓါသမျှအလျှကောင်းမှုသာပြုကုံ သည် အမိန့်တော်အတိုင်းကိုဆွေမျိုဝ်သားမြေးအဘော်အချင်းကျေးကျွံ့တိုင်အောင်ဆင့်၍ပြောဆိုကုံ။

5 August 1636

(သက္ကရာဇ်၉၉၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

တံခါးတိုင်းပေးသည်၊ မြို့ဝ်ဝန်းကျင်ကိုဝ်မောင်းခတ်၍လက်မထောင်မှူးထောင်လေးများနှာမျှား ရွှေပြည်စိုဝ်လိုက်ရသည်။ ရွှေထောင်စနှီမြင်းတက်ကဖတ်ရသည်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွှံကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရေးမှတ်ခင်း၊ အမိန့်တော်ပြန်ခင်း ရှိသည်ကိုဝ်အညီ ခေါ်၍စာရေးနှင့်ဝန်သည်တကွ နက်တိုက်နက်အဝင်ထွင်ဆိုဝ်သည်အကြီးတို့ကိုဝ် ခေါ်၍နှလုံးနားသွင်ရွေ့တည်တည်တမ့်တမ့်ကျိန်း သေလက်ခတ်နား ပါသွင်း၍၊ မေးမြန်းစစ်ကြော၍၊ မျက်နှာညီစီရင်စေ။ သင်းတိုဝ်အစုဝန်သည်စီရင်ခင်း ရှိလျှင်အမိန့်တော်ရှိလျှင်သင်းတို့ကိုမင်းပြု၍ စာရေးကိုခေါ်၍သာသည့်အတိုင်း အမိန့်တော်ရှိသည်၊ သည်အတိုင်း စီရင်ရမည်၊ သည်အတိုင်း ငါကဆိုဝ်သည် ဟောသည်ကိုဝ်မင်း စေလိုက်ဟု၍ စာရေးကိုဝ်နိုင်ပြန်လေသည်။ စာရေး ငယ်သည်လည်း သင်းအိမ်ငယ်ထွင် မျက်နှာမဲ့ကိုဝ်စာတိုဝ်တထွာတမိုက်နှင့် ရေး၍မည်သည်သူကိုဝ်ပိုဝ်ချေ။ မည်ဝါကိုဝ် ပိုဝ်ချေဟု၍သာမင်း ဧကရာဇ်နိုင်း ခန့်တော်မူသောဦး ရေသုံး လေး ငါ ထောင်ခြောက်ထောင်သည်အမှုး ဝန်ခန့်တော်မူသည်။ ဆိုးဆိုး ညစ်ညစ်သွမ်း သွမ်း သော့သော့သိမ်သိမ်ငယ်ငယ် ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့တိုဝ်သည်မင်း မှုပြည်မှုအစုအရာအထူး နိုင်ခန့်တော်မူသည်ကိုဝ်အလေး အမြတ်ပင်စီရင်သည့်ထုံး ဟု၍ပြုသည်။ မသေမချင်း ကောင်းစား ချင်သည်ဟု၍တကား စိတ်ရှိသည်။ သိုဝ်နှင့်မတန်သိုဝ်နှင့်မညီ ခေါင်း ရှိသည်ကိုဝ်ပင်ညီစေ၍ ခါချေ။ သိုဝ်ကျင့်သည် စည်စိမ်ချမ်းသာနှင့်တူ၍ဖြစ်ချင်သည်။ အသက်ရှည်ချင်သည်၊ အင်္ဂါကြီး ငယ်မချိုဝ်ချင်သည်၊ အနာမရှိချင်သည်၊ ကိုရှင်သည်ကိုအလိုဝ်ရှိသည်၊ သည်မျှား သည်ဘယ်သူဝယ်ရှိသည်ဘယ်သူဝယ် ကောင်း မကောင်း ရှိဖြစ်စေသည်လည်း ကိုယ်နှုတ်နှလုံး သုံး ပါး ကိုဝ်လုလ္လဝရိယအား ထုဝ်၍ ကောင်း စွာကျင့် လေကောင်း စေလိုသော်ကိုယ်ဆုမ္မဆိုသည်ငါမှာစကား မရှိကိုယ်ကိုယ်မှာသာအကြောင်း ။

5 August 1636

(သက္ကရာဇ် ၉၉၈ ခုဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

လွှတ်တော်ထွင်ရာဇဂုဏ္ဏဖတ်ပြီး လျှင်အစုတိုင်းဝန်စာရေး ဟူသမျှကိုရေးကူး စေသည်။

(မှီးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ တရား သူကြီး တို့ဝ်တရား ဆိုဝ်မည်ဟူ၍တရား သူကြီး သိုဝ် ရောက် လှာ၏။ ရောက်လှာသူနှစ်ဘက်ကိုသာအမှံပြု စေ။ စစ် ကျော၍ဆုံး ပြတ်ထွက်ရှိသည်၊ သိုဝ်ဆုံးဖြတ်မှလည်း နိုင်မည်အကြောင်း ရှုံး မည် အရာသိပြီး လျှင်သက် သေကြား သူမြင်သူတို့ငို့ငင်တည် စေ၍ ဓမ္မသတ်ဝယ်ဆိုသည်ကိုဆိုဝ်သည်အတိုင်း နှိုင်း ချိန် ထောက်ထား ၍ စင်ကြယ် သောသက် သေရလျှင်ကတိကဝတ်ပြု စေ၍သက် သေစကား ဖြင့် ဆုံး ဖြတ်လျှင်အရှုံး အနိုင်သည်ပြီး ပြတ် တော့သည်။ တရား တန်ဆာစရိတ်စက အလျှော် အပြန်သိုဝ်သည်ကိုဝ်လည်း ဓမ္မသတ်ဝယ်ဆိုဝ်၏။ သိုဝ်ဆိုပြီးမှလည်း ကာလ ဒေသကို ထောက် ဆိုဝ်ပြန်၏။

ယခုမင်း တို့ဝ်ဆင်သည်မူကား ကွမ်း ဘိုဝ်ရ အောင်တရား သူကြီး စား ရ အောင် ဟူ၍သာအမှုအင်ကိုဝ်စကား ကြောင်း နှင့်ကိုဝ်မ ထောက်စီရင်သည်။ ပြည်သူရွာသား တို့ဝ်သည်အဘိုဝ်ထက်လက္ခကြီး သည်ဆိုဝ်သကဲ့သိုဝ်သာရှိကြသည်။ တ ကြောင်း လည်း အမှုသည် နှစ်ဘက်သား တို့ အမှုဖြစ် ကြောင်း ကိုအမှံသိရ အောင်နှိုက်နဲ၍ဆုံး ဖြတ်ရထွက်သာရှိ သည်ါကို ရှေ့ နေဟူ၍ စကား ကိုချွဲ၍ စွပ်၍ နှိပ်၍မြှင့်၍ဘုန်း ၄က်၍ ရှေ့ နေသည်တရား သူကြီး တို့၏နှလုံး အဆုတ်ကိုဝ်ဆုတ်ကင်၍ စား ကဲ့သို့ဝ် ရှေ့ နေပြုသည်မဟုတ် လေဝ်။ သည် ကိုဝ်မျှတရား သူကြီး တို့ဝ်နှလုံး သွင်း သည်မူ၏ လေဝ်။ ရှေ့ နေဆိုဝ်ထွက်မူကား တောင် သူလင့်ကား အရှုံး အစုပွဲပြင်မပြည့်ပါဆို ကြောင်း ရှိလျှက်မဆို တတ်၊ သူအ(အ)အိဝ် မက်မပြတတ်သကဲ့သိုဝ်၊ သိုဝ်သည်အမှုသည်မျိုဝ်ကိုသာမှံတိုင်း စီလျှဉ်း၍ဆိုဝ်ပါမည်။ သူနှင့် မှဆိုဝ်ပါနိုင်မည်အ ကြောင်း ရှေ့ နေမမည်တမုံ့။

အမှုသည်ဆိုဝ်တိုင်း ပင် ရှေ့ နေနှင့်ဆိုဝ်ထွက်ရှိသည် လေဝ်။ တ ကြောင်း လည်း ရှေ့ နေ ကောင်း သည်ဓမ္မသတ်ကိုဝ်နှလုံး သွင်း ၍ ရှုံး စစ်နိုင်စစ်ကိုဝ်သိ၏။ ရှုံး သူပင် သော် ခါ ပင့် လာလျှင်ဆင်း ရဲသား တိုဝ် ပေါ့ လျော့ ပါအောင်င့် ၍ နေ၏။ ရှုံး ကြောင်း ပေး ၍အရှုံး ပေး လျှင်ဆင်း ရဲသား ကိစ္စ ပေါ့ လျော့ ပါ အောင်တရား သူကြီး ကိုဝ်လဲဆိုဝ် တောင်း ပံ၏၊ သို့ဝ်သိမြင်သည့် ရှေ့ နေ့သါ ရှေ့ နေဆိုရ သည်တရါး ညူကြီး တို့လည်း အဟုတ်အမှန်ကိုသိရသည်။ ယင်း သို့ဝ်မဟုတ်သည့် ရှေ့ နေသည် သာသနာ တော်စီး ပွါး ပြည်သူလူရဟန်း စီး ပွါး မင်း ကျိုး မင်း စီး ပွါး တိုင်

အောင်ပင်ပျက်သည်။ ပြည်လယ်၌ထား ပြတိုက် သော်တင်တင်ခိုး သော်ဆိုဝ်သည်၊ သည်သိုဝ် ရှေ့နေများ ကိုဝ်မဟုတ် လေဝ်။ ရှေ့နေနှင့်လာ သော်မျှတရား သူကြီး သည် ရှေ့နေကိုဝ်ဟန့်၍ အမှုသည်ကိုဝ်အမှံသိရ အောင် မေး မြန်း ၍ဆုံး ဖြတ်ရမည်။ သည် အမိန့်တော်ခွန်း ကိုဝ်တရား သူကြီး တို့ဝ်သည်အမြဲ ရေး ၍လက်သုံး တောင်ဝှေး ကိုး ကွယ်ရာပြု။

5 August 1636

(သက္ကရာဇ် ၉၉၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ၆ နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မင်း တို့တစုဝန်အိမ်တွင်အမှာရေး နှင့်အဝင်အဝင်း အမျိုး အကြီး အစိုး ခေါင်း တို့နှင့်အမှုအရာတို့ကိုတိုတိုရှည်ရှည်ကိုစစ် ကြောစီရင်စေ၊ စာရေး ကား အမှတ်အသား အထွက်အစစ်သာဖြစ်သည်၊ ငါခန့်တော်မူသည်အမျိုး ၊ တပ်မျိုး ၊ မြင်း ကြီး ၊ မြင်း ခေါင်း ၊ သွောက်ကြီး ၊ ခေါင်း ၊ အဝန်း သည်အသီး ၏အညှာနှင့်အတူမဟုတ် လောဝ်၊ သို့သည့်သူများ ကို ခေါ်၍ မေး မြန်း စစ် ကြော၍ စီရင်၊ စါရင်း ကြည့်၍သာငါခန့်တော်မူသည်၊ ကျွန်တော်မြင်း ခေါင်း အမျိုး တပ်မျိုး သွောက်ကြီး ရှိ တော့သည်၊ ခေါင်း အဝန်း လည်း ရှိ တော့သည်၊ သို့များ ကိုမလာ သော်မှ ခေါင်း ငါခန့်တော်မူသည်။

အချုပ်ဝန်စါရေး ကား အမှတ်အချုပ်သာအစု ခေါင်း အဝန်း တို့မှုကား သမားအိပ်ဆလည်ပချုပ်တံထင်း ဖြစ်ပ လေသည်၊ ခိုင်း ခန့်တော်မူသည်၊ ဝန်စာ ရေး မှုကား သစ်တာတံတင်း နှင့်အတူသါဖြစ်သည်အ ကြောင်း အတ္တုပ္ပတ္တိအတိမ်အနက်အယွင်း အပါး အ ပျောက်အပျက်အ ပြေး အ ရှောင်သို့သည်များ ကိုလည်း ကိုယ်တို့သိရာ လေသည်၊ သိရာတန်သည်၊ စစ် ကြောနိုင်တန်သည်၊ ယင်း သို့မသိ၊ ယင်း သို့မစစ်မ ကြော သော် ကိုယ်တို့ဝန်တို့ကိုအပြစ်ငါတွင်ခက်လိမ့်မည်၊ ငါနိုင်တန်သည်ဟူ၍အရှင့်ကျွန်ဟူ၍ကိုယ်ကိုမှတ်သည်၊ အရှင်ခိုင်း ခန့်တော်မူသည့်အမှုအရာကိုသိမှတ်ရမည်၊ သို့စီစစ်စီရင်ရမည်၊ သို့မှတ် စေ၊ သို့စီရင် စေ၊ ဝန်တို့ကပြန်ဆိုရမည်။

6 August 1636

(သက္ကရာဇ်၉၉၈ ခုဝါခေါင်လပြည့်ဖ နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ရှမ်း ပြည်ယွန်း ပြည်တလိုင်း ပြည်မှစ၍အရှေ့ကိုလား သော်သံတံတား ၊ အနောက်ကိုလား သော်ပင်လယ်နား ၊ တောင်ကိုလား သော်ယိုးဒယား ၊ မြောက်ကိုလား သော်ရေပေါ်မီး ငါ့နားကြီး အတ္တပတ်ကသည်းတို့နေရာလူပေါင်းတို့ကိုရတနာပူရရွှေမြို့ကြီး ရွှေထီးစိုက်ရာအစိုး ရတော်မူသောသီရိသုဓမ္မာရာဇာမဟာဓိပတိအမည်ရှိသောဘဝရှင်မင်းတရားကြီး လက်ထက်မဟာမုနိစေတီတော်ရင်ပြင်အရပ်သို့သူဇံပတိနှင့်စတုလောကပါလနတ်တို့သည်ဗိမာန်နှင့်သက်၍ကျောက်ကာစား; ဟောင်း ငဆုအောင်ထွင်ပူး၍ဆရာတော်နှင့်စကား ပြောသောအခါမဇ္ဈိမဒေသအတွင်း သောဠဿဖပြည်တိုင်းကြီး ၁၆တိုင်း တိုင်း ငယ်များ ထွင်တတိုင်း နှင့်တတိုင်း တပြည်နှင့်တပြည်နယ်ကျောနိုင်း နံစပ်အတွင်း ထွင်ဥက္ကာကရာဇ်မင်း မှစ၍ပါတလိပုဒ်ပြည်ကိုအစိုး ရသောသီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး တိုင်မင်း ဧကရာဇ်အဆက်ဆက်တို့လက်ထက်ကမြို့ရွာ၁၈၄၀၀၀ပွား စီး သည်အရာများ သည်ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း ယူဇနာတသောင်း ထွင်တောနေ၃၀၀၀ ရေနေ၄၀၀၀လူနေ၃၀၀၀ကျမ်း လာသည်။ ရှေး တည်ရင်း မြို့ရွာနယ်အတွင်း ချည်း ဖြစ်သည်။ ရှိရင်း မြို့ရွာကပွား သောမြို့ရွာသို့ဆင့်ပွား ခွဲခြမ်း၍နယ်၄ရပ်ပြု၍အလုပ်အဆောင်အစီး အပွား ပြုကြသည့်ထုံး စံရှိသည်။

ယခုလောကထွင်လည်း ဝိဇယပူရပြည်ကိုအစိုး ရသောတစီး ရှင်မင်း တရား မှစ၍သား တော်ဥစ္စနာ၅စီး ရှင်ကျော်စွာရတနာပူရထွင်ပဋ္ဌမမင်း ခေါင်မိုး ညွှင်း မင်း တရား နရပတိကြီး ဒုတိယမင်း ခေါင်လက်ထက်တော်များ ထွင်မြို့ရွာတည်သည်အရာများ မှာကျယ်သောနယ်ကိုချုံ့စေ၍ရာဇဝတ်ပိုင်းခြား ခန့်ထားသည်။ မြို့ရွာများ မှာတမြို့ချင်းအရှေ့လား သော်တိုင်၁၀ တောင်ကိုလား သော်တိုင်၁၀ အနောက်ကိုလား သော်တိုင်၁၀ မြောက်ကိုလား သော်တိုင်၁၀ အတွင်း ထွင်သာစီရင်စေ။

စ ချီစမြင်ကလံ သံပျှင်မြေတိုင်း မြေထိန်း စောင့်နေသောကံကျွေးတော်ခံမြို့ရွာများ မှာတိုက်မဝင်မြို့တိုက်ဝင်မြို့ကျေး သီး မြို့ရွာများ မှာအရှေ့ကိုလား သော်၅တိုင်တောင်ကိုလား သော်၅တိုင်အနောက်ကိုလား သော်၅တိုင်မြောက်ကိုလား သော်၅တိုင်သာစီရင်စေ။

ရာပြုမြို့ ထောင်ပြုမြို့ရွာများ မှာအရှေ့ကိုလား သော်၃တိုင် တောင်ကိုလား သော်၃တိုင်အနောက်ကိုလား သော်၃တိုင် မြောက်ကိုလား သော်၃တိုင်သာစီရင်စေ။

မဇ္ဈိမဒေသ သောဠသာဖတိုင်း ပြည်ကြီး ၁၆ပြည်သရေခေတ္တရာပုဂံ ရာမ ဝိဇယပူရ ရတနာပူရ အရှေ့ပြည်ထွင်သီဟရာဇာမြို့ပဒုမ္မာတန္တိမြို့ မင်းပြုံးမြို့ တရိယင်္ဒီပမြို့ ကိညီယင်္မြို့ ကေတုမတီမြို့ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိမြို့ ထီး ၉စင်း စော်ဘွား တို့နေသည့်မြို့ ကျိုင်း ၉ကျိုင်း မိုး ၉မိုး ထား ၉ထား မှစ၍ မော ၉ပြည် တောင်ကလေး သောင်သွပ်တိမ်ညင်ထီး လင်း စ သောနိုင်ငံ တော်အတွင်း နေသည့်မြို့ရွာအပိုင်း အခြား သည်အဝင်အထွက် ဖြောင့်ခြင်း ကောက်ခြင်း မညီမညွတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မြို့နယ် မြေမ သေမချာရှိသည်။ ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်မျိုး တို့အလုအယက်အဝင်အထွက် အကျူး အလွန် မြေမှတ် ကျောက်တိုင်သစ်စည်းကံသင်း ရိုး နတ်စေတင့်နတ်ထား များ ရှိသည် အရာရှိသည်တံတိုင်း တခရိုင်ခရိုး အများ ရှိသည့် ရွာရှိသည်။ မြို့ရှိသည်၊နတ်ထီးနယ် ခြားရှိသည့် မြို့ကြီး များ မှာအရှေ့ကိုလား သော် သောင်း တိုင်အနောက်ကိုလား သော် သောင်း တိုင် မြောက်ကိုလား သော် သောင်း တိုင်အတွင်း ကိုသာစီရင်စေ။

စ ချိစ မြင် ကလံသံပျင် မြေတိုင်း မြေထိမ်း နှင့်စီရင်သည်အတိုင်း ခရိုး များ မှာအရှေ့ကိုလား သော်၅တိုင် တောင်ကိုလား သော်၅တိုင်အနောက်ကိုလား သော်၅တိုင် မြောက်ကိုလား သော်၅တိုင်အတွင်း သာစီရင်စေ။

၁၀ပြုမြို့ရွာ ၁၀၀ပြုမြို့ရွာတိုက်ဝင်ရွာမြို့ ကျေး သီး မြို့ရွာများ နှင့်ပြည်ရတိုက် မြောင်း မြမြို့ မော်စီမြို့ မော်လမြိုင်မြို့ သန်လျင်မြို့ ဒဂုန်ဆံ တော်တည်ရာကုန်း သူရဲကြံခင်း ကူထွတ် သမြင်ထုံ မနုဖြူ ခဲ ပေါင်မှစ၍၁၅ရမြို့အဝင်ဝတိုက်ကာမ ၄၄တိုက် မင်း ပြုံး ၃တိုက် သန်လျင်၃တိုက် ဟံသာဝတီရတိုက် မုတ္တမ ရတိုက် ပုသိမ်ရတိုက်တလ၃တိုက်ကိဋ္ဌိပူရ၃တိုက် သုဓမ္မာဝတီ၃တိုက် ရိကုန္တ၅တိုက် ကေတုမတီ၄တိုက် လင်း ဇင်း ၅ရတိုက် ရေး ၂တိုက် လစင်၂တိုက်မြောက်ဘက်မြင်း မြေ တောင်ဘက်မြင်း မြေ တောင်ငူမြင်း မြေနတ်ရှင်မြင်း မြေနတ်ရှင်မင်း တရား ရဘော်နန်းထွင်း နန်း ဦး ရွှေပြည်ကြီး မြင်း မြေမြို့ပါမှစ၍ဝင်း တော်၄ရာ်ဒိုင်း စုလမိုင်း စု

27 April 1637

ကောင်း ဟန်စုကိုယ်ရံတော် သေနတ်လှေသင်း လှော်ကား သေနတ်အမြောက်သက္က
တန်ရဲ လှေကတ္တူမှစ၍ လှေသင်း တော်သား သာရဇိမာန်သား သာရကာ သူရဲတု
လွှတ်အိကင်း ကမကော် ဆင်မြေ မြင်း မြေဒေါင်း ရွှေမြေတံခါး မြေမှစ၍ ပယ်
နယ်မှန်သမျှအစုသား တို့မှာတရွာလျှင်အရှေ့အနောက် တောင်မြောက် ၂ တိုင်စီ
၅ ရာထွင်း စီရွာကိုအလယ်ထား၍ နယ်၄ ရပ်ဖြစ်စေ၊တစုကသည်တစုအဝင်အထွက်မ
ရှိစေနှင့်။

18 August 1597

ရတနာပူရအဝမြို့ကြီး ကိုသက္ကရာဇ် ၉၅၉ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော်
၂ ရက်နေ့ခမည်း တော်ဘုရား ရွှေထီး စိုက်၍မင်း ထီး ပြုတော်မူသည်မှသာသနာ
တော် ၅၀၀၀ တိုင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး အာဏာထား တော်မူသည်လုပ်
မြေစား မြေသနား တော်မူသည်အတိုင်း တည်စေ။ ရှေး နယ်ဟောင်း ရှိသည်မ
ဆိုစေနှင့်။ နေထိုင်တည်ထွင်လုပ်ဆောင်စား သော၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်စေ။
အရာတော်မြေများ မှာလည်း အာဏာထား တော်မူသည်အတိုင်း ကွဲရှည်လုပ်တာချ
ထား သည်အတိုင်း လုပ်ဆောင်၍အရာတော်များ စွာကိုကျီဝန်တို့ကဆိုင်ရာဆိုင်ရာ
ကျီတော်များ သို့အဝေး မြို့ရွာကလုပ်ဆောင်ရသည့်အခွန်ကိုကျီတော်သို့သွင်း စေ။
တိုက်တော်သွင်း ရန်ရွှေငွေနဝရတ်မှစ၍ကျီတော်များ မှာဆိုင်ရာသွင်း စေ။
အဝေး မြို့ရွာကျီတော်များ သို့ဆိုင်ရာဝန်တို့ကတိုက်တော်သို့သွင်း စေ။ နိုင်ငံတော်
အတွင်း ကျောင်း ဝတ်ဘုရား ဝတ်သိမ်ဝတ်စာသင်တော်ဝတ် မြေများ ကဖြစ်ပွား
သမျှ ကြေး သံပွဲလျှက် ရေနံ သစေး ပျဉ်စ သောအသုံး အဆောင်ပဲပြောင်း လူး
ဆပ်များ မှာမဟာဒါန်တိုက်သို့သွင်း စေ။ တောင်ဘက်တိုက် မြောက်ဘက်တိုက်အရှေ့
ဘက်တိုက်အနောက်ဘက်တိုက်ဆင်ကျည်တိုက်တွင်သင်း တိုက်မဟာဒါန်တိုက်ဆိုင်သင့်ရာဆိုင်
သင့်ရာတိုက်သို့ချည်း သွင်း စေ။ နိုင်ငံတော်အတွင်း အာဏာထား တော်မူသည့်အ
တိုင်း သေနာပတိမဟာသီဟသူ မဟာဇေယျသူ မဟာရာဇသူတို့ကမလစ်မဟင်း မ
ယွင်း မယိုရအောင်အမိန့်တော်စာချွန်အမှာတော်စာချွန်စာရေး ပေး အပ်ရ
မည်အမိန့်တော်ရှိသည်။

27 April 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ကဆုန်လပြည့်နေ့အတွင်း ဝန်တို့ဆီသို့ပြန်သည်။ ၄င်း လ

28 April 1637

ပြည့်ကျော် ၁ ရက် ၆ နေ့ပြင်သေနာပတိဆီသို့ ပြေဘ့ကြီး မှုး ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(စန္ဒာဒီပဥ ဆောင်း ၊ မျက် ၆၃-၄)

အရပ်ရပ်ရှမ်းပြည်၊ ယွန်းပြည်၊ တလိုင်းပြည်၊ မြန်မာပြည်၊ စော်ဘွား၊ မြို့စား ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်၊ စာရေးကြီး၊ နားခံ၊ အတွင်းဝန်၊ ဝန်စုရ၊ ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူး၊ စစ်ကဲ၊ နားခံ၊ အမည်ရသွေးသောက်ကြီး၊ အဝေးမြို့ရွာခန့်ထားတော်မူသည့်မြို့ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ နားခံ၊ မြို့ကွပ်၊ မြေတိုင်၊ သံပျင်တို့အပြည်ပြည်သောမင်းတကာတို့ဦးညွှတ်ရာရတနာပူရရွှေပြည်ကြီး၌ရွှေထီးစိုက်ထူ၍ဥကင်ဖွင့်လှစ်၍စံပယ်တော်မူသောသီရိသုဓမ္မာရာဇာမဟာဓိပတိအမည်တော်ရှိတော်မူသောဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်။

ပထမမင်းပြုစုတော်မူ၍အသီးအသီးအမိန့်တော်အမှာတော်မင်းမှုမင်းခင်းပြည်ရေးရွာမှုအဝေးမြို့ရွာပေးမှာသည်အမှုများနှင့်တရားစကားများကိုရွှေလွှတ်တော်ကတလုံးတဝတည်းစစ်ကြောစီရင်စေ။

အတွင်းဝန်တို့မှာလည်းအမှုအတွင်းသားနှင့်စပ်သည်ကိုအတွင်းဝန်ကစီရင်စေ။ စစ်ရေးမင်းမှုဖြစ်လျှင်လွှတ်တော်ကစီရင်စေ။ အတွင်းဝန်တို့မှာအတွင်းကအမှုမသင့်သည်များကိုအတွင်းကစီရင်စေ။ မြို့ဝန်မြို့စာရေးထောင်မှူးထောင်စ ချီတို့မှာလည်းရာဇဝတ်ခိုးသေးမီးပွါးရွှေနန်းတော်ပတ်လည်မြို့တော်အတွင်းပြင်ပေါ်ရှိသည်များကိုမြို့ဝန်ကစီရင်စေ။

ဝင်းမှူးဝင်းစ ချီတို့မှာလည်းဝင်းတော်၄မျက်နှာသားတို့တွင်ပေါ်ရှိသည့်အမှုကိုဝင်းမှူးဝင်းစ ချီတို့ကစီရင်စေ။ စစ်ရေးမင်းမှုဖြစ်လျှင်လွှတ်ကစီရင်စေ။

တောင်ဘက်မြင်းမြောက်ဘက်မြင်းဝန်မြင်းစာရေးကြီးရှမ်းမြင်းစာရေးကြီးမြန်မာမြင်းစာရေးကြီးတို့မှာလည်းမြင်းမြေမြင်းရွာတွင်ပေါ်ရှိသည့်အမှုမြေခွန်ရေခွန်များမှာမြင်းသားနှင့်စပ်သမျှကိုမြင်းစီးကစီရင်စေ။

မြင်းမြေမြင်းရွာတွင်နေသည့်အသည်တိုင်ထမ်းများမှာဆိုင်ရာတိုက်ဝန်မှူးတို့ကစီရင်စေ၊ အပေါ်ဝန်အကောက်အစားတရားကွမ်းဘိုးဆင်လဲမြင်းမတ်ကွဲဝင်နွားဝင်များမှာဆင်မြေမြင်းမြေထွင်ဖြစ်လျှင်ဆင်ဝန်မြင်းဝန်ပြင်ဝန်တို့ကသာစီရင်စေ။

တိုက်ဝန်တိုက်စာရေး တို့မှာလည်း တိုင်ဘက်မြို့ရွာများ မှာဖြစ်လျှင် တိုင်ထမ်း အသည်တို့ကိုတလုံး တဝတည်း စီရင်စေ။

စစ်ရေး မင်း မှုပေါ် ရှိလျှင် ရွှေလွှတ်တော်ကစာချွန်နှင့်ခန့်ထား ရာထမ်း ရွက်စေ။

လှေသင်း ထောင်ကဲတို့မှာလည်း လှေသင်း အစုအမှုထမ်း တို့ကိုဆိုင်ရာ ဝန်တို့ဆီမှာသာတလုံး တဝတည်း ထောင်ကဲ ထောင်မှူး တို့နှင့်ခွဲခန့်စီရင်ထမ်း ရွက်စေ။

ကျီဝန်အနောက်ဝန်တို့မှာလည်း ကျီဝန်ကဆိုင်သည့်အမှုကိုကျီဝန်ကစီရင်စေ။ အနောက်ဝန်ကဆိုင်သည့်အမှုကိုအနောက်ဝန်ကစီရင်စေ။

လမိုင်း သား တို့မှာလည်း လမိုင်း ဝန်ကဆိုင်သည့်အမှုကိုလမိုင်း ဝန်ကတလုံး တဝတည်း မှတ်သား ခွဲခန့်ဆိုင်သင့်ရာသွင်း စေ။

ဝတ္တကံ မြေနှင့်စပ်သည်များ မှာမဟာဒါန်ဝန်ကဆိုင်သင့်ရာဆက်သွင်း စေ။

ရွှေခွန်တော် ငွေခွန်တော်များ မှာ ရွှေခွန်ကို ရွှေတိုက်ဝန်ကစီရင် ခန့်ခွဲစေ၊ ရွှေတိုက်ဆိုင်ရာဆက်သွင်း စေ။ ကျီဝန်ကမဆော်မခန့်စေနှင့်။

ဆည်ကြီး မြောင်း ကြီး တို့မှာလည်း ဆည်ဝန်တို့မှာတဝတည်း ထမ်း ရွက်စေ။ အစုအမှုထမ်း တို့မှာလည်း အထက်ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော် မင်း တရား ကြီး လက်ထက်ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်တော် ပေး သည်အတိုင်း တည်စေ။

မြို့လပ်ရွာလပ်တိုက်မဘက်ကျန်သည်မြို့ရွာများ မှာလည်း မြို့လပ်ဝန်က တဝတည်း စီရင်စေ။ အဝဝအသွယ်သွယ်မရှိစေနှင့်။ ရွှေလွှတ်တော်ဝန်တို့ကခန့် ထား သည်အတိုင်း တဝတည်း စီရင်စေ။ နိုင်ငံတော်အတွင်း တွင်အာဏာတော်ထား သည်အတိုင်း သေနာပတိမဟာနေမျိုး ဇေယျ မဟာသီဟသူရ မဟာသီရိဇေယျ ကျော်ထင်တို့ကမလစ်မဟင်း မယွင်း မယိုရအောင်ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း အမိန့်တော် စာချွန်အမှာစာစာခွေ ပေး အပ်ရမည်။

21 May 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုနယုန်လဆန်း ၉ ရက်နေ့ဘွင်အတွင်း ဝန်တို့ဆီသို့ ပြော

ကြီး မှူး မင်း ဇေယျတမန်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(စမ္ဗူဒီပဥဆောင်း ၊ မျက် ၆၅ - ၆၊ သုရိယ၊ တွဲ ၁၂၊ ပိုင်း ၈၊ အောက်တိုဘါ ၁၉၂၈ မျက် ၃၃ - ၄)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ တရုပ်တိုင်းသည် ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်မင်း တရား တိုဝ် မြေမှတ်ကိုဝ်ကြူး လွန်၍အရောင်း အဝယ် ရောက် ကြောင်း ကိုဝ်သနို့ စော်ဘွား တို့ဝ်က ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား ကြဉ်း တပ် ရေတပ်ဆင်လုံး မြင်း ရင်း စသောစစ်၏ကိရိယာအင်္ဂါလေး ပါး နှင့် မိုဝ်ဝန်မြို့ဝ် ရောက်ချီတော်မူမည်။ ရွှေး ပုဂံပြည်၌ နော်ရထာမင်း စောတရုတ် ပြည်သို့ဝ်စွယ်တော် တောင်း ချီတော်မူသည့် လမ်း ခရီး ကိုဝ်ဆင်မြင်း ဗိုလ်ပါသွား လောက် အောင် ရွှေ့သွား တော် အောက်ကရာဇာ သေနာပတိတို့ကိုဝ်ခန့်၍ ရှင်း လင်း သုတ်သင်စေ။ အရပ်ရပ်ရှမ်း ပြည် စော်ဘွား မြို့ဝား တို့သို့ဝ်လက်ဝဲလက်ယာဆင်မြင်း ရထား စသောလက်နက်ကိုင်တို့ဝ်စား သောက်ရန်ဆန် တော်ဆီး တော်ငါးပိများ ကို စော်ဘွား တို့ထွင်သိမ်းပြီး လျှင် လှူနွား လား တို့ဝ်နှင့်အသင့်တင်၍ အောင်တပ် တော်ထွင်ငါစခန်း ဆောင်တော်မူလျှင် စာရင်း ကျယ်စာရင်း ချုပ်နှင့်မှတ်သား ပေး အပ်စေ။ ကင်း တိုဝ်ကင်း ရှည် ထောက်စေ။ စော်ဘွား မြို့စား တတ် ပေါင်း စား တို့ဝ်ကိုဝ်လည်း မြို့ဝ်ရွာစီရင်နက်တိုဝ်၌စစ်သည်ဝဲ့မက်မဝင်မထွက်ရ အောင် ခန့်ထား စေရမည်။ အထိတ်အလန့်မရှိစေနှင့်။ နေထိုင် ရောင်း ငယ်မြဲ ရောင်း ဝယ်စေ။ ဝန်တို့ကသင့် အောင်မှာ။

6 November 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုနတော်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံပြော့ကြီး မှူး သုတ် ၍လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှုံး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ ရတနာပူရ ရွှေဝမြို့ကြီး ဝိဇယပူရ ဇေယျပူရမြို့မှစ၍ အညာအကြေ တောင် မြောက်အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ ကျေး သီး တိုက်ဝင် မဏ္ဍလစ သောအမြို့မြို့အရွာရွာများ တွင်မအျှိမတိုက်စ သောအရပ်ရပ်မြို့ရွာ သောဋ္ဌ သတိုင်း ကြီး ပြဉ်ကြီး ၁၆ပြည် ဆောင်တို့ဝ်နှိစိုး အုပ်ကုန် သော ရှေး မင်း ဧကရာဇ် တို့ဝ်မှစ၍ မင်း ညီမင်း သား ဆွေတော်ကြီး မျိုးတော်ကြီး မှူး ကြီး မတ်ကြီး သဌေး သူကြွယ်ပုဏ္ဏား ကုလား ဆင်း ရဲသား တို့ဝ်တည်ထား ပြုစုသည့် စေတီ၊ ပုထိုး ၊ ဂူ၊ လိုဏ်၊ ဂူဝ်ထု၊ ဆင်း တု၊ သိမ်၊ ကျောင်း ၊ ဇရပ်၊ ဇဆွံ့၊ တန်တား ၊ ရေတွင်း ၊ ရေကန် မကောင်း ဟောင်း နွမ်း ပျို့ဝ်ပျက်သမျှနှင့် ဝတ္တုကံ မြေအငုံ စောင့်ဟူသမျှလူတို့ဝ် သည်ကာလရှည်လျား ၍ ဝင်မိရဲဝင်ကပ်မိရာကပ်အရပ်ရပ်များ မှာဆုံး ပေး ထမ်း ရွာ၍ ဘေး ဘိုး ဘကိုယ်တိုင် ကျောင်း ဘုရား များ တွင် ကျောက်စာကမ္ပည်းရှိ သော်လည်း သိလျက်အဆက်အနွယ်တို့ကိုဝ် မမြွက်မဆို နိုင်ရှိသည်၊ သည်အစုလူတို့ကိုဝ်သန့်စင် အောင် စစ်၍ဆိုင်ရာအပ်။ ကျောင်း ဘုရား သိမ်စ သော ရှေး ဟောင်း မှုဟောင်း များ သည် ယိုဝ်ယွင်း ပျက်စီး သျှင် ကောင်း မှုအောင်ပြုင်ဆင်လုပ် စေ။ ပြီး သျှင်တင်လျှစေ။ ရေတွင်း ရေကန် ကျောက်စါတံတိုင်း ဘိမ်း ယိမ်း ပျက်စီး သျှင်မတ် စေ။ အကွာရာ ပျက်သမျှတို့ကိုဝ် ကျောက်ဘတ်တို့ကိုခန့်၍ဘတ် စေ။ ကျောက်စာတိုင်အသစ်စီရင်၍အ ကွာရာထု စေပြီး သျှင်စိုက်တိုင်း စိုက်ရမည်။ အရပ်ရပ်မြို့ဝ်ရှိသည် တော် မြောင်း တော် များ ကေါ်သော်တိမ် သော်ပျက်စီး သော်ဆီးသို့တက်သက်လုပ် ဆောင် စေ။ အရပ်ရပ်မြို့ဝ် ရွာရှိကင်း တော်များ တွင်ရုံ ဆောက်စေ။ ကင်း တိုင်ကင်း ရုံ လည်း ဆောက် စေ။ နတ်ကွန်း နတ်အိမ်တည် စေ။ စေတီ၊ ပုထိုဝ်၊ ဂူ၊ လိုဏ်၊ ဂူဝ်ထု တော်များ ကိုဝ် ပြုင်လုဝ်၍အပြီး သတ်လျှင်အင်ကတေ သ စွေး ရွှေတင့်တယ် လျှောက်ပတ်အောင်တည့် စေ။ ရွှေထီး တင် စေ။ အရိယာသဃ်ာ တော်တို့ကိုဝ်ထပ်၍အ နေကဇာတင် စေ။ သ ဘင် တော်ခံ၍ဆွမ်း ကျွေး စေ။ အသုံး တော်ကိုဝ်ရုံး ကစီရင်၍ ရသည့်လက် ဆောင် တော်ဖြင်တရား ကွမ်း ဘိုဝ်က နှုတ်သုံး စေ၊

ဆင် တော်တနက်ပလာ အောင်မား ဘော်များ ကိုဝ်အဝေး မြို့ဝ်ဝန် စစ်ကဲစာရေး ကြီး တို့ဝ်ကဆင်စာပေး မြဲတိုက် တော်ကကျွေး မွေး စေ။ ဆင်ာ

စီး ၁၅ှင်ဘလဆံ ၁၊ ဆား ၁ဝစီ၊ စီး ဆင်ပေါက်တော်များ ကိုဝ်လမိုင်း မျိုး စာ ရေး တို့က ပေး စေ။ တင်း ကုတ်မကောင်း ၊ ကျုံး မခိုင်၊ ဥဒိန်မင်း စောနတ် ကွန်း စင်ယိုယွင်း သမျှကိုဝ်ပြင်လုပ်စေ။ သူခိုး သူဂှက်အလုအယက်အဖျက်အဆီး စေတီ ပုထိုး များ မှာအန္တရာယ်ကိုမမြင်နိုင်၊ ကျောင်း သံဃိကအဆက်အနွယ်ကဆင်း သက် သည့်လူစုတို့ဝ်ကိုဝ်စဝ်၍ စောင့်နေ စေ။ ရုံး ထွင်လူမပြတ်စေနှင့်။ ရုံး စောင့်တို့ ကိုဝ်နေ့ညည့်စောင့်စေ။ ပြည် မြို့ဝ်၊ မင်း ဘုံး မြို့ဝ်၊ ဟံသာဝတီမြို့ဝ်၊ သံလျင်မြို့ဝ်၊ မုတ္တမမြို့ဝ်၊ ကေတုမတီမြို့ဝ်၊ ဘင်း မယ်မြို့ဝ်၊ ကြိုင်း သည်မြို့ဝ်၊ ဒဝယ်မြို့ဝ်များ မှာ မြို့ဝ်ဝန်မင်းသားကစီခွန်ပေး စေ။ ယေး မြို့ဝ်၊ စလင်း မြို့ဝ်မှာမြို့ဝ်ဝန်မင်း သား တို့ကစာရှည်ဗာတိုဝ်ပေး စေ။ ဝန်တို့ဝ်ကခန့်ထား မြဲ အာဏာတော်ထောင် လက်မရှောင်မောင်း ကြေး နင်း ပေး အပ်၍ဆိုင်ရာဝန်စစ်ကဲတိုဝ်ကစီရင်စေ။ ဝန်ဘို့ဝ်ကမှာ။

7 November 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုနတော်သဆန်း ၂ ရက်နေ့ ဗ မြွောင်မျိုး ထုတ်၍လွှတ် တော်ထွင်ပြီသည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅ ၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

ထီးလင်း နယ်ကား (အရှေ့ကို) အင်ပင်စည်ရုံလှလယ်တလုတ်၊ တောင်ကို ရွှေကွန်အုပ်
ဘုရား ထိ၊ အနောက် တောင်ဝက် ခေါင်း ၊ အနောက်ကို တောင်ကြီး တောင်မချင်း
သုံး ရွာထိ၊ မြောက်ကိုထီးလင်း ကရင်ရွာ၊ ငှင်း နယ်အတွင်း ရွာ ပေါင်း ၁၇၊
သူကြီး ပေါင်း ၁၅၊ ဘုရား ၆ဆူ၊ ကျောင်း ကြီး ၁၁။

(ဘော်)စကိုင်း နယ်ကား အရှေ့ကိုကုန်း ခေါင် တောင်ရိုး ထိ၊ အရှေ့တောင် ပေါင်
မလခါမြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ တောင်ကိုကြွက်ချောင်း လိတ်ကြည်ချောင်း တပ်စာ
ရေး ချောင်း မော်ဘိ မြေစပ်၊ အနောက် တောင်ကိုမိုင်စတမော၊ ထန်း တ
ပင် ပေါင်တက်သစ် မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ အနောက်ကိုကြိမ်တလိ ချောင်း လေး ကျွန်း
ချောင်း အင်ပလိပ်ဇရွံ့ မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ (အနောက် မြောက်ကို) ကျွန်ပင်လှ၊
ငရန်ဒိုင်၊ လဟာတာ ပေါက်ဟင်း သပတား မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ အရှေ့မြောက်
ထောင့်တရုပ် မော် တောင်ဘက်အလဝုတ် ချောင်း ၊ ကြေး နီ ချောင်း ကုန်း ခေါင်
မြေထိ၊ သာယာဝတီ မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ ငှင်း နယ်အတွင်း မြောင်း တငါရွာ
ဘောလယ်ရွာဘား အိုင်အကောအင်း ရွာ၃၀ တောင်ဘက်ရွာအုပ်ကံရွာကဖွဲ့ရွာ
ဘုရား ၊ ကုန်ရွာကြီး ၊ ဝဲကြီးရွာအိုင်မကျော်ရွာကင်း အဲရွာ၊ ဘကုံးရွာ ပေါင်း ၂၀။

ယောကျခတ်နယ်ကား အရှေ့သို့လား ယော်ရေငံ ချောင်း ဖျား ၊
သစ်ပင်လှမြင်း ခေါင်း တောင်ရိုး ချောင်း ဖျား ၊ အရှေ့တောင်ကိုကူတော်
ရွာ လောင်း တော်မှောက်နွား တပ် ညောင်ဖြူပင်၊ ယောစသိမ်ကူ ချောင်း
ထန်း ခြောက်ပင်၊ တောင်အလား ကား သိမ်း တုံနပင်ကကိုအနောက်ကို ကျောက်
အုတ်ခေါင်း တောင်ခါပန်း ၊ ဆီး ခတ် ကျောက်ပင်ကကိုရုံလှတလယ်နုရှည်လုတ် တောင်
ဆီလာဘူ တောင်ရွာ ညောင်မမြောက် ချောင်း ၊ ရွှေကွန်အုတ်ဘုရား တံတိုင်း ထိ၊
အနောက် တောင် ချောင်း ဖျား ၊ အနောက်ကိုပ တောင်း သုံး ခွဲဝဲ လောင်း
ချောင်း ခြား ၊ တောင်သာသုံး ရွာပါ၊ ငအောင်မြတ်ငတူခြင်ဘုရား ၊ မြောက်
ချောင်း ဖျား ကျ၊ ချေရာ တော် တောင်ကိုချင်း သင်း ချိုင်း လှထို တောင်ဘုရား ၊
လက်ညှိုး ညွန် မြောက်သတ္တယ် တောင်ဘုရား ရှမ်း ရွါ ကြီး ၊ ပုံဂံမင်း သမီး ၊ ဆင်
ကျောက်ကုန်း ၊ ငှင်း နယ်အတွင်း တွင် လောင်ရှည်ရွာပါရွာ ပေါင်း ၂၃၄၊ သူကြီး
ပေါင်း ၂၀၅၊ ပေါင်း၆၀၊ ချောင်း ကြီး ၄၊ တောင်ကြီး ၂၃။

လောင်း ရှည်နယ်ကား အရှေ့ကိုနား ထွက်သံချောင်း ၊ အရှေ့တောင်ကိုသူတော်ရုံရောက်လောင်း တော်မှောက်၊ တောင်ကိုကြာအင်း နတ်ရေကန်၊ စလင်းချင်း ခြောက်ရွာထိ၊ အနောက်ကိုရခိုင်မြေစပ်၊ ပြင်စရပ်လွင်လဟာအောင်ဇွာသစ်ပင်လေး တင်ခွ။ မြောက်ကိုဆောမြို့၊ တောင်ကိုကန့်လန့်ချောင်း ငယ်ရေကန်၊ ၎င်း နယ်အတွင်း ရွာပေါင်း ၇၅၊ မြန်မာရွာ ၃၅ ရွာ၊ သူကြီး ပေါင်း ၁၀၀၊ ဘုရား ခြေတော်ရာလည်း ရှိသည်၊ နတ်ထောင်လည်း ရှိသည်၊ တောင်ပေါင်း ၂၀။

ဆောမြို့နယ်ကား အရှေ့ကိုဝင်ဘုတ်ချောင်း ခြား ၊ လုလင်ကုန်း ဝက်ချောင်း ။ တောင်ကိုလောင်း ရှည်၊ ကျေး စပ်၊ အနောက်ကိုချင်း သင်း ချိုင်း ၊ မြောက်ကိုလယ်လှတော၊ ၎င်း နယ်အတွင်း တွင်ရွာပေါင်း ၃၇ ရွာ၊ ချောင်း ကြီး ၃၊ တောင်ကြီး ၃။

မနုဖြူနယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်သရိုင်ရွာဟောင်း မြောံသစ်ပင်ကိုင်း ဇရွန်မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ အရှေ့ကိုကျုံတုံး ချောင်း ထိ၊ အရှေ့တောင်ကိုဇလွဲတလာပိန္နဲချောင်း ထိပအိုင်မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ တောင်ကိုပန်း တနော်၊ အနောက်တောင်ကိုပင်း ခရုချောင်း သုံး ခွ၊ အနောက်ကိုကြိမ်တလီချောင်း ထိ၊ အနောက်မြောက်ကိုရှား ခဲကြီး အင်း မအရှေ့ဘက်ကနုချောင်း ဇရွန်မြေနှင့်ကောခိုင်း ၊ မြောက်ကိုမြစ်ကျောထက်ဝက်၊ ၎င်း နယ်အတွင်း ဗောဓိခြောက်ရွာ၊ အင်း ရွာ၊ သဲဖြူရွာ၊ ငကျော်ရွာ၊ မင်း စုအင်း ရွာ၆။

ပန်း ဗျိုင်နယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်အဝပေါက်ဒလမြောက်၊ တောင်ကိုဒီချောင်း မြစ်လယ်ချောင်း ၊ ဒလမြောက်၊ အနောက်ကိုဧရာဝတီမြစ်ကျ၊ မြောက်ကိုဘွဲ့ဆွဲချောင်း အခြား တဘက်ဘအိုင်မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ ၎င်း နယ်တွင် သံလျှင်ကင်း ရွာ၊ အစည်း ရွာ၊ ဒကယ်ရွာ၊ သစ်ပင်ကုပ်ရွာ။

ဟံသာဝတီနယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်သံဆိပ်ကျောက်ငမြောမြို့အထိ၊ အရှေ့ကိုလား သော်ယွန်း စလင်း ဝန်ပြိုင်မြေအခြား ၊ အရှေ့တောင်ဒီချောင်း မုတ္တမမြို့မြောက်၊ တောင်ကိုလား သော်ဝင်း လေး ထိသလင်း မြေစပ်၊ အနောက်တောင်ကိုလား သော်ကန်ကြီး အင်း အခြား တဘက်ဒလမြေစပ်၊ အနောက်

(7 November 1637)

ကိုလား သော်ဘအိုင်မြို့မြေဘတ္တုတူအင်း ချောင်း တဘက်ဓနုဖြူမြေစပ်၊ အနောက်
မြောက်ကိုလား သော်ဘောင်ပူဇ ကျောက်တိုင်သာယာဝတီမြေစပ်၊ မြောက်ကိုလား
သော်မိုးထား ချောင်း အထိ တောင်ငူ မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ သည်နယ်ရှစ်ရပ်အ
တွင်း ဟံသာဝတီ၃၂မြို့ကိုဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်တည် ထောင်ပြုစုသည်၊ ဆက်ရိုး ကား
ရွှေ ငွေနှင့်မှတ်စေ၊ ခန်၊ ခဲမ၊ ကျွော်၊ ရမထာ၊ သစ်စေး ၊ နီဖါး ၊ ယမ်း ၊ ဆီး ၊
ငရုပ်၊ ကနုတံ၊ လိမ်း တော်ဆီ၊ မြင်း ၄၅၊ သူရဲ၁၂၊ သေနတ်၄၊ အမြောက်၄၊
အင်း ဝမင်း လက်ထက်မြင်း ဝန်ရှင်သာ အောင်ကိုဝန်ခန့်၍ စစ်ကျွနား ချစါရေး
ကြီး ၂၊ အခွန်ဝန်ခန့်ထား သည်၊ နှစ်စဉ်အခွန် တော်မှာလူတကိုယ်လျှင်ဒိဥုး ကျဆက်
သွင်း ရသည်၊ အခွန်ဝန်ကစီရင်ရသည်၊ ပြင်လူတို့မှာဆိုင်ရာဆိုင်ရာစီရင်ရသည်။ 1067

သက္ကရာဇ်၄၂၉ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ရက် နေ့ရွှေမြို့ကိုသိမ်း
ရ၏၊ မင်း အမတ်တို့ကိုထပ် တော်မူ၍ ဗိုလ်၃ဝနှင့်တည် ထောင်ပြည်တည် ထောင်ပြုစု 1599
စေသည်၊ ရွှေမြို့နယ်ကိုသက္ကရာဇ်၉၆၁ခုတွင်မြို့သူကြီး ငကျော်နက် ပေး သည်နယ်ကား
အရှေ့ကိုတာ ၁၂၀၀ကွာ ရာဇ ချောင်း အခြား ၊ တဖက်မြစ်သား နယ်ငကွန်တိုင်
နက် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်ကား ၁၀၀၀ကွာ ကျောက်ချက် ချောင်း
ပြုသည်အခြား ၊ တဖက် ကျောက်ချက် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကိုတာ ပေါင်း ၂၀၀
ကွာဆင် သေရိုး ချောင်း အခြား ၊ တဖက်မြို့လှ၊ နန္ဒာ ပေါ်ငမြတ်ငသာငချစ်လှ
တိုင်နက် မြေအစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော်တာ ပေါင်း ၂၇၀၀ကွာဆင် သေ ချောင်း
အခြား ၊ တဖက်ရမည်း သင်း မြို့အဝင်တလိုင်း သေ မြေငသူတိုင်နက်အစပ်၊ မြေနှင့်
တကင်လုတ် မြေမရှိ တော ၃ရပ်ဘုရား နှစ်ဆူ၊ ကျောင်း ၄၊ ကုန်း ၃၊ ချောင်း ၄၊ 1067
၄င်း မြို့ကိုသီရိရစ်လက်ထက်၄၂၉ခုက ရွှေမြို့သမုတ်၍တွင်သည်။ 20 April 1428

ဩိုင်း တက်မြို့နယ်ကိုသက္ကရာဇ်၇၉ဝပြည့်ကဆုန်လဆန်း ၇ရက်၃ နေ့၊ မိုး
ညှင်း မင်း တရား လက်ထက်စစ် တော်မူ၍ ပေး ရသည်နောက်ဒုတိယမင်း ခေါင်
လက်ထက်စစ်၍ ပေး သည့်နယ်ကား ၊ အရှေ့အလာကား ပွေး လှ မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊
တောင်ကိုလား သော်မကျည်း ကျောက်ချပ်သည်အခြား ၊ အနောက်အလား ကား
စမုံမြစ်၊ မြောက်ကိုလား သော်ဟစ် တော်မူနယ်စပ်။

ကိုး ကျော့အကြောင်း ကား ကရင် ၂စု၊ ဘအူ၁စု၊ တောင်သူ၁စု၊ ဓ

နေ၁၂စု၊ ရှမ်း ၃စု၊ သည်အစုသား တို့ကိုပုဂံအနော်ရထာမင်း စောလက်ထက်ဆင်ဖြူဆက်ရောက်ရာတွင်သွဲ့တော်မူသည်၊ ငွေခွန်တော်ကိုဆက်ရသည်၊ နောက်နရပတိစည်သူမင်းကြီး သည်ညောင်ရွှေမြို့တွင်ဗိုလ်ဝင်ခံတော်မူရာကိုး ကျေ့ာသဝ်၍သွဲ့တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ်၄၀၄ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၀ရက်နေ့ နော်ရထာမင်း စော 1042
ကိုး ကျေ့ာ ငွေခွန်တော်ကိုသွဲ့တော်မူသည်၊ နောက်သက္ကရာဇ်၅၅၂ခုတန်ခူး လဆန်း 1190
ရရက်နေ့၊ နရပတိစည်သူမင်းကြီး ထဝ်၍ကိုး ကျေ့ာ ငွေခွန်တော်ကိုသွဲ့သည်၊ ကိုးကျေ့ာကား တောင်ညိုတကျေ့ာ၊ တောင်ပြုတကျေ့ာ၊ ပေါ်သွယ်တကျေ့ာ၊ နွှဲမခန်တကျေ့ာ၊ အိုးထိန်းတကျေ့ာ၊ ပင်သောင်တကျေ့ာ၊ ကွမ်ပေါင်တကျေ့ာ၊ တောင်ဘွိတကျေ့ာ၊ ပေါင်း ကိုး ကျေ့ာသွဲ့တော်မူသည်။

ကိုး ကျေ့ာနယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ပုတ္တလုတ်သူစစ်မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့ကိုလား သော်ကလေါမိညတ်ထိညောင်ရွှေမြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့တောင်ကိုလား သော်နတ်နိုင်မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ တောင်ကိုလား သော်ရွှေမြင်တင်ဘုရား အောက်ထိပျည်ပြား မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်တောင်ကိုလား သော်နွား မတန်း ကူး ချောင်း ရမည်း သင်း မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်ကိုလား သော်ဇောင်ချမ်း တောင်ကြက်မြိုက်ဘုရား ထိဝတီးမြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်မြောက်ကိုလား သော်ရှေ့ာ်ဖြုကုန်း ဆေးထိညောင်ရမ်း မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား သော်ဝက်စေါချောင်း ထိလှိုင်းတက်မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ သည်နယ်ရှစ်ရပ်ကား ကျေ့ာကိုး ကျေ့ာနယ်အပိုင်း အခြားတည်း ။

ဇင်း မယ်မြို့၅ရခရိုင်အဝင်အပါနယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ဦးတည်ဘွား မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့သို့လား သော်ကျော်ကသည်း မြေကိုလား သော်ဒွါရဝတီယိုး ဒယား မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်တောင်ကိုလား သော်မုတ္တမမြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်ကိုလား သော်မိုး ပြဲမြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ အနောက်မြောက်ကိုလား သော်ကျိုင်း တုံမြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား သော်ကျိုင်သေည်း မြေနှင့်ကျောနိုင်း ၊ နယ်ရှစ်ရပ်တည်း ။

မိုး နည်း မြေကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ကျိုင်း တုံ မြေနှင့်အ
စပ်၊ အရှေ့ကိုလား သော်သံလွင်မြစ်မိုင်း စစ် မြေနှင့် ကျောခိုင်း ၊ အနောက်
မြောက် ထောင့်ကိုလား သော် ညောင် ရွှေ မြေနှင့် ကျောခိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား
သော်သိန္နီ မြေနှင့် အစပ်တည်း ။

(ချွန်း တောင်း မြ တောင် မြေကား လောကမာန် အောင် စေတီဒါ 1729
ယကာ တော်လက်ထက်သက္ကရာဇ် ၁၀၉၁ ခုနှစ်တွင် ရွှေတိုက်ဝင်သတ်သည်မှာအရှေ့
မြောက်ကိုလား သော် . . .၊ အရှေ့ကိုလား သော်ဧရာဝတီမြစ်လယ် ကြော၊ အ
ရှေ့တောင်ကိုလား သော်ကျွန်း ကြီး ထိန်ပင် စောက်တကောင်း မြေအစပ်လျှင်
အခြား ၊ တောင်ကိုလား သော်တာ ၉၅၀ ကွာ ခွေ တောင် ကျောက်ပြုတ် ချောင်း
အခြား ၊ အနောက် တောင်ကိုလား သော်ကျွန်း ပင်လှ တောင်ဘို့တည်း ၊ အနောက်
ကိုကား ခွေခါး တောင်အခါ တောင်အခြား ၊ အနောက် မြောက်ကား ကျောင်
စောင်လမ်း မ၊ မြောက်ကိုလား သော်မဲဇာ တောင် ချောင်း ကောက် ကောက်
စင်း စင်း အခြား တည်း ။)

မိုင်း ဝဲမြို့ကို ၅၃၅ ခုတွင်တည်သည့်နယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်တာ 1173
၁၀၀၀ ကွာ ကျောက်တာ ချောင်း လျှင်အခြား တည်း ၊ တောင်ကိုလား သော်တာ
၈၀၀ ကွာ ပတောက်ပင်ကြီး အနီး ကျောက် ခေါင်း လေိင်း လျှင်အခြား တည်း ၊ အ
နောက်ကိုလား သော်တာ ၄၀၀ ကွာသစွေး ပင်ကြီး အခြား တည်း ၊ မြောက်ကို
လား သော်တာ ၅၀၀ ကွာ တောပုလဲခြား ပ တောက်ကို ပြောအခြား တည်း ၊ ထိုနယ်
တွင်ကား တောလေး ရပ်တည် သောကုန်း လယ်လုပ်ကျင်း ကား ၉၅၆၃ ရှိ၏ ။

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတွင်အရပ်ရပ်မြို့ရွာပယ်လယ်နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား 1637
မှစ၍ ရှေး ထုံး ရှိရာဆည်ဝန်အရပ်ရပ်မြို့ရွာသူကြီး မြေတိုင်း စချိစမြင်တို့ကိုစစ်
ကြောတော်မူရာတွင် တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်တိုက်ဆည်ကြီး ဆည် ဆော်တစုအနက် လေး
ခရိုင်တိုက်ကိုဆည်ကြီး လေး ယောက်တို့ကအစစ်ခံသည်ကား ၊ ဆည်ကြီး ငရွှေ၊ နံ ၄
သား ၊ အသက် ၅၆ နှစ်၊ ဆည်ကြီး ကျော်လှ၊ နံ ၃ သား ၊ အသက် ၅၅ နှစ်၊ ဆည်ကြီး
ငချင်၊ နံ ၁ သား ၊ အသက် ၆၇၊ ဆည်ကြီး ငရွှေထွန်း ၊ နံ ၀ သား၊ အသက် ၅၉ နှစ်၊
၄င်း တို့လေး ယောက်က ရှေး ထုံး စံရှိရာစာတမ်း နှင့်စာရင်း တင်ဆက်သည်

ကားလေး ခရိုင်တိုက်လုပ်ရိုး ဆည်တော် မြောင်း တော်ကိုယ်ရံ သေနတ်စုခွန်ချ ဟှိုင်ဝတ်၊ ဘုရား ဝတ်၊ ကျောင်း ဝတ်မြေ၊ ပင်ထောင်အစုသား တို့လုပ်နက်မိုး မြေနေအစောင့်၊ လှည်း တက် လှေတက်မှစ၍ဆည်တော် မြောင်း တော်ပျက်စီး ယိုယွင်း လျှင် လှေလုတို့ကိုငါး ထောင်ရသည်၊ ဘုရား ကျောင်း ဝတ်မြေလုပ်သူတို့မှာ ဆည်မြောင်း တက်ချိန်ကာလ ရောက်လျှင်သုတ်သင်၍ နတ်ကွန်း ဆောက်ရသည်၊ အုန်းကြွ ငှက်ပျော ပေး ပို့တင်ရသည်။

ဟှိုင် တော်စုအားတို့မှနတ်ပွဲကိုပသတင်ရသည်၊ ရေခွန် တော်စုသား တို့မှာမိုး ရေကာလ ရောက်လျှင်ဆည် တော်မှာ စောင့်ရသည်၊ နတ်စုသား လူတို့မှာ နတ်ပွဲကိုပသတင်ရသည်၊ မြေရခွန် မြေအစုသား တို့မှာပတ်၊ ဗုံ၊ လင်ကွင်း နတ်ထိန်း တို့နှင့်တီး မှုတ်ရသည်၊ ရေပြစ်အစုသား တို့မှာမီး စည်း မီး ထုတ်ပေး ရသည်၊ နတ်ထိန်း နတ်နေတို့မှာကာလ ရောက်လျှင်လယ်တပယ်ကိုတပြည်စီ ပေး ရသည်၊ ရေပေး ရေယူတို့မှာမိုက်၊ ထွာလက်သစ်နှင့်ပြန် ပေး ရသည်၊ နတ်နေနတ်ထိန်း တို့က မတီး မကနေလျှင်ဆည်ဝန်မှာ လျှောက်ထား ၍ ခေါ်ချစီရင်ရသည်၊ ကိုး ခရိုင်နယ် အတွင်း ရာဇဝတ်မှုရှိလျှင်ဆည်ဝန်တို့ကတဝတည်း စီရင်သည့်အတိုင်း ဆည်ကြီး တို့က ရွှေတိုက်သွင်း သည်၊ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်တိုက်ဆည်ကြီး ဆည် ဆော်တို့စစ်တန်း ။ 1485

သက္ကရာဇ်ဂ၄ရခု ဇေယျဝဍ္ဍနတိုင်း တောင်ငူ ကေတုမတီ တောင်ငူ ပြည်ကြီး တွင်ဘုရင်မင်း ခေါင်တူ တော်မင်း မဟာသီရိ ဇေယျသူရမင်း ပြုသည်၊ အရှေ့အနောက်တာ ၇၀၀၊ တောင် မြောက်တာ ၅၀၀၊ တံခါး ၂၀၊ ကေတုမတီ သမိုက်၍ထီး နန်း ကနက်တိုက် ဆောက် တော်မူသည်၊ ရွှေစေတီလည်း မြို့လေး ထောင့် တွင်တည် တော်မူ၍၊ သစ်ပင်သီး ပင်ပန်း ပင်မျိုး စုံတို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုး တော်မူသည်၊ ဥယျာဉ်အလယ်မင်း သမီး မင်း သား မှူး တော်မတ် တော်တို့ပျော်ရာဖြစ်သော တန်ဆောင်း မဏ္ဍပ်ကြီး လည်း စီရင် တော်မူသည်၊ မြို့တံတိုင်း စောက်ဘက်၊ အနံ ၅၊ ကျုံး သုံး တန်၊ မြို့ထိပ်ဌာန်ကြီး ၇၃ သောသစ်ပင်တို့ကိုလည်း ခုံ လောက် ဆောက်တူ ရှင်း တိုင်စိုက်လက်ပံပင်အဆိပ်ပင်လည်း စိုက်ရသည့်၊ လမ်း မလမ်း ငယ်ကိုလည်း အုပ်စီ ရသည့်၊ ထန်း စည်အုန်း စည်လည်း စိုက်ရသည်၊ မြို့တောင်မြို့ မြောက်တရိုး ကိုလည်း မကျည်း တစည်စိုက်ရသည်၊ မြို့နှင့်မနီး မဝေး အရပ်တွင်လည်း လက်ခွတ်

ကြည်စီရင်တော်မူသည်၊ ထိုအရပ်ကိုလယ်ကြီး ဟုတွင် သည်၊ သား တော်တပင်ရွှေ
ထီး ကိုလည်း အိမ်ရှေ့နှင်း တော်မူသည်၊ မင်း ကျင့်တရား ဆယ်ပါး ကိုလည်း အား
ထုတ် တော်မူ၍လူအပေါင်း တို့ကို ရေအိုး ကြီး ဝယ်ကြာပွင့်ကဲ့သို့သာယာ စေလျှက်သာသ
နာတော်ကိုယွန်း စေလျှက်မင်း စည်း စိမ် လေး ဆယ့်ငါး နှစ်ပတ်လုံး စံတော်မူ 1530
သည်၊ သက္ကရာဇ်၈၉၂ခုနှစ်ပြည်စံတော်မူသည်။

သား တော်တပင်ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုတက်သိမ်း ၍ ခမည်း တော်အရာကိုစံတော်မူသည်၊ ဝရီး တော်ပန်း တောမင်း ကိုမဟာရွှေတောင်၊ အထိန်းတော်ရွှေကိုယ်သီဟသူသား ကြီး ကို ကျော်ထင်နော်ရထာအမည်ကိုသနား တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်မင်း သမီး နှင့်စုံဘက် တော်မူသည်၊ ရွှေကွမ်း ခွက်သနား တော်မူသည်၊ မဟာရွှေတောင်သား ကို နော်ရထာဟုအမည်ပေး တော်မူသည်၊ မင်း ဖြိုင်လည်း မြှောက် တော်မူသည်၊ ကွမ်း ခွက်ကျိုင်း ရွှေချက်သနား တော်မူသည်၊ သီဟသူကိုငှင်း နည်း သနား တော်မူသည်၊ ဇေယျဝဍ္ဎနတိုင်း ကေတုမတီပြည်ကြီး ၌ရှစ်နှစ်စံတော်မူပြီး လျှင်ရာမညတိုင်း တလိုင်း မင်း သူ့ရှင်တကာ ရွှတ်ပိကိုလုပ်ကြ၍ဟံသာဝတီ၌မင်း ပြုတော်မူသည်၊ သီဟသူကို ကေတုမတီ ပေး တော်မူ၍ မင်း ဖြိုင် မြှောက်သည်၊ ခမည်း တော်ရင်း ကဲ့သို့မှတ် တော်မူသည်၊ မဟာရွှေတောင်သား နော်ရထာကိုလည်း စစ်တောင်း ကို ပေး တော်မူသည်၊ စစ်တောင်း က တော် ကား သက်ရှည်သမီး တည်း ။

ကျော်ထင်နော်ရထာကိုကား ဘုရင်နောင် တော်ဟူ၍ ချီး မြှင့်သနား
တော်မူ၏၊ ထိုအခါမြန်မာကျွန်ငါတို့မခံပြီဟုတလိုင်း များ သည်အစုစု သောင်း ကြမ်း
ကြလေသည်ကိုချီ တော်မူ၍ စစ်တောင်း သို့ ရောက်လျှင်အလုံး အရင်း ကြီး ကြောင်း အ
များ နှင့် ကျော်ထင်နော်ရထာကိုဒလသို့ချီစေသည်၊ ဒလသို့ ရောက်လျှင်စစ်တောင်း
ထွင်စိတ်ချ၍ မွေ့လျော် တော်မူ ကြောင်း ကိုစစ်တောင်း စား သိ၍အမှုပြုလျှင်အလွယ်တ
21 April 1551
ကူတပင်ရွှေထီး ကိုသက္ကရာဇ်၉၁၂ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်၁ရက်၂နေ့လုပ်ကြ၍သမိန်
စက္ကဝေါအမည်ကိုခံ၍မင်း ပြုသည်၊ သုံး လမျှသာမင်း စည်း စိမ်ကိုခံရသည်၊ သူကြီး
သမား မွန်ပညာရှိတို့မညီမညွတ်သောကြောင့်သမိန်ထောသည်မုတ္တမကိုတိုက်၍သမိန်
စက္ကဝေါကိုလုပ်ကြသည်၊ သမိန်ထောအောင်၍မင်း ပြုသည်ကို ကျော်ထင်နော်ရထာမူ

(7 November 1637)

ကား သမိန်ထောကိုရန်မမူဘဲ နေပြည်တော် တောင်ငူကိုအလုံး အရင်း နှင့်လာသည်၊ သဘင်တဲနန်း တော် ဆောက်၍ဘိသိက်ခံ တော်မူသည်၊ ပြီး လျှင်အရှေ့ဘက်သန္ဓမ္မဂုရု ဆရာ တော်ကို ကျောင်း ဆောက်၍လှူ တော်မူသည်၊ သား တော်မင်း ရဲ ကျော်စွာ၊ ညီ တော်များ ကိုလည်း အရာအထူး အထိုက်အလျောက် မြှောက်စား တော်မူသည်၊ ရတနာပူရအင်း ဝပြည်မှစ၍ ရှမ်း ပြည်ယွန်း ပြည်၊ သရေခေတ္တရာပြည်ကြီး များ
12 March 1552
ကိုသိမ်း ယူ တော်မူပြီး ၍သက္ကရာဇ် ၉၁၃ ခု နှောင်း တကူး လပြည့်ကျော် ၃ ရက်ဝ နေ့ သမိန်ထောကိုလုပ်ကြံ၍ အောင် တော်မူလျှင်ယိုး ဒယား ၊ ဇင်း မယ်၊ ရခိုင်အစရှိသည့်ပြည်များ ကိုလက်နက်ပြု၍ ကေတုမတီပြည်ကြီး ကိုပုံ စံပြု တော်မူ၍ဟံသာဝတီတွင်မြို့ကြီး တည် တော်မူသည်။ မဟာစေတီ၊ ဝိဇယစေတီအစရှိသော မရေတွက်နိုင်သော ကောင်း မှု တော်များ ကိုလည်း သံသရာစီး ပွါး သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွန့်ပြန့်ပွား ၍တက်ထွန်း ကိုး ကွယ်စိမ့် သောငှါတည်ထား စိုက် ဆောက် တော်မူသည်၊ သား တော်ဥပရာဇာကိုလည်း အိမ်ရှေ့အခမ်း အနား ပေး တော်မူ၍အိမ်ရှေ့နှင်း တော်မူသည်၊ ဆင်ရဲအုံ့စုံနှင့်ဆယ်စီး ၊ စား တော်ကွမ်း ကိုရေကိုင်အမတ်သား ၁၀ ကိုလည်း ပေး တော်မူသည်၊ ကျွန်သမီး စု၊ သိဂိုစွံ မကာ့စွံ ဒရော်စား တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၅၀ ကိုရွှေပန်း ပန်ကျွန်သမီး စုသွဲ့ တော်မူ၍ ရွှေပန်း စိုက်မှတ်သာနား တော်မူ၍သား တော်ဥပရာဇာကို ပေး သည်၊ သတိုး မင်း စောကိုအင်း ဝကို ပေး တော်မူသည်၊ ဆင် တော်သမြင်စွါနှင့်အမတ်သား ၁၀၊ အမြောက်ကြီး ငယ် ၁၀၊ သေနတ် ၅၀၊ ရွှေလှံ ၂၀၊ မြင်း ၁၀၀ ကိုကိုယ်ရံ တော်ကနှုတ်၍သုံး စို့ အရေး မခင်း သိမ်ပြိုကြင်ရဲ ကျော်လူ ၃၀၀ ခေါင်း ခြောက် ခေါင်း သား တို့မှာဓါး သက္ကလပ် ရွှေ၅ တန့်ကွတ်၊ မှောက်ယူလင့် ရွှေချည်သတ်၊ ဓါး စည်း ငမ်း ပတ်ရုံ၊ ဇာနား ၊ ပန်း ပုွား မြင်း ကြီး ရှက်မြိတ်၊ ငယ်သား တို့မှာဒိုင်း နီ၊ မောက်တိုနီ၊ လှံရှည်ကိုင် နှင့်တကွအပ် တော်မူသည်။

ရေကြောင်း လှေသင်း စုမှာလည်း လှေသင်း ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ လှေသင်း တော် လှေကား ရွှေအိမ် ရွှေမှတ် ပေး တော်မူသည်၊ ၄င်း သက္ကရာဇ် ၉၁၃ ခု ညီ တော်သတိုး ဓမ္မရာဇာကိုမြို့သနား တော်မူသည်၊ ဆင် တော်ပြည်ကြီး တံဆိပ်နှင့် ဆင်ဆယ်စီး ၊ အမတ်သား ကိုယ်ရံ တော်တွင်သုံး စို့နှုတ်၍ ပေး တော်မူသည်၊ ဝေါပလိ

ကျိုင်း ရွှေချက်၊ တကောင်း ဘုံး ၊ ထွေး အင်၊ ပတ္တမြား ကျောက်စီမြင်း ကြိုး ကြယ်
တဝ်၊ ကရွှေဇဝါ၊ ကတောင်ရွှေ၊ တင်ရန်း အောင်း နောက်တက်၊ ရွှေထီး သနား
တော်မူသည်၊ ရေကြောင်း လှော်ကား လှေမှတ်နှင့်တကွသိမ်း စည်း ဆန္ဒကို လှေမှူး
ခန့်၍ လှေမှတ် လှေအိမ် ထောင်၁၂၀ယ်သား ၁၀၀ ကျော် ပေး တော်မူ၍ ရနိုင် လှေ
သင်း ဘွဲ့ တော်မူသည်။

10 October 1581
သက္ကရာဇ်၉၄၃ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၅ ရက်၃ နေ့နတ်ပြည်စံ
တော်မူသည်၊ သား တော်မင်း ရဲ ကျော်စွာမင်း ပြု တော်မူသည်၊ ညီ တော်များ ကို
လည်း မြို့ရွာအမည် ပေး တော်မူ၍မြို့စား မင်း သား ပြိုပြိုညီ တော်ငယ်မင်း ရဲသီဟ
သူကိုလည်း တောင်ငူကို ပေး တော်မူသည်၊ အမတ်သား ၁၀၊ ဆင်၁၀၊ ကိုယ်ရံ တော်
တွင်တယောဒိုင်း ၊ အရေး မဆိုဒိုင်း သား တို့ကို ပေး တော်မူလိုက်သည်၊ ညီ တော်သ
တိုး ဓမ္မရာဇာကိုပြည် ပေး သည်၊ ဆင်ဆယ်စီး ၊ အမတ်သား ၁၀၊ ကိုယ်ရံ တော်ကနှုတ်
၍ ရန်လုံး မွေး ရန်လုံး သိမ်ရွှေ တောင်ဒိုင်း ဘွဲ့သည်၊ အစုသား များ ကိုနှုတ်၍ ပေး
တော်မူလိုက်သည်။ ရန်နိုင်အစုသား တို့ကိုလည်း သိမ်စည်း စန္ဒကိုရန်နိုင်မှူး ခန့်၍
လှေမှတ် ရွှေဘိန်း နှင့်အဝ် တော်မူလိုက်သည်၊ ညီ တော်သတိုး မင်း စောကိုလည်း အ
ဝကို ပေး တော်မူသည်၊ သား တော်ကြီး မဟာဥပရာဇာကိုအိမ် ရှေ့နှင်း တော်
မူသည်၊ သတိုး မင်း စောသမီး တော်နှင့်စုံဘက် တော်မူသည်၊ ၄င်း သက္ကရာဇ်နတ်
2 March 1584
ပြည်စံ တော်မူသည်၊ ထိုသက္ကရာဇ်၉၄၅ ခု နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၂ ရက်၂ နေ့
အင်း ဝသို့ချီ တော်မူသည်။ ရောက်လျှင်တစ်မတည်ခင်း ၊ ငါတိုက် တော်မူမည်မြင်း
သည် တော်လူ ကျော် အောင်မှတ်နှင့်တရာ့ငါး ဆယ် ရွေး မှတ်၍ ရှေ့တော်သို့ခေါ်
တော်မူသည်၊ ယောက်ဖ တော်တပ်ကို တွေ့အောင်စုံစမ်း လေ၊ တွေ့လျှင်အလျှင် ဂှိခိုး
သံ တော်ဦး တင်၊ အစ်ကို ကောလိယစား ကို တွေ့အောင်ပြု၍ညဦး ကသတိုး မင်း စော
ကို ခေါ်၍အလျှင် တွေ့ကြောင်း ကိုသံ တော်ဦး တင်သည်၊ မိုး သောက်လျှင်မင်း နှစ်
ပါး ဆင်စီး ၍လင်ဇင်မင်း ကိုတိုက်သည်၊ တာမည်တာလမ်း ကိုစီရင်၍ ဂှိသည်တွင် ဂှင်
ဘုရင်မင်း ကား ဆင် တော် စောရန်နှင်ကို ရွှေကွန်ရွက်လွှမ်း လျက်စီး တော်မူ၍
ထွက် တော်မူသည်၊ သတိုး မင်း စောမူကား ဆင် တော်သမြင်ဇာကိုဆုံ ထွေး ထွေး
နီသုတ်၍စီး တော်မူလျက်ထွက် တော်မူကြ သော် ဆွေမျိုး ညီ နောင်ဖြစ်၍သတိုး မင်း

(7 November 1637)

စောအင်းဝပြည်စား မူကား ဘုရင်ကိုကျိုးစား၍တိုက်သည်၊ ဘုရင်ကျွန်တော် တရုပ်မော်စား မူကား သတိုးမင်း စောကိုကျိုးစား၍တိုက်သည်၊ ပြင်စည်စား ကိုအရှင်မိချေသည်၊ တရုပ်မော်စား မူကား သတိုးမင်း စောလှံသင့်၍ဆင်ထက် တွင်ဆုံးချေသည်၊ ထိုမင်းနှစ်ပါး တိုက်ကြသော်သတိုးမင်း စောအားနည်းချေ
14 April 1584
၍သက္ကရာဇ်၉၄၆ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်၁ရက်၃နေ့သတိုးမင်း ပျက်လျှင်အောင်ပင် လယ်အရှေ့တောင်ရုံနား တွင်တစ်တည်သည့်သတိုးမိဖုရား မူကား ဟံသာဝတီသို့ပို့ စေသည်၊ သတိုး မူကား တရုပ်ပြည်သို့ပြေးသည်၊ ခန္တီးသို့ရောက်လျှင်ခန္တာပြောင်း သည်၊ အင်းဝကိုဟံသာဝတီကရလျှင်ဘုရင်ရွှေထီးသား မင်းလကျာကိုပေး တော်မူ သည်၊ ယိုးဒယား ကဟံသာဝတီသို့စစ်ကူလာသည်မဟုတ်ယိုးဒယား မင်းကိုနှင်းလိ ရောက်လာသောကြောင့်မြို့စောင့်ထား သောအမတ်တို့သည်သခင်ရှင်ဘုရင်အင်း ဝသို့ချီတော်မူပြီလိုက်ခဲ့စေအမိန့်တော်ရှိသည့်အတိုင်း ပြန်သည်ကိုမလိုက်ဘဲစစ်တောင်း ဘက်ကကျွန်း မြောင်းနှင့်တူး၍နေကြသည်၊ အင်းဝကိုအောင်တော်မူ၍ပြန်တော်မူ ကြောင်းကိုကြားလျှင်အရှေ့ဘက်တလွှား တွင်လူသူသိမ်းယူ၍ပြန်သွားသည်၊ သက်ရှည် ကျော်ထင်ကိုအလုံဘုရင်နှင့်လိုက်စေသည်၊ နောက်လည်း အဘယကာမဏိနှင့်အိမ်ရှေ့ မင်းတို့ကိုလိုက်စေသည်၊ ထိုမင်းကိုးသိန်းသခင်ခန္တာပြောင်းသည်၊ နိုင်ငံတော် တွင်ဘုရား ငါးဆူတည်တော်မူသည်၊ ကရင်များကိုလည်း လေးစ၍လုပ်စေသည်၊
1583
သက္ကရာဇ်၉၄၅ခုအဝမင်း ယိုးဒယား မှော်လွန်လျှင်သား တော်မင်းရဲကျော် စွာကိုအင်းဝကိုပေး တော်မူသည်၊ အမတ်၁၀၊ ဆင်၁၀စီး၊ ကိုယ်ရံတော်တွင်အ ရေး မခင်ဒိုင်း၊ ပွဲလုံးအောင်၊ အောင်ဘက်စံရနောင်ဒင်ဒိုင်း၊ အင်း ခေါင်းပေါင်းနှဲ့ဒိုင်း၊ ရွှေကာရွှေလွှာအစုသားတို့ကိုနှုတ်၍ပေး တော်မူလိုက် သည်၊ လက်ရွေးသားတို့ကိုလည်း လှေသင်းဘွဲ့၍လှေမှတ်နှင့်တကွပေး တော်မူသည်၊
1597
သက္ကရာဇ်၉၅၉ခုပထွေး တော်ပြည်မင်း သတိုးဓမ္မရာဇာလွန်သည်၊ သားတော် မင်းသား ရှင်နောက်ကိုသတိုးဓမ္မရာဇာဘွဲ့နှင့်ပြည်ကိုပေး တော်မူသည်၊ သက္က
10 June 1598
ရာဇ်၉၆၀ပြည့်ပထမဝါဆိုလပြည့်ကျော်၃ရက်၀နေ့ညီတော်မင်းသား ရှင်သစွာ ကိုညောင်ရမ်း မြို့ကိုပေး တော်မူသည်၊ ညောင်ရမ်းသို့ရောက်လျှင်ညောင်ရမ်း မြို့မှာပြည်ထောင်ရာစင်း မင်းပြိုပြိုပြည်ရေး ရွာမှုကိုစီရင်တော်မူသည်၊ ညောင်

ရမ်းမှာအမှုထမ်း လူနည်း ကြောင်း ကိုသိတော်မူ၍ဟံသာဝတီကမြန်မာ၊ တလိုင်း ၊ ရှမ်း ၊ ကုလား ၊ ယိုးဒယား ၊ လင်းဇင်း ၊ ဇနင်း လာရီ၊ ရခိုင်များ ကိုသိမ်းရုံး ၍ ညောင်ရမ်း သို့ပို့ တော်မူသည်၊ ဘား မဲ့၊ ဘား တမော့ဘုန်း တော်ကြီး တို့ကိုလည်း ပို့တော်မူသည်။ 30 July 1598

29 July 1598

သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့် ဝါခေါင်လဆန်း ၈ ရက် ၁ နေ့တခါး တိုင်စိုက်သည်၊ ၎င်း 12 August 1598

လဆန်း ၇ ရက် ၀ နေ့မြို့ရိုးအုတ်စ၍ စီသည်၊ ၎င်း လပြည့်ကျော် ၆ ရက် ၀ နေ့ ရွှေနန်း တော် 18 September 1599

ဆောက်သည်၊ တပေါင်းလဆန်း ၅ ရက် ၁ နေ့ သီဟသူရမဟာဓမ္မရာဇာအမည် တော်ခံ တော်မူသည်၊ သား တော်အကြီးကိုအိမ်ရှေ့နှင်း တော်မူသည်။ ဒီပဲရင်းကိုလည်းကံကျေး ပေး တော်မူသည်၊ ရှင်မြတ်လှကိုလည်း ဓမ္မာသောကအမည်နှင့် ငစည့်ကူးမြို့ကို ပေး တော်မူသည်၊ ပထွေးတော်မင်း တုံး မင်း ကြီး ကိုလည်း စည်သူကျော်ထင်အမည်နှင့် စလင်း ကို ပေး တော်မူသည်၊ နောက်မင်း ရဲဥဇနာသွဲ့သနား တော်မူပြန်သည်၊ မှူး တော်မတ်တော် မင်း သား မင်း မြေး တို့ကိုအထိုက်အလျောက် ကောင်း မွန်စွာသနား တော်မူသည်။

ညောင်ရမ်း နောက်တော်ပါမြင်း ၊ မြန်မာ၊ ရှမ်း ၊ ယွန်း ၊ ကုလား ၊ လင်းဇင်း များ ကိုလုပ်မြေနေမြေသနား တော်မူသည်၊ အစုအငန်း ဖွဲ့တော်မူသည်။ အထက်ပေး ရင်း အမှုထမ်း တို့မှာလည်း ထမ်း ပြဲ ရွက်ပြဲထမ်း ရွက်စေသည်၊ နောက်တော်ပါစက္ကယော်တာနှင့် ဆွေသား မျိုး သား တစုတို့လူ ၅၀ ကိုလည်း စက္ကနန္ဒကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ ရွှေပန်း ပန် သွေး သောက်ဘွဲ့တော်မူသည်၊ သိဒ္ဓိဇေယျနှင့်လူ ၅၀ ကိုလည်း သိဒ္ဓိဇေယျကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ ရွှေပန်း ပန် သွေး သောက်ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ ဇင်း မယ်ကျွန် တော်ခံ နောက် တော်ပါသည့်အဲလှံ သည်သရီ သည်ပြုပိုက်သည်ဟိုလုံ သည် စောလုံ . . . တို့ ၆ ယောက် ဆွေသား မျိုး သား လူတစုကိုလည်း ၎င်း တို့ ၆ ယောက်ကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ နောက်တော်ပါ ရွှေပန်း ပန်ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လုပ်မြေနေမြေလည်း ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ နောက်ပါရှမ်းစု သည်စက်ရောင်ဇေယျနှင့်လူ ၅၆ ကို သည်စက်ရောင်ဇေယျကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ယွန်း စု နောက် တော်ပါဘွဲ့ တော်မူသည်၊ သေနတ်ပါကမီး လွှာ၊ ငွေကွက်အပ် တော်မူသည်၊ လုပ်မြေနေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ကျွန်တော်ရင်း အောင်မြတ်ထွန်း နှင့်လူ ၅၀ စုကိုလည်း အောင်မြတ်ထွန်း ကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ပြဲသရော်

(7 November 1637)

စုခန့်တော်မူသည်၊ ကျွန်တော်ရင်း အောင်မြတ်ကျော်နှင့်ဆွေသား မျိုးသား လူ ၅၀တို့ကို ငအောင်မြတ်ကျော်ကိုအကြီး ခန့်၍ ရှင်ထောပလာစုဖွဲ့တော်မူသည်၊ ရွှေဂိုး ဓါး လုံး ပြည့်ရွှေကွပ်အပ် တော်မူသည်၊ လုပ်မြေ နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ရွှေပန်း ပန်စုသား တို့ကို မတ္တရာမြို့ပို ၀၊ ဆည်ရေ သောက်ငကုလား ကြီး တိုင်နက် မြေပယ် ပေါင်း တာဝန်း ၇၀၂ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ဇင်း မယ်ရွှေပန်း သွေး သောက်ကိုရှင်ဖြူရှင်လှ၀တ်တော်ရုံ မြေမိအိမ်နှဲ့တိုင်နက် ရွှေကျောင်းမြစ်ပေါက်အနောက်ဘက် ၄၅ပယ်တာဝန်း ၅၉၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ နောက် တော်ပါယွန်း စု သွေး သောက်သောည်စက် ရေဝင် ဇေယျတို့ သွေး သောက်ကို မိလှပုံတိုင်နက်၀တ်တော်ရုံ မြေတွင်တွင်း သင်း ရှမ်း ရွာ မြေ ၂၃ပယ် ၂စိပ်၊ ငပန်ထွေး တိုင်နက် ၁၂ပယ် ၂စိပ်၊ ၂စုမြစ်အရှေ့ဘက်အနောက်ဘက်တာဝန်း ၄၀၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ နောက် တော်ပါတလိုင်း အာမခံသား တို့ကိုသူရဲ ၂၁၂ ထပ်ဖွဲ့တော်မူသည်၊ လုပ်မြေ နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်။

နောက် တော်ပါငွေ တောင်နှင့်လူတရာသား တို့ကို ငတောကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍သူရဲအရံစုဖွဲ့တော်မူသည်၊ ငသိုက် တောနှင့်လူတရာသား တို့ကိုလည်း ငသိုက် တောကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ သူရဲအသယ်စုဖွဲ့တော်မူသည်၊ ငလိတ်မုတ္တာနှင့်လူ ၈၀၀သား တို့ကိုလည်း ငလိတ်မုတ္တာကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ သူရဲကနွံစုဖွဲ့တော်မူသည်၊ ငမိဆံနှင့်လူ ၁၃၀သား တို့ကိုလည်း ငမိဆံကို ခေါင်း ခန့်၍ မိခင်လွတ်စုဖွဲ့တော်မူသည်၊ သူရဲငါး သွေး သောက်တို့ကိုအရှေ့ဘက် မတ္တရာမြို့ တောင်ဘက် ငရဲကြီး တိုင်နက်လုပ်မြေ နေမြေ ပါကောက်ကြီး မုရင်း ပယ်ပေါင်း ၇၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ဝါခွန် တော်ဆက်ပတိုင်ပ လေနှင့်လူ ပေါင်း ၁၀၀ကို မောင်း မပုထိုး ဘုရား ၀တ်မြေ ငစံ အောင်တိုင်နက် မြေကို နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ မင်း ဥဇနာနန္ဒ ကျော်သူတို့တိုင်း တာမှတ်သား ၍ ပေး သည်။

11 July 1605

သက္ကရာဇ် ၉၆၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၇ ရက် ၅ နေ့သိန္နီကိုချီ တော်မူသည်၊ ရုံ၍ နေတော်မူရာတွင် ရောဂါစွဲရောက် သောကြောင့်သား တော်ကိုပြီး အောင်လုပ်ကြဘိအမိန့်တော်ရှိ၍ ခန့်ထား ခဲ့သည်နှင့်အိမ်ရှေ့မင်း လုပ်ကြ၍ပြီး ဟွင်တမြို့လုံး ကိုသိမ်း ယူခဲ့သည်၊ ဦး ရီး တော်ကိုလက်ရဆက်သည်၊ သား တော် ရောက်၍အာ

ထိုက်အလျောက်ဆုလာဘ်တော်မပေး မှီသက္ကရာဇ် ၉၆၇ ခု တပေါင်း လပြည့်ကျော် 21 February 1606
၁၁ ရက် ၆ နေ့ နတ်ရွာစံ တော်မူသည်၊ ၁၃ ရက် ၁ နေ့ သင်္ဂြိုဟ် တော်မူသည်၊ ၄င်း 23 February 1606
သား တော် ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုသိမ်း မြန်း အုပ်စိုး တော်မူသည်၊ ခမည်း တော် ကောင်း မှုမဟာမြတ်မုနိအပြီး သို့မရောက်သည်များ ကိုပြင်လုပ် စေ၍ထီး တင် တော်မူသည်။ ကျောင်း တော်များ ကိုလည်း ကျောင်း ရံ၃၀ နှင့်ပြီး စေ၍တုရွှင်း ခြေမဟာရာမဘုန်း တော်ကြီး ကိုတင် တော်မူသည်၊ သုဓမ္မာစရပ်လည်း ဆောက် တော်မူသည်၊ လဆန်း ၁ ရက်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်အမှန်ထွက်၍ ဖူး မျှော် တော်မူသည်၊ မဟာမြတ်မုနိဝန်း ကျင်ကိုဌာဝရဖြစ် တော်မူ အောင်စီရင် တော်မူသည်၊ မဟာ မြတ်မုနိဘုန်း တော်ကြီး လကျာ်ဘီနသူဆရာစဉ်သမား စဉ်၊ အရှင်သုဓမ္မာ ကောသရ လှော်ကား ၃၀၀၀ မျှ အရပ်၊ အနောက်အရှင်ယက္ခမရာမ၊ ဘာဘ မော့သည် လေး ပါး တို့ကို ထောက်ပံ့ တော်မူ၍ ပစ္စည်း လေး ပါး လှူ တော်မူသည်၊ မြို့ထိပ် ရွှေ စည်း ခုံအနောက် ခြေရင်း ဇေတဝန် ကျောင်း ဦစသင် တော်မူသည့်တိလော ဂုရုဘုန်း တော်ကြီး ကိုပုညဒစတီ ရွှေစရပ် ဦစသင် တော်မူရန်အပ်သည်၊ နောက် လည်း စေတီ တော်အနောက် တောင် ခြေရင်း မှာ ဇေတဝန် ရွှေ ကျောင်း ဆောက် ၍ လှူ တော်မူသည်။

1606

သက္ကရာဇ် ၉၆၈ ခု ရွှေမြို့ တော် ငွေစင် ချောင်း မြောင်း နား တွင် ပြဿဒ် ကျောင်း ဆောက် တော်မူ၍ ထိုနှစ် ပင်ပြည်ကိုချီ တော်မူသည်၊ ခမည်း တော် ပါအမှုထမ်း မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုမြို့ရွာအမည်အဝတ်အစား အဆင်အယင်တို့ကိုအထိုက်အ လျောက်သနား တော်မူသည်၊ အိမ်ရှေ့နောက်ပါမလန် ကပုပ္ပ သည်နှင့် ဆွေသား မျိုး သား တစုတို့ကို သွေး သောက်ကပမီး လွှတ် ငွေကွတ် အပ် တော်မူသည်၊ ယွန်း စု သေနတ် သည်စက် ရောက်ငဇွယ်ရ သွေး သောက်ယွန်း စု သေနတ်မှာဖြည့်သွင်း ၍ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချသနား တော် မူသည်၊ လုပ် မြေ နေ မြေမှာမြစည်း ခုံဘုရား ရှင်ဝတ် တော် မြေငသက်ဆိုင်တိုင် နက်၊ ညောင်ရွာ မြေကိုလုပ် မြေ ၂၃ မြေတာဝန်း ဂကိုညီ တော်စစ်ကိုင်း မင်း ကြီး ဘိုင်း တာမှတ်သား ၍ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ အခွန်အတုပ်အကောက်စား ဆိပ်တည်ပွဲကူး တို့ကျွဲ သေနွား သေသား နံတင်ပါး ၊ အိမ်ဘို့ရွာတက်အိမ်ပြင်စင်လုပ်

(7 November 1637)

အမှုကိုသော်စက်ရောင်ငဇွယ်ရတို့နည်း လွှတ်ငြိမ်း စေသနား တော်မူသည်၊ နေမြေတွင် နေ၍အမှုတော်ကို နေ့တိုင်း လုပ်စား ထမ်း ရွက်စေ၊ အိမ်တော်နှင့် ချပေး သနား တော်မူသည့်လက်ရွေး လက်သစ်ရွေး ကြီး အစုသား တို့ကိုလည်း အမြင့် မြို့အဝင်ငလုံး သင်ရွာငချစ်မြတိုင်နက် မြေအပယ် ၄၀ ကို ထောင်ကဲသူကြီး ငယ်တို့ ကိုယ် စား မြေအခွန်စား သနား တော်မူသည်၊ ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း အခွန်ဘဏ္ဍာတို့ကို ဧား ရသည်၊ မင်း ညီမင်း သား မူး တော်မတ်တော်အမည်ရအမှုထမ်း ဒိုင်သား ဝင်း သား ကိုယ်ရံ သေနတ်အမြောက် ရွေ လေး ရွေလှံသူရဲ ကောင်း ဟန်ခမည်း တော် ဘုရား နောက်တော်ပါအောမခံ ၁၅တပ်သား တို့ကိုလည်း အထိုက်အလျောက်အမည်အ ရည်မြို့ရွာကံ ကျေး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်အစွဲအကိုင်မှတ်သား ၍သနား တော် မူသည်။

13 October 1607

သက္ကရာဇ် ၉၆၉ ခုတ ဆောင်မုန်း လဆန်း ၄ ရက် ၃ နေ့သရေခေတ္တရာ သို့ချီတော်မူသည်၊လက်ရွေးကြီး လှေတော်ကို ရှေ့ဆောင် လှေတော်ပြု၍ ချီတော်မူသည်၊

10 July 1608

သက္ကရာဇ် ၉၇၀ ပြည့် ဝါခေါင်လဆန်း ၉ ရက် ၁ နေ့သရေခေတ္တရာပြည်ပြင်တပ်ပျက်သည်၊

12 July 1608

၎င်း ၁၁ ရက် ၃ နေ့မြို့ပျက်သည်၊ပြည်ရန်နိုင်မှူးကိုအလုပ်အကျွေးနှင့်မိုး ကောင်းသို့ပို့ထား စေသည်၊ထား ရါတွင်လွန်သည်၊သရေခေတ္တရာပြည်ပျက်လျှင်ပြည် နေပြည်သားသုံ့ဖမ်း ရလက် ရဆင်မြင်းလက်နက်ဘဏ္ဍာအရါများ ကိုသိမ်းယူ တော်မူ၍ မင်းရဲသိခ်သူကိုမြို့ စောင့်ထားသည်၊

18 September 1608

သက္ကရာဇ် ၉၇၀ ပြည့်သတင်းကျွတ်လပြည့် ကျော် ၅ ရက် ၁ နေ့ပြန် တော်မူ၍ နေပြည် တော်သို့ ရောက်လျှင်အစုအငန်းဘွဲ့ပြီး ရှိသည့်လူစုတို့မှာလည်းအစုအငန်းရင်းအတိုင်းထမ်းရွက် စေ သည်၊လုပ်မြေ နေမြေ ပေးချသနား တော်မူပြီးသည်ကိုလည်း ပေးချသနား တော်မူရင်း အတိုင်းသနား တော်မူ၍အစုရင်းမှာထမ်းရွက် စေ၊ရန်နိုင် လှေသင်းသားတို့မှာလည်းရန် နိုင်မှူးအုပ်စု လှေသင်းနှင့်တကွလက် ရွေးကြီးသားနည်းရန်နိုင် လှေစုဘွဲ့ တော်မူသည်၊လက် ရွေးသားနည်း နေ မြေ ပေးချသနား တော်မူသည်၊ နေ မြေစပ်တွင်လုပ် မြေလည်း ပေး ချသနား တော်မူသည်၊၎င်းပြည် လှေသားတို့ကိုလည်း ကော် တော်ရန္တမိတ်ကို သွေး သောံကြီး ခန့်၍ နှမ တော်ကို ပေး သည်။ပြည်ပါမြင်း ၁၀၀ ကိုလည်း သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ နှ မ တော်ကို ပေး သည်၊ ပြည်ပါမြင်း ရန်ခွင်စုသား တို့ကိုလည်း လုပ်မြေစား မြေမတ္တ ရာမြို့ငဆုတ္တွယ်တိုင်နက် မြေ ၅၅ ပယ် ပေး သနား တော်မူ၍ထား မဦး ချတည်သွင်

လုပ်စား ရသည်။

ပြည်ပါခဲ့ ပေါင်ရွှေ လှေသား တို့ကိုလည်း အရှေ့ဘက် ညောင်ဝမ်း ရွာ မြေ ၄ ရဲ ပေး ချသနား တော်မူ၍ထား မဦး ချတည်ထွင်လုပ်စား ရသည်၊ အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရသည်၊ ပွဲလုံး စင်ရုံန်လုံး စင်အစုသား တို့ကိုအရှေ့ဘက် တောင်ရွာ မြေအပယ် ၃၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ပြည်ပါ လှေကြီး စုသား တို့ကိုလည်း မြို့သစ်ငပန်း ညိုကြီး တိုင်နက်ပယ် ၁၆၀ လုပ် မြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ လွန်းချည် လှေသား တို့မှာ အောင်ပင်လယ်ငပန်း ညိုကြီး တိုင်နက် ၇၆ ပယ်လုပ် မြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ပြည်မြို့ တော် လှေသား တို့ကို တောင်ဘက်ခရိုင်ဆည် ရေသောက်မင်း ကန်ငပန်း ညိုတိုင်နက်လုပ် မြေပယ် ၈၀ နေ မြေပယ် ၁၀၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ညောင်စောက် လှေသား တို့ကိုလည်း အရှေ့ဘက်တွင်တွင်း သင်း မြေအစပ် တောင်ပြုံး ကြီး ဆုတောင်း ပြည့်ဘုရား ရှင်ဝတ် မြေကန်ကြီး ရွာငရဆုံ့တိုင်နက်တပြင်လုပ် မြေ ၅၆ ပယ် ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ဒိုင်း မြေစစ်ဒိုင်း သား တို့ကို အရှေ့ဘက်ငမွေကြီး တိုင်နက် ရွာ မြေ ၁၂၅ ပယ် ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ မြေတဲလေတဲအင်း တိုင် လှေသား ကတူး ပေါက် လှေသား တို့ကိုလည်း အရှေ့ဘက်မတ္တရာအစပ်သာ ပြေလှ ရေလွှဲအခြား ဆိပ်သာငချစ်ခိုင်တိုင်နက်ပယ် ၄၀၀၊ လုပ် မြေ နေ မြေ ရွာကုန်း ပါး ဆိပ်သာ ရွာ မြေကို ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ခနက်ပလာဆင်တော် ၁၄ စီး သား တို့ကိုလည်း မတ္တရာမြို့ဆု တောင်း ပြည့်ဘုရား ဝတ် မြေအစပ် ရှား စောင်း နွဲကြူ့ တောကျွန်း ကိုဆင် မြေတချက် ပေး ချ တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ်၉ရာခု တောင်ငူကိုချီ တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်နောက် 1609
ပါကျွန် တော်မျိုး မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်မြို့စား ရွာစား အမှုထမ်း တို့ကိုအစီး အနင်း အဆောင်အရွက်အထိုက်အလိုက်ဆုလပ် ပေး သနား တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်နောက် တော်ပါတလိုင်း သူရဲ ၁၅ တပ်သား တို့ကိုလည်း အင်းဝမဲစံပုဆိုး ၊ ငွေ၅ိစီသနား တော်မူသည်၊ ခေါင်း သွေး ကြီး တို့ကိုသံ သောအကျီနက်နီပုဆိုး တလိုင်း ဘိသိဗျညား အမည်ဘွဲ့သနား တော်မူသည်၊ မြန်မာကျွန် တော်မျိုး ကိုယ်ရံဒိုင်း သား ဝင်း သား တို့မှာမြင်း တစီး ငယ်သား ငါး ယောက်ခန့်ထား ရသည်၊ လှေသင်း စုတွင် ရွေး ရန်နိုင် လှေသား တို့မှာ လှေ ခေါင်း လှေဦး နေပဲ့

နင်းကိုလက်ခါးချီကြိုး မှောက်လူဘယက်တန်ဆာစုံ၊ ဝတ်နီပန်းထည်လှော်လူတို့ကို သနားတော်မူသည်၊ ထောင်ကဲတို့မှာ သတ္တလပ်နီအကျီ၊ လှေသင်းမှူးတို့မှာ ငါးပတ်ခံတွင်း နီပါးထည်အိတ်သွတ်တက်ရွှေငါးတန့်၊ ကွမ်းကြပ်လဘက်အိုးကျိုင်း ပေးတော်မူသည်၊ ထောင်ကဲငယ်သားစာကျက်တို့မှာ အရှေ့ဘက်ပေရင်း မြေမိတော်ရင်ပိကုန်း တိုင်နက်မြေလေးရပ်အတွင်းကို ပေးချသနားတော်မူသည်။

24 August 1610

သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၂ ရက် ၆ နေ့ တောင်ငူမြို့ကို အောင်တော်မူသည်၊ ပြာသိုလဆန်း ၄ ရက် ၆ နေ့ ဗညား၊ ပြည်၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူမြင်း ၆ စီး တောင်ငူမှအဝသို့ချီတော်မူသည်၊ မဟာဥပရာဇာသက်တော်စောင့် ငပုံညွန့်ငမြွတ်ကျော်တို့နှင့်လူပေါင်း ၄၅၀ မဟာဥပရာဇာနောက်တော်ပါကွမ်းသမိန်စု၊ သီရိနန္ဒရော်တာ၊ သီရိနန္ဒကာမဏိတို့နှင့်ကွမ်းသမိန်စုလူ ၅၀ စီ တောင်း၍ သခ်ယာနှင့်တကွ သိမ်းမြန်းတော်မူခဲ့၍ အင်းဝသို့ရောက်လျှင် တောင်ငူသခ်ယာကို မြောက်ဘက်မြင်းမှူး ခန့်တော်မူသည်၊ တောင်ငူကသိမ်းတော်မူခဲ့သည့်အမှုထမ်းတို့ကို စစ်တော်မူ၍ အစုအငန်းဖွဲ့တော်မူသည်၊ တောင်ငူသိမ်းစု၊ ထားဝယ်မြင်း၊ ပေါက်နီစားသွေးသောက်၊ ကောလိယစားသွေးသောက်၊ ကွန်းချောင်းစားသွေးသောက်၊ ကျွဲမကုစားသွေးသောက်တို့ကို မြင်းအပ်တော်မူ၍ လုပ်မြေနေမြေ ပေးချသနားတော်မူသည်၊ နေမြေအရှေ့ဘက်မဏ္ဍလေးဘုရားရှင်ဝတ်မြေစား မြေပယ် ၁၅၀ ပေးချသနားတော်မူသည်၊ ဥပရာဇာနောက်တော်ပါ သက်တော်စောင့် ငပုံညွန့်ငမြွတ်ကျော်တို့အုပ်နက်လူ ၄၀ ကို သေနတ်အပ်တော်မူ၍ အနောက်ဝင်းအတွင်း မီးပါသေနတ်ဖွဲ့တော်မူသည်၊ လုပ်မြေနေမြေ ပေးချသနားတော်မူသည်ကား ဆုတောင်းပြည့်ဘုရားရှင်မြေ တောင်ပြုံးကြီး မြေပယ် ၈၀၊ မြန်မာမြင်း ၁၆ စီး ရဲဘော်စား လက်ရွေးမှူးတို့ သွေးသောက်မြင်းသားတို့ကို ဆုတောင်းပြည့်ဘုရားရှင်မြေကွန်း တောင်းရွာ မြေကိုနေမြေ ပေးချသနားတော်မူသည်၊ ဝတ်ငနွဲ့ကုန်းစား သွေးသောက်မြင်းသားတို့ကို ကျုံးရွာမြေကိုချတော်မူသည်၊ နတ်မြင်းသားတို့ကို မြေနခြည်ရွာ နေမြေချတော်မူသည်၊ အခေါင်မြင်းသားတို့ကို ကပွဲရွာမြေကို နေမြေချတော်မူသည်၊ ဇေယယောတာ သွေးသောက်လက်ဝဲမိတိုက်လကျာမိတိုက်မြင်းသားတို့ကို ပေါက်တော်ကံရွာကို နေမြေချတော်မူသည်၊ ရန်

7 December 1610

နင်ရန်အောင်သားတို့ကို တောင်ကုလား မြေကိုနေမြေချတော်မူသည်၊ မင်းတရား မြင်း ၊ ရဲ့ရည်မှန်မြင်းသား တို့ကို ဝရင်း တုတ်မြို့ မြေကိုနေမြေချတော်မူသည်။

ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်ဘုရင့်နောင် ကျော်ထင်နော်ရထာမင်း လက်ထက် သား တော်မဟာဥပရာဇာကိုအိမ်ရှေ့ဆောက်နှင်း တော်မူရာတွင် ရွှေပန်း ပန်ကွမ်း သမိန်စု၊ သီရိစန္ဒကမ္ဘာ၊ သီရိစန္ဒနယော်တာ ၁၅၀ တို့နှင့် ရွှေပန်း ပန်ကွမ်း သမိန်စု ၅၀ အိမ်ရှေ့နှင်း တော်မူရာ ပေး တော်မူသည်၊ ရွှေပန်း ပန်အစုသား တို့ကိုလုပ်မြေ နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ နေမြေအင်း ဝမြို့ တောင်အရှေ့ မိုင်း မွန်ချောင်း ၊ တောင်ကိုသူရဲဘော်အစုတလိုင်း မြေအခြား ၊ မြောက်ကိုဗြဲ သမိန္ဓောကိုမြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကိုနတ်စုလယ်ပြင်အခြား ၊ လုပ်မြေမဏ္ဍရာ ပိုဝဆည်ရေသောက်၊ ကျွဲဘုရား ဝတ်မြေအစပ်ကင်း ရွာတောင်အရှေ့ဘက်ကွပ် မြေတောင်သူရဲ ရွှေပြည်အနောက်သူရဲအမြောက်သူအိမ်နယ် လေး ရပ်အတွင်း လုပ်မြေ ရ ၂ ပယ် ၂ စိပ် ၄ င်း ကုလား ကုန်း အရှေ့တောင် ၁ ၂ ပယ် မြောင်း သောက်အ ရှေ့နတ်စုလယ်တာ ပေါက်ပင်ကြီး ၊ ကပိုင်း နတ်စုလယ်အနောက်သူရဲမြေ၊ မြောက် ကို ၁ ၂ ပယ် မြောင်နတ်စု လေတကွက်ခြား ၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း လုပ်မြေ ၅ ပယ် ၂ စိပ် ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ လုပ်မြေသွေး သောက်ကြီး စား ၁၅ ပယ် ၂ စိပ် လုပ်မြေမဏ္ဍရာမြစ် မြေဘိဘက်၊ ကျွဲဘုရား မြောက်ဘက်မြေငရဲထွန်တို့ ၅ ပယ် ၂ စိပ် အရှေ့ကိုပြင်မြေ၊ တောင်ကိုသူစက်၊ အနောက်ကိုသူရဲဖြတ်စ၊ မြောက်ကိုသူကပေါက လေသည်နယ်အတွင်း လုပ်မြေ ၁ ၃ ပယ်ကိုစစ်ကိုင်း မင်းကြီး တိုင်း တာမှတ်သား ပေး ရသည်။

သဏ္ဍရာဇ် ၉၁ ၂ ခုဘုရင့်နောင် ကျော်ထင်နော်ရထာသည်တလိုင်း သ 1550
မိန်ထောကိုလုပ်ကြ၍ ပဲကူး မြို့ကိုတည်ထောင်ပြုစုထီး နန်း စိုက်ဆောက်စံပယ် တော်မူသည်တွင်သား တော်မင်း ရဲ့ကျော်စွာကိုအိမ်ရှေ့ပေး တော်မူသည်၊ ညီတော် များ ကိုလည်း အသီး သီး မြို့ပြ ပေး သည်၊ ညီတော်မင်း ရဲသိခ်သူကို တောင်ငူမြို့ကို ပေး တော်မူသည်၊ ညီတော်အလတ်သတိုး မမ္ဗရာဇာကိုပြည်ကို ပေး သည်၊ အမတ်သား ၁၀၊ ဆင်တော်ပြည်ကြီး တံဆိပ်နှင့်ဆင် ၁၀၊ ကိုယ်ရံတော်ရံလုံသန်၊ ရံလုံမွှေ၊ ရွှေ တောင်ဒိုင်း ရွှဲဒိုင်း သား တို့ကိုနှုတ်၍ ပေး သည်၊ ညီတော်မင်း ရဲသီဟသူကိုမင်း

တုံး မြို့ကို ပေး သည်၊ ဆင် တော်ချစ်စွာမရဲနှင့်ဆင် ၁၀၊ အမတ်သား ၁၀၊ တလိုင်း
သူရဲ ၆ ခေါင်း ၊ ဇင်း မယ်ကျွန်ခံသိုဟန်၊ ရှမ်း ကောင်ဟန်၊ လေး ထပ်ဖွဲ့၍ ပေး
တော်မူလိုက်သည်၊ မြို့သို့ ရောက်လျှင်သူရဲကို ခေါင်း နှင့်သိုဟန်ရှမ်း လေး ထပ်သား
တို့ကိုလုပ် မြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်။

1597
သက္ကရာဇ် ၉၅၉ ခု ညောင်ရမ်း မြို့က ပြောင်း ချီ တော်မူ၍အဝမြို့တံ
28 July 1598
တား ဦး မြောက်တဲ တော် ဆောက်၍ စံ တော်မူသည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့်ဝါခေါင်
12 August 1598
လဆန်း ၆ ရက် ၆ နေ့မြို့တံခါး တိုင်စိုက်သည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့်ဝါခေါင်လပြည့် ကျော်
25 February 1599
၆ ရက် ၀ နေ့ ရွှေနန်း တော် ဆောက်သည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့် တပေါင်း လဆန်း
၁၂ ရက် ၁ နေ့ ရွှေနန်း တော်တက်သည်၊ စံပယ် တော်မူသည်၊ ပထွေး တော်မင်း
တုံး မင်း ကြီး ကိုလည်း အဆောင်အရွက်နှင့်တလိုင်း သူရဲ ၆ ခေါင်း ၊ ရှမ်း ၄ တပ်
သား တို့ကိုထပ်၍သနား တော်မူသည်၊ ညောင်ရမ်း နောက် တော်ပါမြန်မာ ရှမ်း
24 August 1610
ကုလား တို့ကိုအစုအငန်း ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော်
15 December 1612
၂ ရက် ၆ နေ့ တောင်ငူကိုအလိုပြည့်သည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၄ ခုပြာသိုလဆန်း ၄ ရက် ၃ နေ့
18 March 1613
သံလျင်ကိုချီ တော်မူသည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၄ ခု နှောင်း တခူး လဆန်း ၈ ရက် ၅ နေ့သံ
လျင်ကို အောင်၍သတ္တမတဲနန်း တော်မှာဝါဆို တော်မူသည်။

1610
၄ င်းသက္ကရာဇ် ၉၇၄ ခုယိုး ဒယား မင်း ကျွန်၊ မုတ္တမမင်း ကျွန်၊ ဗျ
ညား ဒလပုန်ကန်သည်၊ ရွှေဘုန်း တော် ကြောင့်မနေဝံ့၍ ၃၂ မြို့နှင့် တောင်ငူသား
သူကောင်း သား မြေး တို့ကိုလက် ဆောင်ပြု၍ကျွန်ခံဝင်လှာသည်၊ လူဟောင်း လူသစ်
တို့ ၄ င်း သက္ကရာဇ်တွင်ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ သထုံ၊ မုတ္တမ၊ ဒူဝ၊ စစ်တောင်း ၊ ဒဝယ်၊
သူ့ရှင်တကာရွတ်ဘီတလိုင်း ဗျညား ဒလ ဒေါပုံအမှုထမ်း အရပ်ရပ်အဟောင်း အသစ်
ဟံသာဝတီ နေရင်း လူအမှုထမ်း တို့ကိုစစ် တော်မူ၍ ငကွန်မိနှင့်လူရဝကို သွေး သောက်
ကြီး ခန့်၍သူရဲတသူစုဘွဲ့ တော်မူ၍အ ရှေ့ဝင်း တော်မှာဖြည့် တော်မူသည်၊ ငကွန်ပိ
နှင့်လူ ၅ ဝကိုသူရဲတရွာစုဘွဲ တော်မူ၍ ၄ င်း ဝင်း တော်မှာဖြည့်သည်၊ ငလောင်ပန်
နှင့်လူ ၅ ဝကိုသူရဲက လောင်စုဘွဲ့ တော်မူ၍ ရှေ့ဝင်း မှာဖြည့် တော်မူသည်၊ ငလိတ်သရိ
နှင့်လူ ၉ ဝကိုသူရဲတနွန်စုဘွဲ့၍ ရှေ့ဝင်း တော်မှာဖြည့် တော်မူသည်၊ ငပေါက်ကွန်း နှင့်
လူ ၄ ၉ ကိုသူရဲတယူစဘွဲ့ တော်မူသည်၊ ငမိတို့ ၂ ယောက်ကိုသူရဲသမန္တောဘွဲ့ တော်မူသည်၊ သ

(7 November 1637)

ထုံပါငနီလာ၊ ငရွှတ်ပိ၊ ငပိုင်၊ ငသည်၊ စက်ရွက်တို့ကိုစစ်တော်မူ၍ကျွန်တော်ကို ဘေးဘိုးလူဟောင်းတို့ပြောပါသည်။

နော်ရထာမင်း စောလက်ထက်သထုံပေါက်ကံသို့ဆန်၍သမီး ကညာဆက် (သည်) တွင်နော်ရထာမင်းကြီး သည်ထိုမင်း မိဖုရား အမျိုး အမတ်လက်နက်ကိုင် ဗိုလ်လုံး တပ်လုံး ကိုရွှေစည်း ခုံဘုရား မှာရေစက်သွန်း ချ၍လှူတော်မူသည်၊ ကျွန်တော်ကိုအိုကင်၊ ကံမကော်၊ သာရဖိန်မှန်၊ သာရဂင်္ဂါလှေလေး စင်း သား တို့ပါရင်း လှေနှင့်သိမ်း ယူ၍သဘင်စံတော်မူသည်၊ မင်း စီး တော်ဖြစ်သည် လျှောက်ရာတွင် လှေဝ လှေမြတ်စီး မြဲ ဆောင်မြဲ လှေနှင့် လှေတော် လှေစစ်တက်ဘွဲ့တော်မူ၍ ငနီလာကိုကံမကော သွေး သောက်ကြီး ၊ ငရွှတ်ပိကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ လှေတော် ၄ စင်း နှင့်တပ်ဖွဲ့တော်မူသည်၊ ဗျညား ဒလ ဆွေသား မျိုး သား စန္ဒကမ္ဗကိုစာရေး စုဘွဲ့တော်မူသည်၊ ရွှေပန်း ပန်၊ ဝင်း သူရဲ၊ လှေတော် ၄ စင်း ၊ ဝေါတော်ကျိုင်း တော်ရတနာထမ်း စင်ဒလမြို့ ၃ စိုးသား တို့ကိုဗျညား ဖြန်ကိုဘက်တော်မူသည်။ 1610

၎င်း သက္ကရာဇ်တွင်မုတ္တမမြို့သို့ကူး ၍စံတော်မူသည်၊ ထား ဝယ်စား သည် နှောက်ရှက် သော ကြောင့်ညီတော်နှင့်စစ်ကိုင်း မင်း တို့လိုက်လံဖမ်း ဆီး သတ်ညှစ်ရာတွင်ထား ဝယ်စား လည်း ဆင်ထက်တွင် သေနတ်နှင့်ဆုံး သည်၊ ထား ဝယ်စား မြင်း ၁၀၀ ကိုရာစုဘွဲ့၍ဆင်စာရိတ်ဘွဲ့တော်မူသည်၊ ထား ဝယ်စား ဆွေသား မျိုး သား နှင့်တကွထား ဝယ်၊ ဒေါပုံတလိုင်း တို့ကိုစစ် ကြော၍သူရဲတံဆိပ်ဘွဲ့တော်မူသည်၊ အနောက်ဝင်း မှာဖြည့်တော်မူသည်၊ သူရဲအိမ်၊ သူရဲစက်၊ သူရဲသပိကတု၊ သူရဲတုံ၊ သူရဲဇဝီ၊ သူရဲတုလွတ်၊ သူရဲဘက်လွတ်၊ သူရဲစေကျော်၊ ဩတရော်သည်၊ သည်အစုကိုဘွဲ့တော်မူသည်၊ ကိုယ်ရံတော်ဝင်း တော်မှာဖြည့်တော်မူသည်၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၀ တွင်အမည်အရည်အရာအထူး ပေး သည်၊ လက်ရှေ့လှေသင်း ၊ ရန်နိုင်လှေသင်း ၊ ထောင်ကဲအစုအငန်း ဘွဲ့တော်မူ၍လုပ်မြေ နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ လက်ရှေ့ထောင်ကဲငကြွယ်စား မြေ ၅ ပယ် ၂ စိပ်သနား တော်မူသည်၊ ၎င်း ရန်နိုင်လှေသင်း ထောင်ကဲငဆူပြည့်ကိုသီရိဂင်္ဂါအမည်နှင့်စား မြေ ၅ ပယ် ၂ စိပ်သနား တော်မူသည်၊

14 November 1634

သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခုထိဝရပြုတော်မူ၍နတ်တော်လဆန်း ၅ ရက် ၆ နေ့

ဇင်း မယ်ကိစ္စပြီး လျှင်ဟံသာဝတီသို့ပြန်လည် တော်မူ၍ဟံသာဝတီသို့စုံ တော်မူသည်၊ 1634
ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကိုလည်း ဖြည့် တော်မူသည်၊ ၎င်း သက္ကရာဇ်တွင်ဟံသာဝတီတွင်
နေနှင့်သည့် ဒိုင်း သား ဝင်း သား ကိုယ်ရံ တော်သူရဲ ကောင်း ဟန်အကြီး တို့စုရုံး
၍မင်း ရဲဒိပ္ပကိုနန်း ကချပြီး လျှင်မင်း ရဲ နော်ရထာကိုမြို့စောင့်ထား ၍မင်း
ရဲဝသန္တနှင့် ဒိုင်း ခေါင်း အဝန်း ထောင်ကဲတို့အိုး စကြီး မင်း ရဲဒိပ္ပကိုနန်း မှချ
ကြောင်း နှင့်သီရိဓမ္မရာဇာအင်း ဝသို့လာ၍ လျှောက်သည်တွင်ဟံသာဝတီသို့၎င်း 1634
သက္ကရာဇ်တွင်စုံ တော်မူသည်။

ရှမ်း ပြည်၊ ယွန်း ပြည်သိမ်း စုရှမ်း တို့ကိုလည်း ယွန်း စု ကောင်း ဟန်
ဝင်း ကောင်း ဟန်၊ တပ် ကောင်း ဟန်ဘွဲ့ တော်မူ၍သင့်ရာမြို့ရွာမှာ စုထား
တော် မူသည်၊ ယွန်း စု ကောင်း ဟန်တို့ကိုပရိမ္မ၊ အမြင့်၊ ပဒုံ၊ ကန်း နီ၊ မင်း
ခေါင်၊ ယူ တော်မူ၊ မူသာ၊ မအူ၊ စလယ်၊ ကြပွင့်၊ နယ်တမယ်အရပ်တွင်ချထား တော်
မူသည်၊ တပ် ကောင်ဟန်ငသည်တလည်မိုင်ဟုန် တော်လွန် ကျော်တစည်မခွာမြို့လှနယ်
တွင်တပ် ကောင်ဟန်သား တို့ကိုချ တော်မူသည်၊ တပ် ကောင်ဟန်သစ်ရာပင်၊ လေး
ထုပ်၊ သဖန်း ဆိပ်၎ရွာ၊ ဆင်အင်း ၊ စတု၊ ပခန်း အဝင်ဆင်အင်း ၊ မောက္ကလံ၊
တရော်ရွာပုပြန်လှည့်ရွာများ တွင်စုထား တော်မူသည်၊ ၎င်း မင်း တုံး မြို့ရှိ
ရင်း ကောင်း ဟန်ရှမ်း ၄တပ်သူရဲ ၉ ခေါင်း သား တို့ကိုလည်း သူရဲဝန်ရာဇာ ယော်
တာကိုအပ် တော်မူသည်၊ ၎င်း ရှမ်း ၄တပ်သား တို့ကိုကျွန် တော်ရင်း ဇင်း မယ်
တွင်၁၀စီး မြင်း တုရင်ဗျည်ား ကိုအမှူး ခန့်၍ရှမ်း ၄တပ်သား တို့ကိုအပ် တော်မူ
သည်။

ဟံသာဝတီသို့စုံ တော်မူသည်၊ စကုမြို့တပ် ကောင်ဟန်ဆင်ဖြူရှင်ဘုရင့် 1550
နောင် ကျော်ထင် နော်ရထာလက်ထက်သက္ကရာဇ်၉၁၂ခုချ တော်မူသည့် ကောင်ဟန်
တော်ရင်း တို့နှင့်စပ်၍ နေ မြေလုပ် မြေကို ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ တပ် ကောင်
ဟန်ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ ဟံသာဝတီသို့ ရောက်လျှင်မယ်အရပ်တွင်တဲနန်း တော် ဆောက်
၍စံ တော်မူသည်၊ ဘိသိက်ခံ တော်မူသည်၊ သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိအမည်ကိုလည်း
ခံ တော်မူသည်။

24 December 1634

သက္ကရာဇ်၉၉၆ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁ရက် ၄ နေ့အင်း ဝသို့ပြန် တော်

မူသည်၊ ရေခက် တော်မူလျှင် ရွှေနန်း တက် တော်မူ၍ စံ တော်မူသည်၊ ရှမ်း ပြည်က
သိမ်း ရုံး တော်မူခဲ့သည့်ယွန်း စုသား တို့ကိုချထား တော်မူသည်၊ ယွန်း စု ကောင်
ဟန်၊ ဝင်း ကောင်ဟန်၊ တပ် ကောင်ဟန်အစုသား တို့ကိုလုပ် မြေ နေ မြေထပ်၍ ချ
ပေး တော်မူသည်၊ မင်း ၄ထပ် ကောင်ဟန်တုရင်ပုညာ မျိုး စု ကောင်ဟန်သား
တို့ကိုလုပ် မြေ တော်ရင်း ပယ်ဘွဲ့၍ မှတ်သား ရမ်း ရော်၍လုပ် မြေ ပေး ချသနား
တော်မူသည်၊ မင်း တုံး မြို့နယ်အတွင်း ချ ပေး တော်မူသည်။

စကုဘယာအိမ် ဆည် ဆည်စဲသင်ရန် ဆည်စဲစာတီအမှု သေ ဆည် ကွေ
တိုအုပ်နက်တပ် ကောင်ဟန်သား တို့ကိုစကုမြို့အတွင်း လုပ် မြေ နေ မြေချ တော်မူသည်၊
မြို့နယ်အတွင်း ချ ပေး တော်မူသည်၊ စကုအဝင်ကုန်း ကျည်း ရေဝတ်လယ်ပယ်၅၀၀
ချ ပေး တော်မူသည်၊ ပခန်း မြို့အဝင်ဆင်ယင် ကျောင်စွာတ ရော် မောက္ကလံရှိ
၉၁၂ ခုက ချထား တော်မူသည့်ဇင်း မယ်၁၀စီမြင်း ငယ် ဆည်ရုံချ ပေး တော်မူ 1550
သည်၊ ပြန်လည်ရွာစုထား တော်မူသည်၊ ရှမ်း အတွင်း ၃၀ပြင်ဇင်း မယ်ရယော်
တာကိုအမျိုး ခန့် တော်မူ၍ဇင်း မယ်ရယော်တာမျိုး စုတပ် ကောင်ဟန်တို့ကိုကနီမြို့
နယ်အဝင်ပြန်လှည် နေ မြေ ပေး တော်မူသည်၊ လုပ် မြေ တော်ရမ်း ရော်ချ ပေး
တော်မူသည်၊ ၄င်း သစ်ရာပင်၄ရာပင်ထုပ် ကောင်ဟန်ကိုစတ္တဒေဝ သွေး သောက်
ရှမ်း မြင်း တော်သည် ဆည်စဲခန် ကျော်သည်စုသစ်ရာပင်၄ထုပ်စုထား တော်မူ
သည်။

တပ် ကောင်ဟန်တို့ကို မြေတူး မြို့အဝင်ထန်း တပင်မြို့သစ်ရာပင်၄ထုပ်
မြေကို နေ မြေချ တော်မူသည်၊ လုပ် မြေ တောရပ်ကုန်း လျှင် ရေဝတ်လုပ်စား လောက်
အောင် တောတပြင်ကို ရော်ရမ်း ၍ ပေး တော်မူသည်၊ သဖန်း ဆိပ်ရွာမှာစုထား
တော်မူသည်၊ စတ္တဒေဝ သွေး သောက်ရှမ်း မြင်း ဘက်ပိုက်မျိုး စုသဖန်း ဆိပ်စတ္တ
ပါလေ မြေသဖန်း ဆိပ်အတွင်း သင် မြေကိုလုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချ တော်မူသည်၊ လုပ်
မြေတွင်ရပယ် ပေါင်း ၄၀၀၊ ၄င်း မဦ၄ရွာတွင်စုထား သည်၊ တပ် ကောင်ဟန်
ဗ ရော်မာ သွေး သောက်ရှမ်း မြင်း သီရိအဲကံ ခေါင်း မျိုး စုထား တို့ကိုတပယင်း
မြင်း ၁၀စီး အဝင် မြေ၄ရွာ မြေလုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချ ပေး တော်မူသည်၊ လုပ်
မြေ ၄တော်ပယ်ဘွဲ့ရမ်း ရော်၍ ပေး ချ တော်မူသည်၊ ဆင်အင်း မှာစုထား တော်မူ

သည်၊ ရှမ်းတို့ကိုဇင်း မယ်အတွင်း မင်းရဲ တေဇကိုအမှူး ခန့်၍တပ် ကောင်ဟန်အထက်ကောင်ဟန်သား တို့မှာ ရှေး ဂုံး တော်ရှေ့တန်း လျား ဆောက်၍သူရဲ ၁၂ သါး တို့နှင့် စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသည်။

မင်း တုံး တပ် ကောင်ဟန်တို့မှာလှံ ရှည်အပ် တော်မူ၍ မင်း တုံး မြို့အစောင့်အနေထမ်း ရွက်ရသည်၊ စကုတပ် ကောင်ဟန်ဆင်အင်း မောင်းလံငတယော် ရွာပုပ္ပလျှည်း တပ် ကောင်ဟန်တို့မှာလှံ ရှည်၊ အရှေ့အစောင့်သူရဲ ၁၂ တပ်သား တို့နည်း စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသည်၊ ဆင်အင်း သစ်ရာပင်သဖန်း ဆိပ် ၄ ရွာ ကောင်ဟန်တို့မှာထန်း တပင်လှ ၄၀ အပ် တော်မူသည်၊ ဆင်အင်း မှာ သေနတ်ပါအနက်အပ် တော်မူ၍အရှေ့တခေါင်း ခန့်ထား သည်၊ သူရဲ ၁၂ တပ်သား တို့နည်း စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသည်၊ ကောင်ဟန်တံဆောင်း သူရဲတံဆောင်း ရှမ်း ပိုက်လက်ယင်း တံစောင်း သုံး တပ်သား တို့မှာတလှည့် ၂ ယောက်ဆံညမနက် ဈေးကြီး ဈေး ငယ်လှည့် ပတ်၍လက် ပေး ကောက်ယူရသည်။

အိပ် ဖန် တော်တလှည့်သင့်လျှင်အလွန်း သင့်သူတို့ကိုတိုက် တော်ကနီး ရင်း တော်ဘိုး ကြေး တော် ၂ ဘိုစီ ပေး တော်မူသည်၊ အိပ် ဖန်အလှည့်လွတ်လျှင် ကြေး ရင်း ကိုတိုက် တော်မှာသွင်း မြဲသွင်း ရသည်၊ နှစ်သစ်အတာ တော်သင့်လျှင် ကျွေး တော်မူသည်၊ တံစောင်း အိပ် ကောင်ဟန်တို့အဝတ်မည်း ကြောင်ချည်နက်စီ ပေး တော်မူသည်၊ အဝန်း အမှူး တို့ကိုအဝတ်နီ ကြောင်အကျီ ပေါင်း ထုပ် ပေး တော်မူသည်၊ ကံတော့လက် ဆောင် တော်မှာအမှူး အဝန်း တို့ကဖျည် ရေ လျှော်နှင့်ကံ တော့ရသည်၊ ကောင်ဟန်မှူး တို့မှာခါး ဂိုး လုပ် ရွှေကွပ်အိမ်ငါး ပတ်ခံတွင်း ဝတ်လုံသက္ကလပ် မောင်လုံဖဲနက် ရွှေချည်သာန်း ၊ အဝန်း တို့မှာအရပ် နီပုံ ရှည်အိမ်၊ ငယ်သား တို့မှာ မှောက်တိုနီတိုက် တော်ကထုတ်၍ ပေး တော်မူရသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၅၀ ပုဂံအလောင်း စည်သူမင်းကြီး သည်ရှမ်း ပြည်ယွန်း 1088
ပြည်အလုံး ကိုသိမ်း ဂုံး တော်မူ၍အပြန်တွင်ဟဲလဲနဲ လေလည်အရပ်တွင်ရှိ နေသည့် ရှမ်း မနုလူ ပေါင်း ၄၀ တို့ကိုသိမ်း ဂုံး တော်မူ၍ကရင်တို့နေသည့်တောင်ရိုး ဇော်ဂျီမြစ်နား တွင်မြို့သစ်တည်၍ ချထား နေထိုင် စေသည်၊ ကရင်တို့ကိုတိုက်ဖျက်ရမည်၊ တောင်ရိုး တွင် ငွေ ချက်၍အသက် မွေး စေလျက်လုပ်သည့် ငွေတွင်း ကရလျှင်လည်း

ထွင်း ဘိုး ထွင်း ခွန်အတွက်ငါး ပတ် ရေ ငွေချိန် လေး ဆက်သွင်း စေ၊ မနုရှမ်း အိုး
စကြီး ဇြသိမ်း ရှင်ကိုတွင်း မှူး ခန့်၍လူ ၄၀ တို့ကိုသွဲ့ တော်မူသည်၊ လူ ၄၀ ရွာ မြေအပိုင်း
အခြား လည်း မှတ်သား ၍ ပေး ချ တော်မူသည်၊ ပေး ချ တော်မူသည့် မြေအပိုင်း အ
ခြား ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်တယော် ကျောက်တံခါး ရေထွက်တဖက် ညောင်
တပင် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့ကိုလား သော် ဘော်ဆင်ကျူး ကျောက် လှေခါး ကြီး
ကျောက် လှေခါး ငယ်ဇာတိထင်း ရူး တောင်သည်အခြား တဘက် ယောက် စောက် မြေ
နှင့် ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့ တောင်ကိုလား သော်ထမင်း စား မှတ် ပြေတရိုး အခြား
တဘက် ယောက် စောက် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ တောင်သို့လား သော် မောင် ထောင်း
ပါဖြတ် ချောင်း ဦး ကျောက်ငှက် ကြောင်စင် ချောင်း ရှမ်း မချပ်ဝါနီချုံ တောင်ပို
လင် လေခင်ဦလက် ဆောင်ခံညံဇြဆုတ် ကျောက် ရေတင် ပြေသုံး စုံ၊ ကျောက်ဍ ခွေ
ညောင်ဖြူပင်တွင်ကန်မ ကျောက် ခေါင်း မျှား ဝင် ကျောက် ရေတင်ပက်လက်ရှမ်း မ
သေရှောင်က ပွေနတ်ထိတ်လမ်း အခြား တဘက်ရွာငံ မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အနောံ
တောင်ကိုလား သော်ဇလဂီ ကျောက်တံခါး ဆီး ပင် ရေကူး အခြား တဖက်မိုင်း အင်း
လယ် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အနောက်ကိုလား သော်ငှက်ကြီး လည်ဆွဲ၊ တဖက်မစွံဆိပ်
ချောင်း ၊ ပုံခွက်ရိတ်၊ ရေချည် ချောင်း ၊ သိမ် တော်ပန်း တင်ကူ တောင်ညိုဝ်၊
လှံထိုး ကူပုံ တောင်မြို့ ချောင်း ဘုရား ၊ သံရွာဘုရား ညောင်ဖြူပင်အခြား တဘက်
စောလှမြို့ ညောင်လှမြို့နယ် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အနောက် မြောက်သို့လား သော်
ရင်ခတ် တောင် ကျောက်လဲ ချောင်း အခြား တဖက်မြင်စိုင်း မြို့ မြေနယ်နှင့် ကျော
နိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား သော်မျက်ကွင်း ကြီး မျက်ကွင်း ငယ်၊ ငဆိတ် တောင်နှင့်
ပန်း တောင်း တောင်ကြီး ကျောက်ထတ်ရေဝေထင်ရူး ငိုက်နွား နုံး တောင်
မိုဝ်း စပ်ကြီး မိုး စပ်ငယ်ကုန်း ရိုး မဆင်အင်း ရှမ်း မင်း တောင်ကုန်း ကြီး
ရိုး အမွန် တောင်၊ တောင်ပို့ ၄လုံး အခြား တဘက်ရွာငံဆား လင်း မြေနှင့် ကျော
နိုင်း ၊ နယ်ရှစ်ရပ်သတ်သည်၊ အတွင်း အရှေ့အနောက် ၂ သောင်း ၂တိုင်ကွာနယ်
ရှစ်ရပ်သပ်၍ ဘောင် မြောက်သုံး သောင်း ကွာ နယ်ရှစ်ရပ်သပ်၍ မနုလူ ၄၀ သား
တို့ကို ငွေခွန်ဆက်လုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ မနုရှမ်း တို့ ဆွေနီး
မျိုး စပ်လူကြီး ၄ ၄ကိုလည်း ရွေး ချယ် တော်မူ၍ ကျော့ ခေါင်း ဖြစ် စေတွင်း မှူး ဇြ

သိန်း ရှင်ကခန့်ထား သိမ်း ရုံး နှိုး ဆော်၍အခွန် တော်တနှစ်တကြိမ်ဆက်သွင်း စေဘွဲ့ တော်မူ၍ ငှငှကို ကျော့ ခေါင်း ခန့်ထား တော်မူသည်။

နောက်ပန်း ယတစီး ရှင်သား ငါး စီး ရှင်လက်ထက် တော် ငွေခွန် တော်ဆက် ကျေး ရွာ ပျက်စီး ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ရာတွင်နှစ်စဉ် ဆက်မြဲ ငွေခွန် တော်ငှကို ၂၅ ဝိဆက်သွင်း စေအမိန့် တော်ရှိ၍ ၂၅ ဝိဆက်သွင်း ရ သည်၊ အမျိုး ကိုး သိန်း ရှင်ကိုလည်း ကိုး သိန်း ရှင် မြေဖြစ် စေမှတ်သား ၍ ငွေခွန် မျိုး ခန့်သည်၊ ဆင်ငယ်တစီး လည်း သနား တော်မူလိုက်သည်နှင့်ကိုး သိန်း ရှင်ဆင် ငယ်ချည်အရပ်ကိုမနုရှမ်း တို့ရပ်ရွာပြုစုတည် ထောင် နေ သော ကြောင့်ဆင်ငယ် ချည်ရွါတွင်သည်၊ နေဘုံဆင်ငယ်ချီ ရွါသူကြီးသွီး ရှင်ဒွေး လှ စံကိုသိမ်း ယူတော်မူ၍ကိုယ်လုပ် တော်ကားသည်မိဘုရား မြှောက်သည်၊ မိဘုရား ကိုအဘဆင်ချည်သူကြီး ကပြာသိုလသန့်စင် ပေါ် ရာတွင်ကဇက်ငါး ရွာစား တို့ကိုမိဘုရား ထံသန့်စင်ပန်း ပို့ စေသည်၊ မိဘုရား က သန့်စင်ပန်း ကိုငါး စီး ရှင်မင်း ကိုပန်း တော်ပန်း ဆက်ရာတွင်သန့်စင်ရှိသည့် အရပ်ဖြစ်သည်၊ သန့်စင် ပေါ် ချိန်ကာလ ရောက်လျှင်တနှစ်တကြိမ်ဆက်သွင်း စေအ မိန့် တော်ရှိ၍တနှစ်တကြိမ်ဆက်ပို့ ရသည်၊ ဆက်ပို့ရသည်တွင်ပန်း ပွား ငါး ထမ်း ၊ တထမ်း လျှင်စည်း ရေ၁၀၀၊ တစည်း လျှင်၁၂ ခိုင်မင်း ဧကရာဇ်မှာဆက်သွင်း ရသည်၊ ပန်း ကိုကရင်တို့ကလုယူ ကြောင်း လျှောက်ထား ရာတွင်ကရင်တို့ကိုအဆီး အ ကာ ရှေ့သိုင်း နှင့် ရှေ့နောက်ဆီး ကာ ရသည်၊ ပန်း ခေါင်း အကြီး တို့မှာတနှစ် လျှင်ပုဆိုး အကျီအစဉ်သနား တော်မူသည်၊ ရိက္ခာဆန်ဆား ငါး ပိကိုတိုက် တော်က ထုတ်ပေး ရသည်၊ စမဲဟင်း လျာမှာ ဈေး ကြီး ဈေး ငယ်မပြန်မချင်း လက်ပေး ကောက်စား စေအမိန့် တော်ရှိ၍ ကောက်စား ရသည်။

မိုး ညှင်း မင်း တရား လက်ထက် တော်ငှငှရွာ ဘော်မနုရှမ်း တို့ပျက် စီး လွင့်ပါး ၍တရပ်တ ကျေး အဝေး မြို့ရွာသို့ဝင် နေ ရောက် ပေါက်ရှိရာတွင်ဖွဲ့ ရင်း သူတို့ကိုဆင်ငယ်ချီရာမိဖုရား မြေဒေဝနရာကိုယ် တော်မျိုး ခန့်၍သိမ်း ရုံး ရာတွင်ရသမျှတို့နှင့်ရွာငါး ရွာတည် ထောင်ပြုစုသည်၊ ငွေခွန် တော်မှာတ နှစ်လျှင်ငှဆက်သွင်း ရပါသည်၊ အစု ငွေခွန် တော်သား ဖြစ်၍အိမ် ချေရွာဝင်မင်း မှူး မင်း ခင်း စစ်သူရင်း လက်နက်ကိုင်သ ရေ၊ လဲ၊ ဝါ၊ အုံတုံ၊ ဥသျှစ်၊ မီး သွေး ၊

(7 November 1637)

မြေဖြူ၊ သစ်၊ ပျဉ်၊ ကြိမ်၊ ရှော်၊ ပွဲရက်၊ ကျောက်ထု၊ သစ်ငဉ်သစ်ခေါင်း တုတ်
တင်းကုတ်ဝင်းပြင်ခြံလုပ်မှုကိုလွတ်ငြိမ်း စေအမိန့်တော်ရှိ၍လွတ်ငြိမ်း ချမ်း သာရ
သည်၊ ပေး ချသနား တော်မူသည့်မြေတွင်အခွန်အတုတ်မရှိလွတ်ငြိမ်း စေသည်။

ဟံသာဝတီရောက်မင်း ဘိုး တော်လက်ထက်ကျီဝန် နေမျိုး စည်သူဝန်
သည်ကာလငဉ်ကမှုး ကြီး သည်ဟံသာဝတီရောက်မင်း ခမည်း တော်လက်ထက်ကျီဝန်
လက်ဝဲနန္ဒသူဝန်သည်နောက်မင်း ရွှေတောင်မှုး ဝန်သည်၊ နောက်နန္ဒသူရိယ
ဝန်သည်ကာလငတုတ်မှုး ကြီး သည်၊ မင်း ရဲ ရွှေတောင်ဝန်သည်ကာလငအောင်
ထွန်း မှုး ကြီး သည်၊ နန္ဒသူရိယဝန်သည်ကာလဇေယမှုး ကြီး သည်၊ ငွေခွန်တော်
မှာတဆယ့်ငါး ဆက်သွင်း ရလျှင်ကျီဝန်မှာ ၁၁၅ ဝိတိုးရစား ရ၅ ငွေခွန်မှုး မှာ
၁၅ ဝိစား ရိုး အစဉ်ထုံး စံရှိသည်။

မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိအမည်တော်ရှိ တော်မူသောအနောက်ဘက်
လွန်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သည်အင်း ဝမြို့တော်စောင့်ရဲ လှာဝစင်း ဘွဲ့တော်
မူသည်ကာလအင်း ဝမြို့တော်တွင်ကောင်း မြတ်သောနေ့ရက်အခါ၌ ရွေး ချယ်တော်
မူ၍ရဲလှာတော်ဝစင်း လုပ်ဆောင်ပြီး လျှင်ရဲလှာ တော်တက်ခတ်ထိမ်း လှာစောင့်
အထက်ဖွဲ့ရင်း တိုင်း ချင်း တွင်း အရှေ့ဘက်ငါး ရွာ၊ အနောက်ဘက်ငါး ရွာကိုနယ်
နိမိတ်အပိုင်း အခြား တိုင်း တာ၍အရပ်ရပ်အစုအငန်း နှင့်တချိန်တည်း သက္ကရာဇ် 26 August 1614
၉၇၆ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၃ ရက် ၆ နေ့အခါ တော်ရသည့်အတိုင်း ရဲလှာတော်သား
တို့ကိုလုပ်မြေနေမြေရဲလှာတိုက်ဖွဲ့၍ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ချင်း တွင်း အရှေ့
ဘက်ပရိမ္မရွာ၊ ငပြောင်ကုန်း ရွာ၊ လက်တော်ရာရွာ၊ မန်ကျည်း ခွရွာ၊ ခင်
မွန်ရွာ၊ ချင်း တွင်း အနောက်ဘက်မုံညင်း ရွာ၊ ကျောက်ဆောက်ရွာ၊ ပရိန်သိ
ရွာ၊ သရက်ကိုင်း ရွာ၊ ခွန်သာရွာ၊ ရွာပေါင်း ၁၀၊ ငဘုံနိုင်ကိုဒေဝကျော်စွာ
ထင်အမည်နှင့်ရဲလှာဝန်ငနိုး ကိုရဲလှာစါရေး ခန့်တော်မူ၍အဆောင်အရွက်ကွမ်း
ခွက်လက်ဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်ရှစ်မြွောင့်ငွေယွှေး အင်ကျင်း ၂သစ်ခံကတောင်
ရွှေရေး ဇာမရီပန်း ခက်ကိုက်အနား သံ၄သစ်မြင်းကသံကိုင်း ရန်ပေါက်သံပုရာ
ခွန်ရွှေဇာဝါနင်း နှင်း သိဝ်ဇာက်ပကာအိမ်မြွောင်လကွင်း ရင်ဘတ်ကွင်း ငွေဇာဝါ
ရေး သက္ကလပ်အုပ်ခက်ထိပ်ဆောင်း ညောင်ရွက်ကြီး ရွှေကြယ်တပ်၊ တင်ယန်း ဇာက်

ရွှန်း သုံး ဆင့် ဓါး မည်း သရီနက်မွှမ်း ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်နောက်
ဗိတ်သံပုရာခွန်ပတ္တမြား စီသနား တော်မူသည်၊ ငနိုး ကိုလည်း ကတောင်ရွှေ
ရေး ဇာမရီပန်း ခက်ကိုက်အနား သံ၄သစ်မြင်း ကြိုး သတ္တလပ် ရွှေကြယ်တပ်သနား
တော်မူသည်။

ငင်း မင်း သက္ကရာဇ်၉ဂဂခုနယုန်လဟံသာ၁ဝတီ ချောင်း အနောက် May 1626
ဘက်ယာယ်တဲနန်း တော်တွင်စံ တော်မူသည်၊ သံလျင် ရောက်နတ်ရှင် နောင်ကိုယူမည်
ရနိုင်တို့ရဲ လှေနှင့်လာသည်၊ ရနိုင်၅ဝဝသား တို့ကို ဇေယနံသူကိုအပ်၍ ရဲ လှေစီး စေ
သည်၊ ငင်း မင်း ၉၉၂ခုဝါဆိုလဟံသာ၁ဝတီသာတ္တတဲနန်း တော်တွင် တောင် လေး အင်း June 1630
မစား သား ငတလိုင်း ၊ ငသူကြီး ၊ ငကြိုင်၊ မြို့သစ်ငယ်စား သား တုရင်သိန်းစည်း
တုရင်သိဂ်သား ငမျိုး နောင်တို့အရည်တူလူစုတို့ကို ရဲ လှေစီး အင်း မစား သွေး သောက်
ဘွဲ့တော်မူသည်၊ ဘလုံစား သွေး သောက်လူတစုတို့ကိုလည်း ရဲ လှေစစ်ကွတ်ဘွဲ့တော်မူ
သည်။

သက္ကရာဇ်၉၉၆ခု၊ သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိအမည် တော်ရှိ သော 1634
ရာဇာမုနိစူဠာဘုရား ဒါယကာ တော်သာလွန်မင်း တရား ကြီး သည်ဟံသာဝတီမြို့
တော်မှသည်ရတနာပူရအင်း ဝ ရွှေပြည် တော်သို့ ရောက် တော်မူလျှင်ပြည်မြို့ရဲ လှေ
၁ဝစင်း လှေစီး လူအစောင့်အထိန်း လုလင်တက်ခတ်ကံ ကျေး မြို့ရွာဖွဲ့ တော်မူသည်၊
ဗလကျော်စွာကို ရေတပ်ဝန်၊ ငမြိုက်ကို ရေတပ်စါရေး ခန့်အပ် တော်မူသည်၊ အလျှင်
ဘွဲ့ရငါး လူကံ ကျေး မြို့ရွာကိုထပ်မံသနား တော်မူ၍အပ် တော်မူသည်၊ ဖွဲ့အပ် တော်
မူသည်မှာပန်း တောင်း မြို့ကရဲ လှေစီး ခေါင်း ငလူး နှင့်လူ၁ဝဝ၊ အစောင့်လူ
၄၊ အထိန်း လူ၂၊ ရေလုလင်၂ဝ၊ ကုန်း လုလင်၄၊ တက်ခတ်၄ဝဖြည့်ဖွဲ့ တော်မူသည်၊
ရိက္ခာစပါး လည်း ၁ဝဝဝပေး ရသည်၊ တလယ်စီး မြို့က ခေါင် ချောင်း နှင့်လူ၅ဝ၊
အစောင့်လူ၂၊ အထိန်း လူ၂၊ ရေလုလင်၁ဝ၊ ကုန်း လုလင်၂၊ တက်ခတ်လူ၂ဝ၊
ရိက္ခာစပါး ၅ဝဝပေး ရသည်၊ ပြင်ကြီး မြို့က ခေါင်း ငထွန်း နှင့်လူ၅ဝ၊ အစောင့်
အထိန်း လုလုလင်တက်ခတ်ငင်း နည်း တူပေး ရသည်၊ ကြံခင်း မြို့က ခေါင်း ငကျော်
နှင့် လှေစီး လူ၁ဝဝ၊ အစောင့်အထိန်း လုလင်တက်ခတ်လူတို့ကို ရိက္ခာစပါး ပန်း
ေ ာင်း မြို့နည်း တူပေး ရသည်၊ ပြည်မြို့ ကျေး ဝက်ထီး ကန်ငါး ရွာကလည်း ခေါင်း

(7 November 1637)

ရေငသားတို့နှင့်လှေစီးလူ၁၀၀၊ အထိန်းလုလင်တက်ခတ်လူတို့ကိုရိက္ခာစပါးငှင်းနည်းတူပေးရသည်၊ ရွှေတောင်မြို့ခေါင်းငကျော်နှင့်လှေစီးလူ၅၀၊ အစောင့်အထိန်းလုလင်တက်ခတ်တို့ကိုရိက္ခာစပါးသလဲစီးမြို့နည်းတူပေးရသည်၊ ညောင်ပင်ဆိပ်ပန်းတောင်းရွာကချည်းသွားသောက်လုပ်ရသည်၊ မြဝတီမြို့ခေါင်းငငြိမ်းနှင့်လူ၄၀ကျီမှာစောင့်နေရသည်၊ ရိက္ခာစပါး၂၀၀ပေးရသည်၊ ကာမမြို့ခေါင်းငရဲနှင့်၄၀ကျီမှာစောင့်နေရသည်၊ ဆား၁၂၀၀ပေးရသည်၊ ပြည်မြို့ကသံပျဉ်အုန်းဆံရေနံပွဲရက်ပေးရသည်၊ လုပ်လူမှာလှေစီးလှေထိန်းတက်ခတ်လှေငှင်းသားတို့နှင့်လုပ်ရသည်၊ လှေသားလူတို့ဘမြို့တမြို့ကဝန်စာရေးစပါးပေါင်း၁၅၀စီချတင်လုပ်စားရန်ဘွဲ့ပေးရသည်။

ငှင်းနောက်အင်းဝရဲလှေတိုက်လှေသင်းသင်ရွှေတောင်နှင့်တကွစတုရင်္ဂသူကိုရဲလှေဝန်ခန့်တော်မူသည်၊ နောင်တော်မင်းတရားလက်ထက်ရဲစီးအင်းမစားသွားသောက်လက်ဝဲဇေယနံသူနက်လကျာဇေယနံသူနက်အထိန်းအချီစုကျေးစားသင်းမှူးကြီးစုလက်ဝဲရှမ်းမြင်းစုလကျာရှမ်းမြင်းရှစ်စုဘွဲ့တော်မူသည်။

နောက်ဝမ်းဘဲအင်းစံမင်းတရားလက်ထက်တွင်ပြည်မြို့ရဲလှေ၉စင်းထပ်ဖြည့်၍ဖွဲ့တော်မူပြန်သည်၊ ရဲလှေ၆စင်းမှာမလွန်မြို့၁စင်း၊ သရက်မြို့၁စင်းကာမမြို့၁စင်း၊ ၃မြို့ခေါင်းဆောင်၁စင်း၊ ပြည်မြို့၂စင်းလုပ်ဆောင်၍မလွန်ရဲလှေမှာမလွန်အသည်လူနှင့်ပြည်မြို့တွင်စောင့်နေရသည်၊ သရက်ကာမမြို့ကလည်းငှင်းမြို့အသည်လူစုနှင့်ပြည်မြို့တွင်စောင့်နေရသည်၊ ၃မြို့ခေါင်းဆောင်ရဲလှေမှာလည်း၃မြို့သားကပင်ငှင်းနည်းတူစောင့်ကြရသည်၊ ပြည်မြို့ရဲလှေ၂စင်းမှာပြည်မြို့ဒ,သည်နှင့်စောင့်နေရသည်၊ ရဲလှေ၆စင်းအနက်ဥယာဉ်ပုတွင်၁စင်း၊တလည်စီးတွင်၁စင်း၊ လက်နက်စကြာနှင့်စောင့်ရသည်၊ ရဲလှေ၄စင်းမှာပြည်မြို့ကင်းမော်ဆိပ်တွင်စောင့်နေရသည်၊ ရေတပ်ဝန်မှာဉဒိန်ဗလကိုခန့်သည်၊ နောက်ရမ္မဒေဝကိုခန့်တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ်၉၉၂ခုပြဿဒိုကျောင်းဒါယကာမဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိအမည်ဘော်ရှိသောအနောက်ဘက်လွန်မင်းတရားသည်ဇင်းမယ်မြို့ကအလိုတော်ပြည့် 1610

၍ပြန်တော်မူလျှင်ဟံသာဝတီသို့ ရောက်သည်တွင် ရွှေဒဂုံဘုရားကိုမကိုဋ်တင်တော်
မူသည်၊ ကျွန်သီးတော်ရင်းများကိုလည်း ဘုရားရှင်မှာထပ်၍လှူတော်မူသည်၊
အင်းဝမြို့လွတ်လပ်နေသည်ကိုလည်း စစ်ကိုင်းမင်းကြီးကိုဝန်ခန့်တော်မူသည်။

23 October 1620

သက္ကရာဇ် ၉၈၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၉ ရက် ၂ နေ့တွင်ညီတော်

17 October 1620

စလင်းမင်းကိုမင်းရဲကျော်စွာအမည်ပေး တော်မူသည်၊ ၎င်းလဆန်း ၃ ရက်
၃ နေ့ညီတော်မင်းရဲသိင်္ခသူကိုလည်း သတိုးဓမ္မရာဇာအမည်ပေး တော်မူသည်၊
စစ်ကိုင်းမင်းကိုလည်း နော်ရထာအမည်ပေး တော်မူသည်၊ မိုးနဲစော်ဘွား
ကိုလည်း ကျိုင်းတုံမြို့ကိုအမှီပြု၍ နှောက်ရှက်သောင်းကြမ်း လေသောကြောင့်သက္က

January 1622

ရာဇ် ၉၈၃ ခုတွင်တပို့တွဲလသီပေါစော်ဘွား တတပ်ဓမ္မသောကတတပ်၊ တောင်ငူ
မင်းကျော်ထင်တတပ်၊ ညီတော်မင်းရဲကျော်စွာတတပ်၊ ကျိုင်းတုံမြို့သို့ချီစေသည်၊
ရောက်လျှင်မိုးနဲစော်ဘွားသစ္စာတော်ခံ၍ဝင်စား လေသည့်ကာလစစ်သည်တို့
ကိုမတိုက်ဘဲနေသောကြောင့်သား ၄ ပါးမြင်းတစ်မင်းတို့ကိုပို့လေသည်၊ မင်းရဲ
သိင်္ခသူပြင်စည်မင်းကြီးတို့ကိုထပ်၍ချီသွားပြန်စေသည်၊ ကျိုင်းတုံမြို့သို့ရောက်လျှင်
ကျိုင်းတုံစော်ဘွားသည်သစ္စာကိုခံ၍သမီးကညာဆက်သည်၊ ကျိုင်းရုံမြို့သို့ချီသွားပြန်
ရသည်၊ ကျိုင်းရုံမြို့ကြီးသည်တရုပ်တို့နှင့်အနီးအစပ်ဖြစ်သောကြောင့်ညီတော်သတိုး
ဓမ္မရာဇာကိုချီစေသည်၊ ရောက်လျှင်မင်းရဲသိင်္ခသူလွန်လေသည်၊ ကျိုင်းတုံမြို့ကသည်
မိုင်းဆည်မြို့သို့ချီသွားသည်၊ မိုင်းဆည်သည် တောင်ထိပ်မှာတည်နေသောကြောင့်
မတိုက်ဖျက်နိုင်၊ ဝန်းရံ၍သာနေရသည်၊ မျိုးရိက္ခာကုန်မှမိုင်းဆည်စားနှင့်တ
မြို့လုံးကိုရသည်နှင့်အလိုတော်ပြည့်လျှင်ဟံသာဝတီနောင်တော်အရင်ကသို့ ဖမ်းလက်
ရရှမ်း၊ ယွန်း၊ လူး၊ လဝ၊ ကတူးများကိုသိမ်းရုံး၍ကျိုင်းသည်မြို့မှာစုရုံး
၍နေလေအမိန့်တော်ရှိသောကြောင့်ကျိုင်းသည်မြို့မှာစုရုံး၍နေရသည်၊ နောင်
တော်ဘုရင်မှာမူကား ဗေဒင်ကြမ်းခန်းဝတ်ပန်းတို့နှင့်ထွက်ချက်ဆေး ကြော၍

20 January 1627

သက္ကရာဇ် ၉၈၈ ခုတပို့တွဲလပြည့်ဝ နေ့အနောက်ဘက်တံနန်း တော်သို့ပြောင်း နေ
တော်မူသည်။

29 May 1628

သက္ကရာဇ် ၉၉၀ ပြည့်ပဌမဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် ၅ နေ့တွင်သားတော်
မင်းရဲဒိပ္ပလုပ်ကြံ၍သက္ကမတဲနန်း တော်တွင်အနိစ္စရောက်တော်မူသည်၊ အကြောင်း

ကိုကျိုင်း သည်မှာ နေသည့်ညီ တော်သတိုး ဓမ္မရာဇာမင်း ရဲကျော်စွာတို့ကြား သိ
လျှင် နောင် တော်ဘုရင် မရှိသည်ကို ဟံသာဝတီသို့ပြန်၍ အဘယ်အကျိုး ရှိတော့မည်နည်း
မင်း ညီနောင်နှစ်ပါး တိုင်ပင် တော်မူ၍ ခမည်း တော် နေပြည်တော်အင်းဝသို့
ပြန်မည်အကြံရှိ၍ မင်း ညီနောင်နှစ်ပါး ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်လက်နက်ကိုင်တို့
နှင့်မြို့ပါရှမ်း ၊ ယွန်း ၊ လူး ၊ လဝသုံ့ဖမ်း လက်ရများ ကိုသိမ်း ယူ၍ပြန် တော်မူခဲ့
သည်၊ ပန်း ယမြို့သို့ ရောက်လျှင်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး အမှုထမ်း အမည်ရတို့ကိုလည်း အထိုက်
အလိုက်ဆုလာဘ်သနား တော်မူသည်၊ လက်ရသိမ်း စုရှမ်း ၊ ယွန်း ၊ ကတူး ၊ လဝ၊ ရှမ်း
တို့ကိုလည်း အစုအငန်း ဖွဲ့သသူတို့ကို ဖွဲ့ တော်မူသည်။

မောပါရှမ်း တို့ကိုလည်း မောပါမြင်း ၁၀စီး ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ မော
ပါမြင်း ကိုပြည်ပါမြင်း ဟုနောင်အခါ ခေါ်တွင်သည်၊ မိုင်း ဆော်မြို့ကပါသည့်လူတို့ကိုလည်း
အဲမောင်း လှံရှည်အပ်၍ သည်တလည်စု ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ မိုင်း ဟုံမြို့ပါရှမ်း တို့ကိုလည်း
ပန်း ဘဲစု ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ ကျိုင်း ရုံကျိုင်း သည်မြို့ကပါသည့်ရှမ်း တို့ကိုလည်း လိုင်တော်
စု ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ ကတူး ပနော်ကြီး သား ငသွေ့ဝါ ငသည်ဟုံတို့နှင့်လူ ၄၅ ကိုလည်း
အရှေ့ဘက်ဘုတ်သက်ကယ်ကျင်း ရွာမြေကိုလုပ်မြေ နေမြေ ပေး ချသနား တော်မူ
သည်။

အရှေ့ဘက်တောင်ရိုး တလျှောက်ပန်တော်ပန်း ကိုအရှေ့ချင်း ဆက်
စေ၊ ဘောင်ထိပ်သစ်ခွ ရေတင်ရေကြည် တော်ကိုခပ်ယူ ပေး စေ၊ ဘုတ်သက်ကယ်
ကျင်း ရွာတွင်နေထိုင်လုပ်စား၍ ပန်း တော်အမှုထမ်း ကိုထမ်း ရွက်စေအမိန့်တော်
ရှိ၍ အစဉ်ဆက်သွင်း ရသည်၊ ထိုး စံမှာ အရှေ့ခြောက်ချင်း ပန်း တော်ကိုငွေခွန်
ဝန်ငွေခွန်စါရေး တို့သံ တော်ခံကိုအပ်၍ ဆက်သွင်း ရသည်၊ သကြံ တော်ကြီး သကြံ တော်
လတ်သကြံ တော်ငယ် ခေါ် တော်မူလျှင် တောင်ထပ်သစ်ခွ ရေကြည်တော်ကိုအမည်ရ
မြင်း ခေါင်း ဒိုင်း မှူး မြင်း တော်သည် ရွှေပန်း ပန်ပုဏ္ဏား တို့ကြပ်မ၍အိုး ချော
စလောင်း ချောဆိုင်း နီပုဝါနီအုပ်၍ ခပ်ယူပေး သည်၊ ပန်တော်ပန်း ကိုငွေခွန်
ဝန်ငွေခွန်စါရေး တို့အိမ် ရောက်တနှစ်နှစ်ကြိမ်တပေါင်း လသန့်စင်ပန်း တကြိမ်၊
ကဆုန်လဖယောင်း ပန်း တကြိမ်၊ ဆက်သွင်း ရသည်၊ ပန်း တော်ရေများ ကိုဆက်
သွင်း ထမ်း ရွက်သူတို့ကိုလုပ်မြေ နေမြေစား မြေပေး ချသနား တော်မူသည်။

(7 November 1637)

ဘုတ်သက်ကယ်ကျင်း ရွာ မြေကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော် ကျောက်ပုံ ကျောက်စုထိ ရေကြည် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့ကိုလား သော် ငွေ တောင် တောင်ဂိုး ထိသုံး ဆယ် မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ အရှေ့ တော်င်ကိုလိုး သော် . . .၊ တော်င်ကိုလိုး သော် . .၊ အနေင် တော်င်ကိုလိုး သော် . .၊ အနောက်ကိုလား သော် . . .၊ အနောက် မြောက်ကိုလား သော် ဆေး သမား အိုင်၊ သဖန်း ခါး ပင်ထိကန်ကြီး မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား သော်ကင်ပွန်း ချောင်း ထိကန်ကြီး မြေနှင့် ကျောနိုင်း ၊ နယ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်၍ ပေး ချုပ်စား နေထိုင် စေသည်၊ ၎င်း ဘုတ်သက်ကယ်ကျင်း ရွာ မြေ ကိုဝန်ကြီး နန္ဒ ယောထာ၊ ရာဇသင်္ကြံတို့ကြပ်မတိုင်း တာ၍ နယ်ရှစ်ရပ်နှင့် တကွ ပေး ချသနား တော်မူသည်၊ ရွာ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ဘုရား မြေ ကျောင်း မြေအလွတ်အခွန်အတုတ်အိမ်ဘိုး ရွာတက်ဝင်း ပြင်ခြံလုပ်၊ သိပ်၊ တည်၊ ပွဲ၊ ကင်း ၊ ကုး တို့၊ ကျွဲသေ၊ နွား သေ၊ အနံ့၊ တင်ပါး ၊ ပေး ဂိုး မရှိ၊ ပေး ချသနား တော်မူသည့်နယ် မြေအတိုင်း ပန်း တော် ရေ တော်ကိုဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်၍အမှုသေး ဖွဲ့ အလုံး မျိုး ကိုလွတ်ငြိမ်း ချမ်း သာ နေထိုင်လုပ်စား ရသည်။

30 March 1340

သက္ကရာဇ်၇၀၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၄ ရက်၅ နေ့ညည့်၃ ချက်တီး ကျော်တွင် ခင်သာသို့ဟန်ခန်သည်လူမျိုး ဗိုလ်ပေါင်း ၂၅၀၀နှင့်သိန္နီနယ်မြို့ကိုတည်သည်၊ တံခါး ၁၁၊ အကျယ်တာဝန်း ၁၃၄၅တာ၊ မြို့ရပ်၁၀်ထု၅်၂၊ ကျုံး အကျယ်၅တာ၊ အနက် ၁၀်၊ မြို့နှင့်ကျုံး အကွာ၁၂ဟာ၊ မြို့အဖြစ်၁၁ကိုတည်သည်၊ သိန္နီမြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော် ခြောက်ရက်ခရီး ကွာမိုင်း က ဘောင်ဂိုး ထိတဘက်တရပ် မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့ကိုလား သော်သံလွင်မြစ်တဘက်နံ့ ဟောင်ထိတရပ် ကြေမိုင်မိန် မြေသည်အခြား ၊ အရှေ့ တောင်ကား လဝ တောင်ဆင်း လင်ရွာသံလွင်မြစ်သည်အခြား ၊ တောင်ကိုရှစ်ရက်ခရီး ကွာမန်တရွာ တောင်၅တိုင်ကွာ ကျောက်အိုင်မိုး နဲ့ မြေနှင့် အခြား ၊ အနောက် တောင်ကား ဆယ်ရက်ခရီး ကွာတပ်ကား ဆွေလမ်အခြား ၊ လေး ရက်ခရီး ကွာ နောင်စာ ရေး စစ်ပင်ထိသီ ပေါ် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက် မြောက်ကား ငါး ရက်ခရီး ကွာ မိုး နဲ့မြစ်ငယ်ထိသည်အခြား ၊ မြောက်ကား ငါး ရက်ခရီး ကွာခဲ နေ တောင် ရွှေလီမြစ် ကောက် ကောက်စင်း စင်း တဘက်တရုတ် မြေအစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ရွာ ကျေး လက်ကား မိုင်ကျစ်၊ မိုင် ရောရှည်လည်

ရွာ၊ မိုင်ထံရွာ၊ စလဲရွာ၊ နန်ဟိန်၊ နန်ဟုံ၊ ပန်တက်ရွာ၊ နောင်ပူဒံအူရွာ၊ ဟုံငင်ရွာ၊ ရွာဟုံတွင်၊ ရဲမိုင်၊ ကျိုင်းလည်၊ မိုင်ဟ။ မိုင်ရိုင်၊ မိုင်နောက်ခမ်၊ နန်ဟိန်၊ လဲကတ်၊ နံလောင်၊ နံဖုံ၊ နာစည်ရွာ၊ ကာလိရွာ၊ ဖွန်ရွာ၊ ဆယ်ကော၊ မန်ပုတ်၊ မန်စိန်၊ မန်ရွက်၊ မိုင်ရဲ၊ မန်ဟိန်၊ ဟဲရွာ၊ မာန်ကျည်၊ ပန်နက်၊ ပန်ဝတ်မက်၊ ခေါဟို၊ တိတာ၊ လေနောင်၊ ငပင်၊ မုတ်ဟိန်၊ နကွတ်၊ နောင်ချို၊ ဟတ်ဟဲ၊ ကန်တောင်၊ ပန်ချင်၊ နာကဲ၊ နောင်မင်၊ ဟိုစဲ၊ မိုင်တက်၊ နောနော ရွာ၊ လုံရွာ၊ တတ်ပေါင်ကား ၊ ကြိုး လွန်မြိုး ၊ မှိုင်းသု၊ မိုင်စင်၊ မိုင်ယည်၊ ကျိုင်လွန်၊ ပြိုသိခက်ရွာ၊ မံဝရွာ၊ နာလိတ်ရွာ၊ မံကောက်ရွာ၊ မိုင်သုအဝင်ကား တာငယ်ရွာ၊ ဟဲပါ၊ မိန်ဘိန်၊ ဟိုထွန်ချား လုရွာ၊ ဟဲအွံရွာ၊ မိုင်ယည်အဝင်ကား ငရောင်၊ တဲလာ၊ နံတိန်၊ တောဟောနာရွာ၊ မိုင်ရူအဝင်ကား ထွဟုံ၊ စဲလုပိ၊ ပိန်စဲ၊ မှေရွာ၊ မြို့ပေါင်း ခရိုင်တို့ကမြို့မဆိုတနှစ်တကြိမ်ထပ်ပေါင်း ငါး မြို့ကဖဲနီဖဲစိမ်း ငွေဖလါး လုပ်၍နှစ်သစ်ကန်တော့ရသည်၊ စစ်ရှိလျှင်ငှင်း မြို့ကနတ်ကန္နား မြို့သို့ဘက်ပေး ရသည်၊ ကျေး လက်ရွာငယ်ချား ကနှစ်စဉ်အခွန်ဆက်ရသည်၊ ကင်း ၄ကင်း ၊ ဈေး ၄ဈေး ရှိသည်၊ ကျေး ရွာခရိုင်တို့မှာ စော်ဘွား ကအမတ်တို့ကိုပေး၍စား ကြရသည်၊ အခြား ကျေး စား ရွာစား မရှိ၊ ပေး ရိုး မရှိ၊ နှစ်သစ်ငွေဘဝါး တော် အောက်ကန်တော့ဆင်း လျှင်စော်ဘွား အမတ်တို့ကန်တော့ရသည်၊ စော်ဘွား ကမြင်း ၂ ငွေပင်ကြီး ၂ပင်၊ ပင်ငယ် ၂ပင်၊ ဖဲလိပ်အစိမ်း ၊ ငွေဖလါး ၅လုပ် ငွေပန်း ငွေပန်း ငွေဖယောင်း တိုင် ငွေဖယောင်း တိုင်၅ဝ စီကန်တော့ရသည်ကို ရှေး ထုံး စံအစဉ်ရှိသည်။

သိန္နီစော်ဘွား တို့ဆောင်မြဲကား ထီး နီ၂ထီး ဝါ၂ထီး ဖြူ၂ဆင် ပေါက်မ ၂ပေါင်း ငွေအနီ၁စု ငွေ၂စုမြင်း ကြိုး ကတ္တီပါတင်ရမ်း ဇက်ရွမ်း ၃ဆင့် ငွေကြယ်တတ်နှင်း နင်း သိပ်၊ ကတောင်ငွေရေး ၊ ဇာမရီပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ၄သစ်၊ ကငွေဇဝါရပွင့်၊ ခါး နတ်သံပဏ္ဍမြား စီရတန့်၊ အိတ်သွတ် ခွေး ငယ်ခွေး မ၊ ကျောက်စီခါး လိုက်အိမ်ခတ်၄၊ ကွမ်း ခွက်တကောင်း ပိတ်လဘက်အိုး ကတောင် ကျောက်ဘရစ်စီ ဟောပတင်တုံလုံ ငွေချဖထိုက်တည်ဝင်ကကမွှတ်သတ်အိပ်လှည့်အိပ်ဘန်၊ စည်၃လုံး ၊ နှဲ၄၊ ခရာ၄၊ ဆောင်ရွက်ရပါသည်။

(7 November 1637)

6 March 1398

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၅ ရက် ၄ နေ့ နံနက်တချက်တီး ကျော်၃ မောင်း တွင်ဗန်း မော်မြို့ကို ဆောင်မိုင်ခန်တည်သည်ကာလမြို့ရပ်ရုံမြို့ မြစ်ဦးမြို့တာကား၊ အရှေ့အနောက် ၄၀၀၊ တောင်မြောက်တာ ၄၀၀၊ မြို့တံခါး ဝရုံဦးတာဝန်း ၁၆၀၀၊ ကျုံး အကျယ် ၅ တာ အနက် ၉ တောင်၊ တည်သည်ကာလဝတ်ကြီး ဘုရား ရဆူ၊ ပြကြီး ၄ လုံး ပြင်ပြငယ် ၁၈၊ ခရိုင် ကျေး ရွာ နယ်ကား အရှေ့ မြောက်ကိုလား သော်ခုနစ်ရက်ခရီး ကွာ မိုင်း တီ ရွာ မြောက် ကျောက်တန်း အခြား တဘက်တရုတ် မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့သို့လား သော်တရက်ခရီး ကွာ နွယ်ကိုလုံထိတဘက်တ ရုတ် မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့ တောင်ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာ တောင်ဟုတ် မြေထိ တဘက်တရုတ် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာ ကျောက် ခေါင်း လောင်း ၄ ပင်ထိမိုး မိတ် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက် တောင်ကား ငါး ရက်ခရီး ကွာဧရာဝတီမြစ်တဘက်ကသာ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကိုလား သော် လေး ရက် ခရီး ကွာဧရာဝတီမြစ် ကြောတဘက်မိုး ညင်း မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော် ငါး ရက်ခရီး ကွာဇာရဲပင်ညီနောင်ထိတဘက်မိုး ညင်း မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကို လား သော် ခြောက်ရက်ခရီး ကွာဧရာဝတီမြစ် ကျောတဘက်ထိပန် ခြောင်မိုး ကောင်း မြေနှင့်အစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ခရိုင် ကျေး ရွာကား ဟိုပေရွာ၊ ခြေရွာ၊ နန်း လှရွာ၊ တမေရွာ၊ စည်ဆက်တာလည်၊ မိုင်ခံ၊ မိုင်နား ၊ ဟင်သာ၊ စည်တော်၊ မန်ရသွတ်၊ နှိုင်စည်၊ ဖွတ်ဝန်၊ နောင်မိုင်၊ လဲမိုင်၊ အိပ်မိုး ၊ လော မိုထစ်၊ နန်ဘဲ၊ ငဟောင်စွန်၊ ဝတာမု၊ ဈေးဟောင်၊ မန်လ၊ ကင်ခင်၊ ဈေး သစ်၊ မိုင်ကား ၊ ကိုင်လတ်။ တိတုတ်လည်ကုန်ရှာ၊ တုပ်ငစွာ၊ ဝမငါး ပတ်ဝါကြီး ၊ ရွာပန် တင်၊ နောင်ပင်၊ တော်လံ၊ မိုင်ကိုင်၊ ခင်ပုတ်၊ ဝါသွန်၊ ပန်ဓာ၊ ဟိန်ကောင်၊ စည်သင်၊ မန်ဝိုင်၊ နောင်ဖြစ်၊ ထုံခေါက်၊ နောက်လွန်၊ ပန်ရွာ၊ စည် ဘုရား ၊ နံလိုင်။ နောက်လက်၊ ကြတော၊ နား ဟို၊ စုံခန်ရွာ၊ မောက်မည်၊ တောပုန်၊ ပင်လယ်၊ လွန်ခြောင်၊ ဝေသုံ၊ မိုင်ဘူ၊ တာသိုင်၊ တိန်ဆင်၊ ဘိကု၊ မိုင်ကူ၊ ကံဖေါင် ရွတ်ဂို၊ တေရာရွာပေါင်း ၁၀၀ ကျော်၊ ချောင်း ၈၄၊ တောင်၄လုံး ၊ အင်း ၁၀၀ ကျော်၊ ဘုရား ဟောင်း ၄ဆူ၊ ဈေး ၄၊ ကင်း ၅၊ ဘုရား ဝတ်မြေတော် ၄၀၀ ကျော်။ စော်ဘွား ဆောင်ရသည်မှာ၊ ဆင်ပေါက်မ ၂၊ ချက်ရွှေ၊ ကွမ်း စား

(7 November 1637)

ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ရှစ် ထောင့်ပယင်း တပိ၊ ရွှေထွေး အင်၊ ဓါး
နက်ကျောက်စီသံပတ်ရတန့်၊ ဓား လိုက်အိတ်သွတ် ၂မြင်း ဇက်ခွန်း ၃ဆင့်၊ စီး နှီး
တင်ရမ်း ၊ ကတ္တီပါမြင်း ကြိုး ရွှေကြယ်တပိ၊ နှင်း နင်း သိပ်၊ ကတောင်ရွှေရေး
ဇာမရီပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား ခံ၄သစ်၊ ထိပ်အုပ်သံပရာခွံ၊ အိမ်မြှောင်ရင်ဘတ်
ကွင်း အိမ်ဖြူ၃ဆင့်ပတင်ကုန်လုံး ရွှေချအိပ်ဦး အတိုင်တည်ထိ၊ စိုက်၊ ဝင်ကမွတ်သတ်၊
စည်နီ၃လုံး ၊ ငွေနှဲ၊ ငွေခရာ၄လုံးစီ၊ ပုံသာ၊ လင်ကွင်း ၊ ရွှေလှံ၁၀၊ သေနတ်
၁၀၊ ဆင်ပေါင်း အနီ၂စု၊ ရွှေ၁စု၊ ဝါဝင်ဝါကွတ်ကန်တော့ရသျှင်ရွှေဖလား ၅
လုပ်မြော ရွှေပန်း ပွင့်ငွေပန်း ပွင့်၁စီး နှင့်လဘက်ချောင်း အရှည်၅၊ ချောင်း
ရော၂နှင့်ကန်တော့ရာ ဆောင်ရွက်ရသည်။

2 December 1321

သက္ကရာဇ်၆၈၃ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၃ရက်၄နေ့နက္ခတ်၂လုံး တွင် တောနိုက်ဘွား သည်မိုး မိတ်မြို့ကိုဗိုလ်၁၀နှင့်တည် ထောင်ပြုစုသည်၊ မြို့တာဝန်း ၂၀၀၀၊ အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်တာ၅၀စီ၊ တံခါး ကိုး ပေါက်၊ ကျုံး အကျယ်ရတာ၊ အနက်၉ တောင်၊ မြို့ရပ်၈ တောင်၊ မြို့မြစ်၃ တောင်၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ရှစ်ရက်ခရီး ကွာတရုတ်မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့ကိုလား သော်ငါး ရက်ခရီး ကွာ တောင်ညိုရိုး သိန္နီမြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့တောင်ကား လေး ရက်ခရီး ကွာ ကျော်က ချောတဘက်မိုင်ရုတ်မိုင်တတ်သိန္နီမြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာ ကျောက်ဖြူတဘက်ဘန်အစပ်၊ အနောက်တောင်ကား . . .၊ အနောက်ကား . . .၊ အနောက်မြောက်ကား ခုနစ်ရက်ခရီး ကွာဧရာဝတီ မြစ်နား ကျအခြား ၊ မြောက်ကား ကျောက်ဖြူတောင်တဘက်ဗန်း မော်မြေနှင့် အစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ကျေး ရွာခရိုင်ကား မိုညှင်၊ နောင်မြစ်၊ ကန်တတ်၊ နောင်ငူ၊ ပင်ပေါ၊ စည်တောင်၊ မောရွာ၊ လွယ်အယ်၊ ခန်မိုင်၊ နောင်မိုင်၊ ခွန်နောင်၊ မော်မိုက်၊ တက်မိုင်၊ လာကြို၊ သား မိုင်၊ စည်ဟထ၊ ကံပန်၊ နာတို၊ ပိုစင်၊ မှံကင်၊ ဘင်ခို၊ လုမည်၊ မိုင်ကွင်၊ ပန်မော၊ ပန်လုံ၊ ကဖော်၊ ကုခွန်၊ စရုံရွာ၊ မွန်မညွှံ၊ မံတဲ၊ (တောင်) ဖော်ရွာ၊ စိမ်ကန်၊ ကျောက်ကြီး တွင်း ၊ ငယ်ကုတ်၊ အယ်စကား ၊ တောင်မိုင်၊ တိုင်တင်၊ တခွန်တိုင်၊ ချိတ်သင်ရွာ၊ အင်တော်၊ နန်ပေါင်၊ အင်ရွဲ့ရွာ၊ ဦးယဉ်ပုံ၊ ရွာမ၊ ခြောင်ပင်ကြီး ရွာ၊ မြင်လေဟာ၊ အအဲရွာ၊

စတ်စား ၊ ကုန်ကား ၊ မိုင်ဟို၊ ဟိုဟော၊ တန်ငို၊ နောင်ခေါ်၊ နန်သဲ၊ လေသာ၊ ခုံညင်၊ ဟိုနိုက်၊ ဟူလိန်၊ ဆိတ်ဆီး ၊ ခုံခါ၊ ကွန်စလာ၊ သည်တုံ၊ ဆင်ကွန်၊ ဥပန်ကြီး ၊ ဥပန်ငယ်၊ နံ့သာချောင်း ၊ နံ့ထိတ်၊ ကျောက်လဲဟို၊ ဘလုံစုံ၊ ဟိုနိုက်၊ ပတုန်၊ ရေဖြူ၊ ငရည်ခို၊ ကင်နွဲ၊ ကျောက်မော်၊ အင်ကိုင်၊ လင်ပကံ၊ ရေတခွန်၊ မန်ကျည်း ငုတ်တို၊ ပတန်၊ နောင်ထို့၊ ကင်ပွန်း ချုံ၊ နောင်လုံ၊ ဓါး သွေး၊ သား တင်၊ ဆင်ကောင်၊ တိတ်ကူ၊ လယ်ကန်ရွာမှစ၍ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ဝတ်ကြီး ၂၂၊ ဘုရား ၁၃၊ ချောင်း ၁၄၊ တောင်၄လုံး ရှိသည်များ ကိုစော်ဘွား အမတ်တို့အုပ်ချုပ်သည်၊ သက္ကရာဇ်၉၉၉ 1637
ခုသာလွန်မင်း လက်ထက်အရပ်ရပ်စါရင်း သိမ်း ရုံး ရာတွင် ရွှေတိုက်သွင်း သည်။

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုစာရင်း တော်စစ်သိမ်း တော်မူသည့်ကာလဌက်ကြီး 1637
သိုက်သူကြီး ငသွန် ကောင်နံ့ဝအသက်၄၈ နှစ်သူကိုစစ်ရာတွင်ဌက်ကြီး ရွာနယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော် ကျောက်တံခါး တဘက်အရာ တော် မြေအခြား ၊ တောင်ကိုလား သော် ကျောက်ပန်းတင်တဘက်သ စွေး ဆက် မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ အနောက်ကိုလား သော် ချောင်း တဘက် မြေဖွန် မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ မြောက်ကိုလား သော်ထန် လက္ကသုံတဘက် ငွေခွန်ခေါင်း မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ နယ် လေး ရပ်အတွင်း လုပ် မြေ ရဂ၅ပယ်အနောက်လက် တောင် မြေ၁၀၀၊ ကတုံစစ်၊ ငွေအခွန် တော်အဆက်မှာ တကိုယ်လျှင် ကြေး ၅၀ ကောက်၍ဆက်သွင်း ရသည်များ ကိုသူကြီး ငထွန် ကောင် ရွှေတိုက်သွင်း စာတမ်း ။

ထွန်တုံရွာနယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော် နေမမြင် တောင်ရိုး တဘက် ရွှေစုအမှုထမ်း မြေနှင့်ကျောခိုင်း ၊ တောင်ကိုလား သော်ခင်ရိုး တဘက် ချောင်း ကြီး မြစ်ကျအခြား တဘက်စိမ့် မြေစပ်၊ အနောက်ကိုလား သော်ဝက်ကုန်း ကြီး တဘက် ရေဝေ မြေစပ်သည်အခြား ၊ မြောက်သို့လား သော် မော်ရိုး ရေဝေတဘက်သည် အခြား တည်း ၊ နယ် လေး ရပ်အတွင်း တွင် ရွှေစုလုပ် မြေပယ် ပေါင်း ၄၅၀၊ ရွာ၁၂၃ ရွာ၊ ဘုရား ကူ၁၊ ချောင်း ၉ ကွေ့၊ တော၄ရပ်တည်း ။

နန်ပျော ငွေခွန်၁၂ရွာကား အရှေ့ကိုလား သော် ကျောက်တံခါး တဘက်သီ ပေါ် မြေအစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်သနရိုတဘက်ခုံဟင် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကိုလား သော် ရေဆုတဘက်မ ကွေတရား မြို့ မြေအစပ်၊ မြောက်ကိုလား

သော်ကျည်ထွန်ရိုး ကောက် ကောက်စင်း စင်း တဘက်သုံဆယ်သီ ပေါ မြေအစပ်၊ နယ် လေး ရပ်အတွင်း မြစ်ငယ်ညာခရိုင် ပေါင်နှင့်ဝဲကြီး ရေကျော် ရေဆိုပြု တောင်လပ် ပြတ်ကျော်ဟဲ၊ မဲတို၊ သတို၊ နိုင်ကျတ်၊ လေဝဲကြီး ၊ နန်ပျော ၁၂ ရွာကို ရွှေနန်းရိုး ငွေခွန်တော်ဆက်နယ် မြေသတ်မှတ်၍ တရွာလျှင်တခေါင်း စီ၊ ငွေခွန်တော်တိုက် ၁၂ ရွာအထက်ဘွဲ့တော်မှူ ရင်း တိုင်း သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုသာလွန်မင်း တရား လက် ထက်ဘွဲ့တော်မှုပြန်သည်။ ငွေကား လူတကိုယ်လျှင် ၅ ဒုအ သေမပါထမ်း ရွက်ရသည်၊ သာ လွန်မင်း တရား လက်ထက် ဒေဝရာမ ကျော်ထင်ကိုအမှူး ခန့်၍ထမ်း ရွက်ရသည်များ ကို ၁၀ ရွာခေါင်း ၁၂ ရွာခေါင်း ရမ္မသီဟခံ ငနွှန်နံ ငအသက် ၉၃ နှစ်သူ ပေး သည့် စာတမ်း ။

18 February 1371

စလင်း မြို့နယ်ကား သက္ကရာဇ် ၇၃၂ ခု တပေါင်း လဆန်း ၄ ရက် ၃ နေ့ နက္ခတ် ၁၃ လုံး နှင့် ၀၅၂ ပူး လျက်စလင်း မြို့ကိုသီဟပ တေ့တည်သည်၊ မြို့ကိုအရှေ့အနောက် ၁၉၃ါ တောင် မြောက် ၁၉၃ါတံခါး ၅ ပေါက်၊ မြို့ရပ် ၁ ဝ်ထုင့်မြို့မြစ် ၅ ၊ မြို့ချင့်တာကွာ ကျုံး အကျယ် ၃ ဝ်အနက်ဂ် ၊ မြို့နှင့်တကွစည် တော် ဂေါတမဘုရား ၄ ဆူ ထောင်ပြု ၄ လုံးကို တည်ထား ပြုစုသည်၊ သီဟပ တေ့မတည်မှီ မင်း နရပတိသည်ဆည် တော်နှင့်မြို့ကိုတည်သည်။ 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခု ရာဇမုဏိစူဠာ ဒါယကာ မင်း လက်ထက်အရပ်ရပ်မြို့ ပြ ကျေး ရွာ နယ်ပယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား ကိုသီး သန့်စစ် ကြောရာတွင်မြို့သူကြီး ရိုး မဟာသမန်ခံ ငဘုံထင်ပိုစား ငကော်ဥ ဇေတုပုညာခံ င ရွှေ ထွေ တောင်စည်ရိုး ငကောလှပြည်စိုး ၊ ငကောင် မြေ၊ ငှ်ပြည်စိုး ၊ ငထွန်တို့ ပေး သည်ကား စလင်း မြို့နယ်သည်အရှေ့ မြောက်ကိုလား သော် ဖတိုင် ကျော်ကွာ ဧရာဝတီမြစ် ကျောတဘက် ပင်း မြေအစပ်။ အရှေ့ကိုလား သော်တာ ၃၅၀၀ ကွာ ဧရာဝတီမြစ် ကျောလယ်တ ဘက်ပုဂံခရိုး ပေလုလင် ကျေး တောင်ဘီလူး မြေအစပ်၊ အရှေ့တောင်ကိုလား သော် တာ ပေါင်း ၇၈၀၀ ကွာ မုံ ချောင်း တဘက်လယ်ကိုင်း မြေအစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်တာ ၇၇၀၀ ကျော်ကွာ ချောင်း ကြီး တဘက် ချောင်း ၃ တိုင်လယ်ကိုင်း မြေ အစပ်၊ အနောက် တောင်ကား တာ ပေါင်း ၃၀၀၀၀ ကွာ တကျုံဘုရား တောင် ကျောက် ၃ တိုင်တဘက်မဘဲ မြေအစပ်၊ အနောက်ကိုကား တာ ပေါင်း ၃၈၀၀၀ ကွဲ နဂါး စရစ် တောင်ရိုး အခြား တဘက်ရနိုင် မြေအစပ်၊ အနောက် မြောက်ကား

တာ ပေါင်း ၃၀၀၀ကွာ နက်ကံ မြောက်စစ် လေး ပင်တဘက် လောင်ရှည် မြေအစပ်၊
မြောက်ကိုလား သော်တာ ပေါင်း ၁၆၀၀၀ကွာကန်ဖြူရွာ မြေအခြား တဘက်စ
လေ မြေနှင့်အစပ်။ ဧရာဝတီနယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ချင်း ရွာ ပေါင်း ၁၈၀၊
မြန်မာရွာ ပေါင်း ၁၂၀ ရှိသည်၊ ကျေး ရွာကား မှတ်ရွာ၊ မှံစသည်ရွာ၊ သမန်
ရင်၊ လက်ပံနှဲ၊ မင်း ရွာ၊ နယဉ်ကြီး ၊ ကိုင်း ရွာ၊ ကမည်း ၊ မင်ကျည်ကံ၊ ပုလိုင်
အိုင်ရွာ၊ လက်မည်၊ သဘက်၊ ညောင်လှ၊ မင်တုံး မြေစပ်တကျင်ကုန်း စောက်၊
ကမြုညံကံ၊ ကျွဲ မြေ၊ မိန်ရွာ၊ သစ်ရွာ၊ သစ်ခွန်၊ ကျွန်ချင်၊ မြင်ခုံတိုင်၊ ခုံညင်နှဲ
ရွာ၊ ဆည်ကံ၊ ညောင်ရွာ၊ ဝန်ရ၊ ကျော်ဆစ်၊ လယ်သာ၊ ကျွန်တဲ၊ ရှား ရွာ၊
ထိန်ကံ၊ ရင်မပြား ၊ ကြီး သိုက်၊ နောင် တော်၊ ညောင်ဦတင်၊ ဂုရု၊ ကျွဲတဲ၊
တောင်ရွာ၊ ခဲတွင်၊ တင်လ၊ ကြိဝန်၊ ရေပုတ်၊ ရွှေကူ၊ ကပျင်၊ အင်ကျင်း ၊
ပင်လှ၊ မတောင်ရွာ၊ လယ်မ၊ ရေကြည်၊ ကံရွာ၊ ရွာသာ၊ ဆိတ်ကြီး ၊ ကျူဝန်၊
စိုင်ရွာ၊ ကျွန်တော၊ ထူပေါက်၊ မောင်မထိုကြီး ပြက်၊ သမန်တောင်စည်၊ ကုံသ
ရက်ချည်၊ ခက်တိုင်၊ မင်ရွာ၊ ဟင်လင်၊ ကျပင်၊ ဘအိုင်၊ မြို့၊ စည်ပုတ္တရာ ၄ မြို့နယ်
အတွင်း ကျကမ်နီမြို့မှစ၍အရပ်ရပ်ပြည်ရွာအိမ်ခြေဦး ရေစာရင်း ကိုမဟာသ
မန်း ခံ ငဘုန်တင်နံ့ဝအာဘက် ၄၅၊ င အောင်လှနံ့ ၄အသက် ၄၈ တို့ပေး သွင်း သည်၊
စီရင်စု မြေတွင် နေရဘန်ဘုရား စောလူး မင်း တည်၊ ၁၅ တောင်ဘုရား သီဟ
ပ တော့တည်၊ ၅၂၃ ၆ ပယ် ကျောင်း ဝတ်မိုး ညင်း မင်း ၅၂၁၅ ပယ်မြင်ထင်ဘုရား ၈၉
ပယ်၊ ဝက်လည်ကံရ ၆ ပယ်။ ဂေါတမဘုရား ၊ မင်း နရပတိ ၅၂ ပယ် ပေါင်း ၁၆၀၊
စည်ခုံ ၄င်း မင်း ၅၂၈ ၃ ပယ် ရာဇာသကြီဘုရား ၅၂ ပယ် ၂၀၊ ဆွမ်ကြောင်ဘုရား ၊
သီဟပ တော့၊ နှမတော်ကုဖြူတစီး ရှင် ၅၂၁၅ ပယ် ကောင်သက်တော်ရှည်မမွ သောက
၅၂၁၀ ပယ်၊ ကဿပ ကျောင်း ့မိုး ညင်း မင်း ၅၂၁၅ ပယ်မြင်တင်ဘုရား ၁၉ ရပယ်
ရှိသည်ဝတ် မြေများ မှာဆိုင်ရာဝတ္တုကံသိမ်း တို့ရေး မှတ် ကောက်ခံရာ ပေး ရသည့်
ပြင်အခွန်အတုတ်ကျွဲဝင်နွား ဝင်တရား ကွမ်း ဘိုး မှာဆိုင်ရာမြို့အုပ်မြို့စား ရှိရာ
ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်သွင်း ရသည်၊ တိုင်စာရင်းမင်း မှူမှာဆိုင်ရာမဟာ
သမန်ဘို့စား တောင်စည်ခိုင်စား တို့စီရင်သည်ကို ရွှေတိုက် တော်ဆက်သွင်း သည်။

414 BC
ဇာ ဂိုင်မြို့တည်သည်ကား သက္ကရာဇ်သာသနာ တော် ၁၃၀ ပြည့်၌ ဒွတ္တ ပေါင်

မင်းကြီး အမတ်သုနကသည်ငင်း သက္ကရာဇ်တပေါင်း လပြည့်နေ့၌ညဉ့်၂ ချက်တီး
၁ နေ့သို့အဝင်တွင်ဗိုလ်၃၀၀နှင့်ခန့်၌တည်၏၊ မြို့ရဝ်ရုံ၊ ထုံ၊ မြေဝင်း၊ မြို့
တာဝန်း ၁၆၀၀၊ တံခါး ၅ ပေါက်၊ ကျုံး အနောက်အတောင် ၂၀၊ အကျယ်၅တာ၊
မြို့၏နယ်ကား အရှေ့ရေဝေ တောင်ရိုး ၊ တောင်ကိုခင်ရိုး ၊ အနောက်ချောင်း ၊
မြောက် . . .ထိုအတွင်း ပြုစုသည်၊ ရွာ၅ရွာတို့ကသည်သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုသာလွန် 1637
မင်းတရားကြီး လက်ထက်တိုင်အစည်စီရင်ရသည်ကိုငင်း မြို့သူကြီး ငပိန်ပေးသည်
ကား ငပိန်နံဝအသက်ရဂသူကို မေးသည်တွင်ဇရိုင်မြို့ကို ဘေး ကျော်ဇံကြီးသည်၊ မ
ရှိလျှင်ဘိုး ငသာလှကြီးသည်၊ မရှိလျှင်ဘငခြစ်မင်းကြီးသည်၊ မရှိလျှင်ငပိန်သား
ဆက်ခံစီရင်စုနယ်လည်း အရှေ့ကိုလား သော်ခင်ရိုး ရေဝေအင်ကြင်း ပင်တန်း
တဘက်နန်းရိုး ငွေခွန်မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်အင်ပင်ညီနောင်
တဘက်တောင်ငူမြေ၊ အနောက်ကိုချောင်းကြီး မရိုး တောတဘက်ရမည်းသင်း
မြေ၊ မြောက်ကိုလား သော်သဖြူချောင်း မြောက်ဘုရား ထိကိုး ကျော့မြေအစပ်၊
ငင်း နယ်အတွင်း လုပ်မြေကြီး ရတ၁၂၅၀၀ရွာ ပေါင်း ၈၊ ချောင်း ၃၊ ဘုရား
၄ဆူရှိသည်။ 1637
(သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုမိဖုရား ကေသာသီရိစား သည်၊၁၀၄၁ခု ဒေဝရာ 1679
မစား သည်၊ ၁၁၃၀ပြည့်တွင်ရုံ ကျော်စား သည်။) 1768
သက္ကရာဇ်၉၆၃ခု ညောင်ရမ်း မင်းတရားကြီး လက်ထက် တောင် 1601
တွင်ဝေနှင့်လူ ပေါင်း ၂၀ကို၉သန်း စုနှုတ်၍ကျိုး မည်းဆည် ရေသောက်စမာ
မြောင်း အရှေ့ဘက်ကိုလက်ရုံး ကောင်း ခုတ်တွင်၍လုပ်ဆောင်စေအခွန်တော်
မှာ ရေခွန်တော်သွင်း စေချပေး တော်မူသည်။
သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုအရပ်ရပ်ကိုစာရင်း သိမ်း တော်မူသည်ကာလပြွန် 1637
ခေါင်း ငမြတ်ထင်နံဝအသက်ရငသူ ပေးသည်ကား ကျွန်တော်လုပ်သည့်နယ်သည်ဘိုး ဘ
လက်ထက်ကကိုး သန်း နှုတ်စုလူတို့ကိုကျိုး မည်းဆည် ရေသောက်စမာ မြောင်း အရှေ့
ဘက်လုပ်ဆောင်၍ ရေခွန်တော်မှာ ဆက်သွင်း ရပါသည်၊ နယ်ကား အရှေ့ကိုလား
သော်သိမ်ဘိုကြင်ရွာ မြေထိ၊ တောင်ကို မြောင်း မတော်အနိုက်၊ အနောက်ကို
မြောင်း မတော်အနိုက်၊ မြောက်ကိုနန်း စည်ရှင်မိဘုရား လယ်တော် မြေစပ်ကို

နယ်သတ်၍ပယ်ပေါင်း ၅၃ ရှိသည်၊ အခွန်တော်မှာ ရေခွန်တော်မှာဆက်ရပါသည်၊
သက္ကရာဇ် ၁၀၃၀ တွင်လည်း ပြွန်ခေါင်း ငမြတ်ထင်သွင်း ရင်းတွင် မြေ ၆၅ ပယ် ရှိသည်
နောက်သီသည့် ရေဖြစ်၍အထက်ပယ်ထက်တိုးသည်၊ အထက် ၅၃ ပယ်စာတမ်း ရှိသည်ကို
သွင်းသည်။

(ညောင်ရမ်းမင်းတရားကြီး လက်ထက် ၂၅ ပယ်ကိုတာ၍ ၉၉၉ ခု 1637
ပယ် ၄၀ ကိုတာ၏၊ ၁၀၃၀ တွင် ၅၃ ပယ်ကိုတာ၏၊ ၁၀၄၁ ခုတွင် ၈၂ ပယ်ကိုတာ 1668
၏၊ ပြွန်ခေါင်း ငထွန်းသာနံ ၆ အသက် ၅၀ ရေခွန်တော်ဆက်သွင်း ရသည်မှာ 1678
လယ် ၁ ပယ်လျှင် ရေစား မှတ်သား အပိုအကဲပါ၍ ပြွန်ခေါင်းတို့က ဆော်ဘန်ဆက်
သွင်း ရသည်။)

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတွင် အရပ်ရပ်မြို့ရွာ ပယ်နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား 1637
မှစ၍ ရှေးထုံးစံရှိရာဆည်ဝန်အရပ်ရပ်မြို့ရွာသူကြီး မြေတိုင်း စချီစမြင်တို့ကို
စစ်ကြောတော်မူသည်တွင် တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်တိုက်ဆည်ကြီး ၊ ဆည်ဆော်တစုအ
နက် လေး ခရိုင်တို့တိုက်ကိုဆည်ကြီး လေး ယောက်တို့က အစစ်ခံသည်ကား ဆည်ကြီး င
ရွှေနံ ၄ အသက် ၅၆ နှစ်၊ ဆည်ကြီး ငကျော်လှနံ ၃ အသက် ၅၅ နှစ်၊ ဆည်ကြီး ငချင်နံ
၁ အသက် ၆၇ နှစ်၊ ဆည်ကြီး ငရွှေထွန်နံ ၀ အသက် ၅၉ နှစ်၊ ထိုလေး ယောက်က ရှေး
ထုံးစံရှိသည့်အရာကို စာတမ်း နှင့်စာရင်း တင်ဆက်သည်ကား ကိုး ခရိုင်တိုက်လုပ်
ဂိုး ဆည်တော်မြောင်း တော်ကိုကိုယ်ရံသေနတ်စု ရေခွန်ကျရှိုင် တော်ဝတ်ဘုရား
ဝတ်ကျောင်း ဝတ်မြေပင်ထောင်အစုသားတို့လုပ်နက်မိုး မြေနေ့အစောင့်လှည်း
တက်လှေတက်မှစ၍ဆည်တော်မြောင်း တော်ပျက်စီး ယိုယွင်း လျှင်လှေလူတို့ကိုငှါး
ထောင်ရသည်၊ ဘုရား ကျောင်း ဝတ်မြေလွတ်သူတို့မှာ ဆည်တော်မြောင်း တော်
တက်ချိန်ကာလရောက်လျှင်သုတ်သင်၍ နတ်ကွန်း ဆောက်ရသည်၊ အုန်း ကြွက်ပျော
ပေး ပို့တင်ရသည်၊ ရှိုင်တော်စုသားတို့မှာ နတ်ပွဲကိုပသတင်ရသည်၊ ရေခွန်တော်
စုသားတို့မှာ မိုး ရေကာလဆည်တော်မှာ စောင့်နေရသည်၊ နှုတ်စုလုပ်သားတို့
မှာ နေ့ကိုစောင့်ရသည်၊ ရွှေလှေ ရွှေလှံမြင်း မြေအစုသားတို့မှာ ပတ်၊ ပုံ၊ လင်
ကွင်း ၊ နတ်ထိန်းတို့နှင့်တီး မှုတ်ရသည်၊ ရေပြစ်အစုသားတို့မှာ မီး စည်း မီး တိုင်
ပေး ရသည်၊ နတ်နေနတ်ထိန်းတို့မှာ ကာလရောက်လျှင်လယ်တပယ်ကိုတပြည်စီ ပေး

ရသည်။ ရေပေး ရေယူမှာ မိုက်၊ ထွာ၊ လက်သစ်နှင့်ပြွန် ပေး ရသည်၊ နတ်နေ
နတ်ထိန်း တို့မကမတီး နေလျှင်ဆည်ဝန်မှာ လျှောက်ထား၍ ခေါ်ချစီရင်ရသည်၊
ကိုး ခရိုင်နယ်အတွင်း ရာဇဝတ်မှုရှိလျှင်ဆည်ဝန်တို့ကတဝတည်း စီရင်သည်အတိုင်း
ဆည်ကြီး တို့က ရွှေတိုက်စာတမ်း သွင်း သည်။

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုအရပ်ရပ်မြို့ပြ ကျေး ရွာတိုက်စုဝန်စုများ ကိုရာဇ 1637
မဏိစူဠာဒါယကာ တော်သာလွန်မင်း တရား လက်ထက်မြို့ပြ ကျေး ရွာနယ်ပယ်နိမိတ်
ကိုစစ်ကြောသိမ်း ရုံး တော်မှု ရာတွင်မြင်း ခုံတိုင်မြို့သူကြီး ဇေယျပုညာနံ့ဝအသက်
၄၅သူကိုစစ်မေး လျှင်မြင်း ခုံတိုင်မြို့ကိုကျွန် တော်ဘိုး င ရွှေစံအဘသူကသည်ယခုတိုင်
ကျွန် တော်ဆက်စံကြီး စိုး စီရင်သည်နယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်တာ၂၅၀၀ကွာ
သူငယ်တော် မြေ ချောင်း တဘက် ကျောက်ခုတိုင်မိုး ညင်း မိုး ကောင်း ပါအစုလှု နေ
သည် မြေအခြား ၊ တောင်ကိုလား သော် မြောင်း တဘက်ကိုရန်ကြီး ဒိုင်း မြေအစပ်
မြောင်း ကြီး သည်အခြား တာ၂၃၀၀ကွာ၊ အနောက်ကိုလား သော်တာ ပေါင်း
၂၇၀၀ကွာ ချောင်း ကြီး တဘက်မညဇာလီ တောနတ်စု မြေလျှင်အခြား ၊ မြောက်ကို
လား သော်တာ ပေါင်း ၂၄၀၀ကွာယန်း တော့ဉယျာဉ်ထိကိုရန်ကြီး မြေ မြောက်
သည်အခြား ၊ ၄င်း နယ်လေး ရပ်အတွင်း လုပ်လယ်ပယ် ပေါင်း ၂၅၆၃ ပယ်၂စိတ်
ဘုရား ဝတ်၃ရပ်၊ ရွာ ပေါင်း ၂၅ရွာ၊ ဘုရား ၇ ကျောင်း ၁၀၊ ချောင်း ကြီး
၂၊ မြစ်၁၊ ဆိပ်၃ရပ်၊ ပွဲ၄ပွဲ ရှိပါသည်။

(သက္ကရာဇ်၁၀၃၁ ခုနှစ်မြင်း ခုံတိုင်မြို့သူကြီး င ရွှေထွန်း နံ့၄အသက် 1669
၄၉ နှစ်သူ ရွှေတိုက်သွင်း ပြန်သည်ကား မြင်း ခုံတိုင်မြို့နယ်သည်အရှေ့ကိုလား သော်
တာ၂၅၀၀ကွာ တောင်ဦးအရှေ့သည် ကျောက်ခုတိုင်သည်အခြား ၊ တောင်သို့လား
သော်တာ၂၃၀၀ကွာပြင် တော် မြောက်ဘက် မြောင်း ကြီး သည်အခြား ၊ အနောက်
ကိုလား သော်တာ၂၇၀၀ကွာဆင်မဝတ်အတွင်း အနောက် ချောင်းကြီးသည်အခြား၊
မြောက်ကိုလား သော်တာ၂၄၀၀ကွာကန္တား ပြင် မြောက်ထန်း တောဉယျာဉ်အ
ခြား ၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း ဘုရား ဝတ်မြေ၃ရပ်၊ ကျောင်း မြေ၂၀၊ ပယ် 1637
ပေါင်း ၂၅၆၃ ပယ်၂စိတ်အနက်သူရဲမြင်း မြေပါ၉၉၉ ခုသွဲ့ရင်း တိုင်း ၁၁၁၊
ဆိပ်၃ရပ်၊ ပွဲ၄ရပ်ရှိသည်။)

1300
သက္ကရာဇ် ၆၆၂ ခုတွင်မင်း သီဟလက်ထက်အညာ ရွှေအင်း ၊ အင်း တော် ငရင်း မြို့ကိုတည်သည်၊ မြို့အရှေ့အနောက်တာ ပေါင်း ၂၅၀ တောင် မြောက်တာ ၂၅၀၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာ တောင်စင် တောင်သည်အခြား ၊ တောင်ကိုလား သော် ၁၀၀၀၀ ကွာ ပီတောက်ကိုး ခွသည်အခြား ၊ အနောက်ကိုလား သော်တာ ၇၅၀ ကွာ မောက်နတ် ရေတင်သည်အခြား ၊ မြောက်ကိုလား သော်တာ ၃၀ ကျော်ကွာ ကျောက်ပန်း တင်သည်အခြား ၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း ရွာ ပေါင်း ၂၀၊ အင်း ကြီး ၂ အင်း ၊ တောင် ၂ ရှိသည်၊ မြို့သူကြီး ငခွေး ၊ 1637
နံ့ာ၊ အသက် ၈၀ သူသည် ၉၉၉ ခုနှစ်ထင်ကသာ ရွှေအင်း ငရင်း မြို့စား ဒေဝသူရ ရွှေတိုက်စာရင်း ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း ပေး သည်စာတမ်း ။(၄င်း မြို့အင်း ကို 1715
၁၀၇၇ ခုနှစ်မိဖုရား မြတ်စွာ ဒေဝီစား သည်။)

16 September 1460
သက္ကရာဇ် ၈၂၂ ခုသီတင်း ကျွတ်လဆန်း ၂ ရက် ၃ နေ့ညဥ့်တချက်တီး ကျော်တွင်စောသလွန် သော်လဲခြား မြို့ကိုတည်သည်ကား မြို့ရပ်ရုံ၊ ထုင့်၊ မြို့မြစ်ဘ်ဦ၊ အရှေ့အနောက်တာ ၄၀၀၀၊ တံခါး ၅ ပေါက်၊ အရှေ့ မြောက်ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာပြာ ဇိုင်ငါး ရွာ ထိတဘက်သိန္နီ မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့ကား ကျုံး တမော ချောင်း ထိတဘက်မိုး နဲ့ မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့ တောင်ကား လွယ်လိန် တောင်ထိတဘက်မိုး နဲ့ မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာ နာဟိုဟဲလဲကြီး တောင်အခွန် ရောက်တဘက်မိုး နဲ့ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက် တောင်ကား မိုး နဲ့ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကား ခါချည် တောင်ထိမိုး နဲ့ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက် မြောက်ကား ခွေပေါက် တောင်ထိတဘက်မှိုင်ကိုင် မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော် ပေခနဲ တောင်ထိတဘက်မိုင်ကိုင် မြေနှင့်အစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ကျေး ရွာကား မန်ရွာ၊ ပန်ပုရွာ၊ မန်တန်၊ မန်လို၊ လုကာရွာ၊ ဟွန်ကွန်ရွာ၊ ဘာပေါင်၊ စရဲ၊ ဟဲနွဲ၊ တာလာ၊ ချစ်သွေ၊ နောင်ရွာ၊ ခဲပန်ဇာ၊ ပန်ကုန်၊ ဟန်လိုင်၊ လွန်ကြီး ၊ ပန်ပု၊ ကွန်ဟုံ၊ လွဲလံ၊ သိကု၊ နောင်မိုင်၊ နင်နီ၊ နန်ပွတ်၊ ဝနန်တုဘ်၊ အိမှိုင်၊ ဖိုင်ဟိုင်၊ ပန်တင်၊ ခေါင်ဦ၊ ခေါင်တောက်၊ ပန်မွေ၊ ဟဲနု၊ နောင်စစ်၊ နာလုံ့မှစ၍ ကျေး ရွာဘုရား ၂ ဆူဝတ်ကြီ ရကုန်း ၄ ကုန်း ၊ ချောင်း ၅ ချောင်း ရှိသည်ကိုရာဇမဏိစူဠာဘုရား ဒါယကာလက်ထက်အရပ်ရပ်စာရင်း စစ်သိမ်း တော်

မှုရာတွင်စော်ဘွား အမတ်ဟုံဟုံဘွားခံငခံလိုင်နံဝအသက်၅၅နှစ်သူနှင့်အမတ်ငယ်
ဝံဝါတို့ ရွှေတိုက် တော်သွင်း သည့်စာတမ်း ။

သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့် ညောင်ရမ်းမင်းတရားကြီးအင်းဝမြို့သို့စံ တော်မူ 1598
သည်တွင်ပြည်ပါရံပုံ ချင်ဒိုင်း စုသားတို့ဘွင် ဖွယ်ယူ၊အဲကဲပိုက်နှင့်လူပေါင်းလူ ပေါင်း ငါးရာသား
တို့ကို ဒိုင်းမှူး ဒိုင်း ခေါင်း ခန့်၍ တောင်ဘက်ဆည် ရေ ဆော် ၉ ခရိုင်တိုက်မှာ ချထားသည်၊လုပ် မြေ
နေ မြေ ပေးချ တော်မူသည်၊၎င်းတို့အစုတွင်လည်း ငနေကို ဒိုင်းမှူးခန့်၍ ဒိုင်းတို့မှာ
၁၀ ပယ်၊ငယ်သားတို့မှာ ၁၅ ပယ်စား မြေနှင့်တကွအဆောင်အရွက်အစွဲအမှတ် ပေး တော်မူသည်။

အဆက်ဆင်ဖြူရှင်ဘွဲ့ တော်မူသည့်အင်တဂျော် ဒိုင်း စုသား တို့ကိုလည်း
အဲသီရိပဲလုံ ကျော်တို့ကိုဒိုင်း ခေါင်း အိုး စကြီး စာရေး ခန့်၍ကျွန် တော်ရင်း မြေ
ဝန်ကိုဒိုင်း မှူး ခန့် တော်မူသည်၊ တောင်ဘက်ကိုးခရိုင်တိုက်မှာ နေ မြေလုပ် မြေ
ပယ် ၂၅၀၊လူ ၁၀၀ သား တို့ကို ချထားသည်၊ဒိုင်း ခေါင်း ၂၅ ပယ်အိုး စကြီး၊စာရေး။ရဲ
ဒိုင်း မှူး တို့မှာ ၁ ပယ် ၅၀၊အကြီးအကဲတို့ကိုလည်း အဆောင်အရွက် ပေး တော်မူသည်။

ပြည်ပါမြင်း စုလူ ၅၀ သား တို့ကို ဇေယျကျော်သူကိုဒိုင်း မှူး ခန့် တော်မူ
၍ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်တိုက်မှာ ချထား တော်မူသည်၊အမှူး ပယ် ၁၀၀၊ဒိုင်း ခေါင်း
၂၅ ပယ်၊ အိုး စကြီး ၇ ပယ် ၂ စိတ်၊ ငယ်သား တို့မှာ ၁၅ ပယ် မြေတိုင်း ငထွန်း ပြည်ဝ
ချစ်မြတို့တိုင် ဆော် မြေကနုတ်၍ ချ ပေး တော်မူသည်၊ အဆက်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်
ကျွန် တော်ခံဝင်သည့်ယိုး ဒယား သူ ၅၀ သား တို့ကိုလည်း ငပြည်စံကိုမြင်း ခေါင်း
ခန့်၍ဆင်ဖြူရှင်ဘုရား ရှင်ဝတ် မြေငကူလာတိုင်နက်က နှုတ်၍ နေ မြေတာ ၁၀ နှံး
၂၅၀၊ လုပ် ၁၀၀ ချထား တော်မူသည်၊ မြေတူး မြို့ကျေး ကုတ္တိကုန်း ရွာကိုလည်း
အမှူး ရဲနန္ဒနှင့်လူပေါင်း ၁၂၅၊ မြင်း ၆ စုသား တို့ကိုကုတ္တိကုန်း ရွာနယ်၄ ရပ်
ကိုစား မြေနေ မြေချ တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၀၃၀ ပြည့်တွင်လက်နက်တိုက်ဝန်သီရိကျော်ထင်တိုက်စိုး နရ 1668
ပလဇာဓရာဇာ သွေး သောက်ကြီး မနသူရတို့ကိုခန့်ထား ၍အပ်သည်တွင်အထက်ဝန်
ဇေယျပလ ကျော်ထင်နည်း စီရင်သည်တွင်မိလုတ်အိမ်လုပ်ကိုအပ် တော်မူသည်။

၁၀၇၃ ခုတွင်လက်နက်တိုက်ဝန်ရန္တမိတ် ကျော်ထင်၊ တိုက်စိုး ဧဒဝ 1711

သူရ၊ တိုက်စာရေး နရာဒိပ္ပ၊ သွေး သောက်ကြီး ဒိဗ္ဗစံတုကိုဝန်သည်ကာလစတက် စီရသည်တွင် နောက်တိုး ၍မီး သွေး ဖုတ်၊ ယမ်း ပြန်၊ ကုလား ဓား လုပ်၊ မြင်ရ ထား တိုက်၊ အမြောက်တိုက်၊ ဒုံစုသံချက်တို့ကိုအပ် တော်မူ၍ စီရင်ရသည်။ 1715

၁၀ရရခုလက်နက်တိုက်ဝန်နန္ဒဇေယျဝန်သည်ကာလဥဒိန်နရာတိုက် စာရေး ပွတ္တကျော်ထင်တိုက်စိုး အစုစုရွှေကာသား နှင့်တကွ နောက်ရောက်သည့် ရခိုင်ကုလား ငပိစံလူပေါင်း ၅၀သား တို့ကိုလည်း အစုဖြည့်သွင်း၍ထား သည်၊ ငညိုရောင်နှင့်လူ၅၀သား တို့ကိုလည်း ဘုရား ဖြူမှာချထား ၍လုပ် မြေ နေ မြေနှင့် ချထား သည်၊ မြ ရောင်ဖြူနှင့်လူ၅၀သား တို့ကိုလည်း လုပ် မြေ နေ မြေနှင့် ချထား သည်၊ ရွှေကြက်ယက်မှာ ရခိုင် ဘစံဖြူနှင့်လူ၅၀ကိုလည်း ဒေါင်း ရွှေစုတွဲ၍ ချထား နေစေသည်၊ ရခိုင်ကုလား ငမိစံလူ၅၀ကိုလည်း မြေတုး မြို့မှာချထား သည်၊ ငညို ရောင်နှင့်လူ၅၀သား တို့ကိုလည်း ငရနဲမှာထား သည်၊ ဘစံဖြူနှင့်လူ၅၀သား တို့ကို ခေါသန္တီမှာ ချထား သည်။ 1710

သက္ကရာဇ်၁၀၆၂ခု ဘသက်ဖြူနှင့် ၂၅၀ ကျော် ရခိုင်ကုလား ရောက် သည်၊ကုလား ငစံရာနှင့်လူ ၂၀ ကျော် ရောက်သည်များ ကိုချထား သည်မှာ ငရက် သဲနှင့်လူ၅၀ကိုကပဲရွာ၊ ငစံညိုနှင့်လူ၅၀ကိုရမည်း သင်း မြို့မှာ၊ ကုလား ငစံရာနှင့် လူ၅၀ကိုယင်း တော်မြို့၊ ငပါစီနှင့်လူ၅၀ကို မိတ္ထီလာမြို့၊ ဆော်စံဖြူနှင့်လူ၅၀ကိုကိုး ခရိုင်မှာ ချထား ၍အသီး အသီး နေစေသည်၊ ချထား သမျှလူတို့ကိုလုပ် မြေ နေ မြေနှင့် ချထား တော်မူသည်။)

ရာဇမဏိစူဠာဒါယကာမင်း လက်ထက်အစုအငန်း ကိုစစ်သိမ်း တော် မူရာတွင် ညောင် စောက် သွေး သောက်ငှာသား တို့ကို ပေး သည့် မြေကား ကံကြီး ရွာကိုလုပ် မြေ နေ မြေလျှင်ချထား တော်မူသည်၊ ကံကြီး ရွာ မြေကား အရှေ့ကိုလိုး သော် တောင်ညိုတန်း တဘက်ရှမ်း လေး ရပ် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော် မြောင်ပုတက်မြို့ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်ကိုလား သော်ကုတ္တိကုန်း တဘက်ပုတက်မြို့ မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော် ချောင်း တဘက်မတ္တရာမြို့မိအိတ်စံတိုင်နက် မြေနှင့်အစပ်၊ နယ် လေး ရပ်သပ်၍လုပ် မြေတကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျလူ၃၀ ကျော်သား တို့ကို ပေး တော်မူသည်၊ ဘုရား ၂ချောင်း၂ကျောင်း ၄အင်း အိုင်အခွန်အတုတ်မ

ရှိ ညောင်စောက်သား တို့ကို လေး မှုး မနုစန္ဒာကိုခန့်ထား အုပ်သိမ်း စီရင်ရသည်။

ကန်ကြီး ရွာ မြေကား အရှေ့ကိုလား သော်ခို တောင်တဘက်တွင်ဆင် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်အလားကား ကျောက်စရစ်ကန်တဘက်တွင်ဆင် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်အလားကား ပုံမဲဇာပင်ကြီး တဘက်ဆင်စုသား တို့မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော်မဟတ် တောတဘက်ကုံရွာငမွေတိုင်နက်သင်စု မြေနှင့်အစပ်၊ နယ်လေး ရပ်တွင်လုပ် မြေအစွတ်အခြောက်လယ်ပယ် ၄၅၆ ပယ် ၂ စိတ်ရှိပါသည်၊ အရပ်ရပ် လေး သား တို့ကိုလည်း ငင်း မှုး တို့ကိုကွဲပြား စုအပ် တော်မူသည်၊ အင်ထောင်သာ လေး ငါး စို့ လှေမှုး ဇွယ်ယုတင်နှင့်လူ ၅၀၀ တွင် လေး မှုး မနုစန္ဒာနှင့်လူ ၅၀၀ မြို့တောင် လေး မှုး ငစံဝင်နှင့်လူ ၁၀၀၊ အင်တိုင် လေး မှုး ငညွန့်နှင့်လူ ၈၀၀၊ ညောင်အုပ် လေး မှုး ငညွန့်နှင့်လူ ၁၀၀ သား တို့ကို ရှေ့ဝင်း မှုး ဇေယ ကာမဏိ ကျော်ထင်ကိုအပ်သည်။

ခဲတင် လေး မှုး အိန္ဒမနုနှင့်လူ ၁၅၀ သာဝတ္တိ လေး မှုး မနုနှင့်လူ ၁၅၀ သာဝတ္တိ လေး မှုး မနုသီဟနှင့်လူ ၃၀၀၊ မြေထဲ လေး မှုး ငရာနှင့်လူ ၁၀၀၊ ကန်ကြီး လေး မှုး ရာဇာနေနှင့်လူ ၁၀၀၊ ရန်ခွင်း လေး မှုး မနုသူရကျော်နှင့်လူ ၁၄၀ သား တို့ကိုလကျ်ာဝင်း မှုး ပဏိ ဇေယသင်္ကြံကိုအပ် တော်မူသည်။

ငဲ့ခေါင် လေး မှုး မနုစတ္တနှင့်လူ ၂၀၀၊ ကာမ လေး မှုး ငစံထင်နှင့်လူ ၁၀၀၊ ဘိုး ခေါင် လေး မှုး မဏိဒေဝနှင့်လူ ၁၀၀၊ ပြည်၄စု၅ခေါင်း ၊ ရွှေထောင် ငထွန်း နှင့်လူ ၅၀၊ ကန်စို့ လေး ၅၀၊ နတ်စက်စို့ လေး ၅၀၊ မြို့လေး ၁၀၀ သား တို့ကိုမနု ကျော်စွာနှင့် နတ်တွင်ကျစု ငအိတ်နှင့်လူ ၁၀၀၊ တောင်တိုက် လေး မှုး ငရွှေထွန်း နှင့်လူ ၅၀ သား တို့ကိုလက်ဝဲဝင်း မှုး နေမျိုး ကာမဏိ ကျော်ထင်ကိုအပ် တော်မူသည်။

ကျွဲဝန်း ရွာကား အရှေ့ကိုလား သော် တောင် ခြေရင်း ခိုက်တဘက် ငွေခွန် မြေနှင့် ကျောခိုင်း ၊ တောင်ကိုလား သော်စုစုဝတီ မြေလက်ကသုံတဘက် နန်း ဂိုး ငွေခွန် မြေနှင့် ကျောခိုင်း ၊ အနောက်ကိုလား သော်မြစ်ကျွေချောင်း ကြီး တဘက်ပုတက် မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော်ကုန်း ခင်ဂိုး တန်း ကြီး မဟာဒါန်တိုက် မြေနှင့်အစပ်၊ နယ် လေး ရပ်အတွင်း ကျွန်း လှဆင် ရေသောက်မြကန်

ကန်လယ် ပေါင်း ၁၉၅ ပယ်၊ ကင်း လူစစ် ၂ ကင်း ၊ ကောက်ရိုး ကား လူတကိုယ်လျှင်
ဦအဆင်လည်ဦ၊ အရာတော်ကရသည့်အခွန်ကိုဆိုင်ရာဆက်သွင်း ရသည်၊ ဘုရား ဝတ်
မြေမရှိ၊ ရှမ်း မြေပယ် ၂၀၀၊ ဘုရား ၂ဆူ၊ ကျောင်း ၇၊ ဆည်ဥဆည်မှာကျွန်
တော်တို့ကမစီရင်ရပါ၊ မြကန်ဆည် ဆော်၊ ဆည်ကြီး ၊ ကန်တိုင်တို့ကစီရင်သည်အ
ကြောင်း ကိုသူကြီး ရွှေတိုက် ပေး သွင်း သည်။

မြကန်ကန်တိုင်ငကျော်ထွန်ငဖြိုးစံ ပေး သည်ကား ၎င်း ကန်ကိုဘိုး မရှိ
သော်အဘငညွန့်တို့ ဆော်ရိုး ငဖြိုး စံဘငကုလား တိုင် ဆော်သည်၊ မြကန်နှင့်ဥဆည်
ရေသောက်လုပ် မြေပယ် ပေါင်း ၃၅၆၉ ပယ်ရှိသည်၊ ပယ်ကား တပယ်လျှင်ပျိုး ဝင်
၅်ကျခွန် သောခွန်မပါ တပယ်လျှင်ဥိဦ၊ ၎င်း နယ်တွင်ကျွဲဝင် နွား ဝင်တရား ကွမ်း
ဘိုး များ ကိုဆည်ကြီး ၊ မြေတိုင်တို့က ကောက်စား သိမ်း ခံ ရသည်၊ ရေပေး ရေ
ယူများ မှာလက်သစ်လိုက်၍ခံစား ကြရသည်၊ ဝတ်မြေ ၂၀ ပယ်မှာသဃ်ဇာတို့လာ
ရေသောက်လျှင်ကျွန်တော်တို့ရေး စစ်၍ ပေး ရသည်၊ ရေရိုး မှာတပယ်လျှင်ဥိ၊ ဆန်
ဉ်၊ ငါး ကြင်း တကောင် ပေး ရကြောင်း စာတမ်း နှင့်အစစ်ခံ၍ ရွှေတိုက်သွင်း
သည့်စာတမ်း ။

ဘုတ်သက်ငယ်ကြင်း မြေတိုင်ငကျော်ညွန့်နံဝအသက်၆၁နှစ်၊ ဆည်ကြီး ကန်
တိုင်ငမြ၊ နံဥအသက်၅၉နှစ်သူတို့ပေး သည်ကား နယ်တွင်အမှုအသေး မရှိ၊ မိုး
လွတ်သစ္စေး ပန်မိုး သကြ် တော် ရေသစ်ခွတင်များ ကိုအလို တော်ရှိ၍မြင်း စီး မြင်း
သည်လာ ရေသောက်လျှင်ဆိုင်း ၊ ထမ်း ပိုး ၊ နီပါး ထည်ရစ်၊ အိုး ချော၊ စလောင်း
ချော၊ သိုင်း နှင့်ပို့ရသည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရေသောက်လျှင် ဈေး ကြီး ၊ ဈေး
ငယ်၊ လက်ပေး ကောက်စား ရပါသည်၊ ဆည်မှာလည်း ဆည်ကြီး ငကျော်ထွန်း ၊ င
စံရာ၊ငချင်တို့တိုင် ဆော်ကြီး စိုး သည့်နယ်မှာအရှေ့ကိုလား သော်စစ်ပင်တဘက်င
မြို့သာတိုင်နက် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကို ညောင်ဝန်း တဘက်သူငယ် လေး မြေနှင့်
အစပ်၊ အနောက်ကို ချောင်း တဘက်သူရဲ မြေ ရွှေပန် မြေနှင့်အစပ်၊ မြောက်ကို
ကုန်း ဘန်း ယနောင်း ပင်တဘက် လေး မြေနှင့်အစပ်၊ နယ်လေး ရပ်တွင်လုပ်
မြေပယ် ပေါင်း ၅၆၀ ပယ်ရှိသည်၊ ဆည်ကြီး ၊ ကန်ထိုင်၊ ဆည် ဆော်တို့ကသာတဝတည်း
စီရင်ရသည်ကိုကန်တိုင်ငကျော်ထွန်း ၊ ငဖြိုး စံတို့ ရွှေတိုက်သွင်း သည့်စာတမ်း ။

(7 November 1637)

သက္ကရာဇ်၇၉၃ခုမိုး ညင်း မင်း တရား လက်ထက်အတွင်း စုမှာလူ
နည်း သောကြောင့်ထား ဝယ်ကျွန်ခံဆင်လှသည်လူ၂၀၀သား တို့ကို ရွှေကာ၁၂ဖွဲ့
မှတ်၍ တောင်ဘက်သင်း တွဲဆည် ရေသောက်မှာလုပ် မြေတကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျ နေမြေ
လည်း တာဝန်း ၃၀၀ချထား တော်မူသည်။

ရာဇသူရကိုသင်မှူး ခန့်သည်၊ သင်း စုသား တို့မှာလုပ်မြေနည်း သော 1606
ကြောင့်၉၆၈ခုတွင်ကုလားရွာ ကျော်တိုင်နက် မြေအခွန်စား ၂၀တတ်ကြီး အရှေ့
မြေငကုလားရွာအမှူး စား ၁၀ပယ်၊ တတ်ကြီး ၁၀ပယ်၊ သင်း တွဲရေသောက်နယ်
ကား ချထား သည့်ကာလအရှေ့ကိုလား သော်ကိုယ်ရုံကြီး မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကို
မြောင်း မတော်၊ အနောက်ကို . . .၊ မြောက်ကိုရှမ်း သေမြေ၊ တလင်မြင်စလိ
ပင်သူရဲမြေနှင့်အစပ်၊ ကုလား ရွာမြေကား အရှေ့ကိုလား သော်ညောင်ပင်၊
တောင်ကိုအင်း နား ၊ အနောက်ကိုရွာထိ၊ မြောက်ကိုထိန်ပင်၊ တတ်ကြီး မြေကား
အရှေ့ကိုလား သော်ငယ်ရွာလေး မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကိုမြစ်၊ အနောက်ကိုရွာ
ထိ၊ မြောက်ကိုဆောက်တပင် ရွှေပန် မြေနှင့်အစပ်၊ နယ်လေး ရပ်မှတ်၍ ချထား
တော်မူသည်၊ အတွင်း မြေနန်း တော် မြောက်တဲနှင့် စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသည်၊ 1637
သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုရဲဘော်သင်မှူး ဒေဝရာဇာ၊ အဝန်း ငပြည့်တို့ပေး သွင်း သည့်
ရွှေတိုက်စာတမ်း ။

ကျောက် ဆောက်မြင်း မြေကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ညောင်
အုပ် မြေနှင့်အခြား ၊ အရှေ့ကိုကျွန်း လှဆည် ရေသောက် မြေနှင့်အခြား ၊ အရှေ့
တောင်ကိုပင်း တလဲမြို့မြေနှင့်အခြား ၊ တောင်ကိုပုပ္ပါး တောင်အရှေ့ပြင်စည်
ရွာနှင့်အခြား ၊ အနောက် တောင်ကိုပစ္စန်ပုပ္ပါး ညောင်သား မျှား မြေနှင့်
အခြား ၊ အနောက်ကိုဝါ မြေနှင့်အခြား ၊ အနောက် မြောက်ကိုတရုတ်မြို့ မြေနှင့်
အခြား ၊ မြောက်ကိုသတိုး မလည်ရွာ မြေနှင့်အခြား ၊

ညောင်မော်သား သွေး သောက်စုရင်း တွင်၁၅စီတိုး ၍ ညောင်
ရမ်း မင်း လက်ထက်ဘွဲ့သည်တွင်ကိုး ခရိုင်တိုင် ပေကုန်ရွာငချစ်ပုံတိုင်နက်လုပ်မြေ
စား မြေပေး ချရင်း တွင်အနောက်ဘက်သာလွန်မင်း တရား လက်ထက်တော်
လုပ်မြေ နေမြေပါမြင်း တစီး လျှင်၂ကျ ပေကုန်း ရွာငချစ်ပုံဘိုင်နက်ကနုတ်၍ ပေး

ချတော်မူသည်တွင်သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုသာလွန်မင်းတရား လက်ထက်တော်အထက်ချထားရင်းတိုင်း ပျည်မနာရဲစောမှူး နှင့်လူဝါသားတို့ကိုနောက်ထပ်၍ ညောင်မော်စား သွေး သောက်စုမှာဘွဲ့သွင်း ပေး ချသည်။

ပေကုန်း ရွာနယ်မြေကား အထက်ပေး ချရင်း မြေထွင်တိုး၍အရှေ့ကိုပေကုန်း ရွာအကုန်၊ တောင်ကိုလွဲမြောင်း ၊ အနောက်စမုံနား ထိ၊ မြောက်ကိုရေပြစ်မြောင်း အနိုက်နယ်သတ်မှတ်၍တကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျ ပေး ချတော်မူသည်၊ အထမ်း အရွက်မှာထမ်း ရင်း ထွင်မြင်း သား တို့နှင့်ထမ်း ရွက်ရသည်၊ အရပ်ရပ်လေး သား တို့ကိုတက်တုရနောင်၊ တက်ခေါင်ဒိုင်မှူး ၃ထန်အကြီး အကာရွတ်ထတို့တိုင်း တာချမှတ်ပေး သည့်မြေကား လေး မှူး ၁၀ပယ်အဝန်ရဲအကျတ်၆ပယ်ငယ်သား ၅ပယ်စီ၊ ညောင်ရမ်း မင်း တရား ကြီး အပါး လေး သား ဘို့မှာတုတ်ကဲရှမြနယ်တွင်ချထား သည်၊ စား မြေလုပ်မြေမှာရှင်ဖြူရှင်လှဝတ်တော်မြေငမြစံကြီး တိုင်နက်ကနှုတ်၍ ချထား သည်။

ပြည်ပါရုံခွင်စုသား တို့ကိုမဉ္ဇရာမြို့ငဆုကျွယ်တိုင်နက်မြေ၅၅ပယ်ချပေး သည်၊ ပြည်ပါရွှေလေး သား တို့ကိုအရှေ့ဘက်ညောင်ဝမ်း ရွာမြေတိုင်ငပုတိုင်နက်ကနုတ်၍ ချထား သည်၊ ပွဲလုံး စင်ရန်မျိုး စင်အစုသား တို့ကိုလည်း အရှေ့ဘက်တောတွင်း မှာရွာမြေပယ်၃၀ချပေး သည်။

ပြည်ပါလေး ကြီး သား တို့ကိုအထက်ပေး သည့်မြေ၃ရပ်၊ ငမြစံကြီး ငပန်ညိုတိုင်နက်မြို့သစ်မြေသမုတ်၍ပယ်၁၆၀ထပ်ဖြည့်၍ ပေး ချတော်မူသည်။

လွန်ချီလေး သား တို့ကို အောင်ပင်လယ် မြေငပန်ညိုကြီး တိုင်နက်လုပ်မြေနေမြေပါ၂၇၆ပယ်တာဝန်း ၃၆၀ချပေး တော်မူသည်။

ပြည်မြို့ပါမြို့ထောင့်လေး စုသား တို့ကို တောင်ဘက်လေး ခရိုင်ဆည်ရေသောက်ညောင်ပန်ကန်ရွာငပန်ခိုင်တိုင်နက်လုပ်မြေပယ်၈၀နေမြေတာ၁၁၀၀ချထား သည်။

ညောင်စောက်လေး သား တို့ကိုအရှေ့ဘက်တွင်း သင်း မြေအစပ်၊ တောင်ပြုံး ကြီး ဆုတောင်း ပြည့်ဘုရား ဝတ်တော်မြေတိုင်ငရန်တိုင်နက်၆၇ပယ်နေမြေတာ၁၁၀၀ချထား ပေး တော်မူသည်။

မြေထဲလေးသား ၊ ကတူး ဘောက်လေးသား တို့ကိုအရှေ့ဘက်မဏ္ဍရာ
မြေစပ်ရေလွှဲအခြား ၊ ဆိတ်သာရွာငချစ်လှတိုင်နက်လုပ်မြေနေမြေပါကုန်း ကျင်း
ပယ်ပေါင်း ၄၀၀ ချပေး တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၁၄ ခုတွင်ဆင်ဖြူများ ရှင်မင်းတရားကြီး လက်ထက်ကျွန် 1552
တော်ရင်း ငရွှေစံကိုအကြီး ခန့်၍အရွတ်စုတတ်မှတ်ပြီး လျှင်ငကောင်မှတ်ကိုအပ်
တော်မူသည်၊ မိုင်တရော်ရွာကိုလည်း ရွာစား သနား တော်မူသည်၊ လူကြမ်း စု
၁၀၀သဒွေးလေး ရပ်တံဆောင်း နေသူတို့ကိုလည်း အပ်တော်မူသည်၊ နောက်ညောင်
ရမ်း မင်းတရားကြီး မဟာမြတ်မုနိဒါယကာလက်ထက်သက္ကရာဇ် ၉၆၇ ခုတွင်ငမြ 1605
ရည်ကိုအရွတ်စုတွင်အကြီး ခန့်၍ဟံသာဝတီကပါသည့်အတီး ၊ စည်ကြမ်း ၊ တလိုင်း စု၊
စပ်သမား စု၊ သဒွေး စု၊ တန်ဆောင်း နေပန်း သေး စုတို့ကိုအပ်၍ကျွန်စုမြို့
စား သနား တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုရာဇမုဏိစူဠာဒါယကာသာလွန်မင်းတရား လက် 1637
ထက်တွင်လည်း ငဘုံနိုင်ကိုအကြီး ခန့်၍ ခါသ ၁၁၀၀၀ ဆက်အလျှတော်ထီး ဖြူတော်ပန်း
သေး ကုလား ၆ ယောက်ကိုအပ် တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၀၃၈ ခုတွင်ငရွှေဇကို ဇေယျသိင်္ခအမည်နှင့်အရွတ်ဝန်၊ 1676
ငခွေကိုစာရေး ခန့်၍သံတမန်လာရောက်လျှင်တွေး မေး ရသည်၊ တိုး၍သံတ
မန်များလျှင်လည်း ရပ်စုခွတ်စုအလွတ်၊ အရွတ်စုတွင်တိုး၍ ဈေးကြီး ဈေးငယ်
မြစ်ငယ်တွင်ပွဲများ မှာသိမ်း ကောက်၍ တွေး မေး ရသည်၊ အရွတ်ဝန်စား မြေ
တောင်ဘက်ငါး ခရိုင်ကွမ်း ဆေး မြောင်း ရေသောက် ၃၀၀ ပေး တော်မူသည်၊
အဆောင်အရွက်ဓါး ဆောက်အိပ်ပြည့်ကြပ်လဘက်အိုး ၊ မြင်းကြိုး သက္ကလပ် ရွှေကြယ်တစ်၊
ကတောင်ရွှေရေး ၊ စာမရီပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငုံ ဆောင်ရွက်ရသည်၊ မင်း
ညီမင်းသား လွန်လျှင်သံလျင်း မျက်နှာဖုံး ရွှေအကိုင်လူကြမ်း စုမှာစန္တား ယမား
အဆောင်အရွက်မိမ္မဖြင်ကိုင်အစုံစီရင်စုမှာငါကင်ကဲကြီး သဲသဲရွာကိုလည်း စီရင်ရ
သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၀၇၇ ခုတွင် ဝေသောဘယကိုအရွတ်စုတွင်အကြီး ခန့်၍သံတ 1715
မန်ရောက်လျှင်မိမ္မ ပေး သည်၊ ရေဆေး တော်အချုပ်အလုပ်အလျှတော်ထီး ဖြူတော်

လုပ်ကျွေး မွေး ရန်ထောပတ်နွား နို့အသုံး ပုဆိုး မျှား ကိုပေး၍အသုံး ခံကြရ
သည်။

သက္ကရာဇ် ၃၄၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် ၂ နေ့တချက်တီး တွင်ဗျညား 985
ဒေါက်မင်း သည်ဗိုလ် ၅၀၀ နှင့်ဇရွံ့မြို့ကိုတည်သည်၊ မြို့အရှေ့အနောက်တာ ၂၀၀၊
တောင်မြောက်တာ ၂၃၀၊ တံခါး ၇ ပေါက်၊ မြို့နှင့်ကျုံး ၂ တာကွာ၊ မြို့ရပ်ရုံ၊ ထုဋ်၊
မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်ဟင်း သတမြေအခြား ၊ အရှေ့ကိုဧရာဝ
တီတဘက်၊ အရှေ့တောင်ကိုစစ်ပင်ကိုင်း ဘုရား သုံး ဆူအထက်လှိုင်မြေအခြား ၊
တောင်ကိုချောင်း တဘက်မနုဖြူမြေအစပ်ကနချောင်း သည်အခြား ၊ အနောက်
ကိုလား သော်ဟသ်ာတခဲ ပေါင်မြေအစပ်ယန် ၄ ပင်၊ မြောက်ကိုကျွတ်ရွာအထက်မြင်
ဘဲမြောင်း ၊ နယ်တွင်ကျေး ရွာဇေဘုရား ၊ ရွာပိုင်ကျုံးအဘရေဝက်ဘကွာအင်း၊
အင်း ကနအမိန်မြဲတုံတရုတ်အပြည်အင်း ၊ ပန်စောနံအကောရွာ၊ ကောချဲရွာ၊
သနပေါက်တော်သမိုင်ရွာ၊ သရွံ့ရွာ၊ နှောရွာ၊ နိဗ္ဗာန်ရွာ၊ သန်း ၅ ပင်၊ ကြို
ထာလှိုင်စု၊ ရွာသစ်တက်ပျတ်မရိုး ကညောင်ပင်သာ၊ အင်း ၄၊ ချောင်း ၄ ရှိ
သည်ကိုဇရွံ့မြို့သူကြီး ခွါတလနံ ၄ အသက် ၅၆ နှစ်သူသက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတွင်သွင်း သည့် 1637
ရွှေတိုက်စာတမ်း ။

(သက္ကရာဇ် ၆၅၃ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၅ ရက် ၄ နေ့သမိန်ဗျတ္တသည် 1291
ဗိုလ် ၄၀၀ နှင့်လှိုင်မြို့ကိုတည်သည်၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်တရုတ်
မော်တောင်တဘက်အဇလံချောင်း ကြေး နီချောင်း ကုန်း ထိသာယာဝတီမြေအ
စပ်၊ အရှေ့ကား ကုန်း ခေါင်တောင်ဂိုး ထိ၊ အရှေ့တောင်ကား ပေါင်လင်မလစ်
မြေအစပ်၊ တောင်ကား ကြွက်ချောင်း လိပ်ကြစ်ချောင်း တတ်စာရေး ချောင်း
မော်ဘီမြေအစပ်၊ အနောက်တောင်ကား ခိုင်တမောထန်း တပင် ပေါက်ထက်
သစ်မြေအစပ်၊ အနောက်ကား ကြီစလီချောင်း ငလမ်ပွက်ချောင်း အမြက်အပ
လိပ်ဇရွံ့ မြေအစပ်၊ အနောက်မြောက်ကား ကျွန်း ပင်လှကြီး ရဲဒိုင်လဟာအလံပါ
သနတ်ပေါင်ဟင်သတမြေအစပ်၊ မြောက်ကား . . .၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း မြောက်
တင်ရွာ၊ ပါလယ်ရွာ၊ အတိုင်ရွာ၊ အဇကား ၃၀ ရွာ၊ အုပ်ကံရွာ၊ ကျုပြုံရွာ၊ ဘုရား
ကုန်း ရွာ၊ ဝဲကြီး ရွာ၊ အိုင်မတောရွာ၊ တင်မဲ၊ ဘလုံ၊ နှင်လုံရွာ၊ ဘုရား ၃ ဆူ၊

(7 November 1637)

အင်း ၄အင်း ၊ ချောင်း ၄ချောင်း ၊ လုပ်မြေပယ် ပေါင်း ၈၇၅ပယ် ၂စိတ်ရှိ (2 June) 1679
သည်ကိုဖျှိုင်မြို့သူကြီးတ ပ ချွဲနဲ ဖျသိန်ဧ အသက်၄၈ နှစ် ၁၀၄၁ ခု ရွှေတိုက်စာရင်း ရှင်း
လင်း စစ်ကြောသိမ်း ဂိုုး ရာတွင်မြို့သူကြီး ပေး သွင်း သည့်ရွှေတိုက်စာရင်း ။) 10 February 1502

သက္ကရာဇ်၈၆၃ ခုတပေါင်း လဆန်း ၅ ရက်၅ နေ့ နေတက်ခုနစ်ဘဝါး
တွင်ဗိုလ်၄၀၀ နှင့်တကွကျွဲ ၁ မင်း ကြီး တည်သည်၊ ကျွန်း ဆုံမြို့နယ်ကား အရှေ့ကိုလါး
သော်တာ၂၀၀ကွာ ခင်ဂိုုး ကုန်း ခင်း မကျည်း ပင်အခြား တဘက်ရဘိန်း မြေ
အစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်တာ၃၅၀၀ကွာ ဈေး ချောင်း ကြီး ကောက်ကောက်
စင်း စင်း တဘက်မိလှ မြေအခြား ၊ အနောက်ကိုလား သော်တာ၁၂၀၀ကွာ
ချောင်း တဘက် ကျောက်တိုင်အခြား တဘက်ပြည် မြေစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော်
တာ၂၈၀၀ကွာ ခင်ဂိုုး ကုန်း တန်း အခြား တဘက်ဆင်ကုန်း မြေအစပ်၊ နယ်
လေး ရပ်အတွင်း လုပ်မြေပယ်၅၄၀၀ ကျော်၊ ဘုရား ဟောင်း ၂ဆူ၊ ချောင်း
၅ ချောင်း ရှိသည်ကိုသက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုအရပ်ရပ်စာရင်း စစ်သိမ်း တော်မူရာ 1637
တွင်ကျွန်း ဆုံမြို့သူကြီး ငစံဝင်း ၊ နံ၁၊ အသက်၄၆ နှစ်အသည်ကြီး တစုတိုင်ပင် ပေး
သွင်း သည်ရွှေတိုက်စာရင်း ။

1172
သက္ကရာဇ်၅၃၄ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၅ ရက်၅ နေ့၂ ချက်တီး ကျော်
တွင်ပုဂံမင်း ယင်နရသိခ်ညီတော်ဖြစ်သောနရပ တေ့သိစည်သူမင်း တည်တောင်ပြု
စု၍အမတ်ဇေယျသူကိုဗိုလ်လူ၅၀၀ နှင့်ပေး အပ်ခန့်ထား သည့်ပင်း မြို့ကား မြို့ရပ်
၁၀ ၅၊ ကျုံး အကျယ်တတာ ၁ခွဲ၊ အနက်၁ ၀်၊ မြို့အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်တာ
၁န်း ၈၀၀၊ တံခါး ပေါက်၆၊ ဘိုမြို့ပျက်ရာတွင်သာလွန်မင်း တရား လက်ထက်သစ်
မြို့သစ်တပ်တည်သည်၊ ထိုမြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်တိုင်၂၀၀၀၀ ကျော်
ကွာကလေး မြေအစပ်၊ အရှေ့ကား ၂၀၀၀၂တိုင်ကွာ နတ်လကုပ်ကာသိတဘက် မောက်
ကတော်ရွာ မြေအစပ်၊ အရှေ့တောင်ကား ကိုး တိုင်ကွာမဟုစက် ချောင်း ထိ
တဘက်ရွာ မြေအစပ်၊ တောင်ကား တိုင်၁၀၀၀၀ကွာ နရွာဘို့ ချောင်း ထိတဘက်
ယင်း ရွာ မြေအစပ်၊ အနောက်တောင်ကား ကိုး တိုင် ကျော်ကွာဝက်လမ်း မကြီး
ထိတဘက်ကမ်း နီ မြေအစပ် ယောမြေအစပ်၊ အနောက်ကား လမ်း မဂိုုး ရေဝေ
တဘက်ချင်း မြေအစပ်၊ အနောက်မြောက်ကား တိုင်၂၀၀၀၀ကွာ ချောင်း ဆုံကြီး

တဘက်ကလေး အစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ကျေး ရွာရွာမ ၂၃၊ ရွာငယ် ၁၅၊
လုပ်မြေပယ်ပေါင်း ၇၀၀ ကျော်၊ ဘုရား ၂ဆူ၊ ကူ ၅လုံး ၊ သိမ်ဟောင်း ၁၊
ချောင်း ၂၊ ကုန်း ၃ကုန်း ရှိကြောင်း ကိုမြို့သူကြီး ဝဏ္ဏနရာဇဗိုလ်နှင့်သူကြီး 1637
ငယ်ဘို့သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခု ကျော်တွင် ရွှေတိုက်သွင်း သည့်စာတမ်း ။ 471 BC

သာသနာတော်နှစ် ၇၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၅ နေ့ နံနက် ၄ ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်း တွင် မိုး ညင်း မြို့ကို သောင်း ခမ်း ကျော်တည်သည်၊ မြို့ရပ်ရံ ၂၊ ထုဋ်၊ ကျုံး အကျယ် ၅တာ၊ အနက် ၉၊ ဗိုလ်လူ ၄၀၀ နှင့် သောင်း ခမ်း ကျော်တည်ထား ပြုစုသည်၊ မြို့အရှေ့အနောက်တာ ၁၃၀၀၊ တောင်မြောက်တာ ၁၃၀၀၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော် ၆ ရက်ခရီး ကွာ ဧရာဝတီမြစ်ကျတဘက် မိုး ကောင်း မြေအစပ်၊ အရှေ့ကား ၆ ရက်ခရီး ကွာ ဧရာဝတီမြစ်ကျ ဗန်း မော်မြေအစပ်၊ အရှေ့တောင်ကား ၆ ရက်ခရီး ကွာ ဧရာဝတီမြစ်တဘက် တော်ဘုံ ဗန်း မော်မြေအစပ်၊ တောင်ကား ၆ ရက်ခရီး ကွာ မဲဇာ ချောင်း ကောက်ကောက် စင်း စင်း တဘက်ကွမ်း သီး ချောင်း ကွံ့ပေါင် မြေအစပ်၊ အနောက်တောင်ကား ၇ ရက်ခရီး ကွာဘငဲ့ တောင်ရိုး ထိတဘက် မောတ မြေအစပ်၊ အနောက်ကား ၅ ရက်ခရီး ကွာ အင်း ရွာထိတဘက်ဦး မြေအစပ်၊ အနောက် မြောက်ကား ရှစ်ရက် ခရီး ကွာ ဥရု ချောင်း ထိတဘက်မိုး ကောင်း မြေအစပ်၊ မြောက်ကား နန္ဒင်း ချောင်း မြောက်သရွေး ၃ ပင်ထိတဘက်မိုး ကောင်း မြေအစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ် အတွင်း စီရင်စု ကျေး ရွာကား သုံး ရွာ၊ ဟိုပါရွာ၊ သမိုင်း ရွာ၊ ရှော်ခြည်၊ ကန့်ကော် ဆောင်ရွာ၊ နန်ခုတ်၊ မိုး ရှည်ဝ၊ ထပေါ၊ အင်း မောက်၊ ကွမ်ဟဲတော၊ ပဲ ခင်း ကျော်၊ ထံပင်လယ်၊ ဆင်နန်တိုင်၊ ရွာသစ်၊ လက်ပံ၊ တဇိန်၊ ခေါင်မို၊ ဇော ခေါ်ကြို ရွာ၊ နောင်ပြစ်၊ မြို့လှ၊ မန်လို၊ သဂိုင်၊ နန်ပူ၊ ထွန်မူ၊ နန်ဘော်၊ အိုင် မာ၊ ဇာတ်ဟော်၊ ဇင်မောကျန်၊ ကျန်ခြောင်ဝဲ၊ ဟဲလုံ၊ ဟိုကဲ၊ ဆိတ်တူ၊ ပေါင်ဟုံ၊ ဟန်နောင်၊ ခေါင်တုံ၊ မေမော၊ တံခွန်တိုင်၊ တုံခင်၊ ကလတ်၊ နောင်မြို့၊ အုတ် တောင်၊ နောင်ဝမ်း ၊ မော်ပံ၊ ပန်ခန်၊ မန်နွဲ့၊ ခုံညင်၊ ခင်ကင်၊ မိုင်း သိပ်၊ ခိုက်မြဲ၊ ဆည်တန်၊ မိုး လုံ၊ ဟုံနွ၊ ကင်း ရွာ၊ မိုင်မိုင်၊ နောင်မဟဲ၊ စင်လဲ၊ နောင် လိုက်နံ့တိုင်၊ ဟဲချည်၊ နောင်မို၊ တပ်ပေါင်း အဝင်ကား ကောင်ဘုံမြို့၊ ဒွါပါ၊ မံတုန်၊

နတ်သန်၊ ခိုကျည်ဟန်ဘွား အဝင်ခဲရုံမံဘာသိုတရွာမိုး ခစ်အဝင်ကား နံပု၊
မောက်တို၊ စဲငံ၊ စည်ပိန်၊ ငှင်း နယ်အတွင်း ဘုရား ရဆူ၊ ဝတ်ကြီး ၁၂၊ ချောင်း
ရ၊ တောင်၃လုံး ရှိသည်ကိုမိုး ညင်း မြို့စော်ဘွား ဟိုခင်ဘွား ခံငနေတက်နံ့သ၊
အသက်၄၅နှစ်သူ့နှင့် စော်ဘွား အမတ်တို့သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုအရပ်ရပ်အင်း စာ 1637
ရင်း ရှင်း လင်း စစ်သိမ်း တော်မူရာတွင်သွင်း သည့်ရွှေတိုက်စါရင်း စာ တမ်း ။

စော်ဘွား တို့ဆောင်ရိုး ကား ဆင်ပေါက်ဆင်မပေါင်း ရွှေ၃စုအနီတ
စု၊ မြင်း ကြိုး ကတ္တီပါရွှေကြယ်တပ်၊ ထီး နီ၂၊ ထီး ဝါ၂၊ တင်ရမ်း ကတ္တီပါ၃ဆင့်၊ က
တောင်ရွှေရေး စာမရီပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငှံ၊ နင်း နှင်း သိပ်ရင်ပတ်
ကွင်း ရွှေဇဝါခုနစ်ပွင့်၊ ခါး နက်သံပတ်ခုနစ်တန့်ရွှေသေး ရွှေမကျောက်စီ
ဓါး လိုက်အိတ်စွပ်၂သက္ကလပ်ကွပ်ကြပ်၊ တကောင်ပိတ်၊ လဘက်အိုး ၊ ကွမ်း တောင်ပတ္တ
မြား တရစ်စီး ၊ ရွှေထွေး အင်၊ ဟော်ပတင်တုံလုံရွှေချ၊ ဗတိုင်တည်ဝင်ကမ္ဗတ်
သဘ်၊ စည်ရ၊ အိပ်ဖန်၁၀၊ ရွှေနှံ၊ ငွေခရာ၄လုံး ၊ လင်း ကွင်း ၊ ပုံသာ၊ ရွှေ
ဘဝါး တော်အောက်ကန်တော့ရသည်မှာမြင်း ၁စီး ၊ ဖဲနီ၊ ဖဲစိမ်း ၊ ရွှေဖလား
ဒိလုပ်၊ ရွှေပန်း ခိုင်၊ ငွေပန်း ခိုင်၊ လဘက်ချောင်း ရေ၃၂အရှည်ရုံ၊ အစဉ်
ကန်တော့မြဲ ရှေး ထုံး စံပေး သည့်စာတမ်း ။

(သက္ကရာဇ်၅၀၀ပြည့်တပို့တွဲလပြည့်ကျော်၅ရက်၄နေ့တွင်ကွမ်လုံပေါ်သည် 1139
ဗိုလ်လူ၇၀၀နှင့်စကါး မြို့တည်သည်၊ မြို့အရှေ့အနောက်တ၁၅၀၀၊ တောင်မြောက်
တ၁၅၀၀၊ တံခါး ၅ပေါက်၊ မြို့ရပ်ရုံ၊ ထုင့်၊ ကျုံး နှင့်တကွတည်ထား ပြုစုသည်၊ မြို့
နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာနာကိုင်ထိတဘက်ညောင်
ရွှေမြေအစပ်၊ အရှေ့ကား ကိုး တိုင်ခရီး ကွာနဘဲချောင်း တဘက်ကျောက်၃တိုင်
တဘက်ညောင်ရွှေမြေအစပ်၊ အရှေ့တောင်ကား တရက်ခရီး ကွာနက်မဲချောင်း
တဘက်မြို့ပြင်မြေအစပ်၊ တောင်ကား နှစ်ရက်ခရီး ကွာတုံတမဲထိဘာဘက်သီကျစ်မြေ
အစပ်၊ အနောက်တောင်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာပေါင်လောင်မြစ်ထိဘာဘက်သီ
ကျစ်မြေအစပ်၊ အနောက်ကား နှစ်ရက်ခရီး ကွာပေါင်း လောင်မြစ်ကောက်
ကောက်စင်း စင်း တဘက်သီကျစ်မြေစပ်၊ အနောက်မြောက်ကား နှစ်ရက်ခ
ရီး ကွာလက်လဲထိတဘက်သီကျစ်မြေအစပ်၊ မြောက်ကား ရှစ်ရက်ခရီး ကွာသရက်

ပင်ဦမင်ထိတဘက်ဆင်ထိန်း ဘုရား မြေအစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ကျေး ရွာ
ကား ရှောရောင်ရွာ၊ ဟဲစက်ရွာ၊ နံတောင်ရွာ၊ ဟိုတည်ရွာ၊ ဟီလိရွာ၊ ပေါက်
အင်၊ ခုံမောက်၊ မျှား ကျော်၊ ငွေခမ်၊ တနောင်ပိုရွာ၊ ရွာမကိုး ရွာ၊ ရွာ
ငယ်များ နှင့်တကွတောင်ာ၊ ချောင်း ၄၊ ဘုရား တဆူ၊ ဝတ်ကြီး ဂလုံး ၊ နန့်
အိတ်ာ၊ တော၃ရပ်ရှိသည်၊ နံမိုင်ခံနှင့်အမတ်စော်ဘွား တို့၁၀၃၀ပြည့်မြို့ရွာ 1668
ပယ်နယ်များ ကိုအရပ်ရပ်စါရင်း စစ်သိမ်း တော်မူရာတွင် ရွှေတိုက်ဝင်မြို့တည်
ဂုင်း သတ္တရာဇ်နယ်အပိုင်း အခြား ကျေး လက်ရွာများ ကိုစကား မြို့စော်ဘွား
ငယောက်၊ နံဝ၊ အသက်၃၉နှစ်သူနှင့် စော်ဘွား အမတ်တို့ပေး အပ်ဆက်သွင်း သည့်
စာတမ်း ။

သာသနာအနှစ်၄ဝပြည့်တွင် စေါ်ကျောဟူသောသူသည်တပေါင်း လဆန်း 504 BC
၁၅ရက်၄နေ့နံနက်တချက်တီး တွင်ဗိုလ်လူငယ်သား ရှမ်း အများ နှင့်တိုင်ပင်၍လူ
၃၀၀နှင့်မိုး နဲမြို့ကိုတည်သည့်ကာလမြို့အရှေ့အနောက်တာ၄၅၀၊ တောင်မြောက်
၄၅၀၊ မြို့ရပ်ာဝ်၊ ထု၅်မြို့မြစ်၅်၊ကျုံးအကျယ်၃၁်၊အနက်၆်၊တံခါး၆ ပေါက်ဗိုလ်လူ၆၀၊
ဆင်၁၀၊ မြင်း ၅၀၀၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော် . . .၊ အရှေ့
ကား ၅ရက်ခရီး ကွာသမခဝ်၅ဂထိတဘက်ကျိုင်း တုံမြေအစပ်၊ အရှေ့တောင်ကါး
၄ရက်ခရီး ကွာသံလွင်မြစ်တဘက် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာ
မည်ရွာတဘက်ကရင် တောင်ထိ၊ အနောက် တောင်ကား . . .၊ အနောက်ကား
သုံး ရက်ခရီး ကွာ ရေစက်ကျ ချောင်း တဘက်မိုး ဗြဲ မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်
မြောက်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာနန်အင် ချောင်း ထိဘဘက် ညောင် ရွှေ မြေနှင့်
အစပ်၊ မြောက်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာ . . .၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ရွာကား
လွယ်အဝင်အခါ်၊ ဟွေကာ၊ ဟလဲ၊ လျှည်နံ၊ တာမိုင်၊ ပြက်အာ၊ လစ်အုံ၊ ကျွန်နန်၊
ဟဲသိ၊ အုန်နန်၊ အောမင်၊ ဟွေလဲ၊ ကောင်တံ၊ ကျိုင်မိုင်၊ စုံဟံ၊ လဲဟဲ၊ ကိုမဲ၊
ပန်ပန်၊ နောင်နောင်၊ ယွံပန်၊ လိုဟ၊ နှိပ်စပ်၊ ထံတကဲ၊ ကုန်နွဲ၊ နန်ရိ၊
မန်မဲ၊ လုံစံ၊ ဟဲထင်၊ လက်ကွဲ၊ နာစွဲ၊ ဟဲပို၊ မာဟုတ်၊ အုံဟန်၊ မိုင်ထင်၊ နာ
ဖုတ်၊ ဘန်အည်၊ မိုင်တွ၊ ခင်ခဲ၊ ပန်ပြေ၊ ဟဲကွေ၊ လွဲရွက်၊ ကျိုင်တော၊ စင်သိုင်၊
ခေါက်စည်၊ ဟိုတို့၊ ဘန်ကင်၊ ကျိုင်လွန်၊ ဟဲဘက်၊ နပေ၊ ဟဲစိန်ရွာပေါင်း ၅ဂတပ်

ပေါင်းကား မိုင်းဖွန်မြို့။ မိုင်းပံ့မြို့၊ ကျိုင်းခမ်းမြို့၊ နောင်မွန်မြို့၊ နယ်
တွင်ဘုရား ၄ဆူ၊ ဝတ်ကြီး ၅၀၊ ကျောင်း ပေါင်း ၈ ကျောင်း ရှိသည်ကိုသက္ကရာဇ်
၁၀၃၀ပြည့်တွင် စော်ဘွား ခွန်ကျော်၊ နံဝ၊ အသက်၅၅နှစ်သူ ပေး သွင်း သည့် 1668
ရွှေပိုက်စာတမ်း ။

6 October 1478

သက္ကရာဇ်၈၄၀ပြည့်တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ရက်၃နေ့နေဝန်း
ပေါ်တွင်ပေါ်ခမ်းညီနောင်၂ယောက်ရပ်စေါက်မြို့ကိုတည်သည့် ဒါပေမိုလ်၄၀၀၊မြို့ရပ်
ဂုံ၊ မြို့မြစ်ဦး၊ ထုဦ၊ အရှေ့အနောက်တ၁၃၀၀၊ တောင်မြောက်တ၁၃၀၀၊ တံ
ခါး ၉ ပေါက်၊ ကျုံး နှင့်တကွတည်သည်၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်သုံး
ရက်ခရီး ကွာခုတ်တင်ခွေး ခြေရာထိတဘက်သိ ပေါ်မြေနှင့်အစပ်၊ အရှေ့၃ရက်
ခရီး ကွာသစ်မြေရေတွင်း ကျောက်လုံး ကြီး တဘက်မိုင်း တုံမြေအစပ်၊ အရှေ့
တောင်ကား တရက်ခရီး ကွာတဲတော်ရာထိတဘက် ညောင်ရွှေမြေအစပ်၊ တောင်
ကား တရက်ခရီး ကွာနန်အုံ့ရေနေချောင်း ယ်တဘက် ညောင်ရွှေမြေအစပ်၊ အ
နောက်တောင်ကား တရက်ခရီး ကွာဇော်ဂီ ရေထွက်ချောင်း ထိတဘက် ကျောက်
တုံပင်း တရအစပ်၊ အနောက်ကား တရက်ခရီး ကွာတောင်ငိုး ထိတဘက်ရွာစည်
မြေအစပ်၊ အနောက်မြောက်ကား သုံး ရက်ခရီး ကွာဆိတ်သာမြစ်ထိတဘက်သုံမ
မြေအစပ်၊ မြောက်ကား သရက်၅မည်တဘက်သိ ပေါ်မြေအစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အ
တွင်း ကျေး ရွာကား တပဲရွာ၊ မြွေရွာ၊ ပုံပိုင်ရွာ၊ သက်ကံ၊ ပုံပြင်၊ မပြား ၊
တောင်ကြီး ၊ ဟဲကယ်ဖြင့်သရေ၊ ဝင်ဟဲ၊ ပုံပန်၊ ပ ဘ်နာ၊ ဟိုင်ကျောက်၊ ဆိုဝ်
နောင်၊ ရွံရှာ၊ ထိမာနာ၊ ကျက်ဘက်၄ခုံ၊ ငမိုင်ကြီး ၊ ကြီး မဲ၊ တောကျုံ၊ တော
လယ်၊ ချေစစ်၊ နန်လုတ်၊ ကန်စို၊ မိုင်အင်၊ ကျောက်ပုံ၊ ကောင်မိုး ၊ အင်ဝယ်၊
မိုလီ၊ ဟဲနင်၊ ကြည်ခေါင်၊ ညောင်ဝမ်း ၊ တတ်ကြီး ၊ ပဲလို၊ ပန်စစ်၊ နောင်သ
ခေါ်၊ ဝတ်ပိုင်၊ လဲတင်၊ ဝနောင်၊ ဘိခမ်၊ ဗိန်ဘု၊ ကင်လိုင်၊ မံတဲ၊ ညောင်တ
ပင်၊ အင်တော၊ မိုင်ပုတ်၊ တရော်မြေ၊ ပုံကျောက်အိုး ၊ ကုံဟင်၊ နဘက်၊ တက်
ဝဲ၊ သိမ်တတ်၊ စိုဗိန်၊ လွဲနွဲ၊ နောင်ခွပ်၊ ပင်တိုင်၊ လုံပေါ၊ ရေဖြူ၊ ဖန်မန်၊
လုကုမ်၊ ပြာကုန်၊ ကသို၊ ပန်ပက်၊ နွယ်လောင်၊ နွယ်လန်၊ ငန်ဘုရား ပု၊ ရွာ
ပေါင်း ၆၉ ရွာ၊ ချောင်း ၁၀၊ တောင်၃လုံး ရှိသည်၊ ဝတ်ကြီး ၁၀ ရှိသည်များ

ကိုသက္ကရာဇ် ၁၀၃၀ ပြည့်စစ်သိမ်း တော်မူရာတွင် စော်ဘွား ငထွန်း သည်မိုင် 1668
ကျော်ဒ မတ်ငစိုင ခံတို့ ရွှေတိုက် တော်စာရင်း ဆက်သွင်း သည့်စာတမ်း ။)

25 July 1484

သက္ကရာဇ် ၈၄၆ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၃ ရက် ၁ နေ့နေ့တက်၅ဘွား ထွင်မိုင်း ကိုင်မြို့ကို စော်ဘုံတည်သည်၊ မြို့နယ်ကား အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်နှစ်ရက်ခရီး ကွာလုတ်ချောင်း တဘက်သိန္နီ မြေအစပ်၊ အရှေ့ကိုလား သော်တရက်ခရီး ကွာ ညောင်ပင်ချောင်း ထိတဘက်လဲခြား မြေအစပ်၊ တောင်ကား တိုင် ၂၀၀၀၀ ကွာ စေတီလဲခြား ပြင်တောင် ကျောက်ကန်ထိတဘက်မိုး နဲ မြေအစပ်၊ အရှေ့ တောင်ကား တရက်ခရီး ကွာ ကျောက်ပန်း တင်တဘက်လဲခြား မြေအစပ်၊ အ နောက်ကား နံတ ချောင်း ထိတဘက်မိုင်း (တုံ) မြေအစပ်၊ အနောက် မြောက် ကား ..၊ မြောက်ကား တရက်ခရီး ကွာ နယ်တန် ချောင်ထိတဘက်မိုင်း တုံ မြေ အစပ်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း တောင်၄လုံး ၊ ချောင်း ဂ၊ ဝတ်၁၀၊ ဘုရား ၂ဆူ ရှိသည်ကို စော်ဘွား သိုဟုံမိုင်း ခံအမတ်ခံဝန်တို့ပေး သွင်း သည့်စာတမ်း ။

1402

သက္ကရာဇ် (၇၆၄) ခုပထမမင်း ခေါင်ကြီး လက်ထက်ရတနာပူရ အင်း ဝရွှေမြို့တော်၌အထက်ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့ပုဂံ၊ မြင်စိုင်း ၊ စစ်ကိုင်း ၊ ပန်း ယအဆက်ဆက် သောဌာန ပေါင်း တို့တွင်ပြုစု တော် မူသည့်အတိုင်း ရွှေခွန် တော် ငွေခွန် တော်တို့ကိုသတ်မှတ်သည်၊ မြစ်ငယ်အညာ ရွှေ ခွန် တော် ငွေခွန် တော်အမှုထမ်း တို့တွင် ကျောက်ဖဲရွာကိုရွာ မပြု၍သတိရွာ၊ ဘောသိုင်ပြ တောင်ကုန်း ရွာကြည်နု မြောက် ဘောဟဲမဲဟုံဆယ်ရွာသား တို့မှာ လည်း အထက်ထမ်း ရွ က်သည့်အတိုင်း ထမ်း ရွက် စေ၍ ရွှေနန်း ရိုး ငွေခွန် တော် တို့ကိုထပ်မံ၍ ငပိုင်င ဘေး လူတို့ကို ခေါင်း ခန့်၍ဘွဲ့ တော်မူသည်။

16 February 1593

သက္ကရာဇ် ၉၅၄ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် ၆ နေ့ ငွေခွန်နန်း ရိုး ငွေခွန် တော်မင်္ဂလာရင်း ငွေခွန် တော်အကြေကိုး ရွာအညာကိုး ရွာ၊ မြစ် ညာ ၁၂ ရွာ၊ ငွေခွန် တော်ဆက် ကျေး ရွာငါရေကျောက်တရွင်တိုင် ကြော့ ငွေခွန်မျိုး မြေနယ် လေး ရပ်သတ်မှတ်၍ဘွဲ့လျှ ငွေခွန် တော်ဆက် တောင်ငူ၊ မုတ္တမ၊ ဟံသာဝ တီလှရွာင်မ ကျေး အင်း လေး ရွာမှစ၍အစုစုမင်္ဂလာ ငွေခွန် တော်လူကိုး သောင်း မျိုး ကရင် ငွေခွန် တော်အကြေကိုး ရွာသူကြီး ငသက်ရှည်နံ ၀၊ အသက် ၅၁၊ ငပန်လူ၊

နံ ၂၊ အသက် ၄၄၊ ငသာထွန်၊ နံ ၆၊ အသက် ၅၅၊ အညာကိုး ရွာသူကြီး အကွယ်၊ နံ ၄၊ အသက် ၆၃၊ လူတို့အကြေအညာကို ငွေခွန်တော်နှစ်စဉ်ဆက်သွင်း သည်၊ မြစ်ညာ ၁၁၂ ရွာ ငွေခွန်တော်အမျိုး ကိုး ခေါင်း ဘွဲ့၍ ၁၂ ရွာ ငွေခွန်တော်နယ်သတ်မှတ်၍ ချပေး သည်၊ ထိုရွာသည်အရှေ့မြောက်ကိုလား သော် . . .၊ အရှေ့ကား ချောင်းဖျား ကျောက်ပုံ၊ အရှေ့တောင်ကား သစ်ပလွေပင်ထန်း တော၊ တောင်ကား ချောင်း မြစ်ငယ်အလယ်ကြော၊ အနောက်တောင်ကား ကုက္ကိုပင်အခြား ၊ အနောက်ကိုမြစ်ငယ်အလယ်ကြော၊ အနောက်မြောက်ကား ဆင်ချောင်း မသစ်ရာပင်ခွအခြား ၊ မြောက်ကို တောင်ပုရိုကျောက်ကြီး ၊ နယ်ရှစ်ရပ်အရပ်တွင် ဘေးဘိုး ကိုယ်တိုင်ထမ်း ရွက်ရိုး မှာတကိုယ်လျှင် ချော်ခွံ ၂ ပဲစီဦး ရေရာအိမ်ကိုအပိုအကဲပါထမ်း ရွက်ဆက်သွင်း ရသည်ကာလ တောတိုင်ပဲအပေါ် ဝန်တရား စကား အစွတ်အချောက် မြေထက် ရေထက် ပေါ်ရှိလျှင် ကောက်စား ရသည်ကိုထွက်ဆိုသည်။

မြေတောင်ရွာသူကြီး ငပို၊ နံ ၀၊ အသက် ၆၅၊ မိအိမ်ပေါ်၊ နံ ၅၊ အသက် ၅၃ သူတို့အစစ်ခံချက်၊ အခွန်တော်ဆက်မြေတောင်ရွာနယ်သည်အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်တက်တောင်ချောင်း ၊ အရှေ့ကိုလား သော်ချောင်း ကြီး ၊ အရှေ့တောင်ကိုကန်ဆောင်သပြေပင်၊ တောင်ကိုမြစ်လယ်ကြော၊ အနောက်တောင်ကို မြောင်သစ်တော၊ အနောက်ကိုချောင်း ဖျား ၊ ကျောက်ပုံခန်၊ အနောက်မြောက်ကို တောင်ချလမ်း ထိ၊ မြောက်ကိုချောင်း ကြီး ရေချထိ၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ယောကျာ်း ရိုး တဆက်မိမ္မရိုး တဆက် ငွေခွန်မျိုး ရိုး ဆက်ခံ၍ကျား ကြီး ကျား ငယ်လူတကိုယ်လျှင် ငွေ ချော ၁ ၂ ပဲကျဆက်သွင်း ရသည်၊ ငွေဆက်အိမ် ခြေ ၅ ၅ နှစ်စဉ်ထမ်း ရွက်ဆက်သွင်း ရသည်ကိုစစ်တမ်း ခံသည်။

ဘော်ဆိုင်း ရွာသူကြီး ငလှော်၊ နံ ၃၊ အသက် ၆၅၊ ငရွှေလုံ၊ နံ ၅၊ အသက် ၆၇၊ သူတို့ကိုစစ်မေး သော်ကျွန်တော်တို့စီရင်နက် ငွေခွန်တော်ဆက် ဘော်ဆိုင်း ရွာသည်အရှေ့မြောက်ကိုလား သော်သမုန်း ပင်ထိ၊ အရှေ့ကိုမြစ်တိုက် ချောင်း ၊ အရှေ့တောင်ဘက်ပန်း ပင်သုံး ခွ၊ တောင်ကိုမြစ်၊ အနောက်တောင်ကို ချောင်းဖျား ၊ အနောက်ကို ချောင်း ကြီး ၊ အနောက် မြောက်ကုက္ကိုစု ချောင်း ၊ မြောက်ကို သံတောင်၊ နယ်ရှစ်ရပ်အတွင်း ပယ်ပေါင်း ၁၂၉ ပယ် ငွေခွန်မျိုး ငဆက် ဘောတီး

(7 NOvember 1637)

ခေါင်တို့လက်ထက်ထမ်း ရအိမ်ခြေ၄၄၊ ငွေချောတအိမ်လျှင် ၂ဝဲကျခွန်ရ၅ိအဖိုး အကဲရေစား ပါဒိ ၂ ငွေခွန်တော်ကိုဆက်သွင်း၍ထမ်း ရပါသည်၊ တုရင်ပျံချီနန္ဒ သီရိစစ်ကြောသည်တွင် ဘော်ဆိုင်း ရွာသူကြီး ငဆက် ဘေငတီး ခေါင်တို့ထွက်ဆိုသည်။

ပထမမင်း ခေါင်ကြီး လက်ထက် ငွေခွန်တော်ဆက်မဲဟုံရွာသူကြီး ငကျော်သူ၊ နံ၀၊ အသက်၅၅၊ ငရွှေပေါက်၊ နံ၃၊ အသက်၆၇ သူတို့ကိုစစ်ကြောရာတွင်မဲဟုံရွာသည်အရှေ့ကိုလား သော်တောင်ထိပ်ကုက္ကိုပင်၊ တောင်ကိုမြစ်၊ အနောက်ကိုမြစ်တိုက်ချောင်း ၊ မြောက်ကို . . .၊ နယ်၄ရပ်အတွင်း မဲဟုံရွာထမ်း ရင်း အိမ်ခြေ၆၃၊ လယ်ပယ်ပေါင်း ၂၅၀ ပယ်တွင်နယ်တွင်း တအိမ်လျှင်အခွန်တော် ငွေချော ၂ဝဲ တောတိုင်ရာတိုင်အခွန်အလာ တောင်း ရာအစွတ်အချောက်လုပ် သမျှလူတို့မှာအိမ်ချေရ၉တနှစ်လျှင် ၁၂၀ ရေး းစား အပိုအကဲပါဒိ ၂ ဆက်သွင်း ရ ကြောင်း ကိုအစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

ငွေခွန်တော်ဆက်မြစ်ညာ ၁၂ ရွာအဝင်မြစ်တောင်ဘက် ရေကြည်ရွာ သူကြီး ငတုံ၊ နံ၃၊ အသက်၆၇၊ ငဖြူ၊ နံ၆၊ အသက်၈၃၊ သူတို့ကိုစစ်ကြောရာတွင် ရေကြည်ရွာနယ်သည်အရှေ့ကိုလား သော်မြစ်၊ တောင်ကား ထမ်အိုင်၊ အနောက် ကား ကုက္ကိုရေထွက်၊ မြောက်ကား စုံကြောင်း ကျောင်း မတ်၊ နယ်၄ရပ်အတွင်း ငဝေ၊ ငကျော်၊ ငတေတို့နှင့်လူ၁၃၊ အိမ်ခြေ ပေါင်း ၄၂၊ တကိုယ်လျှင် ငွေချော ၂ဝဲကျအစွတ်အချောက်လုပ်သမျှပယ် ၂၅၀၊ ရေး စား အပိုအကဲပါဒိ ၂ ဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ရပါသည်ကို၄င်း ရွာသူကြီး တို့အစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

18 November 1592

သက္ကရာဇ် ၉၅၄ ခုနတ်တော်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် ၀ နေ့တွင်ကိုး ကျော့ ငွေခွန်ဆက် ၁၂ ရွာအဝင်မြစ်တောင်ဘက် ကျောက်လဲရွာသူကြီး ငသာပုံ၊ နံ၃၊ အသက်၅၇၊ ငသာကျော်၊ နံ၆၊ အသက်၅၈၊ ငဝိုင်း ၊ နံ၄၊ အသက်၅၆ သူတို့ကိုပထမ 1402
မင်း ခေါင်ကြီး လက်ထက်သက္ကရာဇ် (၇၆၄) ခုဆက်သွင်း သည့်စာတမ်း ကား ကျောက်လဲရွာလုပ်သမျှအိမ်ချေဦး ရေ၃၇၊ ခေါင်၃ ထုံး အိုင်အင်း မုရင်း လယ်လုပ် တောတိုင်၁ံ ယောတိုင်၁ံ ငွေခွန်တော်မှာတအိမ်လျှင် ငွေချော ၂ဝဲဆက် သွင်း ထမ်း ရွက်ရပါသည်ကို၄င်း လူကြီး တို့အစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

31 January 1583

သက္ကရာဇ် ၉၄၄ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၄ ရက် ၅ နေ့တွင် ငွေခွန်တော်

(7 November 1637)

ဆက်၁၂ရွာအဝင်တိုင်ကျတ်ရွာသူကြီး ငတော်မှိုင်၊ နံ၅၊ အသက်၇၅၊ ငလိုင်ဘိ၊ နံ၆၊ အသက်၅၅၊ သူတို့ကိုသရေပုံ့ချီ၊ တုရင်မနတို့စစ်သည်ကာလတိုင်ကျတ်ရွာနယ်သည်အရှေ့ကိုလား သော်မင်ကံကျောက်ပုံ၊ တောင်ကိုကုံးရိုး ၊ အနောက်ကိုထန်းအိုင်၊ မြောက်ကိုမြစ်ငယ်၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း ထမ်း ရအိမ်ခြေ၅၅၊ ခေါင်း အမှူး ခန့်ထား၍ ငွေခွန်သား တို့မှာတအိမ်လျှင် ငွေချော၂ဲတနှစ်တကြိမ်ဆက်သွင်း ရသည်၊ တရား စကား ကွဲ သေနွား သေအနံ့တင်ပါး ခွန်သေခွန်မမှာစုံ၃၊ ကိုး ကျော့ ငွေခွန်တော်နည်း ဆက်သွင်း ရကြောင်း ကို၎င်း ရွာသူကြီး တို့ကအစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

1583

သက္ကရာဇ်၉၄၅ခုတွင် ငွေခွန်တော်ဆက်၁၂ရွာအဝင်နံပြောက်ရွာသူကြီး ငကော်မှုံ၊ နံ၃၊ အသက်၇၅၊ ငွေခွန်မှူး ငပန်စံ၊ နံ၅၊ အသက်၆၅သူတို့ကိုစစ်ရာတွင်ထွက်သည်ကား နံပြောက်ရွာသည်ကိုး ကျော့အဝင်ကိုး သောင်း မှူး တို့နည်း ထမ်း ရွက်ရသည်၊ နံပြောက်ရွာနယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်ကျောက်ရေထွက်ကျွန်း ပင်ညိုနောင်ချောင်းအခြား ၊ တောင်ဇော်ဂီမြစ် ညောင်ဝမ်ကုန်းအခြား ၊ အနောက်ကိုစေဝန်ကြီး သဖန်း ပင်ထိ၊ မြောက်ကိုကုန်ရိုလမ်း မရေနံချောင်း အခြား ၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း ပယ်ပေါင်း ၉၄ပယ်၊ ဘုရား ဝတ်မြေ၂၅ပယ်၊ ထမ်း ရအိမ်ချေဦး ရေ၇၅၊ တအိမ်လျှင်ငွေချော၂ဲကျဆက်သွင်း ရသည်၊ တရာစကား အပေါ်ဝန်အနံ့တင်ပါး သစ်ခွန်ရာခွန် တောခွန်ဆွဲ ရာဆူ အင်း အိုင်ပွဲမရင်း ရောင်း ဆည်မှစ၍တနှစ်အခွန်မ၃ရိ၂ဲအပိုအကဲရေး စား အပါဝိ၂ဲဆက်သွင်း ရသည်ကို၎င်း ရွာသူကြီး ပေး သွင်း သည့်အစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

24 October 1583

သက္ကရာဇ်၉၄၅ခုတ ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၅ရက်၅နေ့တွင် ဘော်ဟဲရွာသူကြီး ငလှော်၊ နံ၃၊ အသက်၆၅၊ ငပေလုံ၊ နံ၅၊ အသက်၇၅သူတို့ကိုစစ်ရာတွင်ထွက်သည်ကား ဘော်ဟဲရွာနယ်ကား အရှေ့ကိုလား သော်မြစ်ဆိုက်ချောင်း ၊ တောင်ကိုမြစ်၊ အနောက်ကိုချောင်း ကြီး ၊ မြောက်ကိုသံတောင်၊ နယ်လေး ရပ်အတွင်း အစွတ်အချောက်အိမ်ချေ၃၇၊ တအိမ်လျှင်ငွေချော၂ဲကျငွေတော်မဂ်လိရစ်မြစ်ည၁၁၂ရွာအဝင်လူတို့နှင့်ထမ်း ရွက်ဆက်သွင်း ရသည်ကို၎င်း ရွာသူကြီး ပေး

သည့်စာတမ်း ။

18 October 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ ရက် ၄ နေ့တွင် ငွေခွန်တော်ကိုး ကျော့မြစ်ညာ ၁၁၂ ရွာ နန်း စည်မင်္ဂလာ ငွေခွန်တော်ဆက်တဲဟုံလမ် ဖြူမိတိုင်ကျတ်နန် ပြောက် ရေကြီး ကျောက်လဲအုံစရိုင်၊ တောင်ဘိကရင် ငွေခွန် ကျောက်ဆည်မင်း နော်ရထာ စောပြုစုသမုတ်သည်၊ ကန်တော်နတ်ရေကန်များ ကိုလည်း ပြုစုတော်မူသည်၊ ဝါတိပဏ္ဏာ ညောင်ရမ်း အစပ် . . .အထက်အညာကိုး ကျော့ ငွေခွန်မှုတ္တမ တောင်ငူငသရောက်၊ တရွှင်တိုင်၊ ငွေခွန်တော်ဆက်မှစ ၍အစုအငန်း အသည်အလာ၊ ဝင်နေကပ်ပါး လာရောက်သမျှ ပယ်တွင်း နယ်တွင်း 1637
ဆက်မြဲအခွန်တော်များကို ၉၉၉ ခု ရာဇာမုနိစူဠာဒါယကာ တော်သာလွန်မင်း ဘုရား လက်ထက် ပယ်နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား များကို သရေပုံ့ချီတုရင်မနုတို့စစ် ကြောစီရင်သည့်ကာလမြစ်ငယ်အညာ ၁၁၂ ရွာ အဝင် ကျောက်လဲရွာသူကြီး ငသာပုံ၊ ငသာကျော်တို့အစစ်ခံသည့်စာတမ်း ။

သီရိသုဓမ္မရာဇာ မဟာဓိပတိအမည်ရှိသော ရာဇာမဏိစူဠာဒါယကာ မင်းတရားသည် ရတနာပူရအင်းဝ ရွှေပြည်ကြီး၌ ထီးနန်းကနက်စိုက်တော်မူ သည်၊ မင်္ဂလာကြီးလည်း ပြုတော်မူသည့်ကာလ ပြတန်ဆောင်း ဓါတ်ကြွ၄ နန်းကိုး ရပ် စိုက်မှတ်တော်မူသည်၊ ရတနာပူရအဝ ရွှေပြည်ကြီး ဟူ၍သမုတ်တော်မူသည့်ကမ္ဗည်း တိုင်ရေးမှတ်စိုက်ထူတော်မူသည်၊ အသီးသီး မူး တော်မတ် တော်မင်း ညီမင်း သား မင်း မိဖုရားတို့နှင့်တကွ မဟာဥကင် တော်သဖွင့် တော်မူသည်၊ အရပ်ရပ် မြို့ရွာ ပယ်နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား ဘုရား ကျောင်း သံဃိက ဝတ်မိုး ဝတ်မြေများ ကိုရှင်းလင်း တော်မူ၍ ချထား တော်မူသည်၊ ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လေါင်း တော်တို့တိုက်စု၊ ဝန်စု၊ အစု၊ အငန်း ၊ ငွေခွန်တော်တို့ဆက်သရိုး မင်္ဂလာ ငွေခွန် တော်ရိုး အစုအစဉ်၊ ဒိုင်း ဝင်း လှံကိုယ်ရံမြင်း ရေကြည်တော်ဘဏ္ဍာစု၊ အနောံ ဝန်စီရင်စု ၄၂ စိုး အကြီး အကဲအကြပ်၊ ခဝါတော်၊ သန့်စင်တော်၊ အတင်တော်၊ ဆံတော်၊ စား တော်ဆာန်ဖွတ်၊ အတွင်းနန်း မတော်ပန်တော်ဆက်၊ ဘောင်း တော်အဆောင်နီစုကိုလုပ် မြေနေ မြေမြစ်ငယ်အညာ ၁၁၂ ရွာ ငွေခွန်ကိုး ကျော့ ငွေခွန်ပြည်ပြား မြင်း နား ငွေခွန်တော်၊ ရွှေနန်း ရိုး ငွေခွန်တော်ဆက်

(7 November) 1637

မဲယုံသတိတိုင်ကျွတ်မြေ တောင်နန်း ပျောက် ကျောက်လဲ ဘော်ဟဲ ရေကြည်အုံစရိုင်ပန် သည် တော်လက်ခက်လွန်ရာ မှစ၍ ၁၂ ရွာ ငွေခွန်မြစ် တောင်ဘက် မြောက်ဘက်မှ စ၍ နယ်နိမိတ်အခြား နှင့်ချထား၍ ဘွဲ့တော်မူသည်ကိုကိုယ်ရုံတပ်ပရမ္မ ဒေဝတို့တိုင်း ချပေး ရသည်၊

(7 November) 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခု (နတ်တော်လဆန်း ၂ ရက် ၃ နေ့) က စ၍ ကောက်ယူ သည့်အရပ်ရပ်မြို့ရွာ စစ်တန်း တည်း ။

(သုတေသီ စါစု)

10 November 1637

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သိင်္ဂုတ္တရကုန်း မြတ်၌ ဥတ္တလာမင်း၊ တရိကုမ္ဘမင်း၊ တဖုဿ၊
ဖလိကကုန်သည်တို့ငှာနှင့်သိကြား၊ စတုလောကပါလာနတ်၊ ဆူးလေနတ်၊ မသုမသွယ်
နတ်တို့ဝ်နှင့်ညီ၍တည်သောဒဂုဏ်စေတီတော်ကိုဝ်ရှေး ကောဇာသက္ကရာဇ်ကလိ
ယုဂ်၁၀၄ ခုကပင်ထင်ရှား ရှာစမျှဒီပါကျွန်း၌တခွန်သောက်စေ၍ဆံတော်မြတ်
နှင့်တကွသာသနာတော်အရှည်တည်စိမ့်သော ငှါအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘု
ရားတိုင်း ခရိုင်နိုင်ငံတော်အတွင်း သို့ဝ်ရောက်သည်၊ ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စ
တုတ္ထ ပဉ္စမ ဆဋ္ဌမ သတ္တမ အဋ္ဌမ နဝမ ဒသမ တိုင်ဆယ်ဆူသောထီး တော်
များ ကိုဝ်အဆက်ဆက်သောအစိုး ရသော မင်း မြတ်တို့ဝ်သည် ယိုယွင်း သမ္မကိုရွှေထီး
တင်၍ကိုး ကွယ် တော်မူသည်။ ငါ့ဘိုဝ် တော်သီရိတရိဘဝနာတိတျာပဝရပဏ္ဍိတမဟာ
ဓမ္မရာဇာဓိပတိမင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက် တော်၌ စေတီ တော်ထီး ယိုယွင်း
6 February 1566
ရာထွင်သက္ကရာဇ် ၉၂၇ ခုတပိုဝ်တွဲလပြည့်ကျော် ၂ ရက် ၃ နေ့ည ၄ ချက်တီး ကျော်၅နာရီ
တပေတ်၃ ဗီဇနာကန်လက်မိန်စန်း ကြိုက်လျှက်ထီး ဝ၆ ၂၊ ထီး ဆင့်ဂါ်တို့ကိုဝ်သံပြား
သံပြား၍မိုး ကြိုစင်အထွတ်စသောအရာ တို့ကိုဝ်စီရင်စေ၍ ၁၃ ပိဿာအချိန်ရှိသော
ရွှေခဲကိုဝ်အပြား ခတ်စေ၍မွမ် မံစေပြီး မှ ရွှေထီး ရတနာကိုဝ်ကြီး လှစွာသော
သဘင်တော်ဖြင့်ဆင်ဖြူရှင်ဘိုး တော်မင်းတရားကြီး၊ ပြည်မင်း သတိုး ဓမ္မရာ
ဇာ၊ မုတ္တမမင်း ဂုဲစည်သူ၊ အင်းဝသတိုဝ်မင်း စော၊ တောင်ငူမင်း ခေါင်၊
ဆင်ဖြူရှင်မင်းသား တော်၅ဆူဒါယကာတို့ဝ်နှင့်တကွဘွား တော်ကြီး စသောမင်း
မိဘုရားသွီး တော်သား တော်ဆွေတော်ကြီး မျိုဝ်တော်ကြီး မှူး ကြီး မတ်ကြီး အ
ဝေး ဖြို့ဝ်ဝန်စစ်ကဲတို့ဝ်ကိုဝ် ခေါ်တော်မူ၍ ရွှေထီး ရတနာကိုဝ်တင်တော်မူသည်။
အရိယာသင်္ဃာတော်တို့ဝ်အား ထပ်၍အနေကဇာတင်ရသည်။ သင်္ဃာတော် ၁၀၀၀ ဆွမ်း
တော်ကျွေး သည်။ နောင်တော်မင်းတရားသည်ဘွား နံဘက်တရယ်အရပ်၌သိမ်း
တော်မူသည်။ စေတီတော်အရံစောင့်နွားနှင့်ငယ်သား ၄၅ တို့ကိုဝ်ရဲလှေနှင့်သံလျှင်
ကသည်ဒဂုဏ်သိုဝ်တင်၍ကူး ပိုဝ်ရသည်။ ထိုဝ်ထွင်ထပ်၍ ရွှေကရား ဖြင့်ရေစက် တော်
ချသည်။ စေတီတော်မြတ်သည် ကောဏ္ဍသံ၊ ဂေါဏာဂုဏ်၊ ကဿပ၊ ဂေါတမ၊ အရိမေ
တ္တေယျ၊ ၅ဆူသောဘုရား သခင်ဘိုဝ်နှင့်မကင်း မကွာမြတ်လှစွာသောရတနာဘုန်း

မြတ်ဖြစ်သည်။ ဂ ချောင်း သောဆံတော်မြတ်ကိုဝ်ရည်၍ဘိနပ်တော်ကသည်ထီး တော်ရောက်ရွှေမျက်ပါး မွမ်း မံစေ။ အရိယာသဃ်ာမြတ်တို့ကိုဝ်ဆွမ်း တော်ကျွေး၊ သဘင်တော်စုံခံ၍ဟံသာဝတီမြို့ဝ်ဝန်မင်း ရဲသီဟသူ၊ သံလျှင်မြို့ဝ်ဝန်မင်း ရဲဇေယျသူ၊ ရေဝန်မင်း ရဲသာဂသူတို့ဝ်နှင့်မြို့ဝ်ဝန်စစ်ကဲ ရေဝန်စစ်ကဲတို့ဝ်ကြပ်မ၍စည်ပင်အောင်သဘင်ခံစေ။ ဝန်တို့ဝ်ကမှာ။ ရွှေဘွား တော်အောက်ကလည်း သေနာပတိ၁၊ ဝန်ထောက်၁၊ စာရေးကြီး ၁ တို့ကိုဝ်ခန့်ထား၍စုံသွား စေရမည်။ ဆုတော်တောင်း စာရွှေကရား အပ်မြဲအပ်ရမည်။ စည်တော်စုံခန့်။

10 November 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုနတ်တော်လဆန်း ၅ ရက်နေ့နား ခံပြော့ကြီး မှူးထုတ်၍လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

18 November 1637

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
23 December (1637)
အမိန့်တော်ရှိသည်။ (သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခု) ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၄ ရက်စနေနေ့ မိုး
ဝန်းမြို့ရောက်ချီတော်မူမည်မှာ နန်းဆောင်တော် ဖေါင်တော်တင်၍ စီးမည်၊
မြင့်မိုရ် ၂ ထပ်သကြည်တပ် ဒုပိကာထီး နှင့်ကဲလား ၃ မျက်နှာ၊ အလံကျည်၊ ပုံကျည်၊ ရွှေ
ထီးဖြူခုံနှင့် ရှေးဘိုးတော်ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီး ၊ ခမည်းတော်
ဘဝရှင်မင်းတရား ယိုးဒယား ကြောင်း ဘန်မော်ကြောင်း ချီတော်မူသော အ
ခါထွက်စံတော်မူသည်နည်း ထွက်စံတော်မူမည်၊ စစ်ဝတ်တံဆိပ်နန်း နီဝတ်လဲတော်နှင့်
ရွှေဘောင်တော်၊ ရွှေလောင်း ၊ ရွှေလှေ၊ ငဲ့လှေ၊ ကတ္တူ၊ သံပန်း၊ ကင်းလောင်း
မှစ၍ ဝေါ်တော်၊ ကျိုင်းတော်၊ အဆောင်မင်း ခန်းတော်များကို ဆောင်ရ
မည်မှာ ဆင်တင် ရွှေရေး ပေါင်း နှင့်ထမ်း စင်တင်ရန်များ ကိုအနောက်ဝန်
စာရေးတို့က ပေး အပ်ပြီ ထမ်းလူကိုလွှတ်မှာ စာရင်း ပေး စေ။ အောင်
တပ်တော်နန်း ကိုလည်း တနေ့လျှင် ၅ တိုင် ကျော်အရပ်၌ တင့်တယ် အောင် ဆောက်
စေ။ နန်း ဆောက်အဘယကါမဏိသူ ရကိုခန့်၊ အစီရင်သွား မည် သော ခါ ဗေဒင်တတ်
လုပ္ပန္နား သမား တော်မတ္တန် တော်တို့ကိုခန့်၊ အောင်တပ်တော်နန်း ကိုမကျဉ်း
စေနှင့်။ ရှေး စစ်သဘင်ရင်ကုန်သော ကေရာဇ်မင်း မြတ်တို့စံတော်မူ သော
သဘင်တော်နန်း စာတန်း ထုံး ဟောင်း အတိုင်း ရွှေတိုက်တော်ရှိစာကိုသုတ်ကြည့်
၍ ငန်တို့စီရင်။

18 November 1637
သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့အမိန့်တော်။
မှီးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အုံ့ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော် ရှိသည်။ မိုး ဝန်း မြို့ဝ်သိုဝ်ချီ တော်မူသည့်အခိုက် ရွှေနန်း တော် စောင့် မြို့ဝ် တော်တံခါး ပြကြီး ပြငယ်များ ထွင်၊ သိသိမြင်မြင် ထောက်ထား၍အမှု တော်ကိုဝ် ထမ်း ကုန် နိုင် မည့်သူကို ရွေး ကောက်လျှင်အထွင်း တော်မှာအမှုကိုထွမ်း သိ၍ ကျေး ဇူး သဗ္ဗာ တော်နှင့်အညီ ရှင်မိဖုရား သွိုး တော်မင်း ကိုဝ်လုပ် တော်အပျိုဝ် တော်တိုဝ်မှ စ၍လက်ပါး စေ၊ အလဝ် စေ၊ အကြမ်း စေ၊ မိမ္မတို့ကိုအကျိုး အကြောင်း ပြသ၍ဖြိုတိုက် တော်၊ ဇေတဝန် ဆောင်၊ ပေါင်း တော် ဆောင်၊ ပြဿဒ်၊ မြေနန်း ၊ ရွှေ့တံခါး နီ ရောက်အသွား အလာအလှည့်အပတ်အကြည့်အရှုမ ရောက် စေရ၊ နေမြဲအ ဆောင် တော်မှအ ရှေ့သို့မကူး မသန်း ရ အောင်အမှု တော်ကိုဝ်ထမ်း ရွက်နိုင်မည့်အမတ်သိရိ ဇေယျသင်္ကြံ၊ သိရိနန္ဒသင်္ကြံတိုကိုခန့်၊ အထွင်း ဝန်သိရိဘယ ကျော်သူ၊ နန္ဒဘယ ကျော်ထင် တို့ဝ်နှင့်သံ တော်ဆင့် ဒေဝသိရိ၊ နန္ဒသိရိတိုကိုဝ်ခန့်။ ဖြိုတိုက်များ ကိုဖြိုတိုက်ထွင် နေ စေ၊ ပြဿဒ် တော်များ ကိုဝ်လည်း ပြဿဒ် တော်ထွင် နေ စေ။ အ ဆောင် တော်မြဲတို့မှာ စါရင်း ကျအင်း ကျဝင်ထွက်မြဲ စွဲအိဝ်လှည့်အိဝ်ဖန်နှင့် ရှိသသူတို့မှာတ ဆောင်လျှင် ၄ ယောက်စီ ခန့်။ မြေနန်း တော်မှာ သေနတ်ဝန်တို့ကိုဝ် နောက် တော်လိုက်ခန့်။ မြေနန်း တော် သွောက်ကြီး တို့ဝ်နှင့်ငယ်သား ကို့မှာတဝက်လိုက် စေ။ တဝက် နေ စေ။ ဝင်း ၄ ရပ်များ တို့မှာ ၄ ယောက်လုံး ကိုလိုက် စေ။ ဝင်း စာချီဝင်း စာရေး ဝင်း ဆော်တို့ဝ်နှင့်အ မျိုး အဝန်း ငယ်သား တို့ဝ်မှာတဝက်လိုက် စေ။ တဝက် နေ စေ။ သွတ်မှစ၍ ရှေ့ရုံး နောက်ရုံး ထွင်အ စောင့်အ နေအစုအငန်း အအုဝ်အချုဝ်နှင့်ထမ်း ရွက်သသူတို့မှာ တဝက်လိုက် စေ၊ တဝက် နေ စေ။ မြို့ဝ်ကြီး တံခါး ပြကြီး ပြငယ်များ မှာကုလား ကွန် တော်ခံ၊ ရခိုင်ကွန် တော်ခံ၊ တနင်သာရီကွန် တော်ခံ၊ ဒဝယ်ကွန် တော်ခံတို့က အကြုဝ်အ ဆော်နှင့်တံခါး ၁လျှင်လူ ၁၀၀၊ ပြကြီး ၁လျှင်လူ ၅၀၊ ပြငယ် ၁လျှင်လူ ၃၀စီ နေ့ညဉ့်လက်နက်ကိရိယာအစုံနှင့် စောင့် နေ စေ။ အရုဝ်အကွက်သား တို့ဝ်မှာသူငယ် ချင်း ခေါင်း အကြီး အ ဆော်တိုဝ်နှင့်အရုဝ်အကွက် နေ သာမှုမသာမှုလိုက်လံပို့ ဆောင် ရမည်၊ သူငယ်ချင်း စုတို့ကိုတပါး တခြား အရုဝ်အကွက်ကခွာ၍ မသွား စေမ နေ စေ နှင့်၊ နေ့ညဉ့်အရုဝ်အကွက်ထွင်သာ နေထိုင်မြဲ နေသိုင် စေ၊ မြို့ဝန် သောင်များ အ နောက်ဝန်စာရေး ကြီး တို့မှာ ထောင်များ ထောင်စာချီအ နောက်ဝန်စာရေး

ကြီး တို့ကိုတဝက်လိုက်စေ၊ မြို့ဝန်အနောက်ဝန်တို့ကိုမလိုက်စေနှင့်၊ ရှေ့တံခါး နီနောက်တံခါး နီမြို့တံခါး အမျိုး အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုတံခါး တွင်သာနေ့ညဉ့်နေစေ၊ လွှတ်တွင်သေနာပတိ၄ယောက်အနက်သီရိဇေယျသူရ၊ သီရိရာဇသူရတို့နှင့်ဝန်ယောက်လကျာဇေယျသူရ၊လက်ဝဲဇေယျသူရတို့ကိုနေစေ၊ အရပ်ရပ်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ဝ်မှာစီရင်မြဲစီရင်စေ၊ အိမ်လှည့်အိမ်ဖန်စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသသူတို့မှာနာမကျန်း စါရင်း ပေးလျှင်မြေနန်းကသုနာကြည့်တို့ကိုကြည့်စေ၊ မနာမဖျား သည်ကိုနာမကျန်း စါရင်း ပေးမျှင်စာရင်း ကျသူတို့ကိုအရာမှနှုတ်၊ ဝေး စွာသောအရပ်သို့ပို့၊ အိမ်လှည့်အိမ်ဖန်သင့်လျှက်ဆိုင်ရာသင့်ရာအစီအရင်နှင့်စောင့်နေရာတွင်လည်း မရှိမတွေ့မစောင့်မနေသူ့မှာအရာမှနှုတ်၍ဆင်စာရိတ်ထည့်၊ လွှတ်ရုံး တွင်ဖရုဃဝါစာသမ္ပလာပဝါစါအကြမ်း အတမ်း ဆိုသည့်ရှေ့နေငယ်တို့ကိုဝ်အချက်၁၀၀ရိုက်၊ နေရာနေမျိုး ကြီး မတ်ကြီး ခြင်း ဖြစ်စေ၊ နေရာမနေနှင့်နေရာနေ၊ နေရာလွတ်မျိုး မတ်တိုဝ်ရုံ့ရင်းစွာဆိုဝ်မျှင်ရှောင်ချည်၊ နေလှမ်း ။ ခန့်တော်မူသမျှတို့ကိုဝ်လွှတ်ကမသင့်မတင့်သည်အရာများ ကိုဝ်သိကြား ရလျှင်စစ်၊ မှန်လျှင်ရာဇဝတ်တော်ကိုထင်ရှား အောင်ဝန်တိုဝ်စီရင်။

22 November 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုနတ်တော်လပြည့်ကျော်၂ရက်နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါအံ့ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ အရပ်အကွက်သား တို့ဝ်မှာလူကြီး လူဆော်နှင့်အပြည့်အစုံရှိသည်။
သူငယ်ချင်း ဝင်သည်အိမ်များ မှာဒိုဝ်သေး မီး ပွား မပေါ်မထွက်ရအောင်
ညည့်နေ့နိုဝ်ဆော်၍တအိမ်ကိုချိတ်ချွန်း ပါသောဝါး ၁၀စင်း တန်သည်၅စင်း တန်
သည်စိုက်ထောင်ရှိစေ။ အိမ်မိုဝ်မှာလည်း ရေအိုဝ်ရေပြည့်တင်စေ။ ထမင်း ချက်
ပြုတ်သည်မှာလည်း ကျင်း ဇောက်ဥ်တူး၍ ချက်ချိန်ကိုဝ်သာချက်စေ။ နံက်၄ချက်တီး
ကျော်၃မောင်း ကချက်ပြုတ်၍မီး သေညိမ်း စေ။ ညနေ၃ချက်တီး ကျော်၂မောင်း
ထွင်လက်မထောင်မှူး တို့ကမောင်း သံပေး လျှင်ထမင်း ချက်စေ။ ည၃ချက်တီး ကျော်
၇မောင်း ကိုမီး သေညိမ်း စေ။ ချက်ပြုတ်ချိန်မောင်း သံပေး သည့်အချိန်အတွင်း က
လွတ်သည့်အချိန်တွင်တအိမ်မှုမီး မီး ပွား မီး ပေါက်မီး ပွင့်မရှိစေနှင့်မီး ကျင်း
တွင်မီး ဆော်တို့ကအမှိုက်ကြက်မွေး နှင့်တို့၍စမ်း သတ်စေ။ သေညိမ်း ချိန်ကာလ
ဖြစ်ဖျက်မသေမညိမ်း စမ်း သတ်သည့်အမှိုက်ကြက်မွေး ကိုဝ်စွဲကပ်လောင်လျှင်မီး ရှိ
သည့်အိမ်ရှင်ကိုဝ်ရှေ့ရုံး မှာအပ်စေ။ လမ်း ခရီး လမ်း ကူး လမ်း ချား လမ်း ကွေ့
ပြင်အတွင်း အိမ်များ မှာလည်း ဆေး အိုဝ်ဆေး တံသောက်၍မသွား စေနှင့်။ သွား
လာသူတို့ကိုတွေ့လျှင်ဆေး အိုဝ်ဆေး တံကိုဝ်လုယူသိမ်း ထား ၍အချက်၁၀၀ရိုက်။ မီး
ဆော်ကိုဝ်တနေ့၅ချိန်ခွည့်ပတ်စမ်း သတ်စစ်ကြော စေ။ ညည့်မှုညည့်ခင်း မှာလည်း
အမှုအခင်း မရှိသည်ကိုဝ်ညည့်တချက်တီး ကျော်လျှင်မသွား မလာစေနှင့်။ အမှုအခင်း
ရှိ၍သွား လာလျှင်မီး အိမ်မီး အိုး နှင့်သွား လာစေ။ သူခိုး သူဝှက်တိုဝ်အိမ်ရာကို
ကျူး ဖေါက်ယူတက်ခိုး သည်ကိုဝ်သိ၍ဟစ်ကျော်လျှင်ကြား သမျှရုံဝန်း ဖမ်း ဆီး စေ။
ကြား ထောက်သိထောက်သင့်လျှက်မလာမရောက်မညီမညာနေလျှင်နေသူတို့ကိုအချက်
၅၀စီရိုက်။ အရပ်အကွက်တွင်နေသည့်အသက်၆၀ကျော်ရဝသူဂဝသူကိုဝ်ကျောင်း ဘု
ရား သွား ၍ကိုယ်စား တော်တင်လျှုပူဇော်စေရမည်။ ဝန်တို့စီရင်။

9 December 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုပြာသိုဝ်လဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခံစမြောင်
မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

11 December 1637

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ မိုဝ်ဝန်း မြို့ဝ်သို့ဝ်ချီတော်မူမည်၊ ကောင်းမြတ်သော မဂ်လာ
26 December 1637
အခါတော်သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုပြာသိုလ်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် ၃ နေ့နံနက် ၄ ချက်တီး ကျော်
၅ နာရီ ၂ ပတ် ၁၀ ဗီဇနာ ပြန်ပြည့်ခရာပြည့်၌ ချီတော်မူမည်။ နောက်တော်လိုက် ၅
သွယ် နေအမတ်အသက် ၄၀ ရှိနှီး ခေါက်နေတို့မှစ၍ ရွှေဘွဲ့တော်ရ အမျိုး အမတ်မြင်းကြီး
ဒိုင်းမျိုး တပ်မျိုး မြင်းသည်ကိုယ်ရံတော်၊ ကြည်းသင့်ရေသင့် သွောက်စု၊ မြင်းတော်
သည်၊ ရွှေပန်း ပန်ယွန်းစု၊ ကောင်ဟန်တပ်၊ ကောင်ဟန်သူရဲ ၅၀၊ ဒိုင်း၊ ဝင်း
ကိုယ်ရံ၊ မြို့ဝ်စား၊ ရွာစား၊ ကျေးစား၊ သင်းမျိုး၊ စချီ၊ စမြင်၊ ကလံ၊ သံပြင်
တို့ဝ်မှစ၍အရပ်ရပ်ရောက်သည့်ကျွန်တော်ခံလူစု၊ အမွေစုလူ၊ သွောက်၊ အမြောက်၊
ရွှေလေး၊ ရွှေလှံ၊ လေး၊ လှံ၊ ကာ၊ လွှား၊ ဓါး မှစ၍ကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုဝ်အစုချုပ်
အစုကိုင်တိုဝ်နှင့်နောက်တော်လိုက်ရမည့်အကြီးတို့ကိုဝ် ခေါ်၍စာရွှန်အပ်၊ တပ်ပေါင်း
ပြစ်သော စော်ဘွါး၊ မြို့ဝ်စား၊ စစ်ကဲ၊ နား ခံ၊ မြို့ဝ်စာရေးတို့သည်လည်း တမြို့ဝ်
လျှင်လက်နက်ကိုင် ၁၀၀၀ စီနှင့်ဆိုင်သင့်ရာလမ်း ဆုံလမ်း ဝမျှား ကတပ်တာခံရပ်၍
အသင့်နေစေရမည့်အကြောင်း ကိုဝ်မှာ။ သမား မန္တာန်၊ ကျီဝန်စာရေး၊ ဥ
ယည်စာရေးတို့မှစ၍ ရေစုသား စုတို့ကိုဝ်တက်၍ ရေးမှတ်ရမည့်သူတို့ကိုခန့်။ ဆင်
ဝန်ဆင်နှင့်၊ အောက်မား ဝန်အောက်မားနှင့်လိုက်စေ။ မြင်းဝန်၊ နောက်
တော်ပါမြင်းဝန်၊ လင်းဇင်းမြင်းဝန်၊ ပုဂံမြင်ဝန်တို့ဝ်မှစ၍ ဝန်စုရတို့ကိုဝ်
ခန့်။ ဝေါတော်၊ ကျိုင်းတော်၊ စီးတော်ဆင်၊ မြင်း၊ အမျိုးငယ်သားတို့မှစ၍
ကျွန်တော်မျိုဝ်တို့ကိုဝ် စေ့နှံ့အောင်အကြီး စာရေး သွောက်ကြီး ငယ်သားတို့ဝ်အသက်
နေ့၊ နံ၊ နေသည့်အရပ်အကွက်၊ မြို့ဝ်ရွာ ကျေးလက်ကျေးသီး မှွား ထွင်နေထိုင်ကြောင်း
မှွား နှင့်အရာရာ မျိုဝ်တို့ကိုဝ်ယခုက ဝါယာမပြု၍ ဝန်တို့ဝ်စီရင်။
11 December 1637
သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုပြာသိုဝ်လဆန်း ၇ ရက်နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြို့ဝ်တွင်း မြို့ဝ်ပြင်အရပ်အကွက်တွင် နေထိုင်သည့်ကျွန်တော်မျိုဝ် တို့ဝ်မှာ တရား စကား မှုအရှက်အတင် ကြေး မှုငွေမှုအညင်း အခုံအထုတ်အတောင်း အမွေစကား များ မှစ၍ စစ်ကြောရန်ဆိုဝ်ရန်များ မှာ ဆိုင်ရာဝန်စာရေး တိုဝ်ရှေ့စစ်ကြောခံစေ။ ခံရာတွင်လည်း ခုံသူမတ်တိုဝ်သည် လောဘရမ္မက်သိုဝ်မလိုက် ဖြောင့်မတ်စွာ ဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံး များ ဥလာသည့်အတိုင်း ကိုဝ်သာစီရင်စေ။ ဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုဝ်နှင့်အမှုး အမတ်သဌေး သူကြွယ်တိုဝ် ကြေး ငွေ ချေး စား ရှက် တင့်သည်ဟူ၍ ရာဇဝတ်မစပ်မဆိုင်သည့်အမှုများ ကိုဝ်အနှောင်အဖွဲ့ထိပ်ကြည်း ခြေ ခြင်း မခတ်စေနှင့်။ ဆင်း ရဲသား တို့ဝ်မှာ အင်အား ကြေး ငွေပါး ရှား သူတို့ကိုဝ် ကြေး အား ငွေအား ဆွေအား မျိုး အား ရှိသူတိုဝ်က မညည်း မပန်း စေနှင့်။ လက်မထောင်မှုး တို့ဝ်ကအရပ်အကွက်များ ကိုဝ်မင်း ခင်း ရှိ၍ ဆော်ဘန်ခေါ် ချ သည်များ မှာကြီး ကြိမ်လုံး ခြေခြင်း ဖြင့်မဆောင်မယူစေနှင့်၊ ရာဇဝတ်ကဝ်သတ် ကြောင်း နှင့်ဝန်တို့ကမြင်သော်လည်း လက်မထောင်မှုး တိုဝ်ကအာဏာပါမှကြိုဝ်ကြိမ် ခြေခြင်း ဆောင်စေရမည်။ မြို့ဝ်တွင်း မြို့ဝ်ပြင်အရောင်း အဝယ်ဆိုင်ကန္နား တည် ထား ၍ ရောင်း ဝယ်ဖောက်ကား သည်မှာ ငွေပိဿာတိုဝ် ရောင်း ဝယ်လှယ်နိုင် ပါယ်နိုင်သည့်ဆိုင်ကိုဝ်မှ ရွေး စာတမ်း စာ ဟောင်း အတိုင်း ဆိုင်ခွန်ပေး စေ။ မုး မတ်စသောအရာအထူး ရှိသူတို့ဝ် ဘေး ဘိုး ဘလက်ထက်ဝယ်သည့်၊ ပိုင်သည့်မြေတွင် ဆိုင်သည်ကန္နား အခွန်ဟူ၍ ရောင်း သူတို့ကမပေး စေနှင့်၊ ၁၂ ချိန်ခွင်မှာလည်း ၁၂ လကိုချိန်ခွင်လျှင်ငွေ ၁ ပိဿာ စာ ဟောင်း အတိုင်း ပေး စေ။ ရွှေပြည်မိုး စား စုမှာ ၁ ပိဿာလျှင် ၁ ဝိ ကောက်စေ။ အဝယ်တော်ဆိုဝ်၍ယူလျှင်ဆင်း ရဲသား တို့မှာ ဒါကို ဒိ ရောင်း လျှင်အဝယ်တော်တို့က ဦးပေး ၍ဝယ်စေ။ မိုဝ်ဝန်း မြို့ဝ်မှာ ငါရှိတော်မူသည့်အဓိကပြည်ရေး တိုင်း ရေး စသောဆင်း ရဲသား တို့ကိုဝ်ညှင်း ဖန်း နှိပ်စက်၍ မြို့ဝ်ရွာတွင်မနေဝန့်ထွက်သွား သည်များ ကိုဝ်ရွှေနား တော် ကြား လျှင်ဝန်တို့ဝ်နှစ်ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြီး စွာသောရာဇဝတ်တို့ကိုဝ် ခံရလိမ့်မည်။

11 December 1637

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုပြာသိုဝ်လဆန်း (၇) ရက်နေ့ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်၊ မိုးဝန်းမြို့ရောက်ချီတော်မူသည်မှာ အလျှင်ချီနှင့်စေရမည့်
မင်းရဲသာဂရသူ၊ စစ်ကဲရဲသော်ဘယ၊ ရဲဒေဝ၊ နားခံဇေယျပညာ သွောက်င
ကျိုင်၊ ဥဒိန်ဘယ သွောက်ငဝ၊ တပ်စာရေး ရဲစောမျိုး သွောက်ငအောင်၊ ရာ
ဇာဘယ သွောက်ငသာ၊ လက်နက်ကိုင် ၁၀၀၀၊ အမြောက် ၁၀၊ သေနတ် ၁၀၀၊ လေး
၃၀၀။ လက်နက်ကိရိယာလှံဓါး ကိုယ်စေ့ပေး အပ်ရမည်၊ မင်းရဲရာဇာသူ၊ မင်းရဲ
ကျော်စွာကျော်၊ မင်းရဲမင်းလှကျော်၊ မင်းရဲနရာ၊ မင်းရဲသီဟ၊ မင်းရဲ
ကျော်သူ၊ မင်းရဲနရာသူ၊ မင်းရဲစဋ္ဌသူတို့မှာ မင်းရဲသာဂရသူနည်း ခန့်၊ စတေ
မြင်းမျိုး ကိုတပ်မျိုး၊ နန္ဒသာရ၊ နန္ဒသီဟကိုတပ်စစ်ကဲ၊ တန့်ကြည်စား သွောက်င
ကျော်၊ ငင်း သွောက်ငသာရ၊ ဆင်ကဲတို့ သွောက်ငဦး၊ မခေါက်စား သွောက်င
ချင်းတို့မှာ လက်နက်ကိုင် ၅၀၀ စီ၊ အမြောက် ၅၊ သေနတ် ၁၀၀၊ လေး ၃၀၀၊ လွှား
ကာအစုံ ဆေးကြည်စေ့အစုံ၊ စာရင်းကျအင်းကျ ဗိုလ်မျိုးတို့ကို ခေါ်၍အပ်၊ မင်းသား
မြင်းမျိုးတို့ချီသည်တပ်တွင်တပ်ပါမင်းသား နေရာနေမြင်းမျိုး ၁၀၊ ဆင်ရေ
ပေး မင်းသား ၁၀၊ နှီး ခေါက်နေအမတ် ၅ ကျိတ်တို့ကိုလည်း ခန့်၊ ဗေဒင်သမား၊
မန္တာန်ပုဏ္ဏားတို့ကို ဗိုလ်တပ်မှာ ခန့်၊ သီရိဇေယျနော်ရထာ၊ သီရိဇေယျကျော်ထင်၊
သီရိဇေယျသူရ၊ သီရိသင်္ခယာ၊ သီရိဇေယျသင်္ခယာ၊ လက်ယာနန္တသူ၊ လက်ဝဲနန္တသူ၊ လက်
ယာဇေယျသင်္ကြံ၊ လက်ဝဲစည်သူ၊ နန္ဒသူရိယ၊ နန္ဒဗလ၊ နန္ဒသူရတို့မှာလည်း စစ်ကဲ ၂ စီ၊
နားခံ ၂ စီ၊ တပ်စာရေး ၂ စီ၊ သွောက်စု၊ မြင်းစု၊ ရွှေပန်းပန်စုက ခန့်၊ လက်
နက်ကိုင် ၃၀၀ စီ၊ အမြောက် ၂ စီ၊ သေနတ် ၅၀ စီ၊ ဆေးကျည်စေ့အစုံ၊ လေး ၁၀၀ စီ
ခန့်ထား ရမည်၊ ဝန်တို့က ခေါ်၍ဆို၊ မင်းသား၊ ဗိုလ်မျိုး မင်းသား၊ တပ်မျိုး
မင်းသား တပါးပါး တော်နေဒူး နေအမတ်တပ်မျိုးတို့မှာ ဆင် ၁၀၀၊ မြင်း ၃၀၀
လိုက်စေခန့်၊ ဆိုင်ရာအစုချုပ်အစုကိုင်တို့ကို ခေါ်၍ပြန်၊ မင်းရဲသာဂရသူကို စည်ဖြူ၅၊
ပုံသာ ၁၊ နှဲ ၃၊ ခရာ ၂၊ စည်ပုတ် ၁ သနား တော်မူသည်၊ သီရိဇေယျနော်ရထာ
ကိုစည်ပြူ၅၊ ပုံသာ ၁၊ နှဲ ၃၊ ခရာ ၂၊ စည်ပုတ် ၁၊ လင်ကွင်း ၁ သနား တော်မူသည်။
မင်းရဲသာဂရသူကို ရွှေပေခမောက်၊ ကျိုင်း ရွှေချက်၊ စီးဆင်၊ ဗိုလ်မျိုး မင်းသား
ကင်းပါမင်းသားတို့ကို စီးဆင်ကျိုင်း ရွှေချက်သနား တော်မူသည်။

11 December 1637

11 December 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုပြာသိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့ န၁း ခံ ပြော့ကြီး မှူး လွှတ်

တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့် ဂေါ်အံ့ ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မိုဝ်ဝန်း မြို့ဝ်သိုဝ်စစ်အင်္ဂါ၄ပါး နှင့်ချီတော်မူရာပါသည့်မင်း သား ဗိုလ်မှူး တင်မှူး ဝန် ဝင်း မှူး တို့ဝ်မှစ၍အုပ်စုတပ်ပါစစ်ကဲနား ခံတပ်ရေး အတွပ်အကြပ်တိုဝ်။ အုပ်စုသူ ရဲသူခက်တို့သည်လမ်း ခရီး ဆိုင်သင့်ရာမြို့ဝ်ရွာ တောနေ မျှား ထွင်ကြက်ဝက်နွား ကျွဲဆိတ်တိုဝ်မှစ၍သုအသက်တို့ကိုဝ်သတ်စား ခြင်း မှကြည်ရှောင် ရမည်။ အရှင်မပေး သောဥစ္စာကိုဝ်မလုမယူမဖျက်မဆီး စေနှင့်။ သိမ်း ပျိုဝ်သား ပျိုဝ်တို့ကိုဝ်အညှည်း အပန်း မရှိစေနှင့်။ ဥစ္စာ ကြေး ငွေအဆောင်အရွက်တို့ကိုမဖျက် မဆီး စေနှင့်။ အိမ်ထောင်ခမ်း နား ယောကျ်ား မိမ္မတို့ကိုဝ်မသိမ်း မယူစေနှင့်။ လူကိုလုခြင်း အထိုဝ်အခုတ်အပုတ်အခတ်မရှိစေနှင့်။ ခိုက်ရန်ဒေါသမောဟမာန်မာ နတို့ကိုချုပ်တည်း စေ။ မင်း ရှိန်စိုဝ်ရှိန်ကပ်ခိုဝ်၍အာဏာထုတ်ပြ တောင်း ဆိုဝ်သမျှ ဆင်း ရဲသား တို့ကမပေး စေနှင့်။ တပ်တော်နှင့်အနီး အဝေး မထွက်မသွား စေ နှင့်။ ဆင်မြင်း ကြောင်း စား သည်အရာမှာလည်း တပ်တော်နှင့်မဝေး၊အနီး အ ပါး တွင်သာ ကြောင်း စား စေ။ လူအစေါင့်အနေအကြည့်အရှုမလစ်မဟင်း စေနှင့်၊ နောက်တော်လိုက်အစုစုကျွန်တော်မျိုဝ်တို့ဝ်တွင်အချင်းချင်း ခိုက်ပွါး ရန်စည်မရှိစေ နှင့်။ အလော်အလဲပြိုင်၍ မဆိုဝ်စေနှင့်။ အသောင်း အကြမ်း မပြုစေနှင့်။ အပ်ထား တော်မူသည့်ဘဏ္ဍာတော်မျှား ကိုဝ်မယိုဝ်မရွင်း စေနှင့်။ လက်နက်ကိရိယာအပ်တော် မူသမျှအပျက်အစီး အကျိုဝ်အပဲ့မရှိစေနှင့်။ ပေါက်ပျက်ရာအနာမလွတ်မကင်း ရှိသည့် ဘဏ္ဍာတော်မျှား ကိုဝ်ပြု၍အစီရင်ခံစေ။ မကောင်း လျှင်ပြင်လုတ်၍အပ်မြဲအပ်။

အောင်တပ်တော်နန်း စံတော်မူသမျှမှာပုဏ္ဏား အဇာဂရု၊ ပေါက္ခရသာဒိ၊ ပညာဃိမဟာကျော်စွာ၊မဟာကျော်သူတိုဝ်စီရင်သည့် ဝင်း ၄ မျက်နှာတံခါး တွင်ဓါတ် ဖိုဝ်၊ ဓါတ်မ၊ ဓါတ်ကူး၊ ဓါတ်ရှက်၊ ဓါတ်အဂ္ဂရာ၊ အုတ်၊ ကသစ်၊ နုတ်ကျိန်း ၊ ခြေကျိန်း၊ မီး စာ၊ မီး ခွက်၊ ချည်မျှင်၊ ဖယောင်း ၊ ချိန်၊ ကျပ်၊ သချာ်အရေအတွက်၊ ဆင် ပေါက်၊ ဆင်မ၊ ဦး စီး ၊ ချွန်း ကိုင်သူ၊ ဖယောင်း တိုင်၊ ရွှေမြူဘာ၊ ငွေမြူတာ၊ ထီး ဖြူ၊ တံခွန်၊ စည်ဖြူ၅၊ ပုံသာနှစ်၊ တရုတ်တလိုင်း အကအတီး ၊ ဗြမ်း ကုလား အ တီး အက၊ ရှမ်း ကသည်း အတီး အက၊ မြန်မာအတီး အက၊ လူမျိုဝ်၁၀၀အတီး အက၊ နတ်စာ်ချနတ်နေ ယောကျ်ား တိုဝ်နှင့်၊ ပရမမဟာရာဇဂုရုဆရာ တော်၊ နဲ

လက်ျာဆရာတော်၊ မဟာဝန်ဆရာတော်၃ပါး တိုင်မှာ၊ ကျီဝန်ကျီစာရေး ကြပ် မစေ။ သံဃာတော်ဆရာတော်လျှင်၈ပါး စီ၊ ထွက်တော်မမူမီ ရှေ့တော်ကယည် စီး၍လိုက်စေ။ ယည်ထမ်း များ မှာမဟာဒါန်ဝန်စာရေး ကျောင်း ဝန်စာရေး တို့ကဆရာတော်လျှင်တကျိပ်စီ ပေး အပ်။ နန်း တော်ဦး ထွင်တရားခုနှစ်ကွက်စ ကြာ အောင်လံတော်၊ ရွှေဝင်း ဆင်ပျံရတနာ၊ နောက်ဝင်း မြင်း ပျံရတနာ၊ လက်ဝဲဝင်း သား ကြီး ရတနာ၊ လက်ယာဝင်း သခွေး ကြီး ရတနာ၊ ငှက်ဆင်စီး ၊ ဆင်စီး ၊ မြင်း စီး ၊ နတ်သား တို့မှစ၍ အောင်စည်၊ အောင်မောင်း ၊ အောင် လံတော်၊ မိုင်ကျိုင်ပြစ်ကွဲချိပ်၊ သား မဖွား တတ်ကွဲမချိပ်၊ မြေသီး ချိပ်၊ ကွဲခြင်း ခတ်နိုင်သည့်ကွဲချိပ်၊ တံပိုင် တော်အင်း ရေး အစီရင်များ မှာပုဏ္ဏား ပညာရှိ တို့ကိုင် မေး ၍မဖျိုမတိုက်သိရိဓမ္မာ သောကစ သော သောဠသတိုင်းပြည်ကြီး ၁၆ ပြည်၌(လုပ်ထုံး နှင့်)အတူစီရင် စေရမည်။ ဝန်တို့က ခေါ်၍ပြန်။

11 December 1637

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၀ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ၊)

နန္ဒပုံရွှီခံငသာ ရကိုသံလျှင် စောင့်ရဲ လှောဝစင်း ကိုရဲ လှောဝန်ခန့် ကြောင်း လည်း ပန္နပွန်သံသရာအကျိုး အကြောင်း တို့ကိုနား လည်သိမြင်သူဖြစ်၍ ငါ့အမှုတို့ကို မသွေမ ဖီထမ်း ရွက်မည်ကိုအရည် ရှိ၍ ခန့်တော်မူသည်၊ အမှုတော်ကိုကြပ်ကြပ်ဖည်း တည်း ကုန် ထွင်အောင်ထမ်း ။

4 February 1638

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် ၁ နေ့ပြန်အမိန့်တော်။

(သုတေသီစါစု)

7 February 1638

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော ရာဇာမဏိစူဠာဒါယကာမင်းတရား
14 February 1370
ကြီး အမိန့်တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၇၃၁ ခု တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့တွင်
ပုဂံ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း လက်ထက်တွင် ဘွဲ့စည်ရုံးသည့် ရတိုက်အဝင် မြေပယ်နယ်ဦး
ရေ မြို့ပြ ကျေး ရွာ နယ်သီး နယ်ချား ဒိုင်း လမိုင်း ဝင်း ကိုရန် ကေါင်ဟံ အသည်
ရွှေခွံ ငွေခွံဆင်မြင်း အစို့များ နှင့် မရှင်း မလင်း ထွေး ရောရှက်တင်၍ ရှိ
ကြသည်။ ရှေး ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော် အနော်ရထာ စောလ္ထက်
များ ကလည်း ဝင်း ဆင်အထွင်း စီး တော်ဆင်အစို့ ဇနက်ပလာဆင်အစို့ စီး တော်
ဆင်အစို့ ၄ စီး မှစ၍ အောံမား ဆင်သင်း အစို့များ ကို သား တော်အစည်
မြေး တော်အဆက် မြစ်တော်အဆွန့် အစွန့်ရှည်စွာ မဂ်လာမော်ကွန်ပြည့်၏
ကြက်သရေရှိသော ဆင်ကောင်း မြင်း ကောင်း လှက်ကရိယာ ကျီကျာဘဏ္ဍါစပါး များ
မှစ၍ ပြည်ထွင်း ပြည်ပ ပြည့်စုံကြီး မြင့်သောအရာသည်မရှိလေသေး။ ထွေး ရော
ရှက်တင်ထွက်ဝင်သွား ရာ ရှေး မင်း တို့လ္ထက် ဆင်ကောင်း မြတ်သော တောတောင်
မြစ်ဆိတ်ကမ်း နား တောင်း ပန်ပျား များ သောအရပ်နှံ့စပ်ကြွမ်း ကြင်လိမ္မာ
သောအရာနှင့် တတ်သောဆင်လက္ခဏာဘတ်တို့အကြွင်း မဲ့ရွက်ဆောင်နိုင်သောသူ ကောင်း
အမျိုး သား တို့ကို ရွေး ၍ အောံမား သင်း ၉ စို့အဝင် ဇင်း မယ်ပါ ကျိုင်း ရုံကျိုင်း 1611
သည်ပါ လူတို့ကို ၉၇၃ ခု မဟာဓမ္မရာဇာ အမည်တော်ရှိသော အနောက်ဘက် 1609
လွန်မင်း သား တော် ပြဿဒ်၃ဆူဒါယကာမင်း တရား သည် ၉၇၁ ခု သိမ်းရုံးခဲ့
သည်။ ကမ္ဘပိုက်၊ ဟံပျည်သည်၊ ငတလိုက်၊ ငစွန်၊ ငပါစီး၊ ငပါသည်၊ ငတန်သည်၊ င
ကျော်သည်၊ ဗြဲအဲစည်၊ ဗြဲအဲသီရိ၊ ကမ္ဘပိုက်သီရိတို့နှင့် ၉ သင်း အဝင်ရတနာပူရနေ
ပြည်တော်သို့ ရောက်လျှင် ဘွဲ့ရင်း ၉ သင်း ဇင်း မယ်ပါလူစုတို့ကို အောက်စကုစလင်း
ဘောင်လင်းမြစ်စည်တလျှောက်ကိုတက်၍ နန္ဒမိတ်သီရိ၊ ဂဇာသူရ၊ ဥဒိန်ဂဇာပုညာ
တို့ကို စေ၍ ဘွဲ့ပေး ဖြည့်သွင်း သည်။ ဟံကမ်း ဟောင်၊ ငတန်၊ ငမိ၊ ငသည်၊ ငလော
တို့နှင့်လူပေါင်း ၃ ခေါင်း လူ ၃၀ ' တသင်း ဘွဲ့သည်၊ ဟံကမ်သစ်၊ မြအဲသီရိ၊ သီရိဇွယ်
ယည်နှင့် ဟံကမ်သစ်၊ ရဲပုံသီရိ၊ နန္ဒကလျှင်ပါလူ ၅၀၊ ငပွေ၊ ငစံ၊ သို့ပွန်သူ၊ သို့ပွန်
စန်တို့နှင့် ကမ္ဘပိုက်တို့ကို ဘွဲ့ရင်းသင်း၊ သိမ်း စည်တသင်း၊ လက်ယာတသင်း၊ ဇောတအည်
တသင်း၊ ဟန္တီတသင်း ၊ ဟံလျှက်တသင်း ၊ ၉ စို့လူပေါင်း ၉၀ အနှက် ၉ ခေါင်း ၆ သွော်ဘွဲ့

ဖြည့်၍ ဆင်ကောင်းရှိရာတနှစ်တကြိမ်ကြော့ဘမ်း ရသည်၊ ပရေမေသူရိန်ဥဒိန်
မင်းစော တို့ကို ပသခင်းကျင်း၍၊ ဥုတံသူရဒေဝါ၊ ဟိန္ဒာအာဂရ၊ နှိမ်နှိမ်
ဖုတ်ဖုတ်၊ ရွပ်ဘဘ်သရဆယ်၍၊ ရွှေလွန်ကဲ၊ အဲစံကျော်၊ ဂဇာနန္ဒကျော်၊ ကမ္ဗံပိုက်တို့
ကိုသွယ်လယ်၍ ကြန်အင်္ဂါလက္ခဏာဘတ်လျှင် ဇ၊ ရုံ၊ ဆင်ပြောင်ဆန္ဒန်အရည်မွန်သော
ဂဇေယျအမျိုး အမည်နက်သောဆင်တော်၊ အစွယ်အဖြူး ဟင်းရန် ဘူးကဲ့သို့သော
ဆင်ကောင်းတို့ကို၉သင်း တလျှင်၂သင်း ဘမ်း သွမ်း၍၊ ပြည်မြို့ကျုံးစလင်ကျုံး မျှား မှာ
သွင်းစေ။ ၉သင်း အစုသား ဇင်း မယ်မင်းကြီး ဟံသိုမှိုင်၊ ဘိုမုံတိုင်း ဆိုင်လျော်
တို့ဆွေသား မျိုး သား လူ၁ရ၅အွက် ကရွေး၍၊ ဇင်းမယ်ပါကိုသင်းအဝင်သုံးသင်း
အောံမား လူ၃ဝဘွဲ့သည်။ တောင်ငူပါငမွေး၊ ငစံ၊ ငတ၊ ငပိ၊ ငသုတ်၊ ငကျော်
စံ၊ ကြောပင်တို့နှင့် ငကျိုက်လွန်၊ ငကျိုက်ပိတို့ပါ တောင်ငူပြည်ပါလူ၄ဂတရပ်၊ ၁၂
တရပ် လူတို့ကို အောံမား သင်း ၉စုံ့အဝင် ဖြူကန္တယ်ခေါင်း ၄၂လူ၆ သွေဘံ၉သင်း
အဝင်ပြည်မြို့ရှိဘွဲ့သည်။ မိုက်ခေါင်တံ၊ရဲတံသည်၊ ငက၊ ကြောပို၊ ငလွမ်း မိတို့နှင့် ၅
ခေါင်း၊ အောံမား ၉သင်း အဝင်ဘွဲ့သည် လူ၃၂၊ သိမ်တက်ခေါင်း၊ မင်းတုံး မြို့
ရှိ သူရဲကြမ်းခေါင်း၊ မြင်းကြမ်းခေါင်း၊ ဖွဲ့လုံး အောင်ခေါင်း၊ ကညင်ပြောင်ဆင်
မအိုရွာခေါင်း၊ ဒေါ်လီငကျိုက်တော၊ ငလေဘံတံရဲငတံကောင်တို့နှင့်၉သင်း၊ အောံ
မား အဝင် အစီး၅ဝတရပ်၊ ရ၅တရပ်၊ ၄၅တရပ်၊ သိမ်း စည်းခေါင်း၊ နတ်ဥ ဆွောင်
ခေါင်း၊ ကင်း စင်ခေါင်း၊ ချုံခေါင်း၊ ပြည်စိုခေါင်း၊ ပြည်မြို့ရှိရာခေါင်း၊ ၉
သင်း အဝင်၊ ၄သင်း ခေါင်း၊ အောံမား အစီး ၁၀၀၊ မာဖြူရုံရုံ၊ မာမာတင်
ဆင်မအကြီး သား ငယ်နို့စို့ပါ၊ ၂ရ၉၊ ၁၁၅ ခေါင်း ဘွဲ့သည်၊ ၄၅တရပ်၊ ငစံပါ၊င
သုတ်၊ ဂဇာနန္ဒ၊ နန္ဒသူရ၊ ဂဇာပုညာ၊ ငပါအိတို့ပါ လူပေါင်း ၅၅၅၊ ၉သင်း အဝင်
ဘွဲ့၍လုပ်မြေစား မြေပါလူပေါင်း ၅၅၅ကို တကိုလျှင် ရဲ၂တန်သည်၊ ၃ဲဘံတန်သည်၊
၁ဲဘံတန်သည်၊ ပယ်ပေါင်းရ၀၀၀ ကျော်အရပ်ရပ်အောံမြစ်စည်တလျှော်၊
ပြည်မြို့နေ၊ မင်းတုံး နေမြေပယ်၃၅ဲစီချသည်။ နန္ဒင်းကိုင်ရွာ၁၅၃၅ဲ၊ ရေစကြို
ရွာ၁၃၅၅ဲ၊ ကန်တူရွာ၁၅၅ဲ၊ ရဲပတိုင်ရွာ၁ပယ်၂၅ဝဲ၊ မိန်ကြီးရွာ၁၁၅ဝဝဲ၊ မြင်းဂဝ
ရွာ၁ပယ်၅ဝဲ၊ မလွန်တင်ရွာ၁မြေပယ်၅ဝဲ၊ ကုလားမည်း မြေပယ်ဂဇ၊ ကျော်ရစ် 1416
ရွာ၁ရွှေပေါ် င်လောင်ဘုရားကို ဂရုဂခု နရပတိကြီး ၅ျသည့် ဝတ်တော်ကင်း

7 February 1638

ရွာ မြေကနှုပ်၍ ရွှေ ပုံသာရွာ မြေပယ်၅၅ဘဲ၊ သစ်ဆိမ့်ရွာ တောင်လက် မြေဝံလက် မြေပယ်၂၆ဝဲ၊ မအူဆင်တမ်းရွာ မြေပယ်၁၇ဘဲ၊ ဝမ်း ပြည့်ရွာ မြေပယ်၁၃ဘဲ၊ ကန် တိရွာ ပယ်၁၃ဘဲ၊ ချောင်ဦး ရွာပယ်၁၃ဘဲ၊ လယ်ဇင်ရွာ၂၃ဘဲ၊ ငခုံရွာ မြေပယ် ၃ဘဲ၊ အောင်သာရွာပယ်ဆင် ခြေရာကျွန်းပယ်၉၀ဘဲ၊ ဆား ထုံးရွာ မြေပယ်၁၅ဝဲ၊ ယောခရိုင် ခဲရွာ မြေပယ်၂၁ဒဲ၊ ပုပ္ပကိုင်ရွာ မြေရဝဝဲ၊ လယ်ဖြူရွာ မြေပယ်၂၀ဝဲ၊ ချောင်ကူး ရွာ မြေပယ်၂၀ဝဲ၊ ဝဲခင်း ရွာ မြေပယ်ရဘဲ၊ သားပေါ်ရွာ မြေပယ်၆ငဲ၊ သံလေဝံရွာ မြေပယ်၃ဘဲ၊ အာလောင်ကျွန်းမြေပယ်ဂဘဲ၊ မာန်ကျည်ပျား ရွာ မြေ ပယ်၆ဘဲ၊ ဆင်ကြား ရွာ မြေပယ်၆ဘဲ၊ တောင် ကျောင်း ရွာ မြေပယ်၂ဝဲ၊ ပြည်မြို့ ကျေး ကျုံး တိုက်ရွာ မြေပယ်၂ဘဲ၊ ကံလယ်ရွာ မြေပယ်၅ဝဲ၊ ပန် တော်ရွာ မြေပယ်၅ဒဲ၊ ကါလာသိင်္ဂါတိုက်ထွင်း ရှိပေး ချသနား တော်မူသည်။ တောင်ဘက်၉ ခရိုင်နယ်အတွင်း

ကြီး မည်းဆည် ရေ သေဝံ ပြောင်းပြာနွား တက်ကလံ ကျေဝံဆည် သေဝံ၊ ပန်းယဉဇနာ မင်း ကြီး ၅ျသည် ၆ဂငဲ၊ ပန်းယ ကျောင်း ဒါယကါ ကျောင်း ဝတ် မြေပယ်၄၅ဘဲ၊ အ ရှေ့ မြေ ဘက် တောင်သခွတ်လယ် မြေစွန်းအနေဝံသို့၊ ထာန်ဟန်ပြင် မြေ ညောင်ပင်ကုန်း အနေဝံ မြေဝံ မြောင်းဆုံကြီး တိုက်၊ မြေစွန်းမြေ သာ ပြေ၂ပင်အခြား လုပ် မြေ နေ မြေ ဆင်စား ကျွက် မြေ ပေး ချသနား တော်မူသည်။

7 February 1638

၉၉၉ ခုတပေါင်း လွှန်း ၆ရက်နေ့၊ တမာန်သာစည်လျှပ်တပျက်ဒိုင်မှူး ပြန်အမိန့်တော်။

(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၄)

သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုသာလွန်မင်း တရားကြီး သည်ဒိုင်း လမိုင်း ဝင်း တော်သုံရဲ 1637
၁၂တပ်ရွှေပန်း ပန်ဝင်း တော်၄မျက်နှာမာရာဘင်၉သင်း မျုး ရွှေထား ရွှေ
လှော်ကား (လက်သစ်လှေတော်) ၄စင်း မာရာဘင်ဝင်း သုံရဲ ကော်ငဟန်သိန်း နီ
ရွှေဒိုင်း သင်း မျုး အောက်မား သင်း ရွှေငွေအတိသဈွေး အခွန်တော်ဆင်စွယ်
ဖယောင်း ပန်း တိမ်ပန်း ပဲဘဏ္ဍာလက်နက်ကြီး ကိုင်(ကိုယ်ရုံကြီး)မြင်း စုကြီး ပန်း
ရသေနတ်အသည်ဖြသွေး သောက်နှပ်စုဖြတို့ဝန်း ကျင်သွေး သွောက်၁၄တုရင်ပြေ၃
တော့စမြောင် လွှတ်ရုံး ၄က်တော်စောင့်နာရီ၉တို့လက်မထောက်အဆောင်နီ
၁၆သွေး သောက်ဒိုင်း မျုး မာရာဘင်သင်း မျုး ၉သင်း သပေါက်မျုး ရှေ့တော်ပြေး
ဝန်း ကျင်နောက်ဖွဲ့သည်၄၀တော်ကွမ်း ရေကိုင်သူငယ်တော်စုရှေ့တော်ပြေး
နောက်တော်ပါ ကျွန်တော်ဖောင်း ထီး ဖြူတော်ကျိုင်း တော်ထမ်း ထမ်း စင်တော်
ဝေါတော်ရှေ့မြင်း ၉တို့နောက်မြင်း ၉တို့လက်ဝဲမီး တိုက်မြင်း မိုး ကြိုး ထိး (အစု
သွေး သောက်)သန့်စင်တော်ဝင် သီး တော်ကျုံ တော်စုကျိပ်စုရာစုထောင်စု၅
သွေး သောက်၆သွေး သောက်၂သွေး သောက်၃သွေး သောက်ရသွေး သွောက်ဂ

13 February 1638

သွေး သွောက်၉သွေး သွောက်အစုစုကိုသိမ်း ၍သက္ကရာဇ်၉၉၉ခုတပေါင်း လွှန်း
၁၂ရက်အင်္ဂါနေ့တွင်ငတက်တူငရန် အောင်ငတက် ခေါင်ဒိုင်း မျုး (ဝက်)လူး စား
ငါး စင်း ရိုင်း စား ရဏ္ဍပွကြီး တိုင်းတိသမှတ်ပေး ချစစ်ကြောသည်။ နယ်ပုံနယ်တာ
နှင့်ဦး ရေတိုင်အသက်နေ့နံကျား ကြီး ကျား ငယ်မကြီး မငယ်ကြီး တိုင်းတာသမှတ်ပေး
ချသည့်ဝင်း တော်၄မျက်နှာအစုသား ဝင်း တော်ကော်ငဟန်လွှံ ရှည်ကိုင်ရှမ်း ဝင်၉
သွေး သွောက်အနက်ကငပန်း စိငသည်လိုင်ငတသည်ငတော်လိုငသောကြာတို့နှင့်၆
သွေး သွောက်ငယ်၅၆တကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျအိုး စကြီး အဝန်း ၃၂ ကျပယ် ပေါင်း ၃၅၂
တော်ဘက်မြောင်လှ ရွာနယ်၄ရပ် မြေကြီး တိုင်နက်လုပ်၁၅၀စား မြေ၁၅၀တိ
ပေါင်း ၅ဂ၉တိအရှေ့အနောက် တောင် မြောက်တိ(အရှေ့အလား မဟတ်ပင်ကုန်း
အထိ၊ တောင်အလိး ငဆုရလယ်ကန်စင်အင်အခြား၊အနောက်ထိန်ပင်ကုန်း ထိ၊မြောက်
ကိုလမ်း မကြီး အခြား ပယ် သေနယ်သတ်၍ ချစည်ကါလရှေ့ဝင်း လွှံရှည်ကိုင်ရှမ်း ငပန်
သည်)အရှေ့ကိုလိး သော်ငပန်း လုံငစိပါအသည်တော်တို့လူ ပေါင်း ၄ယောက်ငယ်သား
၂၅တကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျအိုး စကြီးအဝန်း ၃ပယ်ဦ နှင့်ပယ် ပေါင်း ၁ရ၅ပယ်၊ စော

လှမြို့နယ်ငရဝ်အတွင်း မိလှတောင်နက်အရှေ့ကိုလါး သော်ကုန်း တန်း ကုက္ကိုပင်အခြား ၊ တေါင်ကိုလါး သော်ရှမ်း မြင်း မြေသခွပ်ပင်ကြီး အခြား ၊ အနောက်ကိုလါး သော်ဒိုင်း မြေ၅၀၀ပယ်အခြား ၊ ငင်း နယ်ငရဝ်အတွင်း လုပ်မြေရ၅ပယ်စား မြေ ရ၅ပယ်ချထား သည်တ ပေါင်း ၅၂၉တ်၊ ငင်း နေ့တွင် တေါင်လှံရှည်ကိုင်ရှော်း င ရွှေလုံး ငသည် တော်ငံသည် ဗေငသည် နီငသည်တလျှင်တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၅၄တကိုယ်လျှင်၅ ပယ်ကျ၅ပယ်ကျ ကိုလုပ်မြေရ၅ပယ် ၁၂စုပယ် ပေါင်း ၁၅၂ပယ်ဒိ ကြေး မုံ ရွှေရွာ ထောင်ငံဆုပြည်တိုင်နက်အရှေ့ကိုလါး သော် နှော ပင်ကြီး လယ်ထိ၊ တေါင်ကိုလါး သော် ခင်ရိုး ကုန်း အခြား ငပုလုပ်သည်လယ်ကန်သင်း ထိ မြောက်လှည်း လင်း မခြား ပယ် သပြေ၅တ်ပေါင်း ၈၉၄တ်ချသည်ကိလငတက်တူငရန် အေါင်ငတက် ခေါင်ဒိုင်း မှူး တို့ချ ထား သည်။ 13 February 1638

28 January 1638

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်၁၀ရက် နေ့တွင် တေါင်ဝင်း လှံရှည် ကိုင်ငရှမ်း ငပါငသည်း လုံငသည်ငံသည်း စံငလည်တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၄၀အိုး စကြီး အ ဝန်း ၅ပယ်ကျငယ်၃ပယ်ဦကျလုပ်မြေစား မြေနေမြေပါ၁ရ၉ပယ်ဇ်တ်ပေါင်း ၈၀၉တ၁နှင့်ချထား သည်၊ သင်း တောင်အင်း ရွာ ငလှကြီး တိုင်နက်အရှေ့ကိုလား သော်အတိမ်ယင်ကုန်း ထိအခြား ၊ တေါင်မြင်း မြေစပ်၊ အနောက်ကိုလား သော် ရေဝင်မြောင်း ဒိုက်၊ မြောက်ကိုလါး သော်မြောင်း ဆုံး သနပ်ပင်ထိ၊ တောင် ဝင်း လှံရှည်ကိုင် ရွှေလှံ ထောင်မိုး နဲကျှင်း ရိုး ကျှင်း သည်မိုး ပြဲပါရှမ်း သုမ်ဖမ်း လူ၅၄ဖွဲ့ရင်း လူတို့တွင်ထပ်ဖြည့်သွင်း သည့်လူတို့လုပ်မြေနေမြေပါပယ် ပေါင်း၁ရ၉ပယ်ဒိ ချထား သည့်နယ်ပုံစစ်တမ်း ။

31 January 1638

သက္ကရာဇ်၉၉၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်၁၃ရက်စနေ နေ့တွင်(မိုး ပြဲ) ကျှင်း ရိုး ကျှင်း ချှင်း ဇင်း မယ်ပါလူစု၊ ငကေါ်သည်ငံ တေါ်သည်ငကျန်ဆိုင်း ငပန်း သည်တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၃၂လူကို မြောက်ဝင်း လှံရှည်ကိုင်ရှမ်း လူဖွဲ့ရင်း ၄၅တွင်သွတ် သွင်း ၍ဖြည့်ပေး သည်လူ၁၂ကိုတကိုယ်လျှင်၂ပယ်ဒိကျငယ်သား လုပ်မြေပါအ၄န်း အိုး စကြီး ပါလူ၁၂ကိုပယ် ပေါင်း ၆၉ပယ်ဦကျရွာပုံအနောက် တောင်ဘက်ငကြွယ်တိုင်နက် အရှေ့ကိုလား သော်မြင်း စုမြေစပ်၊ တောင်ကိုလား သော်နွား တဲမြေစပ်၊ အ နောက်ကိုလား သော်ကြက်တဲချောင်း ကျော်လုပ်နက်ထနောင်း ပင်စပ်အခြား ၊

မြောက်ကိုလား သော်ရေဝင်မြောင်းကြီး ထိ၊ ၄င်း နယ်၄ရပ်အတွင်း အပေါ် ဝန်လုပ်မြေစား မြေနေမြေပယ်ပေါင်း ၆၉ ပယ် ဦကျလုပ်မြေစား မြေနေမြေပါ တါပေါင်း ၂၅၉တါချထား သည်နယ်ပုံစစ်တမ်း ။

သက္ကရာဇ်၉၇၃ ခုအနောက်ဘက်လွန်မင်းတရားကြီး လက်ထက်ဒိုင်းလ 1611
မှိုင်း ဝင်း ကောင်ဟန်သူရဲ ရွှေပန်း ပန်ဝင်း ၄မျက်နှာသား တို့ကိုစီစစ်၍ဦး ရေစာရင်း ဖွဲ့ဖြည့်သွင်း သည့်လူတို့ကို ရွေး ချယ်သီး သန့်၍အနောက်ဝင်း အမှုထမ်း ဖွဲ့ရင်း လူ၁၇၅အနက်လူပေါင်း မိုး နဲကျိုင်း ဂုံး ကျိုင်း ချိုင်း ပါမိုး ပြိုပါလူတို့ကို ရွေး သော် အနောက်ဝင်း မှူး ထမ်း ငကသည်လို ငကံကြီး ငယ်ငအေါင်တို့နှင့်လူ ပေါင်း (၅၀)တကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျပယ်ပေါင်း ၂၅၀နွား မျှား ငပေါ်ထွန်း တိုင်နက် ထွင်လုံရှည်ကိုင်ရှမ်း အစုဖြည့်သွင်း သည်နောက်လူတို့လုပ်မြေစား မြေပါငယ်ပေါင်း ၂၅၀ တေါင်ဘက်၄ခရိုင်နယ်အတွင်း နွား မျှား ငပေါ်ထွန်း တိုင်နက်တွင်အရှေ့ ကိုလါး သော်ရေဝင်ချောင်း ထိ၊ တောင်ကိုလား သော်နတ်စုမြေစပ်၊ အနောက် ကိုလါး သော်ဒိုင်း မြေစပ်၊ မြောက်ကိုလား သော်ဝင်း သူရဲငလုံး တိုင်နက်မြေစပ်၊ ပယ်ပေါင်း ၂၅၀လုပ်မြေချထား သည်၊ အနောက်ဝင်း မှူး ထမ်း လုံရှည်ကိုင်ဇင်း မယ်ကျိုင်း ဂုံး ကျိုင်း ချိုင်း ပါလူငပန်း ဒိုင်ငသည် တော်ငတါရဲငသည် ဇောတို့နှင့်လူ ပေါင်း ဖွဲ့ရင်း ၁၅၀တွင်ထပ်၍ဖြည့်သွင်း သည့်လူ၂၅ကိုတကိုယ်လျှင်၅ပယ်ကျငယ်၃ပယ် ဦကျလုပ်မြေစား မြေနေမြေပေး ချသည်၊ နယ်၄ရပ်အတွင်း ပယ်ပေါင်း ၁၅၀ ကြက်စီမ်း ငရွှေတင်တိုင်နက်အရှေ့ကိုလါး သော်ငဆုရလုပ်မြေစပ်အခြား ၊ တောင် ကိုလါး သော်သူရဲမြေစပ်၊ အနောက်ကိုလါး သော်မြင်း မြေစပ်၊ မြောက်ကိုလါး သော် မြင်း (မြောင်း)လက်ကသုံမြေစပ်၊ လုပ်မြေစား မြေချထား သည်၄၀၉တါနယ် သုံး စစ်တမ်း နှင့်နန္ဒပုံချီတို့တိုင်းတါချထား သည်။

(ဇမ္ဗူဒီပဦး ဆောင်း ၊ မျက် ၆၆–၈)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရတနာပူရ ရွှေမြို့တော်ကြီး၌ အထက်ဘိုး လောင်း တော်ဘေး
လောင်း တော်ပုဂံမြင်စိုင်း စစ်ကိုင်း ပန်း ယအဆက်ဆက် သောဧကရာဇ်မင်း
မြတ်လက်ထက်တော်များ က ဝင်း ဆင်၊ ဆင်၊ မြင်း ၊ ကာ၊ လွှား ၊ သူရဲ၊ ကောင် 1369
ဟံ၊ လွှတ်စေလုင်၊ ပြော့၊ တော့၊ စမြောင်သား တို့မှာအထက် ပေသွဲ့ချရင်း ရ၃ာ
ခု၊ တိုက်ကြီး နန်း ရန်သွဲ့စည်း ရုံး ရာမတိုင်မှီ၊ ပေါက္ကံပြည် ၅၅ ဆက်အဝင် နော်ရ
ထာ၊ စုတ္တ တေး ၊ ကျစွာမင်း တို့လက်ထက် တော်များ ကဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်၊ ရာ
ဇာဓိရာဇ်၊ သမိန္ဒောရာမ၊ ဗညား ကြမ်း တောတို့ဟံသာဝတီ ၃၂ မြို့ ၁၂ စား အ
ဝင်မြို့ ကျေး ရွာ နယ်နိမိတ်အတွင်း တဘော့ ချောင်း ၊ ကံနွယ် ချောင်း ၊ နဂါး
ချောင်း ၊ လံဗျည် ဘော့ ချောင်း ၊ တောင်အင်း များ မှာ ကြော့ဘမ်း ရ၍ အော်
ပြည်သင်း စကုသင်း တောင်ငူသင်း သို့သွင်း သည်၊ ရတနာဂီရိနတ်မြတ်ကြက်
သရေ၊ မည်ဇာလီ ရောင်ဟင်း ရန့်ဘူး မင်္ဂလာသီရိစီး တော်မနက်ပလာအတွင်း
ဆင်များ ကိုဧသင်း အစုသား တို့က တလလျှင်တကြိမ် ဆေး ရေမျက် ကြွေး ပေး တိမ်း
21 February 1638
သိမ်း စေ၊ ၉၉၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့၊ ရာဇာမဏိစူဠာဘုရား
သို့သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိအမည် တော်ရှိ သောမင်း တရား သည်ထွက် တော်
မူသည်တွင်အသီး သီး အသင်း အစုသား တို့ကိုတသင်း လျှင်လုပ် မြေ၊ စား မြေ၊ နေ
မြေ၊ ငွေသင်း တသင်း လျှင် ၂၅ ဝဲစီ ပေး ချ၍သင်း သား တို့မှာ ရှေး အစည်သွင်းမြဲ
သင်း ကိုမဝင်၊ သီး သန့်၍သူ ကောင်း ပြု၊ ဧသင်း အမျိုး ဂဇာသီရိ ကျော်၊ နန္ဒပု
ညာ၊ ဗညား သမိန်၊ အင်း ကန်ကြီး ရန်မဆုတ်ဒိုင်း မျိုး တို့ကိုအကြီး အကဲခန့်ထား
သူ ကောင်း ပြုရာဆင်မျိုး ၊ ကျိုင်း မျိုး ၊ ထား စွဲမျိုး တို့နည်း မြစ်ကိုင်း ၊ တောင်
ငူ၊ စကု၊ လယ်လှ၊ ပြည် ကျေးတိုက်ကျန် ၁၀ ရွာစကုမြို့ ကျေး ငါးရွာကိုအစား ကကျွေး ခံ
ပေး ချမြဲအစည်စား ၍တရား စကား အနံတင်ပါး အပေါ်ဝန်အကောက်အစား
များ ကိုသိမ်း ခံ၍သင်း ငွေသင်း အနက်ဧသင်း အမျိုး အကြီး ထား ကြီး တွေး အင်
တကောင်း ပိတ်ဆင်စွယ်ထွက် နေရာ၊ မျိုး စည်၊ မတ်စည်၊ သင်း မျိုး တို့မင်္ဂလာ
ခန်း ကြီး ခန်း ငယ်၊ နှစ်သစ်အတာ၊ ဝါဝင်ဝါကျွတ်၊ ဦဂင်သမဟာမင်္ဂလာကြီး ၊
မြို့နန်း အသိမ်း အမြန်း များ မှာတက်သက်ကံ တော့မြဲ စွဲထမ်းရွက်မြဲအစည်ထုံး စံရှိ

သည့်အတိုင်း မြဲစွဲထမ်း ရွက်စေ။

21 February 1638

သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့တမန်သာ ၁ စည်လျှင် တပျက်ဒိုင်း မှူး တို့ပြန်အမိန့်တော်။

(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၄)

(31) March 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်မည်၊ မဏ္ဍိုမတိုက်သီရိဓမ္မာသောကမင်း 1638
စသော သောဠသတိုင်း ပြည်ကြီး ၁၆ ပြည်၌သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်သော် စေတီတ 1638
ထောင်ပြင်လုပ်၍ ရွှေထီး တင်သည်။ အနေကဇာ ဘတင်၍သာမုခေါ်သည်၊ ဆွမ်း တော်
ကျွေး သည်။ ပိဋကတ် တော်ဆက်သည်၊ ပဥ္စင်း တော် ၁၀၀၀ ခံသည်၊ ကျောင်း ဘုရား
ဝတ္တကံမိုဝ် မြေများ ကိုထပ်၍လျှ တော်မူသည်၊ ကျောင်း ဟောင်း ၊ သိမ်ဟောင်း ၊
စရပ်၊ စဆွံ ဟောင်း များ ကိုဝ် ကောင်း မွံ အောင်ပြင်သည်၊ သိမ်ထပ်၍သမုတ်သည်၊
ဥကင်တော်ဘွင့်သည် အရာများ ကိုဝ် ဘား တော်သီရိဓမ္မာ သောကမင်း ၌ပညာ
ရှိတိုဝ်စီရင်သည်များ ကိုဟံသာဝတီ ရွှေတိုက် တော်တွင်စာ ဟောင်း ရှိသည်၊ သက္ကရာဇ်

16 April 1638

၁၀၀၀ ပြည့်ကဆုံလဆန်း ၁၅ ရက် နေ့ဝိသာခါနက္ခတ်ကိုဝ် ရှည်၍သဘင် တော်စုံစ၍တီး
မှုတ် စေ၊ ညောင်ရေ တော်မှာ ရွှေ့ဝင်း ၊ နောက်ဝင်း ၊ လက်ယာဝင်း ၊ လက်
ဝဲဝင်း ၊ တရပ်တရပ်လျှင် ၂၅၀ စီလူ ၁၀၀၀ ပြည့်၊ မြူတာအိုဝ် ၁၀၀၀ ပြည့်၊ တမ်ခွန်
ကြက်လျှာ ၁၀၀၀ ပြည့်၊ သဘင် တော်၊ စည် တော်နှင့် စေတီပုထိုဝ် ဂူဝ်ထု တော်များ ကိုဝ်
သွန်း စေ။ နှင်ဘူး ၊ ဖန်ဘူး ၊ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၊ ရွှေကလပ်၊ ငွေကလပ်၊ ပူ
ဇော် တော်ပွဲများ ကိုဝ်ဝင်၍ယူ စေ။ ပြမဲပြ၍ ညောင်ရေ တော်သွန်း ရမည်။ ဝန်
တိုဝ်စီရင်။

(31) March 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တကူလ (ဆန်း ၁၃ ရက် နေ့) နား ခံ ပြော့ကြီး
မှူး လွှတ်သိုဝ်ထုတ်၍ပြန်သည့်အမိန့် တော်။
(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

အယံထူပေါ၊ ရာဇမဏိစူဠာ၊
တိဋ္ဌတံ၊ တိဋ္ဌတု၊
ဒါယကော၊ စမ္ဗုဒီပါ၊ စကေတုမဇော၊
ဂေါတမ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဗျာကရုဏံ၊

ရာဇာမဏိစူဠာ၊ ရာဇမဏိအမည်ရှိသော။ အယံထူပေါ၊ ဤစည်းခုံတော်သည်။ တိဋ္ဌတံ၊ ကြာမြင့်စွာ။ တိဋ္ဌတု၊ တည်တော်မူ၍။ ဒါယကော၊ ဒါယကာတော်ကား။ သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိ ညောင်ရမ်းမင်းတရားသားတော်အလတ်ဖြစ်သော ရွှေဝမြို့ဝ်ကြီး ၌ထီးနန်းသဘင်ဥကင်တော်ဖွင့်၍ စံရှင်တော်မူသော်ပညာအနန္တဓမ္မရာဇာတည်း။ စကေတုမဇော၊ မှန်ကင်းဟူသောအထွတ်သဘွယ် တံခွန်ဟူသောအထွတ်သဘွယ်လည်း ဖြစ်ထသော။ စမ္ဗူဒီပါ၊ စမ္ဗူဒီပါကျွန်း စသော ကျွန်း ငယ်၅၀၀၀တို့မှစ၍ အောက်အဝီဇီအထက်ဘဝဂ်တိုင်အောင် ကျော်စော်သော တန်ခိုးတော်ရှိ၏။ ဂေါတမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ထိုဝ်မြတ်စွာဘုရားရှင်ဂေါဓမ္မသည်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ၊ မြတ်စွာဘုရားအား။ ဗျာကရုဏံ၊ စေတီတော်ကြီးစွာတည်၍သာသနာဒါယကာခံတော်မူသည်၊ ရောဂါဥပါတ်မရှိ၊ အသာအယာခန္ဓာတော်စံမည်၊ နောက်ကမ္ဘာရှည်လျားသောအခါဖြည့်အဝ်သောပါရမီတော်ဥာဏ်ရင့်လျှင် ဂေါတမေယျဘုရား ဖြစ်လတ္တံ့ဟူသော ဗျာဒိတ်တော်ကိုဝ်ရှင်အာနန္ဒာကြားတော်မူသော ဗျာဒိန်တော်ရအရှင်မင်းတရားတည်း။

အနန္တရ၊ ဘဝါဘဝေ၊
အာနုဘါဝေန၊ သုခိတော၊
သုဝဏ္ဏဂေဟ၊ ပါသာဒေ၊
ရတန သမ္ဗွတ္တေ၊ နဂရဋ္ဌာပိ၊
ဗုဒ္ဓသတ္တဋ္ဌ၊ အဘိသေကံ၊
အတိရတန၊ နတ္တိယံ၊
ပူဇကရော၊ အဟောသိ။

အနန္တရဘဝါဘဝေ၊ အတိုင်း မသိသောဘဝကြီး ငယ်ကျင်လည်တော်မူသမျှတိုဝ်၌။ အာနုဘာဝေန၊ အာနုဘော်တန်ခိုဝ်ကြီး သောအရာလည်း ကျော်စောထသော။ သုခိတော

3 April 1638

ကိုယ်တော်၏ချမ်းသာချင်း စိတ်တော်၏ချမ်းသာချင်း ဖြင့်လည်း ကောင်း။ သု
ဝဏ္ဏဂေဟပါသာဒေါရတနသမ္ဘာတော၊ ရွှေနန်း ရွှေအိမ် ရွှေပြာသာဒ်စသော ရတနာ
မြို့တို့ဖြင့်ပြည့်စုံစွာထသောမြင့်မြတ်သောကာလ၌သာကြိုက်တော်မူထသော။ န
ဂရဉ္စာပိဗုဒ္ဓသတ္တဉ္စအဘိသေကံ၊ စံမြို့တည်ခြင်း မြို့ကြီး တည်ခြင်း လက္ခဏာ တော်မြတ်
နှင့်ပြည့်စုံတော်မူခြင်း ၊ ဟောင်း နွမ်း ပျိုပျက်သော စေတီတို့ကိုထပ်၍လုပ်ခြင်း ၊
ရွှေထီး တင်ခြင်း၊ သာမုနမောဒနာခေါ်ခြင်း ၊ ဘိသိက် မြောက်ခြင်း တို့ကို
ဆောင်တော်မူနိုင်သောအင်္ဂါလက္ခဏာ တော်လည်း ရှိထသော။ အတိရတနတ္တယံပူဇံ
ကရောအဟောသိ၊ အလွန်သောသဒ္ဓါတရား နှင့်ပြည့်စုံတော်မူခြင်း ။ ရတနတ္တ
ယံ၊ ရတနာသုံး ပါး တို့ကို။ ပူဇံကရော၊ ဖူး မြင်ခြင်း ပူဇော်ခြင်း တို့သည်။ အ
ဟောသိ၊ အတိုင်း ထက်အလွန် ဆောင်တော်မူသောဝါယာမနှင့်ပြည့်စုံအံ့။ ပန်း ရ 16 April 1638
ဘုံစံတုလွှတ်ကျောင်း တော်ထွင်သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ကဆုန်လပြည့် နေ့နံနက်တချက်
တီး ကျော်၄နာရီ၂ပတ်၅ဗီဇနာကို ကျောင်း တော်တင်အခါ တော်ရကြောင်း ကို
ပုဏ္ဏား အဇဂရူကသံ တော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း မြင်း ရထား စီး တော်မူမည်၊ ရွှေ
ရွှေအတိပြီး သောကြိုး ၄သွယ်ကို နန်း ဦး မြင်း၊ နန်း ထွင်း မြင်း ၊ ရွှေပြည်မြင်း
တော်သည်တို့ကို အုပ်ထုပ်စည်ဘောင်း ဘယက်တံဆာနှင့် ငင်စေ။ နောက်ကြိုး ၄
သွယ်မှာတန်တား ဦး ပန်း ရက ရွှေမြို့ တော် နောက် တော်ပါသေနတ်တို့ကိုကြိုးကိုင်
၍လိုက်စေ။ ပန်း ပွတ်တိုက်စိုစာရေး တို့နှင့်နန်း ကံကျေး ဝန်စာရေး တို့ကို
နန်း တက်ပုတကမ်း ထွင်တဘက်ကပရိတ်ရည်ပရိတ်ပန်း တို့ကို ရွှေမြူတာနှင့်၊ တ
ဘက်မန္တာန်ရည်တရော်ကင်ပွန်း ရည်တို့ကိုအိုးချောစလောင်း စုံနှင့်အနောက်
ဝန်တို့ကတစီရင်စုအသန့်တော်ကလူစုကိုထမ်း စေ။ ရွှေပြွတ်၊ ငွေပြွတ်၊ ရွှေဘက်
ကျည်၊ ငွေဘက်ကျည်၊ ရွှေကုတ်၊ ငွေကုတ်၊ စူး ဆောက်တံဆာစုံနှင့်ပန်း ပွတ်သမား
လက်သမား တို့ကိုလိုက်စေ။ ထီး ဖြူ၈စင်း ၊ ယမား ၄စင်း ၊ ဦး ဆောက်ပန်း
၁၊ သား မြီး ယပ်၈၊ ရထား တော်ထက်စိုက်စေ၊ မြင်း မှုး ကတံဆာနှင့်၄စီး က
စေ။ ရွှေမြူတာကို နတ်ရှင့်မြင်း တော်သည်တို့ကိုပိုက်စေ။ ငွေမြူတာကိုမင်း တ
ရား မြင်း တော်သည်တို့ကိုပိုက်စေ။ ထွက်တော်မူကြီး စီရင်။

3 April 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ကဆုန်လွှန်း ၂ရ က်နေ့နား ခံစမြောင်မှုး

3 April 1638

ထုတ်၍လွှတ်ထွင်ပြုံသည့်အမိန့်တော်။
(မျှိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

3 April 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်ကဆုံလဆန်း ၂ ရက် ၃ နေ့တွင်ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်
မူလှသော အချင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဥြတိုက်တော်သို့ထွက်တော်မူရာတွင်မိန့်
တော်မူသည်။ အဘယကါမဏီလည်း ခမည်း တော်ဘုရား ထွင်အထွင်း ထောင်ကိုဝ်မျိုး
၍အထွင်း ထွင်ပင်စီရင်၍မြဲတော့သည်။ အပွတ်၊ အညွှတ်၊ အလုပ်၊ အဆောင်၊ ကြိုဝ်၊
ချဝ်၊ စစ်ဝတ်၊ လုပ်ဆောင်ကြည့်ရှုရသည်။ ၄၀၊ ၅၀၊ အမြဲအစွဲကိုဝ်လည်း စီစစ်
ဆော်လှော်ရသည်။ နောက်လည်း ထွင်း သင်း ကိုဝ်မျိုး ပြီရ၍ ဒိုင်း ဝန်အရာကိုဝ်
ပေး တော်မူသည်။ ခမည်း တော်ဘုရား ထွင်နီး ကဝ်သုံး စွဲ တော်မူ၍ ခမည်း
တော်ဘုရား လက်ထက် တော်ထွင်အစီရင် တော်တည့် ဖြောင့်မတ် ကြောင်း ပြည်မှရွာ
မှဟူသမျှကိုဝ်ကြဝ်ကြဝ်မိသည်အမှုအရာနှင့်မိသသူလူ ဟောင်း လူရင်း ထွေ့မြင်သသူဖြစ်
သည်။ နန္ဒယော်တာသည်လည်း ပြည်စား ရလျှင်ပင်ပြည်စား ထွင်ပျက်စီ အောင်အ
ထူမြဲသည်နှင့်အဘယကိုဝ်အကြောင်း ပြု၍ နောင် တော်မင်း တရား သည်အထွင်း ထွင်
စေ တော်မူ၍ ဝန်သစိုင်း ပြင်လွင်မှာ စေသူပါး သူတိုဝ်ထွင် ကောင်း မကောင်း အ
မှုရှိ သော်လည်း အမှုရှိသမျှကိုဝ်မသိ ကောင်း လော ၊ မမြင် ကောင်း လော၊ မ
ဆိုဝ် ကောင်း လော၊ မလျှောက် ကောင်း လော ဟူ၍ကွပ်ညှပ်သွန်သင် တော်မူ၍
စေစား တော်မူသည်။ အထွင်း ထွင်မင်း မှုပြင်မှာဝင်း မှာအမှုတိုင်း နိုင်ငံ
တော်အဝေး မှာအမှုဟူသမျှကိုဝ်စီရင် တော်မူသည်။ ဆိုဝ်ရသည်၊ နှိုး ရသည်၊ ဆော်
ရသည်၊ လျှောက်ရသည်၊ အမှုနှင့်ပင်ပြည်က ရောက်ကတည်း ကပင်တနာရီနှစ်နာရီ
ခန့်မျှသတိမလျော့ရ၊ သတိပြု၍မြဲရသည်၊ မင်း တို့ဝ်၏အရာ၊ မင်း တို့ဝ်၏အကျင့်
လမ်း ရိုဝ်ကိုဝ်သွား သော်၊ လိုက် သော်၊ နောင် တော်မင်း တရား ဝယ်ဆင်း ရဲ
ချိုဝ်ချုံ၊ အကွပ်အညှပ်ခံရ၍ စွဲရ၍မင်း ဧကရာဇ်အမှုတိုင်း နိုင်ငံအမှုအထွင်း သား
ပြင်သား အမှုဦး၊ ၄က်မျှမသန်း ရ၊ မနား ရအောင်စီရင် တော်မူသည်၊ အမှုအ
ကြောင်း မျိုဝ်ကိုဝ် တွေ့ တော့သည်၊ အဝါး ဝသည်၊ နား လည်သည်၊ အကျွမ်း ဝင်သည်၊
အမှုသတိနှင့်ဖြစ်သသူဖြစ်သည်၊ ငါ့နောင် တော်ထွင်ဆင်း ရဲချိုဝ်ချုံ လေသည်သာ၊ ဆင်း
ရဲကျိုဝ်မခံရပါလေ၊ ငါ့နောင် တော်ထွင်အစီရင် တော်အမှုခဝ်သိမ်း ၊ တိုင်း စွန်
ပြည်နား ဟူသ၍ ဝယ်အမှုမျိုဝ်ဟူသမျှကိုဝ်ဝန်သစိုင်း မေး မြန်း စူး စမ်း စီဂစ်
စီရင်နိုဝ် ဆော်သမျှကိုဝ်လည်း သိ တော့သသူဖြစ်သည်၊ သို့သည်လူ ကောင်း လူရင်း ဖြစ်

သည်၊ ငါလက်စွဲပြုတော်မူ၍ကြီး ကြယ်မြောက်များ စေအောင်ပြုစုတော်မူ၍ နိုင်း
ခန့်တော်မူ သော်နိုင်း ခန့်တော်မူကျိုဝ်ရှိမည်၊ စောင်း တတ်သော ယောကျ်ား
သည်လက်သည်း စောင်း နှင့်မချစ်ဘဲလက်သား နှင့်သာတီး သော်လည်း စောင်း
ကိုဝ်အကျွမ်း ဝင်ချင်း ကြောင့်အချင်း ပီ၍သာသကဲ့သို့ဝ်ဖြစ်တတ်သည်ဟူ၍ ငါယုံမှတ်
တော်မူ၍သူ ကောင်း ပြုတော်မူ၍ ဝန်ကြီး အချုပ်အရာကိုဝ်စီရင်စေသည်၊ ဝန်
ကြီး အချုပ်သဘောသည်အစိုး ဝန်ရှိသမျှအရှင်ဧကရာဇ်ခန့်ထား နိုင်း ပယ်လေသ
မျှကိုဝ်မအိပ်မနေရနိုး သည်မပျည်း မနွေး ရအောင် ဆော်သည်၊ စိတ်မလျှော့ရ
မမေ့ရအောင်လှုံ့သည်အရှင်ခန့်တော်မူသည်ဟူ၍ စား ရအောင် သောက်ရအောင်
ပြုလေသည် လောဝ်၊ ပြည်မှုအရှင်မင်း မှုနိုင်းခန့်သည်ကိုဝ် ငယ်သား နှင့်အသင့်ကျင့်၍
အရှင်မင်း အစီး အပွား ကိုဖွက်ထိန် လေသည် လောဝ်၊ ပြည်မှုအရှင်မင်း မှုရှိ သော်
ဘယ်သူသည်လျှင်ရမည်ထွင်မည်သင့်မည်ဟူ၍လူရည်လူချင်း စူး စမ်း ချင်း ၊ ချောင်း
နောင်း သိမြင်အောင်မေး နိုင်း ခြင်း၊သူလျှိုဝ်ထား ချင်း၊အသျှင့်ကျွန်ငါသိုဝ် သော
သူအရှင့်ဝန်သစိုင်း ရှိလျှက်ကိုဝ်ဘယ်သူသည်အသျှင့်အကျိုဝ် တော်စိတ် တော်နှင့်ဆန့်ကျင်
ဘက်ကျင့်ရမည်လည်း မှတ်ခြင်း ၊ မင်း ဧကရာဇ်ကိုပြည်သူပြည်သား တို့သည်လခွဲတလ
မျှ လျှောက်လှဲ တွေ့မြင်ရသည်ပြည်စိုဝ်ဘနင်း မင်း တို့ဝ်၏အမှုဝန်ကိုဝ်ဝန်သစိုင်း ထမ်း
ရွက်ရသသူသည် လေး ချက်မတီး မိနိုဝ်၍တပူမျက်နှာသစ်၍ ခေါင်း ဘီး ၍ပန်း နံ့သာ
လိမ်း ၍အဝတ်အစား လဲလျှင်ထမင်း စား သည်နှင့်သုံး လေး နာရီတိုင် လေသည်' သို့
လျှင်အိမ်ဦး သို့ဝ်ထွက်၍ကျုပ်ကွမ်း ခွက်လှက်အိုဝ်တည်လျှက်သင်ဖြူး ခင်း ၍ပြုတံခါး ဝထွင်
နေ၍တိုင်း နိုင်ငံတော်သား ရဟန်း ရှင်လူသူဆင်း ရဲတို့၏ ကောင်း မကောင်း
သောအလဲအဆိုကိုဝ် မြွော်လျှက်အတွေ့ခံသည်၊ သုံး လေး နာရီထွက်ပြည်သူလူရဟန်း တိုင်း
နိုင်ငံတော်သား အလဲအဆိုဝ်ကိစ္စကိုဝ်ခံ၍ အိမ်တွင်စီရင်မည့်အမှုကိုဝ်စီရင်ခဲ့၍တချက်
တီး လျှင်လွှတ်ရုံး သို့ဝ်တက်၍ ဝန်ဘက်စာရေး တို့ဝ်မရှိလျှင် ခေါ်၍ညီလျှင်မည်သည်သူသိုဝ်
လဲဆိုဝ်လာသည်၊ ညီစေဦး ဆိုဝ်ပေသည်။ ညီမှဆိုဝ်လည်ဆိုဝ်ပေသည်၊ သိုဝ်စီရင်ပေ
သည်ဟူ၍လွှတ်ရုံး ထွင်တယောက်ကိုဝ်တယောက်တိုင်ကြား သည်၊ အိမ်ထွင်ဝန်သစိုင်း
ဖြစ်ကလှက်ကွမ်း ပန်း ငှက်ပြောသစ်သီး ထမ်း လျှက်၊ သမင်နံ့၊ စိုင်နံ့၊ သစ်သီး
ပန်း မှန်သည် လှောကား ချောမျှ တောင့်ကိုဝ်ဖြစ်လျှက် ရောက်စမြဲမည်သသူသိုဝ်ဆိုဝ်

ပြီလောဝ်၊ ဝန်ဘက်တို့ဝ်လဲဆိုဝ် ခြေဦး ၊ သည်မှူသည်လက်ဆောင်သာမေမွှတာ၊ မြက်
သံစ်ရွက်သဖွယ်ဖြစ်သည်မှတ်သည်၊ ပိတ်အုပ်ခါသာအုပ်၊ ကြေး ဖလါး ငွေဖလါး ရွှေဖ
လား ဖြင့်၊ ဖဲ၊ ပိုဝ်၊ သိုဝ်၊ ကတိုဝ်စသည်လက်ဆောင်သည်ရကြောင်း သင့်၍ရသည်၊
လွတ်ကြောင်း သင့်၍လွတ်သည်ကိုဝ်လက်ဆောင် ပေး ရိုဝ်ယူရိုဝ်၊ ရကြောင်း မသင့်
သည်ကိုဝ်ရအောင်လွတ်ကြောင်း မသင့်သည်ကိုဝ်လွတ်အောင်ခင်း နှီး နှင့်လါသည်
ကိုဝ်သူစကား ကိုဝ်နာ၍ ငါယူထွက်မရှိ၊ တုံ့လိုက်၏၊ စော်ဘွား စော်ကန်မြို့ဝ်ကြီး ပြ
ကြီး စား နိုင်ငံတော်ထီး ဆောင်း မင်း တိုဝ်ကသည်လည်း ခင်း နှီး လက်ဆောင်
ကြီး သော်စာနှင့်စကား ကိုဝ်နာကြည်၍ ရစေချင်၍ ပေး သည်ကိုဝ် နောက်မှယူပါ
မည်မလှဝ်၊ မင်း တိုဝ်ကမြို့ဝ်စွန်စား တိုဝ်က စော်ဘွား တို့ဝ်ကလည်း လဲခင်း မရှိ၊
အရှင်ဝန်ဟူ၍အရှင်ကသက်၍ ပိတ်အုပ်ခါသာအုပ်ပုဆိုဝ် ကောင်း ဝတ်လုံတရုတ်ပုဆိုဝ်
ယူသည်လဲခင်း ဆိုဝ်ခင်း မရှိပေး လိုက်၏။ နှုတ်ကောင်း ခွန်း သာနှင့်ဝတ်ရတော့
မည်စီရင်တော့သည်ဆိုဝ်လိုက်၏။ လက်ဆောင်တုံ့တံလျှင်တုံ့ပေ၏၊ မတုံ့လောက်လျှင်
လာလူကိုဝ်ဆန်ရေ သေစာစား ဘွယ်နှင့်တန်ဂုံထွက်စား ရ၏၊ ထွက်တော်မူ၍သွား
မည်ကိုဝ်တက်လှာလျှင်ကျန်း သာ တော်မူသည်ကိုဝ်ကြား လျှင်ဝမ်း မြောက်သည်ဘုန်း
ကြီး လှ သောဘုရား သည်အား လုံး စုံ သောတိုင်း နိုင်ငံတော်ကိုဝ်တရား သဖြင့်ဝ
ပြောသာယာ စေခြင်း ၊ ရန်ခိုက်အရှက်အတင်မရှိ စေခြင်း ၊ အလှူကောင်း မှုပြု
ခြင်း နိုင်ငံတော်အတွင်း လူဆိုဝ်လူပျက် သေကြေလိုဝ်၍အပျက်အချော် ပေါ်လျှင်ပျား
စွဲသုတ်သုတ်နိုင်ငံတော်သား တိုဝ်ညီညွတ်စွာအုံ့၍အမှုထမ်း ခြင်း ၊ သိုဝ်ကိုဝ်ဘုန်း တော်
ကြီး လှ သောဘုရား ရွှေစိတ်တော်သည်ရှိတော်မူသည်၊ သည်အတိုင်း မင်း တို့ကျိုင်း ရုံ
စော်ဘွား ကျိုင်း တုံ စော်ဘွား မည်သည့် စော်ဘွား မည်သည့်မင်း မည်သည့်သခင်
မည်သည့်ဗညား မည်သည့်မြို့စား မည်သည့်အမှူး မင်း တို့လျှောက်ပလေ၊ လဲပလေဟု
မှာဆိုခြင်း ၊ မတတ်နိုင်၊ ဆင်း ရဲသသူလဲလှာတက်လှာသသူကိုဝ်ချည်း ၍လဲဆိုဝ်သည်၊
တော၍ တောအစကား ၊ ခေါင်းအမြီး မသိ၊ ဆင်းရဲသား မဆိုဝ်တတ်သူကိုဝ်စကား
ရိုပ်စကား တွေး ယူ၍ဆိုသော်သိုဝ် လောမေး မြန်း စီရင်ခြင်း ၊ မပြင်း ခြင်း ၊
ယင်း သိုဝ်သည်မျှား သည်မင်း ခေါင်မင်း ဖျား ၊ မင်း တရား ၏လက်ပါး နီး
ရင်း ၊ ကျွန်ရင်း ယုံရှံ၊ မှုကုန်ထမ်း ရွက်၊ ဆောင်ဘက်သာသနာ၊ ပြည်ရွာစောင့်

ထိန်း ၊ မုဒိန်း ရန်ရှာ၊ မိစ္ဆာ သောက်စား ၊ စီး ပွား ပြောက်ပြေ၊ ကောက် ထွေနှလုံး ၊ ပေါင်း ရုံး ရန်ရှာ၊ မိစ္ဆာသူ လောင် ၊ မပေါ် အောင်ကိုဝ်၊ စိုဝ် ဆောင်စေ့ငှါ၊ ဝန်ကြီး အရာဟု၊ ရာဇာမင်း ပေါင်း ၊ မင်း ဖျား လောင်း တိုဝ်၊ အကြောင်း ယင်း သိုဝ်၊ တိုဝ်ကိုဝ်ဝန်ဟုဆိုဝ်၏။

(မှီးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ သုံး လူ့အထွတ်သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသောတရား
တော်တွင်အပါယ် လေး ပါး မလား သောသတ္တဝါတိုဝ်သည်လူ၏အဖြစ်ကိုဝ်ရခဲသည်၊ ဘု
ရား အဖြစ်ကိုဝ်လည်း ရခဲသည်၊ သာသနာ တော်တွင်း ၌လည်း ကြုံကြိုက်ခဲသည်၊ အရှင်
ဟော သောတရား တော်ကိုဝ်လည်း ကြား နာရခဲသည်ဟူ၍ ရခဲသည် ၄ ပါး တို့ကိုဝ်
ဟောတော်မူသည်။ ငါသည် ရှေး ရှေး သောဘုရား ရှင်တို့ကိုဝ်လည်း တွေ့ရသည်၊
ဂေါတမဘုရား ရှင်လက်ထက်တော်လည်း တွေ့ရသည်၊ အလှူပေး ရသည်ဖြစ်၍ကမ္ဘာ
ပေါ် စကပင်၅သိမ့်လျှက်ကျွန်း သည် ကျော်စောထင်ရှား စွာဖြစ်၍ ဧရာဝတီ ရဋ္ဌ
ကပ္ပဋ္ဌာနီပြည်ကိုဝ်အစိုဝ်ရသောမင်း ရှစ်သောင်း လေး ထောင်၊ ကောဏ္ဍသန်
ဘုရား ဖြစ်တော်မမူမီ ဝရုဏ္ဏမင်း လက်ထက်ပုရိဒနန္ဒပြည်မင်း တသန်း ခြောက်
သိန်း ၊ ကောဏ္ဍသံဘုရား လွှတ်ကာမာဝစရပြည်မင်း တသိန်း ခြောက် သောင်း စံ
သည်၊ ကောဏ္ဍသံဘုရား သာသနာ တော်အကုန် ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား ဖြစ်တော်မမူ
ခင်သာကေတပြည်၊ မနောရမ္မာပြည်၊ ရမ္မာဝတီပြည်၊ စမ္မာဝတီပြည်၊ မဟာရ
ဋ္ဌပြည်၊ ကါမာဝတီပြည်၊ ကါသိကနဝရပြည်၊ သင်္ကေတပြည်၊ သူရဋ္ဌဒီပပြည်၊ သမ္မာမိ
ပြည် ဟူသောတိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး ရှေ့ထီး ကနက်ကတန် ဆောက်စိုက်၍ များ စွာ သော
မင်း ကေရာဇ်တို့ဝ်မင်း ပြုကုန်သည်၊ အဘိသိတ်ခံ၍ မင်း အဖြစ်၌တည်ကုန်သည်၊
နောက် သောကာလတို့ဝ်၌ လေး ဆူ သောချင် သေ့တို့ဝ် နေရာဇာမရီသား မြတ်
တို့ဝ်နေရာဆဒ္ဒန်ဆင်မျိုဝ်တို့ဝ်နေရာကိန္နရာကိန္နရီတို့ဝ်နေရာရုက္ခစိုဝ်နတ်မင်း
တိုဝ်နေရာဖြစ်သောအရာသည် အနန္တဖြစ်သည်၊ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား လက်ထက်
သုပရန္တ တမ္ပဒေသပြည်၊ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား သာသနာကုန်၍သာသနာပ သော
အခါတာဝတိံသာနတ်တို့ဝ်တလလေကြိန် ပျော်မြူး သောကျွန်း ၊ နတ်ပြည် ခြောက်ထပ်
မှနတ်အပေါင်း တို့ဝ်တလလေး သီတင်း ဥပုဒ် ဆောက်တည် သောကျွန်း ၊ ဇေယျဝတီ
ပြည်၊ သမ္မာမိကပြည်၊ မမ္မအာမိဿပြည်၊ ဇေတုဒီပပြည်၊ ဇေတုနဂရပြည်၊ သိင်္ဂီန
ဂရပြည်၊ ကေတုမ္ဗရပြည်၊ သုသိမနာဂရပြည်၊ မဟာရာမပြည်၊ ဥတ္တမနဂရပြည်
တိုဝ်၌ထီး နန်း ကနက် ဆောက်စိုက်၍ ရာဇပလ္လင်ဥကင်စံ ရှင်သည်၊ အဘိသိတ်ခံ၍ မင်း
အဖြစ်သိုဝ် ရောက်ကုန်သည်၊ ထိုသို့ သောမြို့ဝ်မှစ၍ များ စွာ သောပြည် ထောင်တို့ဝ်

သည်တည်ကုန်၏။ ကဿပဘုရား လက်ထက်ဥဿပပြည်မည်၏။ ကဿပဘုရား သာသနာ
ကုန်၍ပ သောအခါကဏ္ဏိကပူရပြည်၊ မဟာသာ ကေတပြည်၊ သုဓမ္မပြည်၊ ပါရာယန
ပြည်၊ အယုဇ္ဈပြည်၊ ကေစဏ္ဍပြည်၊ ပဝရဋ္ဌာနပြည်၊ သောနဒီနွပြည်၊ ဒေဟကုမ္ဘ
ပြည်၊ ဝေဒေဟပြည်၊ ပဥ္စာနဂရပြည်၊ ဝေသာမိတ္တပြည်၊ ဥဇ္ဇေနီပြည်၊ ဥဂ္ဂပြည်၊
မလ္လာပြည်ဟူသော ရွှေထီး ဆောင်း ခြင်း ၊ အဘိသိက်ခံခြင်း ဟူသောမင်း အဖြစ်
သိုဝ်ရောက်ကုန် သောမင်း တိုဝ်စံရွှင်ကုန်၏။ ဂေါတမဘုရား လက်ထက်တမ္ဗဝတီ
ပြည်မှစ၍ များ စွာ သောအပြည်ပြည် ထောင်ဖြစ်၍ ရွှေထီး ဆောင်း ကုန် သော
တိုင်း ခရိုင်နိုင်ငံနှင့်တကွရာဇပလ္လင်ဥကင်စံရွှင် သောပြည် ထောင်သာသနာ
တော်ထွန်း ၌ကျော် စောစွာမင်း နေရာဇဋ္ဌာနီမင်း နေပြည်ကြီး သည်ကား
ရှစ်သောင်း လေး ထောင်နှင်နှင်တည်လတ္တံ့၊ ဗျာဒိတ် တော်ရမြို့ဝ်စည်ပင် သော်
သရေခေတ္တရာ၊ ပဝရဝတီဟူ သောပုဂံ၊ ဝိဇယပူရဟူ သောပန်း ယ၊ သံသရပူ
ရဟူ သောဘကောင်း ပြည်၊ ဇေယပူရဟူ သောစစ်ကိုင်း ပြည်၊ ရတနာပူရဟူ သော
အင်း ဝပြည် ရွှေမြို့ဝ်ကြီး ဟူ သောငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား စံ တော်မူ သောအ
ရာဖြစ်သည်။ ပေါင်း နှမ်း သော စေတီပုထိုဝ် ကျောင်း ၊ သိမ်၊ ရေတွင်း ၊ ရေ
ကန်၊ ဆည်၊ မြောင်း ၊ သင်္ဃာဝါသ ပေါင်း ဘို့ဝ်မိရာဖြစ် သောအရာများ တိုကိုဝ်ရှု
ာတင့်တယ်သပ္ပယ်စိန့် သောဌါအုတ်ဂိုဝ်ထပ်လုပ် စေ။ သစွေး အနီဟင်္သပဒါး သုတ်
စေ။ ရွှေဆိုင်း တို့ဖြင့်မွမ်း မံ စေ၊ ရွှေထီး တင် စေ၊ မှန်ကင်း စိုက် စေ၊ သည်ဘိုဝ်
တက်သက် စေ၊ စေတီပုထိုဝ် တော်များ ကိုဝ်အနေကဇာယပ်၍တင် စေ၊ သဘင်ခံ စေ၊
ဆွမ်း ကျွေး စေ၊ ပြင်လုပ်ပြုစု တော်မူသည်။ သိမ်များ ကိုဝ်ထပ်၍သမုတ် စေ၊ နိမိတ်
ကျောက်တိုင်စိုက် စေ၊ ကျောက်စာတိုင် ပေါင်း နှမ်း ယိုဝ်ယွင်း သည်များ မှာစ
ကား စပ်စကား လှည့်စကား လှပ်တို့သည် ကျေပျက်ကွာသမျှမှာ ကျောက်များ ထွင်ထပ်
၍ ကျောက်စာထိုဝ် စေ၍ စိုက် ထောင် စေ၊ ကျောက်စာတိုင်ယိမ်း သမျှမှာမတ် အောင်
ထပ်၍ စိုက် စေ၊ ပြင်လုပ်သည့် ကျောင်း တော်များ မှာတံဆိပ် တော်ထပ်၍ကျုံရမည်။
တံဆိပ် တော်လက်ရိုက်သံကိုဝ်လုပ် စေပြီး လျှင် ဝေါဘလာထွင်တင်၊ ထီး ဖြူလေး စင်း
အုပ်ရမည်၊ စည် တော်နှင့် ကျောင်း တော် ရောက်အပ်လှူ စေ။ ပိဋကတ်တိုက် တော်
ကိုလည်း ရွှေမွမ်း မံ စေ။ ပုဆိုဝ်း ပေထွင်သစွေး အတ္တရာ၊ ပကတိ ပေထွင်မင်အ

ဂ္ဃရာ၊ စာလုံး လွှတ်ရာ ရွှေဇဝါရေး စေ၊ ကညစ်အဂ္ဃရာ ရေး စေ၊ ပေအဂ်ီ
ရှစ်သောင်း လေး ထောင်တိုက် တော်သို့ဝ်သွင်း စေ။ မင်စာ ရေး ကညစ်စာ
ရေး ခန့်မြဲခန့်။ ပိဋကတ်တော်မတံဆိပ် ဘော်ရ၂၀၊ စာတည်း ပိဋကတ်တော်မ
၃၀၊ စာကြည့်ပိဋကတ်တော်မ၁၀၊ မဟာမြတ်မုနိရင်ပြင် တော်သို့တက် စေရမည်၊
ပင့်၊ ဆွမ်း တော်မှာ နိက်ကိုဝ်မခန့်နှင့်၊ နေ့ဆွမ်း ကိုဝ် နေရာ နေဝန်စုရ ဖြိုဝ်
ရ ရွာရတိုဝ်တနေ့လျှင်သပိတ်လုံး ရေ၆၀၊ ဆွမ်း အဘွယ်အရာကြံ ငှက်ပျောအုန်း သီး
ကွမ်း လျှက် ရေတကောင်း ပွှတ်အိုး အစုံ၊ အကြပ်အမနှင့်ပိဋကတ်တိုက် တော်သိုဝ်
ရောက် စေ၊ခန့်။ မဟာဒါန်ဝန်စာ ရေး ၊ သွေ့ာက်ကြီး ကို့ကိုဝ်အကြပ်အမခန့်၊ ပိဋ
ကတ်စိုး စာ ရေး ခန့်။ တိုက်သား များ မှာအညာ ပါရှမ်း ၃၀တိုကိုဝ် စောင့်စေ၊
ခန့်။ မင်စာ ရေး ကညစ်စာ ရေး တိုဝ်ကိုဝ်ကျိဝန်ကမှင်စာ ရေး တို့မှာ ရိက္ခာတ
လျှင်စပါး ၄၊ ဆား ၁၊ ပေ ရေး တို့မှာ ရိက္ခာစပါး တလျှင် ၅၊ ဆား ၁
ပေး စေ။ ဝန်တို့ဝ်ကစီရင်။

4 April 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ကဆုံလဆန်း ၃ ရက် နေ့နာ း ၁ ပြေ့ာကြီး မှူး
ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(မြှုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

11 April 1638

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊နှမတ္တာမြစ်နားတွင်ပထမစက်တော်ရာ၊ မျက်စည်တောင်ထိပ်နှင့်ဒုတိယစက်တော်ရာရှိကြောင်းကိုသုံးတန်သင်္ဂါယနာဝင်ကျမ်းကြီးများ၌လာသည်၊ ဘေးတော်သတိုးမင်းဖျားလွှတ်မှစ၍ဘိုးတော်သတိုးမင်းစောတိုင်ထင်ရှားသည်၊ အများရှိခိုးပူဇော်ရောက်သည်၊

သတိုးမင်းစောသည်ရတနာပူရမြို့မှခွါ၍အညာသို့ရောက်သည်နှင့်သံလျက်ကျွန်းသည်လေးနှစ်ငါးနှစ်တောဖြစ်ရာတွင်နိုင်ငံအလုံးပါးရှားကပ်ခိုမှီရာရဟန်းရှင်လူတဖျင်တပါးရှိကြ၍အရောက်အပေါက်မရှိချုံပိတ်ပေါင်းဖုံးအုပ်၍ရှိသည့်အကြောင်းနှင့်တောင်ဘီလိပ်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ဆရာတော်လေးပါးတို့ကကျမ်းဂန်ကြည့်၍ပထမစက်တော်ရာဒုတိယစက်တော်ရာရှိရာအရှာအဖွေအဖူးအမျှော်ကြွတော်မူမည်ကိုချင်းရိုင်းတို့အန္တရာယ်ကိုမမြင်နိုင်ရေမြေရှင်ကအရံအတားလူ၅၀၀ခန့်ထားပါဟု၍မေတ္တာစာသွင်းသည်အရာသည်သာသနာတော်ရေးပွင့်လင်းစည်ပင်မည်ကိုရည်၍ဆရာတော်တို့ကတဝတည်းပြီးပြေအောင်ကြံ၍သာသနာတော်ကိုထွန်းတောက်ပစိမ့်သောငှါပြုခြေသည်၊ ငါကလည်းဆွမ်းပစ္စည်းအစုံကျိုဝန်စါရေး၁နှင့်ခန့်၊ အိမ်ဆောင်လှေကြီးလေးစင်း၊ လှေခတ်လူရေးဒဝယ်ကျွန်တော်ခံတို့က၁၂၀နှုတ်၍ခတ်စေ၊ မြင်းကြီးဒိုင်းမှူးခန့်၊ လုလှက်ကိရိယာနှင့်၅၀၀ ကုလားကျွန်တော်ခံတို့ကပေးစေ၊ အရပ်ရပ်မြို့ရွာကင်းများကမြစ်စဉ်တလျှောက်ကြည်းရေဆရာတော်တို့ရောက်ပေါက်သည့်မြို့ရွာကလှည်းနွားလူပေးစေ၊ ဆရာတော်တို့ကိုယည်နီလေးဆူလျှာရမည်၊ ယည်တမ်းမှာကျောင်းသံဃိကလူတို့ကပေးစေရမည်၊ ဝန်တို့စီရင်။

11 April 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ကဆုံလဆန်း၁၅ရက်နေ့ဆရာတော်တို့စုံသွားမည်ကိုငှင်းလဆန်း၁၀ရက်နေ့နားခံစမြောင်မှူးထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါအံ့ပေ)

ဘုံစံတုလွတ်ကျောင်း တော်တင်ထွက်တော်မူမည်မှာ၊ ပါပခါတ်၊ သူရဿခါတ်၊
အမြိတ္တခါတ်၊ ကောလီခါတ် ၄ ရဝ်သော ဗေဒင်ကြောင်း တို့ဝ်ဖြင့်ခင်း ကျင်း၍ထွက်
စံတော်မူမည်မှာ၊ ငါအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား ဆွေတော်ရင်း မျိုး
တော်ရင်း သီရိဓမ္မာမင်း ရဲတို့ကိုမေး၍ခါတ်နေသင့်အောင်ပုံစံနှင့်ဝန်တို့ကယူ
ရမည်။ မြင်း ရထား တော်နောက်ဆင်တော်များ ကိုဝ်ချည်တည်သောအခါစည်း
စိမ်ဆင်ပေါက်ကိုဝ်တပ်တွင်း ကအနောက်ကိုဝ်ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ။ ရဲရောင်
ဟူသောလူကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။ တဝ်တော်ပြင်ကရန်ရဲဆင်မတော်ကိုဝ်
အနောက်သို့ဝ်ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ။ စည်းစိမ်ကို ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။
ရဲရန်ဆင်တော်ပါး ထွင်နတ်တူဆင်မကိုဝ်အနောက်သို့ဝ်ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ။
သီဟကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။ သက်သံဟူသောဆင်ပေါက်တော်ကိုဝ်နန်း နုကို
ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။ စစ်ဝတ်တံဆာနှင့်လူ ၂၂။ အမြောက် ၂၂၊ သေနတ် ၂၂၊
လေး ၂၂၊ ကာ ၂၂၊ လွှား ၂၂၊ အလံဖန်ရောင်ဟန်စည်ဟန်မောင်း အစုံ၊ စီး
ဆင် ၁၁၊ မြင်း ၁၁၊ ဝိရူပက္ခနတ်ရုပ်ကဲ့သို့ဝ်ဝင်း မှူး မှာစစ်ဝတ်တံဆာနှင့်မောက်
တိုတိဝ်မှန်ကင်း ရွက်စိုက်၍နဂါး တံဆာနှင့်နောက်တော်ကလိုက်စေ။ ရှေ့တော်ကဥ
ဩဆင်ပေါက်ကိုဝ်အရှေ့သို့ဝ်ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ။ နန္ဒကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း
စွဲစေ၊ နတ်တော်ဆင်မကိုဝ်အရှေ့သိုဝ်ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ၊ အောင်ခိုင်ကိုဝ်
ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ၊ ရွှေရည်ဟူသောဆင်မတော်ကိုဝ်မြတ်ဘုန်း ကိုဝ်ဦး စီး
စေ၍ချွန်း ကိုင်စေ၊ မြဲမြန်ဆင်ပေါက်တော်ကိုဝ်ထွန်း တက်ကိုဝ်ဦး စီး စေ၍ချွန်း
ကိုင်စေ၊ စစ်ဝတ်တံဆာနှင့်ကောင်ဟန် ၁၂၊ အမြောက် ၁၂၊ သေနတ် ၁၂၊ လေး
၁၂၊ လွှား ၁၂၊ အလံဖြူစီး ဆင် ၁၇၊ မြင်း ၁၇၊ ဒတ္တရဋ္ဌနတ်မင်း သဏ္ဍာန်နဂါး တံ
ဆာနှင့်ရှေ့ဝင်း မှူး ကိုဝ်မောက်တိုဝ်ထိဝ်မှန်ကင်း ရွက်နှင့်ယတ်ခါး စွဲ၍သူရဲ ၁၂၅
နှင့်နောက်တော်လိုက်စေ။ လက်ဝဲ တော်ကလက်ဝဲဆင်ပေါက်တော်ကိုဝ် မြောက်သိုဝ်
ဦး ကင်း ထား၍ချည်စေ။ သီဟကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။ ကျော်ခဲဆင်မတော်
ကိုဝ် မြောက်သိုဝ်ဦး ကင်ထား၍ချည်စေ။ လက်ဝဲကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း စွဲစေ။
သွန့်စံဆင်မကိုဝ်သံသာဆင်မနှင့်ရှည်၍ချည်စေ၊ ကျော်ခေါင်ကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ချွန်း
စွဲစေ၊ ကျော်ခဲဆင်ပေါက်ကိုဝ်လက်ဝဲဆင်ပေါက်နှင့်ရှည်၍ချည်စေ၊ စံညက်ကိုဝ်ဆင်စီး

တင်၍ ရွှန်း ဖွဲ စေ၊ အလံဝါဆောင် စေ၊ စစ်ဝတ်နှင့် ကောင်ဟန် ၁၆၊ အမြောက် ၁၆၊ သေနတ် ၁၆၊ လေး ၁၆၊ ကာ ၁၆၊ လွှား ၁၆၊ ဆင် ၁၀၊ မြင်း ၁၀၊ ကုဋေ ရနတ်မင်း ကဲ့သို့ဝ် ဘီလူး တံဆာ ဖွဲ့ဖြူနှင့် လက်ဝဲ ဝင်း မှူး ကိုဝ်ဆင်စီး စေ၍ မောက် ကိုဝ်ထိဝ် မှန်ကင်း စိုက်၍ လက်ဝဲ တော်က စစ်ဝတ်တံဆာ သူရဲ ၁၂၀ နှင့် လိုက် စေ၊ ကော လီဓါတ် တောင်စူး စူး ကျော် ခေါင်ဆင် ပေါက်ကိုဝ်မြတ်ဘုန်း ကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ ရွှန်း ဖွဲ စေ၊ မှန်ပြဆင်မကိုဝ် ကျော် ခေါင်ကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ ရွှန်း ဖွဲ စေ၊ အောင်ဦး ဆင်မကိုဝ်လက်ယာကိုဝ်ဆင်စီး တင်၍ ရွှန်း ဖွဲ စေ၊ အလံစိုက် ထောင် စေ၊ ဆင် တော် ဦး ကင်း တောင်သိုဝ်ထား ၍ ချည် စေ၊ စစ်ဝတ်တံဆာ နှင့် ကောင်ဟန်ဒိုင်း ကိုင် လှံဖွဲ ၃၀၊ အမြောက် ၃၀၊ သေနတ် ၃၀၊ လေး ၃၀၊ ကာ ၃၀၊ လွှာ ၃၀၊ စီး ဆင် ၇၊ မြင်း ၇၊ ဝိရူဠက နတ်မင်း ကဲ့သိုဝ် နတ်တံဆာ နှင့် မောက်တိုဝ်မှန် ကင်း စိုက် စေ၊ လကျာ ဝင်း မှူး ကိုဝ်တံဆာ ဆင်၍ စစ်သည်သူရဲ ၁၂၀၊ အလံနီလာ ရောင်နှင့် နောက် တော်လိုက် စေ၊ နောက် တော်လိုက်ဗြဲ မင်း ညီမင်း သား သေ နာပတိ၊ မှူး မတ်တို့ကိုဝ် ပေါင်း ရွှန်၊ မောက်ရူတံဆာ နှင့်လိုက် စေ၊ ပန်း ဆိုဝ် ပေါင်း ထုတ်၊ ပန်း ဆိုဝ်အင်္ကျီဆင်ဝတ် စေ၊ သီရိသုမဟာရတနာဓိဓမ္မာလင်္ကာရတံ ဆိပ် တော်ကိုဝ်ဆရာ တော်ကိုဝ်ပျှ တော်မူသည်၊ လုပ် စေ၊ ကျောင်း တော်မာရ ဘင် ရှေ့ဥကင် တော်ဝတွင်အ ရှေ့ကထား ရန် ကျောက်ခုံ နှင့်ထီး ဖြူလေး စင်း၊ ရွှေချ ညောင် ရွက်ထီး လက်၃ ၆တန့်၊ ရွှေချက်ထီး ဂိုဝ်ခ ဂိုင်ထီး ထောက် ရွှေအမွှန်း ထည့်စီရင်၍ အသင့်ရှိ စေ၊ ကျောင်း တော် ရှေ့တံ ဆောင်း ရင်း တွင်အုပ်ကူ နှင့် ကျောက်စာ တိုင်တွင်ဘုံစံ တုလွှတ်အမည် မှော်ကွန်း အမည်ထုလုပ်၍ စိုက် စေ၊ ကျောင်း တော်တင် သာမု ခေါ် မည်မှာ အရိယာသဃ်ာ တော် ထောင်ပြည့် ရွှေမြို့ တော်မှ စ၍ စစ်ကိုင်း တံတား ဦး ပန်း ရအ ဝေး မြို့ဝ် ရွာတံဆိပ် တော်ရ ပိဋကပ် စာ တည်း စာကြည့်တို့ကိုဝ် ပင့် စေ၊ အပျှ တော်မှာ ခါသာ သင်္ကန်း စုံ၊ ရဟန်း တို့ဝ် နှင့် ပျော်သော ကော် စောထီး ကြီး တရပတ် ဆင်စွယ်ခွက်အုပ် ဆင်စွယ်တပ် ဆေး ကြိတ် ဆောင်ရန်သတ္တုလတ်နီ မွှမ်း သင်ဖြူး ဆွမ်း ဟင်း အဘွယ်အရာ ခဲဖွယ် စား ဖွယ် ကွမ်း ယင် လက်ဘက်ထုတ် လက်သုတ်ပဝါ သာလူအုပ် လှက်ချောင်း ငှက် ပြော အုန်း သီး ကြံဆစ် သဃ်ာ တော် စေ့အပျှ တော်ရာန်များ ကိုဝ်ဝန်တို့ဝ်

စီရင်။

14 April 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်ကဆုံလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ နာ ၁း ခံ ပြေ ့ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ပိဋကတ်တော်ရေး မှာဆင်စွယ်ပေချပ်တသောင်း ရှစ်ချပ်၊ ရွှေသား ပေတသောင်း ရှစ်ချပ်၊ ငွေသား ပေတသောင်း ရှစ်ချပ်၊ အတွင်း တော်ကစီရင်သည်၊ လွှတ်ကပိဋကတ်တိုက်သိုဝ်ပို့ပေး စေ၊ ပိဋကတ်တိုက်သိုဝ်တက် တော်မူသည့်ပိဋကတ်စာမ၊ စာတည်း ၊ စာကြည့်ဆရာ တော်၊ သင်္ဃာ တော်တိုဝ်ကိုဝ်လဝတ် ဆွမ်း ဆန်တံဆိပ်ရကိုဝ်ဆန်၅၊ ငါး ၊ ငါး ပိ၊ ဆား ၊ ဆီ၊ ငါး သိုင်း ၁ပိဿာစီ၊ ပိဋကတ်စါမစာတည်း စာကြည့်သင်္ဃာ တော်တိုဝ်မှာဆန်၃၊ ငါး ၊ ငါး ပိ၊ ဆား ၊ ဆီ၊ ငါး သိုင်း ကျပ်၅ဝစီလျှစေ။ ကျိဝန်တိုကိုဝ် ခေါ်၍ဆိုဝ်၊ ကျွေပဂံဟင်း သောက်နှင့် သကျား ၊ စား ပဂံပျပ်နှင့်ဖွံပလွံ၊ သစ် သျေ်သီး၊ သစ်ဘျား သီး ၊ တရုတ်တည်သီး ၊ ဇာဒိပ္ဖို၊ လေး ညှင်း ၊ အသီး အပွင့်၊ နံ့သာဖြူဝဝစီလျှစေ တော်မူသည်။

ပိဋကတ် တော်တိုက်သိုဝ်တက် စေရမည့်ဆရာ တော်ပိဋကတ်စာမစာ တည်း စာကြည့်တို့ကို နေ့ဆွမ်း ပြင်သည်အဖွယ်အရာမစုံ၊ မကောင်း ၊ မှိုတက်သည် အရာများ ပါကြောင်း ကိုရွှေနတော်ကြား တော်မူသည်၊ ဝန်တိုကမကြည့်မရှုစေ လောဝ်၊ ၎င်းတို့ကိုလွှတ်တွင်နေစေ၍အကြည့်အရှုအစီအရင်ခန့်တော်မူသည်။ နင်တို့က အစစ်အကြောအကြည့်အယူမခန့်သော ကြောင့်မကောင်း သည်ကိုဝ်ရွှေနတော်ကြား ရသည်။ ဆွမ်း ကိုသပိတ်ပြည့်ပြင်စေ၊ ဝက်သား တစ်ကိုအကျော်၊ နံရိုး ကျော်၊ ဝက် သား ကျော်ချက်၊ ဝက်သား စိမ်း ပေါင်း ချိန်၅ဝိ၊ ကြက်ပေါင်း ၅ဝိ၊ ငါး ကျော် ပေါင်း ၅ဝိ၊ ငါး စိမ်း ပေါင်း ၅ဝိ၊ ငါး ကောင်ကျော်၅ဝိ၊ ငါး တစ်ကျော်၅ဝိ၊ လက်သုတ်၃မည်၊ သနတ်၃မည်၊ ခရမ်း သီး ကျော်၊ လိပ်ဥ၊ ပုဇွန်ထုတ်၊ စား မဲပွဲ တော်ကိုဝ်လှအောင်ပြင်စေ။ ယို၃မည်၊ သကျား မုံ့၃မည်၊ ထန်လျက်မုံ့၃မည်၊ ပေါက် ဆုတ်၊ သလျှုထုတ်၊ ညာတရာ၊ ရွှေထမင်း ၊ မုံ့လုံး ၊ ကျွဲသည်း ၊ ပဲမုံ့၊ ပတူ၊ အချိုပွဲ တော်ကိုဝ်လှအောင်ပြင်စေ။ ကြံစည်း ၊ ကွမ်း ၊ လွှက်၊ ဆေး ၊ ၄က်ပျောဘီး ၊ အုန်း ဆီ၊ သီး ပြွမ်း အိုဝ်၊ တကောင်း ရေပြည့်ငါအလျှတော်ရန်များ ကိုဝ်နံက်တ ချက်တီး ကိုအတွင်း တော်သိုဝ်သွင်း ၍ပြစေ။ ပြပြီး မှမဟာမြတ်မုဏိပိဋကတ်တော် တိုက်သိုဝ်အကြပ်အမနှင့်ပိုဝ်စေ။ မဟာဒါန်ဝန်စာရေး တို့ဝ်ကစာရင်း ယူစေရ မည်၊ ခန့်ပြီး လျှင်ဝန်တို့ကစုံစေ့အောင်စာချွန်ပေး အပ်၍စီရင်စေရမည်။/အ

ကြပ်အမခန့်ထား၍ ပိုဝ်လျှစေ။

22 April 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မှုး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနရုံး ၄၂၀၇)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်။ ညီတော်မင်း ဝဲ ကျော်စွာကိုဝ်အိမ်စကြော ၄ ပွင့်၊ အမွှမ်း ချင်ဖိတ်၊ အပြောက်ထု၊ တုရင်ပြာတပ်၊ အနီဝင်း ၊ မြင်းကပ်အထက်ကွပ်ပြစ်စီ၊ ပတ်လည် ကောင်ဟံတန်း နှင့်စောင့်နေစေ။ ကင်းတား မြင်း ၄ စု၊ လက်ဝဲရာဇ သွေ့ကာ၊ နန္ဒသီဟ သွေ့ကာ၊ လက်ယာ ရဲသူ သွေ့ကာ၊ လက်ယာကာမဏိ သွေ့ကာ၊ ဆင်တော်သည် သိမ်ပဲ့သူ သွေ့ဘိတိုကိုဝ်အပ်ရမည်။ လှော်ကား စင်လုံး ၄ က်ပြည့်၊ ခင်တရင်အနီတစု ရွှေနှစ်စု၊ အမိုး နီတွင် ရွှေကြာနှစ်ပွင့်၊ ကြာရိုဝ်ကြာရွက်ဇာဝါရေး ၊ အမွှမ်း အပျောက်ထု၊ ဟင်း ရန်ဘူး ၊ မျက်နှာကြက်ကြာယပ်၊ အောင်း ဖြူ၅ပွင့်၊ ငွေကျိဝ်၊ ရွှေကတော့၊ တက်မရွှေပိန်း ၊ လှော်ကား တက်ချင်ပုရွှေ၊ အရွက်နီ၊ လှော်လု ဖေါင်း ချွန်း ၊ လှော်ကား ဦး ပဲ့လုင်တိုင်၊ ကြေး စည်တိုင်၊ လှော်ကား မျက်မေ့ နှစ်ဘက်တပ်၍စီး စေ။

ဝေါကြီး ၊ ကျိုင်း ရွှေချက်၄၊ သား လိုက်၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ အဆောင်နီဆင်ပေါက်၅ စီး၊ ယည်သာ၅စီး ၊ ရွှေဒိုင်း ၁၀၊ ရွှေဓါး ၁၀၊ ရွှေလှံ ၁၀၊ ရွှေလွှား ၁၀၊ ကုလား ဖျိဝ် သွေ့ကာ ၁၀၊ စည်နီ၅လုံး ၊ ငွေနှဲ၊ ငွေခရား၊ ပုံသာ သနား တော်မူသည်၊ ခေါ်၍လွှတ်တွင်ပြန်။

8 May 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်နယုန်လဆန်း ၇ ရက်နေ့နား ခံတော်စမြောင်မှူး လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

အနန္တမဇာဆရာတော်၊ အရိယာလင်္ကာရဆရာတော်၊ ဘိလောကာလင်္ကာရဆရာ
တော်၊ သီရိသုမင်္ဂလာဇဂုရုတောင်ဘီလာဆရာတော်တို့စုန်သွား၍ စကုမြို့အဝင်
မင်းဘူးဆိပ်တွင် လှေဆိုက်၏။ ဟိမဝန္တာသို့ဝ်ဝင်တော်မူကုန်သည်။ မရှက်တောသို
ရောက်၍သစ်ပင်ကြီး၌ စခန်းချတော်မူသည်။ ထိုနေ့ည၌လည်း ဆရာတော်၄
ပါး သင်္ဃာတော်တကျိတ် ၂ပါး ၊ ပေါင်း တကျိတ်ချောက်ပါး တိုဝ်သည်ပရိတ်ရွတ်သည်။
သင်တော်မူကုန်သောကျမ်း အပေါင်း တို့ကိုဟောသည်။ အတန်ငယ်ကျိန်း တော်မူကြ
သည်။ မိုဝ်သောက်၃ချက်တီး ကျော်၅မောင်း ခန့်တွင်၊ တောင်ဘီလာဆရာတော်
မြင်မက်သည်၊ ခွေး နက်ကြီး တခုကိုကြိုး ထည့်၍ လူတရောက်လှံကန်ကိုင်လျက်ဆရာတော်
ရှေ့ရောက်လာသည်။ ဘုန်း ကြီး တို့လာသည် ဘောအုပ်ကြီး စွ၊ ချင်သေ့၊ သစ်၊ ကျွား
မြွေ၊ ဖါး ၊ ကင်း ၊ သင်း   များ သည်။ သိနိုက်လျှင်အန္တရာယ်ဖြစ်မည်ကို [illegible]
လောဝ်။ အဘယ်ကြောင့်သည်တောအုပ်သို့လာကုန်သည်နည်း မေး ရာတွင် ဒါယကာ
ငါတိုဝ်သည် ဂေါတမဘုရား ရှင်ပညပ်တော်နှင့်သိမ်အပြင်၌ကမ္မဝါတင်၍ ငါတို့ကိုဆရာ
ဥပဇ္ဈာယ် ရှေ့ကမ္မဝါဆရာတိုဝ်ဘတ်၍ပဉ္စင်း အဖြစ်ကိုပေး သည်။ ကာရကသင်္ဃာ
၂၁အပြည့်အစုံပဉ္စင်း ခံသည်။ ငါတို့ဆရာဘုရား သခင်ဂဝါမြောက်၌သံသုမာရ
ဂီရိပြည်ကနမန္တနား သိုဝ်ရောက်တော်မူရာတွင်နမန္တာနဂါး တောင်း ပန်
သောကြောင့်ပုံတောင်နှင့်အတူအရုံအထား တရာ၃ ရှစ်ကွက်စက်တော်ကိုထင်စေ
သတည်း မိဋ္ဌာန်တော်မူ၍ ကျောက်ဖျာအပြင်ထက်နင်း လျှင်လက်လေး သစ်ထုဖြစ်၍
ခြေတော်ရာထင်ရသည်။ ထိုခြေတော်ရာကိုဝ် တောင်း ပန်သောနဂါး သည်သာ
သနာတော်၅၀၀၀တိုင်အောင်စောင့်ရှောက်ရသည်။ မျက်သည်း တောင်ထိပ်၌
လည်း သစ္စာမှန်လှသောရဟန္တာ တောင်း ပန်ရာတွင်ချတော်မူသည်။ ဒုတိယခြေ
တော်ရာရှိကြောင်း ကိုဝ်ရတနာပူရမြို့ဝ်တည်ပဋ္ဌမမင်း ကသည်၁၉ဆက်တိုင်ထင်ရှါး
၍အာနုဘော်တိတ်ဆိတ်သည်များ ကိုဝ်ကျမ်း ဂန်လာသည်ဖြစ်၍ ငါတို့ဘုရား သခင်
စက်တော်ရာကိုဝ်ရှာမည်လာကြသည်ဟုပြောလျှင်ငါခွေး နက်ကြီး ဝင်သောတော
လမ်း ကိုဝ်လိုက်ကြကုန်၊ စက်တော်ရာကိုတွေ့လိမ့်မည်ဟူ၍စကား ပြောစည်နိုဝ်း
တော်မူ၏။

ဆရာတော်၃ပါး တို့ဝ်နှင့်သင်္ဃာတော်တို့ဝ်ကိုဝ်အိပ်မက်တော်မူသည့်အ

တိုင်း ပြန်ရာတွင်ဆရာတော်တို့ကကဿပဘုရား သာသနာတော်ယိုယွင်း မည်ကိုသူ
ဇံ့ပတိတို့သိ၍ ဝိသုကြုံနတ်သား ကို ခွေး နက်ကြီး ပြုစေ၍သံကြိုး တည့်မှသကြား မင်း မု
ဆိုဝ်အရောင်ပြ၍မြှိဝ်ကိုသုံး ပတ်လည်ပြီး မှဗြဟ္မစေတ်မင်း လေသာပတင်း သို့ဝ်လက်
နှစ်ဘက်ကိုတင် စေ၍ မိုး ကြိုး သံကဲ့သို့ဝ် သောမျှား စွာ သောအသံကိုပြု စေ၍ကျမ်း ဂန်
လာသည်။ ညီတော်တို့ငါတို့ကိုလည်း သူဇံပတိသည် ခွေး နက်ကြီး သဏ္ဍာန်ဖန်ဆင်း ၍ ရင်
အပ်မပြု၊ အိပ်မက်သာပြသည်။ ထိုဝ်သူဆိုဝ်တိုင်း မိုဝ်း သောက်လျှင် ခွေး နက်ကြီး
တောသိုဝ်ဝင်သည်ကိုမြင် ခြေကထိုဝ် တောအုပ်တွင်ပင်ဘုရား သခင်စက်တော်ရာ
ရှိ၏ယူရမည်ဆိုကုန်၏။ နေတက်လျှင်ဆွမ်း ဘုန်း ပေး ၍ တောအုပ်သို့ဝင် တော်မူ၏။
ခွေး နက်တခုသည်လမ်း တွေ့သို့ဝ် ရှေ့ရှု၍ စိုက်စိုက်မတ်မတ်မထီ လေး စား လှမ်း ကာ
မျှဖြင့်သွား ၍ တောအုပ်သို့ဝ်ဝင်၏။

ဆရာတော်တို့သည် ခွေး နက်ဝင် သော တောသို့ဝင်၏။ သရက္ခန်၊ နံ့သာ၊
ကော်သဇင်၊ ပန်း နံ့လှိုင်၍ကျိုင်စွာ မွှေး ၏။ ခွေး လည်း ထိုတွင် ပျောက် လေ၏။
ဆရာတော်တို့လည်း ရေကိုဝ်ရှိ သောမြစ်တဘက်သို့ဝ်ကူး ရာတွင်ဘီလူး တယောက်
ထိုင်သျှက် တွေ့၏။ ဘုန်း ကြီး ၊ ဘဇာအလိုဝ်ငှါလာသနည်း ဟုမေး ၏၊ ရှေး နည်း ဆို
ကုန်၏၊ ဘီး လူး လည်း လက်ညှိုး ညွှန်၍ဤကား ဘုရား သခင် ခြေ တော်ရာတည်း ဟု
ပြ၏။ ဆရာတော်တို့ဝ်လည်း ဝတ်ဖြည့်ကုန်၏။ ရောင်တော် ချောက်သွယ်တပြိုင်နက်
လွှတ်တော်မူ၏။ ရောင်တော်စဲမှဘီလူး ကဤကား ပထမစက်တော်ရာငါတောင်း
ပန်၍ပြသည်၊ အထက်မှာဒုတိယစက်တော်ရာရှိ၏။ တောင်သို့တက်ကုန် လော့၊
တိုက်တွန်း ၏၊ တောင်ထိပ်သို့ရောက်လျှင်စက်တော်ရာကထန်း လုံး ခန့်အရောင်
ထွက်၍ တောင် ခြေရင်း သို့ဝင်၏။ ရွှေတိုင်စိုက် သောအရာကဲ့သို့ဝ်ရှိ၏။ ဆရာတော်
တို့လည်း ရှိခိုး ပူဇော်ကုန်၏။

ထိုဝ်နေ့ည တောင်ဘီလာပုဂ္ဂိုလ် ကျော်ပဋ္ဌာန်း နှစ်ဆယ် လေး ပစ္စည်း
ကိုဝ်အကုန် ဟော၏။ တောစိုး တောင် စောင့်နတ်လာ၍ နာ၏။ နောက် သော
တာပန်နတ်လာ၏။ အသုနည်း မေး သော်ငါသောတာပန်ဆိုဝ်၏။ သောတာပန်
နတ်ဘုရား သခင်ကိုဝ်မြီ၏ လော ဟူမေး ၏။ မီ ကြောင်း ကိုဆိုဝ်၏။ ငါဟော သော
ပဋ္ဌာန်း တရား တော်သည်ဘုရား သခင် ဟော တော်မူ သောတရား တော်နှင့်

အဂ္ဂရာဝုတ္တညီ၏ လောဟု မေး၏။ ဘုရားသခင် ဟောတော်မူသောတရားတော်နှင့် ထောက် သော်ပုတ်နံ့လှစွာသော ငါး ပိကိုဝ်ဆယ်ထပ် ဖက်ဖြင့်ထုတ်လျှင်အပေါ်ဆုံးဘက်တွင် နံ့သောအနံ့နှင့်တူ၏ဟုဆိုဝ်၏။ တောင်ဘီလာဆရာတော်ကလည်း ဟယ်ကျွန်သား နတ်၊ နင် သောတာပန်ဆိုဝ်သည်၊ သောတာပန်စကား မထွက်၊ ဘုရားရှင်သာသနာတော်တဝက်မျှမလဲသေး သည်ကိုဝ် မုသာဝါဒ ဆောင်သည်။ ငါ ဟောသောပဋ္ဌာန်း တရားတော်သည်အဂ္ဂရာဝုတ္တိအယိုအယွင်း မရှိမှန်၏။ ယိုဝ်ပချေလျှင်ငါဥဏ္ဍောင်း ကိုစက် ရောက်စေသတည်း မိန့်တော်မူရာတွင်မှ သောတာပန်နတ်က ငါသောတာပန်မှန်၏။ ဘုန်းကြီး ဟောသောတရားသည်ဘုရားသခင် ဟောတော်မူသောတရားတော်နှင့်အဂ္ဂရာဝုတ္တိတူ၏။ ဘုန်းကြီးအား ဝိရိယကိုတက်စေခြင်း ငှါငါဆိုဝ်သည်၊ ဘုရား ဆုကိုဖြည့်အံ့သည်ဟူ၍ဆိုဝ်ပြီး လျှင်ကွယ်လေ၏။

မိုဝ်သောက်လျှင်နတ်ကိုဂ်ဆွမ်း ဩချဲဘုန်း ပေးရ၏။ ထိုဝ်တောမှထွက်သျှင်ပထမစက်တော်ရာသိုဝ်ဝင်၍ ရှိခိုဝ်ရာတွင်အံ့သကိုက်ကိုဖြန့်၍ ငါသည်ဘုရား မချွတ်ဖြစ်အံ့ဤသဃ်န်း တွင်၁ဝဂကွက်စက်တော်ထင်စေသတည်း ဟူ၍ မိဌာန်မြွက်ဆိုဝ်ပြီး လျှင်စက်တော်ရာကိုလှမ်း၏။ ယူ၍ကြည့်လျှင်၁ဝဂကွက်စက်လက္ခဏာနှင့်တကွကြီးကြာငှက်ရုပ်ကုန်း၍ထ၏။ ထိုဝ်အရာကိုဝ်ဘတ်တော်မူသော်ကား ငါဘုရား မချွတ်ဖြစ်အံ့၊ ကြိုဝ်ကြာငှက်ကုန်း၍ပြသည်အလိုကား ကျိုဝ်လေဦး၊ ကြာချေဦး မည်ဆိုဝ်လိုဝ်သည်။ ဘတ်ပြီး လျှင်စက်တော်ရာကို ချည်ဖြင့်ကွင်း၍ယူခဲ့မှအစည်အတိုင်း လာ၍အဝ ရွှေနန်း တော်သို့ ရောက်တော်မူကုန်၏။ အလုံး စုံကိုဘဝရှင်မင်း တရားကြီးအား မိန့်တော်မူ၏။

ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး လည်း ယုံတော်မူသောအရာကိုမပြန် နေရာတွင်စက်တော်ရာ ချည်ကွင်း ကိုနန်း တော်တွင်ပိတန်ဘျက်၍ဆရာတော်တို့ဝတ်ဖြည့်၍မဟာနမကာရရှိခိုဝ်ကိုဝ်ရွှတ်တော်မူကြရာတွင်ညိုဝ်သော ရောင်ချည်တော်ကိုလွှတ်၍တနန်း လုံး မိုက်၏။ ရွှေသော ရောင်ခြည်တော်၊ ဖြူသော ရောင်ခြည်တော်၊ နီသော ရောင်ခြည်တော်၊ မောင်းသော ရောင်ခြည်တော်၊ တခဲနက်ပြိုဝ်ပြိုဝ်ပြက်သော ရောင်ခြည်တော်တို့ကိုဝ်လွှတ်ရာတွင်မှဘဝရှင်မင်း တရားကြီး သည် ရွှေပေါက် ပေါက် ငွေပေါက် ပေါက်ပဿမြား ပေါက် ပေါက်တို့ဝ်ဖြင့်ပူဇော်၍ဦး တိုက်

16 May 1638

တော်မူပြီး မှ ရွှေကြုတ် ငွေကြုတ်ဋ္ဌသွင်း ၍ကိုး ကွယ် တော်မူ၏။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာ စော်ဘွား မြို့ဝ်စား တပ် ပေါင်း စား တို့ဝ်ကိုချည်ကွင်း တိုင်း ၍ ပို့ရ၏။ သို့သျှင်ဆရာ တော်တိုဝ် ဆောင်ယူခဲ့ သောစက် တော်ရာ ချည်ကွင်း ကိုဝ်ဆိုဝ်ရာသို ကြောင်း စကား ပြီး ၏။

16 May 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်နယုံလ္ဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နန်း တော်သိုဝ် ရောက်၏။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ ရွှေမြိုဝ် တော်မှ စ၍တန်တား ဦး ပန်း ရတုရင် ခြေစစ်ကိုင်း ကောင်း မှု ကော်မျှား မှာ သဘင်း သုံး နေ တော်မူကုန် သော အရိယာသဃ်ာ တော် တို့ထွင်ကိုဏ်း သီး နေ ဧကပုဂ္ဂလ ကျောင်း နေတိုဝ်သည်ကံအ ပျောက်ဘဝ ပြောင်း သည် များ မှာ ငါ့အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သည်သာသနာ ဒါယကာ တော် ဖြစ်သည်ပြဉ် မိပြည်ဘ အရာ ရောက်သည် ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုဝ်စိုဝ်အုပ် တော်မူသည့် အရာလည်း မြိုဝ် နေပြည်သား ရဟန်း ပုဏ္ဏား ဆိုဝ်ရိုဝ်စကား များ ထွင်ပါဝင် သော ရဟန်း သော်လည်း ကောင်း ပုဏ္ဏား သော်လည်း ကောင်း ပဉ္စသီသတင်း မကင်း သောသဒ္ဒမ္မပူရိသတို့သော်လည်း ကောင်း ၊ သဇီဝကသည်နိဇီဝကသိုဝ်ဘဝ ပြောင်း သူတိုကိုဝ် ပျောက်။ ကိုဏ်း သဃ်ာပုဂ္ဂိုလ်ပြန် တော်မူလျှင်အလှူ တော်ခါသ ၁၂၊ ဖျင် ၁၀၊ သာလူ ၃၊ လှက် ချောင်း ၆၊ ဧကပုဂ္ဂလပြန် တော်မူလျှင်အလှူ တော်ခါသ ၁၁၊ ဖျင် ၅၊ သာလူ ၂၊ လှက် ချောင်း ၄၊ ပုဏ္ဏား လွန်လျှင် ဖျင် ၆၊ သာလူ ၂၊ လှက် ချောင်း ၂၊ သဒ္ဒမ္မပူရိသတို့လွန်လျှင် ဖျင် ၄၊ သာလူ ၂၊ လှက် ချောင်း ၂၊ ကြေး ၁၀၊ သဂြိုဟ် တော် ကိုမြိုဝ်ဝန်၊ သောင်မှူး ၊ မြိုဝ်စာရေး တို့ကဆိုင်ရာတိုက် တော်ကထုတ်၍သဂြိုဟ်မင် လာ တော်ကြီး စီရင်ရာသိုဝ် ရောက် အောင်အကူ တော်ကူ စေ။ ဝန်တို့ စီရင်။

8 June 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ပြည့်ဝါဆိုဝ်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နာခံ ပြော့ကြီး မှူး ထုတ် ၍လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

10 June 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြို့တွင်း ရွှေစည်း ခုံမှာ ဝါတွင်း ဝါပ မဆိုတလလျှင်သတင်း ကြီး လပြည့်လကွယ်ကိုသက် တော်ကြီး သံဃာတရား ရှစ်ပါး ပင့်၍ဆွမ်း တော် ကျွေး ရမည်။ တံဆိပ် တော် ရပိဋကတ် တော် စါမစါတည်း စါကြည့် မဟိန္ဒမဇ္ဈသဒ္ဓမ္မဒီပါက ရညာ ဇောတိ တေမိအရညဝါသီ၊ ပိဋကာလ၊ ရှေ့ပရက္ကမ၊ နောက်ပရက္ကမ၊ ချောက်မသက် တော် ကြီး များ ကိုပင့် ကျွေးရမည်၊ ဆွမ်း အသွယ်အရာ များ မှာကျိုဝန်ကဆွမ်း ၊ တရား သူကြီး တို့ကခဲဘွယ်စား ဘွယ်၊ ဇေတရာဇ်ကကွမ်း ၊ လက်၊ ဆေး ၊ ကွမ်း ဦး ကောက် ဟို့ကဆွမ်း ဟင်း စီရင်စေ၍ ရွှေစည်း ခုံရင်ပြင် တော်သို့အကြပ်အမခန့်ထား ၍ ပို့ စေရမည်။ ဝန်တို့စီရင်။

10 June 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့် ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

10 June 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့် ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် ၁ နေ့ပြဲတိုက် တော်သိုဝ်ထွက် တော်မူရာ ထွင်မင်း ဝဲ ကျော်စွာကကျွန်စာရင်း အကျယ် ပေး လှာသည်ကိုဝ်စာရင်း ကြောင်း နှင့်အကွမင်း တရား ကျွန် တော်မမှိုဝ်၊ ကျွံ တော်မှိုဝ်နှင့်မင်း ဝဲ ကျော်စွာကျွံ တော် မှိုဝ်နှင့်သင့်ကျ၍သား မြေး မြင်၍အရှက်အတင်ကိုဝ်အစီရင် တော်ခံ သော် နေခင် တော်မင်း တရား လက်ထက် တော်က ရွှေး သင့်သည်မယား တို့သား မြေး များ သည် မိမွပါယောကျ်ား ပါ စာရင်း မှတ်စေ။ ရွှေး သင့် လေပြီး သည်ပြင်ကိုမူကား မင်း ညီမင်း သား ကျေး ကျွံနှင့်မင်း တရား ကျွံ တော်မနှင့်မသင့်မ နေနှင့်ဟူ၍ဘုန်း တော်ကြီး လှသည့်ဘဝရှင်မင်း တရား အမိန့် တော်ရှိသည်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ အခွန်တော်ဆက် ရွှေကြင်သခွေး၊ ပယင်း၊ ကျော်ံ၊ သံ၊ ဘဏ္ဍာ
အခွန်တော်ဆက် ၅ စို့သားတို့သည်၊ အသက်မွေး ရအောင်၊ ကြွေး မြဲပိုင်အောင်၊
ရွှေ၊ သံ၊ သခွေး၊ ပယင်း၊ ကျော်ံ၊ သံ၊ တို့ကိုနှလုံး ပြု၍ကြင်လုပ်စေ။ ဘဏ္ဍာတော်
ကြွင်း လျှင်သူကြွေး သူမြေတင်သည်ကိုဆပ်။ သင်း တို့သည်ကတူး အရိုင်း အဆိုင်း ဖြစ်သည်။
ကြွေး ဆပ်ရအောင် ရွှေ၊ သခွေး၊ ပယင်း၊ ကျော်ံ၊ သံ၊ ကြင်လုပ်ထိုး လျှက်ကို
ရှကြွး ရှင်မြို့ရှင်တို့သည်မကိုင်မငင်မတောင်း စေနှင့်၊ ကိုင်ငင်တောင်း လေလျှင်
တတန်ချေး တတန်ငါး ကြေး ပွါး ပြန်ချေလျှင် ရခဲရလွယ်ရှိသည်။ လယ်လုပ်သော်
မိုး မှန်မမှန်ရှိသည်၊ ကုန်ပြုသော်မြတ်မမြတ်ရှိသည်၊ ဈေး ဘော်ကား သော်စွန်
မစွန်ရှိသည်၊ ကြွေး ချသော်ရမရရှိသည်၊ တိဌာနသတိနတ်တို့ကိုရိုသေစွာပသ၍
သေချာစွာကြင်လုပ်လျှင်အရမှန်သည်၊ ရသည် ရွှေကိုရောင်း၍သူကြွေး တင်သည်ကို
ဆပ်၊ ကြွင်း လျှင်ရသည့်အဘိုး နှင့်အသက်မွေး ရသည်၊ အစီး အပွါး ကိုလည်း ပြုရသည်၊
သံသရာကျွေး လည်း အလှူပေး ရသည်၊ အခွန်တော်ဆက်ရအောင်ကြင်လုပ်စေ၊ အ
ခွန်တော်ကကြွင်း လျှင် သူကြွေး သူမြီတင်မည်အဘိုး အနည်း အများ ရှိမည်၊ လုံး လုံး
လျောင်း လျောင်း စွန်မစွန်ရှိမည်၊ ငတိုင်၊ ငပု၊ ငသီဟ၊ ငဖုန်း၊ ငစုတို့စာ
ရင်း မှတ်၍ တံဆိပ်ခတ်၊ အခွန်တော်ကကြွင်း လျှင်ဈေး နှုန်း အဘိုး ဖြတ်၍ ကြေး
တော်ငွေတော်ကိုယူ၊ သူကြွေး တင်သည်ကိုဆပ်စေ၊ မတင်သည်ကိုလည်း အစီး အပွါး ချ
ရအောင်၊ အလှူပေး ရအောင်၊ အသက်မွေး ရအောင်၊ ကြေး တော်ငွေတော်
ကိုယူစေ၊ ငါ၏ကျွန်တော်မျိုး တို့တွင်ဘဏ္ဍာ ၁၅ စို့ ရွှေသခွေး သံချက်ပယင်း ကျော်ံအခွန်
တော်ဆက်အစုသား တို့သည်သား တော်အစည်မြေး တော်အဆက်နန်း ရိုး နန်း စည်
အခွန်တော်အသုံး တော်ဖြစ်သည်၊ သင်း တို့သည်ကတူး အရိုင်း အဆိုင်း တောသား
တောငှက်ဖြစ်သည်၊ လုပ်အိုင်စား ကျင်း မသာသာရာ၊ မိုဃ်း ပေါ်မကြီး ကြီး ရာ
နေစေ၊ သင်း တို့လုပ်စား သည့်လယ်ယာမိုး မြေ တောင်ယာပဲခင်း တို့ကို သူကြီး
မြေတိုင်ကြေး စား ရွာစား တို့က အဘိုး အခွန်တော်မရေး မမှတ်မကော်ံမခံ
စေနှင့်၊ မြို့မှုရွာဝန်အသေး အဖွဲ့ အိမ်ကြေး မရှိစေနှင့်၊ သင်း တို့သည်အရိုင်း
အပြုဖြစ်သည်၊ သင်း တို့အလျော်ံဘာသာနေစေ၍ စိတ်ရှိရာလုပ်စား စေ၊ အ

ပိုင်အနိုင်တောင်း ခံ၍ ပြေး ပုန်း ရှောင်လွှဲနေလျှင် အခွန်တော်အသုံး တော်ပျက်စီး မည်ဖြစ်သည်၊ အခွန်တော်ဆက်သရအောင် ရွှေ၊ သစွေး ၊ သံ၊ ပယင်း ၊ ကျောံ်မျှား ကျင်လုပ်သည်ကိုသူကြီး မြေတိုင်း ကြေး စား ရွာစား တို့က မဆီး မတား နှင့်၊ ကျင်လုပ်စေ၊ ရွှေ၊ သစွေး ၊ သံ၊ ပယင်း ၊ ကျောက်၊ အခွန်တော်ဆက်တို့သည် ငါ၏ ရွှေနန်း တော်အောက် ရွှေနန်း တော်တိုင်တွင် ရွှေ၊ သစွေး ရှိသည်၊ သံ၊ ပယင်း ၊ ကျောံ် ရှိသည်ဆိုလျှင်ကြင်လုပ်ထိုးချက်စေ၊ ရွှေ၊ သစွေး ၊ သံ၊ ပယင်း ၊ ကျောံ်အခွန်တော်သား တို့သည် လွင့်ပါး ၍အခြား အစုမှာစာရင်း သွင်း လေသည်၊ အခြား အစုမှာစာရင်း ဆက်သွင်း မရှိစေနှင့်၊ ကြွေး တင်လျှင်မကိုင်စေနှင့်၊ ကျွန်မဖြစ်စေနှင့်၊ သပေါ်မကောံ်စေနှင့်၊ သတိုး မင်း စောမင်း ဝဲ ကျော်စွာကြီး လက်ထက်ကလွင့်ပါး ရှိလေသည်၊ ကျွန်ဖြစ်လေသည်၊ ကြွေး တင်လျှင်ကိုင်လေသည်၊ သပေါ်ကောံ်လေသည်၊ အခြား အစုမှာစာရင်း ချ၍ ရှိလေသည်ကို မရှိစေနှင့်၊ နှုတ်၊ အဘိုး အခွန်တော်ဖြစ်အောင် မိန်း မယောကျ်ား လုံ့လပြု၍ကြင်လုပ်စေ၊ ရွှေကြင်သစွေး သံချက်ပယင်း ကျောံ်ငယ်သား မတို့နှင့် ဆင်တော်သည်မြင်း တော်သည်နှင့်ပင်သင့်သော်လည်း မိန်း မတတိုင်၊ ယောကျ်ား တတိုင်မရှိစေနှင့်၊ ရွှေကြင်သံချက်သစွေး ပယင်း ကျောံ်အစုသို့သာပါစေ၊ ရွှေကြင်သစွေး သံချက်ပယင်း ကျောံ်အစုသား တို့နှင့်အခြား အစုသား တို့စကား အရှက်အတင်ရှိလျှင် ကျီဝန်မှာဆိုစေ။

21 June 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့် ပဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့ ဘုန်းတော်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ဩတိုက်တော်ကို ထွက်တော်မူ၍ အမိန့်တော်ရှိသည်၊ နား ခံတော်ဇေတယတမန်ပြန်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

(30) June 1638

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော အာသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ တံဆိပ်တော်ရဆရာတော် ပိဋကတ်တော်စါမစါတည်း စါကြည့်ဆ
ရာတော်တို့မှာ နှစ်သစ်တက်ရွှေစည်း ခုံရင်ပြင်တော်မှာ ရေဆေး အချိုစမဲအလှူ
တော်သင်္ကြန်ကျသနေ့တက်၍အလှူတော်ခံရသည်။ ကြပ်သနေ့ပြာဿဒ်တော်မှာဆွမ်းဘုန်း
ပေး ရသည်။ တက်သနေ့အနောက်အတွင်း တော်မှာဘုန်း ပေး ရသည်။ ဝါဆိုလပြည့်
နေ့ကသည်သတင်း ကျွတ်လပြည့်နေ့တိုင်ဝင်း တော်လေးရပ်မှာဆွမ်းဘုန်း ပေး ရ
သည်။ သည့်ပြင်အထူး ပင့်လျှောက်လျှင်အတွင်း တော်သို့ဝင်၍ဘုန်း ပေး ရသည်။ ရွှေ
မြို့တော်ပတ်လည်တန်တား ဦးပန်း ရစစ်ကိုင်း များ မှာဧကပုဂ္ဂလတို့သတင်း သုံး
နေတော်မူကုန်သည်။ တနှစ်လည်၍မှနန်း တော်ကတကြိမ်တခါမှအပင့်အခေါ်မ
လျှောက်၍အရိယာသံဃာ တော်တို့မရောက်ရှိသည်။ သက်တော်ကြီး ၈၀ကို မြေနန်း
တော်သို့ဝင်ရမည်ပင်။ သည့်ပြင်သံဃာ တော်တို့ကိုလွှတ်သို့ကြွပါ၊ ၁၀၀၀ပြည့်အလှူတော်
ပေး မည်ကိုလျှောက်၍ပင်။ သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ဝါခေါင်လဆန်း ၁၅ ရက်နေ့အ 14 July 1638
လှူတော်ရန်သပိတ်တော်စုံ ၁၀၀၀၊ သင်္ကန်း တော်စုံ ၁၀၀၀၊ ဆွမ်း အဘွယ်အရာ
ဟင်း ကွမ်း လွှက်ကြီးစီး ငှက်ပျောအုန်း သီး များ မှာလည်း ၁၀၀၀ပြည့်အလှူတော်
ကိုဝန်တို့ကစီရင်၍ စေ့စပ်အောင်လှူ။ ပူဇော် တော်ပွဲထုတ်မှာပရိတ် တော်ရွတ်စေ၊
သံဃာ တော်စေ့ကြွေပဂံ သကြား စွန်ပလွန်ဇာဒိဖိုလ်သီး လေး ညှင်း ပွင့် က
ရဝေး နံ့သာဖြူလှူစေ။ သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ဝါခေါင်လဆန်း ၁၅ ရက်နေ့အလှူ 14 July 1638
တော်ပေး တော်မူမည်၊ ဝန်တို့စီရင်။

(30) June 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ဝါခေါင်(လဆန်း ၁ ရက်နေ့) ပြော့ကြီး မှူး
ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အရှေ့ဝင်း သပြေ လှော်ကား ၊ ဩတရေဝ် လှော်ကား ၊ ပဲကူး နိုင်ငံ လှော်ကား ၊ ဘုန်း တော်နိုင်ငံ လှော်ကား ၊ နောက်ဝင်း လက်ရွေး ကြီး လှော်ကား ၊ လက်သစ်မင်း တရား စက်ကြိုး ၊ ပွဲတိုင်း ကျော်၊ လက်ဝဲဝင်း ပြည် လုံး အုံ့၊ ပြည်လုံး ကျော်၊ ကောင်မစစ် လှေ၊ လက်ယာဝင်း ရန်နိုင်ပြည်လုံး ယူ၊ သာရဗိမါန်သါရကမကော်၊ အိကင်း ၊ သူရဲတု လွှတ်၊စစ်လျှင်၊ ဇင်း မယ်အင်း မ၊ တောင်ငူအင်း မမှစ၍ဝင်း တော်လှော်ကား အစုစု၊ ဒိုင်း စု၊ ဝင်း စု၊ ကိုယ်ရံ၊ ရွှေလှံ၊ ရွှေလေး ၊ သေနတ်၊ အမြောက်၊ ကောင်ဟန်တို့နှင့်လက်ဝဲမြင်း ၊ လှေ၊ လက်ယာမြင်း ၊ လှေ၊ စာဝတီလှေ၊ အမြောက်တင် ရွှေလေါင်း ကြီး ၊ ကရဝိတ် ဘောင်၊တိုး ဘောင်၊ဇီဝစိုဝ်ဘောင်၊ ရွှေဟင်္သာဘောင်၊ သိင်္ဂါနိတ်ဘေါင်၊ဇါနီ ဘေါင်၊ ပုဏ္ဍရူပ ဘေါင်၊ယက္ခရူပဘောင်၊ ဒသရူပဘောင်၊ စက္ကဝက်ဘောင်၊ မင်း မိဘုရား စီး မိကျောင်း ဘောင်များ နှင့်လှော်ကား တော်၊ ဘောင်တော်၊ လှေတော် များ မှာရှိရင်း လူတစင်း လျှင်၄၀ ကျော်၅၀သာသာရှိသည်။ နိုင်နင်း အောင် မရှိ။ ယိုး ဒယား ၊ တနင်္သာရီ၊ ဟံသာဝတီ၊ ကုသိမ်၊ မုတ္တမ ကပါသည့်လူစုတို့မှာဦ ရေ၁၀၀စီ၊ လှေမျှား ၊ စစ်ကွပ်၊ ဦး ထိုဝ် ၊ ပဲ့နင်း ၊ ထောင်ကဲ၊ အဝန်း ၊ ငယ် သား ၊ အစုံဖြည့်တော်မူသည်။ လှေလှော်ဦး ထိုဝ်၊ ပဲ့နင်း မတတ်သူတို့ကိုဝ်ထပ်၍တတ် အောင်မပြတ်လုံ့လပြု၍သင် စေ။

အရပ်ရပ်ရှိမြို့ရွာတိုက်ဝင်း များ မှာလည်း မှတ်စာတော်ဝင်လူစုတို့ ထွင်မွေး မြင်သည့်မိမ္ဗတိုကိုဝ်စ၍၊ စမြင်၊ ကလံ၊ သံပြင်၊ မြေတိုင်း ၊ မြေထိန်း တို့ဝ် မှာအသည်မဖြစ်စေရမည်။ လွှတ်ကခေါ်၍စာရင်း ဦး ရေကိုအပ်။

အနောက်ဝန်စီရင်စု အစု၄၀မှာလည်း တစုကိုအရပ်ရပ်မြို့ဝ်ရွာက ပါသည့်ယောက်ျား ၁၀၀၊ မိန်း မ၁၀၀စီအပ်ရမည်။ ကျိုဝန်စီရင်နက်မှာလည်း အစုသား တို့ကိုဝ်မအပ်သာ။ ထောင်ချုပ်ကျိုနတ်ဝင်များ မှာထိုဝ်ထိုဝ်သောမြို့ဝ် ရွာတို့၌ ထောင်ချုပ်ကျိုသား နတ်ဝင်တို့ဝ်အစည်အနွယ်ကိုစစ်၍အပ်ရမည်။

လက်မထောင်မျှား တို့မှာလည်း ထီး ဆောင်း နန်း နေမြို့နိုင်ငံကပါသည့် လက်မရှောင်ထောင်အာဏာလက်မရွံ့သုံး တန်း သား တပ်ကောင်ဟန်တို့ကအထက်ပါ

ရင်း စာရင်း အတိုင်း ရေတွက်၍တစုလျှင်၁၀၀စီမြို့တံခါး ၉ ရပ်မှာလည်း ထီး ဆောင်း နန်း နေမြို့ဝ်တံခါး သား တို့နှင့်အဝန်း ငယ်သား တံခါး ၁လျှင်ဦး ရေ ၁၀၀စီအပ်ရမည်။ ရှေ့တံခါး နီ၊ နောက်တံခါး နီ၊ နန်း မြို့ဝ် ရှေ့လက်ဝဲလက်ယာ ၅ရပ်တံခါး တော်များ မှာ မော၉ပြည် ထောင်၊ ဇင်း မယ်ကျိုင်း သည်ကပါသည့်လူ စုတို့ကိုဝ်အဝန်း ၁နှင့်လူဦး ရေ၁၀၀စီအပ်ရမည်။ မြို့ထောင့်ပြကြီး ပြငယ်များ နှင့်ဩတိုက် တော်စောင့်၊ ပြဿဒ် တော်စောင့်၊ မြေနန်း တော်စောင့်၊ လွှတ် တော်စောင့်၊ ရှေ့ရုံး နောက်ရုံး ဝင်း ရုံး အစေါင့်တို့မှာ တော်တည့် ဖြောင့် သား သည့် ကေတုမတီ၊ သရေခေတ္တရာ၊ သံလျှင်၊ စလင်း ၊ မင်း တုန်း ကပါသည့် လူစုတို့ဝ်ကအဝန်း နှင့်လူဦး ရေ ၁၀၀စီအပ်ရမည။

အရပ်ရပ်ကပါသည့်လူစုတို့ဝ်တွင် ညောင်ရမ်း အောင် မြေကပါခမည်းတော် ဘုရား ကြေး ဝယ်ကျွန်ငသာထွန်း နှင့်လူဦး ရေ၁၀၀စီကိုဝ် နေရာ တော်ခင်း ခန့်။

တမျက်လှည်း စုမှာလည်း လူမရှိ၊ နည်း သည်၊ လူဦး ရေ၅၀ဖြည့်တော်မူ သည်၊ စမြောင်တုရင်သား တို့ကိုစမြောင်တုရင်ခန့်။

နောက်ဝန်စီရင်နက်ဆင်ကပ် စေသူငယ် တော်တို့ကိုအနောက်ကခန့်၊ လွှတ်တော်မှစ၍ ရှေ့ရုံး နောက်ရုံး တောင်ရုံး ဝင်း ရုံး များ မှာ နေ့ညဉ့်အစေ အပါး လူဦး ရေ၄၀စီခန့်ရမည်။ ဝန်တို့စီရင်။

9 July 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ဝါခေါင်လဆန်း ၁၀ရက်နေ့နား ခံပြော့ကြီး မှူး လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မှိုးကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါအံ့ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြေနန်း သေနတ်၊ ဝန်းကျင် သေနတ်၊ အိပ်ဘန်တော် သေနတ်၊ ရွှေမြို့တော် သေနတ်၊ နောက်တော်ပါသေနတ်၊ တန်တား ဦး သေနတ်၊ ပန်း ယ သေနတ်၊ ဘယင်နို့ သေနတ်၊ ကုလား ဖျိဝ် သေနတ်၊ သူငယ် တော် သေနတ်တို့မှစ၍အ ရပ်ရပ် သေနတ်များ မှာ ညောင်ရမ်း ကြေး ဝယ်ကျွန်မှစ၍ ကေတုမတီ၊ ပြည်၊ သံလျင်၊ ယေး မြို့ဝ်၊ ဒဝယ်၊ တနင်္သာရီ၊ စစ်တောင်း ၊ ဒလ၊ သာယာဝတီ၊ ကုခန်းကြီး ၊ ပုဂံ၊ ဇင်း မယ်မြို့ဝ်များ ကပါသည့်လူစုတို့ဝ်မှာတစုလျှင်ဦး ရေ၁၀၀စီနှင့် သေနတ်၁၀၀၊ ဆေး ၊ ကျည်စေ့၊ မီး စာ၊ အစုံအပ်။ မတတ် သေး သောသူတို့ဝ်ကိုဝ် တတ် အောင်လုလ္လပြု၍သင် စေ။ သင်ရာမှာလည်း အသက်ရှိ သောသတ္တဝါတို့ကိုဝ်မ သေ စေနှင့်။ အလျောက်သာပြစ် ဘောက် စေ။ အိပ်လှည့်အိပ် ဖန် စေါင့် နေ စေရမည်မှာ မြေနန်း သေနတ်တို့ကိုဝ် မြေနန်း တော်တွင်လက်ဝဲလက်ယာ သွောက်ကြီး တို့နှင့် စေါင့် နေ စေ။ ဝန်း ကျင် သေနတ်၊ သူရဲ ကျော်တန်း များ ကိုဝ်ပြိုတိုက် ဇေတဝန်လက်ဝဲလက်ယာတန်း နှင့် စေါင့် နေ စေ။ ဘွား ဘက် ကျော်တို့ကိုဝ်တန်း နှင့် နေမြဲ နေ စေ။ ဒိုင်း တော်မှာလက်ဝဲမာရဘင်တံခါး တွင် နေ စေ။ အတွင်း မာရဘင်တံခါး လက်ဝဲလက်ယာများ တွင်လည်း ရှေ့စီရင်စု သေနတ်၃၀စီ စေါင့် နေ စေ။ အနောက်မာရဘင်တံခါး မှာဝန်း ကျင် သေနတ် ရွှေ လေး တပ်သား တို့ကိုဝ်စွဲကိုင်မြဲတန်ဆာနှင့် နေ့ညဉ့် စေါင့် နေ စေ။ မြို့ဝ် တော်တံခါး ၉ ရပ်မှာလည်း အမှူး အဝန်း ငယ်သား ၁၀၀စီ၊ တန်ခါးချုင်၊ တခါး ကျည်၊ တံခါး ရွက်၊ မင်း တုပ်၊ ကျွား အစုံနှင့် နေ့ညဉ့် စေါင့် နေ စေ။ အတွင်း ထောင်ပြင် ထောင်မှူး ၊ စချီ၊ အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုဝ်ရုံး စေါင့် လူတို့ဝ်နှင့် တောင်ရုံး တွင် နေ့ညည့် စေါင့် စေ၍ခိုး သေး မီး ပွါး မှစ၍ရာဇဝတ် တော်နှင့်စပ်ဆိုင်သမျှတိုဝ်ကိုဝ်လက်မ ထောင်မှူး တိုဝ်ကခွဲခန့်။ ခန့်ထား သည့်အတိုင်း တစုစီရင်စုကိုဝ်တစုကကူး သန်း ၍မနှိုဝ်မ ဆော် စေနှင့်။ ခန့်ထား တော်ရင်း တိုင်း တွင်သာစစ် ကြောနှိုဝ် ဆော် စေ။

24 July 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်ဝါခေါင်လပြည့်ကျော်၁၀ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်၊

(မျိုး ကြည့်၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ တရားသီကတရားသီသို့ နဝင်း တော်ကူး မည်မှာ (မကူး မီ) အရိယာသင်္ဃာ တော်မြတ်တို့အား ဆွမ်း အုပ်၊ ကွမ်း၊ လက်ဘက်၊ ကြိမ်ခွေ၊ ခြေနင်း၊ ရေအိုး၊ ရေမှုတ်လှူစေ။ သစ်သားဆင်းတုတော်အကြီး၊ အလတ်၊ အငယ်များ တွင် အင်္ဂါ ပါး မပြည့်မစုံ၍ ဟောင်း နွမ်း ဆွေး မြည့်သည့်အရာတို့ကို ကျောင်းတော် ဘုရားရင်ပြင်တော်များမှာ ရှိသည်ကို ဆောင်ယူ၍ သဇွေး သီးရိုး အနီရွှေမွမ်း မံ၍ ရွှေစည်ခုံ စရပ်တော်တွင် စုရုံတည်ထား၍ သင်္ဃာတော် ၁၀၈ ပါပင့်၍ အနေကဇာတင်စေ။ ဆွမ်းတော်ကျွေးပြီး လျှင်ဘုရားရင်ပြင်တော် ကျောင်းတော် များကို ကောင်းမွန်လျောက်ပတ်အောင် ပို့စေရမည်။

24 August 1638

တော်သလင်းလတွင် ၂ရ အဿာကြိုက်သည့်နေ့ ဗေါင်ပွင့်ကိုအဋ္ဌသီတရှင်ရသေ့အရုပ်လုပ်စေ၍ကိုယ်ဝတ်၊ ဒုကုတ်၊ သင်ကန်း၊ ခါးပန်း၊ သင်းပိုင်၊ ခရိုင်၊ ပဲကွပ်၊ သပိတ်အစုံ၊ ဆွမ်း၊ ခဲဘွယ်၊ တောင်ဝေး၊ ကြိမ်ခွေ၊ သစ်သားသုံး ခွတို့ကိုနန်းတွင်း ဦးစင်နှင့်တည်ထား၍ ၉ ပါး ပုဏ္ဏားတို့ကို ပူဇော်စေပြီး လျှင်နေထွက်ရာအရပ်မြစ်ကူး ချောင်းခြားသို့ ပို့စေ။ အဇာဂရုပုဏ္ဏားကို မေး၍ ဝန်တို့စီရင်။

24 July 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံစမြောင်မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ၈ နှင့် ဂေါ်အံ့ပေ)

2 September 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သတင်းကျွတ်သဘင် တော်သည်မင်း ဧကရာဇ်တို့၌ဆီမီး မြင်း မိုစီရင်ထွန်း ညှိပူဇော် တော်မူသည့်အတွက်ပါဠိပဒိကရက်၌သကြား စ သောတန်ခိုးကြီး ကုန် သောနတ်တို့ဝ်ဝမ်း မြောက်ရွှင်လမ်း သောကစား ခြင်း ဖြင့်သာသနာ တော်ကို ပြုစု သောသူ တော် ကောင်း တို့စံ သောမြို့ဝ် တော်များ ဝယ်၊ သဘင် တော်ကိုအကြည့်အရှု ရောက်သည်။ အကျင်းအပအစီအရင်အဆောင်အရွက်တင့်တယ်သည် မတင့်တယ်သည်ကိုမှတ်သား၍တလလေး သတင်း ညီလာသဘင်ခံ သောသကြား မင်း ရွှေဘတ်လျှင်မဟာသမတမင်း မြတ်တိုဝ်မှစ၍ မဖျို့မတိုက်ပြည်များ မှာမင်း ခမ်း တော်များ နှင့်အကျင်းအပတူလျှင်ဝမ်း မြောက်သည်။ မတူလျှင်ရွှင်မြူး ခြင်း မရှိသည်များ ကိုဝ် ဗေဒင်အဋ္ဌကထာဋီကာကျမ်း များ တွင်လာသည်။

11 September 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း

12 September 1638

၁၅ ရက် နေ့အတွက်တရက် နေ့သဘင် တော်တက်ရမည်။ နေရာ နေတို့ကိုငါအရှင်မင်း ဧကရာဇ်သဘင် တော်၌တင့်တယ် လျောက်ပတ် အောင်အ ပေါင်း အထုတ်အဝတ်အဆင် အစီး အနင်း အသွား အလာအတွက်အဝင်အတက်အနေများ မှာမကျစ်မလစ်မရှိစေနှင့်။ သျှောင် အနွဲ့အညွှတ်မရှိစေနှင့်။ ဗေါင်း အယိုဝ်အယွင်း မရှိစေနှင့်။ ရာဇဂ် နေမင်း ရင်ပြင်ဝယ်သဘင် တော်၌မသင့်မတင့်မရှိစေရ။ နား တောင်း မကျွတ် စေရ။ နေရာချမှတ်၍တက်ပြီး မှတနေရာကသည်တ နေရာသိုဝ်ကူး သန်း ၍ မနေစေနှင့်။ အဆောင်အရွက်တည်သည်များ မှာလည်း အဝတ်ပုဆိုဝ်မလစ်မဟင်း စေနှင့်။ ဝန်တို့ဝ်ကကြည့်ရှု၍ဆိုဝ်စေ။

2 September 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခံပြေ့ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

9 September 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အစုအငန်း တိုင်း လည်း ထုတ်ယူသည်ဟူ၍ အနှံ့ပင်ထုတ်ယူကြသည်။ စာရင်း ပေရင်း တည်သည်ကိုလည်း မသိ၊ မတည်သည်ကိုလည်း မသိ၊ မင်း ကျွန်နန်း စဉ်လူတို့သာ အထုတ်အမိန့်တော်ရှိသည်ကိုလုင်သမဲမြင်း သည်ကပင်ထုတ်ယူသည်ဟူ၍ဆိုဝ် သည်။ မထုတ်စေနှင့်။ မဆိုဝ်ပဲပင်ရှိသော်လည်း ဝန်တို့ကိုဆိုဝ်၍ ဝန်တို့သည်ထုတ်သင့် သသူထုတ်ဆိုဝ်မှထုတ်ရမည်။ ကျေး ဇူး ဆဝ် ကောင်းသည်ကိုလည်း ဆဝ်ရမည်။ တရား ကြောင်း နှင့်လွတ်သင့်မှလွတ်ရမည်။ သေနတ်လုင်မင်း ကျွန်နန်း စဉ်လူတိုဝ်သည် ပြည်၊ တောင်ငူ၊ ဇင်း မယ်ကမင်း ကျွန်နန်း စဉ်လူဖြစ်၍ထမ်း ဘူး သသူသည်ကွဲပြား လေ၍စာရင်း ပင်မရှိသော်လည်း စာရင်း မရှိဟူ၍ မဆိုဝ်သာ၊ ထုတ်ရမည်။

9 September 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၃ ရက် ၁ နေ့အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

18 September 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သတင်းကျွတ်သဘင်တော်မှ စ၍ပြဲတိုက်ထွက်၊ လွှတ်ထွက်နေ့၊ ပွဲတက်၊ ရွှေနန်း တော်ဆောင်တော်သိမ်း၊ မဂ်လာရွှေနန်းသိမ်း၊ ညီလာသဘင်တော်ခံ၊ ဆင်ကျုံး ထီး နန်း ထွက်စံတော်မူရာများ တွင် ရှောင်နှင့်၍ တင် ဝန်း အရွက်မ ထည့်သော်လည်း ကောင်း၊ ဝတ်သောနား တောင်း ကျွတ်၍ကျမ်း သိုဝ်ကြသော်လည်း ကောင်း၊ သဘင်တော်၌တနေရာကသည်တနေရာသို့ ပြောင်း နေသော်လည်း ကောင်း၊ ဤသိုဝ်မလိမ္မာမိုက်သောကျွန်တော်မျိုဝ်တိုဝ်ကိုဝ်သင်း တို့ရောင်ကိုဆွဲ၍ အချက် ၁၀၀ ရိုက်။ နေရာတက်ပြီး မှသန့်ရှင်း လိုသည်ဟူ၍ နေရာမှထ၍ အောက်သို့ ဆင်း သော်လည်း ကောင်း၊ တနေရာကသည်တနေရာသိုဝ်ကူး သန်း ပြောင်း နေသော်လည်း ကောင်း၊ သင်း တို့သည်လူမိုက်လူရိုင်း ဖြစ်သည်၊ ဝေး စွာ သော အရပ်သိုဝ်ပို့။ တလဲရသူ၊ ထမ်း စင်လက်ခတ်ရှေ့နောက်ရသူ၊ ထမ်း စင်လက်ခတ် ရှေ့နောက်မရ သသူ၊ ရသစ်ဝင်ရသသူ၊ ကျှင်း ကြီး ကျှင်း ငယ်ရသူ၊ စည်ရသူ၊ အ ဆောင်အရွက်ရသူတို့ဝ်မှာအပ် တော်မူသည့်အဆောင်ကိုမဆောင်မလိ၊ မြင်း စီး ၍တက် သော်လည်း ကောင်း၊ မြေကိုဝ်နင်း ၍အတွင်း တော်သို့ဝ်ဝင်သော်လည်း ကောင်း၊ သင်း တိုဝ်ကိုဝ် ဆောင်သင့် ဆောင်နိုင်မည်ကိုရည်၍သနား တော်မူသည်၊ မ ဆောင်မလာတက်ရမြဲမဟုတ်သည်ကိုဝ်အတင့်အတယ်အသရေ တော်ကိုဝ်နှိမ်း နယ် အောင် တောသွား လူဆိုဝ်တိုဝ်ကဲ့သို့ကျင့်သည်။ သနား တော်မူသည့်အဆောင်အရွက် နေရာတို့ကို နှုတ်သိမ်း ရမည်။ တကြိမ်ဖြစ်၍သာစီရင် တော်မမူသည်။ နောင်သည်ကဲ့သို့ဝ်မကျင့် စေနှင့်၊ ဝန်တို့စီရင်။

18 September 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၇ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ တော် နေရာ နေရာဇာသီရိဇေယသခ်ယာ သေလွန်ရာမှာ ပျည်အဖုံး ၊ ရေကန်၊ ကမ္ပတ်ကိုဝ် ရွှေထည့်၍ ခါသာမွမ်း စေ။ ရွှေမှော်ကြဲ စေ။ ပျည်ဖုံး ချင်ပု ရွှေထည့် စေ။ စမြင်တိုင်ဘီတင်၊ အထွတ်၊ ပရိတ်ချည် ရွှေထည့် စေ။ ကုတ်ဘီး ထမင်း ဆောင် စေ။ ပိတန်တိုင် ၆ ချောင်း လုပ် စေ။ ငှက်ချေး ခံဝါး ပိုး ဆိုင်း ၄၊ အထွတ် ရွှေထွင်သ တောင်လွတ်ကန္နုဖြင်ကျက် စေ။ ဆင် ၂ အရိုဝ်လွယ် စေ။ ခံထွင်း ထည့်ရန် ရွှေဒီ၊ မျက်နှာလွှမ်း ရင်လွှမ်း စည်းကြီး များ ကိုဝ်အမွေတိုက်စိုဝ်စာ ရေး တိုဝ်ကထုတ် ပေး စေ။ အကူ တော် ရွှေဆိုင်း ၁၀။ ခါသာအုပ် ၅၊ ဖျင် ၄၀၊ သာလူအုပ် ၂၀၊ ပုဆိုဝ်ထည် ၁၀၊ လက်ဘက် ချောင်း ၁၀၊ ကြေး ၄၀၊ အကူ တော်ကူ စေ၊ ဝန်တို့ကစီရင်။

21 September 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံစမြောင်များ ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

အရေး မဆိုဝ်ဒိုင်း ခေါင်း တစုတိုဝ်ရှိုခိုဝ်သံတော်ဦး တင်ချက်မှာမာရဘင်နေ ပြဿတ်နေရှေ့နေသ၍ကိုဝ်အလုတ်အဆောင်အမှုအရာကြီး သော်သာပြဿဒ်တဝက် ကိုဝ်လုတ်စေ။ အမှုအရာမကြီး ၊ အသေး အဖွဲကိုဝ်မလုပ်စေနှင့်။ အုဝ်လုဝ်ဆီမီး တောင်ပြဿတ်လုပ်ကိုဝ် သော်ကား ၊ အလှူအတန်း မှုဖြစ်သော ကြောင့်ကိုတို့ကုသိုလ် ပင်ဖြစ်သည်မဆိုသာ။

24 September 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော်၁၃ရက်၂နေ့အရေး မဆိုဝ်ဒိုင်ခေါင်း တို့ကသံတော်ဦး တင်စာနှင့်မြို့ဝ်သစ်ငယ်စား လျှောက်ရာတွင် အမိန့်တော်ရှိသည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ချတော်မူသည့်ရှစ်ပြည်ထောင်ကိုဝ်အစိုဝ်ရတော်မူသော မြင် သရေ့ရှိသရေ့သောလူတိုဝ်၏အရှင်မင်း ကြီး မင်း မြတ်အစိုဝ်ရခြင်း ငါဖြစ်တော် မူသည်။ သည်မြင်သရေ့ရှိသရေ့လူသည်မင်း တယောက်ကိုဝ်သာမှီ၍ဖြစ်သည်။ မင်း မပိုင်သူရှိသည်မဟုတ်၊ သိုဝ်သည်ဗိုလ်ပါအထူး ထူး တို့ကိုဝ်အစိုး ရခြင်း ဖြင့်မဟာသမတ မင်း ကစ၍အစုအရုံး အစည်း အနှောင်အညီအညွတ်စုရုံး စည်း နှောင်ရိုဝ်ဖြစ်သည်။ စုရုံး စည်း နှောင် ကြောင်း အရိုဝ်သည်မင်း မျိုဝ်၊ ပုဏ္ဏား မျိုဝ်၊ သူကြွယ်မျိုဝ်၊ သူ ဆင်း ရဲမျိုဝ်၊ လေး ပါး သည်အခြားအလိုက်ရှိ၏။ အမျိုဝ် လေး ပါး ဝယ်လည်း ရထား စီး သူရဲ၊ ဆင်စီး သူရဲ၊ မြင်း စီး သူရဲ၊ အထူး ထူး သောလက်နက်စွဲ သော ခြေသည်၊ သူရဲ၊ စစ်သည်၊ အင်္ဂါ လေး ပါး သိုဝ်ရှိသည်။ စစ်သည်အင်္ဂါ လေး ဝယ်လည်း တကျိတ်ကိုဝ် ခေါင်း တယောက်၊ ခေါင်း တကျိတ်ကိုဝ်စစ်ကဲတယောက်၊ စစ်ကဲတကျိတ်ကိုဗိုလ်မှူး တ ယောက်၊ ဗိုလ်မှူး တကျိတ်ကိုဝ်စစ်သူကြီး တယောက်၊ စစ်သူကြီး တကျိတ်ကိုဝ်မင်း တ ယောက်ချုပ်၏။ ကမ္ဘာကျမ်း ကမ္ဘာအစည်သေနင်္ဗြူဟာကျမ်း ၌သိုဝ်ဆိုဝ်၏။ ရဲရင့် စွန့်စား မြဲမြန်တည်ကြည်သောသူရဲတကျိတ်ကသက်၍ မင်း တယောက်ဝယ်စစ်သည်သူရဲ ပေါင်း သည်တသိန်း ဖြစ်၏။ တသိန်း သောသူရဲ၏မယား သား မြေး အပေါင်း အ ဘက်ကျွန်အစရှိသည်၏အရေအတွက်လည်း ၁၀၊ ၂၀၊ ၃၀ သော်လည်း ၊ ဦး ရေမက စာပေကျမ်း ဂန်၌လည်း သိုဝ်လာ၏။ ယခုအကြား အမြင်အတွေ့သည်လူကား ဘိုး တော် ဘကြီး တော်ခမည်း တော်အတွေ့အမြင်ဖြစ်တော့သည်။ ဘိုဝ်တော်ဘုရား လက်ထက် တော်ကဆုတ်လျှင်ဘကြီး တော်ခမည်း တော်နောင်တော်လက်ထက်တိုင် အောင်သည် ပျိုး သည်၊ စိုက်သည်၊ နှီးသည်၊ ပြင်သည်၊ လုပ်သည်၊ ဥယျာဉ်သည်ဲသဖွယ်ဖြစ်ရာ၌ဖြစ်၏။ ငတွင်မူကား မသန်သည်ကိုဝ်သန်အောင်၊ မပွင့်သည်ကိုပွင့်အောင်၊ မသီး သည်ကိုဝ် သီး အောင်၊ မစည်သည်ကိုဝ်စည်အောင်၊ မပွါး သည့်ကိုဝ်ပွါး အောင်၊ မစွတ်သင့် သည်ကိုဝ်မစွတ်နှင့်။ မချောက်သင့်သည်ကိုဝ်မချောက်နှင့်၊ ချည်သည့်အပင်ကိုဝ်မချည် မပေါက်ရအောင်၊ ခါး သည့်အပင်ကိုဝ်လည်း မသက်ရအောင်၊ ချိုဝ်သည့်အပင်ကိုဝ်လည်း မပျက်ရအောင်၊ အမြစ်ရှက်သ၍ပြဗ္ဗာပေါ့သည်၊ ပျက်သည့်များ ကိုဝ်အမြစ်အပင် မ ရှက်ရအောင်တတ်လှသော ဥယျာဉ်သည်သည်သုတ်သင်သိမ်း ပိုက်စိုက်ပျိုး ပြုစုသကဲ့သိုဝ်

သာသနာတော်စီးပွါး ၊ ပြည်သူတကာသဗ္ဗာဝါအပေါင်းတို့စီးပွါး ၊ မိမိပြည်နိုင်ငံ၌ရှိသောလူအပေါင်းတို့ကိုဝ်ဂတိတည်စွာငယ်သသူကိုဝ်ကြီးသာအောင်၊ ကြီးသသူကိုဝ်အိုသာအောင်၊ အိုသသူလည်း ချမ်းသာစွာသေရအောင်၊ ဘုန်းပညာပါရမီရှိသောမင်းမြတ်မင်းကောင်းသာစိုဝ်နိုင်ဆောင်နိုင်သည်။ မြင်သရွေ့အသက်ရှိသမျှသဗ္ဗာဝါသည်ကား စိတ်ရှိတိုင်း ကိုယ်ဝယ်လိုက်ရသည်ကိုသာကြိုက်ကုန်သည်သာ။ စိတ်ရှိတိုင်း ကိုယ်လိုက်နိုင်ခြေရာသည်လည်း မရှိ၊ စိတ်ကိုဝ်လိုက်၍အကျိုဝ်ရှိရာသည်လည်း မရှိ၊ များစွာသောစိတ်ကိုဝ်အကျိုးအပြစ်ကိုသိသောသူသာထိန်းချုပ်နိုင်သည်ကိုဝ်နှစ်သိန်းလေးသောင်း မြေကြီးမြှုမ့်နှင့်အမျှသောဘုရားအပေါင်းတိုဝ်သည်ဟောတော်မူသည်။ စိတ်ကိုလိုက်၍ကိုယ်အကျိုဝ်မဖြစ်နိုင်သည်အမြဲပင်၊ သင်းတို့ဝ်သူကျွန်ဖြစ်ခြေသည်ဟူ၍သို့မှကိုယ်လိုချမ်းသာစွာဖြစ်မည်ဟူ၍အရှင်ကိုတောင်းပန်၍ကိုယ်ဘိုးပေး၍ထွက်လေသည်။ ကျွန်အရာသူ ကျွန်ကလွတ်လျှင်ချမ်းသာစွာမလွတ်မနေနိုင်လေ၊ သူမှာပေါင်ပြန်လေ၍မှီးပြန်လေ၏။ သုအပေါင် ဖြစ်ပြန်ရလေ၏။ ကိုယ်ဘိုးပေး၍ထွက်သည်စိတ်ကိုလိုက်၍အစိုဝ်အချုပ်မရှိချမ်းသာစွာရည်သည့်အတိုင်း မဖြစ်နိုင်သည်အကြောင်းကိုဝ်မိန့်တော်မူလိုက်သည်။ ငါသိုဝ်သည်အတိုင်းတိုင်း အရှင်မင်းကြီးမင်းမြတ်ကိုဝ်မဆိုဝ်သာ။ ဇာနပုတ်ရွာပြည်ကိုစား၍တရာငါးကျိတ်ရှင်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အဝင်အပါကျွန်ဟူ၍မသိမ်း မပိုက်ဘဲကျွန်သပေါက်မြေလတ်ကိုဝ်သော်လည်း ကျွန်ဆိုဝ်ရမည်မဟုတ်။

မရေထွက်နိုင်သောလူတကာတိုဝ်အမျိုး လေးပါး ၊ စစ်အင်္ဂါလေးပါး ၊ ပြည့်စုံစွာသောသာသနာတော်၊ ပြည်သူလူရဟန်းစီးပွါးကိုဆောင်ပေသည်။ မြင်သရွေ့သောဗိုလ်ပါအပေါင်းနှင့်ရထားထိန်းလှည်းနှင့်သဗ္ဗယ်သဗ္ဗာဝါအပေါင်းကိုဆောင်သည်မဟုတ်လော်။ မင်းဇေရာဇ်၌အမှုထမ်းတထောင်ကိုနှစ်ထောင်ကိုဝ်သုံးထောင်ကိုဝ် လေးထောင်ကိုဝ်ငါးထောင်ကိုဝ်တသောင်းကိုဝ်မဘိတ်မစင်မလွှင့်မလေမလွတ်ရအောင်သိမ်းပိုက်၊ မစ၊ ပဲ့ပြင်၊ သွန်သင်၊ ထိန်းကြောင်း၍အရှင်မင်းခိုင်းခန့်သည့်အရာ အစုအမှု၌ အရှင့်စီးပွါးတော်ရှိကြောင်းကိုအရှင်အပ်နှံခိုင်းခန့်တော်မူသည်၊ အရှင်ကျွန်တော်မျိုဝ်သည်ငအသင်း ငအစုသူ့ဘက်ငဲ့မှာတည်ရအောင်လုပ်စားကြံစားဖြစ်အောင်၊ မင်းမှုရှိသျှင်ကုန်အောင်ပြန့်ပွါးအောင်၊ အသက်ဦးဆံကိုဝ်အစိုဝ်ရသောအသျှင်ဝန်တိုဝ်လွှဲတော်မူ၍ခိုင်းခန့်

တော်မူလေသည်။ ငါတို့ဝ်အဝင်သည်ဘယ်သိုဝ်ကုန်သည်လည်း ၊ ဘယ်သိုဝ်ရှိသည်လည်း ၊ ဘယ်သို့စီရင်တော်မူသော်ကောင်း မည်လည်း ၊ ဘယ်သို့စီရင်ခင်း ရှိမည်လည်း ဟူ၍အစိုဝ်တွင်စာရေး ၍နှင်း ။ စာရင်း ကြည့်၍အမှုငယ်အစို့ငယ်တို့ကိုဝ်ခေါ်၍စာရင်း သွင်း ၍ မေး မြန်း စီစစ်၍အဝင်မိမ္မသည်မည်သူ၊ အဝင်ယောကျ်ား နှင့်အိမ်ဖြစ်လေ၏။ သို့မှာအဆွေအမျိုဝ်သ္မီး သ္မောက်နှင့်ဘိုဝ်ဘွား နေလည်း ယောကျ်ား လိုက်ပေမည်၊ မနေပါ၊ လုတ်ကျင်း ဆောင်ကျင်း ဆင်း ရဲသမှုရှိပါလေပြီ၊ ယောကျ်ား မှာ နေပါမည်ဆိုဝ်၍စာရင်း မှတ်၍ ယောကျ်ား မှာ နေ သောသ္မီး လည်း မိမ္မပါဘိုး ဘွား အဝင်၊ အငွယ်တိုင်လျှင်ပြုစုမည်၊ သား သည် ယောကျ်ား ပါအမှုထမ်း လေါက်လျှင်လင်မှာထမ်း စိမ့်မည်။ အဝင်အမှုထမ်း နှင့်ဝန်စုမှာမိမ္မနှင့်သင့်လေလျှင်လည်း သည်နည်း လမ်း စီရင်ထွက်ရှိသည်။ မျှား သည်တို့သည်လည်း ခုမှဝန်ခန့်တော် မူသည်။ ခုမှစာရေး ဟူ၍ငယ်သား တို့ဝ်နှင့်အမြစ်အပင်တချက်တည်း သိမြင်ရခြေသည်။

ရှေး ဖြစ်လေသည်မျှား ကိုဝ်သိုဝ်စီရင်လိုဝ်၏။ ယခုမူကား မရှက်မဘင်ရအောင်ကျူရုံ၏သိုဝ်တမျိုဝ်တည်း တသား တည်း တစုတည်း တဝန်း တည်း တောကြောင့်လည်း ကျား လုံ၊ ကျား ကြောင့်လည်း တောလုံးသကဲ့သိုဝ်ငါတိုဝ်စီရင်ရချိမ့်မည် ထိုဝ်အဝင်တွင်လင်မရှိ သောမိမ္မအသက်လေး ဆယ် ငါး နှစ်ခြောက်နှစ်အငွယ်သည် တောင်း တလုံး နှင့်ရှာစား ၍၊ ကသူနှင့်သက်၍အဝင်ဖြစ်ခြေတော့မည်။ ထိုဝ်အဝင်အတွင်း မယား မရှိဘဲအမှုတော်ရှည်မည်သူသင့်နှစ်အိမ်ပေး ၏။ မကြိုက်လျှင်သူအုံ့၍ လောင်း ၍ ပေး ၏။ အစုတွင်နှမ၊ တူမ၊ ခယ်မ၊ မြေး သည်ကျွန်မဟုတ်၊ မင်းကျွန်ဖြစ်သည်၊ သို့သည်လူ မျှား ကိုလည်း မိမ္မအငွယ်တန်လေလျှင် ယောကျ်ား လင်နှင့်မိမ္မလင်နှင့်ယှဉ်သို့ပြုစုသိမ်းပိုက်စိမ့်မည်ငါခိုင်း ခန့်တော်မူသည်။ ကျမ်း ဂန်၌ဘုရား တရား ၌မင်း တိုဝ်၏ရာဇဝတ်၊ လောကဝတ်၊ လူတိုဝ်၌ကျင့်ရိုဝ်ကျင့်ရာကျင့်ကြောင်း သည်သိုဝ်ရှိတော့သည်။ ငါလည်း အမှုတော်ကိုဝ်ကုန်စိမ့်မည်။ ငါ့ကျွန်တော်တို့ဝ်အမှုတော်ကုန်စိမ့်မည်ဟူ၍ဝန်၊ ဝန်စာရေး ၊ စာရေး ခန့်တော်မူသည်၊ သိုဝ်ကိုမလေး မစား ငါသိုဝ်သည်ဧကရာဇ်မင်း အမှုကိုဝ်အလေး မပြု၊ မြတ်နိုဝ်ခြင်း မပြု၊ ထီသိုဝ်မထင်၊ သို့သည်ဧကရာဇ်မင်း အမှုတော်ပြည့်ကြီး ဝန်ကိုဝ်ငါတို့အဘေား ၊

အဘိုး ၊ ငါတိုဝ်ဘသည်လည်း ၊ သိုဝ်သည်အမှုအရာသည်မင်း ခေါင်မင်း ဖွားသည်
နိုင်း ခန့်ဘူး သည်မဟုတ်၊ ငါတိုဝ်သည်လည်း သိုဝ်သည်မင်း သည်မင်း ကဲ့သို့ဝ်ဝယ်သိုဝ်
သည်အမှုကိုဝ်မြင်ဘူး ကြားဘူး စီရင်ဘူး ခြေသည်မဟုတ်၊ သည်အသွင်မင်း ဧကရာဇ်
သည်လူကောင်း အရာသိုဝ်သွင်း တော်မူ၍လူကောင်း ဖြစ်အောင်အမှုတော်ကုန်
အောင်ကျေး တော်ကျွန်တော်ကိစ္စလုံအောင်တို့ကိုဝန်ခန့်၍စာရေး ခန့်၍စီရင်
ရသည်။ ဘယ်သိုဝ်သောအရင်တက်စီး ပွါး သကဲ့သိုဝ်စီး ပွါး တော်ရှိပါမည်လည်း နိုင်း
ခန့်တော်မူသောကျွန်တော်မျိုဝ်သိုဝ်အဝင်လည်း ဘယ်သိုဝ်ပြန့်မည်၊ ပွါး မည်နည်း ၊
စားကုန်သော်လည်း ဘယ်သိုဝ်ဖြစ်ပါမည်နည်း ၊ အဝတ်မစုတ်၊ အစား မပျက်၊
ဝက်ကြက်မွေး ဟန်ခြံနှင့်လုပ်ငန်း ဆောင်တာအလင့်အထောက်ရှိအောင်ငါတိုအဝန်း
ငါတိုဝ်အစုသည်ကား သိုက်သိုက်ဝန်း ဝန်း မစင်မလွှင့်အရှင့်ကျေးတော်ကျွန်တော်
အမှုတော်ထမ်း ဖြစ်သည်ကို၊ တို့ကိုဝန်ခန့်တော်မူသည်၊ ဝန်ကြီး လှသည်ဟူ၍မမှတ်၊
သတိမပြု၊ နှလုံးမသွင်း ၊ လုလ္လမပြု၊ မမေး မမြန်း ၊ မစစ်မကြော၊ မစီမရင်၊
စာရေး ရှိသည်ကိုဝ်အမှုဝန်စာရေး သည်ငါတို့တိုက်နက်အစုမည်မျှ၊ မည်သည့်အစုဝယ်
ဦး ရေမည်မျှ၊ အဝန်း ဝန်မည်မျှ၊ အမှုထမ်း ဝယ်၊ လူအိုဝ်ကျမည်မျှ၊ သည့်အနက်
အိမ်ထောင်စိုဝ်မည်မျှ၊ ယောကျ်ား လပ်မည်မျှ၊ မိမ္မလပ်မည်မျှ၊ သား မည်မျှ၊
သမီး မည်မျှ၊ မည်သည့်သက္ကရာဇ်မည်မျှခုကသား အရင်း မည်မျှနှစ်၊ ယခုသည်သား
အမှုထမ်း သွင်း လောက်ပြီ၊ သမီး အိမ်နေလောက်ပြီ၊ အစုချင်း တွင်ခေါင်း အဝန်း
သား မိသား ဘလင်မပေး ပဲမယား မပေး ပဲလက်ယူခြေဖင့်တမုံ့၊ မိဘထား လေ
သျှင်အလုပ်အဆောင်ကား မိဘပိုင်၏။ အိမ်မှုယာမှုကိုမိဘမပိုင်ချေ၊ သည်သူငယ်မ
တိုဝ်အရွယ်တန်လျှင် လေလွင့်ဟော့မည်။ စိတ်လိုဝ်လိုက် လေတော့မည်၊ သိုဝ်ပေး သိုဝ်
ပြုစုဟူ၍စီး ဘွယ်ခင်း ရင်း ကိုဝ်ဝန်သည်စါရင်း တိုဝ်နှင့်တိုင်ပင်ညှိညွှတ်၍အမျှး ၊
သွောက်ကြီး ၊ ခေါင်း ၊ အစု၊ ငယ်သား တိုဝ်နှင့်မေး မြန်း ၍အစီရင်၊ သမီး ၊ နှ
မ၊ တူမ၊ ခယ်မ၊ မရီး ၊ မြေး ၊ အိမ်ထောင်လပ်၊ သိုဝ်သည်မိမ္မသည်လင်မရှိ၊ ရှိ
လိမ့်မည်၊ သိုဝ်ကိုမယား သေသည့်အမှုထမ်း လုင်ဖျိုဝ်လူသစ်ပြင်သိုဝ်သည်ယောကျ်ား
လပ်နှင့်မိမ္မလပ်ကိုအလပ်မနေရအောင်အိမ်ထောင်ပေး ၍အမှုထမ်း တယောက်
သည်သိုဝ်မှနှစ်ယောက်သုံး ယောက်ပွါး သည်တိုက်နက်အစိုဝ်ရသည်လည်း တသိုက်တဝမ်း

အရှည်အမှုတော်ကိုဝ်ထမ်း ကုံသည်၊ ငါအမိန့်တော်ရှိသည်၊ သိုဝ်ကိုဝ် လျှော်စီး လျှက်
ကျည်း သို့ဝ်တက်လျှင်တက်ကိုဝ်ပစ်ခဲ့သည်ဆိုဝ်သကဲ့သို့ဝ်၊ အမိန့်တော်ရှိသည်ကိုဆိုဝ်လျှင်
အမိန့်တော်အတိုင်း ကိုစီရင်တော့သည်ဟူ၍ ကရုတ်ကရက်နှင့်ကျိုဝ်နင်ကျုံ့ပျက်ကခုံက
ဒချက်ဒလက်မသိအယူအငင်မသိသတိဗလမပြု၊ စိတ်မဖြဲ၊ နှလုံး မဖြဲ၊ စီရင်သည်ဟူ၍
ပြုသည်၊ ခွေး လေအိမ်မသိ၊ အသံထွက်ဆန်း ဟောင်၏သို့သောစီရင်သည်ဟူ၍ပြု၏။
သည်ဝန်ခန့်လျှင်အမှုလပ်တတ်၊ အမှုငယ် လေး ဆယ်ငါး ဆယ် ခြောက်ဆယ်သိုဝ်ရှိသည်။
အမေး အဖြုန်း အစစ်အကြောမရှိ၊ အမိန့်တော်ရှိလျှင်အဆင့်ဆင့်သောပြန်သည်၊ ဆိုဝ်
သည်ပြု၍သောသင်း တို့အကြိုက်အကြိုက်အအား အအား သိုဝ်သောစွပ်စွဲယမ်း သမ်း ၍သော
စီရင်သည်ဟူ၍သောပြုရသည်။ ငပြည်ရွာတွင်း ကိုမင်း အမိန့်တော်စီး ပွါး တော်
ဟူ၍သောမဟုတ်မမှန်သည်အကျင့်ကိုဝ် ခြေနှင့်ဖျက်သကဲ့သိုဝ်၊ နင်တိုဝ်စီရင်၍ပြုသည်၊
ဖြစ်အောင်ဟူ၍ နင်တို့အလိုဝ်ရှိသည်ကျင့်သည်ပြုသည်။ ဖျှက်သည်ကိုဝ်မဆိုဝ်၊ ဘယ်သိုဝ်နှ
လုံး မသွင်း ၊ အမိန့်တော်အတိုင်း မလွန်၊ မယုတ်၊ မမှန်သည်ကျင့်သည်ဟူ၍ပြုသည်။
အမိန့်တော်၏အနက်ဒထုပ္ပတ္တိကိုဝ်အယူသိုဝ်မှစီး ပွါး တော်အမိန့်တော်နှင့်ဆိုင်သည်
ဟူ၍မယူ၊ မထောက်၊ အမိန့်တော်အတိုင်း စီရင်သည်ဟူ၍သော ခွေး ဟောင်၏သိုဝ်
ပြုသည်။ တနေ့ရှစ်ခါအချိန်ကိုဝ်သိ၍တွန်သောကြက်သည်ညဉ့်သည် ရောက်၍သတ်စား
မည်ကိုဝ်မသိသကဲ့သို့ဝ်သောအခရောမရ၊ စစ်သည်၊ ကြောသည်၊ စီရင်သည်ဟူ၍သော
တဆွဆွနှင့်ပြည်ချောက်ချား ၊ ရွာချောက်ချား မျှသော၊ အခက်အလက်မနေသိုဝ်
စစ်ကြောစီရင်သည်ဟူ၍မင်း ဧကရာဇ်ရွှေနား တော်ကြား လိမ့်မည်ဟူ၍တဆွ
ဆွသောပြုသည်၊ စီရင်သည်၊ နင်တို့ကိုဝန်ခန့်တော်မူသည်။

ရွှေပြည် တော်သို့ဝ် ရောက် တော်မူသည် လေး နှစ်ရောသီရှိပြီ၊ ပဋ္ဌင်း
မခံစေနှင့်၊ ရှင်မပြုစေနှင့်၊ အမိန့်တော်ရှိသည်လည်း သူငယ်စာရင်း စစ်၍
မိဘကိုခေါ်၊ အဝန်း သွောက်ကြီး အနည်း မှတ်၍မအပ်၊ ဆိတ်ဆိတ်ခိုဝ်အမိန့်တော်
မရှိမီကရှင်ပြုသည်၊ သည်ကိုသား မင်း နား စိုဝ်နား ကြား အောင်စား ရသော်
ရအောင်တလျှပ်လျှပ်တရှား ရှား လူထွက်သည်ဟုပြုသည်၊ ရှင်စာရင်း ၊ ပဋ္ဌင်း စာ
ရင်း ထား ရှိတော့သည်၊ ရှင် ကောင်း ပဋ္ဌင်း ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည် လော။
လယ်ထွန် ပေါင်း ထိုဝ်ပြု၍မိလုပ်ဘလုပ်၍ရှင်ဆိုသည်နှင့်နေရအောင်၊ ရှင်သည်လူပြု

၍မင်း သား မင်း မြေး အမျိုး အမတ်တို့ဝ်မှာတိုး ဝင်လိမ့်မည်လောဟူ၍အလုပ် အဆောင်နှင့်ရှင်ယောင်ပြု၍ မိဘဝယ်လုပ် ဆောင်၍ နေသော်ဘုရား ပညပ်တော် မူသည့်ရဟန်း သည်တကာအလုပ်ကိုဝ်လုပ် ဆောင်၍ မွေး အပ်သည်ဟုပညပ်တော်မလာ၊ ရဟန်း ကောင်း ဖြစ်၍၊ ဆွမ်း ခံ၍မိဘကိုဝ် မွေး အပ်သည်ကိုဝ်သာပညပ်တော်ရှိ ၏။ နင်ရှင်ပဉ္စင်း ဟူ၍ကား စာရင်း ထည့်၏၊ လူ၏အမှုဖြင့်လုပ် ဆောင်လှာသည် ကိုကိုယ်လိုက်၍လုပ်လိုဝ်လျှင်အမိအဘအလုပ်ကိုဝ်လူအဖြစ်လုပ်၊ ယင်း သို့ဝ် သော်လည်း မ စစ်မကြောမစီမရင်အမှုတော်ထမ်း မင်း ကျွန်တော်သား ဖြစ်သည် ကျောင်း မှာ မနေသာဟူ၍စစ် ကြောသည်သာပြုသည်၊ အမိန့်တော်ရှိလျှင်ဝန်ပြန်သည်၊ မည်သူ သည်ပြန်သည်ဟူ၍ မှတ်ထား လျှင်အစုဝန်ဖြစ်သသူသည်စာရေး ကိုဝ်ဆိုဝ်သည်။ စာ ရေး သည်အမျိုး တပ်မျိုး သွောက်ကြီး တို့ဆိုဝ်သည်၊ အမျိုး ၊ တပ်မျိုး ၊ သွောက်ကြီး သည် ခေါင်း ၊ အဝန်း ၊ တန်း ၊ သွောက်ကိုဆိုဝ် လေသည်၊ ခေါင်း ၊ အဝန်း၊တန်း သွောက် သည်လည်း သင်း တို့တိုက်နက်တွင်ကိုဝ်ဆိုဝ်သည်ဟူ၍သာအဆင့်ဆင့် ဆင့်၍သာအခရာ မရ၊ တည်တန့်ရာမရှိ၊ မင်း ဧကရာဇ်အမိန့်တော်ကိုဝ်အလေး မဲ့အမှုတော်ကို မရိုမသေအဆင့်ဆင့် ဆင့်၍သာတည်တန့်ရာမရ၊ စီရင်သည်ဟူ၍သာပြုသည်။ အ ဆင့်ဆင့် ဆင့်ချေ၏စကား အဆင့်များ ၍လန်၍သူ့ခေါင်း ငါ့ခေါင်း မသိပျိုဝ်ဖြိမ့် မည်ဟူ၍အစုဝန်သည်ဝန်တွင်အမျိုး ၊ သွောက်ကြီး ၊ ခေါင်း ၊ တပ်မျိုး ၊ အဝန်း ၊ တန်း ၊ စာရေး သို့များ ကိုဝ်အိမ်သို့ခေါ်၍မျက်နှာညီစီရင်ခင်း စစ်ကြောခင်း မေး မြန်း ခင်း ရေး မှတ်ခင်း အမိန့်တော်ပြန်ခင်း ရှိသည်ကိုဝ်စာရေး နှင့် ဝန်သည်တကွနက်တိုက်နက်အတွင်း သို့သည်အကြီး တို့ကိုခေါ်၍နှလုံး နား သွင်း ၍မေး မြန်း စစ်ကြော၍မျက်နှာညီစီရင်စေ။ သင်း တို့အစုဝန်သည်စီရင်ခင်း ရှိလျှင်အ မိန့်တော်ရှိလျှင်သင်း တို့ကိုဝ်မင်း ပြု၍စာရေး ကိုခေါ်၍သာသည့်အတိုင်း အမိန့် တော်ရှိသည် သည့်အတိုင်း စီရင် ရမည်။ သည့်အတိုင်း ဝန်တို့ကဆိုသည်၊ ဟောသည် ကိုဝ်မင်း ကစေလိုက်ဆိုဝ်လိုက်ဟူ၍သာစာရေး ကိုဝ်နိုင်း ခန့်လေသည်။ သင်း အိမ် ဆိုဝ်ငယ်တွင်မျက်နှာမဲ့ကိုဝ်ဏာတိုဝ်တထွာတမိုက်နှင့်ရေး ၍မည်သသူကိုဝ်ပိုဝ်ချေ၊ မည် ဝါကိုဝ်ပိုဝ်ချေဟူ၍သာမင်း ဧကရာဇ်နိုင်း ခန့်တော်မူသောဦး ရေသုံး လေး ငါး ခြောက်သောင်း သည်အမျိုး ဝန်ခန့်တော်မူသည်လည်း ဆိုး ဆိုး ညစ်ညစ်၊ သွမ်း သွမ်း

သော့သော့၊ သိမ်သိမ်ငယ်ငယ်၊ ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့၊ သိုဝ်သည်မင်း မှုပြည်မှုး အစုဝန်အရာအထူး ဒိုင်း ခန့်တော်မူသည်ကိုအလေး အမြတ်မဲ့စီရင်တုံဟူ၍ပြုသည်၊ မသေခင်ကောင်း စား ချင်သည်ဟူ၍ မူကား စိတ်ရှိသည်၊ တောင့်တသည်၊ သိုဝ်နှင့်မတန်၊ သိုဝ်နှင့်မညီ၊ ခေါင်း ရှိသည်ကိုပင်ညီစ၍ ခါကြသည်၊ သိုဝ်ကျင့်သည်၊ စည်း စိမ်ချမ်း သာ: နှင့်ထူး ၍ဖြစ်ချင်သည်၊ အသက်ရှည်ချင်သည်၊ အင်္ဂါကြီး ငယ်နှင့်မချိုဝ်ချင်သည်၊ ကိုယ်ရှင်သည်၊ အလိုလိုရှိသည်၊ သည်မျှ သည်ဘယ်သူဝယ်ရှိသည်လည်း ၊ ဘယ်ကြောင့်မကောင်း ဖြစ်စေသည်လည်း ၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး သုံး ပါး ကိုဝ်လုံ့လဝီရိယအား ထုတ်၍ကောင်း စွာကျင့်လေ၊ ကောင်း စေလိုသော်ကိုယ်ဆုမ္မဆိုဝ်သည်၊ ငါမှာစကား မရှိကိုယ်ရှင်ကိုယ်မှာသာအကြောင်း ။ တရား ပြသဖြင့်ဧကရာဇ်မင်း ကိုဝ်စကြာဝဠာတသောင်း ၌ရှိ သောနတ်သကြား ဗြဟ္မာအပေါင်း တို့သည်သာသနာ တော်စီး ပွါး ကို ဆောင်စိမ့် သော ငှါ ချီပင့်၍သာသနာ တော်ပြုသသူလူ ရဟန်း အရှည်အကျိုဝ်စီး ပွါး ရှိ ကြောင်း ကိုဝ် ရှု မြှော် တော်မူလျက် ဆောင် တော်မူသည်။

သဗ္ဗံမမ္မဝရိယနှင့်ဇာဂရသူရသတ္တိပညာသမ္မာဓိသဒ္ဒါနှင့်ပြည့်စုံ တော်မူသောသာသနာ တော်စီး ပွါး ပြည်သူလူ ရဟန်း တိုဝ်စီး ပွါး ကို ဆောင် တော်မူ သော ဧကရာဇ်မင်း ကိုအ ရှေ့ဘက် မုတ္တမနှင့်အကွသုံး ဆယ့်နှစ်မြိုဝ်သား တလိုင်း တိုဝ်ကိုဝ်လှည့်ဖျား ရုံး စု၍၊ တလကွမ်း စား ငယ်သည် မော်လမိုင်မြိုဝ်ကိုအစာ ရေစာအပြည့်သွတ်၍သုံး ဆယ့်နှစ်မြိုဝ်သား တလိုင်း နှင့်ညီ၍ သေရမည့်မြိုဝ်တလား ဖြစ်စေ တော့ဟူ၍ပုံစား သည်ကိုဝ်ဂဲမက်တိုဝ်ကကြည်း တပ် ရေတပ်သ ဘော်ကူ ရွှတ်ကတ္တူလွှန်း ကြင်နှင့်လှေတပ် ရေကြည်း ဝိတ်၍ကျုံး နား ကိုထိုး ဝါး ပတ်လည်စိုက်၍ကျုံး ကိုမြိုဝ်ထိပ်နှင့်အမှူသုံး လေး သွယ်ဖိုဝ်၍ထိပ်ထက်ဝယ်မီး စုသကဲ့သိုဝ်ကြိုက်ကြိုက်ဆူ မှူသာမခံသာ အောင်ဂဲ
13 June (1638)
မက်တော်တိုဝ်ကိုဝ်နှစ်လခွဲသာလုပ်ကြိ စေ၍ (သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်) ဝါဆိုလဆန်း ၁၄ ရက်နေ့မြိုဝ်ထိပ်ကဂဲမက်တော်အပြည့်ဆင်း ၍တယောက်မျှမလွတ်နိုင်၊ အစဉ်ရ၍ယောကျ်ား ဟူသမျှကိုဝ်အစဉ်သတ်သည်။ လက်သည်း နှင့်တကွ ပေါင်း ဆက်သ၍ကိုတံကျင်လျှိုဝ်၍မီး တိုက် တော်မူသည်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟဖြင့်ရာန်ထောင်ဖီဆန်ရုံး ထွက် သောရာန်ထောင်သူတိုဝ်ကိုဘုန်း ပညာအာဏာဝီရိယဖြင့်အောင်မြင် တော်မူသည်။

28 September 1638

28 September 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့် တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၃ ရက် ၆ နေ့ အမိန့်တော်။

(မြိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀၊ ၁၇၁၊ ၇၈ပ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဟတ္ထိပူရပြည်၊ အဿပူရပြည်၊ သီဟပူရပြည်၊ ဥတ္တရပဉ္စာလပြည်၊ စန္ဒပူရီပြည်ငါး ပြည်ထောင်သည်မဟာသမတ ဝရံရောစတိုဝ်ကဆင်း သက်သော စေတီယမင်း ကိုဝ်မဟာပထဝီ ဆောင် သော နောက်ကို ဂေါတမဘုရား အလောင်း ကပ္ပိလရှင်ရ သေ့ပြည္ဆွန်း သောငါး မြို့ရွာတွင်တိုင်း ခရိုင်နှင့်တကွသီရိဓမ္မာ သောက မင်းကြီး ထဝ်၍တည်ထား သော ၈၄၀၀၀မြို့ဝ်၊ တတိယသင်္ဂါယနာတင်အဝင်အပါဖြစ် သည်၊ နောက်ငါး စီး ရှင်ပြုစု တော်မူသောလဝကိုး ခေါင်း အရှေ့တောင်အရပ် ဝယ် တောင်ပတ်လည် ၁၄ ဖလုံး ရုံလျှက်ရှိ သောအတွင်းတွင် ချောင်း လေး သွယ်ရှိသည်၊ ရေကန် လေး ကန်ရှိသည်၊ ရေအိုင် လေး အိုင်ရှိသည်၊ စိုက်လျှက် သောတိုင် လေး လုံး ရှိသည်၊ လွန်စိမ့်အင်း လေး အင်း ရှိသည်၊ မဟာပိန္နဲရုပ်တည်ထား သောကူ လေး ကူရှိသည်။ ထိုဂူရင်း တွင်အုတ်ရှစ်ပင် လေး ပင်ရှိသည်၊ ဆင်ပညာရှိလက္ခဏာဖတ်မန္တရား မန္တန်ဆင် ဆေး သမား တို့နေကုန် သောကုဋ္ဋိ လေး ပင်ရှိသည်၊ အမတ်ကြီး တို့နေရာ သရက်ပင် လေး ပင်ရှိသည်။ ဟိမဝန္တာတွင် ပျော်ပါး နေထိုင် သောသီရိနာဂဆင် တော်ကိုဝ်ငါရ တော်မူသည်။ သီရိနာဂဆင်သည်အစွယ်နီသည်၊ အမြီး တံခါး ပိတ်၊ မြီး ဆံဖြူသည်၊ နှာ ခေါင်း ဖျား ကအရိုး တက်၍ ညောင်ရွက်ကဲ့သို့ဦး ကင်း ရောက်ဖြူ သည်၊ ကြောရိုး ဖြူသည်၊ မြီး ရိုဝ်တဝက်ဖြူသည်၊ ခြေနှစ်ဘက်လက်နှစ်ဘက်ဝယ် ခြေသည်း လက်သည်း နီသည်၊ အာ ခေါင်ခံတွင်း နီသည်၊ ခြေနှစ်ဘက်လက်နှစ်ဘက်ဘဝါး ကသည် တက်၍တ တောင်ခန့်ဖြူသည်၊ လက်ဝဲလက်ယာကြာပွင့်ကဲ့သို့ဝ်ဖြူသည်၊ ကြောရိုဝ်ဖြူသည်၊ ဝမ်း ဖြူသည်၊ အဖြူနှင့်အပြာကိုဝ်ကြည့် သော်အဖြူနှစ်စုအပြာတစုခန့်မျှသာရှိသည်၊ ထူး မြတ် သောလက္ခဏာရှိသည်၊ စီး တော်ရ၊ ခြေတော်တင်ထိုက် သောဆင် တော်ဖြစ် သည်၊ ဗြဲတိုက်ရင်း တွင်တ ဆောင်း ရွှေထည့်၊ အထွတ်၊ ဒုပိကာ၊ ထီး စိုက်၍ ချည်တိုင် ရွှေထည့်၊ ကတ္တီပါရွှေရက်ပြာကွပ်တွင် ရွှေ မှော်ကြဲ၊ ကြိုဝ်း ရွှေရက်ပြား မွှမ်း ၊ စည်နီ ၄၊ ငွေနှဲ၊ ငွေခရာ၊ ရွှေအင်ဝ၊ ငွေအင်ဝ၊ ရွှေကျည်ဝ၊ ငွေကျည်ဝ၊ ဆောင် ရွက်တီး မှုတ်၍ထွက် စေဝင်စေ၊ ဆင် တော် ကျွေး ရန်သာယာဝတီကတိုင် ၄၀ ပေး ၍ ကျွေး စေ။ လစည် ၂၉ ရက်၃၀တိုဝ်၌ထမင်း ဆံာဥ် ချက်ဆား ၅ ဝိကျ၊ ကျီဝန်ကပေး စေ။ ဦး စီး ကိုနာဂနန်သူ၊ ကုံး လယ်နာဂ ဝေလု၊ နောက်ထိုင်နာဂစန္ဒာတို့ကို

ဝတ်ကောင်း နွား တောင်း နှင့်စီး စေ၍ ရေပေး ရေချထွက်ဝင်စေ။ ဝန်တို့ စီရင်။

4 October 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တဆောင်မုန်း လဆန်း ၉ ရက်နေ့နနွား ခံစမြောင် မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြို့ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉ဂ၊ ၁၇၁၊ ၇ပေ၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

8 October 1638

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ အဝေး မြို့ဝန်တို့မှာ ရုံး တက်လျှင်သနား တော်မူသည် ဆောင်ထား သက္ကလပ်အိပ်နီ သွတ်၍ ရှေ့သွား စေ။ သင်ဖြူးအနား မွမ်း မှီအုံး ဝန်း သက္ကလပ်ချုပ် စေ။ ခမောက်တင်နှင့် နေ ရောင်အုပ် စေ။ သနား တော် မှုသမျှအဆောင်အရွက်အစီး အနင်း တိုင်ကိုင်သော ဆောင်ရွက်စီး နင်း ၍ ရုံး တက် စေ။ မှတ်စာ တော် ပေး အပ်သည်ကို မှုတ္တမမြို့ဝန်မင်း ရဲစည်သူမှာ ရုံး တက်လျှင်လက်ဝဲ လက်ယာ သေနတ်စီ စည်ကျင်း ပ ဆောင်ရွက်၍တက် ကြောင်း ကိုင်နားခံတို့ဝင်က ရွှေဘဝါး တော် အောက် လျှောက်၍ ရွှေနား တော်ကြား ရသည်။ မင်း ရဲစည်သူသည်ငါ့အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဆွေ တော်ရင်း မင်း သား မြေး ဖြစ်၍ ရာဇဝတ် တော်ကိုထင်ရှား အောင်မစီရင်သည်။ စစ်ကဲစာ ရေး ကြီး တိုင် ရှောင်ချည်းမြို့တံခါး များ မှာ နေ စေ။ သူရဲ ကောင်ဟန်ရှမ်း အာကာဝန်း ရုံ၍ နေ စေ။ မင်း ရဲစည်သူထွင်အကြီး ပြုသူကြာကန်စား သန်လယ်စား [illegible] နောင်းဝန်း စား ရန်နောင် စား ဆိုသူ ငကျော်၊ ငဝ၊ ငရ၊ ငထွန်း တို့ကိုဆင်စာ ရိတ်ထည့်၊ မင်း ရဲစည်သူအိမ် သို့ နေ့ညဉ့် ရောက်သည်၊ တေမိ၊ ငလိပ်၊ ငကို၊ ငကိုမိတို့ကို ဝေး စွာ သောအရပ်သို့ ပို့ ထား ရမည်။ လေး သွှေတ်များ ကိုအခွန်ဝန်စာ ရေး တို့က ရေး မှတ်၍လှက်တိုက်မှာ သွင်း ထား စေ။ ဝန်တို့ကမှာ။

8 October 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်တန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၃ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရာဇမဏိစူဠာ စေတီတော်သိုဝ် ရွှေလောင်း တော်နှင့်ထွက် စံတော်မူမည်၊ လေပြင်း ရေပြင်းကိုမမြင်နိုင်၊ လှော်ကား မျှားကိုလိုက်စေ၊ ညီတော်မင်း ငဲကျော်စွာမှစ၍ မင်းသားကြီး၊ မြို့ဝ်စား၊ မြင်းမှူးတို့ကိုဝ် လည်း လှေနှင့်လိုက်စေ၊ မြို့ဝ်တံခါးမှူး၊ အဝန်း ငယ်သားတို့ကိုဝ်လည်း ဝန်တို့က ခေါ်၍အကြီး အကြောင်းကိုပြသ၍ အာဏာပေး မှတ်ရမည်၊ အာဏာပေး မှတ်ရာ ပေး အပ်သည့်စာချွန်ထွင်ထွက်သူတို့ဝ်ကိုလည်း မဝင်စေနှင့်၊ ဝင်သူတို့ကိုဝ်လည်း မ ထွက်စေနှင့်၊ ဖွက်သူဝင်ရလျှင် ဝင်သူထွက်ရလျှင်၊ ကြီးစွါသော ရာဇဝတ်ကိုခံရမည်၊ ပေး အပ်သည့်စာထွင်သွင်း၍ပေး၊ မြို့ဝန်၁၊ မြို့ဝ်စာရေး ၁၊ ထောင်မှူး အ ဝန်းတို့ကိုလည်း ရုံးထွင်နေစေ၊ လေရိုဝ်မိုး ရိုဝ်ကိုကြည့်၍ သတ္တဒါန်၊ သဗ္ဗာန်၊ ငဲလှေ၊ ကတ္တူ၊ စစ်ကွဝ်၊ လှေမှူး လှေကွဝ်တို့ကိုဝ်ခန့်ထား၍ နေငြိမ်မှလာစေ။ နန်းတော်မှာအထွင်း ဝန်၁၊ သံဆင့်၁၊ စေါင့်စေ၊ လွှတ်မှာ သေနာပတိ၁၊ ဝန်ထောက်၁၊ စေါင့်စေ၊ စာရေးကြီး အသုံး စါရေး ၁စီ နေစေ။

15 October 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တဆောင်မုံး လပြည့်ကျော် ၅က် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး သုတ်၍လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြှုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀-၁၇၁-၇ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

သားတော်အမြင့်စား နှင့်မင်းရဲအောင်တင်ဆိုဝ်ကြသည့်စကား မှာအမြင့်စား
သည်ခမည်းတော်နှင့်အတူအိပ်လိုသည်အကြိမ်ကြိမ်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သောကြောင့်
မင်းကေရာဇ်နှင့်သားတော်သည်ဆူး နှင့်ဘက်သကဲ့သို့ဝ်ဖြစ်သည်။ ဘက်ထက်ဆူး ကျ
လည်း ဘက်ပေါက်မည်၊ ဆူး ထက်ဘက်ကျလည်း ဘက်ပေါက်မည်အရာရှိ၍လည်း ညီတော်
တို့ဝ်နှင့်မအိပ်၊ မင်းရဲအောင်ထင်နှင့်အိပ်ပါမည် လျှောက်သောကြောင့်ငါကပင်
အိပ်စေတော့ဆိုဝ်မိချေသည်။ အမြင့်မြို့ဝ်စား သည်လိမ္မာသောသူမဟုတ်ဘဲလျက်ပင်
မင်းရဲအောင်ထင် မှေး မှေး ရှိစည်လက်နက်စွဲ၍သင်း သည်ထား နှင့်ထ၍ခုတ်
သည်။ ဟယ်ဆိုဝ်၍လက်ဝဲလက်ဖြင့်ဟန့်ရာတွင်လက်မကြား ကိုထား သွား ကျသည်၊ အ
နာကိုဝ်ဆေး ကုစေ။ မင်းရဲအောင်ထင်ကိုအန္တရာယ်ပြုခြေငါစေတော်မမူ၊
ငါသည်အကြောင်း ကိုမသိပါ၊ သိပါချေလျှင်မဟာသမတမင်း တို့အား ထား သော
ကမ္ဘာတံဆာသမ္မာကျမ်း အတိုင်း ရောက်ပါစေတော့ဂတိဆိုတော်မူ၏။ မင်းရဲ
အောင်ထင်လည်း စိတ်မပြေရှိသည်။ အမြင့်စား ကိုဝ်အလဇ္ဇီဆဲမျိုဝ်များ စွာဆိုဝ်
၍ဆဲရာတွင်မှခမည်း တော်မင်း တရား က အမြင့်စား ကိုဝ်ခေါ်၍မောင်
သူကိုတင်စား ချေသောကြောင့်မိဘမလွတ်ထိခိုက်၍ရှိသည်၊ ဗညား ကျမ်း တော၊
နန္ဒယောတာတို့ကိုဝ်ခေါ်တော်မူ၍တရား ကိုဆွေး နွေး တော်မူလျှင်မလိမ္မာ
သောလူသူလာမှမရောက်သောသူတို့ဝ်သည်လိမ္မာသောသူကိုဝ်ကျူး လွန်သည်ဟူ၍အနာ
တရပြုအံ့၊ မလိမ္မာသောသူထက်အဆအရာမိုက်သည်၊ ရူး သောလူကိုဝ်မရူး သောသူ
ကပုတ်ခတ်ချေသော် လျှော်စေ။ အနာစွဲသောသူကိုသိလျက်မကောင်း သောစကား
ကိုဝ်ဆိုဝ်ချေသော်တရား ကိုခံစေ၊ အကျိုး အပဲ့ကိုအကျိုဝ်အပဲ့မဆိုဝ်ရ၊ အကန်း ကို
ကန်း သည်မဆိုရ၊ ဆိုသောသူတို့ကတရား ခံရချေသည်၊ ဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံး စီရင်ဂိုး
စာဟောင်း စာတန်း ရှိသည်၊ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရာတွင်သား တော်အမြင့်
မင်း သား သည်အရွယ်သို့မရောက်သေး ၊ အမြင့်မင်း သား သည်မင်းရဲအောင်
ထင်ကိုကျူး လွန်သည်ဟူ၍ငါတောင်း ပန်သော်လည်း မခံ၊ မင်းရဲအောင်ထင်က
အလဇ္ဇီမကြား ကောင်း မနာသာမိတိုင်ဘရောက်ဆဲဆိုဝ်သည့်စကား ကိုဝ်မင်းရဲ
အောင်ထင်ကိုခေါ်၍စီရင်ထုံး ဓမ္မသတ်အစေါင်စေါင်၌ကောက်နှုတ်သည့်အချက်
များ နှင့်သေနာပတိတို့ကဆိုဝ်၏။ မင်းရဲ.အောင်ထင်ကလည်း သည်း မခံနိုင်၍

ဒေါသ ပေါက်သည် ချေဆို၏၊ အမြင့်မင်း သား နှင့်မင်း ရဲ အောင်ထင်ကိုလက်ဘက် ရှေ့တော်တွင် ပေး၍ ပြေနေစေ။

(15 October 1638)

(သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်) နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀-၁၇၁-၇ပေ၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ညီတော်မင်း ငဲကျော်စွာသဇီဝကသည်နိဇီဝကသိုဝ် ရောက်
ကြောင်း ကိုရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်။ သေနာပတိ ၁၊ ဝန်ထောက် ၁၊
စာရေး ကြီး ၁ တိုဝ်အိမ်သို့ဝ်သွား ၍ စီရင်၊ စီရင်ရမည်မှာဘိုး တော်ဟံသာဝတီ
ဆင်ဖြူရှင်ညီတော် တောင်ငူမင်း ခေါင်တွင်စီရင်သည့်ထုံး အတိုင်း တွင်တလား ကြီး
တလုံး ပျည်ကိုကမွတ်ကြီး ကမွတ်သေး ပွတ်ချမ်း သတ်စေ၊ ရွှေအတွင်း ပြင်ထည့်စေ၊
ကတ္တီပါနီမွမ်း ၍ ပတ္တမြား စီ၊ ရွှေမှော်ကြဲစေ၊ အဘုံး ရေကန်နည်း တူ၊ ကမွတ်
ကိုဝ်ပုဇွန်ခွန်မွမ်း စေ၊ ကမွတ်လေး ထောင့်ညောင်ရွက်ရွှေသား ရှစ်ချပ်ကိုဝ်
ပတ္တမြား စီစေ၊ အဘုံး နည်း တူ၊ စမြင်တိုင်ထင်း ဘီး ထင်နံ့သာထုံ၍တည့်စေ၊ သံ
ကွန်ရွက်ဘိုဝ်ချင် ၁၂ လုံး ထိုဝ်စေ၊ ပျည်ခုံ ချင်ပု ရွှေထည့်စေ၊ အထွင့်ငှက်မနား တတ်
စေ၊ ကတ္တီပါမွမ်း ငစေ၊ လေး တောင့်ကျေး စည်တိုင်ထည့်စေ၊ ရွှေမြူတာဖလုံး ၊ ငွေ
မြူတာဖလုံး ဆွဲစေ၊ ပိတန်သတောင်လည် ပြောက်ထုတိုင် ခြောက်ချောင်း ၊ ကတ္တီပါ
နီမွမ်း စေ၊ ပျည်ခုံ ရွှေပိတန်လိုက်စေ၊ ကုဗ္ဘိထမင်း ကျင်း စေ၊ ပျည်ခနောက်တ
လား ကိုဝ်လက်ကျပ်မစေ၊ အလောင်း မှာသံလျှင်း နှင့်ဆောင်စေ၊ လက်ပင့်ထီး ဖြူ
၄ စင်း အုပ်စေ၊ စန္ဒား ၊ ယမား ၊ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၊ ရွှေတကောင်း ၊
ငွေတကောင်း ၊ ရွှေပချပ်၊ ငွေပချပ်၊ ရွှေဖျည်း ၊ ငွေဖျည်း ၊ အရိုး ကတ္တီပါနီ
ရစ်စေ၊ စည်နီရှစ်လုံး ၊ ငွေနှဲ၊ ငွေခရာ ၊ ပုံသာ၊ လင်ခွင်း ၊ စည်ပလုတ်စုံ
တီး စေ၊ ယမြား ငင်စေ၊ မြမ္မာပတ်၄ဆိုင်း ၊ မွန်တလိုင်း အတီး အကတီး စေ၊
အကူတော်ရွှေဆိုင်း ၅၀၀၊ ခါသာအုပ် ၅၀၀၊ သာလူအုပ် ၅၀၀၊ ဖျင် ၁၀၀၊ လက်
ဘက်ချောင်း ၁၀၀၀၊ လက်ဘက်တင် ၁၂၊ ကြေး ပတ်နှင့်ကြေး တဆယ့်နှစ်တမ်း ၊
အငိုဝ်လွယ်စီး ရန်ဆင်ငဲကနှင့်ပေါင်း တင်၊ ဆင်ငဲကမတင်နှင့်အုံး အိပ်ရာတင်
ဆင် ၄ စီး ၊ ငှက်ချေး ခံ ရွှေကြိုးဆစ်၊ အထွင့် ရွှေတံဆောင်း ထီး စိုက်ာ ထောင်လည်
ပြောက်ထု၊ နီပါး ထည့်၊ ရွှေညောင်ရွက်ဆွဲ၊ မီး လေါင်တိုက်၊ တံခါး လေး ရပ်၊
အလောင်း စင်တွင်အုပ်စီ၊ တဆောင်ရှေ့ဦး နောက်ဦး နှင့်ဝေါအနီတစု ရွှေ
၂ စု၊ ကျိုင်း ရွှေချက်ဂ၊ မင်း ဆောင်တော်၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ အလောင်း
တော်ကိုမင်း သာမည်ရမြင်း မျိုး တိုဝ်ထမ်း စေ၊ ရန်အောင်မြင်တံခါး ကထုတ်စေ။

(15 October 1638)

(15 October 1638)

(သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

ဘဝရှင်မင်းတရားသည် ဖေါင်း ရွှန်ဝတ်ဖြူနှင့် ဝေါတော်စီး၍ စံရာတံခါး ကထွက်တော်မူသည်။ မီး တင်လျှင်ဝင် တော်မူသည်။ ထို နေ့သကြိ်တော် ခေါ်သည်၊ အဝတ်ဖြူ ၇ ရက်၊ သစ်ကြတ် ၇ ရက်ဝတ် သောခါ၊ ဖေါင်း ရွှန်ဆင် တော်မူသည်၊ နီပါး သေး ၇ ရက်ဝတ် တော်မူသည်မှ ပေါင်း ဝန်း ဆင်တော်မူသည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀-၁၇၁-၇ ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွှန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ နောင်တော်မင်း တရား သား မင်း ရဲအောင်ထင်၊ သား တော်မင်း ရဲကျော်ထင်၊ သား တော်မင်း ရဲကျော်ခေါင်၊ သား တော်မင်း ရဲ သီဟရာဇာ၊ သား တော်မင်း ရဲသီဟသူတို့ကိုဝ်အဆောင် ရွှေကျပ်မြင်မိုရ်၊ လွှက်အိုး ၊ ရေတကောင်း ၊ ဘက်စိမ်း ကတော့ဘုံး ကျအုပ်ကျစေ၊ ကျိုင်း ရွှေချက်ဆောင်း စေ၊ စီး ဆင် ၁၀ စီး ၊ လှော်ကား လှေမှတ်စင်း လုံး ပြည့်ငှက်ရေး စေ၊ ခင်တုရင်အ မွမ်း ပျောက်ထု၊ တုရင်လွတ်၊ ဟင်း ရန်ဖူး ၊ အမိုဝ်နီပါး ထည်မွမ်း စေ၊ တက်မ အနီ၊ လှော်တက်အဖြူ၊ လှော်လူဗေါင်း ချွန်း ပေါင်း စေ၊ ပုံတိုင် ရွှေကုံးဆစ်၊ အလံ အထွင့် ရွှေနီပါး ၊ အ(လံ) ဦး ပဲ့စိုက်စေ။ လုင်တိုင်ဦး ပဲ့ထည့်စေ၊ ပရိတ်ချည်ငါးဆင့်၊ ငွေကျိုဝ် ငွေကတော့၊ အောင်ဖြူငါးပွင့်ဆွဲစေ၊ လုင်တိုင်တွင် ဆောင်ထား မည်သရီ နက်အိပ်သွပ်၍ထား ထမ်း တို့လိုက်စေ၊ စစ်ချီစစ်တက် ဆောင်မည်မှာ စည်ဖြူငါးလုံး ၊ ပုံသာနှင့် ကျေး ခရာ၊ ကျေး နှဲ၊ နှဲကြီး ငယ် ၃၊ ခရာ ၂၊ စည်ပလုတ် ၁၊ လင်ကွင်း ၁ တီး စေ၊ ငါသနား တော်မူသည်။ ဝန်တိုဝ်က ခေါ်၍ပြန်။

20 October 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တဆောင်မုံး လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉ဂ-၁ရရ-ရပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အုံ့ပေ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မိုး ဝန်း မြို့ရောက်အချီအသွား ခန့်တော်မူသည်၊ ဗိုလ်မှူး သီရိမမ္မာမင်း ရဲ၊ သီရိဓမ္မာမင်း ဖျား ၊ သီရိဓမ္မာမင်း စော၊ သီရိမဟာမင်း စောတို့ကိုခန့်တော်မူသည်၊ ဦး တည်ပွား ကစီရင်သော မြို့ဝ်ငှာနီး စဝ်သည်၊ သတိဂတိနှင့်ညည့်မှုနေ့မှုမြဲမြဲလုံ့ချုံ့အောင်အစွမ်း သတ္တိရှိသည့်အတိုင်း စီရင်ထမ်း ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်၊ ခြေသည်သူရဲသူခက်ရဲမက်ဗိုလ်ပါတို့ကိုဝ်လည်း ရှေ့နောက်အုပ်စည်း မပျက်အထွက်အဝင်အယွင်း အယိုမရှိစေရ၊ ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း မလစ်မဟင်း မယွင်း မယိုရအောင်အုပ်ကွက်စီရင်၊ စီရင်ခင်း စီရင်ဖွယ်ရောက်လျှင်အနီး အဝေး မထောက်မညှာစီရင်ရမည်၊ ရာဇဝတ်တော်သည်အလုံး အပြား မသိသာ၊ ကိုယ်ရေး ကိုယ်ရာလုံ့ချုံ့အောင်နှင့်အမှုတော်အရေး တော်သင့်အောင်စီရင်။

တပ်ပါသေနာပတိ၊ ဝန်ထောက်၊ စာရေး ကြီး ၊ ရဲမက်၊ လက်နက်ကိုင်တို့ကိုအကျိုဝ်အကြောင်း အပြစ်မှိုဝ်ကိုပြသ၍ မပြတ်ပြောဆိုဝ်တိုင်ပင်ရမည်၊ မတိုင်မပင်အလျှောက်ဆောင်ရွက်၍အမှုတော်မပြေ ရှိသျှင်လည်း ငြီတော်မျှား ဖြစ်သည်ဟု၍ ရာဇဝတ်တော်ကိုထင်ရှား အောင်မစီရင်မနေသာစီရင်ရမည်၊ ပါသည့်သူရဲသူခက်လက်နက်ကိုင်တို့မှာလည်း တပ်ကခွါ၍အဝေး အလ်အရှာအဖွေမသွား စေနှင့်၊ ထင်း မှုရေမှုပြည့်ဝလောက်ငံ့အောင်တပ်တွင်း အများ ယူဆောင်ထား စေရမည် တပ်တွင်း ထင်း ရှိသျှက်တဂ်ကခွါ၍အဝေး အလ်သွား သည့်စစ်သည်ရဲမက်တို့ကိုစစ်ကြော၍မှန်လျှင်ရာဇဝတ်တော်ကိုထင်ရှား အောင်စီရင်၊ ကင်း စေါင့်ကင်း နေအခန့်အထား မျှား မှာလည်း မလစ်ခဟင်း မယွင်း မယိုရအောင်ခန့်ထား မြဲလူတို့ကိုဂ် ခန့်ထား ရမည်၊ ရှေး ထုံး စံအစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း ခန့်ထား ရမည်၊ ရှေး ထုံး စံအစဉ်ရှိသည်အတိုင်း လဲလှယ်သင့်သမျှတို့ကိုင် ကျေး ဇူး သစ္စာတော်ကိုဝ် ထောက်နိုင်မျှော်နိုင်မည့်သူတို့ကိုဝ်ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း မှာထား ၍ခန့်ထား လဲဆိုဝ်စောင့်နေစေ၊ အမှုတော်အရေး တော်ကိုဝ်အကျွမ်း အကျင်မရှိသတိဂတိနည်း သူသောက်သည့်သစ္စာရေဦအကျိုဝ်အပြစ်ကိုဝ်မှမဆင်ချင် ကျေး ဇူး သစ္စာတော်ကိုမသိသည့်သူတို့ကိုမခန့်မထား နှင့်၊ တော်သင့်ရာရဲရောင်မြန်မာသည့်လူ၂၀လူ၃၀မပြတ်မလတ်စေါင့်နေစေ၊ အစေါင့်အနေခန့်သည့်လူတို့မှာတပ်ဘော်တမျက်နှာလျှင်လူ၅ယောက်

တန်သည်။ ာဝတန်သည်၊ တပ်ဟော်နှင့်ငါး ရာတွင်း ကွာတွင်လမ်း မလမ်း ဝလမ်း ပေါက်လမ်း တွေ့ရှိတိုင်း စောင့်နေစေ။ အရေး အကြောင်း ထင်မြင်လျှင် စောင့်နေ သူတို့ပ်နေရာကတ ယောက်စုတ်သံကြား တယောက်နှင့်တယောက်ကြား ယောက်တန်ရုံ အသံပေး ရမည်၊ အစောင့်အနေခန့်ထား သူတို့ပ်မှာတပ်မှူး စစ်ကဲတို့ကခန့်ထား သည့် အတိုင်း စောင့်နေသည်မစောင့်နေသည်ကိုပ်တပ်ပါစာရေး ကြီး တို့ကမြင်း တော်သည် တို့ကိုပ်သူ့ညှိစေပါး စုံစမ်း ခန့်ထား ကြည့်ရှုစေ၊ ခန့်ထား သည့်အတိုင်း တည်၍ စောင့် နေသူတို့ပ်ကိုပ်ထပ်၍မှာစာအပ်၊ မတည်သူတို့ကိုပ်ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲတပ်မှူး စစ်ကဲတိုပ် ကိုပ်အပ်၍ ရာဇဝတ် တော်ကိုပ် နောင်မဝံ့အောင်သူရဲသူခက်တို့ကိုကြည့်ရှုစေ၍အဆုံး အရှုံး စီရင်ကွပ်ညှပ်ရမည်။

တပ်ပါမြင်း ဆင်တို့ကိုလည်း မျက် ရေဝလင်အောင် နေ့ကိုတပ်နား ပတ် လည်ကြိုပ်ကိုင်လူနှင့် ကြောင်း စေ၊ ညည့်ကိုပ်တညည့်လုံးအာတ်နိုင်သမျှတအိုး စား ကလူတ ယောက်စီခန့်၍ မျက်ရိပ် စေ၊ ရသည့်မျက်ကိုပ် ကျွေး မွေး စေ၊ တပ်မှူး စစ်ကဲတပ် စာရေး တိုပ်ကလည်း အရပ်ရပ်မြို့ပ်ရွာများ သို့ရဲမက်တို့ကိုအရောက်အပေါက်မရှိ ရအောင်မြစ်တား ရမည်၊ အလိုရှိလျှင်အလိုရှုံသမျှတို့ကိုပ် သေနာပတိဝန်ထောက်တို့ မှာအစီရင်ခံ၍စာချွန်ပေး မှစာချွန်နှင့်စော်သွား မြို့စား တပ်ပေါင်း စား တို့မှာယူစေ၊ တော်မှူး စစ်ကဲတို့လည်း တပ်ပါမြင်း ဆင်တိုပ်ကိုပ်ဆယ်ရက်တကြိမ်ကြည့်ရှု လှည့်ပတ်၍မြင်း ဆင်ပိန် လျှော့လျှင် ကျောင်း သည့်လူထိန်း သည့်လူတိုပ်ကိုပ် နောင်မ ဝံ့အောင်ဒဏ်ခံစေ၊ (လင်သည့်မြင်း ဆင်များ မှာကုံ ကျွေး ဆင်ထိမ်း တိုပ်ကိုပ်ဆု လပ်ခံစေ၊ မြင်း စီ၊ မြင်း သည်၊ ဆင်စီး ၊ ဆင်သည်၊ သူရဲ၊ သူခက်တို့မှာ အရေး အကြောင်း ရှိသမျှမြင်း တို့ကိုပ်စီး စေ၊ အရေး အကြောင်း မရှိသည်တို့ကိုပ်မစီး စေနှင့်၊ ထား လှံ သေနတ်အမြောက် လေး စွဲကိုင်သူတို့ပ်မှာလည်း မပြတ်မလပ်ပြင် ဆင်ပွတ်သတ်စေ၊ လက်နက်ကြိယာအပ်ရင်း ကအရာအချက်မရှိ၊ ကိုင်သူစွဲသူတို့လက်သို့ပ် ရောက်မှပျက်စီး ရသည့်အရာများ မှာအစီရင်ခံ၍ကြား သိရလျှင်စွဲကိုင်သည့်သူတို့ ကိုပ်ကွပ်၊ တပ်တွင်း ဘပ်ပြင်ပတ်လည်အမှိုက်စသောအဆွေး အဟောင်း အစအနမ်း ပွါး မီး ပေါက်ထိလျှင်အလုံ့ဖြစ်၍မီး တောက်မည့်အရာများ ကိုမရှိစေနှင့်၊ လှည်း ခါ သုတ်သင်ရှင်း လင်း စေ။ တပ်တွင်း ဘပ်ပြင်မီး မှုထင်း မှုကို် ထောင်မှူး အဝန်း

တို့ကိုယ်မပြတ်နှိုး ဆော်စေ။

နံနက်တချက်တီး အချိန်ကိုဝ်တဝ်ချိမည်ဖြစ်သည်၊ နံနက်လေး ချက်တီး အချိန်ကိုဝ်ချက်ပြုတ်စား သောက်ပြီး စေ၊ ည(နေ)သုံး ချက်တီး အချိန်ကိုဝ်တဝ် တော်ချမည်၊ သုံး ချက်တီး ကျော်ခြောက်မောင်း ကိုဝ်ချက်ပြုတ်စား သောက်၍ပြီး စေ၊ မောင်း သံပေး စေ၊ နှိုး ဆော်၍ မောင်း သံပေး သည့်အချိန်ကလွန်သည့်ညနေဝင်ကိုဝ်ကြက်မွေး ကြက်တောင်ဖြင့်တို့ဝ်၍စမ်း သတ်စေ၊ စွဲကဝ် လောင်လျှင်စွဲကဝ်လောင်သည့်တဝ်မျိုး တဝ်စာရေး တို့ကိုဝ်ကွာ်၊ ညည့်အခါမှာတဝ်ပါတ်လည်မီး အိုး နှင့်စေါင့်၍ကြည့်ရှု မြှော်ထောက်ရမည်၊ မီး ပေါက်မီး ပွါး တဝ်ပြင်တဝ်ဘွင်း မှာမီး နှင့်စဝ်သမျှကိုဝ်မရှိစေနှင့်၊ တဝ် တော်ချ၍အိဝ် နေသည့်ကာလဗိုလ်မျိုး တင်မျိုး နား ခံတဝ်စာရေး သေနာပတိဝန်ထောက်စာရေး ကြီး တို့ဝ်အညီအညွတ်အရေး တော်ကိုဝ်တွေး ထောက်မြှော်တင်း ၍ည လေး ချက်တီး ကသည်ညည့်နှစ်ချက်တီး တိုင်ပြောဆိုဝ်တိုင်ပင်ရမည်၊ စွဲကိုင်ရသည့်မြား လှံ သေနတ်ရထား လှည်း လေး လွှား ကာဒိုင်း စ သော ကိရိယာများ ကိုဝ်အလိုဝ် တော်ရှိလျှင်ရအောင်ကိုယ်နှင့်အနီး အပါး ထား စေ၊ ဗိုလ်တဝ်မှစ၍ပါသည့်အတဝ်တဝ် သေနာပတိဝန်ထောက်စာရေး ကြီး တို့ဝ်အိဝ်နေသမျှမှာလည်း တဝက်အိဝ်လျှင်တဝက်မအိဝ်မနေ စေါင့်နေစေ၊ နိုး နိုး ကြား ကြား သိသိမြင်မြင်အရေး တော်ကုန်ထွင် အောင်စီရင်။

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်နတ်တော်လွှန်း ၇ရက်ဗိုလ်မျိုး တိုဝ်ကိုဝ် ပေး အင်ရန် အမိန့်တော်ကိုနား ခံပြောကြီး မျိုး ထုတ်၍လွှတ်ထွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်၊ (မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၈-၁၇၁-၇၄ပ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သေနာပတိမဟာသီရိဇေယသူရ၊ ဝန်ထောက်နေမျိုး သင်္ချာ၊ စာရေးကြီး တုရင် ၁၀ သော်တို့က မှတ်စါတော်မှာတပ် တော်မှတ်စာ ပေး မြဲ ပေး ရသည်၊ ညီတော်တို့ထွင်ဆိုး သွန်း ပျက် ချော်၍လျှပ် ပေါ်သည့်လူတိုဝ်ရှိလျှင်မနေစေ နှင့်၊ သေနာပတိတို့က ဝေး စွာ သောအရပ်သို့ဝ်ပို့ဝ်၊ တပ်မှူး စစ်ကဲတို့တွင်ရှိလည်း မနေစေနှင့်၊ ဝေး စွာ နှင်ထုတ်ရမည်၊ ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်စာရေး တိုဝ် မှ စ၍ဟပ်ပါမြင်း မှူး မင်း သား ၊ စော်ဘွား တို့မသင့်မတင့်ရှိလျှင်နှစ်ဘက်ကိုဝ် စစ်၊ ကျူး လွန်လျှင်လွန် သော သူတို့ဝ်ဝယ်၊ ကျွန်အကြီး တို့ဝ်ကိုဝ်ထင်ရှား အောင်ရာ ဇဝတ်တော်ကိုဝ်စီရင်၊ စစ်ဝတ်တံဆာရာဇဝတ်ခံရသူတိုဝ်မှာရှိသမျှကိုဝ်သိမ်း ထား ၍ နောင်ဘုန်း တော်ကြောင့်အသစ်ရောက်လာသည့်သူတိုဝ်တွင်ရဲရင့်မြန်မာသူတို့ ကိုဝ်ပေး အပ်ရမည်။ ငါ့အမှုတော်ကိုဝ်ထမ်း သည့်ညီတော်မင်း သား မြင်း မှူး စော် ဘွား မြို့ဝ်စား တို့မှ စ၍သူရဲသူခက်တွင်အပြစ်အလျောက်စီရင်သမျှတို့ကိုဝ်သင့်ဘင့်ညီ ညွတ်၍အမှုတော်ကိုဝ်ကုန်တွင်အောင်ကြိုဝ်စား အား ထုတ်၍ထမ်း ရွက်မည်အကြောင်း ကိုင်နှိုး ဆော်ရမည်။ ခန့်ထား ၍ချီသွား သည့်တပ် တော်တွင်ရာဇဝတ်မှုမှစ၍အ လုံး စုံအမှုမျိုး ပေါ်ထွက်သမျှတို့ဝ်မှာညီတော်တိုဝ်မှစ၍ စော်ဘွား ကြီး မင်း သား မြင်း မှူး စစ်ကဲစာရေး ကြီး တပ်စာရေး တို့တညီတည်း သေနာပတိတိုဝ်ကိုဝ်တိုင် ပင်၍စီရင်သင့်သမျှကိုဝ်စီရင်။ ငါ့ရွှေဘဝါး တော်အောက် လျှောက်သင့်သည်ကို လျှောက်၊ အမှုတော်ကိုဝ်ကျေး ဇူး သစ္စာတော်နှင့်အညီကြိုး စား အား ထုတ်၍ကုန်တွင်အောင် ထမ်း ။

1 November 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်နတ်တော်လဆန်း ၇ ရက်နေ့အမိန့်တော်။

(မှိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၈ – ၁၇၁ – ၇ ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သီရိဓမ္မာမင်း စော သေလွန်ရာမှာ ပျည်အပုံး ရေကန်က က မွတ်နား ကိုပွတ်ချမ်း သတ်စေ၊ ရွှေပုစွန်ခွန်မွမ်း စေ၊ ကညီပါနီမွမ်း၍ ရွှေမော် ကြိ စေ၊ ပျည်ခုံ ချင်ပု ရွှေတိုင်ဒါဝိုင်း ဇိတန်တိုင် ခြောက်ချောင်း နီပါး ထည်ရစ်စေ၊ သတောင် ပြောက်ထု၊ ကုတ်ဟီး ထမင်း ပူဇော်ပွဲ၊ စန္ဒား ၊ ယမား ၊ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၊ ရွှေတကောင်း ၊ ငွေတကောင်း ၊ ရွှေပချပ်၊ ငွေပချပ်၊ ရွှေဖျည်း ၊ ငွေဖျည်း ၊ နီပါထည်၊ အင်္ဂရိဝ်ကိုစည်း စေ၊ စည်နီဖြ၊ ပုံသာ၊ နှံ၊ ခရာ၊ အစုံ၊ ငှက် ချေး ခံ၊ ဝါး ဖုံး ၄ နီပါး ထည်ရစ်၊ အထွင့်ရွှေတဆောင်း ရွှေထီး စိုက်၊ သတောင် လည်း နီပါထည်ပြောက်ထု၊ မီး လေင်တိုက်တံခါး လေး ရပ်၊ သံလျှင်း ၊ သံကွန်ရက်၊ ဖိုဝ်ချင် လေး စုံ၊ ဆင်၄အင်္ဂရိဝ်လွယ်လူနှင့်လူကြမ်း ရ၊ မြမ္မာဆိုင်း အက၄၊ မွန်ဆိုင်း အက၄၊ လက်ပင့်ထီး ဖြူရွှေချက် ရွှေညောင်ရွက်၃ဆင့်နှင့်အင်္ဂရိဝ်ဆေး ရေး ရွှေသံ ခါပေါက်၁၀၀၀၊ ပေါင်း ပြန်ရှေ့ဦး နောက်ဦး ပါကျိုင်း ရွှေချက်၄၊ ပေါင်း ပြန် အနီတစု ရွှေနှစ်စု၊ ရွှေဘွဲ့တော်သီရိမဟာဓမ္မရာဇာသူသနား တော်မူသည်။ အကူ တော်ရွှေဆိုင်း ၂၅၊ ခါသာအုပ်၄၀၊ သာလုအုင်၂၀၊ ဖျင်၁၀၀၊ ပုဆိုဝ်ထည်၅၀၊ လက်ဘက်ချောင်း ၁၀၀၊ ကြေးဖြဝကူတော်မူသည်။ ဝန်ထောက်စာရေးကြီး တို့ကိုဝ် အိမ်မှ ငစီရင်စေ။ အစီအရင်ပြီး ကြောင်း ကိုဝ်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရမည်။

4 November 1638

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်နတော်လွှန်း ၁၀ရက်နေ့နား ခံပြောကြီး မျှုး ထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြီးကြည့် ၁၉၄၄၊ ဒ၇-၁၇၁-ရပေ၊ တက်ဗတို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း ဘော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်မင်း ရဲကျော်ထင် သလွန်ရာမှာမင်းသား နေရာနေဖြစ်သော်လည်း ရွှေဘဝါး တော်အောက်တွင်မဟုတ်၊ အဝေး မြို့ရွာ မှာကံနှင့် လျော်စွာဖြစ်လေသည်၊ အဝေး မြို့ဝန်မင်း သား တို့ဝ်သဂြိုဟ်ထုံး ကိုကြည့် သော်မုတ္တမမြို့ဝန်မင်း ရဲစည်သူကိုဝ်သင်္ဂြိုဟ်သည့်စာတန်း မှာအထူး သင်္ဂြိုဟ်တော်မ မူ၊ မြို့ဝ်သုံး ရွာစံ ရှိသည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ်စေ။ ရွှေနား တော်ကြား ရှိနိုဝ်သံ တော်ဦး ထပ်၍တင်ရာတွင်၊ အထူး မခန့်ထား သာ၊ မြို့ဝ်ထုံး ရွာစံ ရှိသည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ်စေ၊ ထပ်၍အမိန့်တော်ပြန်သည်။ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကိုဝ်မြို့ဝ်ထုံး ရွာစံ ရှိသည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ် စေ။

28 December 1638

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တပိုဝ်တွဲလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံပြော့ကြီး မှူး ထုတ်၍လွှတ်ဖွင်ပြန်သည့်အမိန့် ဘော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀-၁၇၁-၇ ပေ၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
26 August 1312
အခွင့် တော်ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၆၇၄ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ ဝဇ
ယပုရ ပထမမြို့တည်မင်း သည်သား တော်သင်္ခယာ စောယွန်း ကို ဇေယပုရဟု သော
စစ်ကိုင်း မြို့ကို ပေး သည်၊ အရှေ့မြစ်သို့ကူး ၍သပြေပင်လှုင်အချား ၊ အနောက်
တောင်မှ သော်မြစ်လယ် ကြောတဝက်၊ မြောက်ကိုင်း ကြီး ခက်ခတည်း ၊ သား တော်
စစ်ကိုင်း မင်း ကရစေပိုင်စေ၊ မင်း ခမ်း တော်စုံနှင့် ငွေဖေါင်၊ ငွေလှေ၊
လှော်ကား နှင့်တကွထီး ဖြူ၄စင်း ၊ ဝေါကြီး ကျိုင်း ငွေချက်၈ ၊ စီး ဆင်၆၊ ယည်သာ
၂၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ ထား လိုက်၊ အဆောင်နီ၊ သွောက်ကြီး နှင့်နန်း ၁၂
ဆောင်ပေး သည်။ စာ ဟောင်း စာတန်း ရွှေတိုက်စာရင်း တော်ရှိသည်၊ ငါ့သား
တော်ပင်း တလဲစား ကိုဝ်အိမ်ရှေ့ဆောင်အပ်၊ မင်း ရဲသီဟသူ၊ မင်း ရဲကျော်ထင်
မင်း ရဲကျော် ခေါင်တို့ကိုဝ် ဝေါပလာကြိုင်း ကြီး ရွှေချက်၁စီ ၊ ကျိုင်း ငယ်ရွှေချက်
၂စီ၊ စီး ဆင်ယည်သာ ပေါင်း ဝန်း ၁စီ၊ လှော်ကား ရွှေစက်ကွင်း ဦး ၂ပဲ့၅စီး
စေ၊ ခင်တုရင် ရွှေတစုအနီ ၂စုစီ စေ၊ လက်သင်၁စီ၊ သက္ကဒါန်၁စီအပ်၊ ဓား လိုက်
စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်အစုံ၊ စည်နီ၊ ပုံသာ နှင့်ရလုံး ၊ ကြေနီ၊ ကြေး ဝါ၊ ခရာ၊
နှဲအစုံ ပေး အပ်ရမည်။ သား တော်တို့အကြီး ကိုဝ် ခေါ်၍ ဝန်တို့ကပြန်ဆိုရမည်။
28 December 1638
သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ပြည့်တပို့တွဲလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံ တော် ပြော့
ကြီး မှူး ထုတ်၍ သွတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့် တော်။
(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၈ – ၂၇၁ – ၇ပေ၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅၊ ဂန့်ဂေါ်အံ့ ပေ)

ဘုန်း တော်အသွန်ကြီး မြဘ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရှေး ဓကရာဇ်မင်း မြတ်တို့သည်သိမ်ကျောင်း စေတီပုထိုး များ ကိုဝ်ဝတ္တကံ မြေလှူတော်မူရာတွင် ကျောက်တိုင် နယ်နိမိတ်မှတ်စိုက်သည့်အရာများ သည် အသန့်အရှင်း သိသာသည့်အရာ၊ ဒွငရဖြစ် သောသဃီကဝတ် မြေမှတ် ကျောက်တိုင်ကိုဝ် ကေတုမတီမြို့ဝန်တို့က ရှိခိုဝ်သံ တော်ဦး တင်ချက်စာနှင့် ကျောက် မော်ကင်း စောင့် နှုတ်ပျက် ကြောင်း ကိုပါသည်။ ကျောက် မော်ကင်း စောင့်ငတလွတ်ငယ်ကိုထင်ရှား အောင်စီရင်။ သက်ရှိသက်မဲ့သိမ်း ၍ တိုက် တော်သို့သွင်း ။ ငတလွတ်ငယ်နှင့်အဘော် အဘက်တို့ကိုစစ်၍ စီရင်။ ဝန်တို့ကစာသင့် အောင်မှာ။

12 January 1639

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်တပိုတွဲလပြည့်ကျော်၅ရက် နေ့နား ခံစ မြောင် မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ – ငရ၁ – ရ၆ပ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ?1318
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဇေယပူရမြို့၌၊ အနုရုဒ္ဓါမဟာဓိပတိခံ သောအသင်္ခယာစော
ယွန်း သည် မြောက်ဘက်တမါခါး မြင်း ၁၅၀၊ ပြင်စည်မြင်း ၁၅၀၊ ယူတော်မူမြင်း
၁၅၀၊ လက်ရွေး ကြီး မြင်း ၁၅၀၊ လက်ရွေး ငယ်မြင်း ၇၀၊ မြင်း သည်ကြီး မြင်း
၃၀၊ ခက်လုံး မြင်း ၃၀၊ စေါပွတ်အိုး မြင်း ၃၀၊ ကြောင်သင်း မြင်း ၅၀၊ မြင်း 1318
ပေါင်း ၈၁၀ကိုင် (မြင်း ကိုး သင်း သက္ကရာဇ် ၆၈၀တွင်) ဘွဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် 18 January 1323
၆၈၄ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၂ ရက်နေ့မဟာဥဇ္ဇနရာဇာဓိပတိမင်း တရား ဘွဲ့သည့်
ပန်း ယမြင်း ၃၀၀၊ သင်ကြီး မြင်း ၃၀၀၊ ညောင်ရမ်း မြင်း ၃၀၀၊ တရုပ်မြို့
ပါမြင်း ၅၀၊ ပုဂံမြင်း ၁၀၀၊ ဇင်း မယ်မြင်း ၁၀၀၊ ကျွန်တော် ဟောင်း မြင်း
၁၀၀၊ အိမ်ရှေ့တော်ပုခန်း မြင်း ၁၀၀၊ ဒဝယ်မြင်း ၁၀၀၊ လင်ဇင်း မြင်း
၁၀၀၊ လုံပေါ်မြင်း ၁၀၀ (မြင်း ပေါင်း ၁၆၅၃ကိုင်) ဘွဲ့သည်။ ရွှေကာ ၃၀၀၊
ရွှေလေး ၃၀၀၊ ကျောက်ဆောက်မြင်း ၄၄စီး ၊ လံဘူမြင်း ၃၀၊ သင်တောင်မြင်း
၁၀၀၊ ရက်ခန်ကန်စောင်း မြင်း ၃၀၊ ရှေ့မြင်း ၁၀၀၊ နောက်မြင်း ၁၀၀၊
လက်ဝဲမြင်း ၁၀၀၊ လက်ယာ မြင်း ၁၀၀။ အမြောက်စု ၁၅၀၊ သွောက်စုမှာ
ရွှေမြို့တော်သွောက်၊ မြေနန်း သွောက်၊ တန်တား ဦး သွောက်၊ ဘယင်ချီသွောက်၊
သူငယ်တော်သွောက်၊ အိမ်သား တော်သွောက်၊ နောက်ဝန်း ကျင်သွောက်၊ အစု
စုသွောက် (စုခုနှစ်စု) တွင်တစုကိုင်လူဦး ရေ ၁၀၀ စီဘွဲ့။ လှေသင်း တော်များ
မှာလည်း လှော်ကား ၁စင်း လျှင်လူဦး ရေ ၁၀၀၊ ထောင်ကဲအဝန်း လှေမျှနှင့်၊
ဝဲလှေကဘျှတစင်း လျှင်လူ ၁၀၀၊ စစ်ကွပ်ပဲ့နင်း ဦး ထိုင်နှင့်ဘွဲ့၊ ရွှေနန်း ရိုင်
သွောက်ဦး ရေလူ ၁၀၀၀၊ အိမ်ရှေ့တော်ပါသွောက်စုဦး ရေလူ ၇၃၆၊ ၄င်း
မြင်း ၄စီး ၊ အရပ်ရပ်မြို့ရွာတိုက်ဝင်ကျေး သီး မြို့ရွာများ မှာစချီ၊ စမြင်၊
ကလံ၊ သံပြင်၊ မြေတိုင်း ၊ မြေထိမ်း တို့ကိုင်အရပ်ရပ်ကပါသည့်အသည် ၃၀၀ စီအပ်ရ
မည်။ ရွှေပြည်စိုး ဇေတရစ်မှာအဝအသည်ရင်း ၅၀ ရှိသည်။ ရှမ်း ပြည်ပါလူတို့ကိုင်
၅၀ ဖြည့်၍အသည် ၁၀၀ ပြည့်စေ။ ဘွဲ့။ အသည်တယောက်လျှင် ၁၂ လထွင်တလကို ကြေး
စင် ၂၅ ဝိထမ်း စေ။ အသည်စာရေး တို့က တောင်း ဝတ်၅ ဝိ ပေး စေ။ ဆင်တိုင်
မှာတလလျှင် ကြေး စင် ၃ါ၊ တောင်း ဝတ်၅ ဝိ ပေး စေ။ မြင်း တိုင်မှာမြို့ထမ်း

အသည်တို့ဝ်နည်း ထမ်း စေ။ ဘဏ္ဍာ တော်များ မှာ ရွှေတိုက် တော်ရှိဘဏ္ဍာကိုဝ်လွှတ် ကအရေး အမှတ်ခန့်ထား ၍ နှိုဝ် ဆော် စေ။ အနောက်ဝန်တို့စီရင်နက်၊ နနွင်း တော်ဘိုဝ်၊ ကျေး ရွာများ ကနနွင်း တော်မှုံ့နနွင်း တက်သွင်း စေ။ တွင်း သင်း တိုက်၊ လှော်ကား ၃၀၀၀တိုက်၊ တိုက် ၂တိုက်ကတ နေ့လျှင်ညဉ့်နံနက်ဟင်း မျိုဝ်၊ ဟင်း ရွက်၊ သစ်သီး ၊ ငါး ၊ ငါး ပိ၊ ငါး သိုင်း ကြမ်း ၊ ကြက်သွန်၊ ငရုဝ်၊ ချင်း ၊ ဆီများ ကိုဝ်တနန်း လုံး သုံး ဆောင် လောက် အောင်သွင်း စေ။ စား တော်ဆံမှာစား တော်ဆံ ဖွတ်တိုဝ်ကသွင်း စေ။ ရှင်မိဘုရား မင်း ကိုယ်လုဝ်၊ အပျိုဝ် တော်တိုဝ်မှာ မြို့ဝ်ရွာကသွင်း စေ။ လက်ပါး စေ၊ အလဝ် စေ၊ အကြမ်း စေတို့ဝ်ရိက္ခာဆံများ မှာ ကျိုဝန်က ပေး စေ။ အသုံး တော်တိုက်ကဆီ၊ ဆား ၊ ငါး ပိတို့ကိုဝ် ပေး စေ။ ပြဿဒ် တော်မှာမီး ပွင့်ကိုဝ်ဝင်း ၄ရပ် ရွှေမါး သတ္တဒါန်စုကထွန်း ညှိ စေ။ ဖယောင်း တိုင်မှာတ ဆောင်လျှင်၁၂တိုင် ၁၀တိုင်၈တိုင်၆တိုင်တန်သည်ကိုဝ် ထောက်၍ပန်း တည်း တို့ကသွင်း စေ။ ဝန်တို့စီရင်။

(12 January) 1639

သက္ကရာဇ်၁၀၀၀ပြည့်(တပို့တွဲလပြည့်ကျော်၅ရက်နေ့) နား ခံပြော့ ကြီး မှူး လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈-၁၇၁-၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅။ ဂန့်ဂေါ်အံ့ပေ)

28 March 1639

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ တောင်ငူ၊ မုတ္တမ၊ စစ်တောင်း၊ ပဲကူး၊ ပုသိမ်၊ ဒလ၊ တရိဂူမှ၊ သရေခေတ္တရာ၊ မြင်စိုင်း၊ ပန်းရ၊ စစ်ကိုင်း၊ ပုဂံထီးဆောင်းနန်း နေတို့ဝ်အနွယ်အမျိုဝ်အရိုဝ်တိမ်မြုဝ်သည့်မင်းသား မင်းနွယ်တို့ကိုဝ်ရှင်ဖွေးတို့ သွောက်၊ ရှင်ကျိုင်းတို့သွောက်၊ နန္ဒသီရိသွောက်၊ နန္ဒစည်သူသွောက်၊ ဇေယသင်ယာသွောက်၊ ဇေယဥတ္တမသွောက်၊ ဗညားဒလသွောက် မှာထမ်းရွက်စေ။ ဆွေတော်ဟောင်း မျိုဝ်တော်ဟောင်းတို့ကိုမင်းနွယ်မဆိုဝ်သာ။ သွောက်ဖွဲ့ တော်မူသည်။ ထမ်းရွက်မြဲမဆိုသာ။ သွောက်စာရင်းနှင့်ထမ်းရွက်စေ။

28 March 1639

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခုကဆုံလဆန်း ၇ ရက်နေ့နား ခံစမြောင်မျှားထုတ်၍လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ – ၁၇၁ – ၇၆။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ပုဏ္ဏား ပညာရှိအမတ်ပညာရှိအင်း တော်ရေး မန္တန်သမား တိုဝ်အနောက်ကဝင်ထွက်၍ မန္တန်စုနှင့် ရှေ့မြေနန်း တော်တွင်သာ လျှောက်ထား ရန်ရှိသမျှကိုဝ်ထွက် ချက်တိုင်ပင်၍ တသံတည်း ပြင်၍ တညီတည်း လျောက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခု တေရသမိမ္ဗာသ်သင့်သည်။ ကဆုံလရက်စုံ၊ နယုံလ ရက်မစုံ၊ ပထမဝါဆိုဝ်လရက်စုံ၊ ဒုတိယဝါဆိုလရက်စုံ လျောက်သည့်အရာမှာ ကေတုမ တီမြို့ဝ်ဆရာတော်လင်္ကာရမဇဂုရု၊ သီရိရာဇဂုရုဆရာတော်တို့ လျောက်သင့်သည်၊ ဝန်ထောက်စာရေးကြီး တို့ဝ်အတွင်း ဝန်သံဆင့်သံခံနား ခံမှတ်သား၍ လျှောက်စေ။

15 April 1639

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခုကဆုံလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈ – ၁၇၁ – ၇၆ပ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေမြို့တော်အတွင်း ပြင်နေရသည့်၅သွယ်နေစသောအမည်ရ အမျိုး အကြီး ၊ စာရေး ၊ စာချီတို့သည်၊ ဓမ္မသတ်၊ ရာဇသတ်၊ ရာဇပုံ၊ ရာဇထုံး တို့ကိုတတ်သိလိမ္မာ၍ကျွမ်း ကြင်သသူလည်း ရှိသည်။ မလိမ္မာ၊ မတတ်သသူလည်း ရှိသည်။ ကြည့်မှတ်၍အဖုအဆစ်ကိုမသိ၊ စကား လာစကား သွား ထွင်သာရိတ်၍တရား စကား မရှိသည်ကိုဆင်ခြေအချုပ်အနှုပ်အငင်ကိုမထောက်၊ စိတ်ကြိုက်အမှုသည်တဘက်သို့ တံစိုး ကျေး ငွေကိုငဲ့၍အထက်ချုပ်တိုင်း မတည်ရ၊ အခြား နိုင်အံ့သောသူကိုရှုံး အောင် စိတ်စေတနာမကောင်း ခိုး ကြောင်လိုသောသဘောနှင့်ချုပ်နှုတ်၍ ရေငုတ်၊ ခဲတိုး ၊ ဆံဝါး ၊ နှုပ်ထွက်တရား သေလေး ပါး သို့ရောက် အောင်ကြိုစည်ပြုလုပ်၍ ကောက်ချက်နှင့်စီရင်သည်များ မှာတိုင်း ရေး ပြည်ရေး နှိုက်ထိုပြည်ထိုမြို့ဝ်ထိုအရပ်ထိုဒေသကို့သည် ရွှေ့ဘဲခြား၍ မိုး မရွာ၊ ကမ္ဘာစကား ရှိသည်များ ကိုကူး သန်း၍ မစီရင် စေနှင့်၊ မျိုး မတ်တို့မှာခုံသမတ်စာရေး စေပါး သသူတို့ကိုအကျိုး အကြောင်း ကိုပြသ၍နိုင်နင်း အောင်မြစ်တား ရမည်။

တရား စကား မှုတို့ကိုဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံး အလုံး စုံမျိုး တို့ကိုတော်တည့်မှန်ကန်အောင်စီရင်စေ၊ ရာဇဝတ်စကား များ မှာလက်မထောက်မျိုး တို့ကစီရင်စေ။ စား သည်မြို့ရွာတွင်ရာဇဝတ်စကား ထွက်လျှင်မြို့စား ရွာစား တို့ကစီရင်။ မပြီး ပြတ်လျှင်လွှတ်သို့တင်။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာ ရွှေဘဝါး တော်အောက်တွင်စီရင်၍ပြီး ပြတ်သည်တရား စကား များ မှာ လျှော်ပစ် လျှော်ဒဏ်ကိုထောက်၍ကွမ်း ဘိုး တက်၊ လက်ဆောင်တော်မှာတဝက်အရာတော်သွင်း စေ။ ကွမ်း ဘိုး မှာလည်း တဝက်အရာတော်သွင်း စေ။

အရပ်ရပ်ကင်း ကတို့ဆိပ်တည်ပွဲအကောက်အစား များ မှာရသည်တွင် ဆယ်ခိုင်တခိုင်ကောံပြတ်သူတို့ကိုယူစေ။ ကျန်သမျှကိုအရာတော်ဖြစ်စေ။ လှေဦး ဆိုက်လှည်း ဦး ဆိုက်နွား ဝန်တင်များ မှာရောက်လျှင်လက်ဆောင်ကိုကောက်ပြတ်သူတို့ယူစေ။ ကြေး ငွေမခံမတောင်း စေနှင့်။

ကြေး ငွေတောင်း ခံရမည်မှာလှောလျှင်ကြီး ငယ်ကိုထောက်၍ ၁ဝိ၊ ၅၊ ၂၂ံ၊ ဒဝံ၊ ၁ံ၊ ၂ံတက်သက်ကောက်ခံစေ။ လှည်း ဦး မှာတစီး လျှင်ငွေဒံ၊

နွား ဝန်တင်မှာ တတင်လျှင် ၃ူ ကောက်စေ။ ကင်း မှာ လှေ ဘောင် လှေဝတိုင်း တာ၍ လှေဝတ တောင်လျှင် ကြေး ၅ ဝိ ကောက်ခံစေ။ ကင်း တို့မှာ လက်ဆောင်တင်စေ။

အရပ်ရပ်မြို့ရွာ တိုက်ဝင် ကျေး ရွာ အသည်တို့ကို အသုံး တော်ကို ခံစေ။ အရွပ်အကွပ်သား တို့ကို မခန့်ထား စေနှင့်။ အရပ်အကွက်သား တို့မှာ ငါဒေသစာရီ လှည့်တော်မူသည့် အခိုက်ကြုံမှ မြို့တံခါး ၉ ရပ်ပြကြီး ပြငယ်များ တွင်သူငယ်ချင်း တစု တန်သည် နှစ်စု တန်သည် ပေါင်း ရှက်၍ လက်နက်ကရိယာနှင့် ညဉ့်နေ့ စွဲကိုင်၍ စောင့်နေစေ။ မသာမှု၊ သာမှု၊ ဆွမ်း ကြွေး ၊ ပရိတ်နာ မခန့်မထား နှင့်၊ သူရဲ ငါး စုဝန်၊ ယွန်း စု ကောင်း ဟန်ဝန်တိုက်လူတို့ကိုလည်း ခန့်ထား ရမည်။

အရပ်အကွက်တွင်ခိုး သေး မီး ပွါး မှုများ မှာ လက်မထောက်မှုး တို့က စစ်ကြောမြဲ စစ်ကြောစေ။ ညောင်ရေ လှေ လှော်ဘုန်း ကြီး ပြဿဘင်များ မှာ အရပ်အကွက်သား တို့ကို မခန့်မထား နှင့်။ ဝန်စုသား မြို့ရွာသား ကျေး သား တို့က ဆိုင်ရာကံ ကျွေး ခန့်ရမည်။ ကူး သန်း ၍ မခန့်မထား သာ၊ လွှတ်ကစာချွန်နှင့် ပေး အပ်မှ စာချွန်အရကို ထောက်၍ ခေါ် စေရမည်။ ဝန်တို့က စီရင်။

25 April 1639

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခုနယုံလဆန်း ၅ ရက်နေ့ နား ခံစ မြောင်မှုး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ–၁ရ၁–ရပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅။ ဂန့် ဂေါ်အံ့ပေ)

11 September 1639

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ တောင်ငူ၊ တောင်မဲတလံကရင်နွယ်လူစု ၁၀၀ တိုင်ကိုင်ပုဂံပြည်
ကိုင်အစိုင်ရသော နရပတိစည်သူအညာတပြင်သိုင်ချိရာတွင် ညောင်ရွှေမြို့မဂ်လာ
9 September 1173
နန်း တွင်သက္ကရာဇ် ၅၃၅ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၂ ရက်နေ့တွင် ငွေခွံ တော်ဆက်စေ
သွဲ့တော်မူသည်။ ငွေခွန်တော်စုသား တိုင်ပျည်ပျား ပြင်နား နေတိုင်ကလည်း ဆက်
6 September 1174
စေ။ ပန်း ရည်ကရင်တိုင်က ရွှေခွန်တော်ဆက်စေ။ သက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုသတင်း လ
ဆန်း ၁၀ ရက်နေ့လူ ၁၀၀ တိုင်ကိုင်ထပ်၍ ရွှေနွန် ငွေခွန် တော်ဆက်ခန့်တော်မူသည်
အတိုင်း စာရင်း ကျအင်း ကျသား တော်အိမ်ရှေ့ရုံပင်း တလဲမင်း သား ဝန်စာ
ရေး တိုင်ကိုင် ခေါ်၍ ဝန်တိုင်ကအပ်ရမည်၊ အိမ်ရှေ့မင်း မှာပေး ချိန်စေ။
11 September 1639
သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့ပြန်သည့်
အမိန့်တော်။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၀ – ၁၇၁ – ၇ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

နန်း ဂိုး ငွေခွန်တော်သည်တိုဝ်နှင့်ရေစာတော်၊ နေရောင်ပြသူနှင့်နန်း ဂိုဝ် အခွန်သည်တိုဝ်သင့်နေလျှင်နန်း ဂိုဝ်အခွန်တော်သည် သေ၍အမွေဆိုဝ်ကြ သေဝ်လင်
14 July 1640
သေမယား စား အချင်း များ ကြရာတွင်သက္ကရာဇ်၁၀၀၂ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၇ ရက်၅ နေ့သက်တော်ရမြတ်စွာဘုရား ရှေ့တော်တွင်သစ်ညိုသူကြီး အသက်ဂ ဝသူကိုသ စွာတော်ကျမ်း တိုက်၍နန်း ဂိုဝ် ငွေခွန်တော်သည်တိုဝ်ထုံး မေး သေဝ် သွောက်စု တိုဝ်နှင့်ဖြစ်စေ၊ မြင်း တော်သည်ဆင်တော်သည်နှင့်ဖြစ်စေသင့်နေကြ၍လင်သေ သေဝ်မယား သေသေဝ်အမွေစား တိုဝ်အချင်း များ ၍ ဂှိကြလျှင်နန်း ဂိုး ခွန်တော် သည် ယောကျ်ား ဖြစ်စေ၊ မိမ္မဖြစ်စေနန်း ဂိုဝ် ငွေခွန်တော်သည်ကပါရင်း ဥစ္စာ ကိုဝ်အခြား ထား ပြီး မှမိမ္မကပါရင်း ဥစ္စာကိုလည်း အခြား ထား ပြီး မှနန်း ဂိုဝ် ခွန်သည် သေလျှင်သား မြေး အရာဆက်၍ထမ်း သူမဂှိလျှင်ညီဖြစ်စေအစ်ကိုဖြစ်စေ၊ ခွန်တော်သည်လင် သေ၍လင်အရာကိုစိုက်၍ထမ်း သူနှင့်မယား အမွေဆိုကြ သေဝ်မ ယား ကပါသည့်ဥစ္စာကိုခြား ၍ထား ပြီး မှလင်ကပါရင်း ဥစ္စာကိုလည်း ခွန်တော် ကိုစိုက်ထမ်း သသူရသည်။ ၂ ပါး စုံပြု၍ဖြစ်ပွါး သည့်ဥစ္စာကိုမူကား အရာတော်စိုက် ထား သသူနှင့်မယား နှင့်တယောက်တဝက် ဝေစေ၍ယူကြရသည်။ ထမ်း ရာလယ်ကို လည်း ထမ်း သူတဝက်ယူကြသည်ကိုအထက်စီရင်သည်ကိုလည်း ကြား ဘူး ၏။ ကျွန်ုပ်တို့လည်း စီရင်တော့သည်။

တောင်သူ ရွာသူကြီး အသက်ဂ ဝသူနှင့်ငှင်း ညောင်ဝန်း သူကြီး အသက် ရ၃ နှစ်သူငှင်း တမာခါး သူကြီး အသက်၅၅ နှစ်သူ၊ ငှင်း ရေမျက်သူကြီး ၊ ငှင်း င သရောက်သူကြီး တိုဝ်နှင့်တကွ ၅ ယောက်သား ကိုဝ်သစွာတော်ကျမ်း တိုက်၍ မေး သေဝ်သစ်ညိုသူကြီး ထွက်ဆိုဝ်သည့်အတိုင်း ထွက်ဆိုဝ်သည်။

သစ်ညိုသူကြီး နှင့်ရွာသာယာစား မကျွန်ငချစ်လှ၊ ငှင်း လင်နှင့်မယား ကိုဝ်အခွန်တော်ထမ်း သွင်း ခဲ့၍ ရွာသာယာစား အမွေကိုဝ် တွေ့ကြရာတွင်နန်း ဂိုဝ်ခွန်တော်သည်ထုံး ၊ အမွေ ဝေဂိုဝ်ကိုစစ်မေး သေဝ်၊ သစ်ညိုသူကြီး ကသက်သေ ညွန်း သသူ တောင်ရွာသူကြီး င ဆွေမောင်ကိုသစ္စာတော်ကျမ်း တိုက်၍စစ် သေဝ် ထွက်ဆိုသည်၊ ငသရောက်နန်း ဂိုဝ်ခွန်တော်သည်အမွေ ဝေဂိုဝ်ထုံး အစဉ်သည်၊ အမိအဘတွင်သား ယောကျ်ား မဂှိ၍သား မိမ္မသာဂှိလျှင်လည်း အခွန်တော်ငွေ

ကိုဝ်မိမ္မထမ်း ရွက်ရတော့သည်။ စည်း စိမ်ဥစ္စာရှိလျှင်လည်း အခွန်တော်ကိုဝ်ထမ်း သသူသာသိမ်း ယူရသည်။ တပါး တခြား အမွေမခံရချေ။ စည်း စိမ်ဥစ္စာမရှိလျှင်မိ သက်ဘသက်ထမ်း ကြရတော့သည်။ သား ချင်း ရှိလျှက်ကျွန်ကိုထမ်း ရခန့်ရအရိုဝ်မရှိ ချေ။

ပြည်ကတော်ကိုဝ်သစ္စာကျမ်း တိုက်၍ မေး သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက် နန်း ရိုဝ်ငွေခွန်တော်အစည်သည်အဘတိုင်ကိုဝ်လည်း သား ထမ်း ရတော့သည်။ အမိ တိုင်ကိုဝ်လည်း သမီး ထမ်း ရတော့သည်။ သား ယောကျ်ား မရှိလျှင်သား မိမ္မအမိ တိုင်အဘတိုင်ကိုဝ်ထမ်း ရတော့သည်။ သား မိမ္မမရှိလျှင်သား ယောကျ်ား သည်အမိ တိုင်အဘတိုင်ကိုဝ်ပင်ထမ်း ရတော့သည်။ စည်း စိမ်ဥစ္စာကိုဝ်လည်း အရာစိုက်ထိုက် သသူယူ၍ စိုက်ထမ်း ရတော့သည်။ စည်း စိမ်ဥစ္စာမရှိလျှင်လည်း အခွန်တော်ငွေကို မလွှဲသာချေ။ ထမ်း ရတော့သည်။ မောင်တွင်သား မြေး မရှိသော်လည်း နှမ ဆက်၍ထမ်း ရတော့သည်။ နှမသား မြေး မရှိလျှင် မောင်ဆက်၍ထမ်း ရတော့သည်။ တပါး အဆွေအမျိုး သည်လည်း ဘိုး ဆက်ဘွား ဆက်အခွန်တော်ငွေဆက်လျှင်လည်း ညှိ၍ခံ ရတော့သည်။ ကျေး ကျွန်ကိုကား အရှင်အဆွေအမျိုဝ်သား ချင်း မြေး ဆော် အခွန် တော်ထမ်း သူတိုဝ်စိတ်တူကြလျှင်ကျွန်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အခွန်တော်ကိုထမ်း ရ၏။ စိတ်မတူလျှင်မထမ်း ရချေ။

ရေမျက်သူကြီး ကိုဝ် မေး စစ် သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက်အရိုဝ်အ စဉ်သည်အဘတိုင်အမိတိုင်ရှိလျှင်အဘတိုင်ကိုသား ထမ်း ရသည်။ အမိတိုင်ကိုသမီး ထမ်း ရတော့သည်။ အဘလွန်ခဲ့လျှင်လည်း တဝမ်း ပေါက်သူနှမသည်စည်း စိဥစ္စာရှိလျှင် လည်း အမွေခံရတော့သည်။ နှမလွန်၍သား ဆက် မြေး ဆက်မရှိလျှင်လည်း မောင် သည်နှမစည်း စိမ်ဥစ္စာရှိသမျှကိုဝ်ခံရတော့သည်။ သား ချင်း မြေး ဘော်ရှိလျှက် ကိုကိုယ်စား ထမ်း ဟူ၍တပါး တခြား ကိုမခံရချေ။

ငချစ်ပွကသက် သေညွှန်သသူရှင်မိမျိုဝ် လျှောက်ကိုဝ်သစ္စာတော်ကျမ်း တိုက် ၍ မေး သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက်အရိုဝ်အစဉ်သည်အဘတိုင်ကိုလည်း သား ထမ်း ရတော့သည်။ အမိတိုင်ကိုလည်း သမီး ထမ်း ရတော့သည်။ မောင်သေ၍သား မြေး ဆက်ခံမည့်သူမရှိလျှင်လည်း နှမထမ်း ရတော့သည်။ နှမသေ၍သား မြေး အဆက်မ

8 September 1640

ရှိလျှင်ကျွန်ကိုဝ်အရှင့်ကိုယ်စား ဟူ၍အခွန်တော်ကိုဝ်ထမ်း ရသည်ကိုဝ်ကျွနုပ်တိုဝ်မကြား စဘူး ချေ။ အရှင်သား ချင်း မြေး ဘော်အမွေခံမည့်သူစိတ်တူလျှင်ထမ်း ရ၏။ စိတ်မတူလျှင်မထမ်း ရချေ။

ပဉ္စင်း မိနှောင်း ကိုဝ်သစ္စာတော်ကျမ်း တိုက်၍မေး စစ် သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက်နန်း ဂိုဝ်အစဉ်သား မြေး ဆက်၍ထမ်း ရွက်ရ တော့သည်။ သား မြေး မရှိလျှင်စည်း စိမ်ဥစ္စာကိုဝ်သိမ်း ယူသသူထမ်း ရ တော့သည်။ ကျွန်အရှင့်ကိုယ်စား ထမ်း ရသည်ကိုကျွနုပ်တိုဝ်မကြား ။ ကျွနုပ်တိုဝ်ကိုဝ်လည်း ကျွန်နှင့်ဘက်ရဘူး သည်မရှိ။

၄င်း မယီး သူကြီး မကိုဝ်သစ္စာတော်ကျမ်း တိုက်၍မေး သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက်နန်း ဂိုဝ်အစဉ်သည်သား မြေး ဆက်၍ထမ်း ရ တော့သည်။ သား မြေး မရှိလျှင်ဥစ္စာစည်း စိမ်ကိုဝ်သိမ်း ယူသသူထမ်း ရ တော့သည်။ ကျွန်ကိုဝ်အရှင်ကိုယ်စား ထမ်း ရသည်ကိုဝ်ကျနုပ်တိုဝ်မကြား ။ ကျွနုပ်တိုဝ်ကိုလည်း ဘက်ထမ်း ရဘူး သည်မရှိ။

၄င်း မထီး သူကြီး မကိုသစ္စာတော်ကျမ်း တိုက်၍မေး သော်ထွက်ဆိုဝ်သည်။ ငသရောက်နန်း ဂိုဝ်အစဉ်သည်အဘတိုင်ဖြစ်လျှင်လည်း အဘသား လည်း အဘတိုင်ကိုဝ်ထမ်း နေသည်။ အဘစည်း စိမ်ဥစ္စာကိုဝ်လည်းအဘသား တဝက်အမိသမီး တဝက်အမွေကိုစား ရ၍ ငွေတိုင်ကိုလည်း ယူရ၏။ မောင်သေ၍ညီသား မရှိလျှင်နှမထမ်း ရသည်။ နှမထွင်သား မြေး မရှိလျှင်လည်း မောင်ထမ်း ရသည်။ သည်မူကား နှမကြီး မြေး ဖြစ်သသူသည်အခွန်တော်ကိုထမ်း ရ တော့သည်။ ကျွနုပ်တိုဝ်ကျွန်နှင့်အရာထမ်း ဟူ၍ကျွနုပ်တိုဝ်မတောင်း မခံ။ မြေး ဖြစ်သသူအဝေး အလံ့ရှိစဉ်ကျွနုပ် တောင်း နှင့်၍ မြေး မြစ် ရောက်ပြီး လျှင်လည်း မြေး ကိုကျွနုပ်ခံ၍အခွန်တော်ကိုဝ်သွင်း တော့သည်ကိုဝ်ထိုမိမ္မ မြေး တစုခွန်ငါး ယောက်အနက်သား သေလျှင်မိမ္မလေး ယောက်ခေါင်း ထွင်သာတင် တော့သည်။ ယောက်ျာ ရှိမှမဆိုဝ်သာချေ။ သည်လေး ယောက်အနက်တယောက် သေပြန်လျှင်လည်း သုံး ယောက် ခေါင်း ထွင်တင်ပြန် တော့သည်။ ယောက်ျား ရှိမှမဆိုရချေ။ ထွက်ဆိုဝ်သည်။

8 September 1640

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၂ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၄ ရက်စနေ နေ့ပြဲတိုက် တော်

သိုဝ်ထွက် တော်မူရာတွင်ငသ ရောက် ငွေအခွန်သည်နှင့် နေ ရောင်ပြမသား နှင့် သင့်၍အခွန် တော်သည် သေ၍၊ အမွေကိုဆိုဝ်ကြရာမှာအကြီး တိုဝ်ကိုဝ် မေး သည်။ အစဉ်ရှိသည်ကိုဝ်သံ တော်ဦး တင် သော်ဝင်း တော်သား ကိုယ်ရုံ တော်ဟူ၍လည်း ဆိုဝ်ရခြိမ့်ည် လောဝ်။ ရာဇသတ်ဓမ္မသတ်ဟူ၍လည်း ဆိုဝ်ရခြိမ့်မည် လောဝ်။ သူတို့အရိုဝ် အစဉ်ရှိသည်ကိုဝ်လိုက် ရခြိမ့်မည်ဟူ၍ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိ၍အစဉ်အတိုင်း ထုံး ကို မေး စစ်၍စီရင်ထုံး ကိုဝ် ရေး ကူး သည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ပု ၆၁၇။ ၉၈ - ၁၇၁ - ၇ေပ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

29 April 1641
သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့အဝမြို့ဝ်တွင်မီး လောင်သည်။ ၁၀၀၃ ခု
တကြိမ်လောင်ပြန်ရာတွင်မြို့တွင်းတွင်သတင်းသုံး နေကုန်သောရဟန်းသင်္ဃာတို့ကို
ရုံးသို့ပင့်၍စစ်ကြောရာတွင်ပန်းယအောင်တပ်ကျောင်း မဟာရတနာကရ ဆ
ရာတော်က မေတ္တာစာဆက်သွင်းသည်အချက်တွင်၊ မဟာသမတမင်းတို့မှစ၍အပြည်
ပြည်တောင်ထီး ဆောင်းနန်းစံမြန်မာဦး စွန်းထွန်းသမ္မုမင်းကေရာဇ်တို့
လွှတ်ရဟန်းဘို့ဝ်သည်ကစား၍နေသော်လည်း မပြစ်မှား အပ်သောသူဖြစ်၍မနော
ကံမှုမရှိအော်။ ထုံးကား နရပတိစည်သူမင်းကြီးသည်ပေါင်နှင့်ရေသဘင်စံရာတွင်
ရဟန်းတယောက်ငါး မျှား၍နေသည်ကိုဝ်ရဟန်း ပင်ငါးမြှားသည်ဟုသောစိတ်
တော်ရောက်ရာတွင်မနောကံဖြစ်၍ပစ်မှားမိသောကြောင့်စီး တော်မူသော
ဘောင်တော်တန့်ရပ်သည့်အရာကိုဝ်ယခုစစ်ကိုင်းတွင်တန့်တီဘုရားတွင်သည်။ ထိုရ
ဟန်းကိုဝ်ကံတော့ပူဇော်တော်မူမှဘောင်တော်သွားမြဲသွားသည်၊ ရှေးစကား
စဉ်ရှိသည်။ မြို့တွင်းတွင်ရဟန်းသင်္ဃာတို့ကိုဝ်ရုံးသို့ဝ်ခေါ်၍စစ်သည်အချက်၊ မြို့ဝ်
တွင်းကသည်မြို့ဝ်ပြင်ပန်းယစစ်ကိုင်းသို့ကျောင်းများကိုဝ်ပြောင်းချီမည်အကြံ
တော်ရှိရာမှာကျမ်းဂန်ကိုဝ်ထောက်သော်သင်္ဃိကကျောင်း ပုဂ္ဂလိကကျောင်း စာ
သင်ကျောင်း စေတု ဒီသာကျောင်းဟူ၍ကျောင်း လေးရပ်ကိုဆောက်သူတို့ဝ်ဆရာ
အားတင်လှူသောခါရေစင်သွန်း၍ရေစက်မဟာပထဝီထက်ကျ၍နှစ်သိမ်း လေး
သောင်းသောမြေအထုတိုင်ပြို့လေသည်။ အဝီစီတိုင်ထိသည်။ လူနတ်တို့သာဓုခေါ်သည်၊
ငရဲသတ္တဝါတိုဝ်ကံသင့်သူကျွတ်၍စုန်သွားလေသည်။ ထိုကျောင်းတို့ကိုဝ်နေရာမှာမ
ပြောင်းမချီသင့်၊ ပြောင်းချီရွေ့သောသူ၏အမှုသည်အကုသိုလ်အားကြီးလေသည်
အရာတုံဝ်ကုံဝ်လာသည်။ ယ္ခုစစ်တော်မူသည့်ရဟန်းတို့တွင်မြန်မာရဟန်းများတို့
ကိုဝ်နှုတ်တော်မူရသည်။ ရှမ်း၊ ယွန်း၊ သိုး ဒယား၊ ဒဝယ်၊ တနင်္သာရီ၊ တလိုင်း၊ ကု
လား စသောလူမျိုးတိုဝ်ရဟန်းပြုသည်။ ရဟန်းသာမဏေတို့ကိုစစ်တော်မူအား ရှိ
လျှင်ကျောင်းသို့ဝ်စေ၍တိုက်သင်္ဃာအကြီး ရှေ့မေးမြန်း တော်မူ။ နှုတ်ထွက်အတိုင်း
မှတ်စေ။ လွှတ်ရုံးကခေါ်၍ရဟန်းသင်္ဃာတို့ကိုမစစ်မကြောသင့်။ တနိုင်ငံကကြွား
သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ရဟန်းသင်္ဃာကိုမှုမယုံရ၊ ဘုရားသခင်သာသနာကွယ်
ပြီဟုသောအယူသဘောရောက်ရာသည်။ ထိုဝ်သို့ဝ်ရောက်သမျှသည်ရေမြေရှင်သည်ပ

ကတူပပြုရသည်။ သူသည်အား နေသဖြစ်၍အကျော်အစော ကောလာဟလမသင့်ဖြစ်သည်။ ကျောင်း များ နှင့် စေတီပုထိုဝ်ရုပ်ထု ရှေး တည်ထား သမျှတို့ကိုဝ်နဂိုကယာယီမဖြစ် စေသင့်သည်ကိုဝ်အမြဲမှတ် တော်မူပါသည်ဖြစ် သော ကြောင့်ရဟန်း တို့ကိုဝ်သွတ်ရိုး က ခေါ်၍မစစ်နှင့်၊ ကျောင်း မှာသာ မေး မြန်း စေ။ ဝန်တို့ကစီရင်။
(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

24 January 1642

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော် ရှိသည်။ ဒဂုဏ်စေတီတော်ကိုဝ်တိုင်း တလျှင်ဘိနပ်တော်အတောင် ၂၀၀ ရှိသည်။ ကုန်သည်ညီနောင်တိုဝ်သည်ဥက္ကလာဘမင်း တရိဂုမ္ဘမင်း တိုဝ်သည်ယခုတိုင်း တာသည့်အတိုင်း တည်ထား သည်လော။ ရာမညဒွိအစိုး ရသောမင်း တိုဝ်လက်ထက် ထဝ်၍တည်သလော်။ အထက်တည်ရင်း စေတီပမာဏသည်ဒဂုဏ်စေတီရင်း တွင်သာ မ်ကပြ သော ငစေတီ တော်လည်း ရှိသည်။ ထိုဝ် စေတီ တော်နည်း စေတီတည်ထား ၍အ မြင့်ရိထီး အဝ၅ဒိ သကြည်ဘုံခင့်မျှား ဖွင်နဝရတ်အပြည့်စီ သောထီး တော်ကိုမည် သည့်မင်း တွင်လျှုဘူး သနည်း ။ ထိုအကြောင်း များ ကိုဝ်သိသော အောင်အနန္တမဇ အနုပူဇ္ဇါဆရာ တော်တို့ကိုလွှတ်သို့ဝ်ပင့်၍ မေး လျှောက်ရမည်။ ဆရာ တော်တို့မိန့်တော် မူသည့်အရာများ ကိုမှတ်သား ၍ဝန်တို့ကသွင်း ။

24 January 1642

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၅က် နေ့နား ခိစ မြောင်မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မြိုးကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉ဂ-၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

16 February 1642

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၄ နေ့ ဝိနည်း မိဂ်ကျောင်း ရဝိဋ္ဌ
ဆောက်သော ကျောင်း တကာ မကိုဝ်ရုံး တော်သို့ဝ်ခေါ်၍ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
ဘုံသုံး ခွင်နှိုက်လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့သည်ဆင်း ရဲချင်း သာ၊ ချမ်း သာသည်ဟူ၍
မဟိုသ ငွေး ကြီး ငါး ပါး စကြ္ဝဒေး မန္တတ်မင်း ၊ နတ်မင်း ကြီး ၊ သကြား၊ ဗြဟ္မာ
မင်း ဖြစ်သည်၊ ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ၊ ရဟန္တာသူတော်ကောင်း တို့ဋ္ဌဆုံး မခံ၍
ကောင်း စွာသီလဆောက် တည်ဘူး သည် ; ကောင်း မှု၊ဒါန်း ပူဇော်ဘူး သည်
အကျိုဝ်သည်အခိုက်ကြုံ၍ ပေး လတ်သော ခါအလိုဝ်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်သောသ ငွေး ကြီး စ
ကြဝဒေး မန္တတ်မင်း နတ်မင်း ကြီး သကြား မင်း ဗြဟ္မာမင်း အဖြစ်ကိုရသည်။
ကောင်း မှုအကျိုဝ်ကြသည့်အခိုက်ဖြစ်သည်သည်အကျိုဝ်ဖြစ်သည် ရေပွက်၍လုံမ်လုံမ် ဖွေး
ဖွေး ပေါ်သမျှသာသည် ရေပွက်သည် ပျောက်ပြန်စင် လေသကဲ့သို့ ကောင်း မှုအကျိုဝ်
စံစား ရသည်သည်အမြဲမဟိ၊ နိဗ္ဗာန်သာလျှင်ချမ်း သာချင်း မြဲသည်။ နိဗ္ဗာန်ချမ်း
သာကိုဝ်ရသည်မှုကား ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓာရဟန္တာဖြစ်မှသာ နိဗ္ဗာန်ချမ်း သာ
ကိုဝ်ရသည်။ မြင်သမျှသသူဒို့အလျှ ကောင်း မှုပြုသည်ကား ကောင်း မှုအကျိုဝ်ဖြစ်ရာ
ကြောင်း ကိုဝ်သာရဟန်း သူမြတ်တို့ဝ်ဟော တော်မူပါသည်။ဟော တော်မူ သောအတိုင်း
ပင်ပြု သောအကျိုဝ် ကောင်း မှုသည် သည်က သေလျှင်ပင်ဖြစ်သည်မဟုတ်မဖြစ်နိုင်
ကောင်း မှုအကျိုဝ်ကိုဝ်ဘုရား မြတ်စွာ ဟော တော်မူ၍ ရဟန်း သံဃာတို့သည်ဆင့်
၍ ဟောပြန် တော့သည်တကါး ၊ ပသို့ ကြောင့်အကျိုဝ်မခံရမည်လည်း ဆိုဝ်မူ ကောင်း
မှုအကျိုဝ်ခံရ သော ခါခံရဘူး လေသည်ကိုဝ်သဗ္ဗညုဉာဏ် တော်ဖြင့်မြင် တော်မူသည်
အတိုင်း ဟော တော်မူလိုသည်၊ကောင်း မှုအကျိုဝ်ခံရ လေသသူသည် အပယ် လေး ပါး
ငရဲ၊ ပြိတ္တာ၊ တရိစ္ဆာန်၊အသူရကာယ်ဝယ် ကောင်း မှုပြုလျက်ပင်ဖြစ် လေသည်၊ မရေ
တွက်နိုင်သည့်ကိုဝ်အကြောင်း မစပ်၍ ဟော တော်မမူ၊အလျှ ကောင်း မှုလူတကာတို့ဝ်
ပြုလျှင်ရှင်ဘုရား များ အကျိုဝ်ကို ဟောသည်ပြုသည်သည်လျှ သောအလျှကိုသဒ္ဓါ ပါစေ
ဝမ်း မြောက်ပါစေသည်၍အကျိုဝ်သည်ဝါသနာ ပါပါစေဟူ၍ ဟောသည်အထွက်သာ၊
ဧရာဝတီမြစ် ရေကိုဝ်သဲတဆုပ်နှင့် ရေမစီး အောင်ဆယ်သည်ပြုသကဲ့သို့သာ၊ တည်
စမငယ် ကျောင်း ဆောက်သည်သည်၊ သစ်ရွှေသည်၊ထုပ် လျှောက်ခွဲသည်၊ ပြင်ကိုင်သည်၊
ကျောင်း ရာခင်း သည်၊ ငြမ်း ဆောက်သည်၊တွင်းတူး သည်၊သစ်ရှူသည်၊ အမွှံချင်ပိတ်

တင်သည်၊ကျောင်း တင်မည်၊ သည်မျှား ကိုဝ်နရကာပြုသည်မျှား သည်၊ ကြက်ဝက်အ
ရက်နှင့်မဟုတ်လော၊ ကျောင်း တကာမဟူ၍ခံသည်၊ သူခေါ်မှဝမ်း မြောက်သည်၊
သည်မျှား သည် ကောင်း မှုပြုရာတွင်ပင်မကောင်း မှုမှီကဝ်၍ပါလာသည်မဟုတ်
လော၊ ကျောင်း နေသံဃာတော်ကိုဝ်ငဆရာဟူ၍ ခေါ်သည်၊အိမ်ဆောက်ရာဆောက်
စပါး ထင်း မီး ထင်လောင်လျှင်အလှူခံသည်သံဃာတော်မှာတပည့်ခေါ်ချေသည်။
ဝန်စယ်မီး ထင်း လွတ်အောင်နံ့ချေသည်။ နာဖျား လျှင်ဆေး ဝါး အလှူခံမှာကိုဝ်
တောင်း ချေသည်။ မငမပါဝမ်း နည်း သည်ဟူ၍ပြုချေသည်၊ ဝတ်ဆွမ်း ဝတ်ဟင်း
ယူတွင်မှာလိုက်သည်၊ မပင့်ပဲကိုဝ်ဆရာဟူ၍အိမ်သို့ဝ်အလာခံသည်၊ သည်မျှား သည်
ကျောင်း ဆောက်၍သံဃာတော်ကိုဝ်ဆရာမွေး သည်ဟူ၍ပြုပါလျှက်ပင်ဆရာမွေး
သည်အပြစ်မကောင်း မှုမှာအပယ်လေး ပါး ၏အကြောင်း သည်သိုဝ် ကြောင့်ဖြစ်
ပြန်သည်မဟုတ်လော၊ ကျောင်း ဆောက်၍သီလလည်း ရဟန်း အကျင့်ဖို့မည်၊ တပည့်
တပန်း ကိုဆုံး မမည်၊ စိတ်နှင့်မညီလျှင်နှင်ဖြိုဝ်မည်၊ စာပေကျမ်း ဂန်လည်း တ
ပည့်ကိုဝ်သင်မည်၊ ကိုဝ် သော်လည်း သင်မည်၊ လူသူအတဲအနေမခံမည်၊ တကာ၊ တ
ကာမလာလျှင်ပါဏာတိပတ်သုအသက်ကိုဝ်မသတ်နှင့်၊ သူသတ်စါး သတ်လမည်၊ အဒိန္န
ဒါန်သုဥစ္စာကိုဝ်အလိုဝ်မဟိနှင့်မခိုး နှင့်၊ သူခိုး ဝ်ပြန်ဖျက်ပြန်လမည်၊ သုသား
အိမ်ရာကိုဝ်မပြစ်မှား နှင့်၊ ယောကျ်ား မဖြစ်ပဲမိန်း မမဖြစ်ပဲဖြစ်မည်၊ မိမိ
သား မယား ကိုဝ်သူဖျက်ဆီး ပြန်လမည်၊အပယ်လေး ပါး တွင်လည်း ခံရမည်။ မုသာ
ဝါဒမမှန်ကိုဆိုလျှင်ခွေး ကောင်ပုတ်ကဲ့သို့ဝ်ခံတွင်း ပုပ်မည်၊ ဆိုဝ်သမျှကိုဝ်သား
မြေး ကျေး ကျွန်တိုဝ် သော်လည်း မတည်ဟိမည်၊ အကောင်း ဆိုဝ် သော်လည်း သူမ
နာလိုဝ်မယုံဟိမည်၊ သူရာမေယ သေရဉ် သေရက်ကိုဝ် သောက်လျှင်ရူး မှိုဝ်အပြစ်
ရူး ချင်း ၊ လျှာကြီး ၍စကား မပီချင်း ၊ အရုပ်၏ကြဉ်ဖွယ်မဟိချင်း သိုဝ်သည်အပြစ်
သည်အပယ်လေး ပါး ငရဲသည်ပြင်ဖြစ်ရချင်း ဖြစ်သည်၊ တကာနှလုံး သွင်း ၊ စောင့်
ဟူ၍ ဟောချင်း ၊ ဆုံးမချင်း သေချင်း နှိုက်မလွဲသာ သေရမြဲမြဲ၊ သည်က သေလျှင်ဖြစ်
ကောင်း အရာမှာဇာတိဖြစ်ပြန်လေသည်။ ဇာတိဖြစ်ရာမှာဇျာမိ အနာနှင့်
မကင်း ၊ ဇရာတရွတရွရုပ်ခေါက်ပျက်၍အိုရချင်း ၊ မရဏာ သေရချင်း သို့ဝ်
နှင့်သို့ဝ်နှင့်သာတို့ဝ်သူငါဘုမ်သုံး ခွင်ဝယ်ဟိသမျှသည်ဖြစ်ကုန်သည်၊ နိဗ္ဗာန်သာအ

မြဲအတည်၊ ချမ်း သာဖြစ်သည်၊နိဗ္ဗာန်ဆုကိုဝ် တောင်း ၊ ငါသည်လူသား ဘုရား အ
ကျင့်ကိုဝ်ကျင့်၍ဘုရား တပည့်သား ဖြစ်၍တကာသည် ကျောင်း ၊ ဆွမ်း ၊ သင်ကန်း၊
ကွမ်း ၊ လက်ဘက်၊ ဆေး ဝါး ၊ ပစ္စည်း လေး ပါး ဖြင့်လှူသည်၊ လုပ် ကျွေး သည်သည်ဘု
ရား တပည့်သား သံဃာ တော်ဟူ၍လှူချင်းလုပ် ကျွေး ချင်းသည်မြတ်စွာဘုရား ကိုဝ်လှူ
သည် မည်သည်၊ နိဗ္ဗာန်ဆုကိုဝ် တောင်း မှ ကောင်း မှု၏အကျိုဝ်ကြီး သည်ဟူ၍ ဟော
ပြောဆုံး မ သော ရဟန်း သည် ရဟန်း ကောင်း ၊ ပစ္စည်း လေး ပါး လှူ ပေ သည်
လုပ် ကျွေး ပေ သည်ဟူ ရွေ့တကာကိုဝ် မေး ၍ပြန်၍ စမ်း ၍ သပ်၍ပြု သော ရဟန်း
သည်၊ မြတ်စွာဘုရား အပြစ် တော်တင်၍ ပစ်စွန့်တော်မူသည်၊ ရဟန်း ပေါ်၊ တကာ
သည်လည်း လှူဒါန်း ဖွယ်နှင့်ပန်း ပေါက် ပေါက်နှင့်ဆရာသို့ဝ်သွား ၍ဘုရား တပည့်
သား သံဃာ တော်း ဟူ၍လှူဒါန်း ပူ ဇော်၏။ အကျွန်နုပ် မကုံမတတ်နိုင်ဟူ၍ မဆိုဝ်မ
မှတ်၊ လှူဒါန်း လုပ် ကျွေး ပါသည်၊ ဘုရား တရား နှင့် လျော်စွာကျင့်တော်မူ၍ စာ
ပေ ကျမ်း ဂန်သင်ကြား တော်မူပါဟူ၍ နှိုဝ်ဆော်ချင်း သည်သည်သူ တော် ကောင်း
အလှူဒါယကာဆိုဝ်သည်၊ သည်အတိုင်း ပြန်သည်။
(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၆)

(16 February 1642)

လွန်လေသည်သူမြတ်တပည့်ဓမ္မရသီသူမြတ်တို့ကိုလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခုတပိုတွဲလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက်ဗုဒ္ဓဟူးနေ့)လည်း ကောင်းကုတော်သစ်ဘုရားစရပ်သို့ပင့်၍ပြန် ဘည့်အမိန့်တော်ကား ငှက်ပျောတည်စမငယ်သည်သန္ဓါ၍ ဝိနည်းဓရတပည့်သာရ မဉ္ဇူကိုကျောင်းဆောက်၍လှူသည်၊ အမျိုးတော်ချင်း ကျေးဇူးဟိချင်း ငယ်ဆရာ ဖြစ်ချင်း မှီခိုရမည်မှတ်ချင်း စည်းစိမ်ဥစ္စာနှံ့ချင်း မဟိလေသံသရာကိုရည်၍သံ ဃာတော်ဟူ၍သန္ဓါ၍ ဆောက်လှူသောကျောင်း သည်ဘုရားရှင်အား လှူသည်မည်၏ ကျောင်း နေသောရမဉ္ဇူသည်လွန်ခါနီး လှူအပ်ခဲ့သောသာရမဉ္ဇူသံဃာအား လှူပြီး၍ အာရိယပြုတ်ပြီး သည်သာရမဉ္ဇူကျောင်း ဖြစ်ပြီး၍သာရမဉ္ဇူပေးအပ်သည်ဟိသော် ကျောင်းကိုသတင်းသုံးပိုင်၏ကျောင်း တကာမသည်အကျိုး အကြောင်း ကျေးဇူးဥ ပကာရကိုထောက်၍မဆောက်ကျောင်း မီး လောင်လေလျှင်သံဃာတော်ဟူရည်၍ ဆောက်လှူလေသည့်ကျောင်း ကျောင်း နေသည်မပေးအပ်သည်နှင့်သန္ဓါ၍ဆောက် သည်ကျောင်း ဖြစ်သည်သာသနာတော်ဝယ်ဘုရားရှင်ဆုံးမအကျင့်တော်ကိုကျင့်တည် သောကျမ်း ဂန်သိမြင်ကြောင်း သင်ကြား နိုင်ချင်း သိမြင်သည့်အတိုင်း ကျင့်ချင်း ပ ရိယတ္တိပဋိပတ္တိကိုဖြည့်သောဘုရားတပည့်သား အား သန္ဓါပါမည်ဟူ၍ကျောင်း တကာ မသည်ဘုရား ရှင်သာသနာတော်ဝယ်ကျိုး ကြ၍ ဆောက်သည့်ကျောင်း ဘုရား ရှင် သာသနာတော်ကိုထမ်း ဆောင်သောပရိယတ္တိပဋိပတ္တိကိုဖြည့်သောရဟန်း ကိုကျောင်း တကာမသန္ဓါလိုလက်သည်ကျောင်း နေသာရမဉ္ဇူတပည့်တို့သည်အရပ်ကျောင်း ကိုဟန့် ချင်း ဆီး တား ချင်း ကိုမပြုသာချေဘုရားရှင်အမိန့်တော်ကိုဝိနည်း ကျမ်း ဝယ် လည်း ကျောင်း တိုက်ဝယ်ရဟန်း တို့လည်း ဟိလျှက်ရဟန်း အကျင့်ဝိနည်း သိက္ခာကိုသင် ကြား ချင်း လိမ္မာချင်း ပါဋိမုတ်ပြုချင်း သိက္ခာပုဒ်တော်ညီကြောင်း သိတင်း သုံး ဘော်ဂိုဏ်း ဂံဃာကိုဆုံး မနိုင်မည့်အစွမ်း ဟိလေသာဆုံး မသင်ကြား နိုင်စွမ်း သော ရဟန်း အား ချီး ပင့်၍ဆုံး မနည်း နာခံချင်း ပြုအပ်သည်ကိုဝိနည်း တော်ဝယ်လာ သည်နှင့်ကျောင်း တကာမ၊ ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိကိုဖြည့်သော်သူကိုသန္ဓါလိုလိုး သည်ကိုရဟန်း တို့ သိမှုခေါ်ပေတော့လော၊ ဓါတိဇာရိမရက္ခနှိပ်စက်ချင်း သံသရာဝဋ်ဆင်း ရဲညြဃအယဉ် ကိုကူး ခပ်လွယ်ကြောင်း လူ၏တဘာဝမှုဆိတ်ဆံဖြတ်ပယ်၍လူ၏အဝတ်မှကွဲပြား ကြောင်း အ စိပ်စိပ်ဆုတ်၍ဖန်ရည်စွမ်း သောသင်္ကန်း ကိုဝတ်၍အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်ကူး ခပ်ကြောင်း

(16 February 1642)

ကျင့်ပြီး သည်တမုံ့သမား ပဲ့တက်ကိုင်၍ကူး ခပ်ကြောင်း ဆောင်ပို့ချင်း သည်ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိဖြည့် သောအရာသာဆရာမည်သည် ရှင်လိုလိုက် စိတ်လိုလိုက်ဆရာသည်ကား ဆရာ မဟုတ်တန်လျှပ်ကို ရေဟူ၍ပြသည့်သဖွယ်သာ၊ သည်အမိန့်တော်မျှား ကိုဆရာတော်အရှင် ရတနာကရဘုန်းကြီး ဘုရား ကိုလည်း လျှောက်ရသည်၊ ဆရာတော်အရှင်တိသာသန ဓောတဘုန်းကြီး ဘုရား ကိုလည်း လျှောက်ရသည်။

(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၆)

ဆရာတော်အရှင်မဟာရတနာကရဘုန်းကြီး ဘုရား မိန့်တော်မူသည်။ ဝိနဦမိုရ်
တကာပိုင်း ဖြတ်ဘိသည်။ တကာတော် ရေမြေသိခင်မင်း တရား ကိုဝ်စာဆက်ပါ
မည့်ပြန်လှာသည်။ ဝိနည်း သိက္ခာနှင့် လျော်သော ကျောင်း ရဟန်း မဟုတ်ကြဖြစ်
သောကြောင့်ငါမဆိုချင်ဘူး ။ ရေမြေသခင်မင်း တရား တို့သည်လည်း ပြည်သူတို့၏
အမှုအကျိုဝ်စီး ပွား ကိုစီရင် တော်မူသည်နှင့်သာသနာ တော်၅၀၀၀တည် အောင်
သောအမှုကိုကြိုး တော်မူသည်နှင့်မလဝ်ဘူး မိန့်တော်မူဘိမည်မထင်ဟူ၍ဆိုလိုက် ပေ
သည်။ ရဟန်း တို့က လျှောက်မည့်အကြောင်း ကိုဆိုဝ်လှာကတည်း ကပင်မူကား တရား
မင်း ကြီး စိတ်တော်ဟိသကဲ့သို့ပင်ငါစိတ်ဟိ တော့သည်။ မွက်၍သာမဆိုသည်သည်ငှက်
ပျောတည်စမငယ်သည် ရှေ့ကောင်း မှုကြီး နှင့်ပြည့်စုံသသူ၊ မကောင်း မှုကံဖျက်လေ
၍မူကား သူဆင်း ရဲအမျိုး ၌ဖြစ်သည်။ ကံပေး ရာသောသဘောသည်၊ ကာလဒေ
သဥပ္ပတ္တိ၊ ပယောဂသင့်မှ ပေး နိုင်ရာသည်၊ ထိုအကြောင်း တို့တွင်မင်း ကောင်း
ကာလနှင့်ကြုံလေသည်သည် ကာလသင့်သည်မည်သည်၊ သာသနာ တော်တည်သည့်အရပ်
တွင်ဖြစ်သည်သည် ဒေသသင့်သည်မည်သည်၊စိုက်စိုက်မတ်မတ်ကုသိုလ် ကောင်း မှုပြုလေ
သည်သည် ပယောဂသမ္ပတ္တိမ်ည် လေသည်၊ ဤသို့လျှင်တရား စောင့်သောတရား မင်း
ကြီး ဟူသောမင်း ကောင်း ကာလ၊ သာသနာ တော်တည်သောအရပ်ဟူသော ဒေ
သ၊ သာသနာ တော်တွင်း ၌ ကျောင်း ဆောက် သောကုသိုလ်ဟူသောပယောဂနှင့်
ပြည့်စုံသောကြောင့်အကျိုဝ်ကြီး ပေမည့်ငံ သောရှေး ကံသည်ပေး လေသောကြောင့်
တရား မင်း ကြီး သည်သို့စင် သောပေး တော်မူချင်း ချီး မြှောက်ချင်း ကိုဝ်ခံရ
တော့သည်ဟူ၍သိရ တော့သည်တရာမင်း ကြီး ။

ဆရာတော်အရှင်တိသာသနဇောတဘုန်း ကြီး မိန့်တော်မူသည်၊ တရား
မင်း မြတ်မိန် တော်မူသကဲ့သို့ဝ် ယခုလူတို့သည်အညမညဥပကာရအချင်း ချင်း ကျေး
ဇူး ပြုကြနိုင်သည်ကိုဝ်အကြောင်း ပြု၍အလှူပေး ချင်းသည် သဒ္ဓါဒါနမမြောက်သဒ္ဓါ
၍အလှူပေး သည်မမည်၊ ဂေဟသိတပေမအတွဲဘော တဏှာကိုဝ်မှီ၍ဖြစ်သောချစ်
ချင်း ဖြင့်သာလှူပေကြသည်၊ ပရမတ္ထသဒ္ဓါတရား ၏ကိစ္စမဟုတ်၊ ပရမတ္ထသဒ္ဓါ
တရား ကား ကံကံ၏အကျိုး ကိုဗုက်စိုက်ယုံကြည်၍လှူချင်း ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏သီလဂုဏ
အစဟိသော ကျေး ဇူး နိုက်ကြည်ညိုဝ်သဖြင့်လှူချင်း ၊ ဤနှစ်ပါး သာလျှင်သဒ္ဓါဒါန

မြောက်သည်၊ ပ ဿေနဒီ ကောသလမင်းကြီး သည်တတ္ထဘန္တေဒါနံအတဗ္ဗံ၊ ရှင်ပင်
ဘုရား အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား အလှူကို ပေး ရာသနည်း ဟူ၍ မေး လျှောက် သော ခါ၊
ယတ္ထ မဟာရာဇ စိတ္တံ ပသီဒတိ၊ တတ္တ ဒါနံ ဒါတဗ္ဗံ၊ ဟူ၍ ဟော တော်မူ သော မုက္ခပတ်
ပါဠိပဒ် နှိက်၊ စိတ္တံ ပသီဒတိဟူ သော ပုဒ်၏အရသည်လည်း အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သီလဂုဏ
အစဟိ သော ဂုဏ် နှိက်ကြည် သော သဒ္ဓါတရား သာ ရသည်၊ ပ သေ နဒီ ကောသလမင်း
ကြီး သည်မြတ်စွာဘုရား ဖြေ တော်မူ သော ပဒ္ဒမအ ဖြေ တော်ကိုကြား လျှင်၊ ကတ္တ
ဘန္တေ ဒိန္နံ ဒါနံ မဟပ္ဖလံ၊ ရှင်ပင်ဘုရား စိတ်ကြည် သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အလှူကိုဝ် ပေး
ရာ၏ဟူ၍ကား ဟော တော်မူပြီ၊ စိတ်ကြည်တိုင်း ကြည်တိုင်း ပင်လှူ သော အလှူ၏
အကျိုဝ်သည်ကြီး မည် လော ဟူ၍ မေး လျှောက်ပြန် သော ခါ၊ ဂုဏဝ န္တေသု ခေါ မဟာ
ရာဇ ဒိန္နံ ဒါနံ မဟပ္ဖလံ၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား အလှူကို ပေး ရာသနည်း ဟူ၍ မင်း ကြီး
မေး သော ကြောင့် စိတ်ကြည် သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အလှူကို ပေး ရာ၏ဟူ၍ ငါ ဟော တော်
မူသည်၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား အလှူ ပေး သော အကျိုဝ်ကြီး ရာသနည်း မေး ရာမှာ
သော်ကား ၊ ဂုဏဝန္တ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လှူ သော အလှူသည်အကျိုဝ်ကြီး ၏ ဟော တော်မူသည်
သည်တရား တော်နှင့်ညီစွာကျွန်း တော် ငှက် ပျော တည်စ မငယ်သည်ဂုဏ် ကျေး ဇူး
နှင့်ပြည့်စုံ သော အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ် နှိက်ကြည်ညို သော သဒ္ဓါတရား ဖြင့် ကံကံ၏အကျိုဝ်ကိုဝ်
စိုက်စိုက်မတ်မတ်ယုံကြည် သော စိတ်ဖြင့်လှူ သော အလှူကိုတရား မင်း မြတ်သည်သာ မို
ခေါ် တော်မူခြင်း သည်၍တရား တော်နှင့်ညီစွာ ပဏ္ဏာနု မောဒနာဟူ သော
ပုညကိရိယ ဝတ္ထု ကောင်း မှုအကျိုဝ်ကြီး မြတ်လှသည်တရား မင်း မြတ်၊ သက္ကရာဇ်

၁၀၀၃ ခုတပေါင်း လဆန်း တရက် ၆ နေ့ဝိနည်း ဓိရ် ကျောင်း တကာ မကိုဝ်
မင်း သား မင်း မြေး မှူး ဘော်မတ် တော်တို့ဝ် ဘောင်ထွင်ရုံမ် တော်ထက်သို့ဝ်
ခေါ်၍ ပြန်ဟူ၍ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အရှင်ဘဝ ရှင်မင်း
တရား ဗျာဒိတ် တော်အတိုင်း ပြန်ရ သော အမိန့် တော်။
(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၆)

မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်။ လူတို့ထွန်းသောအစုံမ်သောထွန်းသည်၊ သမုဒ္ဒ ရာရေတွင်ပါလေ၍က ရေကပါး ပျက်စီး လေ၍ ရှဉ်မြင်လတ်သောခါမဆွေး မ ပျက်ပဲလူတိုဝ်လုပ်ပြန်သကဲ့အတိုင်း ဟှိုင်း ဝဲနှိက်ဖြစ်ပြန်၍ နှစ်တရာမှတခါပေါ် သောလိဝ်ကန်း လဉ်နှိက်နွား ဝယ်ဇာဝ်သကဲ့သို့ဝ်တဝ်မိချင်း သည်ဖြစ်ငြား ရာ၏၊ လူအဖြစ်ကိုဝ်ရမည်သည်ဆိုထက်အလွန်ခဲလှသည်၊ ခဲသောအဖြစ်ဖြင့်လူဖြစ်ငြား သော် လည်း ဘုရား ဖြစ်တော်မူသောအခါနှိက်ကြုံမ်မိမည်အလွံခဲလှသည်၊ ယင်း သိုဝ်ဖြစ် ငြား သော်လည်း အသိပညာသဒ္ဒါကြည်ညိုချင်း ဖြစ်မည်သည်အလွန်ခဲလှသည်၊ ယင်း သို့ဝ်ဖြစ်ငြား သော်လည်း ဘုရား ရှင်ကိုဝ်မျက်မှောက်ဘူး မြင်ရမည်အလွန်ခဲလှသည်၊ ဘူး မြင်ရငြား သော်လည်း ရဟန်း ပဉ္စင်း အဖြစ်ကိုဝ်ရမည်အလွန်ခဲလှသည်၊ ဤ သို့ဝ်ဖြစ်ခဲချင်း ငါး ပါး ကိုဝ် ဟောတော်မူသည်၊ လူဖြစ်ရသည်အလွန်မြတ်လှသည်၊ မြတ် ပါလျှက်လည်း ဘုရား ဟောတော်မူသည်ကိုဝ်ဂါသနာမပါ၊ ရတနာသုံး ပါး နှိက်မကြည် ညိုသည့်သူမူကား အသောင်း တွင်တယောက်၊ အသိန်း တွင်တကျိုဝ်မျှသာ၊ အလှူပေး ကျောင်း ဆောက်ပါချဉ်တကား ဆိုဖွယ်၊ ဖြစ်ခဲကြောင်း သည်ကိုဝ်၏အပြစ်သည်၊ အ နာ၏ကည်ရာတရွှေရွှေရုပ်ဓာတ် ဘောက်ပြန်၍ဆိုဝ်း ထောင်အိုဝ်ရချင်း ၊ လင် များ သား မြေး ချစ်သူခင်သား စဉ်း စိမ်ချမ်း သာ၏ယွင်း ပင်ပျက်စီး ချင်း ကြောင့်စိုး ရိမ်ကြေကွဲချင်း ၊ ကြောင့်ကြခြင်း ၊ နှလုံး မသာခြင်း ၊ ငိုမြည်တမ်း ချင်း ၊ ကိုယ်လည်း သေပြန်ရချင်း ၊ ဇာတိဖြစ်ချင်း ကြောင့်ဇရာဗျာဓိမရဏာ သာ အမြဲဖြစ်၏၊ မင်း စကြဝဒေး မန္တတ်မင်း ၊ သဌေး ကြီး ၊ နတ်သကြား ပြ ဟ္မာအဖြစ်ဖြစ်ငြား သော်လည်း ကံမကုံသည့်အခိုက်သာ၊ ကံကုံမ်ခဲ့လျှင် ကောင်း သော အဖြစ်သည်အတည်မဟိ၊ နိဗ္ဗာန်သာအတည်ဟိချင်း ၊ ချမ်း သာချင်း မြဲသည်၊ နိဗ္ဗာန် ချမ်း သာကိုဝ်ရမည်အကြောင်း သည် ဒါနသီလကမ္မဌာန်း အမြဲအောက်မေ့ချင်း၊ စောင့်ချင်း ၊ လှူချင်း ဖြင့်အဘန်ဘန်ဖြစ်ချင်း ၊ အိုဝ်ချင်း ၊ နာချင်း ၊ သေ ချင်း ကင်း သောနိဗ္ဗာန်ဆုကိုဝ်ရလိုဝ်၏ဟူ၍ နိဗ္ဗာန်ကိုဝ်ရည်မှတ်၍ လောဘဖြင့် မတော်ပြုချင်း ၊ ရှဝ်စါး ဖြင့်တလိမ်တလယ်ဖြင့်တဝ်စွမ်း ချင်း မပြုပဲ၊ တရား သ ဖြင့်လယ်လုပ်ချင်း ၊ ကုံသွယ်ချင်း ၊ ကျွေး ချချင်း ဖြင့်၊ လှူချင်း သည်များ သောအ သီးအရမှန်သော ကောက်ပိုဝ်နှင့်တူ၏၊ အလှူခံသည်မြတ်စွာဘုရား လည်း ကောင်း

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘုရားလည်း ကောင်း ရဟန္တာလည်း ကောင်း ဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ဝ် မကြီ သော်လည်း ဘုရား ရှင်ဆုံး မတော်ကိုဝ် မျက်စိကိုဝ်ထိမည်ဇိုဝ်သကဲ့သို့ဆုံး မတော်ကိုဝ် စောင့်၍ကျင့် သော ပဋိပတ္တိ ဟော တော်မူ သော တရား တော်ကိုမှတ်ချင်း ၊ ပွား ပြန့် အောင်သင်ကြား ချင်း ဟူ သော ပရိယတ္တိနှစ်ပါး စုံ သော ပုထုဇဉ် ရဟန်း ကောင်း အား လည်း ကောင်း ၊ ယင်း သို့ဝ် သော အလှူခံသည်လယ် မြေ ကောင်း သဖွယ်ဖြစ်၏၊ အလှူ ပေး သည့်အစွမ်း လုံ့လ ဝီရိယဖြင့်လုပ် ဆောင်ငံ့ သော လယ်လုပ်သဖွယ်ဖြစ်၏၊ သဒ္ဓါချင်း ဟိ၏၊ ကြဲချိန်စိုက်ချိန်၊ ရေထုတ်ချိန်၊ ရေသွင်း ချိန်ကာလ အချိန်အခါကိုဝ်သိတတ်ချင်း သည်ကိုဝ်ဇ်ဖြစ်ပျက် လောကဓံတရား ကိုဝ်နှလုံး သွင်း ချင်း၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်း သာကိုဝ်ဣလိုဟ္ဟိ၍လှူချင်း သည်ဖြစ်၏။ ယင်း သို့ သော ဣလှူ ပေး ၏ ကောင်း မှုသည်နည်း ငြား သော်လည်း ဣတိုင်း မသိ သော အကျိုဝ်ကိုရ၏၊ ကောင်း သော လယ်မြေ့ရုံ့လလုပ်စွမ်း ချင်း ၊ လုပ်ဆစ်ကြိဆစ်သိချင်း ကဲ့သို့ငံသိချင်း ၊ မျိုဝ်နှင့်အတူလှူမည့် ပစ္စဉ်း လည်း ဘန်း ၏အလှူခံလည်း မြတ်၏၊ ကိုယ်၏ဣဖြစ်ကိုဝ်စက်ဆုပ်ချင်း ဖြင့် ကောင်း မှုအကျိုဝ်ကိုသိချင်း ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုဝ် ရည်၍လှူချင်း၊ သို့ဝ်သည်အလှူကိုဝ်ဘုရား အ ပေါင်း တို့ဆိုဝ်သည်ချီး မွမ်း တော်မူ၏၊ ထိုဝ် ကြောင့် ဒါနဣလှူသည်ဖြစ်ခဲလှသည်၊ မည်သည်ကိုမတဝ်ငဲ့ဝဲ၊ အလှူခံမြတ်အား စူး စမ်း ရှာ ဖွေ၍တရား သဖြင့်ဖြစ် သော ပစ္စည်း ဖြင့် ကောင်း မှုအကျိုဝ်ကိုဝ်ယုံကြည်စွာ နိဗ္ဗာန်ကိုဝ် ရည်၍သာ လှူချင်း သည်ဘုရား ရှင်ကိုဝ် မျက် မှောက်လှူရသည်နှင့်တူ၏ဟူ၍ဘုရား အ ပေါင်း ကိုဝ်သည် ဟော တော်မူသည်၊ သို့ဝ် ကြောင့်လူကြွသ မှုသည်အလှူမ မည်၊ အ ဆွေခင်ပွန်း အတွံ့အလှည့်ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ပ ၊ ရာဂ တဏှာ လောဘနှင့်တဝ် ရှည်၍လှူကြသည်သာ မည်သည်၊ အသည်တည်စမငယ်သည် ကျောင်း မီး လောင်ပေ သော ရဟန်း တိုကြိုဝ်ကြ၍ ကျောင်း ဆောက်၍လုပ်ကျွေး သည်လုပ်ကျွေး သော သူမြတ်သည်လွန်ခဲ့လျှင်၊ ငါကြိုဝ်ကြပါ၍ ကောင်း မှုပြု၍လုပ်ကျွေး ပါသည်လွန်ခဲ့သည် ယခုလုပ်ကျွေး ၍ ကောင်း မှုပြုပါရမည်သည်စာ ပေကျမ်း ဂန်သင်ကြား ပါမည်၊ ရဟန်း စာရိတ်အကျင့်ညီပါမည်သံဃာ တော်ကိုဝ်လုပ်ကျွေး ပါမည်၊ လုပ်ကျွေး ၍လွန်သော ကျောင်း နေသံဃာ တပည့်တို့ဝ်သည်အမျိုဝ်အရွယ်ကျမ်း ဂန်သင်ကြား ချင်း ၊ ရဟန်း အရိယာအကျင့်ကိုဝ်ဆုမ္မ ပဲ့ပြင်ချင်း မစွမ်း နိုင်၊ စာ ပေကျမ်း ဂန်သင်ကြား ၍ရဟန်း အကျင့်ကိုဝ်ဆုံး မပဲ့ပြင်နိုင် သော ရဟန်း အား လှူ၍လုပ်ကျွေး ပါရ သော်၊ မ

ကုံကုံ ကြောင်း မတတ်နိုင်တတ်နိုင် ကြောင်း လုံ့လအား ထုတ်၍ ကျောင်း ဆောက်၍ ပ
စ္စည်း လေး ပါး ဖြင့်လုပ် ကျွေး ပါရသော် ကောင်း မှုအကျိုး သည်ကြီး ပါမည်ဟုအမှတ်
တဉ်၍ ကျောင်း ကိုသတင်း သုံး မည်၊ ဘုရား တပည့်သား သံဃာအပြစ်ကို ရွေး ချယ်၍
လုံ့လပြုသည်၌ဘုရား သာသနာ တော် နှိုက် ဒါယကာ မပင်မည် ပေသည်၊ မည် ကြောင်း
သည်မြတ်စွာဘုရား သျှင်သည်သက် တော် ရှစ်ဆယ်သာ နေ တော်မူသည်။ ဝါသနာဘာ
ဂီလိုက် သောသတ္တဝါတို့သည်ဘုရား ရှင်ကိုမမှီကျန် လေသည်ကိုဂရုဏာ တော်ဖြင့်အနှစ်
ငါး ထောင်၌ ငါ၏သရီရဓာတ် တော်၊ ရုပ်ထု တော်၊ ငါဟော တော်မူ သောတရား
တော်၊ သံဃာ တော်၊ ဓာတ်ရုပ်ထု၊ ငါဟော တော်မူ သောအကျင့်ကိုဝ် ကောင်း စွာ
ကျင့် သောဆုံး မ တော်အတိုင်း တည် အောင်ကျင့် သောပုထုဇဉ်မြတ် သောသံဃာသည်
အနှစ်ငါး ထောင်တိုင် အောင်ငါဟော သောတရား ကိုအစဉ် မပြတ် အောင်သင်
ချင်း ၊ မှတ်ချင်း ၊ ပရိယတ္တိပရိပတ္တိ ဟော တော်မူ သောတရား တော်ဆုံး မ တော်
အတိုင်း ကောင်း စွာတည် အောင်ကျင့် သောပဋိပတ္တိပဋိယတ္တိတည်၍၊ ပဋိ ဝေဓဟူ
သောဝဋ်ဆင်း ရဲကင်း သောနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက် ကြောင်း ဤသို့ဝ်သာသနာ တော်
သုံး ပါး ကိုလူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့အား သံသရာဝဋ်အပယ် လေး ပါး သို့ဝ်စုံ မျှောကြ
ချင်း ကိုဝ်နိဗ္ဗာန်သို့ဝ်ကယ်တင် တော်မူ သောကရုဏာ တော်ဖြင့်သာသနာ တော်
သုံး ပါး ထား တော်မူသည်၊ ဤသို့ဝ်သာသနာ တော်ဝယ်စာ ပေသင်၍ကိုယ်ကိုဝ်သိမ်း
ဆည်း ၍ ကောင်း စွာကျင့် သောရဟန်း ကိုဝ်လုပ် ကျွေး ပါမည်ဟူ၍ ရည်မှတ်ကြိုဝ်း
ကြံသည်၊ ငါအသည် တော်ငှက် ပျောတဉ်စမငယ်သည်၊ ငါဘုန်း တော် ကြောင့် တွေ့သည်၊
ဘုရား ရှင်သာသနာ တော် နှိုက်အလှူဒါယကာ မဖြစ် ပေသည်။ ငါအား ရ တော်မူသည်၊
အင်တက် တော်မူသည်၊ ငါဝမ်း မြောက် တော်မူသည်၊ သာဓု ခေါ် တော်မူသည်၊ ငါ
ပြည်သူတို့တွင်ငှက် ပျောတဉ်စမငယ်ကဲ့သို့ဝ်ဖြစ် ခဲ၏၊ ဟီခဲ၏၊ သာသနာ တော် နှိုက်အ
အလှူဒါယကာမပေပင်၊ အလှူတော် ကြေး ၂၀၀၊ သစွေး ၁၀၀၊ မြေနီ ၁၀၊ သ
ဒ္ဒါမမ္မအမည်နှင့်တကွ ဆု တော်ပိတ်၊ သလူအုပ်၊ ငရုပ် ၆၊ ခြဉ်သင် တော် ၃၊
နံ့သာ ၁၊ ပစ္စုံး ၊ ပုံတလိုဝ်၃အုပ်၊ ငါဆု တော်ကိုဝ်အလှူလည်း ပေး အသက်လည်း မွေး
မိန့် တော်မူသည်။

(တက်ဗဟို ၄၅၁၉၆)

22 May 1642

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
29 April 1641
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ၁၀၀၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့မြို့ဝ်တွင်း ကိုမီး လောင်သည် 1642
၁၀၀၄ ခုမြို့ဝ်တွင်း ကိုမီး လောင်ပြန်ရာတွင်ရဟန်း သင်္ဃာတော်အရိယာတို့ကိုဝ်
ဝန်တို့ကစစ်မေး သည့်အရာသည်မြမ္မာရဟန်း တို့ကိုဝ်မစစ်နှင့်၊မွန်ရဟန်း ယွန်း
ရှမ်း ကသည်း ယိုး ဒယား ဒဝယ်တနင်္သာရီမြို့ဝ်များ က ရောက်သည်လူတို့ဝ်မြို့ဝ်တွင်း
ကျောင်း များ မှာရဟန်း ပြုသည်၊ သာမဏေပြုသည်၊ သီလသည်သတင်း သည်ပြုသည်
များ အစုတိုဝ်သည်ဆရာသမား အဆုံး အမအသွန်အသင်အပြအသအ ပြောအဆိုအမိန့်
အမြွက်တို့ကိုဝ်ခံ သော်လည်း နား မဝင်သသူသာများ သည်၊ တမြို့ဝ်ကနေ သောရ
ဟန်း တို့ကိုဝ်စစ် ကြောသည်ယင်၍၊ ရဟန်း တို့ပြင် နေ့ညည့်ဝင်ထွက်၍မြို့ဝ်တွင်း မှာ
အလုဝ်အဆောင်အထမ်း အပိုဝ်အကိုင်အငင်အရေး အသား အမတ်တို့ကခေါ်၍စေ
ပါး ခိုင်း ခန့်သည် အမှုအလုဝ်သည်တိုဝ်ကိုဝ်လည်း စစ်၊ စစ်ချက်တွင်မကြား မသိ
ထွက်ဆိုလျှင်မှတ်သား ၍သင်း တို့ကိုဝ်အုဝ်ချုဝ်သည့်အကြီး တို့ကိုဝ် နေ့ညည့်မြို့ဝ်တွင်း သို့ဝ်
ဝင်ထွက်ခန်း ပင်ရှိသော်လည်း စာရေး ငယ်တို့ကစာပေး မှဝင်ထွက်စေ။ မြို့ဝ်
တံခါး မှူး တို့ကိုဝ်မြို့ဝ်ဝန်စာရေး တို့ဝ်ကစာပေး အဝ်စေ။
22 May 1642
သက္ကရာဇ်၁၀၀၄ ခုနယုံလဆန်း ၅ ရက်နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄၊ ၉၀ – ၁၇၁ – ၇ ပေ၊ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

29 April 1641

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့အဝမြို့ဝ်တွင်း မီး လောင်သည်၊ ၁၀၀၄ ခု 1642
တကြိမ် လောင် (ပြန်) ရာတွင်မြို့တွင်း တွင်သာတင်း သုံး နေကုံသော ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကို
ရုံး သို့ ခေါ်၍ စစ် ကြောရာတွင်ပန်း ယအောင်တပ် ကျောင်း၊ မဟာရတနာကရ
ဆရာ တော်က မေတ္တာစာဆက်သွင်း သည့်အချက်တွင်မဟာသမတမင်း တို့မှစ၍အပြည်
ပြည်ထောင်ထီး ဆောင်း နန်း စံမြန်မာဥဇွန်း ထွန်း သမ္မမင်း ဧကရာဇ်တို့လက်
ထက်ရဟန်း တို့ဝ်သည်ကစား ၍ နေသော်လည်း မပြစ်မှား အပ် သောသူဖြစ်၍ မနော
ကံမှုမရှိအပ်၊ သုမ်း ကား နရပတိစည်သူမင်း ကြီး သည် ဖေါင်နှင့် ရေသဘင်စံရာတွင်
ရဟန်း တယောက်ငါး မျှား ၍ နေသည်ကိုပင်ငါး မျှား သည်ဟု သောဇိတ် တော် ရေဘံ
ရာတွင်ပ နောကံဖြစ်၍ပြစ်မှား မိ သော ကြောင့်စိတ်(ပြစ်မှား) တော်မူသော
(နေရာ) ဘောင် တော်တန့်ရပ်သည်အရာကိုယခုစစ်ကိုင်း တွင်တန့်တီဘုရား တွင်
သည်၊ ထိုရဟန်း ကိုကံ တော့ပူ ဇော် တော်မူမှ ဘောင် တော်သွား မြဲသွား သည် ရှေး
စကား စည်ရှိသည်၊ မြို့တွင်း တွင်ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကိုရုံး သို့ ခေါ်၍ စစ်သည်အချက်၊ မြို့
တွင်း ကသည်မြို့ပြင်ပန်း ယစစ်ကိုင်း သို့ ကျောင်း များ ကို ပြောင်း ချိမည်အကြံ တော်
ရှိရာမှာကျမ်း ဂန့်ကို တောက် သော်ံဃိက ကျောင်း ပုဂ္ဂလိက ကျောင်း စာသင်
ကျောင်း၊ စတုဒိသာ ကျောင်း ဟူ၍ ကျောင်း ၄ ရပ်ကို ဆောက်သူတို့ဆရာအား တင်
လှူသောခါရေစင်သွန်း ၍ ရေစက်မဟာပတဝီထက်ချ၍ ၂ သိမ်း ၄၀၀၀၀ မြေအထု
တိုင်ပြို လေသည်၊ အဝီစိတိုင်ထိသည်၊ လူနတ်တို့သာဓု ခေါ်သည်၊ ငရဲသတ္တဝါတို့ကံသင့်သူ
ကျွတ်၍ စုန်သွား လေသည်၊ ထို ကျောင်း ၄ ရပ်တို့ကို နေရါမှမ ပြောင်း မချိသင့်၊ ပြောင်း
ချိ ရေချ သော်သူ၏အမှုသည်အကုသိုလ်အား ကြီး လေသည်အရာတို့ကိုလာသည်၊ ယခုစစ်
တော်မူသည်၊ ရဟန်း တို့တွင်မြန်မာရဟန်း များ တို့ကို နှုတ် တော်မူရသည်၊ ရှမ်း
၄ ယောက်တို့ကို နေရာမှမ ပြော၊ တလိုင်း ကုလား စ သောလူမျိုး တို့ရဟန်း ပြုသည်
ရဟန်း သာမ ဏေတို့ကိုစစ် တော်မူအား ရှိလျှင် ကျောင်း သို့ စေ၍ တိုက်သင်္ဃာအကြီး
ရေ့မေး မြန်း တော်မူသည် နှုတ်ထွက်အတိုင်း မှတ် စေ၊ လွှတ်ရုံး က ခေါ်၍ ရဟန်း
သင်္ဃာတို့ကို မစစ်မ ကြောသင့်၊ တနိုင်ငံကကြား သော်လည်း မြန်မာပြည်မြန်မာနိုင်
ငံ၌ ရဟန်း သင်္ဃာကို မှုမယုံရဘုရား သခင်သာသနာတွယ်ပြီ ဟု ယောအယူသ ဘော
ရောက်ရာသည်၊ ထိုသို့ ရောက်သမှုသည် ရေ မြေ ရှင်သည်ပကတုပပြုရသည် သူသည်

(22 May 1642)

အနေသနဖြစ်၍အကျော်အစော် ကောလာဟလ မသင့်ဖြစ်သည်။

ကျောင်း များ နှင့် စေတီပုထိုဝ် ရှေး တည်ထား သမျှတို့ကို နရိယာရိမ ဖြစ် စေသင့်သည်ကို မမြဲမှတ် တော်မူပါသည်ဖြစ် သော ကြောင့် ရဟန်း တို့ကိုလွှတ်ရုံး က ခေါ်၍ မစစ်နှင့် ကျောင်း မှာ မေး မြန်း စေ။ ဝန်တို့ကစီရင်။

(22 May 1642)

(သက္ကရာဇ် ၁၀၀၄ ခုနယုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့ပြန်သည့်အမိန့်တော်)

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄)

ဘုရားကျွန်တော်ဝန်ရှင်တော်နန္ဒယော်တာ၊ နန္ဒသကြိုတို့ရှိခိုဝ်သံတော်ဦးတင်သည်ဘုရား ၊ ဆရာတော်တို့ကိုဝ်ပင့်၍ဘုရားအမိန့်တော်အတိုင်း မေး လျှောက်လျှင်သုံး လူအထွဋ်သဗ္ဗညုဘုရား သည်သာကီဝင်မျိုဝ်ဖြစ်သောဘုရား သခင်ဘိုဝ်တော်မဟာအဋ္ဌနမင်း ကြီး ဖြိုသောကလိယုဂ ကောဇာသက္ကရာဇ်၁၀၃ ခုကဆုံလပြည့်နေ့ဘုရား ဖြစ်တော်မူသည်။ တလနှင့်တဆယ့်ကိုး ရက်ပြည့်သနေ့ရာဇရတနတွင်ကုန်သည်ညီနောင်တို့အား ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း ၌သာသနာတော်တည်ရာမဇ္ဈိမဒေသအစွန်အနား မျှား (၅၁) မဝေး သောသိင်္ဂုတ္တရကုန်း ၌ကောက္ကသံ၊ ဂေါဏာဂုဏ်၊ ကဿပ၊ ဂေါတမ၊ အရိမေတ္တေယျပါး ဆူသောဘုရား ရှင်တို့ဝ်သည်မစွန့်အပ်ပရိက်ခံစ သောရတနာမြတ်တို့ကိုဝ်ထား ရာဖြစ်သောကုန်း မြတ်၌ရှစ်ချောင်း သောဆံတော်တို့ကိုဝ် စေါက်အတောင်ရှစ်ဆယ်ပြု၍သမုဒ္ဒရာ ရေနှင့်အမျှဇမ္ဗူရာဇ်ရွှေညွန်လုပ်သောသဘောဖြင့်ယန္တရား စကြာသံလျက်ပြု၍ထား ရမည်၊ အထူး ထူး သောနဝရတ်မျိုဝ်တို့ကိုဝ်ပြည့်စေ၍သုံး လူအထွဋ်ဘုရား သခင်အရပ်တော်နှင့်အမျှဘိနပ်တော်အတောင်ဂဝတည်သောခါသကြား မစအပ်သောအုတ်တို့ဝ်ဖြင့်စီ၍ပုလဲထုံး နှား နို့ဝ်ကော်တို့ဝ်ဖြင့်နရပတေလုပ်စေ၍တဖုဿပလိကညီနောင်ဥက္ကလာပမင်း တရိဂုမ္ဘမင်း ရာမညမင်း ကုသိမနဂရမင်း တိုဝ်နှင့်ကြဝ်မတည်ထား သည်။ အမေး တော်ရှိသော၊ ထီး တော် ၅်ဒိ၊ စေါက်ရံဒိ၊ ဘုံရဆင့်သကြည့်ပတ္တမြား အပြည့်စီ၊ ထီး တော်ကိုတင်၍ကိုး ကွယ်စိမ့်သော၄ါကုန်သည်ညီနောင်တိုဝ်အား သကြား စတုလောကပါလာသမ္မာနတ်တိုဝ်မှာထား ၍စမ္ဗူဒီပါကျွန်း သိင်္ဂုတ္တရကုန်း ၌ကျော်စေသာစွာထင်ရှား ၍ကိုယ်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကအပ်တော်မူသောဆံတော်ကိုလည်း ကောင်း ၊ ဆံတော်ဌာပနာရာစေတီတော်ကိုလည်း ကောင်း ၊ ထီး တော်ကိုဝ်လည်း ကောင်း ၊ ချီး မြှင့်ပြုစုရသောမင်း တိုဝ်သည်အရိမေတ္တေယျဘုရား တွင်ရဟန်း ဖြစ်၍အကျွတ်တရား ရချင်သောစေတနာရှိသည်၊ ရဟန္တာဖြစ်အံ့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဆုကိုဝ်အလိုဝ်ရှိလည်း ဗျာဒိတ်ခံရအံ့ဟူ၍နတ်တို့ဝ်အပ်ထည့်လိုက်သဖြင့်ကုန်သည်ညီနောင်တို့ဝ်တည်သောစေတီတော်ပကတုပ ၁၂၀မြင့်၏။ချရာသီး မြင့်မြင့်ထီး စွင့်စွင့်တည်း ။

နောက်ပေါက္ခရဝတီ၌သင်္ဂ ဗေါဓိမင်း ထပ်လုပ်သောခါပထမထီး ရင်း ကိုဝ်ငြမ်း ဖြင့်မြှင့်၍ပြီး လျှင်စိုက်မြဲစိုက်၍ထီး တော်အုပ်၍တင်၏။ နောက်ဓမ္မစေ

တီမင်း လက်ထက် စေတီ တော်ကိုဖြိုဝ်၍တည်ရာတွင်လည်း ရွှေး နည်း စီရင်၏။ နောက် သုဓမ္မဝတီပြည်၌ ဇေတကုမ္မာ ဓမ္မာသောကမင်း ထဝ်၍တည်၏။ ရွှေး နည်း စီရင်၏။ ဟံသာဝတီ၌မင်း တရား ရွှေထီး ထီး တော်အုဝ်၍တင်၏။ ရွှေလုံး တော်ပြည့်ချ၏။ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်း တရား ရေ မြေ ရှင်ဘိုဝ် တော်ထဝ်၍တည်ရာတွင်မှဘိနဝ် တော်အတောင် ၂၀၀ပြု၍ ရွှေး ပထမထီး ကိုဝ်စိုက်မှထီး ဝဋ် ၂ထီး စောက်ာဂ် ၂ ရွှေပစ္စန်ခွန်မွမ်း မံ၍ထီး တော်ရင်း ကိုဝ်အုဝ်၍တင်၏။ ရွှေစင်အတိမွမ်း ၏၊ အရုံ စေါင့်ခွါမဋွတ်နှင့်ကျွန်သီး တော် ၅၀၀လျှ၏၊ ကျောက်ဆီမီး တိုင်များ စွာလျှ၏၊ သဘင်ကြီး စွာခံ၍သာမှ ခေါ်၏။

ဘကြီး တော်မင်း တရား လက်ထက်ပတ်လည် စေတီထီး နှင့်တကွ ၄၈ဆူ တည်၏၊ ရွှေစင်အတိမွမ်း ၏၊ ဝဏ္ဏကံ မြေလျှ၏၊ သင်ပုတ် တော် ချက်၊ သင်ပုတ်ကဝ်၊ တပူ မျက်နှာသစ် တော် ရေကဝ်၊ ခြေ ဆေး ရေထည့်၊ တမျက်လှည်း ၊ ဆီမီး တော်ညှိ၊ ဆီ တော်ထည့်၊ ရေချမ်း တော်သွင်း ၊ စည် တော်စုံတီး ၊ ကုလား ၊ တလိုင်း ၊ ရှမ်း၊ ယွမ်း ၊ လေး စု သောကျွန် တော်မျိုဝ်တိုဝ်ကိုဝ်အစုချုဝ်အစုကိုင်တိုဝ်မှာနှတ်၍ ရွှေက ရား ဖြင့် ရေစက်ချ၍လျှ တော်မူ၏။ ကထိန်ကာလကထိန် တော်သင်ကန်း စုံပရိက္ခရာ နှင့်ယာဂု၊ ကာလမီး ပုံး ၊ ယာဂုအလျှ တော်၊ ဝါဝင်၊ ဝါကျွတ်ကာလထီး ဖြူ၊ တံခွန်၊ ရွှေပန်း ခိုင်၊ ငွေပန်း ခိုင်၊ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၊ ရွှေ ပေါက် ပေါက်၊ ငွေ ပေါက် ပေါက်၊ ပတ္တမြား ပေါက် ပေါက်လျှ တော် မူ၏။ သုံး နှစ်တကြိမ်လုံး တော်ပြည့် ရွှေထည့်၍ဆွမ်း တော် ကျွေး သဘင်ခံ တော် မူ၏။ ခေါင်း လောင်း စည်ကြီး လျှ တော် မူ၏ကံတိုင်း ရင်း တွင်မဟာရံနှစ်ထဝ်တည်၏။ အုတ် လှေကား ပြု၏။ လှေကား ကသည် ဒဂုဏ်မြို့ ရောက်လက်ဝဲလက်ယာ စေတီအရဝ် တော် ၁၅ စီတည်၏။ လမ်း မကိုဝ်သုတ်သင် ရှင်း လင်း ၏။ ကုလိုင်စရဝ်တည်၏။ ဤသို့လျှင်ဘကြီး တော်မင်း တရား ကောင်း မှု များ စွာပြု၏။

ဒဂုဏ် စေတီ တော်သည်အစိုး ရ သော သာသနာဒါယကာတို့ဝ်တွင်စကြာ မျိုဝ်စ သော ရတနာအတိပြည့်စုံ သော ပုညက ရိယသမ္ဘာ ရစ သော ကုသိုလ်အား ကြီး သော မင်း တိုဝ်အား သီလသမ္မာဓိစ သော ဒါနပ ရိစာဂတိုဝ်၌အား ထုတ်ကုန် သော မင်း မြတ်တိုဝ်လက်ထက် ကောင်း မှုထဝ်၍ဖြစ် စေခြင်း ငှါထိုဝ် စေတီ တော်ထီး တော်

တို့ဝ်၌အန္တရာယ်ဖြစ်မြဲအမှုတိုဝ်ကိုဝ်အပြီး နှလုံး သွင်း ရသည်ဟူ၍ဆရာ တော်တို့ဝ်မိန့် တော်မူကြောင်း ကိုဘုရား ကျွံ တော်တိုဝ်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ။

24 May 1642

သက္ကရာဇ်၁၀၀၃ခုနယုံလဆန်း ၇ရက် နေ့သွင်း ။

(မှီး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၀-၁၇၁-၇၆ပ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

သက္ကရာဇ်ရ၃၆ခု ရွှေစည်းခုံ စေတီ တော်ကိုဝ်တည် တော်မူရာတွင်ကျွန် တော်မျိုဝ် 1374
တို့တွင်အရည် ကောင်း ၊ အလဝ်၊ အညံ့ ရွေး ကောက်သည့်လူစုတိုဝ်တွင်ဆင် တော်သည် သင့်သူတိုဝ်ကိုဝ်ဆင် တော်သည်ဘွဲ့ တော်မူသည်။ ဇိတ်သင် ရုံ သွေ့ ာက်၊ ဌွတ်သင် ရုံ သွေ့ ာက်၊ ရဲသင် ရုံ သွေ့ ာက်၊ ရဲစက္က သွေ့ ာက်၊ ရဲသိခ် သွေ့ ာက်၊ ရဲ ဒေဝ သွေ့ ာက်၊ ရဲ ဇောတ သွေ့ ာက်၊ ရဲသီဟ သွေ့ ာက်၊ ရဲ ဇေယ သွေ့ ာက်၊ ရွာမကြီး စား သွေ့ ာက်၊ သာလှပင်စည်စား သွေ့ ာက်၊ ပေါက်ကိုင်း စား သွေ့ ာက်၊ မြိုဝ်လှစား သွေ့ ာက်၊ ကြခတ်စား သွေ့ ာက်၊ ထန်း တပင်စား သွေ့ ာက်၊ ဒေါင်း သမား စား သွေ့ ာက်၊ ကုတ်ကို ချောင်း စား သွေ့ ာက်၊ မထီး လိုဝ်စား သွေ့ ာက်၊ လင်ငယ်ကြီး စား သွေ့ ာက်ဟူ၍အမည်ရာ၀ရွာ စား တိုဝ်နှင့်ဆင် တော်သည် ဖွဲ့ တော်မူသည်။ ဖွဲ့ တော်မူ ကြောင်း လည်း ယွန်း ပြည် ပါယွန်း စုတို့ဝ်သည် ရှေး ဘေး လောင်း တော်ဘိုဝ် လောင်း တော်တို့လက်ထက်ကပင် စော်ဘွား ပျက်ထီး ဂိုဝ်နန်း ဂိုဝ်သား မြေး တိုဝ်သည်ကာလရှည်လျှား ရာတွင် တိမ်မြုပ်ရှိ လေသည်။ တိမ်မြုပ်ငုတ် နေသာသည်မဟုတ်၊ ထီး ဂိုဝ်နန်း ဂိုဝ် စော်ဘွား အဆက်အနွယ်တို့ ပေါ်ထွန်း သမျှသည်အစဉ်အနွယ်မပျက် ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင် အမှု တော်ကိုထမ်း စေ။

ထွက် တော်မူဝင် တော်မူလျှင်စီး ဆင်တွင်ရဲကနှင့်ဆင် တော်သည်ကိုဝ် ချွန်း စွဲ စေ၊ သေနတ်လုလင်ကုန်း လယ်စီး စေ။ နောက်ပဲ့မှာဆင်ထိမ်း တို့ကိုစီး စေ။ ဝန်တို့ကခန့်ထား သည့်အတိုင်း နောက် တော်လိုက် စေရမည်။ အိဝ်လှည့်အိဝ် ဘန်မှာလွှတ် တော် မြောက်တံခါး နီ ရှေ့ကစင်မှာဝင်ထွက် စေါင့် နေမြဲစွဲအိဝ် နေ စေရမည်။ ခန့်။

သက္ကရာဇ်ရ၆၃ခုပထမမင်း ခေါင်တည် တော်မူ သောပန်း ရ တောင် 1401
ရန် အောင်မြင် စေတီကိုဝ်ထီး တင် တော်မူ သောနှစ်တွင်အ နောက်ဘက်ပတိန်း မြို့၊ မဘဲမြိုဝ်၊ စေတုတ္တရာမြိုဝ်နှင့်ဖျစ်သီး ဆယ်ရွာတိုက်၊ လင်က တောဆယ်ရွာတိုက်၊ ဆား ထုံး ဆား လင်း ကြီး ဖျင်တအဝင်အပါကျေး ရွာနှင့်တိုက်၄ရပ်တွင်အညာက ရောက်သည်မျှည်း ၊ တရုတ်၊ လူး ၊ ကရင်၊ ကချင်၊ အင်း ကျယ် မျှည်လူမျိုဝ်တိုဝ်ကိုဝ် မြို့ဝ်တရွာတွင်အသည်၃၀၀၊ ၁၅၀၊ ၁၀၀ရှိရင်း အသည်နည်း လေသည်ဖြစ်၍သည် လူစုတို့ကိုဝ်အသည်သိုဝ်သွင်း တော်မူသည်။ စချီ၊ စမြင်၊ ကလံ၊ သံပြင်၊ မြေတိုင်း ၊

24 May 1642

မြေထိန်း တို့သိမ်း ပိုက်အုဝ်ချုဝ်၍အသည်တိုဝ်နည်း အခွဲအခန့်များ မှာအနိမ့်အမြင့် ကိုဝ် ထောက်၍အမှုတော်ကိုထမ်း စေ။

သက္ကရာဇ်၇၉၀မိုဝ်ညှင်း မင်း တရား စစ်ကိုင်း ဆင်များ ရှင်ရတနာ စေတီကိုဝ်တည်ရာထွင် ရှမ်း ပြည်ယွန်း ပြည်များ ကပါသည့်ရှမ်း တို့ဝ်ကိုဝ်အရဝ် 1428
ရဝ်မှာ နုတ်ငင်၍ ရှမ်း မြင်း ၊ လင်း ဇင်း မြင်း ၊ ဒဝယ်မြင်း ၊ လုံပေါ်မြင်း ၊ ညောင်ရွှေမြင်း ၊ ပန်း မော်မြင်း ၊ တပယင်း မြင်း ၊ မိတ္တိလာမြင်း ၊ ငရနဲ မြင်း ၊ ထန်း တပင်မြင်း ၊ မြင်း ၁စုလျှင်အပေါင်း ရှမ်း ၅၀စီမြင်း စီာလျှင်ကံ ကျွေး ၁၊ လက်ဝဲလက်ျာလှံကန် ၂၊ ဝန်ထမ်း ၁၊ ထမင်း ချက်၁၊ ပေး အဝ်၍မြင်း စီး တို့ကိုဝ်မြင် ပေါင်း တိုဝ်တညီတညွှတ်တည်း စီး ပုံတင်ရသည်။ မြင်း စီး တို့မှာစား မြေပယ်နယ် နေရဝ်ချထား မှတ်သား ၍သနား တော်မူမှ အမြို့ဝ်မြို့ဝ်အရွာရွာ ဝင်ထွက်လုဝ် ဆောင် နေထိုင်၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရသည်။ အစုရေး များ မှာ အသီး အသီး ခန့် တော်မူသည်၊ နောက် တော်ပါမြင်း ဝန်၊ မြင်း စာရေး တိုဝ်က စီရင်ရသည်။

သတိုး ဆွေ သိး မြှုးသိး မြင်း စု၊ နန္ဒ စည်သူ သော့ခတ် ကိုဝ်လည်း ထဝ်၍ နောက်ဝန်တို့ကိုဝ်အဝ် တော်မူသည်။ ဝေလုသုန္တာရ သော့ခတ်ကိုဝ်လည်း ထဝ်၍ နောက် ဝန်တိုဝ်ကိုဝ်အဝ် တော်မူသည်။ သူငယ် တော်စုတိုဝ်ကိုဝ်ချ တော်မူသည့်မြေ၊ စကိုင်း ကဝါ တော်စုတို့ကိုဝ်ချ တော်မူသည့်မြေ၊ ကဝါ တော်ဂုံက ရှေ့နောက် တောင် မြောက် ၂၅တာစီတာ၁၁၀၀ ပေး ချသနား တော်မူသည်။

8 August 1598

သက္ကရာဇ်၉၆၀ပြည့်ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၂ရက်၃ နေ့ရတနာပူရကိုဝ် နာမံ ဖျက်၍ ရွှေဝမြို့ဝ်ကြီး သမုတ်သည်။ ဗဟိုလ်စည်ကြက်သည်၊ ခေါင်း လောင်း သွန်း သည်၊ မြို့ တော်ကိုအနောက်သို့ ခွဲ့၍တည်သည်အရာကိုဝ်နယ် ၄ ရဝ်ပြုမှတ်တည်ထား သည်၊ စကား ဟောင်း အတိုင်း မြို့ဝ် တော်၊ နန်း မြို့ဝ် တော်၊ မြေနန်း တော်၊ လွှတ် တော်၊ မြို့တံခါး ၊ ရှေ့ရုံး ၊ နောက်ရုံး ၊ ဝင်းရုံး ၊ အောင်စွာငါး စီး နတ်ကွန်း တန်ဆောင်း ၊ ပုဏ္ဏား တကျိတ်ကြဝ်မ၍ ခရုသင်း ၁၀ဖြင့် ရေဖြန်း ရသော ညောင် တပင်ကိုဝ်ရုံး တော် ရှေ့စိုက်ရသည်။ စစ်ကိုင်း သောတါပန် ဇေတဘီလူး ၊ ဂုန္တာန်၊ လေး ကျွန်း မြေတန်ဆောင်း တို့ကိုပြုစု တော်မူရာထွင် ညောင်ရမ်း မြင်း စုနှင့်

နန္ဒသီရိ သွောက်၊ နန္ဒစည်သူ သွောက်၊ ရှင်ထွေး တိုဝ် သွောက်၊ ရှင်ကျိုင်တိုဝ် သွောက် တိုဝ်ကိုဝ်ဘွဲ့ တော်မူသည်။

စစ်ကိုင်း အုတ်ကြွပ် တော်လုပ်တို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည့်ရုံက ရှေ့ နောက် တောင် မြောက်တာ ၁၀၀၊ ကဝါ တော်သူငယ်သာတိုဝ်ကိုလည်း ချ တော်မူသည့် ကဝါ တော်ရုံက ရှေ့နောက်တာ ၁၀၀၊ ထူပါရုံဝတ် မြေ၊ မဟာ စေတီဝတ် မြေ၊ ဆင်များ ရှင်ဝတ် မြေကိုဝ် နှုတ်၍ ချ တော်မူသည်။

24 May 1642

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၄ ခုနယုံလဆန်း ၇ ရက် နေ့အမိန့် တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈ - ၁၇၁ - ၇ ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ရွာသူကြီး မြို့သူကြီး သည်တယောက်သာ၊ တောင်မြောက်ရှိသည့်အရပ်သည် တောင်ပြည့်စိုး မြောက်ပြည့်စိုး ရှိသည်သာ၊ တပယင်း မြို့သူကြီး သည်တယောက်သာ၊ သားသမီး ထွင်ပွါး လေ၍သား သမီး သည်အညီမပြုသည်ဟူ၍ မင်း ကေရာဇ်စေတော်မူနိုက်ကိုသင်း တို့ခြောက်ယောက်လုံး မြို့သူကြီး ပြုသည်ရန်သာမတောင်း သည်၊ ပုံစံဦး မြို့သူကြီး ခြောက်ယောက်လုံး ပြုသည်၊ သင်း တို့ကိုသတ်၍သား မြေး ဆွေမျိုး တို့ကိုစါရင်း တို့၍ဆင်စါရိတ်(ထည့်)၊ သင်း တို့မယား သား သမီး မိမ္မတို့ကိုသင်္ဘောပြည်သို့ရောက်၍ထွပ်ကောင်း လေပြီး သည်၊ အပြစ်ကိုအပြစ်မပြုရ၊ ဘုရား နှစ်လုံး သုံးတော်မူသည်။ ငသစ္စာငယ် လျှောက်မှ ငါသိတော်မူရသည်။

ငသစ္စာငယ်သည်မြို့သူကြီး ရိုး သား မြေး ပင်ဖြစ်သည်၊ ငသစ္စာငယ်နှင့်ငချစ်ညိုငယ်၊ သည်၂ယောက်သား သည်မြို့သူကြီး ပြုစေ၊ သင်တို့သား သည်မြို့သူကြီး ဆွေသား မျိုး သား ဖြစ်သည်၊ ဆွေသား မျိုး သား အဖြစ်သာဖြစ်ရမည်၊ စစ်ကိုင်း အိမ်တိုင်း လည်း ဆွေသား မျိုး သား အဖြစ်သာထမ်း စေ။

8 August 1642

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၄ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၉ ရက် ၂ နေ့ဩတိုက်တော်သို့ထွက်တော်မူရာတွင်အမိန့်တော်ရှိသည်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄)

ဖြစ်သာလိုဝ်သည်။ ညီ၍ စီရင်လိုဝ်သည်ဆိုဝ် သော်သူကြီး အရာသည်တယောက်သာအစဉ် ရှိချေသည်။ သူကြီး သား တရာပင် ရှိ၍သူကြီး ပြုကြလိုဝ်၏လုကြသော်လည်း အမိကရုဏ်း မင်း စိုဝ်ခန့်အရာသာ၊ သား တရာထွင်သော်လည်း အစဉ်အတိုင်း မင်း ခန့်အရာသာကြီး ရမည်။ မင်း တို့ဝ်ငါတိုဝ်သည် ဆွေထဝ် မျိုဝ်ထဝ်သူကြီး ကထွက် တော့သည်ဟူ၍အကြီး အရာကိုဝ်စီရင်ချေသော်သူကြီး တယောက်သည် ခြောက်ယောက်ဖြစ်ပလေတော့မည်။ မင်း တိုဝ်မင်း တိုဝ်သား တိုင်လတ်သော်တကျိပ်ဖြစ်ပလေတော့မည်။ နှစ်လရှည်သော်တပယင်း မြို့ဝ်သည်အသည်မရှိလေပြီဟူ၍သင်း တိုဝ်သည်မမှတ်၊ သူကြီး ခြောက်သာဟူ၍အညီပြုသည်၊တပါး မြို့ဝ်ပြ ကျေး ရွာ မျှား နှင့်မတူ၊ အကြီး မျှား သည်ဟူ၍အမိန့်တော် ရှိ၍ စစ်စေမှသူကြီး မျှား ကြောင်း ကိုဝ်သိတော်မူရသည်။ တယောက်သာသူကြီး ဖြစ်သည်ကိုဝ်တယောက်မပြုပဲ နွား မြီး ကိုအဖော်လိုဝ်၏သိုဝ်သူကြီး ရင်း သား မြေး ဆိုဝ်သော်သင်း သာသူကြီး ပြုတော့တုံမင်း ခြောက်ယောက်လုံး ညီ၍ပြုသည်ကိုဝ်မပြုစေနှင့်။

ငသစ္စာငယ်သည်သမိုင်း မော်ကွန်း ရှိသည့်အတိုင်း ကိုဝ်မေး တော်မူလျှင်လည်း ရသည်၊အစုအစဉ်ကိုဝ်လည်း မှတ်တန်း ရှိသည်၊ ငသစ္စာငယ်ကိုဝ်သူကြီး ပြုစေ။ သင်း ယောက်ဘငချစ်ညိုဝ်ငယ်ကိုဝ်လည်း ဘက်၍သူကြီး ပြုစေ။ သင်း တို့ ခြောက်ယောက်တွင်ငသစ္စာငယ် ငချစ်ညိုသည်အရင်း တည်သည်ဆိုဝ်သည်။ သည်အရင်း ဆိုဝ်လျှက်ကိုဝ်မတည်၍သူကြီး ပြုတော့တုံမင်း လုပျက်ကျင့်လုပျက် လျှောက် လျှောက်သည်။ မင်း ကေရာဇ် ကျေး တော်မျိုဝ်ကျွန်တော်မျိုဝ်တိုဝ်ထွင်ကိုဝ်အစဉ်အဂိုဝ်ကိုလွှန်၍ စိတ်လိုထွက်သူကြီး ခြောက်ယောက်ပြုသည်သူပုံမဟုတ်လောဝ်။ သင်း တိုဝ် ၂ ယောက်ကိုဝ် ရှောင်ချည် ပင်သကား နှင့်သံ ခြေချင်း ခတ်၍သုံ့ချည် ချည်၍သူကြီး နှစ်ယောက်ကိုဝ်အဝ်။ သင်း တိုဝ်အဘော် ငရွှေပုံ၊ ငကျင်ဘက်၊ ငအောင်မြို့ဝ်ငယ်၊ သည်သုံး ယောက်ကိုဝ်လည်း ခေါ်၍သူကြီး ၂ ယောက်ကိုဝ်အဝ်။ သင်း တို့ဝ်ငါး ယောက်ထွင်အသည်အလာတိုဝ်တိုင် ကြေး ကား ကြေး ကိုဝ်လည်း စင်အောင် ရှိသည်မရှိသည်ကိုဝ် မေး စစ်ခဲ့။ သင်း တို့သည်သူကြီး ၂ ယောက်အပေါင်း အဘက်အဝင်အပါဖြစ်စေ၍ အစဉ်အတိုင်ထမ်း ခန့်၊ အသည်အလာတို့ကိုဝ်အကူအပံ့မင်း မှုမင်း ရာထွက်လျှင်လိုက်ထမ်း စေ။ သင်း တို့သူကြီး ၂ ယောက်ကိုဝ်ဆိုဝ်။ ရောက်လျှင်သင့်တင့် ရာကနေ၍အသည်အလာတိုဝ်ကိုဝ် ခေါ်၍

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ တပယင်း သည်သူကြီး တယောက်သာရှိသည်။ အရိုဝ်သူကြီး ပြုလျှင်
ဘိုဝ်စုံပေါင်း ၍အစ်ကိုသား ညီသား နှမသား ဟူသ၍ ရှိသမျှသည်သူကြီး ဆွေသား မျိုဝ်
သား ဟူ၍အညီအဝါအပေါင်း အဘက်တိုင်း ကား တောင်တာမှုသူကြီး တောင်တာတွင်
ဆွေသား စာရင်း ရှိသည်အလိုက်ထမ်း ကောင်း သည်။ စစ်မက်ထွက်လျှင်လည်း မြင်း
ဆက်နွား ဆက်ကံကျွေး ပေး ရိုး ရှိသည်အလိုက်လူလိုဝ်လျှင်မြို့ဝ်စား မင်း ဧကရာဇ်
အလိုဝ်အလိုက်သူကြီး ဆွေသား မျိုဝ်သား အပေါင်း အဘက်အလိုက်မြို့ဝ်ကိုင်သူကြီး တကာ
ဟူသ၍ထမ်း ကုန်တော့သည်။ တပယင်း တွင်သင်း တိုဝ်သည်သူကြီး ဟူ၍သူကြီး တယောက်
ရှိသည်ကိုဝ်အရိုဝ်ရင်း သာသူကြီး ပြုရမည်ကိုဝ် ခြောက်ယောက်လုံး ပင်သင်း တိုဝ်လည်း
အရိုဝ်ဟူ၍စိတ်လိုဝ်ထွက်သူကြီး ပြုသည်။ ဘိုဝ်စုံပေါင်း စုံသူကြီး ငှိုင်ကြီး ဟူ၍အိုင်တအိုင်
တွင်ကျွဲခြောက်ခုလူး သကဲ့သို့ဝ်တပယင်း မြို့ဝ်တွင် ခြောက်ယောက်လုံး သူကြီး ပြုလေသည်၊
သူကြီး ခြောက်ယောက်သား မြေး အမျိုဝ်တွင် ခြောက်ယောက်လုံး သူကြီး ပြုလေ၍သူ
ကြီး ခြောက်ယောက်သား မြေး အမျိုဝ်အဆွေကျေး ကျွန်အတက်အသက်သက်သင်မြို့ဝ်အ
သည်နှင့်သော်သွေဘ်သုံး စုတစုလေါက်ပင်ရှိလေသည်။ အသည်အလာဒိုင်း မျှး ကါမျှး
အလှော်အလဲမဆိုဝ်စိမ့်။ အကြေအထား ရှိ၍အဘက်အယက်မရှိသည်၊ အပဲ့အဆောင်မရှိ
သည်၊ မင်း တိုင်း မင်း ကား ကြီး ၍ ကြေး ငွေအထွက်များ သည်၊ သိုသည်အရာကိုဝ်
ငါတိုဝ်လည်း အသည်ပေချည်း သူကြီး ပြု၍တို့ကိုဝ်မှီ၍ငြိမ်ဝပ်ပေသည်သာဖြစ်သော
ကြောင့်အကူအမအထောက်အပံ့ထိုဝ်မြို့ဝ်အသည်အလာတိုကိုဝ်မြို့ဝ်သူကြီး သည်သည်နှင့်
သာစီရင်၍မနေကောင်း ချေ ဟူ၍လည်း တိုင်သည်အင်အလိုက် ကြေး ထွက်ကောင်း
ခြေသည်ဟူ၍အင်အလိုက်မထွက်၊ မမ၊ အသည်အလာကိုလေး ပေါ့ချင့်၍သာ ကြေး ခန့်
၍မထောက်သည်တမုံ့ ဟူ၍အကြွင်း ထား ၍သင်း တို့သာ့ဝေ၍စား သည်။ သူကြီး သည်
အစဉ်ရှိသည်အလျှောက်တယောက်နှစ်ယောက်တိုင်ကား သူကြီး ပြုမြဲ၊ သိုဝ်ကိုဝ်မင်း ဧ
ကရာဇ်ဝေတော်မူခိုက်ကျေး လက်မြို့ဝ်လက်တော်တွင်အရိုဝ်စိုး လျက်ကိုဝ်ခွဲ၍ပွါး ရာ
သည်လောဝ်။ ငှက်ပျောပင်သာလည်း ခေါင်း က ပေါက်၍အပင်ပွါး ၏၊ သူကြီး ခြောက်
ယောက်ပြုသောကြောင့်သင်း အရိုဝ်အရင်း ဖြစ်သောငါသာအရိုဝ်အရင်း မင်း တိုဝ်
မင်း တိုဝ်လည်း ငါအဆွေအမျိုဝ်ရင်း ဖြစ်သော်လည်း အပေါင်း အဘက်အဆွေအမျိုဝ်အ

12 February 1643

အမိန့်တော်ရှိသည့်အတိုင်း ကိုပြန်၍အမိန့်တော်အတိုင်း ကိုင်သင်း တို့ငါး ယောက် ကိုင်ယခုသူကြီး ၂ ယောက်ကိုင်အပ်။

ရှေး အသည်အလာတိုင်သည် ခေါ် သော်မျှလာရမည်ကိုင်စိုင်သည်၊ ယခု မူကား မြိုင်ရွာကလာ၍ ရွှေမြို့ဝ်တော်မှာ ရောက်၍ နေရသည်ယည်နည်း များ ကို မနေစေနှင့်။ စစ်ကြောဟူ၍သူကြီး ၂ ယောက်ကိုင်ဆိုင်။

12 February 1643

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၄ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့အမိန့်တော်။

(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၁၉၄၅။ ၉ဂ – ၁၇၁ – ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

3 March 1643

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၄ ခုတပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့ပြဲတိုက်တော်သိုဝ်ထွက်တော်မူရာတွင်မင်းဆောင်ကိုင်မြောင်ဦးစား အိမ်စကြောဆင်ဝင်ပစ္စုနှစ်ဘက်ကန်ဆောက်သောကြောင့်ပစ္စုမကန်သာပျက်ကြောင်း ကိုဝ်ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်သော်မြောင်ဦးစား သည်မင်းဆောင်တော်ကိုဝ်ဆောက်ကောင်း နေကောင်း သသူဖြစ်သည်။ ပစ္စုနှစ်ဘက်ကန်၍ ဆောက်စေ။ သည့်ပြင် နေရာနှင့် လေးဆယ်ငါးဆယ်တိုဝ်ကိုဝ်ပစ္စုနှစ်ဘက်ကန်၍ ဆောက်စေ။ အမိန့်တော်ရှိသည်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ - ၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အသည်ကာလသည် မိုင်ပေါက် မြေပြင်သိသည့်အလား ဖြင့်ဆင်း ငဲ ချိုဝ်ချုံလုပ် ဆောင်၍တိုင်ကား ထမ်း သသူ သောလျှင်တပင် သေတပင်ရှင်လင်း နိုဝ်ခွန် တောင်း လျှင်ကြွက်၊ ကြွက်ခွန် တောင်း လျှင်လင်း နိုဝ်ဆိုသကဲ့သို့ဝ် ကျောင်း ကန်မှာ ရှိသသုတို့ဝ်သည်တိုင်ထမ်း သည့်အသည်ရင်း အမွေခံကိုဝ်သာတိုင်ထမ်း ခြင်း အမွေသာ ခံစေ။ ကျောင်း မှီ ကျောင်း လူဆိုဝ်သည် မိုဝ် ပေါက် မြေပြင်အစင်အကြွယ်အသည်ဖြစ် သသူတိုဝ်သည်သား သမီး မရှက်မတင်စေနှင့်။ ကျောင်း ဆွေ ကျောင်း မျိုဝ် ကျောင်း မှီသည် ရှည်လျှင်သံဃာကလူဖြစ်၍မြမ္ဗာပြည်အသည်သည် မစင်ရှိမည်။ သည်အမိန့်တော်အ တိုင်း စီရင်၊ တည် အောင်စီရင်။

31 May 1643

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၅ ခုနယုံလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် ၄ နေ့အမိန့်တော်။

(မြီး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈ - ၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ ဝင်း တော်ငှမျက်နှာ ဒိုင်း မှူး သင်း မှူး များ ကိုဝင်း တော် ထွင်သာမြဲ၍ အကျိုဝ်ရှိမည် လောဝ်။ မာရဘင်သင်း မှူး အတွင်း ဒိုင်း မှူး သင်း မှူး ကိုဝ် သော်ကား နေ့ညဉ့်မြဲ ရသည်။ လွှတ် တော် ရှေ့နှင့်ပြင် ဝင်း တော် ဒိုင်း မှူး ကိုဝ် ဆောင်ရမည့်သူတ မျက်နှာ တကျိုဝ် စီသာ နေ စေ။ သည့်ပြင်သည်လက်သား ဘို့လယ် ရဝ် မှာ စီရင် ဆော် ရွော်၍ နေပ လေ စေ။

29 July 1643

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၅ ခုဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် ၀ နေ့အမိန့် တော်။

လွှတ် တော်ထွင်နန္ဒ ယော်တာဝင်း မှူး စချီတိုဝ်ကိုဝ်ပြန်သည်။ သည်အမိန့် တော်အ

1 July 1643

တိုင်း ၁၀၀၅ ခုဒါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ၀ နေ့ နေ့ဝင်း အလဲခန့်သည်ကား လက်ဝဲဝင်း တော်မှူး ဒိုင်း မှူး တကောင်း မြစ်စဉ် မှူး ၁၊ သူရဲလုင် မှူး ၁၊ မိုင်ဘွန် ဒိုင်း မှူး ၁၊ လက်ရွေး ဒိုင်း မှူး ၁၊ ရွှေလှံ ထောင် မှူး ၁၊ ရန်မဆုတ် မှူး ၁၊ ရန်ပုံခွဲ ဒိုင်း မှူး ၁၊ ရဲဘော် ထောင် မှူး ၁၊ သူရဲဘီလူး မှူး ၁၊ ထား စွဲ မှူး ၁၊ ညောင်ရွှေ ခေါင်း လေး မှူး ၁၊ အလယ်နေ မြောင်း ဆုံ ရွှေ ဒိုင်း မှူး ၁၊ စော လူး ဒိုင်း မှူး ၁၊ ဝန်သိုဝ် ဒိုင်း မှူး ၁၊ လက်ရွေး ဒိုင်း မှူး ၁၊ ရဲကာ ဒိုင်း မှူး ၁၊ ညောင်ရွှေ ဒိုင်း မှူး ၁၊ နတ်ယောကျ်ား ဒိုင်း မှူး ၁၊ ရှမ်း ပိုက် တော် မှူး ၁၊ ရှမ်း သူငယ် ဒိုင်း မှူး ၁၊ ဟန်ပျည်မို ဒိုင်း မှူး ၁၊ ညောင် စောက် လေး မှူး ၁၊ တော်ဘွင်း လေး မှူး ၁၊ အဲပြသရီ မှူး ၁၊ လိဝ်ဆင် ၁၊ လက္ခန်း အိမ်တဝ် မှူး မဘဲ ၁၊ ဝင်း တော်ငှမျက်နှာ သင်း မှူး ဒိုင်း မှူး တိုဝ်ကိုဝ်လယ်လုဝ် ချိန်တန်လျှင်လည်း လယ် ရဝ်သိုဝ်သွား ၍လက်သား ချေငယ်ကိုနှိုဝ် ဆော်၍ထွင် အောင်မရောင်း မချရ အောင်စစ်ကြော ဆော် ရွော်၍လုဝ် ရမည်။ သီး ချိန်သိမ်း ချိန်တိုင်လျှင်အမှုမှ စ၍ ကြော်ကြဝ် ဆော် ရွော်၍သိမ်း ဆည်း စေရမည်။ သည်အတိုင်း ကိုဝ်ဝန်တို့င်ကနှိုဝ် ဆော်။ ဝင်း မှူး တိုဝ်ကလည်း နှိုဝ် ဆော် စေ။

20 October 1643

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၅ ခုတဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် ၆ နေ့အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၀ - ၁၇၁ - ၇၆ပ။ ဘက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ မြို့ဝ်တွင်း သူကြီး စရီအစည်သား တိုဝ်သည်မြို့ဝ် ကျေး လက် ရွာကြီး ရွာငယ်ရှိသမျှကိုဝ်လှည့်ပတ်ကြည့်ရှု၍လယ်ယာလုပ်ခင်း ဆောင်ခင်း ကို တွင်ကျယ် အောင်လုပ် စေ၍ ရ အောင်မ ရှိသုသူတို့ ကိုလည်း လယ်ယာစား ကျင်း သောက်ကျင်း ဖြစ် အောင်တီ တွင်တွန်ယက်၍အလုပ်အ ဆောင်ဖြစ် အောင် နှိုဝ် ဆော် စီရင်။ မြို့ဝ်တွင်လုပ်ချိန် ဆောင် ချိန်ကိုဝ်အခင်း ရှိသည်ဟူ၍တရပ်ကသည်တရပ်သိုဝ်မသွား စေနှင့်။ လဲခင်း လျောက် ခင်း ဆိုခင်း ရှိသည်ဟူ၍လည်း ရွှေမြို့ဝ် တော်သိုဝ်မလာ စေနှင့်။ ဈေး တင်သည်ဟု ဈေး ရှင်ကိုဝ်ယူလှာ သော်လည်း လုပ်ချိန် ဆောင်ချိန်ကိုဝ်မကိုင်မယူ စေနှင့်။ မိုဝ် နေ့မဆိုဝ် လျှောက်လဲမည်ဆိုဝ်မည်ဟူ၍မြို့ဝ်သူကြီး ရွာသူကြီး မြို့ဝ်ကိုင်မြို့ဝ်ကွပ်တို့မသိသည် ကိုဝ် ရွှေမြို့ဝ် တော်သိုဝ်မတက် စေနှင့်။

လုပ်ချိန်လွန် သောခါလျှောက်ခင်း လဲခင်း ရှိ၍ ရွှေမြို့ဝ် တော်သိုဝ်လာ သည်ရှိလျှင်မြို့ဝ်ကွပ်မြို့ဝ်ကိုင်မြို့ဝ်သူကြီး တိုဝ်ကိုဝ်တိုင်၍ မည်သသူသည် မည်သည် စကား ကြောင့်နှင့် ရွှေမြို့ဝ် တော်သိုဝ်တက် လေသည်ဟူ၍မြို့ဝ်ကွပ်မြို့ဝ်ကိုင်မြို့ဝ်သူကြီး တိုဝ်က မင်း လှ ရွှေ တောင်၊ ရာဇဂုတ္တတိုဝ်ကိုဝ်စာ ပေး လိုက်၍လာ စေ။ စာမပါဘဲလာ သသူကိုဝ်ဆင်စာရိတ်ထည့်မည်။ စာမပါဘဲလာရသည်ရှိ သော်မြို့ဝ်ကိုင်မြို့ဝ်ကွပ်မြို့ဝ်သူ ကြီး တိုဝ်ကိုဝ်ကွပ်ရမည်။ မြို့ဝ်တွင်း မြို့ဝ်လက် ကျေး ရွာတွင်အိမ် ခြေထွင်စိုက် နေသ၍ ကိုဝ်တယောက် မကြွင်း တိုဝ်တွင်အသည်အလာမည်သိုဝ်၊ မည်သည့်လူမျိုး နေသည်ဟူ၍ နေသမျှကိုဝ်မြို့ဝ်သူကြီး ရွာသူကြီး မြို့ဝ်ကွပ်မြို့ဝ်ကိုင်တိုဝ်သည်စာရင်း မှတ်သား ၍သိ မြင် စေ။ တရွာကသည်တရွာမထွက်မသွား စေနှင့်။ ထွက်သွား ခင်း ရှိ၍ထွက်သွား လျှင်မည်သည့်ရွာမှာ နေလိမ့်မည်ဟူ၍သိ စေ။ ရွာထွက် ပေး မှုအခင်း ရှိလျှင်ထွက် စေ။ အိမ် ခြေထွင်း စိုက်မ နေဘဲအ ရောက်အ ပေါက်တဲလာသသူကိုဝ်လည်း မည်သည်လူမျိုဝ်ဟု ၍သိ စေ။ အရုပ်အာရည်ကိုမှတ်၊ သည်အမိန့် တော်အတိုင်း မတည် သော်မြို့ဝ်သူကြီး ရွာ သူကြီး မြို့ဝ်ကွပ်မြို့ဝ်ကိုင်တိုဝ်ကိုဝ်ကြီး စွာ သောအကွပ် တော်ကိုဝ်ကွပ်မည်။

16 July 1645

သက္ကရာဇ်၁၀၀၇ခုဝါခေါင်လဆန်း ၄ရက် နေ့အမိန့် တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ - ၁၇၁ - ၇၆ပ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘုရင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ အနောက်ဝန်တို့မှာ အနောက်မှုနှင့်စပ်သမျှကို တဝတည်း စီရင်။ မင်း မိဘုရား မင်း ကိုယ်လုပ် တော်အပျိုတော်အရွယ်သို့ မရောက် သေး သော ငါ့အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သား တော်သမီး တော်ညီတော် မှစ၍ မင်း မိန်း မတို့နှင့်စပ်သမျှ အနောက်ဝန်တို့ကသာ စီရင်။ ကံကျွေး ခံသနား တော်ခံသနား တော်မူမည်လက်ဖွဲ့ တော်မူသည့်အရာရှိလျှင်အတွင်း ဝန်တို့က မှတ်စာရင်း နှင့်ရှောက်သည့်အတိုင်း လွှတ်ကမြို့စာရင်း ရွာစာရင်း အင်း ၊ ဆည်စာရင်း များ ကို ဝန်စာနှင့် တောင်း လျှင်မည်သူ ရှေး က တောင်း သည်၊ စာနှင့် ရုံး သို့ ရောက်သည်၊ မည်သည့်မြင်း စုအိမ်နေအရပ်အကွက်မည်သည့်အမတ်တို့ကို သေချာ အောင်မှတ်သား ။ မြို့စာရင်း ရွာစာရင်း အင်း ဆည်များ သည်လည်း နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား ကန်သင်း ရိုးသစ်စည်းဝါး စည်းမြေခြား နတ်ကွန်း သစ်ပင် ကျောက်တိုင်အမှတ်အသား နှင့်တကွ ခမည်း တော်ဘုရား ၊ဘုရား နောင်တော် မင်း တရား တွင်မည်သည့်မင်း စား သည်၊ သား တော်သမီး တော်စား သည်၊ မင်း ကိုယ်လုပ် တော်တို့စား သည်၊ အပျိုတော်စား သည်၊ လက်ရင်း တော်စေ တို့စား သည်၊ မင်း ညီမင်း သား စား သည်များ ကို စိစစ်ဘက်၍မှတ်သား စေရ မည်။

ငါ့သနား တော်မူသည့်မြို့စား ရွာစား ဆည်စား အင်း စား တို့ လက်မှလွှတ်သော ကာလသက္ကရာဇ်မှတ်၊ လရက်တို့ကို မှတ်သား ။ မြို့ရွာများ ဖွင့် ဘဏ္ဍာ တော်ဆပ်ပွဲတည်ကင်း ကူတို့အခွန်အတုတ်ကျွဲနွား မြင်း ဝင်ဆင် သေမြင်း မတ်ကျွန် ခေါင်း ကျွဲနွား မြီး မှစ၍အစွတ်အခြောက်လုပ်သမျှကို တောခွန် တော် ဘဏ္ဍာ တော်များ ကို အနောက်ဝန်တို့က မှတ်သား ။ အလျှင်ခန့်သမျှမြို့ကိုင်ကင်း ကိုင်ဆိပ် တော်တည်စား ကူတို့ ပို့တို့ကို နှုတ်။

အနောက်ဝန်တို့စီရင်နက်ကအမှုထမ်း ဆင်း ရဲသူတို့ကို အမှု တော်ကို ထမ်း ကုန်နိုင် အောင်ခန့်ထား ။ သုံး နှစ် စေ့လျှင်လဲလှယ်ရမည်။ မြို့ရွာများ မှစ၍ဆည်အင်း များ တွင်အမှုရှိ၍ ရုံး သို့ရောက်သမျှစကား မြို့ကိုင်ရွာကိုင်ပြည်စိုး သူကြီး တိုက်မှူး တို့ ရှေ့ရောက်သမျှအမှုတို့မှာ အမှုသည် ကို့ကတင်သည် ပေး သည်အ

ရွာများ မှာအရာတော်တဝက်ထား၍စား တန်စား သင့်သည်ဝန်စာရေး တို့ဝ် နှင့်ဆိုင်သည် ဧချီစမြင်၊ ကလံ၊ သံပျင်တို့စား စု၊ စား ရန်များ ကိုစား စေ။ ဆက်သွင်း ရွာမှာ ၆လတကြိမ်ဆက်မြဲအစဉ်၊ ၁၂လဆက်မြဲအစဉ်အတိုင်း ဆက်သွင်း စေ။ ဝန်စာရေး တို့များ မှာလည်း လဆန်း ၁ရက် နေ့ဆက်သွင်း မြဲကိုဝ်ဆက်။

အနောက်အတွင်း တော်မင်း မိမ္ဗနှင့်စပ်ဆိုင်သမျှတို့ကိုဝ်အနောက်ဝန် ကို့ကစီရင်။ အနောက်ဝန်စာရေး ဆီ သည်ရွာစား ငယ်သည်၊ အနောက်တံခါး တော်ကဝင်၍ ရှေ့တံခါးနီသို့ဆွက်မှလွှတ်သို့တက်သည့်အရာသည်အရိုး အမျိုး သား မြေး အဆက်အနွယ်မမှန်လူမိုက်လူရိုင်း မှန်မည်ရာမသိလူဆိုဝ်လူသွမ်း ဖြစ်သည်။ အချက် ၁၀၀ ရိုက်၍အရာမှနှုတ်။

အနောက်ဝန်တို့မှာလည်း အနောက်တံခါး ကဝင်လျှင်အနောက်ဝန်တို့ ဝင်ရာတွင်သာ ရောက် စေရမည်။ နောက်ကသည် ရှေ့သို့မရောက်မပေါက် စေနှင့်၊ ရှေ့လမ်း တွင်သာ နေရမည်။ အနောက်ဝန်တို့စီရင်စု၊ ဝင်း မှူး တို့စီရင်စု၊ ရွာ စား တို့စီရင်စု၊ လက်မထောင်မှူး တို့စီရင်စု၊ဝန်စုခန့်တော်မူ၍ ဝန်စုရသူတို့ဝ်စီ ရင်စု များ မှာဆိုင်ရာစီရင်၍ မပြီး မပြတ်မှလွှတ်သို့တင် စေ။

မည်သည်သည်စကား စုသည်တဘက်အမှုသည်မည်သူ၊ အစုရင်း မည်ကခေါင်း ရပ်မည်သူ၊ ရှေ့နေအမိန့်တော်ရမည်သူ တိုဝ်အမည်အမှတ်ကိုလည်း စာရင်း ယူ။ မည်သည့်သက္ကရာဇ် မည်သည့်လရက် နေ့တွင်ဝန်စာရေး တို့တင်သည်၊ ပရပိုက်လွှာကိုဝ် လည်း ဟင်း သပတား ဆေး ဒါန်း ဇယား ပြု၍လွှတ်စာရေး ငယ်တိုဝ်ကိုဝ်အပ်။

အမှုသည်တိုဝ်ညီညွတ်လျှင်ဝန်ထောက်တို့ ရှေ့ဆို စေ။ အမိန့်တော်ရတို့သည် ဒေါသမောဟကြီး သည်၊ စကား တွေး ရှုပ်ရာတွင်အနာတရနင်ဘဲမဆိုဝ် စေနှင့်၊

ဝန်တို့ကမြစ်တား ။ ဝန်စုဆိုင်သင့်ရာစီရင်သမျှတရား မှုစကား မှုတို့ကိုဝ် မညီမဆိုဝ် စေနှင့်။ မပြီး မပြေလျှင်လွှတ်သို့တင် စေ။ တရား ရုံး ကစကား တို့ကို လည်း မည်သည်မှာ မှမဆိုဝ် စေနှင့်။ မပြေလျှင်လွှတ်သို့ဝ်တင် စေ။ ဆင် ခြေပြိုင်၍ မဆိုသမျှစကား ရပ်များ ကိုဝ်ကြီး သည့်စကား ကိုဝ်ငယ် အောင်ငယ်သည့်စကား ကို ပပျောက် အောင်စီရင်။

အမိန့်တော်ရဘိုင်း မှစ၍ ရှေ့နေခေါင်း ရပ်တို့ဝ်မှာလည်း တရား ရှိ

သည်ကိုသာဆိုဝ်စေ။ တရား မရှိသည်ကိုချဲ့ထွင် မွှေနှောက်ရှ ပေါက်၍ဆိုခြင်တိုင်း ဆိုဝ်သူကို ရှောင်ကိုဆွဲ၍ ချ။ စာရေး တို့ဝ်မှာလည်း လွှတ်ထွင်စီရင်သမျှစကား မျှ တရား မျှများ မှာတရား တက်တရား မှတ် ကြေး မခံစေနှင့်၊ တရား ကြဝ်တရား မှတ်တိုဝ်ကမှတ်စေ။ တရား မှတ်မှာ ဘောင်း တော် ရောင်း တို့ကမှတ်သား စေ၊ လွှတ်ထွင်ပြီး ပြေသည့်စကား ရဝ်များ မှာ ခါသါအုဝ်လက်ဘက် ချောင်း ဆက် စေ။

တရား ကဲတရား ကြဝ်တရား မှတ်တို့ကလဆန်း တရက် နေ့ကိုဝ် ရှေ့ဘိုဝ် ဘော်ဘုရား ခမည်း တော်ဘုရား နောင်တော်မင်း တရား တိုဝ်လက်ထက်အစဉ် ဆက်သွင်း မြဲအတိုင်း ဆက်သွင်း စေ။ ဝန်တိုဝ်ကဆိုင်ငှာ ခေါ်၍ပြန်။

13 April 1646

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၈ ခုကဆုံလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ ပြော့ကြီး မျိုး လွှတ်ထွင် ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(မျိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈-၁၇၁-၇၆၀။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

အသိမ်း ခေါင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုမိုး နဲ့ စော်ဘွား တွင် ကျေးစား ရွာစား သင်း မှူး တို့သား မြေး တို့ကို ရွေး ကောက်၍ ဘွဲ့သည်၊ လကျာ်တော် မောင်း မလည်က နေ၍ ခစား ရသည်၊ ခမောက် ဆောင်း မောက်တိုချပ်နက် ဆောင်း ရသည်။

ကြောင်ပြာဆင်ရဲ ခေါင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ကိုညောင်ရွှေ စော်ဘွား ဆွေသား ချင်း တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လကျာ်တော် မောင်း မလည်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနီချပ်နက်ခမောက် ဆောင်း ။

မုံလာစား မြင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုဗန်း မော် စော်ဘွား ဆွေသား မျိုး သား ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ကို ရွေး ကောက်၍ ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲတော် မောင်း မလည်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနီ ချပ်နက်ခမောက် ဆောင်း ။

စောရဲကြီး ခေါင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုမိုး နဲ့ပါကျေး စား ရွာစား သင်း မှူး တို့သား မြေး တို့ကို ရွေး ကောက်၍ ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လကျာ်တော် မောင်း မလည်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနီချပ်နက်ခမောက် ဆောင်း ။

ဒေဝကမ္မ ခေါင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုမိုး ညင်း စား ကျေး စား ရွာစား သင်း မှူး တို့သား မြေး တို့ကို ရွေး ကောက်၍ ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လကျာ်တော် ဆင်ကပ်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနက် ရွှေရေး ပန်း ၅ ပွင့်လှံ ရှည်ရိုး နီလှံသွား ရွှေပိန်း အရင်း ကြိုးဆစ်မြင်း မှတ်အလံဖြူလကွင်း အဖြူ။

လကျာ်နန္ဒမိတ် ခေါင်း ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုနေ့ကတ်တော်ပါကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲတော်ဆင်ကပ်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုရွှေပန်း ၅ ပွင့်၊ လက်ဝဲလှံရိုး နက်၊ လှံရွက် ရွှေပိန်း ၊ အရင်း ကြိုးဆစ်မြင်း မှတ်အလံဝါ၊ လက်ဝဲအစိမ်း ။

သီး ကောင်း စား ကိုယ်ရံတော်မြင်း ၁၀ ကိုမြင်း ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လကျာ် မောင်း မလည်တွင် နေ၍ ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနီချပ်နက်ခမောက် ဆောင်း ။

ကတူး မြင်း မှူး သွေး သောက်ကိုမိုး နဲ့ပါကျေး စား ရွာစား သား

1 November 1646

မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲ တော်ဆင်ကပ်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက် တိုနက်ချုပ်နက်ခ မောက် ဆောင်း ။

ဟလ္ဘစား သွေး သောက်ကိုမိုး နဲ ကျေး စား ရွာစား သား မြေး တို့ ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲဆင်ကပ်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနက်မျည်း နက်။

ပိုက်သင်ရံ သွေး သောက်ကိုမိုး နဲပါ ကျေး စား ရွာစား သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲ တော် မောင်း မလည်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက် တိုနက်။

ငရွှေစံ သွေး သောက်ကိုမိုး နဲပါ ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲ မောင်း မလည်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနက် မျည်း နက်။

ဟလူစား သွေး သောက်ကိုသီပေါ ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲ မောင်း မလည်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနက် မျည်း နက်။

ငသည်မိုင် သွေး သောက်ကိုမိုး နဲပါ ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ျာ မောင်း မလည်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက်တိုနက် မျည်း နက်။

ပိုက်ကမ္ဘာ သွေး သောက်ကိုမိုး နဲပါရှမ်း ပိုက်ကံ ကျေးစား ရွာစား သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ဝဲဆင်ကပ်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက် တိုနက်ထိပ်တွင် ရွှေမှတ်ငုံယစ်မျည်း ။

ရောင်ကွတ်စား သွေး သောက်ကိုညောင် ရွှေပါ ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး တို့ကိုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ လက်ျာဆင်ကပ်တွင် နေ၍ခစား ရသည်၊ မောက် တိုနက်မျည်း နက်။

မအိုစား ခေါင်း ရွှေမြို့ တော်ပတ်လည်ထွက် တော်မူရာ နောက်တော်

17 August 1598

လိုက်မြင်း စုကို ညောင်ရမ်း မင်းတရား သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ပြည့် ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် ၅ နေ့ ပဲကူး ဆင်ဖြူရှင် ခမည်း တော်မင်းတရား သား တော်အိမ်ရှေ့နေ ငါး ဆူဒါယကာကိုအပ် တော်မူသည်၊ အိမ်ရှေ့တော်ပါ ကျေး စား ရွာစား တို့သား မြေး

တို့ကိုသွဲ့တော်မူသည်၊ လကျ်ာတော်မောင်း မလည်တွင်နေ၍ခစား ရသည်၊ မျည်းနက်မောက်တိုနက်ခမောက်ဆောင်း ။

မြင်တကျည်စား ခေါင်းမြင်း စုကိုသိန္နိပါကျေး စား ရွာစား တို့သားမြေး တို့ကိုသွဲ့တော်မူသည်၊ လက်ဝဲမောင်း မလည်တွင်နေ၍ခစား ရသည်၊ မျည်းနက်မောက်တိုနက်။

ဤသို့လျှင်ထီး ဆောင်း နန်း နေကေရာဇ်အဆက်ဆက်တို့လက်ထက်တော်သွဲ့တော်မူသောအစုသွဲ့ရှေ့ရွှေတိုက်တော်ဝင်စာရင်း တော်သည်မထင်မရှား ရှိ
1 November 1646
လေသောအရာတို့ကိုသက္ကရာဇ်၁၀၀၈ခုနတ်တော်လဆန်း ၅ရက်၁နေ့ပသရာဇ်စား ရွှေသွဲ့ခံအမတ်ကြီး သည်ရှေး စာဟောင်း အစောင်စောင်မှနည်း နာချ၍ထုတ်အပ်သောအရာတို့ကိုလာလတ္တံ့သောအမျိုး သား တို့အား သိသာအောင်စီရင်သောအစုသွဲ့စာတမ်း ကား ပြီး ၏။

(သု ဘေသီ စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ သား တော်ပင်း တလဲမင်း သားကိုဝ်အိမ်ရှေ့တော် ဝေါကြီး ကျိုင်း ရွှေချက် ၄၊ ထား လိုက် ၄၊ လုင်စည် ၂၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်မှစ၍ အိမ်ရှေ့မင်း တို့ဆောင်ဂိုး ၊ စီး ဂိုး ၊ သွားက်စု၊ မြင်း စုမှစ၍အိမ်ရှေ့မင်း ဆောင်ရွက်သမျှတို့ကိုဝ်သနား တော်မူသည်။

လှော်ကား ရွှေစက်ကွင်း ပြည့်၊ ခင်တုရင် ရွှေပိန်း ထွင်ထမြုအနီမွမ်း အပြောက်ထု၊ တုရင်တင်၊ အမိုး ရွှေပွင့်၊ ဝမ်း ပဲ တောင် ခေါင်း အုဝ် ခေါင်း ကြက် မောက် ရွှေပိန်း အိမ်ရှေ့ဆောင် တော်အစုံသနား တော်မူသည်။ အိမ်ရှေ့အိမ်တော် မဆောက်စေနှင့်။ နေမြဲအိမ်တွင် ရှေ့နောက်မာရဘင်ဆီး၍ နေနှင့်စေ။ ဝင်း ဝင်း ပြင်ကပ်အဆက်ကွပ်ပြစ်စီ၊ ပတ်လည်ကောင်း ဟန်တန်း နှင့်စောင့်နေစေ၊ အတွင်း မြဲလုပျိုမျှး သား မတ်သား တို့ကိုဝ်အိမ်လှည့်အိပ် ဖန်ဝင်ထွက် စောင့်နေစေ၊ ဝန် ၂၊ စာရေး ကြီး ၂၊ ဝင်း မှူး ၁၊ အနောက်ဝန် ၂၊ အနောက်ဝန်စာရေး ၂တို့ဝ်မှာလည်း ဝင်း တော်အတွင်း ထွင်သင့်သာဂိုဏ်စ ကြော ဆောက်၍ နေနှင့်စေ။

စီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုဝ်စီရင်စေ။ တပယင်း မြို့ဝ်၊ တောင်တွင်း ကြီး မြို့ဝ်၊ ငစည့်ကူး မြို့ဝ်ကိုသနား တော်မူသည်။ ငသား တော်အ သုံး တော်ကိုင်ခံစေ။

2 April 1647

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၉ ခုကဆုံလဆန်း ၁၀ရက်နေ့နား ခံပြေ့ာကြီး မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၀ – ၁၇၁ – ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

(2 April 1647)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူပျ သောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ ညီတော်တို့ဝ်မှစ၍မင်း သား နေရာ နေမြင်း မှူး မင်း
ပေါင်မင်း လက်မင်း သား အဆက်အနွယ်တိုဝ်လွှတ်ဘက်၍အရာသိုဝ် ရောက်သမျှတိုဝ်
နှင့်ဥသွယ် နေရာ နေတိုဝ်သည်အစီး အနင်း မသိသာ၊ အထွေး ထွေး ရှိလေသည်။
နေရာလွတ်နေ၊ တော်နေ၊ဒူး နေတိုဝ်လည်း မင်း သား တိုဝ်နည်း ခြင်း မှာ
အောင်း နောက်တင်၍စီစေ။ မင်း သား တိုဝ်မှာမှီအုံး သဏ္ဍလတ်သင်ဖြူး နား
မွှမ်း ကြီး အဆောင်အရွက် ရသူတိုဝ်မှာသနား တော်မူသည်ကိုဝ် ဆောင် စေ။ မရသူ
တိုဝ်မှာအုပ် ဒေါင်း ဒေါင် ရွှေထည့်တ ကောင်း ဘက်စီမ်း က တော့အုံး ဘူး ခမောက်
တင်ဆောင်ရွက်၍လွှတ်တက်စေ။ ဝန်တို့ကဇီရင်။

(2 April 1647)

(သက္ကရာဇ်၁၀၀၉ ခုကဆုံလဆန်း ၁၀ ရက်)နေ့အမိန့်တော်။

(မြိုး ကြည့် ၁၃၄၄။ ၉၀-၁၇၁-၇၆ပ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

(2 April 1647)

24 August 1400

သက္ကရာဇ်၇၆၂ခုနတော်လဆန်း ၅ရက်နေ့ပြင်စာမြို့မှာတိုက်၄တိုက်စတည်စေ။ ပတိန်းမြို့၊ မဘဲမြို့၊ ပုပ္ပါးမြို့၊ စေတုတ္တရာမြို့၊ ဖွာသီ၁၀ရွာတိုက်၊ လင်ကတော ၁၀ရွာတိုက်၊ စား ထုံး ဆား လင်း ကြီး များ မှာအသည်နည်း သည်။ အညာကပါသည့် ရှမ်း ၊ လူး ၊ မျည်း ယင်း ၊ ကချင်၊ ကရင်၊ အင်း ကျယ် ယောကျ်ား ဒိမ္မတိုင်ကိုင်တ မြို့ကိုအသည်၃၀၀၊ ရွာကိုင်၁၅၀၊ တိုက်ကို၁၀၀၊ တိုက်ဝင် ကျေး သီမြို့ရွာတိုင်မှာ ၅၀အစ် တော်မှုသည်။ စနီ၊ ငမြင်၊ ကလံ၊ သံပြင်၊ မြေတိုင်၊ မြေထိန်း တို့ကသိမ်း ပိုက်အုပ်ချုပ်၍ ရှိရင်း အသည်တိုင်နည်း ခွဲခန့် ဆောင်ဘန်ထမ်း ရွက်စေ။

(2 April 1647)

(သက္ကရာဇ်၁၀၀၀၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ရက်)နေ့စ မြောင်မှူး ထုတ်၍ လွှတ်တွင်ပြန်သည့်အမိန့်တော်။

(ဖွိုး ကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၀ - ၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)

(2 April 1647)

10 January 1375
သက္ကရာဇ် ၇၃၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၉ ရက် နေ့အစုစုကျွန်တော်မျိုးတို့ထွင်သီး ဆောင်း
နန်း နေစော်ဘွား တိုင်ကဆင်း သက်သည့်အမှုထမ်း တိုင်ကိုင်ဆင်တော်သည်အွဲ့တော်
မှုသည်။ ရွတ်သင်ရုံ သွောက်၊ ငဲသင်ရုံ သွောက်၊ ငဲ့သူရ သွောက်၊ ငဲစက္က သွောက်၊ ငဲ
သိခ် သွောက်၊ ငဲ ဒေဝ သွောက်၊ ငဲ ဇေယ သွောက်၊ ငဲစမ္ဗ သွောက်၊ ငဲကမ္ဗ သွောက်၊
ချမ်းသာရွာစား သွောက်၊ ရေချမ်း စား သွောက်၊ ပေပျဉ်စား သွောက်၊
ပေါက်အိုင်စား သွောက်၊ ပေါက်ကန်စား သွောက်၊ နတ်အိုင်စား သွောက်၊ ရွာ
မစား သွောက်၊ ရွာသာယာစား သွောက်၊ စည်သူရွာစား သွောက်၊ မူးဝစား
သွောက်၊ တပ်ရွာစား သွောက်တို့မှာသွောက် မြောက်တံခါး နီကစ၍ မာရဘင်နား
က မြောက်လက်ဝဲတံခါး အရှေ့ရွေး တော်ယူတံခါး မြောက်၊ ငင်း တောင်ရွေး တော်
ယူဆင်တင်း ကုတ်တန် ဆောင်းရင်း ဝယ်ကစည်ထွင်အိပ်လှည့်အိပ် ဖန်ဝင်ထွက် စောင့်နေစေ။
ထွက်တော်မူဝင်တော်မူမှာဆင် တော်သည်တို့ကိုင်ချွန်း ဂိုဝ်နီစွဲ စေ။
သေနတ်လုလင်ကိုင် ငဲကကုန်း လယ်စီး စေ။ ဆင်ဦး စီး တို့မှာ နောက်ကစီး စေ။
ဝန်တို့ကခန့်ထား သည့်အတိုင်း အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် တော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။
(2 April 1647)
(သက္ကရာဇ် ၁၀၀၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက်)နေ့နား ခံပြောကြီး လွှတ်
ထွင်ထုတ်၍ပြန်သည့်အမိန့်တော်။
(မြိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉ဂ - ၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို ၄၅၂၃၅)

8 April 1649

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
အမိန့်တော်ရှိသည်။ (သက္ကရာဇ်၁၀၁၁ခု) နတော်ပြာသိုဝ်လကိုဝ်ရာဇမဏိစူလိ Nov-Dec 1648
ကိုဝ်ထီး တော်တင်မည်။ ဝင်း တော်သား တိုဝ်ကိုဝ်ဝါး မာဝါး ကောင်း ခုတ်လုတ်
စေ။ သစ်ငယ်သစ်ရှည်လည်း ခုတ်လုတ်စေ။

ခွင်သပေါက်မျိုး မှာနှာခေါင်း မျက်စည်း ကောင်း ယူလေ။ အကြီး ခံ
ပြ့ကျွန်များ သည်လျှကောင်း ချည်း ခန့်လျှင်ကုန်မည်ကား ဟူ၍အမိန့်တော်ရှိသည်။
ထိုဝ်နေ့လည် ကောင်း ခွင်သပေါက်မျိုး ကပေး သည့်ဝမ်း သွေး ထွက် သေဝ်ဖိတ်ဆေး
လုံး၂၃၀၊ အရက်နှင့်ညနံက်သောက်၊ မျက်စည်း ဆေး လုံး ၁၅၀အပ်သည်၊ ယစ်တ
ထောင်၊ ဝါး တသောင်း။

26 April 1648

သက္ကရာဇ်၁၀၁၀ကဆုံလပြည့်နေ့စစ်ကိုင်း ကောင်း မှုတော်ရာဇမ
ဏိစူဠာစေတီတော်သိုဝ်ရွှေလောင်း တော်နှင့်ထွက်တော်မူသည်။ တောင်ဘီလာ
ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်၊ အရိယာလင်္ကာရ၊ အနန္တမဇ၊ အနုရုဒ္ဓါဆရာ တော်တိုဝ်ကိုဝ်စေတီ
တော်သိုဝ်ကြွ တော်မူပါလျှောက်၍ပင့်တော်မူသည်။ ရောက်လျှင်သဘင်နန်း တော်
သိုဝ်တက်ရသည်။

ရာဇမဏိစူဠာစေတီတော်ပတ်လည်မုဟ်ဂုံဗ္ဗဇါတ်တော်ရေးပါမည်လျှော်
ရာတွင်မဟာဂုံတံကိုင်း ထွင်အောက်ဆုံး ငရဲပြည်၊ လူပြည်၊ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာပြည်ကိုဝ်
ပုံစံသား နား၍အပဏ္ဏကဇာတ်တော်မှသည် ဝေသန္တရာဇာတ်တော်တိုင်၄၃၀၊
ဘုရား လောင်း သိဒ္ဓတ်မင်း သား ကိုဝ်သိရိမဟာမာယာမိဘုရား ပဋိသန္ဓေ
ဆောင် တော်မူသည်ဘွား တော်မူသည်မှစ၍ရာမ၊ သုဘ၊ သုရာမ ရွှေနန်း သုံး
ဆောင်ပေါက်၍ နိမိတ်ကြီး မြင်၍ တောထွက် တော်မူသည်၊ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်သည်၊
ဘုရား ဖြစ်သည်၊ မာန်နတ်ကို အောင် တော်မူသည်၊ သတ္တဌာန နေ တော်မူသည်၊
မိဂဒါဝုံတောတွင်ပထမဝါကပ်၍ဓမ္မစကြာတရား ဦး ကိုဝ်ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့အား ဟော
တော်မူသည်၊ ၄၅ဝါဆိုသည်များ ကိုဝ် ရေး ရမည်။ ဆေး ၃၃ခွက်၊ နွား မွေး စုတ်
၃၃စင်း ၊ ဇာတ်တော်တဇာတ်တွင်ဖြစ် လေသမျှတိုဝ်ကိုဝ်ရေး စေတော့။ ကမ္ဗည်း
ကား မြန်မာဘာသာ၊ မွန်ဘာသာ၊ ယွန်း ရှမ်း တို့ဘာသာစာ ကြောင်း ရေး စေ။
ထိုဝ်သိုဝ်မှမြန်မာ၊ မွန်၊ ရှမ်း ၊ ယွန်း တို့ရောက်သမျှဘတ် သောအခါနှစ်သက်မည်။

8 April 1649

ထိုသို့ သောသူတိုဝ်နှစ်သက်တိုင်း ရေမြေရှင်မှာအကျိုဝ်တော်များ မည်စီရင်တော်
မူသည်။ လျှောက်ပြီး လျှင်ထီး တော်တင်မည်အကြောင်း ကိုဝ်သာအား ထုတ်တော်မူ
ရမည်။

ထီး တော်မှာကနက်ကတန်၃ဘုံကြာစုံဒုပိကာနှင့် သော်၅ထပ်၊ ထီး နတော်
ဝဇ္ဇ် စီရင်တော်မူရခြိမ့်မည်၊ ရွှေချိန်ဝင်တရာ့ငါး ဆယ်ကုန်မှာအကြံ တော်အတိုင်း
မြောက်မည်မိန့် တော်မူလျှင်၁၀၀၀ ပင်ကုန် သော်လည်း ကုန်ပါစေ၊ တတ်နိုင်ပါ၏
26 May 1648
လျှောက်သည်။ ထီး တော်ကိုဝ်နယုံလပြည့်နေ့နန်း တွင်း မှာစ၍လုပ်ပါစေတော့
မည် လျှောက်လျှင်အကြံ တော်ရှိသည့်အတိုင်း သင့်ပါ၏မိန့် တော်မူလျှင်ပိတ်အုပ်၊ ခါသာ
26 April 1648
အုပ်၊ လက်ဘက် ချောင်း ဈတော်မူပြီး ဈင်၍ ကျောင်း တော်သိုဝ်ကြွရ၏။ ထိုဝ်နေ့
ညနေဝင်ရီတရောတွင် လေရူး လေဆိုဝ်လာသည်၊ ရွှေလောင်း တော်ကိုဝ် လှေ
ဂုံမျှား မစ၍ နေရသည်။ ကျွန်သိုဝ်လှမ်း မည်တွင် ရွှေလောင်း ပေါ်မြစ်ဂိုဝ်က
လွန်လျှင်ကျွန်း တခုသိုဝ်လှမ်း တော်မူရာတလိုင်း ကလိုမိဆိုဝ်သူထင်း တပိုင်း မီး သျှို့
တပိုင်း စွဲကပ်သည်ကိုဝ်ဆီး ကြိ၍ဆက်၏။ ဆုတော်ငွေပေး ၏။
26 April 1648

ထိုဝ်နေ့ညီ တော်မင်း ဂဲ ကျော်စွာအလျှင်ဆန်၍ မာန် အောင်တံခါး ကို
ဖွင့်ဆိုဝ်သည်ကိုဝ်တံခါး မှူး အဝန်း တိုဝ်က မဖွင့်ဘဲ နေသည်နှင့်ဘဝရှင်မင်း တရား
ရောက်တော်မူမှတံခါး ဖွင့်၍နန်း တော်သို့ဝ်ရောက်တော်မူ၏။ တံခါး တော်မှူး
26 May 1648
ကိုဝ် ဒွါရမမွှဲ့တတ်တော်မူ၏။ ထီး တော်ကိုဝ်နယုံလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့ ကောင်း မြတ်
သောအခါမင်္ဂလာ တော်နှင့်စလုပ် တော်မူ၏။ ကူ တော်သစ်လက်စကူ ၊ ရွှေကြက်ရက်၊
ထူပါရုံ၊ ပုညစေတီ၊ ပတ္တမြား စေတီ၊ တန်တား ဦး မင်္ဂလာစေတီ၊ ပန်း ရရွှေ
စည်း ခုံ၊ တုရင်ခြေဘုရား ရှင်များ ကိုဝ် ရွှေလုံး ပြည့်ထည့် တော်မူ၏။
11 June 1648

ဝါဆိုဝ်လဆန်း ၂ ရက်နေ့ တောင်ငူ လောကုတ္တရာဆရာ တော်ရောက်
၍ ရာဇမဏိစူဠာထီး တော်တင် သောအခါကိုဝ် ပေး တော်မူပါ လျှောက်သည်ကိုဝ်မ
ပေး၍ နှလုံး တော်မသာ ရှိရာတွင် ရာဇမဏိစူဠာထီး တော်တင်အခါပေး မည်
မလာ သော်အဝ နေပြည် တော်သိုဝ်အဘယ်အလိုဝ် ငှါလာသည်နည်း စေ တော်မူ၍ မေး
ရ၏။ လောကုတ္တရာဆရာ တော်လည်း ရေမြေရှင်ထီး တော်တင်အခါကိုဆရာ တော်
ပေး မည်မလာ၊ ရေမြေရှင်နောက် ရွှေနန်း တက် သောမင်း တရား ထီး တင်အ

8 April 1649

ခါကိုဝ်ပေး မည်လာသည်ဆိုလိုက်၏။

ထီး တော်ကိုဝ်ပြီး အောင်စီရင် တော်မူစဉ်ပုဏ္ဏား အဇာဂရုက ရှိ ခိုဝ်သံ တော်ဦး တင်သည်။ ဇာတာ တော်၌အလုံး စုံသည်သုညအပြက်ညီသည်။ ဗေဒင် သုံး ပုံမှလာ သောအဋ္ဌကထာ ဋီကာထွက်ရိုဝ် များ တွင်လည်း သုညအပြက်ညီသည်။ ကိုယ် တော်ကိုယ်သတိပြု တော်မူပါ။ လူ့ပြည်ညီး ၍ နတ်ပြည်စံ ရခဲ့လျှင် ရွှေလက် တော်နှင့်ကိုင်၍ အလှူတော် ပေး ရခဲ့သည်။ ခါသာ၊ ကရကတ်၊ ရမတီ၊ ပိတ်ဖျင်၊ ပုဆိုဝ်ထည်စ သောအ ရာ တော်တို့ကိုဝ်လက် တော်ကိုင်၍လှူတော် မူပါ။ အလှူတော်အဖို့ကိုမဟာပထဝီကိုတိုင် သက် သေပြု၍အမျှ ဝေ တော်မူပါလျှောက်ရာတွင်အဇာဂရုပုဏ္ဏား ငယ်ကအတတ်အကြွင် လျှောက် စေထင်၍အမိန့် တော်ရှိပြန်၍အဇာဂရုကိုဝ် ခေါ်၍ မေး လျှင် ရှေး နည်း ဆိုဝ်သည်။

မင်း ဆရာကအတတ် လျှောက် စေအမိန့် တော်ရှိ ကြောင်း ကိုဝ်ဆိုဝ်၏။

28 August 1648

အဇာဂရုပုဏ္ဏား သံ တော်ဦး တင်သည်၊ မဟာဓမ္မရာဇ်သတ္တရာဇ်၁၀၁၀ တော် သလင်း လပြည့် ကျော်၁ ရက်၅ နေ့ည၄ ချက်တီး ကျော်၂ နာရီ၂ ပါတ်၁၃ ဗီဇနာ ရောက် လျှင်အာယု တော်ပြတ်မည်အ ဟော ရှိသည် လျှောက်ရာတွင်အဇာဂရုပုဏ္ဏား ကိုထိုဝ် နေ့ ရောက် သောအခါဩတိုက် တော်တွင်နာရီခွက်နှင့် စောင့် နေ စေ။ မမှန်ယွင်း ချွတ် လျှင်ကိုယ်မှစ၍ မယား သား သမီး ဆွေမျိုဝ်သား ချင်း တိုဝ်ကိုဝ်စပ် လောင်း ၍မီး တိုက်မည်အမိန့် တော်ရှိပြန်၏။ ကိုယ် တော်တွင် ရောဂါမရှိပကတိခန့်သား တော်မူ လျက်ကျမ်း ဂန်ဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံး ရာဇပုံရာဇထုံး တို့ကိုမင်း တိုင်ပင်အတွင်း ဝန် တိုဝ်နှင့်စကား ပြောဆို၍ နေ တော်မူ၏။ ထီး တော်ကိုဝ်လည်း သွင်း ၍ မပြတ်ကြည့် ရှု တော်မူ၏။ အား ရနှစ်သက် တော်မူ၏။

20 August 1648

တော်သလင်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ လောကုတ္တရာဆရာ တော်ပုဂံသို့စုံ 22 August 1648
၏၊ လပြည့် နေ့နှလုံး တော်မအား မလတ်ရှိ တော်မူ၏။ ဇာလကွန်စား တို့ကိုဝ်စီ ရင် သောအရာ၊ သား တော်ငတလုတ်ကျွန်တို့ကိုဝ်စီရင် သောအချက်၊ ညီ တော်မင်း ရဲ ကျော်စွာအကြီး တို့ကိုဝ်စီရင် သောအမှုတို့ကိုဝ် အောင့် မေ့ တော်မူရာတွင် ကြောက် လန့် တော်မူ သောစိတ်ဖြစ်၍သလွန် တော်ထက် မျက်နှာကြက်မှာ ကောင်း မှု တော်ရာ ဇမဏိစူဠာ စေတီ တော်သုဓမ္မာဇရပ်ပတ်လည်မဟာရံ ကျောင်း တော် ၄ ကျောင်း

ကျောင်း ရံ ရဝ၊ ပိဋကတ်တိုက်၊ သိကြား ဂူ စသောအရာရာတို့ကိုဝ် ရေး စေ၍ မျက်နှာကြက် စေ၊ ငါကြည့် တော်မူမည်မိန့် တော်မူ၍ စီရင်ရ၏။

28 August 1648

လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နံက် ၄ ချက်တီး ကျော်တနာရီကစ၍ အဇာဂရူပုဏ္ဏား နာရီခွက်ကို ရေအင်ဖြင့်ထည့်ထား ၍ စောင့်ရ၏။ အဇာဂရူ နေရာသိုဝ်ကြွ တော်မူ၍၊ အဇာဂရူ ငါမည်သိုဝ် မှုရှိ တော်မမူမိန့် တော်မူ၏။ နေ့ ၂ ချက်တီး ကျော် ၍တနာရီသိုဝ် ရောက်လျှင်အဖျား တက် တော်မူ၍ နှိပ်နယ်ရ၏။ ည ၃ ချက်တီး ကျော် ၂ နာရီ ရောက်လျှင် မူး ဝေ သောအနာ ရောက်ရာတွင်အတက်ကြီး လှ၍သတိရ သောခါ ရသည်၊ မရ၊ စကား ချွတ်လွဲ သောခါလွဲသည်၊ သတိရခိုက်ကိုကျွန် တော်မျိုဝ်တိုဝ် ကောင်း မှုတော်ဆိုဝ်၍နား တော်သွင်း လျှင်ဟိန်း ဟဲချ တော်မူသည်။ ည ၄ ချက်တီး ၂ နာရီ ၂ ပါတ် ၃ ဗီဇ နာပြည့်လျှင်လူပြည်ညီး ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူ၏။

သား တော်မင်း ရဲရန္တမိတ် ရွှေနန်း တော်တက်၏။ လောကုတ္တရာဆ ရာ တော်ကိုလိုက်၍ ပင့်ရမည် စေ တော်မူ၏။ ခမည်း တော်အလောင်း တော်ကိုဝ် စက္ကဝတေး မန္တာတ်မင်း တို့ထုံး ကိုသကြိုဟ် တော်မူ၏။ မယ် တော်မိဖုရား ကိုဝ် ဝေါကြီး ရွှေချက်ဂ၊ မင်း ဆောင် တော်စုံ၊ ထီး ဖြူဂ ပေး ၍ တောင် ဆောင် တော်ကြီး ၌ စံပယ် တော်မူရ၏။ နှမ တော်ဖြစ် သော မြေဘံသား တော်ကိုသီရိအတုလ မဟာ ဓမ္မ ဒေဝီ ရွှေဘွဲ့ တော်ဆက်ရ၏။ သီရိနန္ဒသုဓမ္မရာဇာပဝရာဓိပတိတံဆိပ် တော် ခံ၍ ကောင်း မှုတော်ရာဇမဏိစူဠာ စေတီ တော်ကိုထီး တင်ထွက် တော်မူမည်၊ ဧရာဝတီကို လှေတံတား ဖြင့်ကူး တော်မူလျှင်သင့်မည်မသင့်မည်ကို တောင်ဘီလာပုဂ္ဂိုလ် ကျော်ဘုရား ကို လျှော်မေး ရာတွင်မသင့်၊ ကရဝိတ် ရွှေဘောင်ဖြင့်ကူး တော်မူ၍ စစ်ကိုင်း မင်း လမ်း ရေဘံလျှင်နန်း တော်ကစီး ၍ထွက်စံ သော ဝေါ်ပြဿဒ်ဖြင့် ကောင်း မှုတော် ရေဘံထွက်၏။ သဘင်နန်း တော်ထွင်စံမှ ဓါတ် ၄ ရပ်အစီရင်ဖြင့် မြင်း ရထား စီး ၍ထီး တင် တော်မူလျှင်သင့်မည်မိန့်ဆိုရာတွင်မှမြစ်ကို လှေတံတား စီရင် တော်မမူ၊ ထွက်မြဲထွက်၍ ကောင်း မှုတော်ရာဇမဏိစူဠာ စေတီ တော်ကိုသက္ကရာဇ် ၁၀၁၁ ခုကဆုံလဆန်း ၈ ရက် နေ့ထီး တော်တင်၏။

8 April 1649

ဒက္ခိဏာဝန်၊ ပစ္ဆိမာဝန်၊ ဥတ္တရာဝန်၊ ပြုပ္ပါဝန် ကျောင်း တော်များ ကိုဝ်တံဆိပ် တော်နာမံနှင့်ပထမဆရာ တော်တို့ကိုတင်လျှု တော်မူ၏။ ၅ ရက်၁၀၀၀စီ၊

၅၀၀၀ဆွမ်း ကျွေး၏။ အနေကဇာတင်၏။ အရုံ စေါင့်ကြီး သဒ္ဒါသု ဒေဝပါနိတို့နှင့်
လူဦး ရေ၈၁ ယောက်ကိုဝ်၎င်း ၊ ဝတ္ထုကံ မြေတို့ကို၎င်း အလှူတော်စာဖတ်၍ လှူတော်
မူ၏။ ရွှေကရား နှင့် ရေစက်ချဝေ တော်မူ၏။ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်
ကနန်း တက်ပူ (ဇော်တော်) စာတမ်း တွင်တဘက် ငွေသပိတ်၅တဘက် ငွေကလပ်၅
အလှူတော်ကိုဝ် စေတီတော် ရေဝံလှူပိုဝ်ရ၏။ သင်ပုတ် တော်ပိုဝ်တကောင်း ဆေး
ကူး တို့တစင်း သနား တော်မူ၏။ ပတ္တမြား စေတီ၊ ပုည စေတီ၊ ရာန် အောင်မြင်
အလှူတော်သင်ပုတ် တော်ဝတ်ကိုဝ်ဘိုဝ် တော်ဘုရား ၊ ဘကြီး တော်ဘုရား ၊ ခမည်း
တော်ဘုရား စား ဦး ဝတ်တော်များ ကိုဝ်ဘုရား ရောက်ပိုဝ်ရသည်။ လူတိုဝ်စီး
ရန်ကူး တိုဝ်တကောင်း ဆေး တွင်သနား တော်မူ၏။
(မျိုးကြည့် ၁၉၄၄။ ၉၈ - ၁၇၁ - ၇ပေ။ တက်ဗဟို၄၅၂၃၅)